

D. MARII CVTELLI SICVLI CATINENSIS

V.I.D. EX SVPREMORVM IPSIVS REGNI TRIBVNALIVM ADVOCATIS.

TRACTATIONVM

DE DONATIONIBVS CONTEMPLATIONE MATRIMONII, ALIISQVE DE CAVSIS INTER PARENTES, ET FILIOS FACTIS.

TOMVS PRIMVS.

Materias perutiles, & quotidianas explicans. Quamplures patrias, exterasque decisiones continens, iuris professoribus proficuas.

CVM PRIVILEGIO.

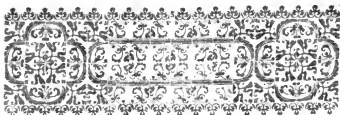

PANORMI

Ex Typographia Decij Cyrilli. M. DC. XXX.

Imprimatur de la Riba V.G. *Impr. de Blaschis P.*

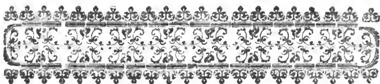

INCOMPARABILI HVMANI GENERIS CONCILIATRICI,
OMNIVM PARENTIS MATRI, VSQVEQVAQVE VIRGINI

MARIAE,

TER OPTIMÆ, SANCTISSIMAE, BENEFICENTISSIMAE.
OB INNVMERA ACCEPTA BENEFICIA, AC PLVRA
AB EIVS MVNIFICENTIA CVMVLANDA;
MARIVS CVTELLI,
CATANENSIS
SE SVVMQVE HOC OPVS DEDICAT, CONSECRAT,
OBSECRATQVE.
VT SIBI PERPETVO PATROCINETVR.

ILLVSTRISSIMO AC NOBILISSIMO VIRO

D. DIDACO RIAGNO, ET GAMBOA

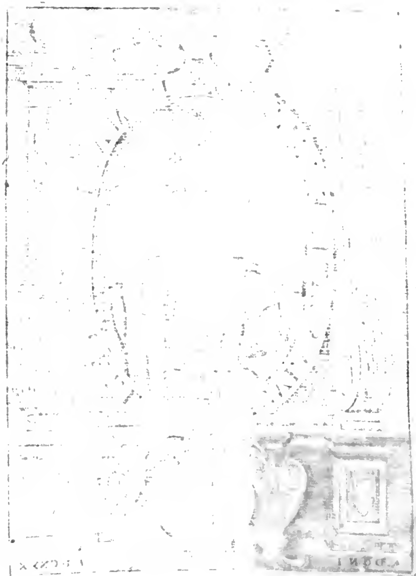
TOTIVS SICILIÆ DITIONIS PRO REGE CATHOLICO Visitatori, eiusq; à Consilijs, Militi Ordinis S. Iacobi, Domino suo

Don Marius Cutelli Catanensis.

VANTVM tibi debeam vir nobilissime atque Illustrissime, & si nec ab alio commendari, neque alium quam te ipsum testem producere necesse sit, tamen vt hoc sit cæteris, quoque perspicuum, animosque omnium hoc magis tibi deuincias, quò liberaliùs in hominem de te nil vnquã benè meritum, & ad gratiam referendam inopem tua dona contulisti, id reticere nec potui, nec me continere, quin id aperta aliqua grati animi significatione apud omnes profiterer. Illud verò inter cætera memoria dignum putaui, quod hoc de DONATIONIBVS opus, ante quam omnino cognosceres, tam honorifico cohonestasti testimonio, hoc solum nomine quod meum esset, quasi nihil nisi doctum, & eruditum ab hac mea officina exire potuisset, quod equidem dum recogito, non mediocri pudore suffundor, imo etiam confusus animi hæreo, quià sciam illud præ mearum virium infirmitate, ingenijque inbecillitate dignum haud esse, quod in vulgus edatur, quarè in obseruantiæ erga te meæ gratique animi testimonium, qualecumqae sit, vt tuo nomine insignitus prodiret excogitaui, quod tibi non iniucundum, mihi verò honorificentissimum fore spero; accipe ergo paruum hoc munusculum, & quod extulisti incognitum, notum tuearis, vale Panormi à reparatæ salutis exordio. Anno M.DC.XXX.

D. MARIVS. CVTELLI SICVLVS. CATINENSIS. V.I.D.
A. DONI
MDCXXX

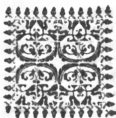
D. MARIVS CVTELLI
SICVLVS CATINENSIS
LECTORI BENEVOLO
SALVTEM EXOPTAT.

E propera festinatione, breuique temporis interuallo rudia, hæc, qualiacumque sint, luci committere, non immeritò miraberis, Humanissimè lector, non dum enim decimum confeci annum, postquam gradu accepto Iuri nostro operam dedi, exiguum sanè tempus. poterant enim multo intercedente temporis spatio longa meditatione, si non meliora, accommodatiora saltem offerri. Sed nè audaciæ culpam aliquam in me depræhendas paratam excusationem in medium proferam vt per benignè humanitas tua illam excipiat, omnemque impudentiæ culpam à me transferas. Nostin in more positum esse, vt quis iuri profitendo operam daturus Mecœnatem aliquem inueniat, qui præcursoris, officio fungatur, & obscuro loco delitescentem clientem ob omnium oculos intuendum, contemplandumque proponat, ac quasi e tenebris in aspectum, lucemque proferat, vt omnes illum intueantur, admirentur, venerentur. Hinc ego cum nuper in Ius primum pedem intulissem, Panormum appellere statuens, nullumque Patronum, in cuius clientelam confugere potuissem, me patrocinantem inuenire sperans, maiorum meorum vestigijs insistens Bartholomei scilicet de Cutellis, qui sua doctrina, sapientiaque Regia beneficentia perpetuus M. C. Iudex fuit, & Antonini Aui mei paterni sæpius eodem officio functi, magnçque Curiæ fisci Patroni, totiusque Regni Visitatoris loco Marchionis Oriolensis suffecti. Horum in quam vestigijs insistens totus me accinsi in aliquo opere conscribendo, quod in vulgus emissum meorum laborum, instar præconis, testis esset, & commendator, & adoptati Patroni vicem gerens, me meamque causam patrocinaretur, pro certo affirmans me, quod alij fautoribus acquirunt meo studio, ac labore consecuturum, indè ex multis, varijsque opusculis, quæ successiuis horis ad mei instructionem, fallendique temporis causam conscripseram, vnum elegi, materiam frequentiorem, & recentiorem continens, quod fraudando me sæpius somno, horisque iouialibus composueram; Quantum ēnim cæteris, vt *Tullij* vtar verbis, ad suas res obeundas, quantum ad festos dies ludorum celebrandos, quantum ad alias voluptates, & ipsam requiem animi, & corporis conceditur temporis

¶ quantum

quantum alij tribuunt intempestiuis conuiuijs, quantum denique aleæ, quātum pilæ, tantum mihi ego met ad hoc volumen componendum sumpsi; fruere igitur eo vt cumque fuerit, iàm melius, & expolitior prodire non poterat, siue quia vires ampliores non suppetūt, siue quia nullum tempus sperabam superesse, vt politior ederetur; age meo fruere labore: & plaude, vt animus meus magis ac magis incendatur, vt cætera opuscula, quæ habeo de Patriæ attributis, & prærogatiuis, de Politici Iuris consulti requisitis, de Grauaminibus Baronum reparandis, de Verborum deniquè, & rerum Iuris feudalis significatione, non dum expolita, quàm citissimè expediam, & in lucem edam. Vale.

METHODVS TOTIVS OPERIS TAM PRIMI QVAM POSTERIORIS VOLVMINIS PRO LECTORIS Instructione.

PVS hoc particulariter tendit ad enarranda naturam, qualitates, specialia, pacta, & actiones contractus donationis contemplatione matrimonij, qui moribus introductus est fieri sponso pro securitate Dotium, & comodiori substentatione matrimonij; Diuisum in tres tractationes, quarum quælibet habet suos discursus, & discursus suas particulas. In prima tractatione, quæ integra inspicitur in hoc primo volumine, agitur de personis, qui donare, & quibus donari potest; hæc diuiditur in tres discursus, quorum Primus continet definitionem originemque huius donationis, & an sit contractus nominatus, vel ne, cum aliquibus effectibus ex hoc resultantibus. Hic integer aliam sub diuisionem non patitur. Secundus Discursus, qui in quindecim particulas diuiditur, includit omnes donationes quæ inter patrem & filium substinentur, tam quæ initio non valent, sed ex post facto confirmationem recipiunt, quam quæ à sui initio validæ sunt. Primi generis est confirmatio, quæ euenit per parentis mortem naturalem, Ciuilem & spiritualem Inde quibus modis donatio per mortem spiritualem confirmata, possit denouo retractari, per emancipationem denique, & per iuramentum confirmari donationes obstenditur. Secundi generis sunt illæ quæ fiunt ex causa remissionis vsusfructus aduentitiorum, emancipationis, studij, Clericatus, seu ordinum suscipiendorum, meritorum, legitimæ, Alimentorum, & postremò contemplatione matrimonij, de quo specialiter tractatur. Tertius vero discursus loquitur de donationibus à matre, & ab extraneis occasione matrimonij factis, cum nonnullis quæstionibus, quæ circa eas, occurrere possunt, diuiditur in sex particulas.

Secunda tractatio continet materiam Rerum, quæ in donationem deduci possunt, quæ diuiditur in tres itidem discursus. Primus concludet omnia specialia, siue dicamus priuilegia huius donationis, secundus erit de rebus corporalibus, quæ donari possunt, idest de feudalibus, de officijs, de Emplitheuticis, de fidei commisso subiectis, & de cæteris corporalibus liberis, stabilibus videlicet & mobilibus in sex particulas diuisus: Tertius loquetur de bonis incorporalibus donatis, reditibus videlicet annuis, nominibus debitorum, & cæteris iuribus; non amplius quam tres habens sub se particulas.

Tertia tractatio erit de actionibus, tam respectu donantis, eiusque heredum, quam donatarij primi; & cæterorum; prouenientibus vel ex natura ipsiusmet contractus, vel ex pactis, vt puta de restituendo alteri, ad instar fideicommissorum, vel ipsi donatori; quodquidem pactum reuersionis potius dicitur; Hæc etiam in tres scinditur discursus, in Primo agemus de istis pactis, & de prohibitionibus alienandi, qui habet sub se sex Particulas,

Secundus Discursus dictabit omnes actiones personales, reales, vel mixtas, ab huiusmodi contractu orientes, in tres particulas distributus. In tertio tãdem consequeris libellum, exceptiones, replicationes, dilationes, conclusum, sententiam, Appellationem, Desertionem, Reuisionem, integri Restitutionem, Nullitatem, trium conformium effectum, Compromissum, & transactionem, Duodecim habens particulas, in quibus vniuersus penè modus agendi breuiter concinneque enucleatur, & nil intactum quod ad Regni modernissimam praxim attinet relinquitur.

SERIES
ARGVMENTORVM
Huius primi Voluminis.

TRACT. PRIMI DISCVRSVS PRIMVS
Particula vnica.

DONATIONIS propter nuptias antiquę origo, & effectus traduntur; Eius abolitionem fuisse Causam donationis intuitu matrimonij faciendę ostenditur, de qua est tractatus: Item an sit contractus & ille nominatus discutitur: Nominatas conuentiones vnde nomen accepere disputatur: Plura de donationibus in genere & de illis causa mortis factis miscentur: Pęnitentiam habere locum in nominatis conuentionibus substinetur, & exceptione rescindi posse propter non implementum: Plura demum traduntur de statutorum interpetratione requirentium consensum consanguineorum in contractibus mulierum & minorum; maxime ex Catinensi Consuetudine.

EIVSDEM TRACTAT.
Discursus secundus particula prima.

Persona an sit peculiare subiectū iuris discutitur: Pater promptius donat filijs quam Mater: Patria potestas vnde originem trahat, & qui sint eius effectus: Naturalis obligationis origo, & propietas traditur: Donatio an iure naturali teneat inter patrem & filium disputatur: Ciuilis obligatio quę sit demonstratur. Donatio morte parentis confirmata an retrotrahatur ad tempus donationis, & an specialis approbatio requiratur in morte; & quando & in quibus casibus censeatur reuocata, ad hoc vt non videatur morte cōfirmari, Clausulę Cassans &c. effectus traditur; Donatio confirmata quomodo retrotrahatur ad tempus ipsius conditę.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus secundus
Particula II.

Bannum quale operetur mortem Ciuilem, ad hoc vt donatio confirmetur; Donatio in casum deportationis facta quando valeat: Fiscus quando heredis loco habeatur: Quantitas reseruata in donatione an fisco quęratur vel donatario; Ius adheundi ad fiscum non transit neque legitimę, detrahendę, sed an in heredes trasmittatur: Bānitus restitutus quādo dicatur nouus homo: Reseruatio vsus fructus quid importet: Viro Bānito vxor quando petat dotes & dotarium; & quando quartam: Praxis ciuiliter agendi contra bannitos re-

¶ 3 fertur

fertur,& quis nam citandus sit in Iudicijs exequutiuis & summarijs: Statutum continuans possessionem an operetur fauore fisci.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus secundus Particula III.

Donatio inter patrem & filium an cõfirmetur per ingressum religionis, & an ãnulletur si ingressus exeat, & habitum dimittat: Per quas causas professio nulla dici possit. Et quid de eo qui profitetur in religione Iesuitarum,& quid de nouitijs an bona donata recuperent; Religiosus effectus Episcopus quæ bona recuperet. Aliqua de incapacitate religiosorum ad feuda,& an illa rehabeant si habitum dimittant,& quid de Cardinalibus,& Episcopis.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus 2. Part. IV.

Societatis Iesu instituta referũtur, ex quibus generibus personarum constet, & quas domos habeat; an scholares professi eorumque nouitij sint feudorum Capaces,& an bona etiam in tertios translata recuperent, si habitum dimittant. Fœminæ quare in regno ad feuda admittantur, & quid de clericis beneficiatis, & an seruitium sit personale domino feudi prestandum. Quando Princeps censeatur dispensasse cum inhabili in agnati præiudicium. Via exequutiua ad feudum quando aggi possit. Causa quando dicatur feudalis. Filij ingressi & amissi in acie an ad feudum admittantur.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus 2. Part. V.

Eiectus ob propriam culpam quando bona recuperet, & an votis solutus remaneat, & quid si nulla ex causa eiectus esset. Et demum quid dicendum hodie attento decreto Sãctissimi D.N. Vrbani VIII.

Tractat. Primæ Discursus 2.
Particula VI.

Pontificis Maximi potestas traditur circa absolutionem votorum in præiudicium donatariorum; & de potestate in beneficialibus; Secularium Principum potestas adquæ estẽdatur, tam circa contractus, testamẽta, quam circa priuilegia officia, Iudicialia; De remedijs gratiosis, Indultis, dilationibus, guidaticis; Regis nostri Catholici encomia & in subditos amor sparsim recitatur; De Regalijs aliqua traduntur; & quomodo in eis agendum sit: Et de diuersis gratiosis prouisionibus, quid & quæ operentur hæc omnia in tertij præiudicium.

Tractat. primæ Discursus 2.
Particula VII.

Donatio inter patrem & filium emancipatione confirmatur, quæ quibus modis contingere possit traditur; & quando reuocari: Et de matrimonio an operetur emancipationem quo ad omnia: Pater emancipato filio quid possit,& quid quando est minor. Donatio perfecta per patrem quando reuocari possit.

Tractat. primæ Discursus 2.
Particula VIII.

Donatio confirmatur per Iuramẽtum inter patrem & filium; Cuius efficacia traditur, statuti de continuãda pos-

possessione aliqua traduntur, an requirat declarationem, & procedat contra cohæredem & quanto tempore duret, & operetur. Clausulæ solitæ apponi quando habeatur pro appositis in instrumento. Donatio cum Clausula reuocandi, cuius sit naturæ, & quando censeatur reuocata. Clericus, vel alius quando dicatur stare in quasi possessione exigendi frāchitias. Facultas reuocandi an possit ad libitum exerceri. Et an transeat ad hæredes, & quando per hypothecam censeatur reuocata donatio.

Tractat. primæ Discursus 2.
Particula IX.

Pater in aduentitijs rectè contrahit cum filijs: Remissio vsusfructus an valeat in præiudicium creditorum & fisci: Legitima an possit ad eundem effectum per filium renunciari. Clericus an possit quis effici animo fraudandi gabellas.

Tractat. primæ Discursus 2.
Particula. X.

Donatio ex causa Emancipationis inter patrem & filium an valeat discutitur, & an pater teneatur illam facere. Statuti de continuanda possessione vis traditur. Donatio simplex an ob causam sit prædicta disputatur, & subsequenter an imputetur, vel conferatur. Aliqua de inæqualitate vitanda inter filios aduertuntur. Minorum Donationum vis traditur, & de obligatione dotandi pænes fratrem. Vsusfructus acquisiti huius donationis titulo remissio quid operetur. Et an liberet patrem ab oneribus super dote & vsufructu debitis, vbi illa soluere sibi accollauerit. Maritus quādo exequutiuè teneatur pro oneribus super dote debitis; Cessionarius Vxoris an possit maritū cogere personali actione, & cū carcerare; & de cessionario ex causa onerosa, & lucratiua. Et de compensatione, quando obijci possit cessionario, & quid si cessio sit contenta in scriptura priuata, Demum an bona donata, vel propria hæredis possint fideicommisso supponi, & quando illud teneat, Et an quis possit esse hæres indiscretus, & teneri pro viribus hæreditatis.

Tractat. primæ Discursus 2.
Particula. XI.

Studij causa publicum fauorem, & causam piam continet: eius causa valet donatio à patre facta à principio; Priuilegia concessa Scholaribus non comprehendunt vagabundos. Pater an cogatur filium alere in studijs; Data in eius causam non computantur in legitimam, nec conferūtur, quia censentur donata, etiā ab extraneo. Tacita hypotheca, & antelatio ei competit. Auth. *resque* ad causam studij estenditur, insinuationem non exigit, nec vitio litigiosi irritatur. Scholares expellunt conductores domorum, & aliquādo ipsi expelluntur. Minoris bona cum decreto alienantur studii causa, & bona Ecclesiæ. Alia priuilegia studij referuntur, Patriæ encomia tradūtur. Origo studij, eiusque depressio ex duplici capite. Homines Illustres Catinenses in legali disciplina, qui fuerint. Nobilitatis Vrbis prædictæ

Origo, & progressus: plurium eius priuilegiorum, & dignitatum fit commemoratio. Iuuenes nobiles Catinenses exhortantur ad studia, vt Catinæ splendor reuiuiscat.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus II. Part. XII.

Donatio ex causa clericatus, in quibus casibus valeat inter patrem, & filium. Patrimonio quando Clericus opus habeat. Quando verò Pater cogatur illud assignare. Articulus Spiritualis qualis dicatur. Donata huius causa an imputentur, & an conferantur: Patrimonium clericorum an inter bona ecclesiæ computetur. Retrodonatio patrimonij facta à filio patri non tenet, & quas pænas incurrant committentes fraudem in materia patrimonij. Episcopus quando teneatur prouidere ordinato, & an si ordinauerit ad literas alterius. Alimenta ista qualia esse debeant in quibus Patrimonium constituitur: Simonia an incurratur in materia ipsius: Feudalia & fideicommisso subiectà quando ex hac causa alienentur. Dos data pro moniali quando ad fideicommissum reuertatur. Alienatio Patrimonij quando, & quomodo fieri possit, & quid de permutatione. Rescripta an debeant præsentari in banca totiès, quotiès. Hypotheca super Patrimonio an teneat. Episcopus an petat decimam de bonis assignatis pro Sacerdotio clerici.

TRACRAT. PRIMÆ
Discursus II. Part. XIII.

Donatio inter patrem & filium propter merita an substineatur: & quę debeant præcedere seruitia & quid inter virum & vxorem, inter subditum & Principem: Obligatio ad antidora quæ sit & quos obliget: Assertio meritorum quando & inter quos sufficiat: Donatio à viro sene & ignobili vxori iuueni & nobili an substineatur, & de alijs effectibus donationis remuneratorię Officiales an possint aliquid eius prætextu accipere, alitigantibus, & an pro gratia obtinenda, An pro ea detur euictio etiam contra Principem,

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus II. Part. XIV.

Donatio facta per patrem filio ob legitimam an valeat & quid si pro alimentis fiat. legitima quo iure debeatur: Filius an cogatur eam recipere viuente patre. Legitima assignata an sit iteranda si recte assignata non fuerit, Dos incongrue assignata an possit peti vt augeatur inspecto tempore mortis, & quæ sit dos congrua. Dos quando & in quibus casibus loco legitimę succedat: Dos de paragio ad quam rationem taxanda sit & quomodo valutetur feudum; Fructus dotis de paragio & legitimę à quo die debeantur, & quid contra tertium possessorem; & quid existente de medio renunciatione: ius petendi supplementi dotis an transmittatur, & quid de iure paritatis. Dos ex fideicommisso subiectis quanta esse debeat. Cousiscari an possit legitima viuente patre; itē quanta sit illa filio debita attenta confiscatione bonorū patris. Pater an cogatur prestare de non barattandis bonis in preiudiciū filiorum

filiorum, vel assignare legitimam; & an legitima detrahatur de immensis donationibus, Augmentum quale augeat legitimam post mortem patris. Pater an cogatur nouam assignare legitimam vel dotem filijs, qui eas perdiderunt. Renuncians habetur pro mortuo nec debet institui. Pater quando existente legitima sobole possit naturalem in totum instituere.

Tract. primę discurs. 2.

Particula XV.

Donatio contemplatione matrimonij inita valet inter patrem & filium. Intellectus ad *l. pomponius, Philadelphus* 35. D. *fam. ercisc.* traditur. Matrimonia inter nobiles rarò fieri sine donatione ex parte viri obstenditur. Dos donata viro censetur per prius donata vxori, vt viro tradat; & quid de dotibus transeat pœnes virū; quid vero pœnes vxorem remaneat durante matrimonio.

Tract. prime Discursus Tertius

Particula prima.

Mater quare valide donet filijs ēt sine viri consensu, & quid si donationis emolumentum in virum redūdat; Vsusfructus an possit patri prohiberi, & per quæ verba censeatur prohibitus, & quid pro concurrenti summa legitimę. Mater quare prō matrimonio filii ei legitimè donet, & quid pro eius alimentis, vel filię dote. Vxoris & viri donatio in aliquibus casibus hic positis valet. Donatio pro vsufructu quando trahat ad se proprietatem.

Tractatus primus Discur. 3.

Particula II.

Mater an cogatur donare filio nubenti propter nuptias: Eadem dotando dicitur proprium debitum satisfacere. An iuuetur Velleiano obligando se pro dote nurus. Fideiubsor dotis repetit à fideicommisso quod soluit. Matris bona vinculata possūt pro dotę filie & vlterioris descendētis alienari. Donatio per eam facta ob matrimonium filij dicitur ob causam. Filius incerto casu tenetur matrem dotare: Aui materni & fratris bona non possunt alienari pro dote neptis & sororis. vbi eorum mater est diues.

Tract. prime disc. 3.

Particula III.

Donatio inter virum & vxorem sustinetur ex causa onerosa. Mulier: quæ habuit à viro titulo oneroso, non tenetur reseruare filijs: Dodarium an dicatur ex causa onerosa cōstitutum? an detur matrimonio non consumato? an viduę? an dote non soluta? an habeatur pro constituto? an de eo possit mulier in vnum ex filijs disponere, si ad secundas nuptias non transit? Grauatus restituere an possit vnum quem malit eligere, & quando electio censetur facta? Dodarium ad quam summam possit coustitui.

Tract. prime Discurs. 3.

Partic. IV.

Mater an reuocet donationem factam filio ex causa matrimonij, si ingratitudinem committat. Donatio ob causam ex eodem capite an reuocetur? & quid de dotis datione?

Pæna

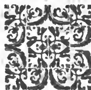
Pœna suos debet tenere authores in hac materia. Pactum de non reuocando ex hoc capite quando teneat. Pacta in præiudicium dotis quando teneant. Mater an volens transire ad secunda vota reuocet donationem factam filijs ob eorum matrimonium; & quid de hæreditamento ad fauorem primogeniti: lucra nuptialia an possint effici deterioris conditionis per mulierem, Facultates & iura declarandi quando transeant in cessionarios.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus III. Part. V.

Dispositio *l. hac edictali* an procedat in donatione de qua est tractatus, discutitur, & in alijs quam pluribus causis vbi cessat secundi viri vel vxoris interesse; & quid in dote; & quid vbi alias mulier nō inueniret virum? nisi melioraret filios nascituros ex secundo matrimonio, & de statuto derogante dictæ legi.

TRACTAT. PRIMÆ
Discursus III. Part. VI.

Extraneus donans ob causam matrimonij an dicatur ob causam donare; & quæ dicatur causa finalis vel impulsiua in donatione. Dos quandoque respectu patris dotantis est lucratiua. Clausulæ ex nunc pro tunc & constituti effectus traditur. Insinuatio an pro donatione ob matrimoniū aliquando requiratur. Conditio casualis quando retrotrahatur quo ad dominium, vel hypothecam. Possessor reuocabilis rē alienat de materia *L. si vnquam C. de reuoc. donat.* aliqua traduntur; Extraneus dotans an possit pacisci de dote reddenda in omni casu; Vxor quando possit occupare bona mariti pro dote eo mortuo; & quæ retinere. Causa dotis alienatio an possit per extraneum prohiberi, vel transuersalem, & quid pro restitutione dotis filij naturalis. Dos data filiæ spuriæ an ad fideicommissum reuertatur, & quid si pro alimentis filij fuisset assignatum prædium. Dos ex perpetuo fideicommisso quando debeatur, augmentum dotis an possit per extraneum hæredem vel cessionarium peti? legatum vnicæ summæ pluribus relictum an debeat diuidi, vel omnibus integrum assignari. Legatum pro maritagio an debeatur moniali manenti in domo. Pactum de hæreditate viuentis quādo teneat, & quando iuuet. Extraneus dotans an gaudeat beneficio deducto ne egeat & quo iure.

TRACTATIONIS SECVNDAE
DISCVRSVS PRIMVS
CONTINENS SPECIALIA.
SPECIALE PRIMVM.

Onatio contemplatione matrimonij anvalida sit, facta de omnibus bonis, vel de hereditate, & an dos in hoc aliquid fauoris obtineat, & an saltim censeantur reseruata iura, & an ad minus firmetur iuramento, vel illud efficiat vt valeat omni meliori modo: iura an veniant appellatione mobilium & stabilium, &quid de iuribusredituum, maxime interminis obligationis, obligatio quæ dicatur generalis, quæ specialis, quæ indiuidualis, hæres quando super negotio hæreditario censeatur obligasse se nomine proprio.

SPECIALE II.

Quærela inofficiosi an detur contra hanc donationem, vel quamlibet aliam ob causam, si legitimæ aliorũ diminutę fuerint? & an possit iudicium institui matrimonio perdurante, & quid si agat cessionarius filij vel hęres extraneus, an in hoc ad im paria iudicetur, sicuti in multis alijs, oneris videlicet super legitimà appositi, conditionis impedientis vitam religiosam, quæ valent respectu præiudicij extraneorum. Dos data filiæ spuriæ an in excessu reuocetur constante matrimonio, legitima quomodo detrahatur de donationibus inofficiosis.

SPECIALE III.

L. si vnquam C. de reuocand. donat. an habeat locum in donatione ob matrimonium, & an procedat tantũ in terminis liberti *L. cum auus D. de Condit. & demon. & L. cũ acutissimi C. de fideicom.* an procedãt vbi substitutus est filius testatoris; item an conditio sub intellecta ex dictis iuribus procedat institutis extraneis; dispositioni dictæ *L. si vnquam* an possit renunciari, & quid in foro conscientiæ, & an requiratur in ea sententia.

SPECIALE IV.

Insinuatio an debeat interuenire in donatione ob causam matrimonij de iure communi, item attentis statutis locorum, & quid de causa dotis & quid hodie in hoc Regno, inspecta nouissima pragmaticali constitutione Illustriss. & Eccellentiss. Comitis de Castrò §. 2.

SPECIALE V.

Donatio ob causam matrimonij facta simplex sit an ob causam latissime disputatur, numeratis, & ponderatis omnibus pro vtraque parte scriptoribus, & de distinctionibus quando fit pro certo matrimonio, quando excedit causam, & quando matrimonium solutum iam inuenitur: Pater an cogatur hanc donationem non conscribere.

SPE-

SPECIALE VI.

Matrimonio non sequuto, repetantur vel ne donata eius causa, disputatur; tam si ex parte donatarij quam si fortuito casu id eueniat, & quid si nubere debens efficiatur Monachus vel clericus.

SPECIALE VII.

Pœnitentia an in hoc contractu (quem diximus nominatum esse) possit locum habere, stantibus condictionibus faciendi in eo appositis, si donatarius legi impositæ non pareat, saltim soluto matrimonio cessante interesse vxoris.

SPECIALE VIII.

Ingratitudinis causa an reuocari queat saltim soluto matrimonio morte vxoris, vel in vita parentis si filijs intersit non reuocari.

SPECIALE IX.

Retrodonationes, antapocæ, & albarana tam antè, quàm post matrimonium initum confectæ an præiudicent Vxori & filijs, & quid si ipsa consenserit vel parentes ipsius, qui contraxerunt, si pro filijs non sit stipulatum, vel deficiat eorum acceptatio; & demum quid respectu fructuum durante matrimonio.

SPECIALE X.

De donatione ex hac causa constituta ad honorem, scientibus omnibus contrahentibus, & an pater si confessus fuerit recepisse aliquam summam teneatur filijs illam restituere, & quid de genero qui fassus est dotem habuisse à Socero, qui fecit aliam obligationem, an teneatur restituere vel liberetur cedendo actiones, Mulier absque cessione an agat soluto matrimonio.

SPECIALE XI.

L. *hac edictali C. de Secund. nupt.* non habet locum in hac donatione vt sepius, remissiuè.

SPECIALE XII.

Donatio ex causa matrimonij facta ex nunc pro tunc sequuta morte, an sit donatio inter viuos vel causa mortis, & an interim possit reuocari per hypothecam, vel alienationem dominij, & quid dum dicit ab hodie cum constituto adiuncto dictæ clausulæ ex nunc, vel puro.

SPECIALE XIII.

Si fuerit conscripta in capitulis matrimonialiaus matrimonio contracto cum aliqua cōdictione, vel in sponsalibus de futuro; an hypotheca oriatur à die capitulorum, vel à die matrimonij, & de condictione dispensationis obtinendæ, vel consensus alicuius, quæ deficiant.

SPECIALE XIV.

Tacita hypotheca siue mauis legalis an sit fauore huius donationis inducta, & de permultis alijs tacitis, an procedant si lege destituantur.

SPECIALE XV.

Priuilegium prælationis siuè antelationis an huic donationi tribuatur, & quid operetur in Dote, & in alijs casibus, & de conuersione probanda

SPECIALE XVI.

Tacita stipulatio an sub intelligatur in ea, fauore absentis, tàm si primus donatarius absit, quàm cæteri qui sequuntur, ita vt ex stipulatu agi posit contra donantem, vt promis-

sis

sis stet, si nemo pro filijs acceptasset.

SPECIALE. XVII.

Donatio hæc vel alia in reuocabilis inter viuos an possit fieri in testamento, & an sit iudicanda prout contractus. vel vti legatum, & an hæredes teneantur, & cogi possint in solidum ad eius præstationem, pro vt in Dote & Alimentis, & an statutum de continuanda possessione procedat fauore hæredis. vel nostri donatarij.

SPECIALE. XVIII.

Bona fideicommisso subiecta an possint pro hac donatione facienda alienari, & an vna vice alienata durent perpetuo libera, & de augmentó dotis, an pro eo bona vinculata alienentur, si est excessiuum, vel per Virum Vxori constitutum. & quid si est factum æqualationis gratia.

SPECIALE. XIX.

Velleianum cessat fauore illius remissiuè ad particulam 2. discus. 3. tractat. primæ.

SPECIALE. XX.

Vitium litigiosi an incurratur donando hoc titulo, & quid titulo dotis, & an extraneo donanti, vel dotanti hoc concedatur, & quando executio fiat contra possidentem bona litigiosa nulla interueniente citatione, & de alienatione facta pro causa præcedente iudicium.

SPECIALE. XXI.

Gabella, vel laudimium vel decima, si feudalis res sit, ex hac causa an debeatur; & quid si pro dotis restitutione mulieri assignentur bona donata tàm per iudicialem ad iudicationem quàm per insolutum dationem, & plura in materia laudimij.

SPECIALE. XXII.

Donatarius ex hac causa an patiatur retractum, iure sanguinis si extraneus sit, vel vicinitatis, & quid de consuetndine Neapolis si donatario huic donetur res retractui subiecta; & an consequatur quod pluris prætio remissum fuit.

SPECIALE. XXIII.

Textus *in l. de his D. de transact.* an habeat locum vbi transactum sit super fideicommisso in contractu instituto, accepta quando veniens contra transactionem restituere teneatur, & quid si semper erit in tali summa creditor.

SPECIALE. XXIV.

Factatitio absolute, absque mentione suorum vel hæredum, an soluto matrimonio reuertatur ad donantem, & suos, an remaneat pro filijs, & quid si non ad sint, an vadat ad hæredes donatarij; & quando dicatur personalis, quando verò realis, vel sub nomine dignitatis facta.

SPECIALE. XXV.

Stipulata pro filijs an censeatur pro eis vti filijs, an vti hæredibus, & quando dicatur contemplata qualitas natiuitatis ex matrimonio, & de verbo hæredibus an ratione subiectæ materiæ intelligatur de sanguinis, an de hæredibus bonorum, ad hoc vt qualitas illa interuenire debeat, & quid si copulatiuè dispositio loquatur de filijs, & hæredibus, circa, quæ, aliqua in terminis feudorum donatorum discutiuntur.

SPE-

SPECIALE. XXVI.

Donatarius ex hac causa tempore posterior an præferatur anteriori ex causa pœnitus lucratiua, & de intellectu *l. quoties C. de rei vendicat.* an procedat vbi traditio ficta interuenit, & quid si in prima adsit hypotheca generalis vel specialis pro eius obseruatione, & de creditore, qui habet meram personalem ex chirographo vel alia causa, & an soror creditrix fratris pro dote de paragio præferatur creditoribus anterioribus hypothecarijs.

SPECIALE. XXVII.

Donatarius ob causam matrimonij an præferatur fisco contra administratorem rerum fiscalium, & quando hæc donatio vti fraudulenta argui possit, & de aliquibus fisci priuilegijs, an huic donationi anteponantur, & de debito primipilari.

SPECIALE. XXVIII.

Pactum legis commissoriæ an in ea reijciatur, pro vt in pignore, & an & quando dicatur conceptum per verba directa, vel obliqua, ita vt opus sit sententia vel minime, & an si est adiectum fauore descendentium in casu alienationis, vel delicti, an tanquam pœnale reijciatur stante Regni capitulo, aliqua demum ad eius interpetrationẽ, & de pacto commorandi in aliquo loco, an donationem resoluat.

SPECIALE. XXIX.

Euictio an in ea præstetur, tàm si incipiat à traditione, quàm si à promissione, & an si res donatæ inueniantur hypothecæ affectæ hæres donantis teneatur luere, an donatarius ad intellectum *l. si res obligata D. de legat* 2. & quid si euictio non inmineat, sed speretur, & quid de Euictione dominij.

SPECIALE. XXX.

In eius iudicio an veniant fructus pro vt in dote, tàm si ad euictionem agatur, quàm si pro eius implemẽto, & quando veniant si summa donata consistat in pecunia, & ad quam rationem taxari debeant, pluraque ad intellectum nostri *Ritus.* 189. & de interesse conuento à principio an debeatur, & de nouissima reformatione censuum ad quinque pro quolibet centum.

SPECIALE. XXXI.

Contractus est nominatus, & speciali nomine nuncupatur, remissiue ad Discurs. primum P. tract.

SPECIALE. XXXII.

Via executiua competat, an nè huic donationi insertæ in capitulis matrimonialibus, datis notario ad conseruandum, & quid de cæteris pactis executiuis de non opponẽdo, & ad discursum, & an possint astringi hæredes ad eorum publicationem.

SPECIALE. XXXIII

Onus in ea adiectum an substineatur infra legitimam filij, si donatio longe superet legitimæ summam, & quid si adest pœna, vt in casu quo detrahere velit, cadat à donationis emolumento; & quid si adsunt alia bona hæreditaria, & an fructus imputentur in sortem, & quando oneri censeatur acquieuisse ex approbatione tacita vel expressa.

SPE-

SPECIALE. XXXIV.

Donatio hæc an possit alienari in præiudicium dotis, vel Vxoris, & an ex hoc quod mulier tali alienationi consentijt dicatur læsa, & quale tempus attendatur, alienationis, an dotis restitutionis, & quid si in tota dote non lædatur, sed in parte tantum: itẽ aliqua de permutatione, si corpus permutatum euincatur.

SPECIALE. XXXV.

Confundantur an ne matrimonio contracto ad vsum Regni, si vocati sint filij, & an subiaceat statuto de lucro dotis, & quomodo in dubio censeatur contractum matrimonium in Regno hoc, & de more magnatũ.

SPECIALE. XXXVI.

Donatio hæc facta pro filijs ex matrimonio, an compræhendat filios primi, & vlterioris matrimonij, & quid si fuerit celebrata in secundis nuptijs; & de ea, quæ fit per parentẽ filijs proprijs nascituris.

SPECIALE. XXXVII.

Donationis huius emolumentum an transmittatur per filios, & subsequentes donatarios, ante agnitam, in hæredes suos vel extraneos.

SPECIALE. XXXVIII.

Trebellianica an detrahatur de hac donatione, vel alijs translationibus inter viuos, & an si esset facta in vltimis, an possit prohiberi filijs primi gradus, & quando censeatur prohibita, & acceptata prohibitio, & quando fructus eam extinguant.

SPECIALE. XXXIX.

Donatio hęc an pręscribatur, hodie in Regno, vbi præscriptiones par uifaciuntur, & quid attentis substitutionibus, an in præiudicium vocatorum requirantur tot præscriptiones, quot personæ,

SPECIALE. XL.

Reseruata in donationibus huius modi, an vadant ad donatarium, vel hæredem, si donans ad sui fauorem reseruationem conscribat, & quid e contra de facultate concessa donatario, vt possit de aliqua summa disponere.

FACVLTATES IMPRIMENDI

Potest imprimi Iosephus Augustinus Societatis Iesu.

TRACTATVS hic Don Marij Cutelli V. I. D. Catinensis De Donationibus inter Patrem, & Filium &c. quem per Illust. & Reuerendiss. D. Don Francisci de la Riba Vicarij Generalis Illustriss. Domini mei Cardinalis Doria Archiepiscopi Panhormitani Iussu vidi, nihil continet contra bonos mores, ob id dignissimum existimo, qui publico bonotypis euulgetur.

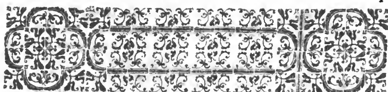
Hieronimus Dominicus.

Imprimatur de la Riba. V. G. Imprimatur de Blaschis P.

ILLVSTRISS. & Eccellentiss. Domini Ducis Alburquerquensis Vice-regis, & Generalis Capitanei huius Siciliæ Regni cautum est, ne quis opus hoc per Don Marium Cutelli de donationibus inter Patrem, & Filium, &c. edendum, audeat imprimere, vel imprimi facere, vel impressum, tam in hoc Regno quàm alibi, vendere; nisi de eius licentia sub pæna Vnc. quatricentarum applicandarum pro tertia parte ipsi de Cutellis pro altera parte Regio Fisco, & alia pro denuntiatore, patet per literas impressas in Vltimo folio ad Vnguem.

AD LECTOREM MONITIO

MONITVM te esse vellem Lector optime, adhuc sub incerto esse an specialia omnia, quorum argumenta impressa sunt, intrent in hoc primo volumine, forsan enim aliqua supererunt pro secundo, ne primus modestiam excedat, quod si eueniet, compositoris imperitiei adscribas, cui certum id esse debet, inspecta caracteris qualitate operisque quantitate.

TRACTAT. PRIMAE

DISCVRSVS PRIMVS

PARTICVLA VNICA

A R G V M E N T V M.

DONATIONES propter nuptias antiquæ, origo & effectus traduntur: Eius abolitionem fuisse causam donationis intuitu matrimonij faciendæ ostenditur; de qua est tractatus. Item an sit contractus, & ille nominatus discutitur, Plura de donationibus in genere, & de illis causa mortis factis miscentur. Nominatas conuentiones, vnde nomen accepere disputatur, aduersus hotomanum, & alios, pænitentiam aliquando habere in eis locum substinetur, & exceptione rescindi posse propter non implementum etiam excipiendo, Plura demum traduntur de statutorum interpretatione requirentium consensum consaguineorũ in contractibus mulierum, & minorum; maxime ex Catinensi Consuetudine.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio propter nuptias, quarè fuerit introducta.*

2 *Hypothecam, & dominium in re donata propter nuptias vnico tempore mulieres habebant.*

3 *Mulier donationi propter nuptias renuntiare non poterat, nisi vir doti etiam renuntiaret.*

4 *Donationis propter nuptias priuilegia enumerantur.*

5 *Donatio propter nuptias antiqua abijt in desuetudinem, quasi in omnibus regionibus, & num. 6.*

7 *Donatio propter nuptias antiqua, in quibus differat à dodario.*

8 *Donatio intuitu matrimonij successit in locũ antiquæ donationis propter nuptias & num. 11.*

9 *Donatio prædicta fuit introducta ad eumdem effectum illius antiquæ, & est contractus frequens inter nobiles.*

10 *Donationis huius definitio à Cuiacio, quæ per auctorem probatur.*

12 Differentia, quæ est inter hanc donationem, & illam propter nuptias antiquam.

13 Dotis fauor applicatur donationi, de qua auctor tractare intēdit.

14 Donatio an sit contractus, & an sit nominatus vel ne dissensio est inter antiquos, & modernos.

15 Ratio quare donatio non sit contractus assignatur per Cuiaciū, quem sequitur Antonius Faber.

16 Testamentum sicuti, & donatio, aliquando inter contractus referuntur.

17 Conuentio de donando est contractus secundum Cōrasiū, qui communiter recipitur & num. 18.

19 Donatio quatuor modis confici pōt.

20 Constitutum licet fictam traditionem operatur, tamen vera per eum transfertur possessio.

21 Donatio, quæ fit per stipulationem transfunditur in contractum stipulationis.

22 Donatio, quæ fit per pollicitationē, an sit contractus, distingue, & an sit nominatus vide num. seq. pro, & contra.

24 Obligatio oīs ꝑ cōtractu habetur.

25 Conditio apposita, in donatione aliquid faciendi per donatarium facit, vt sit cōtract⁹ nominatus.

26 Actio innominata, quæ oritur ex donatione conditionali descendit ex cōtractu, & nō ex donatione.

27 Donatio causa mortis, an sit cōtractus distinguitur per auctorem.

28 Donatarius causa mortis non pōt. agere ad res donatas, nisi donantis morte secuta.

29 Donatarius causa mortis nō tenetur capere de manu hæredis, licet falcidiam patiatur.

30 Traditio an requiratur in donatione causa mortis, an vero conficiatur nudo pacto, & nu. 34.

31 Dispositio l. si quis argētū 35. §. sed si quidē, C. de donat. an habeat locum in donatione causa mortis discutitur & resoluitur.

32 Hæredes donatarij per l. si quis argentum, habent candem actionē ipsius donatarij, quod esse non pōt in donatione causa mortis.

33 Donatio causa mortis expirat præmoriente donatario, sed an idem sit, si simul decedant.

34 Stipulatio sicut traditio in donatione cā mortis, an requiratur.

35 Donatio simplex (concesso non sit contractus) non debet tractari sit ne nominatus.

36 Donatio propter nuptias antiqua contractus est nominatus, & n. 38. ratio num. 42.

37 Sponsalitia largitas, quandoque accipitur pro donatione propter nuptias.

36 Cōtractus donationis propter nuptias similis est cōtractui dotis.

40 Cōtractus donationis, an sit iurisgentium, an ciuilis, & quid de alijs contractibus.

41 Auctor disputationem hanc in lectura super instit. de iur. nat. gent. & ciuil. §. ius gentium Deo donante absoluet.

42 Donatio propter nuptias quare sit con-

Remissio

113 *Remissio mercedis ob pestem, quando peti possit remissiuè.*

114 *Læsio non desideratur, quando impedimentum prouenit facto locatoris pro remissione mercedis.*

115 *Casus inopinatus non venit sub quacunquè renuntiatione pro petenda remissione mercedis.*

116 *Conductor propter dignitatem adeptã an possitã locatione discedere*

117 *Conductor, in quibus casibus non teneatur stare locationi.*

118 *Curiales obrecessũ Curiæ possunt à domibus conductis discedere.*

119 *Curiales possunt facere vt expellãtur cõductores domorũ circũ circa regiũ Palatiũ vt ipsi ĩhabitẽt*

120 *Domus circum circa Regium Palatium, quæ sint; interpetrantur*

121 *Donatarius agens ad implementũ donationis potest etiam à iudice repelli, si non ostendat impleuisse ex parte sua, quando donatio est conditionalis.*

122 *Donans tàm per viam actionis, quàm per exceptionem repellit donatarium non adimplentem ex parte sua.*

123 *Pactum resolutiuum debet apponi à peritis notarijs in donationibus conditionalibus.*

124 *Causa in donatione adijcitur vel per modum causæ, vel per modum conditionis.*

125 *Actio qualis accomodetur donationi contemplatione matrimonij factæ, & remissiuè videas n.129*

126 *Libellis secundum hodierna tempora non est necesse, vt contineat nomen actionis, qua agitur, maximè in hoc Regno.*

127 *Modus agendi per viam exceptionis non venit incumulatione remediorum.*

128 *Stipulatio non immutat naturam contractus, cui adiungitur.*

130 *Donationi nostræ competunt actiones doti tributæ, quando in vnico contractu celebrantur.*

131 *Obligatio ciuilis & naturalis oritur ex contractu nominato ante implemẽtũ, secus ĩ innominatis*

132 *Naturalis obligatio licet ex solo facto æstimetur, attamen ex sola promissione non inducitur, sed cõsensus liber interuenire debet.*

133 *Accursij scholium in l. petens C. de pactis excutitur.*

134 *Naturalis obligatio, quare nõ oriatur in contractu innominato ante implementum, & quid de iure canonico, & hispanico vide num. sequ.*

135 *Donatarius quod teneatur prius implere, an deroget, quin nostra donatio sit nominatus cõtract⁹?*

136 *Naturalis obligatio oritur ex contractu donationis ob causam, ad effectum tamẽ retentionis, verũ actio à iure ciuili accõmodatur*

137 *Statutum prohibens contrahere, an prohibeat donare, affirmat Bald. sed vide n. sequen.*

139 *Statutum prohibens contrahere, an includat donationem causa mortis, & num. 143.*

140 *Dom; Simon sitatolus I. C. Panhormitanus laudatur, fuit auditor Fachinei, eiusque de eo iudicium refertur.*

A 3 *An*

Consen

168 *Consensus pro integratione personæ est de forma, & debet interueni re in ipso actu.*

169 *Consensus ratione proprij præiuditij præstandus potest superuenire etiam post litem motam, sed a n valeat, vt nouus actus vide nu. seq. in fin.*

170 *Consensus præstandus de forma nõ præsumitur ex lapsu temporis, quia debet esse expressè in scriptis præstitus.*

171 *Pater non potest auctorare filium ad sui commodum etiam ad petendum à Iudice decretum pro alienatione.*

172 *Filius familias, quando possit donare patri cum eiusdem auctoritate, & an sit necessarium iudicis decretum, & quid stante statuto huius Regni.*

173 *Pater debet interuenire in donationibus per filium familias faciẽdis, etiam si non habeat vsufructum in re donanda.*

174 *Statuta fauore mulierum, an intelligantur in mulieribus honestis procedere, & non in meretricantibus, & num. 176.*

175 *Curator dari potest mulieribus dissipatricibus sui corporis.*

177 *Cõtractus per mulierem facti, absque consensu, an debeãt continere læsionem tempore actus, vel sufficiat, quod possit superuenire.*

178 *Contractus per mulierẽ, vel filios fam. absque sollẽnitatibus facti, non firmantur iuramento stante statuto.*

179 *Filiusfamilias, quando habitar dicatur seorsum à patre, vt possit tanquam pater familias contrahere.*

180 *Statutum circa sollemnitates adhibendas in contractibus an liget ciues contrahentes extra territorium, & quid si absit fraus.*

181 *Donatio, quæ hodie fit intuitu matrimonij, quare sit magis iuridica, quàm illa antiqua.*

DOTIS fauor semper, & vbiquè præcipuus à à legislatoribus tot, tantisquè legibus, atquè integris titulis donatus, potissima iudicio meo fuit causa, & ferè vnica donationis ante nuptialis per Imperatores inducendæ, quæ postea Iustiniani tempore magis propriè propter nuptias fuit appel-
1 lata † *§. est, & aliud instit, de donat. & l. cũ multa 20. C. de donat. ante nupt.* nàm antiquitus, quando hæc donatio erat pœnitus incognita, tantummodo mulieri prospiciebatur, vt pro dote hypothecam in bonis viri sui haberet, cui renuntiare poterat. *l. etiam 11. l. iubemus. 21. Authen. siue à me C. ad velleianum*, per hanc verò donationem non solum vno, eodemque tempore de dominio, & hypotheca fuit ei prouisum, ex quo bona sic donata in eius dominium, trãsibãt, *Authen. donationem C. de iure dot.* & hypothecæ affecta rema-
2 nebant † non obstante regula *l. nequè pignus 46. de regul. iur.* per ratio-

rationes adductas *à Negusan. de pignor. par. 2. memb. 4. num. 66. & Tiraquell. de retract. lignagier.* §. 1. *gloss. 7. n. 70.* sed ēt cōstitutū fuit, vt huic donationi per mulierem
3 renuntiari non posset † *l. si constante 19. §. sed si econtrario. C. de donatio: ante nupt.* nisi etiam maritus doti renuntiasset *gloss. in dicto §. est, & aliud* in verb. exequentur, quam *Bal. in d. l. si constante* paulo ante post principiū dicit esse meliorem, quam in toto corpore iuris, & propter hanc causam multa alia priuilegia huic donationi indulta fuere ad instar dotis, licet non in omnibus doti sit coæqualis, vt scribit *Bal. Nouellus de dote par. 8. priuil. 6. num. 24. fol. 507. in paruis*, nam in eius fauorem fuit constitutum, vt insinuatione
4 non egeat † licet summā quingentorum aureorum excedat, Authen. *eo decursion est de donat. ante nupt.* quo ad mulierē loquendo, vt declarat *Salicet.* ibi paulo post principium, quando videlicet donatio fit per virum, sed non, vbi fiat per alium eius nomine, & post *Salicet.* ibi tenet *Paris. consi. 16. num. 27. lib. 2.* nec non vt gauderet priuilegio tacitæ hypothecæ. *l. fin. C. de dot. promission. Negusan. de pignor. par. 2. memb. 4. num. 65.* & defendit *Iason. de actio: §. fuerat num. 40.* Itē, & tacitæ stipulationis, vt ait idē *Iason. in d. §. fuerat, num. 57.* & *Bal. Nouel.* loco citato, de quib. quidem priuilegijs seu specialibus, & alijs latius infrà nobis erit Sermo: Item hæc donatio cum dote pari passu ambulabant, vt in *Authen. sed iam necesse C. de donat. ante nupt.* in tantum, vt inter eas æqualitas seruari debuisset de iure *Authenticorum* ante, & post, vt in *Authen. de æqualit. dot. in principio coll. 7.* nàm de iure *Codicis* hæc necessitas non inerat, vt videri potest pænes *Aretinū & Nicas.* cæterosquè scribentes in dicto §. *est & aliud Instit. de donat.* & de hac donatione quatuor effectus notat *D. Abbas* conciuis meus *in cap. vltimo de donat. inter virum, & vxorem*, vbi ait primum esse, quod pactum de lucranda dote extenditur in fauorem mulieris, vt & ipsa lucretur donationem propter nuptias præmortuo viro, sicut vir lucraretur dotem, præmortua vxore, secūdo quod fortius ius habet mulier in his bonis donatis, quàm in aliis viri, ratione dominii, de quo supra. Tertium quod vergente viro ad inopiam poterat vendicare, tàm bona dotalia, quàm donata ad hoc vt deseruirent pro oneribus matrimonii sustinendis, & demū quod licebat mulieri viro adulterium patrāte lucrare donationem propter nuptias, sicut vir poterat, e conuerso lucrare dotem, muliere existente adultera, ex his concludit *Abbas*, quod hæc donatio erat

erat multum proficua mulieri, ſed quia illa abijt in deſuetudi-
5 nē † in omnibus fermè mundi partibus, vt teſtatur *gloſſa in authen. æqualitatis verbo. Pari: de pact. conuent.* & annuunt. *Gomes in l. 50. tauri ante n. 12.* circa finem *Monter. a Cueua decis. 10. n. 4. Fontanella* vir inſignis literaturæ *de pact. dotal. claus. 4. gloſſ. 1. num. 6.* & percurrendo multas regiones, quod in hiſpa-
6 nia non ſeruetur † dixit *Gregor: Lopes ad l. 1.* verſ. *en eſpagna*, quem vna cum alijs hiſpanis citat Pater *Molina de contract. diſput. 290. nu. 8.* & de Regno frãciæ *Berengar. in l. inquartam art. 13. cap. 3. num. 10.* Cuiac: in loco ſtatim citãdo: de Regno Neapolis. *Molfeſ. tit. de iur. quartæ quæſt. 1. num. 18. & quæſt. 2. num. 3.* de Conſuetudine verò totius Italiæ teſtatur *Card. Mantic.* poſt quam plures *de tacit. & ambig. lib. 20. tit. 4. num. 15. Bimi. conſ. 95. n. 25. tom. 1.* & de hoc Regno ex noſtratibus teſtatur *Marius Muta:* in ſuis copioſis repetitionibus *ad conſuetudines Panormitanas cap. 43. n. 73. verſ.* & quidquid ſit, nouiſſimeque *Ioannes Franciſcus de Caſtillo deciſ. 152. num. 155.* & de generali conſuetudine totius mundi. *Nacta conſ. 609. num. 3. verſ.* præterea *Gratian. diſceptat. forens. cap. 254. num. 69. tom. 2. & cap. 498. num. 51. tom. 3.* in eius locum verè, & cum effectu ſucceſſiſsè donationem contemplatione matrimonij, de qua noſter erit tractatus, fatere cogimur, nec ex eo, quod plures applicent hos terminos donationis propter nuptias adquartam, ſeu dodarium, vt Neapoli vocant antefatum, ſeu anti ferna, facit, vt illi potius, quam noſtrę donationi eius nomen, & effectus conueniant, quia termini ſunt ſatis diuerſi, licet DD. in terminis dodarij vtantur quamplurimis legibus, ex hoc titulo
7 deſumptis, † donationem enim propter nuptias non lucratur vxor, niſi quoquè vir dotem lucretur, vt dixi ſupra ex Abbate, ſed dodarium, ſeu quartam lucratur mulier; abſque quo vir aliquid lucretur. Item non eſt neceſsè, quod fiat æqualis doti in quantitate, ſed ſtatur pacto contrahentium, omitto quod in hoc Regno datur in recompenſationem amiſſæ virginitatis, & debetur etiam dote non ſoluta, imò nulla dote exiſtente, quia ſunt rationes peculiares, de quibus mihi reſeruo dicere inſpeciali, quem de hoc inſtitui tractatu, ſicuti etiam per me tactũ eſt hac eadem tractatione *diſc. 3 part. 3.* verſ. quod verò. Et quod ſatis differant inter ſe; obſeruat *Cuiac. lib. 5. obſeruat. 4. his verbis,* multum diſtat donatio propter nuptias à donatione quæ moribus noſtris fit, reſpectu matrimonij. cuius fauor ni-

mius

mius est; nec iure Romano receptus, & ab eo, quod douariũ vocamus, quod etiam iure Romano receptum non est &c.) aliasquè differentias notat *Gratian discept.* 498. *num.* 44. cum pluribus sequen: *tom.* 3. *&* *Vincent. de Franchis decis.* 182. *num.* 5.

Quod autem re vera, & cum effectu in omnibus regionibus in locum prædictæ donationis successerit donatio contempla-
8 tione matrimonij † firmauerũt *Guid. Papæ decis.* 145. *num.* 4. *&* 5. *Nacta cons.* 609. *num.* 3. *Rol. cons.* 44. *lib.* 4. *Illustriss. Cardin. Mantic. de tacit. lib.* 13. *tit.* 4. *n.* 12. quos ad hoc citat *Thesaur. filius lib.* 4, *foren. quæst.* 2. *num.* 2. Barbos. *ad l. si cum dotem* §. *transgrediamur num.* 30. *D. sol. matrim. Surd. cons.* 143. *num.* 46. *Decian. cons.* 41. *num.* 12. *lib.* 1. *Bertrand. con.* 97. ad euidentiã *col.* 1. *vol.* 6. *Berengar. ad l. in quartam cap.* 3. *num.* 72. *D. ad legem falcidiã Menoch. cons.* 261. *num* 15. *&* 41. *Molin. de ritu nupt. libr.* 3. *in prælud. num* 36. cum seq. *Becc. cons.* 20. *num.* 26. nec negat *Coras. in l. filium, quẽ habentem num.* 235. *C. famil. erciscundæ, & latè discurrendo* tenet *D. Faber de error. pragmat. par.* 2. *decad.* 41. *error.* 3. *num.* 7. *&* 8. ex nostris *Intrigl. decis.* 20. *Milan. decis.* 19. *lib.* 1. & legibus hispanis attentis firmat etiã *Pater Molina de iustitia tom.* 1. *disput.* 238. *& de contractibus disput.* 290. infinalibus verbis. Hi omnes in varijs casibus æquiparant hanc donationẽ cum illa antiqua, tàm quia tendit ad eũ-
9 dem effectum † assecurationis dotis, & quàm quia deseruit pro sustinendis oneribus matrimomonij, alendisquè liberis. *Molinus de ritu nupt. libr.* 3. *cap.* 21. *num.* 7-8. *&* 9. vnde hanc donationem esse frequentem dicunt præcitati patres, & experientia docet maxime inter nobiles, & diuites, inter quos nunquam, aut raro contrahi solent matrimonia, nisi huiusmodi donatio accedat, & inter nobiles loquitur dictus *Molinus de ritu nupt. quæst.* 2. *num.* 61. *lib.* 3.

Ex quo existimaui non infructuosam assumpsisse materiam, si de donatione contemplatione matrimonij facta, inter alias quæ à parẽte filio fiunt peculiarem ederem tractatum, opus à nemine vsque ad huc tẽtatum, vt mihi prius, postea in foro versantibus pro modulo ingenij mei proficerer, & incipiendo à
10 definitione † inuenio sic definiri à *Iacobo Cuiacio.* viro doctissimo, & ingeniosissimo *lib.* 5. *obseruat. dicto cap.* 4. donatio fauore matrimonij est, quæ alterutri coniugum à parente, vel extraneo fit, coniugij, non coniugis nomine, dicit alterutri coniugum à parente, vel extraneo facta, quatenus participat cum

donatione antiqua, quæ dicebatur ante nuptias, vel propter nuptias, dixit coniugij, non coniugis nomine ad ostendendam differentiam inter illam; & istã, quam nos iã supra notauimus; & quia non intendo disputare de qualitatibus definitionis, nec meam proferre sentẽtiam, cum hoc in iure nostro satis periculosum sit, melius mihi videtur inhærere vestigijs tanti viri, quã aliam adinuenire definitionem, quæ semper remaneret correctioni subiecta; quare descendens ad alia magis scitu digna, quæro secundo vnde originem sumpserit hæc donatio, & dico
11 quod ex consuetudine † in pluribus locis introducta, orta absquè dubio ex desuetudine antiquę donationis propter nuptias, quæ in istam transijt vti de consuetudine Regni Franciæ testatur *Berengar. in prædicta l. in quartam cap. 3. num. 72. & Cuiac. loco citato* in finalibus verbis & in Hispania seruari testatur *Fontanella*, qui multa de ea scripsit in dicto *tractatu clauf. 4. gloss. 1. part. 1.* & in Italia permulti per me citandi in sequenti *discursu partic. vltima*, vbi agetur de eius validitate, nec per hoc intendo firmare quod sit eadem hæc donatio, cum illa antiqua, quia intèr se satis egregie differunt,
12 † vt de per se patet, nàm hæc donatio est volũtaria, illa necessaria, hæc manet in dominio viri, illa transibat in vxorem, & in alijs per multis, quæ notantur per *Cuiac.* loco supra citato; nec quod aliquando æquiparentur, vel aliqua inter se communicẽt priuilegia, facit, vt in omnibus dicantur eædem, dato quod ambæ ex eodẽ fonte scaturierint, vnicaquè fuerit causa efficiens, videlicet fauor dotis, & matrimonij vt disertis verbis, probat *Menoch. cons. 261. nu. 15. & 41.* qui ex hoc motus firmauit, quod
13 huic donationi dotis fauor † nec non antiquæ donationis applicetur, quodãmodo enim dos filij nubentis dici potest. *Franc. Molinus* etiam vtitur hac ratione dicto *tractatu de ritu nupt. dicto cap. 2. n. 19. lib. 3. & Gratian. discept. 297. nu. 3. & 5. tom. 2.* nec dissentit *Cuiac.* loco statim citato.

Consequẽter quæro, an hæc donatio sit contractus, & dato sit, an sit contractus nominatus,
14 an verò innominatus, † & quoad primum loquendo in terminis simplicis donationis res erat quondam expedita, vt iudicari deberet contractus, apud antiquiores, & planiores, vt ità dicã interpretes, ità enim testatur *Clarus*, *in §. donatio quæst. 1.* pluresquè addit *Decianus respons. 32. num. 44. lib. 3.* afferens omnia iura hoc sibi probantia & post alios. *Gratianus discept. 781. nu. 39.* sed apud recentiores quæstio redditur dubia, nàm subtiliores

liores interpretes tenent contractum non esse; vulgares vero variant inter primos, *Cuiac.* defendit non esse *ad Nouell.* 119. *Imperatoris Iustiniani* post principium *tit. de donat. propter nupt. vel speciali,&c.* & ad *Nouell.* 38. *tit. de decurion.* in principio, ra-
15 tio † quæ ab eo super hoc adducitur, legitur *inparatitla ad C. tit. de negot. gestis*, & est perpulchra, nàm definiendo cōtractū, ait, illum dici per defectionem, cum plena oratio sit negotij cōtractus, quia omnis contractus negotij contractus est, at nullū inter donantem, & donatarium geritur negotium, cum simplex donatio conficitur, quia à sola donantis liberalitate ortum habet, ergo contractus dici non potest: hoc genere argumēti vtitur subtilissimus *Præses Antonius Faber* splendor nostri sæculi, quem præsidem præsidum vocare solet eruditissimus, & ornatissimus *Antonius Xirotta I.C.* noster Siculus ille, inquam *in sua emischiliade seu 2. parte de error. pragm. decad.* 45. *err.* 8. ex eo enim (ait ipse) contractus nomē sumpsit, quod post multos tractatus ad negocium, quod geritur pertinētes, quos præcedere necesse est, negotium tandem in pauca contrahatur, & restringatur, in donatione verò, nullus præcedit tractatus, vt contractus sequi possit, nequè altercatur inter donantem, & donatariū, vt plus, vel minus donet, aut istud, vel illud; sed donatarius æqui boniq; consulit, quod ei donatur, etiam num minimum, cū ad aliquod donator cogi nō possit; quod in tantum procedit, vt si cum donatione aliquod negotiū sit admixtū; puta si donator velit donatariū in aliquo sibi obligari, nō ex hoc tali casu obligatio cōtrahitur, dum donatio est, allegat *tex. in l. si prædia* 59. *D. de don. inter virum, & vxorem* ibi *respōdit secundum ea, quæ proponerentur negotium potius gestum videri, quā donationem interuenisse*. quo textu probatur donationem, & cōtractum adinuicem sibi contrariari: hoc idem tenuit ipse *in lib. 7. coniect. cap. 14. col. 3.* post medium, & in fine, & melius *in lib. 19. cap. 2. colum. 3.* propè finem, & ante eum profitetur *Coras. in l. post contractum, D. de donat.* mouetur, quia ex donatione nulla oritur obligatio, licet propter mutuam partium voluntatem sub generali cōuentionis nomine cadat, cum, vt ait ipse, contractus alterius saltem agentium exigat obligationem; neque se-
16 cundum eum mirū † est, quandoquè donationem inter cōtractus referri, quia aliquando per Vlpianum etiam testamenta inter contractus rediguntur *l. candē 9. D. de duobus reis.* ibi, *quia non tantum verbis stipulationis, sed & cæteris fiunt contractibus, veluti emptione, venditione, locatione, con-*

du-

ductione , deposito , commodato , testamento & cætera ; tenet tamen ibi *Corasius* contractum es-
17 se cum conuenitur † de donando ; & non re ipsa liberalitas exercetur, prædictis accedit , licet eos non alleget *Card. Mantic. de tacit. & ambig. libr:* 13. *tit.* 3. *num.* 1. *&* 2. vbi tenet neque contractum dici , si donatio à promissione incipiat, secuntur *Fachine. libr*. 8. *contr. iur. cap*. 89. in finalibus verbis & nouiter referentes *Duarenum Donellum* & alios auctores maximi nominis *Moderni oltramontani addentès ad Clarum* §. *donatio quæst*. 1. *liter. C.* vbi in confirmationem huius opinionis hoc modo argumẽtantur, quod cũ omnis cõtract⁹ distinguatur ĩ cõtractũ bonæ fidei, & stricti iuris, & donatio nõ sit neq̃ bonæ fidei, neq̃ stricti iuris, p duos *textus* expressos, quos allegãt, sequi videntur secundum eos , nullo modo donationem esse contractum , & ante predictos contra *Bart*. & alios, tenuit *Bal. in l. iuris gentium numer*. 10. *D. de pactis* quẽ nemo ex pdictis : citauit mouẽtur omnes p *text. in l. interdict*. 14. *D. de precar*. ibi *magis enĩ ad donationem & benefitij causam quam ad negotij contracti spectat precarij conditio.* per quem videtur Iuris consultus donationem à contractibus secludere.

Ceterum distinguit *Corasius* inter donationem incipientem à promissione , & à traditione, vt prima sit contractus, secunda minime , quam distinctionem communiter recipi post *Anton. Gomes tom*. 2. *var. re-*
18 *solut. capitul*. 2. *&* 4. dicit † *Pater Ludouic. Molina de contract. disput*. 252. *n*. 7. *&* 8. *Mantica* ibidem qui alios adducit.

Omnes verò vnanimiter cõcludunt , quod impropriè contractus dicatur : ideo distinctè loquendo , ità dici posset, quod,
19 aut donatio † fit per traditionem , aut per stipulationem , aut per pollicitationem, aut denique mortis causa traditio fit, primo casu vt ex prædictis liquet nullomodo, nec propriè, neque impropriè contractus appellari potest, etiã si traditio facta sit p cõstitutũ, nã p eũ vera trãsfertur
20 possessio, † licet modus sit fictus. *Bal. in l. ab emptione in fine D. de pact.* post alios *Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib*. 13. *tit*. 4. *n*. 20. *Osasc. decis*. 36. *Tepat. tit. de constitut. lib*. 2. *fol*. 39. *Fontanella de pactis claus*. 4. *gloss*. 27. *n*. 5. vbi decisio Senatus refertur, mille cumulat *Marius Giurba decis*. 112. *n*. 11.

In secũdo casu verior opinio est, q̃ tũc donatio trãsfũdatur in cõtractũ , nõ donationis ,
21 sed stipulationis, † cui causã dedit liberalitas donatoris, ità voluit *Coras*. in dicta *l. post cõtractũ n*. 3. vers. cęterũ. *Mãtic d. tit*. 3. *n*. 8. approbat *Anton. Faber d. err*. 8 *num*. 6. vbi concludit, quod ex tali donatione cum stipulatio-

ne nascitur actio, sed non ex donatione, benè verum ex stipulatione. In tertio vero maius dubium versatur, & in eo variãt DD. nàm alij tenent indistinctè
22 contractum esse, sicuti diximus tenere *Corasium*, *& Ludouic. Molin. supra n.* 18. & latè alios referens *Rimin. super instit. de donat. in rubr. num.* 45. *& per plures sequentes*, ea ratione, quod donans in hoc casu remanet obligatus ad tradendum, & oritur donatario actio ad cogendũ donatorem; vt donationem perficiat, alij verò distingunt ius vetus à nouo, dicentes iure veteri contractum non fuisse, quia ex hac pollicitatione absque traditione, vel stipulatione nõ oriebatur efficax obligatio, nec actio; iure autem nouo *per l. si quis argentum* 15. §. *vltimo D. de donat.* statuentem donationem nudo pacto constitutam valere nulla stipulatione, vel traditione interueniente, vt inde actio nascatur; contractum esse. irà post alios firmat *Cardin. Mantic. dicto libr.* 13. *tit.* 3. *num.* 5. *de tacitis, &*
23 *ambiguis* † vbi ex hoc deducit esse nominatum, & hanc esse communem opinionem. *Antonius verò faber loco prædicto num.* 8. & *seq. Donell. Duaren.* alijque citati per dictos *addentes ad Clarum* etiam num tenent contractum non esse, mihi verò *Mantica & aliorum* opinio non displicet, haùd enim dubium est
24 † omnem obligationem pro cõtractu habendam esse; vt disertè probat *Paulus in l. omnem.* 20. *D. de iudic.* vnde cum ex pollicitatione obligatio oriatur, iure nouissimo attento. quis vetat in hac acceptione donationem contractum esse; nàm veteri iure inspecto, donatio per pollicitationẽ, vel pactũ nudũ facta, non est dubium, quod nequè acquisitionis, neque cõuentionis iure valebat; dum remanebat donatarius omni actionis ope destitutus; *l. aristo* 28. *de donat. ibi obligationem non cõtrahi, eo casu, quo donatio est*; & statim *hic enim, nec donationi locum esse* quibus addendæ sunt dictæ *l. interdictum & l. eum qui precario D. de furt.*

Excipitur ab his tribus generibus communi consensu dona-
25 tio † facta cum condictione aliquid dandi, vel accipiendi; nàm per conditionem, vel onus adiectum, ex quo donator habet donatarium obligatum, negotium inter eos dicitur contractum; vt puta, quando donator in donatione apposuit substitutiones, grauando donatarium alteri restituere bona dota; vel aliquid aliud facere iussit nàm in tali casu datur donatori condictio, & actio prescriptis verbis; vt quod promissum est dari, vel fieri compleatur, aut præstetur id quod donatoris intererit; vt

vt ait *Anton. Faber dict. err. 8. nu. m.* 12. vbi firmat ex hoc esse contractum innominatũ, do vt des, vel, vt do, vt facias, & post *Tiraquell. & alios* sequitur *Cardin. Mantic. dicto loco n. 6. idem Mantic. lib. 2. tit. 8. nu. 2.* in fine, alios refert *Steph. Gratian. discep. 749. nu. 14. & 15. tom. 4.* sed proprius loquendo, vt ait *Faber ibi*, & clarius in fine *nu. 24. & 25.* hæc non potest dici actio
26 † innominata, oriẽs ex donatione, sed potius ex contractu innominato, nàm tunc cum hæc pacta apponuntur, desinit esse donatio; sicuti agnouit idẽ *Gratian. in alia discept. 332. nu. 4. lib. 2.* dum firmauit, quòd donatio cum substitutionibus, est propriè substitutio, & non donatio, prout loco suo dictum est.

Hinc sequitur, quod omnes donationes, quæ continent talia pacta, aliquid dandi, vel faciendi; vt puta pro matrimonio contrahendo, vidẽtur posse dici contractus innominati; secundum hanc acceptionem; in quibus conceditur donatori pænitentia ob pacta non seruata; nisi donatarius prõptus sit implere; vel per eum non stet, quin adimpleatur conditio; de quo tamen infra clarius discurremus. Restat videre quid dicendum de do-
27 natione † causa mortis, & puto sic distinguendum; quod aut traditio secuta fuerit, & tunc bene potest cõtractus dici, quia negotium videtur inter donantem & donatarium gestum, vt eo conualescẽte res donatæ sibi reddantur, quia maluit se habere, quàm donatarium *l. seia 42. §. vltimo. D. de donat. caus. mort. l. sed interim 12. in princ. de donat. inter virũ & vxor.* & ad hunc effectum fuit accommodata vtilis in rem actio, vel conditio. *l. qui mortis 30. D. de donat. caus. mort.* aut verò nulla fuit secuta traditio, & tunc, aut donator reconualuit & non habet quid quærat, neque ad quid agat, cum nihil gestum videatur, & apud eum remanserint res donatæ, cum nunquam competat donatario exactio, nisi post
28 mortem † promissoris: *l. mortis causa donatio 34. D. eod. l. non videtur 32. eod. tit.* aut donator defecit, & tunc nulla actione indiget donatarius, dum secuta morte donantis dominium rerum donatarum in eum transfertur, sicuti *ex l. 12. tabularum* legati in legatarium, imò hoc amplius, vt non habeat necessitatem capiendi de manu hæ-
29 redis † *l. cum pater 79. §. mater, & §. meuio D. de legat. 2.* in tantũ vt non teneatur interdicto quorum legatorum, licet falcidia debeat interuenire: quarè certum est in vtroque casu, contractum dici minimè posse.

Quæ procedunt etiam si talis donatio stipulatione perficiatur, qui alter est modus hâc donationem conficiendi, nàm ego nunquam assentirè potui illis, qui voluerũt donationem causa mortis effici nudo pacto
30 † citra traditionem, vel stipulationem, inducentes ad hoc effectum Iustiniani constitutionem *in l. si quis argentum xv. §. sed si quidem C. de donat.* per quã fuit inductum, quod sola donatoris voluntas sufficeret, vt donatio diceretur perfecta & inreuocabilis: detueturquè actio donatario nulla traditione, vel stipulatione interueniente; ad hoc vt liberalitas ipsius plenum haberet effectũ; nàm nulla iuris ratio facit, vt hæc constitutio ad huiusmodi donationes applicetur, etenim indubitatum est ante hanc constitutionem, donationem etiam inter viuos nudo pacto confectam, nullius fuisse momenti; non quod facta nõ valeret, sed quia donatario nulla accomodabatur actio, ad cogendum donantem, vt donationem perficeret: *l. aristo 18. D. de donat.* ibi *obligationem non contrahi, eo casu quo donatio est. Corasius in d. l. post contractum num. 2.* vnde frustranea videbatur, & ob id motus Iustinianus voluit, non solum, vt valeret, sed quod esset efficax, & actionem produceret, vt etiam inuito donatore, donatarius liberalitatem assequeretur; magisquè indubitatum est, hoc idem ius in donationibus mortis causa factis locum habuisse; quæ de sui natura reuocabiles ad nutũ
31 donatoris semper fuerunt † quare parũ rationabiliter *Iustinianus* statuisset, vt etiã donatio mortis causa sub lege illa comprehenderetur; cũ adhuc ea non obstante reuocabilis maneat, nec huiuscemodi donatarius vllam actionem cõtra donatorẽ habeat, vt res donatas tradat; cum eius effectus post mortem incipiat; quando donator iam non existit, nec ad tradendum cogi potest, aliter vno, eodemque tempore daretur actio, quæ per pœnitentiã statim infirmari posset: vnde verum est dicere *Iustinianum*; hanc donationem comprehendi sub illa constitutione noluisse, quę enim alia ratio fuit illius condendæ, nisi vt donatori necessitas traditionis imponeretur, quæ necessitas nunquã eum afficit, quando mortis causa donat, etiam num: hanc partẽ tenuit *Ant. Fab. de error. par. 2. dec. 44. err. 3.* vbi alias rationes assignat, per quæ lucidissimè cõstat quod tãtũmodo donationes inter viuos, & non hanc dicta lex cõprehẽdat, cuius rationes per te videas lector, ego vnam tantum referam notatu dignã, quæ mihi videtur tollere omnẽ scrupulum, & est, quod actio quæ per

per Imperatorem accommoda-
32 tur donatario, † extenditur in fine constitutionis ad eius hæredes; vt etiam ipsi donatorem vrgere possint, ad traditionem rerum donatarum; & tamen donatarius mortis causa si præcedat donantem statim moriendo donatio euanescit, nec aliquid adhæredes transmittit, per quod possint contra donatorem age-
33 re; † *l. si aliena* 13. *D. de donat. caus. mortis* §. *primo instit. de donat.* quidquid sit, si simul decederent secundum *Didacum Couar. lib.* 2. *var. resolut. cap.* 7. *n.* 8. *vers.* 5. *& Mantic. de coniect. lib.* 21. *tit.* 7. *num.* 6. & nè lõgior sim in hoc, te remittã ad nouissimos addentes *ad Clarum* §. *donatio quæst.* 14. vbi videbis omnia, nàm punctus est vtilis scitu, cum necesse esset donatio
34 nes causa mortis, † quæ traditionibus perfectę non essent, in præsentem conferri, & quidem stipulantem, vel si absentem, vt notarius pro eo stipularetur, sicut moribus acceptum est in locum nuntij epistolæ, vel serui, iuxta ea, quæ interminis nouissimè discurrit. *Thesaur. quæst. forens. cap.* 67. *num.* 2. *libr.* 4.

Constat expræd ictis simplicem donationem contractum
35 non esse; † quam ob rem non existimo necessarium disputare, an sit nominatus, vel ne, quia non entis, nullæ sunt qualitates, vt benè ait *Coras. in dicta l. post contractum ante. n.* 4. *& Anton. Faber de error. prag. dicto err.* 8. *decad.* 45. *part,* 2. qui irridet interpretes de hoc disputantes, illudque à terminorum ignoratione procedere affirmat; si tamen vis edoceri, ab aliquo iuris consulto quid teneant nostrates super hoc, inspecto tempore digestorum & Codicis recurre ad *Padill. in l. naturalis n.* 15. *D. de pactis.* Item ad *Gratianum discept.* 781. *num.* 33. *vsquè* 41. *lib.* 4.

Ad rem verò nostram accedendo, an donatio, de qua magis particulariter sumus tractaturi, dicenda sit contractus, & an nominatus, vel innominat⁹, resolutio magna ex parte pendet in videndo; quid in dona-
36 tione † antiqua propter nuptias constitutum fuerit; & inuenio illam in iure specialis cõtractus nomine munitam esse: ità enim constitutum fuit per *Iustiniani nouellam* 119. *tit.* 2. *vt sponsalitia largitas specialis sit contractus, sponsalitiam largitatem (ait) contractum specialem esse, & iudicari, & non inter alias donationes eam connumerari per præsentem sancimus legem, quoniam pro ea æqualitas dotis offertur &c.* spõsalitiam largitatem † hic capi
37 pro donatione propter nuptias aduertit *Glossa*; licet alias inter se multum distent, vt obseruat *Cuiac. dicto libr.* 5. *obseruat. cap.* 4. sed rectius aduertit *Duaren.* græcæ, sicuti, & latinæ linguæ peritis-

peritissimus *in tract. sol. matrim. cap. 4. tit. de donat. propter nupt.* in fine, quod interpres errauit malè conuertendo de græco in latinū, cum ἡ διὰ τοὺς γάμους δωρεὰ, non sponsalitiam largitatem sed donationem propter nuptias significet, secundum *Holoandrū*, quem ipse refert. vnde per hunc
38 textum firmat † contractum esse, quod etiam tenuit ante eū. *Angel. in repet. dictæ nouellæ & super authen. de non alienandis seu permutand. §. lex itaque n. 8. tit. 1. coll. 2. Bal. etiam in auth. eo decursum*, quæ sublata est de corpore dictæ *nouellæ* 119. *num.* 1. & 4. referens idē tenuisse *Bart.* licet non dicat vbi, ideo *Decius* addens ibi dicit *Bart.* hoc tenere *in l. iuris gentium §. quinimò D. de pactis*, & verum est, sed errat, dum dicit, quod *Bart.* non expendit dictam *Auth. eo decursum*, quia *Angel. de Perusio frater Baldi* qui audiuit *Bartolum* quē vocat præceptorem suum *in cōs.* 186. incipit super hoc puncto) in repetitione dictæ *nouellæ* 119. §. 1. in fine dicit *Bartolum* repetendo dictam *authen. eo decursum*, hoc idem tenuisse, quod ipse tenet, quem forte *Decius* nō perlegit. quam quidem sententiam omnes iuris interpretes profitentur, & de subtilioribus *Cuiac.* ad dictam *nouell.* 38. *tit. de decur.* vbi dicit ideo contractum
39 esse, quia doti † assimilatur, quam certum est pro contractu haberi. *l. contractus* 24. *D. de regulis iur. l. exigere* 65. *D. de iud.* solummodo enim dubitatur, an talis contractus sit de iu-
40 re gentium, † an de iure ciuili, quam dubitationem ità soluit *Cuiac. in l. iuris gentium D. de pact.* quod quantum ad consensum dici possit de iure gentium, quò verò ad originem inuentionem, atque formam non esse, nisi de iure ciuili; ratio est secundum eum, quia omnes contractus nemine excepto, quantū ad consensum, quem in se continēt, sunt de iure gentium, licet non omnes sint origine: *Emilius* verò *Ferrect, & Horosch. in l. legitima D. de pactis* iudicant omnes conuentiones, omnesquè cōtractus origine, & inuentione esse iuris gentium; forma verò aliquos iuris ciuilis; demum alij, quos citat *Pinellus in rubr. de rescindend. vendit. part.* 1. *cap.* 1. tenēt omnes iuris gentium esse approbatione, inuentione verò, & origine nequaquam omnes, sed aliquos: *Accursius* autem *in l. ex hoc iure* 5. in verbo *quibusdam & in l. legitima D. de pact. & in §. ius gentium instit. de iur. natur.* voluit omnes contractus esse iuris gentium, cum enim iuris cōsultus in dicta *l. ex hoc iure* respōdisset emptiones, venditiones, locationes, conductiones, obligationes iure gentium institutas subiunxit *exceptis quibusdam, quæ à iure ciuili introductæ sunt*, quas

quas partim enumerat dicto loco *Accursius* sicuti emphyteusim, stipulationem, literarum obligationem, & sponsalitiam largitatem, idest donationem propter nuptias, sicuti supra accipi diximus, & ipse sensit dum allegat *d. auth. vt sponsalitia largitas coll. 9. Accursium* sequuntur in dicto loco citato *Iacob. Butrig. Bart. Bal Alber. Castr. Alex. Iason. Zas.* & communem dicit *Coras. Mixellan. lib. 1. cap. 25.* mihi si fas esset à communi opinione discedere, facilè in *Ferrecti & Horoxij* sententiam descenderem, rationes propter quas moueor, sunt quam plures, quas reticeo ne immorer, in his quæ parum hoc loco proficere possunt, maximè cum ex eorum p lectione haberi possint, alias explicatur, si typis lucubrationes

41 meas † ad Iustiniani Institutiones mandare licebit. Per hæc habemus donationem hanc propter nuptias contractum esse, & illũ de iure ciuili formatum, vel si velimus *Accursium* sequi de iure ciuili introductum: sequitur vi-

42 dere modo an sit † nominatus vel nè, *& Bart. in d. l. iuris gentium, ac Angelus in dicta nouell. 119. item & super auth. de non alienãdis §. lex itaquè num. 8.* per textus prædictos tenent esse cõtractum nominatum; mouentur, quia lege cautum est, vt speciali nomine nuncupetur; nam *Vlpianus in dicta l. iuris gentium* affirmat nominatos contractus,

43 conuentiones † nominatas esse, quæ non stant sub generali conuentionum nomine sed trãsierunt in proprium elegans, & specificum nomen contractus, sequuntur *Bart. Ang. Paul Alex. Ias. Emil. Ferrect. doctiss. Cuiac. Duaren. Bolognet.* & alij moderniores, sed quomodo transierunt, & quomodo transire possunt Iuris consultus non explicat; an videlicet hominum con sensu, an verò iure Quiritum nomina eis fuerint imposita; vnde interpretes in hoc diuiduntur in plures sententias, antiquiores enim in eam iuerunt, vt nomina fuerint imposita per gentes illis contractibus, qui vsitatiores, frequentiores, fortioresquè sunt; hi sunt *Gulielm. Cuneu. Reynerius de Forli. Alberic. Angel. Ias. Curt Iun. in d. l. iuris gentium Alex. ibidem in. §. igitur num. 9, Bal. in rubr. C. de rer. permut. Connan. libr. 1. cap. 6. n. 12. & cap. 3. lib. 3. num. 2. & 8. Vasqs. de successiõn. creat. §. 12. lib. 2. n. 46.*

44 Sed hæc regula videtur fallax, dum permutationis † con tractus iam inde priscis temporibus, atquè à mundi initio (quã do pecuniæ vsus non dum erat cognitus) tàm vsu receptus, & frequens inter nominatos non refertur; teste *Paulo I. C. in l. 1. D. de rer. perm.* ibi *item emptio, & venditio nuda consentientium voluntate*

luntate contrahitur, permutatio autem re tradita initium obligationi præbet & in fine *igitur ex altera parte traditione facta, si alter rem nolit tradere, non in hoc agemus vti que, quod interest nostra. de qua conuenit, sed vt res nostra nobis reddatur conditioni locus est quasi re non secuta* per quas duas principales differentias aliasque ibi à Iuris consulto traditas, inter contractum emptionis, & venditionis cum permutatione, apertè nobis insinuat, primum nominatum secundum verò absquè nomine esse. vt *Accursius* ibi notat, & fatetur *Cuiac. in paratitla hoc tit. de rer. permut.* & de antiquioribus interpretibus *Bart. Paul. Alex. Ias. Curt. Iun. in d. l. iuris gentium* modernè verò *Brisson. in verbo permutationis contractus Connanus lib. 7. commentarior. iuris cap. 15. num. 7. D. præses. Anton. faber lib. 6. coniect. cap. 9. colum. 5.* qui loquẽdo de prædictis differentijs in confirmationem opinionis prædictæ in hæc verba prorumpit: secundam emptionis, & permutationis differentiam. *Paulus* hãc subijcit, quod emptio, & venditio, nuda consentientium voluntate contrahitur, permutatio verò, non nisi ex re tradita initium obligationi præbeat, alioquin (inquit) si res non dum tradita sit, nudo consensu obligationem constitui diceremus; quod in his dum taxat negotijs receptum est, quæ nomen suũ habẽt; & si enim non omnes cõtractus, qui nomen suum habent consensu perficiuntur, om-
45 nes tamen e conuerso † qui cõsensu perficiuntur, suum & proprium nomen habent; per quæ verba apertè tenere videtur permutationem, quia re contrahitur nominatam conuentionem minime esse, & demum adesse cõtractus suum specificum nomen habentes, qui tamen consensu non perficiuntur; quod
46 non aduertens † *Fortunius Garcia in d. l. iuris gentium* videns permutationis contractum, tàm elegans habere nomen, tamque vsitatum, existimauit contrariũ sustineri posse; dato quod definitio, seu descriptio supra tradita de contractu nominato vera sit, cum vtrumque vti ipse ait in permutatione concurrat. Primum videlicet quod frequẽtetur, & elegans habeat nomen, quod probatur ex sententia *Pauli I. C. in l. 1. D. de contrahen. empt.* vbi ostendit quod cum an-
47 tiquis † temporibus non dum nummorum vsus esset cognitus, fieri non poterat, vt cum viciffim, quid alter, alteri præstabat, aliud merx aliud pretiũ vocaretur; sed vnusquisque secundum temporum, ac rerum necessitatem vtilibus inutilia permutabant; quando quidem plerumque euenit, vt quod vni superest alteri desit, quod etiam

ante eum aduertit *Aristoteles lib. 1. politic. cap. 6. & in lib. 5. ethicorum cap. 5.* & post eum *Plin. lib. 3. natur. hystor. cap. 1. Celius Rodigin. cap. 23. Pater Molina de contract. disput. 253. num. 9.* & sequent. Secundum de eleganti nomine de per se patere affirmat: sed certè nõ debuit *Fortunius* ex his rationib. se opponere, & aduersus totpatrum iuridicas rationes contra ire, inhærẽdo cortici definitionis Vlpianicæ; etenim, & *Vlpianus* saluari poterat, & communis opinio sustentari, ad quod effectum

48 aduoco † *Ant. Fabr dicto cap. 9.* contendentem, & perlucidè demonstrantem hoc argumentum à permutationis contractu desumptum non obstare definitioni prędictæ; per hæc verba (at dubitari video cur permutatio, quæ tàm elegãs nomen habet, nullum habere existimetur; an quod minus generale nomẽ sit, vt emptionem quoque locationem, ac cæteros ferè omnes contractus complectatur? minimè verò, neque enim vllo iuris loco videas permutationis verbo sic abuti Iur: cõsultos, vt contractus nominatos ex appellatione significari velint, an potius quod ipsum nomẽ permutationis, non tàm contractum significet, quàm causam, ex qua contractus constituitur? neque enim permutationis contractus vllus est, sed rerum permutatione contractus fit; qui nomen nullum habet; atque ità mihi sanè videtur vt rerum permutatio perinde sit causa eius cõtractus quem innominatum dicimus; atque consensus in constituẽdo certo rei venditæ pretio, causa est emptionis; itàque si ex vna tantum parte traditio facta sit, quia non dum permutatio est, non poterit, is qui tradidit, agere ex causa permutationis, in id quod sua interest si illã rem accepisset; de qua conuenit; sed tãtum, vt res data reddatur conditioni locus est; quasi re non secuta; (hæc iste) per quæ constat ratio, quare dum huiusmodi contractus habeat vnde nominetur, non tamen inter nominatos refertur; cum nomẽ illud sit rebus nõ contractui impositum, ex quibus videtur satisfactum oppositionibus *Fortunij*, nec non *Emily Ferretti*; qui *Fortunio* non allato huic opinioni se subscripsit, quibus priusquam nos satisfecit *Hisp. Padilla de Menezes in l. naturalis de præscriptis verbis*.

Sed audax iterum aduersus hæc insurgit *Francisc. Octoman.*

49 † in disputat. *de pact. fol. 124.* qui ita pacta nominata describit videlicet illa esse, quæ iam inde certam & solẽnem actionem à primis Vrbis tẽporibus habuere, indeque forensi vsu denominata fuisse, nàm vt ipse ait priscis temporibus, qui iuri ci-

ciuili præerant ex certis tantum negotijs actiones conceperunt, quæ solemnes, & vsitatæ nominabantur. *l. 1. & 2. D. de præscrip. verb.* velut ex mutuo, empto, locato, deposito, & similibus *l. 2. D. origin. iur.* hæc ergo pacta conuenta, quæ olim in fastis postea in prætoris albo certa suarum actionum nomina habuere; generale nomen (inquit ipse) amiserunt; & speciali, atque peculiari nomine, ex suarum actionũ formula denominatę fuerũt; & è conuerso innominata pacta, conuentionesquè (ait) illa esse, quorum causa priscis illis temporibus actiones nullæ cõpositæ sunt, nimirum, quòd minus vsitata essent, & ob id remanserunt in generali nomine pacti, quoniam in prætoris edicto nulla eorum mentio fit; nec eorum occasione actiones vllæ compositæ proditæquè sunt, Octomannum hoc loco quamplures secuti sunt, quos meritò reprobat *Doctor Felicianus de Solis tract. de censibus in proæm. nu.* 3. dicens quod haberi debent pro suspectis, tamquam illi, qui tentant nouitates inducere; ostẽdens per quam plures auctoritates diuinæ scripturæ; & per antiqua monumenta aliorum scriptorum, propositionem iam dictam falsam esse, nec pactorũ nomina orta fuisse ab actionib.
50 eis † accommodatis, iam inde ab vrbe condita; cum verius sit quod dicta conuentionum nomina, antequã vllæ actiones fuissent proditæ in hominum ore versabantur; vnde potius firmandum est, ex pactorum nominibus speciales actiones ortas fuisse, quàm ab eis pacta nomen recepisse.

Sit ergo conclusio veriorem esse opinionem illam, quæ communiter recipitur, & quam nos secuti sumus, non obstantibus prædictorum traditio nibus.

Cognito iam vnde prouenniant contractus nominati, sequitur vidẽdũ quid de nostræ
51 donationis contractu † firmãdum sit; & quidem censeo inter nominatos referri debere, si verum est quod diximus donationẽ nostram antiquę donationis locum sortitam esse; ratio est quia donatio prædicta inter nominatos contractus enumeratur, nõ quia communi hominũ consensu, fuerit ei nomen impositum, sed quia imperiali constitutione nomine donata fuit, vt profitetur. *Accursius.* cæterum certum est, subrogatum sortiri eamdem naturam eius, in cuius locum fit subrogatio. *l. item eorum 6. §. si decuriones D. quod cuiusq; vniuers. nomine latè Euerard. in topic. loco 93. Gambar. in dialect. legal. lib. 2, de subrog. loco 4.*

Sed alio ex capite iudicio meo potest cognosci, an noster contractus sit nominatus, vel nè, hoc est videndo, an per con

sue

suetudinem possit effici contractus nominatus.

Pro cuius rei elucidatione repetenda sunt aliqua per nos tradita super *num*; 43. nomina videlicet fuisse de iure gentium contractibus indita, ac vnanimiter approbata; hoc enim requirebatur, vt iuris gentium di ci potuissent: iuxta *Ciceronis* sen tentiam in *Tusculanis quaest.* 1. omni,in re(at ipse) hominum consensio lex naturæ putanda est; ex quo D.D. nostri quærũt,
52 an quam plures contractus † in aliquibus nationibus, & regionibus vsu recepti, inter nominatos referri debeant:sicuti feudũ, preæcaria,affictum, libellũ, donatio contemplatione matrimonij, de qua agimus, qui à iure gentium non prodierunt, sed tantummodo ab aliquibus regionibus vsu probati sunt, & licet pro negatiua teneat *Bald. in cap. vltimo de causa possess. & propiet, & in Rubr. C. de rerum permutatione, & in l. vnica num.* 8.*C. quando liceat ab empt. discedere* quod ante eum videtur tenuisse *Bart. in d. l. iuris gentium* §. *quin imò num.* 19. *D. de pact. idem Bal. & Angel. in l. legitima D. eod. Angel. in dicta auth. vt sponsalitia largitas num.* 8. quos refert *Iasõ. in dicto* §. *quin imò num.* 15. ego addo eudem *Bald. in authen. eo decursum*. vbi expressè idem tenet, mouetur *Bal*, ex hoc, quod secundum eum omnes contractus nominati nõ cognoscuntur per nomen contractus, sed per nomen actionis, an videlicet detur actio ex illo contractu,vel lege eum confirmante; an verò condictio ex lege,vel præscriptis verbis, nàm primo casu erit nominatus secũdo verò minimè

Attamen contra, & melius tenet *Bart. in l. vnica num.* 10. *D. de condict. ex leg.* vbi quod o-
53 ritur actio † ex contractu inducto ex consuetudine, vel con dictio ex moribus, & sic actio sui nominis; vnde nominati cõtractus efficiuntur; quod ipse alijs in locis confirmat, sicuti notat *Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 9. *num.* 5. *post Nattam cons.* 147. *num.* 7. ex quo deprehenditur fundamentum *Baldi* falsum esse, & non habere subsistentiam, nam vt notat *Iason in dicto* §. *quin imò num.* 11. & diximus nos paulò ante, non ex nomine actionis est cognoscendum nomen contractus, sed ad videndum an contractus sit nominatus,vel nè, debet attẽdi ad nomen ipsius, an sit speciale, & non ad nomen actionis, vti;ex eadem ratione moti ante eum firmauerunt *Castrens.* & *Alex. in rubr. D. de verbor. obligat.* & esse communem opinionem testati sunt. *Ripa ibi num.* 5. *Alciat. num.* 25. *Paris. num.* 62. *Didacus de Vera num.* 251. vnde deducunt stipulationem esse contractum nominatum; quia actio

actio ex ea oritur, quæ ex stipulatu vocatur, quod etiam placuit *Corasio ibidem* num. 14. Hoc fundamento supposito, necesse est inferre, contractus à consue-
54 tudine introductos † nominatos censeri debere, tamquam speciale nomen habentes, sicuti
55 de contractu census firmauit † *Horosch. in dicto* §. *quin imò*, *Velasques de iur. emphytheot. quæst.* 9. *num.* 1. *&* 6. *Felician. de censibus lib.* 1. *tom.* 2. *capit.* 2. *num.* 7. sequitur *Cenci. de censibus. par.* 1. *cap.* 1. *quæst.* 4. *art.* 1. *fol.* 13. *post. Rebell. de obligat. iustit. lib.* 10 *quæst.* 1. *num.* 16. quidquid sit de contractu census vitalitij, qui iudicatur ad instar innominatorum, do, vt des, vt tenet *Nauarr. de vsur. quæst.* 45. ante medium *vers.* non quod hic contractus, *Gratian. discept.* 756. *num.* 14. *libr.* 4. Idem de feudo
56 † tenet *Padilla* in dicta *l. naturalis* quem sequitur *Felicianus* loco citato, motus ex eadem ratione atque affirmans contractum esse nominatum licet ab usu nomen habuerit, vnde vsus feudorum vsque hodie dicuntur; quod etiam placuit *Iasoni in dicto* §. *quin imò num.* 17. ibi quatenus vsuale nomen habet, & latè explicat *Curt. iun. de feud. part.* 1. *quæst.* 9. *num.* 35. *fol.* 76. in paruis, vbi post quam arguit pro, & contra tandem concludit pro affirmatiua contra *Bald.* dicens, quod *Bald.* alibi tenuit contrarium, quod etiam aduertit *Cardin. Tusch. verbo feudum conclus.* 104. *num.* 6. vbi allegat *Bal.* tenentem cum communi; & pro opinione *Curtij* allego *Milanen. decis.* 8. *post decis. num.* 42. *lib.* 1. vbi quod feudū est contractus nominatus, & stricti iuris; addit *Curt.* dicto loco in feudo pęnitentiam admitti, etiam re non integra, quidquid perperam eum alleget *Cardin. Mantic. de tacit. & amb: conuent. lib.* 1. *tit.* 8. *num.* 5. Vnde si *Curtio* credendum esset, quatenus contractus feudi participaret de vtroque, posset dici anomalus, quod tamen relinquo melius cogitandum

Vides igitur ex pdictis, omnes DD. ī hoc cōuenire, quod p cōsuetudinem possit effici contra-
57 ctus nominatus; & ex hoc solo capite contractus noster posset inter nominatos referri, tanto magis quod in eo non est locus pęnitentiæ, vt infra tradetur.
Sed magna aduersus hæc insurgit dubitatio, certum est enim, donationem, de qua agimus, nō esse simplicem sed ob causam, pro vt infra latissime, probaturi sumus, quod si verum est, sequeretur, quod potius deberet adscribi inter contractus innominatos; etenim propter conditionem, quam in se continet contrahendi matrimonij, effici videtur contractus innomina-
58 tus, † de illa specie, do vt facias, vel

vel si eum vocemus, contractũ correspectiuum ad dotem efficitur contractus do, vt des, quorum vterque est Contractus innominatus accedit etiã opinio *Antonij Fabri*, & aliorum supra *num.* 25. citatorum, qui in terminis donationum continentium aliquam conditionem faciẽdi, vel dandi dixerunt esse contractus innominatos, & in specie nostræ donationis, ità arguit *Natta conf.* 609. *num.* 15. quia, & si, ait ipse, (donatio sit contractus nominatus habens nomen specificum, & elegans, attamen donatio ob causam dicitur cõtractus in nominatus, do, vt facias, vel do, vt des, nec quia partes vocent donationem desinit esse potius datio, quã donatio). loquitur *Natta* in proprijs terminis nostræ donationis contemplatione matrimonij factæ per Euasium patrem Paulo Emilio ducturo Bartholomeam, *Nattam* sequitur *Surd. decis.* 298. *num.* 20. *Tiraquell. in l. si vnquam verb.* donatione largitus, *num.* 142. *ad finem, C. de reuocand. donat.*

Cõfirmari possent prædicta
59 ex actionibus † competẽtibus donanti ob causam, contra donatarium parere nolentem legi appositæ in donatione; etenim ex conditione, seu lege faciendi, vel dandi, oritur quædam obligatio, & ex obligatione actio, quæ præscriptis verbis appellatur; in id videlicet competens, vt quod donatarius vicissim se daturum, vel facturum promisit detur, fiatue, vel in id quod donatoris interest præstandum cogatur. *l. vltim. C. de rer. permut. l. legem* 9. *l. cum res* 22. *in fine C. de donat.* quamquam in casu quo donator repetere vellet quod donauit, non negabi-
60 tur ei conditio † ob causam datorum, tamquam causa non secuta. *ad text. in l.* 2. 3. & 8. *C. de condit. ob caus. dator.* ex quibus sequi videtur hanc nostram donationem non esse nominatam, quia nequaquam ex ea orirentur actiones innominatæ quales sunt actio præscriptis verbis, & conditio ob causam.

Sed his non obstantibus non est recedendum à supra per nos firmatis. Primo quia hæc donatio, ex quo successit in locũ antiquæ donationis sortita est eamdem naturã, argumento *l. si eum* 10. *§. qui iniuriarũ D. si quis caut.*
61 dũ maximè subrogata † est in locum ipsius, quo ad substãtialia, quod tunc dicitur fieri, quãdo fit de re, actione, vel contractu, & ad eundem finẽ, pro quo fuerant introductæ actiones, & contractus, in quorum locum fit subrogatio, vt ait *Card. Tusch. verb. subrogatum tom.* 7. Secundo debet iudicari nominatus, rõe similitudinis huius præsẽtis cõtractus, cum illo antiquo, per
62 quã efficitur eiusdem naturæ †

C cum

eum eo cui assimilatur *l. 1. §. si quis D. de præscriptis verb. P. Molin. de contract. disput. 253. num. 9.* nàm sicuti illa donatio fieri solebat ratione dotis, & eius fauore, ità, & ista, & sicuti illa fuit introducta, vt facilius matrimonia expedirentur, ità, & præsens vt dixi *n. 23.* quare mirum non est si eisdem gaudeat priuilegijs, vt ex discursu præsentis tractatus latè patebit, ex quo etiam ortum habet. DD. ità de nostræ donationis contractu tractare sicuti de antiquo, cum tamen non ignorassent multum inter eos in essentia differre, agnouerunt etenim magnam continere similitudinem inter se, ratione effectus, fauoris, videlicet matrimonij contrahendi, eiusquè sustentationis, & dotium securitatis, non enim ad similitudi-
63 nem † fundandam necesse est ostendere, quod eadem sit identitas, cú aliud sit esse tale, aliud verò secundùm tale; & ideo omne simile non est idem, sed sufficit vt sit valdè simile, vt reputetur idem, vt ait *Bald. cons. 408. quidam ciuis n. 8. vers.* qua propter de necessitate *libr. 1* quia vt ait *Tiber. Decian. respons. 114. lib.*
64 *3* in fine † similitudo est adaptatio, & processio de vna re ad aliam, pro aliquo, quod sit cómune vtriquè, & hoc quod debet esse commune, quandoquè est in forma, quandoquè verò in effectu, sed fortior est illa similitudo, quæ consistit in effectu, quia omne agens agit propter finem, & effectum, vt probat idem *Decian. respons. 1. num. 115. libr. 1.* quare, & si hęc donatio differat forma, attamen iam probatum est vnicum finem habere cum illa antiqua propter nuptias; vnde quia congruit cum eodem fine, ex similitudine iudicari debet etiam nominatus; sicuti dicunt Doctores de contractu census, quod ideo debet iudicari nomina-
65 tus, † quia magnam habet similitudinem cum contractu emptionis, & venditionis; vnde imponens censum dicitur venditor; & exbursans pecunias emptor; ex qua ratione in casu occurrenti inter Porsiam Carrera Ciuitatis Leocatæ, & quosdam de Spatafora, dixi quod contractus census erat de comprehensis in *Ritu*, seclusa pragmatica de censibus per Regem Alphonsum edita, & quòd vti talis deberet ei tribui executio, sicut cæteris contractibus, ibi in capit. 102. enumeratis; si forsan inueniretur census editus de iure communi, sine requisitis bullæ, & pragmaticæ de censibus. Tertio quia à consuetudine nomen habuit de quo supra dictum est in principali illatione.

Quarto

Quarto ratione permixtionis cum contractu dotis, nàm cum fiat per sæpè in eodemmet contractu dotalitio, vel dotis respectu, quod idem est, ratione correspectiuitatis, confunditur cum eo, & efficitur
66 contractus nominatus, † quia in mixtis semper prævalet potẽtior, & sic cũ dotis cõtractus sit nominatus, vt omnes admittunt *ad tex. in l.legitima.D.de pactis*; & firmat *Duarẽ. in tractat.solut.matrimon.cap.3* & indubitatum esse dicit *Dom.præses Faber de error. prag.decad.47.err.4. num. 27.* sequitur quod vnitam sibi donationem hanc efficit nominatam, vt subobscurè videtur firmare *Natta dicto cons. 609. num. 18.* nàm cum mixta dici possint dos & hæc donatio, quando fiunt in contractu dotalitio, vt notant omnes, quos in numero habes *in discur.primò speciali 9.tract.2.* (vbi agetur de antapocis, seu retrodonationibus, quæ simulatè fieri solent inter parentes, & sponsos) ac etiam *discursu secundo particula vltima*, & in mixtis, vt dixi
67 supra, prævalet † potentior *ex l. quæritur .10. D. de statu hominum* potentior verò hoc casu dicatur dotis contractus, qui longe fauorabilior est donatione nostra *Oldrad.cons.295. num. 4.* vbi in contractibus firmat illum esse potentiorem, qui sit magis fauorabilis, cuius mixtionis ratione, sequitur nostram donationem in dotem conuerti, & effici contractum nominatum; hæc est enim proprietas mixtorum, vt vnicę naturę efficiãtur, ac fruantur eisdem fauoribus, & priuilegijs. *Lapus allegat.84.num.3.* qui dat exemplum in infante non baptizato existente in vtero matris, qui si esset extra vterum nõ posset sepelliri in loco sacro, alias Ecclesia esset interdicta, & tamẽ
68 si adhuc esset in uentre † matris posset sepelliri vnà cum matre in loco sacro, & in terminis nominis, in casu, vbi res potest duobus nominibus nominari, tũc regula est, quod nomen accipiat à digniori, sicut quando adesset cau-
69 sa † mixta, quæ posset, & ciuilis, & criminalis appellari, debet à criminali nomen sumere. *Alex. cons.82.* in causa inter Petrum, *num 6. vers.* quo ad secundum *lib. 1.* & de cõtractu innominato, permisto cũ nominato, quod recipiat naturam cõtractus nominati est punctualis decisio *Alex.in cons. 113.* perspectis *num. 2.lib.6.* vbi *additio*: quidquid diuerse se habuerit *Romanus cons. 171.num.7.* cum sequen. Diximus, quia persæpe in eodem contractu fit, sed si non fiat idẽ erit, dummodo ex eadem causa fiat, cum saltem ex hoc dicantur correspectiua, quia mulier dotem non esset datura, nisi hæc donatio accederet, nàm donatio est propter dotẽ, & dos propter do-

donationem, ex quo fit, vt confundantur, etiam quod diuersis diebus dotis datio, & donatio celebrarentur, dũmodo ad certum matrimonium contrahendum donatio processisset, nil interest quod matrimonium postea sequatur, cum correspecti-
70 ui actus † non solum dicantur, ex eo quod facti eodem tempore, sed quia ex vna eadem met causa processerunt, & ad eumdem finem late *Stephan. Gratian. discept. 273. à num. 16.* & per plures sequentes potius enim inspiciendus est finis tractatus, quàm antecedẽtia, adhoc vt illa dicantur inesse in fine fauore mulieris contrahentis, quę tutam se credidit ex donatione facta, de qua correspectiuitate mihi infra erit sermo.

Quinto ratione effectus, quia in ea pœnitentiæ non est locus;
71 esto sit donatio ob causam † quandiù donatarius persistat in voluntate satisfaciendi, possitquè adimplere, vt expresse disponunt *text. in l. 2. 7. & 8. C. de condit. ob cau. datorum*, in hoc enim differt donatio ob causam ab alijs dationibus, nam si ob causam datio fiat pœnitentię locus est, causa non secuta, quia ob causam tantum dare voluit, quod secus est in donatione ob causam, quæ permixtam habet liberalitatem, licet causam contineat: ratione enim liberalitatis, quam voluit exercere donãdo, nõ ità de facili datur repetitio, sed ità demum si donatarius nolit parere legi impositæ; quæ possibilis sit, secundum *text. in dicta l. 8.* ibi. *si titulo liberalitatis res tuas in sponsam conferendo, certam dedisti legem, nec huic illa cum possit paruit, successores ipsius de repetendo, quæ dederas, si hoc tibi placuerit, conuenire non prohiberis*. Duplex enim causa subest in donatione ob causam, prima est donandi animus, secũda causę adijciendæ propositum, nec mihi dicat quis huic sensui repugnare traditionem eorum, qui dixerunt donationẽ ob cau ã cõtractum innominatum esse; & quod in huiusmodi contractibus est locus pœnitẽtiæ, & quod leges prædictæ habeãt locũ in donatione simplici, vti videtur sẽtire
72 *Bart. in d. l. 2.* † dũ ex hoc capite pœnitẽtię nõ licitę ĩ donatione, arguit illã esse cõtractũ nominatũ, ob causã verò donationẽ esse ĩnominatũ; etenĩ nõ ex hoc *Bart.* affirmat esse in ea locũ pœnitẽtię, licet videatur licita cõsequẽtia, nequè vllus, quem viderim hoc dicit; vnde credo, quod sit speciale in donatione ex prædictis, quod licet sit facta ob causã, in ea nõ admittatur pœnitẽtia, ad differẽtiã aliarũ donationũ ob causã, nec hoc intẽdo firmare quod õnis donatio ob causã sit cõtract⁹ nominatus, sed tantũ ostẽdere hoc locum sibi vindicare in contractu donationis con-

contemplatione matrimonijfactæ, tàm ratione prædictæ differentiæ inter dationem, & donationem, quàm etiam fauore matrimonij, de quo tradunt Doctores, quod licet aliquando datio propter dotem sit cõtrac-
73 tus innominatus, † tamen eius fauore excluditur pœnitentia, vt ex *Bart.* firmat *Didacus Couarru. vir insignis litteraturæ var. resolut. libr. 1. cap. 14. n. 15.* qui licet de pera vsque ad sacculũ excutiatur *Anton. Fabr. de error. prag. decad. 48. err. 4.* attamen non per hoc vir doctissimus nobis contradicit, imò satisfirmat conclusionem nostram, dum donationem propter dotem dicit esse contractum nominatum, & quod non sit licita pœnitentia ibi in *num.* 7. & paulo ante per tot. *num. 9.* dum firmat donationes ob causam esse contractus innominatos, & in eis pœnitentiæ locum non esse, quasi voluisset excipere præsentem donationem non solum, vt in ea de pœnitẽtia tractari nõ posset, sed etiam, vt ad differentiam aliorum cõtractuum ob causã, diceretur nominata; audiamus, ergo, quam benè loquatur in hoc, prout in alijs locis, (non est autem difficile, ait ipse, ostendere nullo iuris loco probari eorum sententiam, qui in contractibus innominatis fauore piæ causæ pœnitentiam admitti posse negant, cùm pro se nullum afferant; prçter tex. in dicta *l. si ego in principio*, ad quam respondet *Didacus* non agi eo loco de contractu innominato, sed de datione dotis, quæ nil aliud est, nisi contractus dotis; quẽ sanè inter innominatos, nemò vnquã nominauit: est enim contractus dotis de eorum numero, qui re
74 † perficiuntur, cum dotem sola traditio, vel numeratio faciat, nõ scriptura vt ait *I.C. in l. 1. C. de dot. caus. nõ num.* quodsi cõtractus dotis non esset, saltèm donatio dici deberet facta ob causam, quç secundum nostros etiam cõtractus nominatus est, ob idque mirum videri non posset, reuocari eam non posse per solã pœnitentiam; quippè cui locus nullus est in cõtractibus nominatis, nàm quod res datur ob eã causam, vt in doté postea sit, nõ tollit donationẽ, cũ donari dicatur, quod nullo iure cogẽte cõceditur); & postea ante *n. 9.* loqñ do generaliter de alijs cõtractibus donationũ ob causam dicit eos esse innominatos, licet ad differẽtiã aliorũ cõtractuũ hoc specialitatis habeãt; vt in eis nõ
75 habeat locũ pœnitentia, † vt supra dictũ est; p quæ verba satis liquet, quod donatio, q̃ habeat per mistã causam dotis, sit cõtractus nominat⁹, in quo duplici ratione non habet locũ pçnitẽtia, primo quia cõtractus nominatus, secũdo quia donatio est: in qua non admittitur

pænitentia, etiam quod causam dotis non contineat, & consequenter etiam quod sit innominata,

Contra hæc dicta iterum ex citari potest alia difficultas, quę satis vrgere videtur. dicit *Butrigar.* quem sequitur *Bal. Nouell. in rubr. de verbor. obligat. num.* 17. *vers.* 4. quod hoc generale est in omnibus contractibus innominatis, vt quandiu velim ex parte mea adimplere non sit lo-
76 cus pœnitentiæ, † etiam secuto implemento ex parte alterius, quod quidem satis rationabile visum fuit *Card. Mantic. de tacitis, & ambig. lib.* 1. *tit.* 8. *n.* 36 & ante eum *Gomesio tom.* 2. *var. resolut, cap.* 8. *num.* 3. ibi, quod intelligo re integra antequam alter tibi tradat, vel adimpleat promissum, quare si hoc verum est; fateri necessario cogimur non esse speciale in donatione ob causam; illud quod diximus de pœnitentia nō concessa; quā diu donatarius velit possitque implere: Sed hoc non obstante negandum non est, magnam esse in hoc differentiam, inter donationem, & alios contractus nàm in contractibus verius est
77 contra prædictos † pœnitentiā locum habere, etiam nulla mora contracta ex parte eius, qui impleuit, potest namque agere ad repetitionem datorum, tamquam ex contractu resoluto, nō secuto implemēto alterius; esto sit paratus implere, & absit culpa, ità ex communi Doctorum sententia, firmauit *pater Molina de contract. disput.* 258. *num.* 3. his verbis (quod si alter tantum impleuit locus est pœnitentiæ ex parte eius, qui impleuit, potestquè perinde repetere, quod
78 dedit esto alter neque † in mora, neque in culpa sit; sed paratus sit implere) & ratio est clara, quia omnes contractus innominati re perficiuntur, cuius deficientia contractus dissoluitur ex parte non recipientis, & ideo agitur tamquam causa cōtractus deficiente, quod secus est in donationibus, vt diximus, & nobiscum in hoc sentit Gomesius, vti eum interpetratur P. Molina dicto loco, neque est dubitandum hodie donationē
79 perfici consensu † post Imperatorum constitutionem *in l. si quis argentum* 15. §. *fin.* quidquid secus sentiat, idem *P. Molina de contract. disput.* 254. *num.* 13. qui credendus est loqui de iure digestorum, prout loquitur *Bart. in l. iuris gentium* sicut aduertit *Constantin. Harmenop. in epitom. Iuris ciuilis lib.* 3. *tit.* 1. & hæc est indubitata & verior opinio, quæ adiuuatur per *text. in* §. *alia autem* 3. *instit. de donat.* ibi. *perficiūtur autē, cū donator suā volūtatē scriptis aut sine scriptis manifestauerit, & ad exēplū vēditionis nostra cōstitutio eas etiā in se habere necessitatē traditionis voluit.* per quæ

verba

verba satis apparet voluisse Imperatorem illam perfici consensu, sicuti venditio perficitur, sequitur idem *Gomes var. resolut. tom. 2. cap. 4. de donat. in principio*, & hæc est ratio, quare ob causam donatio inter nominatos contractus refertur, est enim bona consecutio, hic contractus consensu perficitur, ergo est nominatus vt voluit *Anton. Faber de coniect. lib. 6. cap. 9.* licet secus sit in donatione simplici, vt supra dictum fuit; quæ licet consensu perficiatur, attamen nullum geritur negotium, vt cõtractus dici possit, duo enim concurrere debent, vt donatio, nominatus contractus dicatur, Primum, vt negotium sit permixtum, vt in hac nostra, secundũ, vt donatio sit, sicuti per hactenus scripta videri potest.

Quod autem traditum est ad terminos iuris Codicis, de donatione consensu perficienda; intelligo procedere in donationibus simplicibus, vel alijs ob causam dotis, vel propter nuptias, in quibus non est locus pœnitentiæ, secus in donationibus † reciprocis, vel vbi est, adiecta lex aliquid faciendi; & demum in donationibus remuneratorijs respectu futurorum seruitiorũ; nàm huiusmodi contractus habent quamdam speciem permutationis, propter quam efficiuntur contractus innominati, qui non consensu tantum, sed re perficiuntur; ac ideo requiritur implementum ex parte promittentis, ità & taliter, quod si nõ ostendant impleuisse ex parte sua, non possunt petere donationis implementum; si donator non tradiderit rem donatam in totum, vel in partem: vt tenet post multos quos allegat *Stephan. Gratian. I. C. Romanus fertilissimus, & copiosus in disceptat. 782. num. 23. lib. 4. & cap. 386. num. 5*, vbi loquitur de donatione remuneratoria, quia regulare est in huiusmodi promiscuis obligationibus dandi, vt qui petat implementum, † vel velit se contractu iuuari, ostendere debeat prius se impleuisse ex parte sua; ad tradita per *Mascard. de probat. conclus. 1387. num. 1.* & post eum *Grass. noster siculus de except. cap. 13. n. 51.* qui satis doctè, & fundatè loquitur, & diffusissimè post infinitos conciuis meus *Maurus Burgius de laud. par. 3. inspect. 40. num. 106.*

80

81

In quibus terminis nominatarum conuentionum aduertẽdum puto, perpetuum non esse secundũ nostrates illud, quod sępè repetitũ est, & vulgo iactatur, quod in eis nõ sit locus pœnitẽtię, quia aliquando ad instar innominatarũ cuicunque pænitere licitum est; vel agẽdo ad rescissionem contractus, & principaliter † iudicium instituendo, vel per viam exceptionis, dũ

82

ab altero contrahente conuenitur: nec enim in omnibus casibus, in quibus promissa per alterum contrahentium non implentur, agere cogitur is, cui impleri debet, ad obseruantiam contractus; vt vidi plerosque in distincte asseruisse: quia aliter se habet iuris dispositio, datur etenim aliquando optio, vel agendi ad implementum, vel recedendi à contractu; vt ecce si venditor dixerit rem venditam liberam esse; ipsa autem inueniatur fideicommisso subiecta, vel oneribus, quæ perpetuò rē afficiant suppoſita, certè hoc
83 in † casu venditoris in optione esse debet, velit nè ex empto pro euictione agere, vel à venditione resilire; vt firmat *Surd. decis.* 253. *num.* 17: *ibi* est ergo in facultate emptoris *Osasch. decis.* 24. *Pedroc. in resp. pro resolut. contract. num.* 545. *Gratian. decis.* 13. & *discept.* 175. *num.* 21. *cum plur. sequent. alijque per Giurb. decis.* 113. *num.* 2. 7. & 8. *Anell. Amat. cons.* 58. quod intelligendum est, vbi venditor sciebat fideicommissum, vel onera, & tacuit, item si sciebat rem alienam, & vendidit vt propriam, nàm ex hac taciturnitate dice-
84 tur † in dolo, qui dolus dum dat causam contractui illum annullat. *l.* 3. §. *fin. D. pro soc. l.* & *eleganter* 7. *D. de dolo. Berous. cōs.* 358. *num.* 46. *libr.* 1. *la Ratha cons.* 14. *à num.* 13. *vsq. finem Gratian dicto cap.* 175. *num.* 23. *Surd. dicto loco num.* 13. *Cancer. vir. mira literaturæ var. resolut. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 107. dicitur verò dolum dare causam contractui, dum aliter nō esset quis contracturus, nisi assertio illa dolosa præcessisset: maximè cū pro rescissione contractus, dicāt
85 multi sufficere dolum † præsumptum, nè dum verum. *Hoded.* post alios *cons.* 35. *num.* 49. *libr.* 1. *Gratian. discept.* 759. *n.* 20. *lib.* 4. vt vidi per peritos viros decisum pro Don Didaco Oliuera contra Deputationem Regni, super locatione gabellæ extractionum, post hæc scripta; magis si vendiderit francā & liberam, quia ex hac assertione dicitur in mendacio comprēhēsus, & mendacium efficiens causa est, vt mendacium passus, pos
86 sit recedere à contractu † etiam nominato *Bald. in l. cum inplures* §. *mandaui D. locat.* quem approbat *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. libr.* 1. *tit.* 8. *num.* 14. multum autem interest an
87 dolus, vel mendacium, † versetur circa dominium, an circa hypothecam; nàm si vendita fuerit res notoriè aliena, vel censui dominicali obnoxia, item, & restitutioni subiecta, omnino competit emptori repetitio solutorum, & potest à contractu recedere, vt probat *Surd.* dicto loco, & in re emphyteutica vēdita, idem *Surd. decis.* 165. *per tot.*

tot.& in re restitutioni subiecta. *Giurb. dicta decis.* 113. *Imo executiue hoc casu agi potest ex empto ad pretium & interesse Gratia. d.cap.* 175. *num.* 27. si vero res tantum sit censui consignatiuo, vel impositio (quem in hocRegno à Pontificis diplomate seu bulla super hoc edita, bullare vocamus) aliter se habent nostrates;
88 nàm si venditor † paratus sit cẽsum redimere, vel rem ab hypotheca census liberare; nominati contractus rescissio denegatur. *Guttier. pract. quæst. lib.* 2 *quæst.* 169. *nu.* 3. *Giurb. dicta decis.* 113. *num.* 3. assignant ipsi rationem, quia census impositio alienatio non est, talis, quod res possit dici creditoris census, sed tantum hypothecatio, quapropter non habita ratione pretij, solet damnari venditor ad liberandam rem ab omni onere, ratione obligationis indiuiduæ, quæ dicitur defensionis onus, & promissio, vt ex *Bolognett. cons.* 31. deducit *Giurb. ibidem num.* 9. & hoc qui-
89 dem † executiuè per viam præcepti, si tales clausulæ contractui insunt, pro vt solent de stylo notariorum, nàm, & venditori agenti, & emptori excipienti prosunt; vt ait dictus author ibidem *num.* 7. cæterum non est ità facilè admittenda distinctio Alexandri per eũdem *Giurbam* tradita in dicta *decis.* 113: *num.* 14. de re fideicõmisso sub-
90 iecta vendita, † vt si fideicommissum sit purum, prætium deponatur pro tuitione emptoris; si verò conditionale, sufficiat satisdatio; nàm non est cogendus emptor rem alienam sub futura, & certa restitutione penes se detinere; & dominio incerto incumbere; cum lex sicut non patitur dominia rerum subincerto
91 esse, ità nequè permittit † vt quis sub dubio maneat, quid de re vendita sit agendum; nam interim deficit sollicitudo excolẽdi, & dura res est, vt quis inuitus cogatur in emptione persistere; dum à lege ei prouidetur, vt possit à contractu recedere; prout per prædictos probatum est; & addo tenaciter hoc defendentẽ post alios *D. Gratian. discept.* 307 *nu.* 10. 24. & 25 *lib.* 2. & *discept.* 273. *à nu.* 15. vbi decisum. *Marescott. variar. resolut. lib.* 1. *capit.* 90. *num.* 5. *Seraphin. decis.* 1275. *Farinat. decis.* 318. *num.* 5. *lib.* 1. *Idem Surd. cons.* 13. *Morot. cons.* 6. *num.* 22. item non est quis de facili committendus fragilitati cautionis, vt ait *Bal. in l.* 2 *C. de his, quæ in fraudẽ patr. Gratian. discept.* 44. *num.* 23. *Castill. decis.* 189. *nu.* 31. *Merlin. de legitima lib.* 5. *tit.* 3 *quæst.* 6. *num.* 7. & *sequen.*

Posset forsan procedere distinctio, vbi dolus non adfuit, & emptor remaneret satis cautelatus, & ita fuit discussum aliquãdo in his supremis Tribunalib. inter Don Antonium Rosselli, & Don Mattheum Resignano, & vt

&vt diximus decisum pro conductoribus estractionum contra Regium fiscum de anno 1629. Memini dixisse supra *num.* 82. posse perviam exceptionis contrahentem, cui non fuit impletum, vel qui fuit deceptus, petere rescissionẽ contractus, quod erit quando, vt puta venditor petat pretium, vel aliud implementum ex parte sua, nam tunc satis sufficit emptori excipere
92 † de non implemento & dolo ad rescissionem contractus; dicendo nó teneor, quia nolo stare contractui, ex quo tu me decepisti, vel defecisti in implendo ex parte tua, quia hoc casu habetur pro rescisso quo ad effectum excipiendi; ità post *Corne. cons.* 121. *ad finem lib.* 1. *Becci cons.* 45. *num.* 38. *Surd. decis.* 220. *n.* 18 *& alios* firmat *D. Gratianus dicto loco. num.* 26. addo *Roland. cons.* 69. *num.* 8. *& cons.* 53. *num.* 29. *lib.* 1. *Surd. cons.* 52. *num.* 36. *lib.* 1. *Grass. de except. cap.* 13. *num.* 59. licet *Grass.* hoc loco indigeat declaratione, dum dicit, quod contractus nominatus non rescinditur nisi excipiendo: nam hoc non est absolutè verum, nisi addas citra dolum, vel mendacium, nàm tunc per viam actionis, & principaliter intentari potest rescissio, vt ex supra dictis satis liquet; & se explicat *Surd.* per eum allegatus dicto *cons.* 52. *num.* 39. nàm verum est dicere, quod cõdictio ob causam non secutam non potest dari incontractibus nominatis; quia illa tantummodo propria est contractuũ innominatorum, qui nihil commune habent inter se cum nominatis, vt disertè probat *D. Anton. Fabr. de error. prag. decad.* 45. *err.* 8. ante *num.* 20. ad quæ omnia videndus etiam erit *Marius Giurb. decis.* 115. *num.* 10. ante, & post.

Non est reticendum iuxta prædicta, nimium errare, qui putant sententia opus esse, vbi rescissio contractus ob non implementum, vel dolum excipiẽdo proponatur, nam ad quid dicere concedi rescissionem excipiendo, si necesse esset præcedere sententiam, quæ super rescissione lata esset; pone Titius venditMeuio domum, quam affirmat suam esse, nec vllum in dominum recognoscere, cum tamen ipse non esset nisi vtilis, directus verò Sempronius, si fortè pro pretio fuisset bullalis census constitutus, pro quo emptor ageret, venditor verò exciperet de dolo venditoris, & peteret rescissionem per viam exceptionis replicando; an forsan necesse esset vt præcederet sen-
93 tentia † rescissoria? certè non ità firmant *Aimon. & Becc.* quos sequitur *Gratian. dicto cap.* 307. *num.* 27. *addo Apont. cons.* 5. *n.* 36. *&* 37. *& cons.* 6. *num.* 19. *Amat. decis.* 70. *num.* 14. *Crot. cons.*

conf. 27. num. 36. lib. 1. satis enim rescindi dicitur, dum venditor per exceptionem repellitur; quæ magis procedunt, vbi sumus in contractu innominato; quidquid aliquando decisū viderim per quemdā Vice Iudicem Regiæ legationis seu Monarchiæ, vt vocāt ex voto cuiusdam planioris doctoris, me incontrarium allegante, vbi eramus in transactione, & aderat pactum resolutiuum, de quo *in speciali* 28. *secundæ tract.* nobis erit sermo, vbi de pacto adiectionis in diem, & resolutiuo agetur. de quo discurrit etiam satis ad propositum *Dominus Tap. decis.* 8. videndus æquidem magistraliter loquens more suo, quē moderne vidi. *in decis. S. C. N.*

Hæc quotidie in his tribunalibus discuti solent, quando de pretio rei venditæ constituitus est census, vt vocant iuxta formam bullæ, dum dubitare contingit, an possit reparari exac-
94 tio † à venditore si excipiat rem liberam non esse, vel alienam, nam tunc ageretur de duobus contractibus dissoluendis, & quidem vtrisque nominatis, si fas est credere *Feliciano & Cencio*, qui hoc de censu firmarunt, vt supra actum memini: in hac specie placet distinguere, quod aut emptor, ac idem debitor census vult persistere in venditione, timet autem tantummodo futuram euictionem, & tūc si nullum passus est interesse, cogi debet ad solutionem census, præstita idonea cautione per venditorem de pretio, eoque quod interesset emptori ex soluendo, vt post quam plures firmat *Mastrill. decis.* 160. *per totam* vbi pluries decisum testatur, & in dies nos seruari videmus, cui addi potest *Anton. fabr. in Cod. tit. de act. empt. definit.* 5. *&* 15. *& de euiction. definit.* 14. *Farinat. decis.* 686. *num.* 3. *tom.* 2. *part.* 2.

Dixi nullum interesse passus sit, quia si aliquid creditoribus coactus exsoluerit iudicis interlocutoria præcedente (vt vocāt reijciantur) quæ passim relaxari solet quando ex contractu census agatur, cuius executio
95 contra † tertium quoque possessorem locum sibivendicat; non est dubium, eo quod tunc videtur secuta euictio, ratione illius hypothecæ competere emptori retentionem census fructuum, per eum debitorum ad concurrentem vsque quantitatem summæ solutæ; & expensarum vt eadem *Rota decisio affirmat ibi n.* 4. quæ retentionis, seu compensationis exceptio ex eodem contractu scaturiens in quolibet iudicio est admissibilis summarijssimo, & executiuo, cuiuscumque pacti statuti, vel actionis priuilegio non obstante; vt sæpius practicatum vidi per vulgares, quæ induci ad hoc per

nostra-

nostrates solent conclusiones; si autem emptor nolit cōtractui stare, sed per viam exceptionis petat rescindi contractum venditionis, offeratquè rem retrotradere venditori cum rata fructuum perceptorum, hoc ei ne-
96 gandum minime censeo, † sed imò concedendum per prædicta, dum etenim ipse non cogitur stare contractui vēditionis; corruere etiam debet contractus constitutionis census; quasi causa data non secuta; & ex natura correspectiuorum, quorum proprium est, vt vno deficiente, alterum corruat, re enim per emptorem oblata venditio euanescit, qua sublata census deficit, qui loco pretij successit, cum neque pretium subsistit venditione nulla existente, & hæc exceptio resoluti contra-
97 ctus, † eius virtutis esse creditur, vt sibi viam aperiat in quocunque iudicio executiuo aliquo pacto, vel actionis censualis bullæ, vt aiunt priuilegio non obstante, si verum est, quod affirmat *Giurb. decis.* 55. *num.* 22. dummodo, vt ipse ait ex facie ipsiusmet contractus, de resolutione appareat; loquitur in specie multum simili cum præsenti, sicquè distinguit inter pugnātes opiniones eorum, qui negāt, & affirmant hanc exceptionem admitti, cauendum tamen est ab eo, dum dicit *num.* 10. quod resolutio contractus non fit nisi secuta sententia, & postea *num.* 23. dicit eam admitti resolu-
98 tionem, † quæ fit mediante sententia, & non illa, quam lex operatur, quia hoc est falsum; si ità absolutè sumatur in omni resolutione legali; & verum si intelligatur quando resolutio fiat à lege in pœnam, & agatur ad exactionem pœnę; vt loquuntur allegati, & *Gratian. discept.* 770. *num.* 16. *lib.* 4. post *Bart. Bal. Castr. Aloys. de leo. Salicet. Bertazol. Iason. Aretin. Curt. Iason. in dicta l. si quis maior. C. de transact.* nām si resolutio fiat ex natura actus, stante pacto resolutiuo, vel ob non implementum partis, tunc talis exceptio admittitur, nec necesse est præcedere sententiam vt supra post *Gratian. Aponte, &* aliàs per me firmatū fuit, quidquid esset, quando ageretur ad pœnam, vel ad restitutionem acceptorum, vt dicam in discursu primo *secunda tract. special.* 32.
99 † quod ità accipiendum est, vt quo ad effectum euitandæ solutionis fructuum, haberi debeat pro rescisso, licet in totum rescissus dici non possit sola replicatione, vel exceptione in iudicio executiuo proposita, sed necesse sit ad terminos *l. si contendat* per viam legitimæ exceptionis petere se declarari immunem ab obseruatione illius contractus; vt quotidie seruamus in actionibus negatorijs,

torijs, in quibus petimus declarari non afficere redditus super aliquibus bonis, vel feudalibus, vel fideicommisso subiectis; vbi indistinctè conueniuntur etiam ecclesiæ coram iudice laico; quia reus existimatur petens, vt latè discurrunt *Mastrill. decis.* 14. *num.* 18, cum pluribus sequent. & per eum Citati.

Ex alio etiam hæc exceptio proposita per emptorem est admissibilis in quolibet iudicio, quia secuta euictione, dum est locus rehabendi pretium, deficit quodammodo capitale, † quod
100 erat formatum expretio, exfictione *l. singularia, ad tradita per Mastrill. decis.* 262. *num.* 45. *&* 46. *post Aloys. de Settimo; & in decis.* 160. *num.* 10.

Sicuti in pulchro casu fuit nostre nuè defensum pro Marchione Ispicesundi contra D. Ioannem Statella eius fratrem; vbi erat constitutus census pro fructibus vitæ militiæ super feudo Plachæ, postea recuperato per D. Regetem de Quintanaduegna, vnà cum condemnatione fructuum ad fauorem petitoris; nàm quia deficiebat debitum, deficere etiam videbatur census cuius pretium super eo erat fundatum, tamquam cessante causa ad tradita *per Graff. except.* 40. *& per Cent. de censib. par.* 3. *quæst.* 4. *cap.* 1. *fol.* 159. nàm capitale illius census erat fundatum pro eo quod debebatur D. Ioanni, ex c. u à fructuum vitæ militiæ super feudis reiuendicatis, quæ cum fuerint in alios trāslata vigore sententiæ vnà cum fructibus, super quibus vita militia fuerat taxata, vtique deficiebat non solum causa obligationis; sed etiam capitale illud fictum; & sic deficiebat obligatio pro interusuris ab eo orta; quæ exceptio erat admissibilis, licet contrarium decisum fuerit in dicta causa, dū hæc sub prelo essent, & tādem compromisso sopita.

Et redeundo vnde discessimus post longam, sed vtilem peregrinationem, quod de pœnitentia traditum est procedit
101 in locatione † quæ etiam inter nominatas conuentiones nùmeratur; nàm per easdem rationes conductor si impediatur vtifrui re locata facto locatoris, potest recedere à contractu si malit ad interesse agere *l. cum te fundum.* 6. *vbi Bal. Castrens. & Salycet. C. de pactis inter empt. & vendit. Salycet. in l.* 2. *num.* 4. *C. de condit. ob caus. Corn. cons.* 101. *colum. fin. volum.* 1. *& cons.* 102. *colum.* 5. *lib.* 2. *Crauett. cons.* 192. *num.* 12. *& cons.* 246. *Becci. cons.* 45. non solum verò si impediatur, sed etiam si dominus in aliquo pacto substantiali defecerit; vel si rem locatam sicuti promisit, non tradiderit; vt puta si aquæ perennis, vt dicitur cōtinuus fluxus defecerit, nā in omnibus his

D casi-

casibus notificato domino, factaquè consignatione clauium vel depositione licitum est à cōductione recedere, vt docet in
102 terminis † *Cancer. var. resolut. lib. 3. cap. 6. tit. de acquirend. rer. domin. num.* 109. & ante *num.* 86 firmat necessarium esse, vt euitetur per conductorem recedētē pēsionis solutio, quod traditio clauium, vel depositio fiat, prę-
103 cedente prius notificatione † domino facienda, saltèm domi si absens sit; adhoc vt locator possit ex parte sua implere, impedimenta tollendo, quæ efficiunt, ne conductor vtatur re conducta, alias excluderetur à libertate, quam habet implendi.

In vno tantum casu seruatur in hoc Regno, vt possit conductor statim discedere a domo sibi locata, etiam domino repugnante, vel differre volente, qui est vbi res inuenitur alicui oneri census temporalis subiecta, ad formam tamen bullæ, nam tunc (ex quo datur contra hunc detemptorem, & tertium via executiua; ac si esset principalis obligatus, ratione rei per eum possessæ) si creditor contra eum se dirigat, potest si ve-
104 lit à re conducta discedere, † statim præcepto iudicis adueniente; soluendo prius pensiones præteritas vsque ad diem illum, quo desierit detinere; tanto magis quanto ostenderit per publica documenta domino sol uisse, ita nostrates in eorum annotationibus ad bullam prædictam in verbo quandiù maxime *Blasch. Lancea conciuit. nostr num.* 40. *Milan. decis.* 11. *num.* 38. *lib.* 2. *Mastrill. in additionibus ad Gregorium de censibus quæst.* 6. *num.* 90. vbi dicit super hoc rescriptum fuisse, dando formam, quomodo seruandum esset, à Rege nostro Catholico per eius literas datas Madrid. *die.* 26. *Augusti* 1581. executioni demandatas à Marco Antonio Columna allegando ad propositum. *Auendagn. de cens. cap.* 108. *num.* 9. *Felician. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 20. † *Regius Marius Muta* Re-
105 Consiliarius, qui scripsit *in tom.* 5. suorum, operum *super pragmatica de censibus* registrauit dictas literas, & pragmaticam sanctionem inearū roborationem per dictum Marcum Antonium editam *anno* 1582. *die* 14. *Martij*, per quam cessant omnes difficultates, quę excitatæ fuerunt per plures scribentes super hac quæstione, dum clarè in ea deciditur, quod recedentes à locatione soluendo ratam molestari non possint, ideo superfluæ sunt quæstiones per eumdē *Mutā* ibi traditæ de præuentione creditoris, quo ad pensiones p̄teritas; quia

siue

siue perueniat, siue non, tene-
106 tur † conductor (nisi infra terminum iudici beneuisum iuxta personarum qualitatem) discedere, quod quidem æquitatem magnam in se continet, sicuti est multum dura opinio illa, quam videtur tenere *idem*
107 † *Muta ibi num.* 296. *post Blas. Lanceam, & Milanensem*, dum ait quod solutio pensionis facta locatori pro præterito tempore, non liberat conductorem nisi creditori soluisset, vel alio æquè priuilegiato, vt addunt alij; moti ratione illa, quod & si excipiatur solutionis exceptio per pragmaticam de censibus, intelligitur de solutione facta creditori, nàm falluntur, dum cõfundunt exceptiones debitoris principalis, cũ illis tertij detentoris, debitoris ratione detentionis; & secundum quid, vt ità dicam; nã hic nũquã est debitor pluris quã præstare debet ratione pensionis, vbi nolit persistere, & ideo dum vult dimittere, non potest exigi nisi pro pensione, ex quo
108 fit, vt eo casu non † soluat vt debitor cẽsus, sed pensionis, tãquã conductor; si vero soluit, vt debitor pensionis, sequitur dicendũ, quod in illo casu creditor repræsentet locatorẽ, & ideo quod non possit exigere nisi illud, ꝙ vere locatori debeatur; & nõ repetere, quod solutum est, nõ enĩ hoc concederetur locatori; cum bona fides non patiatur, vt quod vna vice legitime solutum sit de nuò numeretur; habetur nãque adinstar creditoris, qui exigit nomen debiti sui debitoris, de quo scimus, non posse exigere nisi non exactum, alias si exigeret vti creditor detentoris, ratione detentionis posset exigere totũ creditum, & non adstringeretur exigere ratam pensionis; cum ius pignoris persequendi sit indiuiduum; & ità tenendum est, nisi ponas fuisse intimatum cõductori, ne solueret locatori, & ità videtur tenere *Petr. de Gregor. de cens. quæst. 6. num.* 14. *vsque* 17. vbi arguit pro & contra, & dicit magnam Curiam huius Regni Siciliæ diuersimode iudicasse; ipse tamen videtur residere cum nostra opinione, dum *num.* 20. ponit limitationem prædictam, & ità debent intelligi litteræ Regiæ, dum volunt, quod non molestetur, Inquilinus nisi pro illo quod debet vsque in illum diem, ibi (y pagando lo que asta à quel dia deben) nam debitor non dicitur ille, qui iam sol-
109 uit † cui debebat *l. nullam* 5. *C. de solution. institut. quib. mod. toll. obligat.* in principio *vbi gloss. in verbo* tollitur *Surd. consil.* 145. *numer.* 14. *& sequen. libr.* 1. *Tusch. verb.* solutio *conclus.* 340. *tom.* 7. illa enim verba, *deben.* habent respectum ad locatorem, & nõ adcreditorẽ, qui non tenetur habere rationẽ

de rata, sed tantum de toto debito, & ità vidi per peritos, & Christianos iudices decidi.

Ad prædicta etiam dubitari vidi, an hoc priuilegium concessum conductori, extendatur
110 ad dominum, † vt puta heredē, vel singularem successorem, qui tamen non tenetur, nisi ratione rei, vel hæreditatis per eum habitæ: si hæres sit cum beneficio Iustinianeo, an hic sicut ille possit renunciare detentioni, & bona dimittere; & dicendum est posse, compertum enim habemus successorem non teneri actione personali si singularis sit, sed tantum in remscripta, ob onus rei per eum possessæ insitum; & ideo posito rem dimittat, liberatur, vt ait optimè distinguendo *Roderic. de ann. redit. lib. 2. cap. 9. num. 68. in medio Milanen. decis. 11. lib. 2. Intrigl. ad bull. quæst. 52. & 66. n. 9.* vbi docta *additio*, quæ meritò extendūtur ad fauorē hæredis discreti, quia habetur ad instar singularis successoris, dum non tenetur nisi ratione rerum hæreditariarum iuxta *doct. Aloys. de Septimo super bulla num. 110.* quem omnes nostrates sequuntur, & generaliter habet locum in quo
111 cumquè possessore † iuxta doctr. *Roderic.* loco citato *Intrigliol.* & aliorum, addimus *Cenc. de censibus cap. 2. part. 2. quæst. 5. art. 8. num. 8. & art. 9. num. 81.* etiam si tales possessores rem censui suppositam alteri vendāt vt aduertit. *addens* prædictus *ad Intrigliol. & Auendagn. de censibus cap. 99.* aliique *per Cencium dicto art. 8. num. 9* de quo alibi longius dicemus; ex quibus dū hæc quæstio agitaretur in his supremis tribunalibus, pro Don Ioseph Mangione contra quāplures creditores fuit iuxta præmissa iudicatum aduocante *Domino Simone Sitaiolo I. C. Panhormitano* quem post hæc magno omnium virtuosorum applausu vidimus in Regium consiliarium eligi & in Magnę Cur. Iudicem, & ego consului pro V. I. D. Vincentio la Manna, vti hærede sacerdotis D. Iacobi Marcono contra certos creditores censuales dictæ hæreditatis, solūmodo quandoque difficultas oritur respectu fructuum, ex bonis subiugatis perceptorū; quæ si hæres, vel possessor in solutionē aliorū onerū sup. re debitorū non erogasset, certè respectu eorū teneretur respōdere creditoribus cēsualibus; ad differētiā nudi detētoris locationis titulo; vt videtur tenere *Ball. ad pragm. de cens. quæst. 1. num. 11.* sequitur *Conuersan. ad Intrigl. quæst. 66.* ī fine.

Demū hęc ampliātur, pcedere etiā respectu eius possessoris, qui psonaliter se obligasset cēsū soluere, vel ex nocollatione, vel faciēdo actū recognitoriū, eteni re dimissa, vel in alium translata ab

ab illo dje amplius non tenetur census respondere, vt præfati DD. admittunt: quæ intelligas tamen, nisi voluntariè dimittat, vt alibi dictum est.

Iuxta prædicta ad terminos locationis obseruandum existimo, conductorem teneri (casu quo recedat) dimittere domum
112 vacuam † vltra traditionem clauium; nàm si remaneant mobilia in domo, posset dubitari, an à creditore census possent talia bòna exequi, pro vt in simili, affirmatiuè tenet *Carot. de remiss. merced: in tract. de locat. par.* 3. *num.* 45. quod, & in rustica no prædio extendi potest.

Sunt, & aliæ causæ, propter quas licitum est à locatione discedere, habentes permixtum factum locatoris, in quibus aliquando licita est pœnitentia, vel petitio remissionis mercedis
113 vt puta si pestis † in loco superueniat, de quo vltra *Cancer.* dicto loco scripsit *Mastrill. decis.* 299. & omnes moderniores ad ducens *Don Antoninus de Amato*, quem vti fratrem recolo *resolut.* 18. qui citat *Antonium Fabrum* in duabus definitionibus sui *Codicis*, super quo vnum tantum dicam, quod constanter tenen-
114 dum est, † nullam, in remissione mercedis petita læsionem requirendam esse, vbi facto locatoris impedimentum ortum sit; quidquid esset, vbi ex facto alieno & casu fortuito, in qui-
115 bus verius est, inopinatum, † & in solitum casum non venire in quauiscunquè, etiam generalibus verbis, facta renuntiatione; debet enim semper fieri aliqua remissio ad hoc, vt communis incommodi vnusquisque partẽ suã sentiat, sicut Deus Opt. max. oriri facit solem suum super bonos & malos, & pluit sup iustos, & iniustos. vt vidimus post hęc seruatum ad fauorem Don Caroli Valdina.

Quid autem si impedimentũ veniat ex facto ipsiusmet con-
116 ductoris, † vt puta, quia dignitatẽ adeptus sit, per quam sine verecundia, vel maxima litigantium & subditorum incommoditate non possit in domo locata persistere, habebit nè necessitatem morandi in eadem domo? certè non, tàm ob publicam vtilitatẽ, quæ priuatæ antefertur, quã quia dicitur casus inopinat⁹ absq. culpa conductoris; qui nõ debet remanere in damno, dum Reipublicæ vacat, & ità in specie tenet *D. Gratianus discep.* 740. *p tot. lib.* 4. citans seipsũ ĩ alijs locis *vbi n.*17. recẽset alios casus ĩopinatos, ĩ quib⁹ est licita migratio,
117 idest † belli, pestis, met⁹ malorũ spirituũ, & ruinę dom⁹, addo ꝓpter inimicitias capitales cũ vicino veniẽte ad inhabitãdũ, & ob cõstructionẽ furni inpariete intermedio dom⁹, timore ꝓpinqui incẽdij, quos duos cas⁹ ęquiparari cũ prædictis non est dubium, vt ego pluries practicaui, horum affinis in hoc Regno

est recessus Curiæ Messanam versus, vel alibi, respectu eorū,
118 qui curiales dicuntur † sicuti aduocati, procuratores, magistri actorum, seu notarij bācæ, nàm non tenentur ad pensionem futuram, neque locationi stare; super quo semper prouidere solent Eccellentissimi Proreges per eorum prouisiones quas actus vocant, ante eorum recessum, nè videlicet teneantur nisi pro tempore quo habitauerūt; Item si immutetur locus vbi regitur Curia, & Tribunalia ius dicunt; sicuti euenit in hac Vrbe Panhormi, tempore quo per dominum Ducem feriæ fuerunt translata Tribunalia ad Regiū Palatium, nàm tunc Curiales fuerunt liberati à nexu locationum, ratione publicæ vtilitatis; ex qua etiam constitutum fuit, vt sicuti antea poterant expel-
119 lere † conductores domorum. existētium circumcirca Regiū Hospitium, similiter seruaretur quo ad domos existentes circū circa Regium Palatium; tàm in expellendo conductores, quàm in excludendo dominos, si per sex menses antea non inhabi-
120 tassent, quæ † domus quales sint remittitur iudicantis arbitrio, super quo est plena *decisio* Regij Consiliarij *Io: Francisci del Castillo* 193. & nos vidimus interpretari de domibus existētibus per totam viam Toletam, vulgo Cassari vocatam à quatuor tamen angulis supra; & vbi magis iuris professores moram ducere soliti sint; iuxta quæ per Magnam Curiam, meritò quandoquè decisum vidimus pro Don Vincentio Pizuto V. I. professore, Theologo, & Philosopho, contra quemdam scriptorem, vbi hæc in dubium venerunt.

Tandem interminis donationis, quam DD. quamplures nominatum contractum dicūt, nos verò quandoque admisimus, vbi causam matrimonij contineat; non est dubium pœnitentiam admitti; si donatarius legi impositæ non pareat, intantum, vt si adimplementum do-
121 nationis agat, † vel cōdictione ex lege Iustiniani, si donatio nudo pacto processerit, vel ex stipulatu, si stipulatio intercesserit; incumbit donatario ostendere se impleuisse ex parte sua, ità vt iudex donante nihil opponente possit ex officio petere, vt de implemento doceatur, vt voluit *Roman. cons.* 244. *Aimon. cons.* 151. *num.* 9. & 10. & sic repellere donatarium à limine iudicij, magis quando constaret, quod non impleuisset; nàm tunc excluderetur à donationis emolumento; si promissa respicerent vtilitatem, & cōmoditatem donantis, vt puta, eius alimentorum, vel solutionem eius debitorum; vel alterius promissionis correspecti-

ue

ue ad donationem, ſine qua do-
122 natio non proceſſiſſet; † tàm per viam actionis, quàm per viã exceptionis, ob cauſæ defectũ; ità diſcurrit *D. Gratian. diſceptat.* 355. *num.* 16. *lib.* 2. poſt multos quos allegat, amplians hoc maximè procedere ſi adſit pactum ſuper reſolutione donationis, in caſu contrauentionis, quod ſemper præ manibus de-
123 berent habere periti † notarij, vbi rogantur donationes ſub his conditionibus conficere, licet hæc ità abſolutè firmare nõ expediat, ſi vera ſunt quæ traduntur infra *num.* 134. *& ſeq.*

Et pro complemento aduertendum eſt ad cauſas adie-
124 ctas, quando adijciuntur † per modum cauſæ, vel per modum conditionis, nàm in primo caſu repetitioni locus eſt, in alijs dationibus, præter quam in donationibus. in ſecundo indifferenter in omni contractu, tàm dationis, quàm donationis locum fore repetitioni, ità diſtinguit D. *Anton. Fabr. de err. prag. decad.* 45. *err.* 9. *num.* 3. *tom.* 2. ratio eſt perpulchra quia in donationibus principalis cauſa eſt liberalitas, animuſquè donandi, quæ principaliter dat cauſam contractui; hæc verò ſemper durat etiam deficiente alia cauſa per donantem expreſſa, at in alijs contractibus, & dationibus non item, quia deficiente cauſa ceſſat cõtractus, ſine qua nõ proceſſiſſet.

Habemus itaque ſufficiẽter probatum hanc noſtram donationem contractum eſſe, & illum nominatum, nec credas inutilem eſſe quæſtionem, nàm ex hoc multi reſultant effectus, quorũ vnus ille eſt de pœnitẽtia, quem paulo ante tàm longo ornatu tradidimus.

Sequitur alius effectus, qui & ſecundus eſt, & verſatur cir-
125 ca actionem † accommodandam contractibus nominatis, de quo vltra aliqua ſparſim dicta, firmari debet, dari actionem nominatam, vel ex conſuetudine huic contractui robur tribuente, vt ait *Bart. in l. vnica, n.* 10. *C. de cõdict. ex lege, & Cardin. Mantic. alijquè ſupra citati, num.* 53. addo *Angel. in* §. *adeo num.* 5. *inſtit. de locat. & conduc.* licet dubitet *Iaſon. in l.* 1. *num.* 68. *C. de iur. emphyteut. Padill. de Meneſes in l. naturalis* in principio *num.* 28. *Sarmient. lib.* 3. *Selectar. interpret. cap.* 2. *num.* 6. vel ex lege Iuſtiniani, tamquam ſimus in donatione, quæ ſucceſſit loco antiquæ donationis propter nuptias, de qua proceſſit eius Conſtitutio, vt ſpecialis contractus iudicari deberet, cui in conſequentiam ſcribentes ex tali lege actionem tribuunt.

Ex hoc ceſſat obiectio quã oppoſuimus ſupra *num.* 58. de actione innominata, vt puta præſcriptis verbis, aut in factũ, quæ à multis doctoribus tribuitur

buitur

buitur alijs donationibus ob causam, propter quod videbatur resultare hunc, nostræ donationis contractum innominatũ iudicari debere, dum nos donationem ob causam esse defendere conabimur, namlicet ob causam permixtam, videretur prima facie posse dictas actiones innominatas tribui nostro contractui; tamen haud dubium est, ei principaliter competere actionem, tàm ex lege Iustiniani, quã ex consuetudine; ex qua ipse robur, & nomen accepit; hæc de actionibns scitu digna sunt pro terminorum cognitione secundum veros iuris communis tramites, nàm si vellemus nos ab hac disputatione eximere, sufficeret referre Aluari Velasq; verba in *tract. de Iur. emphyteut. quæst. 6. num. 9.* dicentis hodie hæc parum proficere ad praxim, cum non astringamur,

126 † nomẽ actionis in iudicio proponere; sed sufficiat factum ità narrare, vt eius narratione iudex cognoscat, qua nàm actione res nobis competat assignandaque sit; cuius dictum fortius in hoc Regno procedit stante vulgata in ore omnium pragmatica Sanctione; per quam omnes causæ exceptis feudalibus sunt summariè & de plano terminandæ absque strepitu, & figura iudicij, iuxta quam sufficit de omnib⁹ actionib⁹ & remedijs in genere loqui, petendo omne remedium à iure concessum, ad hoc, vt inspecie omnia dicantur tentata, quidquid sit de modo

127 agendi per viam exceptionis, † quod debet specificè intentari ad terminos *l. si contendat*, vti ego obtinui pro Hectore Ansalone contra Baronem Ampos æ.

Item ad terminos iuris communis semper competeret actio ex stipulatu, propter frequentẽ notariorum vsum, qui semper stipulationem interferunt in omni contractu, & licet stipulatio in omnibus, & per omnia sequatur naturam contractus,

128 cui adiungitur, † ità vt eum nõ alteret, etiam quoad pœnitentiam si contractus sit innominatus, attamen certum est, quod ei communicet actiones ipsi cõpetentes, vt post *Roman. & Aretin. in l. sciendum de verbor. obligat. & Socc. Sen. in rubric. de verb. obligat. num. 24. vers.* sed contrarium firmat *Cardin. Mãtic. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 8. numero. 33.* ex quibus cognoscimus, quòd hæc disputatio est

129 parum vtilis, † sed si vis de quã pluribus in nostris terminis edoceri, recurre ad Iustiniani *Nouell. cap. 61. vers.* neque alienũ vbi quod datur actio gratia rei persequendæ, Item, & exceptio causa retentionis, de quibus est materia in *titul. de action. instit.* item potest recurri ad *Practicã Papiensem in forma libelli, quò agitur pro donatione fo. 361.* vbi

vbi per quam latissimè omnia inuenies, item apud *Ripam in l. generaliter n.* 126. cum pluribus sequen. vbi de reuendicatione, de condictione, actione. præscriptis verbis, & deinum *ad Fabrum decad.* 47. *err.* 8. *num.* 7.

Et in hoc donatione posset non ineptè defendi, quod ei cõmunicentur actiones contract⁹
130 dotis † in casu quo in eodem contractu celebraretur ad tradita per *Anchar. in cons.* 72. incipit tantam familiaritatem *num.* 3. dum ait, quod quando vnus cõtractus incidit in alium per modum accessionis & pacti, tali casu hic contractus accessorius censetur principalis contractus, & illa actio, quæ oritur ex principali contractu, oritur etiam ex contractu illo incidente, & allegat casum *in l. fundi partem* 78. *D. de contr. empt. & l. si sterilis* 21. §. *sibi D. de actio. empt. & vend.* haud enim est dubiũ donationem hanc confundi cũ contractu dotali, & effici vnicũ contractum, vt tractant nostrates, de quo agetur loco suo & sæpius in hoc tractatu *Anchar.* cum alijs sequitur Card. Mantic. *de tacit. libr* 1. *tit.* 14. *num.* 12. & 13. & Tusch. *liter. M. conclus.* 295. *num.* 22.

Tertius effectus deducitur ex text. *in l. Iulianus* 14. §. *offerri D. de actio empt. & vend.* ex quo
131 elicitur, quod ex nominatis † conuentionibus ante implemẽtum oriatur naturalis atque ciuilis obligatio, ad differentiam illorum, qui nomine carẽt, de quibus multi firmarunt, neque naturalem obligationem dari ante implementum, saltim quãdo agitur de contractibus respectiuis si credimus Bal. *in l. petens C. de pactis in l. apud acta C. de transact.* vbi Rimin. & alij, vasq. *de success. creat.* §. 12. *num.* 4. Ratio iudicio meo est clara oriens ex notitia naturalis obligationis, quæ vt ait D. Anton. Fabr. *in lib.* 8. *de coniectur. cap.* 6.
132 licet ex solo facto † æstimetur, tamen numquam ex sola promissione inducitur, nisi concurrat liber consensus se obligare volentis, sed sic est quod in contractu innominato consensus non est purè adhibitus, sed in euentum, non solum alterius consensus, vt aliqui iudicant; sed implementi ab altero contrahente faciendi, quod est in causa, vt ipse consensum adhibeat; ergo fatendum est, naturalem obligationem non induci, dum consensus abest; licet factum concurrat, quod considerat licet alijs verbis. Berẽgar. *in l. pacta conuenta in* 9. *prima glossa in subdiuis. membri num.* 4. *vers.* contraria.

133 Contra tamen sensit † *Accurs. in gloss. magna l. petens C. de pactis.* cum alijs per Gomes. *var. resolut. tom.* 2. *cap.* 8. sed certè fal-

luntur

luntur, nec respondere possunt prædicto argumento, licet hæc opinio à Ripa magis recepta dicatur, nàm quid replicabunt ad text. *in l. naturalis* 10. *D. de obligat. & actio: & l. quia natu-*
134 *ralis* 13. *D. de condit indeb.* †probantes vim obligationis naturalis, eam potissimum esse, vt impediat soluti repetitionem, vt disertis verbis probat Antonius Fab. *coniect. lib. 7. cap. 17. in principio*, & tamen scimus è contra quod in contractibus innominatis liberum sit soluta repetere ante alterius implementum: *l. 3. §. 1. D. de condit. caus dat.* quòd supra sæpius repetitum est, & Faber dicto loco discurrit, vbi naturalis obligationis vim latè explicat; ex cuius relectione satis apertè constat, iam firmatam conclusionem aduersus *Arcursium* magis veram esse.

Quid dicendum de iure canonico, circa hanc quæstionem recurrendum est ad Bal. *in l. cũ quis num. 17. de iuris, & facti sciẽt. & ignor.* Iason. in *l. iuris gentium §. sed cum nulla num.* 8. & de iure hispano ad Felicianum *de censib. cap. 2. tom. 1. in proæmio num.* 10. vbi allegat Padill. Gregor. Lopes Villapand. Vasquiũ stantes pro negatiua, videlicet quod ante implementum nulla actio oriatur in contractibus innominatis; & pro affirmatiua Didacum Peres, Anton. Gomes. Mattiens. Azebed. & Guttierr. quorum opinio recipienda non est, vt patet ex allatis per Rugiell. *pract. quæst.* 41. *num.* 14.

Sed quomodo concordanda sunt hæc cum supra per nos traditis *num.* 21. nàm si donatio nostra, est contractus nominatus,
135 & † natura nominatarũ cõuẽtionum est, vt pariant obligationẽ naturalem pariter, & ciuilem ante implementum; quæ obligatio mater est, actionis, quomodo verum esse potest, quod donatarius teneatur prius ex parte sua adimplere, sunt enim hęc inter se contraria, in tantum, vt hæc vltima cõueniat potius cõtractui ĩnominato; huic difficultati potest primo loco responderi, hoc esse speciale in donatione hac, quæ causam continet, vt participet devtroque contractu; ad hoc, vt donatoris voluntas, à quo liberalitas ortum habet effectum suum sortiatur, sed melius dic ex contractu hoc
136 produci † obligationem naturalem, ex qua non oritur aliqua actio; sed tantum exceptio, & retentio ad text. *in l. 1. §. idquod natura D. ad l. falcid. & d. l. iuris gentium §. sed cum nulla*, & in hoc esse conformem alijs contractibus nominatis, in quantum donatio procedit de iure gentium, prout firmat Coras. in dicta *l. post contractum num.* 4. *D. de donat.* neque enim vt multi autumant ante tempus 12. *tabularũ* erant, tàm tenaces homines, vt nullus

nullus esset donationis vsus, nulla què liberalitas; in quantum verò habuit formam de iure ciuili, & Imperatoris constitutione, per quam factum est, vt nominatus specialisque cõtractus sit, obligatio sic producitur; vt ità demum actio nascatur, si causa coniugij propter quam processit, impleatur, omniaquè pacta seruentur; & adinstar dotis, si in ipsa dotis constitutione, pariter donatio interueniat de quo nonnulla etiam tradidimus *in speciali 6. discurs. primo 2. tract.*

Hæc satis sint pro generali præcognitione contractus, de quo tractaturi sumus, quæ voluimus vnico discursu complecti, adhoc vt quidquid præter tractatus naturam, scholasticũ potius disputandum esset, prætermitteretur; sequerentur verò vtiles, & ad praxim accommodatiores materiæ suo ordine pertractandæ.

Licet iam dicta non sint, tàm sterilia, quin vllus ex eis fructus percipi possit sicuti de illa questione, quam supra disputauimus, an donatio sit cõtractus, eius occasione quæri potest, an prohibitus per statutum
137 contrahere † censeatur etiam prohibitus donare; nàm dato donatio sit impropriè contractus, statutum illam nõ comprehenderet, ità simpliciter tenet Bal. *cons.* 39. *libr.* 2. & post eum *Imola in l. s. D. de verb. obligat.* Cuman. *cons.* 173. Ceuall. *in suis communibus opinionibus contra cõm. quest.* 695. *num.* 14. disputans quæstionem attento iure Regio in constit. Thau. *l. ss.* vbi alios planiores interpretes refert defendit, & sequitur.

Contra verò de directo tenet *Ias. cons.* 29. *colum.* 2. *libr.* 1. & Corne. *cons.* 41. *colum.* 2. *libr.* 1. quos sequitur clarissimus Menoch. *cons.* 344. *num.* 18. *lib.* 4. allegatus per Gratianum *discept.* 781. *num.* 33. cum duobus sequent. in qua disputatione loquendo de donatione inter viuos, certum est opinionem Baldi iuris fundamentis inspectis veriorem magisquè fundatam esse, habet enim textus expressos pro se probantes inter contractus donationem non numerari; vt latissimè probatum fuit
138 supra, sed considerando † mentem statuentium maximè si vtantur generalibus verbis, hæc secunda deberet teneri, nec sine scrupulo animæ, iudex posset ab illa discedere, quæ in tantũ vera est, vt etiam subtilissimus Faber, (quem paulo ante retulimus obstinatissimum defensorem opinionis negatiuę, in quæstione si donatio contractus esset), tenet stante hoc statuto, illam sub eius dispositione comprehendi in dictà 2. *parte decad.* 46. *error.* 10. *ante num.* 19. *vsque ad finem.*

Maior

Maior difficultas versatur in videndo, an sub hoc statuto cōprehendatur donatio causa mor
139 tis; † nàm vltra prædictorum traditionem, & aliorum, de quibus Gaspar Thesaur. *quæst.* 67. *libr*, 4. *forens. quæst.* habemus auctoritaté Andreæ Fachinei negantis, quòd hæc statuta de cōtractibus loquentia comprehendant donationem causa mortis *in libr.* 5. *controuers. cap.* 60. Cuius auctoritas apud me est maxima, etenim, vltra eius scripta,
140 habeo testimoniũ Dñi † Simonis Sitaiolo eximij aduocati, qui interrogatus, quid de eo sentiret, libere fassus est, Fachineum iuris nostri interpretem esse subtilissimum atque in germana textus intelligentia inuestiganda vnicum; fuit enim eius auditor in Ciui
141 tate Pisarum. Mouetur † ex pluribus. Primo quia cum hoc statutum sit iuri communi contrarium, quo constitutum est, vt liberum sit omnibus, tàm masculis, quàm fœminis contrahere, cum patres, matresquè familias sunt, strictè accipi debet in contractibus propriè sumptis, in quorum numero minimè numeratur hęc donatio, quæ impropriè dicitur contractus, dum omnes effectus vltimæ volunta-
142 tis † sortiatur, in tantum, vt nulla ex parte his absimilis inspiciatur, accedente maximè Iustiniani præcepto in *l. vltima C. de donat. caus. mor.* & nemo dubibitat mulierem prohibitam cōtrahere, posse nihilominus testari absque alio consensu, vel in vltima voluntate disponere, quare ergo diuersum in hac donatione statuendum est, cum inter vltimas voluntates connumeretur. Secundo ait ipse attēdendo mentem statuti, certum est nullam aliam posse ratione assignari huius prohibitionis, nisi illam processisse, nè mulieres inexpertes, & faciles in malum consilium abirent, & contrahendo lederentur, quod ex præsentia propinquorum, vel mariti facilè reparari potest; sed certum est hanc rationem nil commune habere cum hac donatione, quæ ad instar vltimæ voluntatis ad nutum, & voluntatem donatoris potest infringi, nihilominus ac testamenta: ergo fatendum est cessare dispositionem statuti; dum ratio deficit sicut dicimus de cessante ratione legis.

Sed melius rectiusquè sentiere, qui contrariam professi
143 sunt sententiam, † quorum pręcipui sunt Alex. & Ripa *ad l.* 2. *D. de legat, primo*, idē Alex. & Aret. *in l.* 2. *D. de verb. obligat.* Crass. *in §. donatio causa mortis quæst.* 2. *num.* 8. post alios Tiraquell. *ad l. connubiales. gloss.* 5. *num.* 18. Gutierr. *practicar. quæstion. cap.* [illegible] 21. *libr.* 4

21. *lib.* 2. Menoch. *conf.* 344. *num.* 19. *lib.* 4. Gratian. dicta *disceptatio*: 781. *num.* 34. vbi multos habes vltra allatos à Thesauro dicta *quæst.* 67. *num.* 5. in apparatu contrariorum, & inter illos melior, quam omnes Tiraquell. *ad l. connubiales dicta gloss.* 5. *in* 2. *glossa contracter*, vbi omnia fundamenta vtriusque partis refert, & auctores connumerat *à num.* 64. vsque 90. quæ sententia communis, & magis communis est, quidquid post Viuium dixerit Nepita
144 † super consuetudinibus Vrbis Catinæ *fol.* 110. *num.* 12. qui dum vidit Tiraquellum ei patere debuisset, hanc, & non illam esse magis communem; quæ hodie vltra allata per Tiraquell. habent pro se quamplurimas decisiones Rotæ Romanæ relatas per Stefan. Gratianũ loco citato, cuius Rotæ auctoritas apud eos, qui in foro versantur, omniaquè mundi Tribunalia est maximi ponderis, habet demum fautorem D. Præsidem Fabrum *in* 2. *parte de err. prag. decad.* 46. *err.* 10. *per tot.* Ratio quæ communiter assignatur huius sententiæ, est validissima, aut enim dicunt ipsi respicimus ad tempus, quo do-
145 natio fit, † & tunc est indubiũ contractus magis quam vltimæ voluntatis naturam habere, aut vero respicimus ad tempus, quo effectum habet, & tunc secundum hanc acceptionem magis vltimis adhæret voluntatibus; sed statutum habet oculos ad tempus, quo actus fit ergo &c. quod verò tempore quo instituitur magis dici debeat contractus, probatur quia certũ est illã duobus, vel vt alij dicũt, tribus modis perfici stipulatione, & traditione, vel nudo pacto, quorum nullũ in vltimis voluntatibus interuenire debet.

Sed longè speciosæ sunt ra-
146 tiones *Antonij Fabri* † ait enim, quod cum verum sit hanc donationem stipulatione, & traditione tantum perfici, vt supra *nu.* 30. aduersus multorũ interpretum sententiam discursum est, quis dubitare potest, quod his duobus modis facta donatio potius contractus, quàm vltima voluntas dicatur. nàm in quantum ad primum, si stipulatio accesserit, certum est contractũ effici; & quidem stipulationis, cui causã dedit donatio, de quo nemo dubitat; quin contractus dici debeat, cũ ex stipulatione donãdi animo iterposita ciuilis actio oriatur, siue mortis causa, siue iter viuos donatio facta sit, nõ tàm pp. donationẽ, q̃ stante stipulatione, vt supra dicto loco cum numeris sequẽtibus traditũ est, cur ergò vt vtar verbis ipsius *Fabri* ex generalitate verborum statuti prohibentis, nè possit mulier contrahere sine præsentia propinquorum exci-

piemus stipulationem eo solo prætextu quod facta sit per donationem causa mortis, an forte aliqua stipulatio est, quæ possit videri contractum non esse.

Quod si non per stipulationem, sed per traditionem donatio facta sit, quid tàm certius est, quàm quòd hoc casu cõtractus dici debeat cum vt supra *nu.* 34. tradidimus donatori indulta sit ciuilis actio ad repetendum donata, casu quo contingat ad eum reuerti debere res donatas, siue ex pœnitentia, siue ex reconualescẽtia, iuxta legem ab initio donationi appositam, per quam fit vt contractus videatur inter donatorem, & donatarium gestus, vt in his casibus donatorum restitutio fiat donanti.

Alia etiam ratio assignatur, quæ nobis satis arridet, solent (haud enim DD. negant fieri
147 posse) donationes † huiusmodi ità multoties concipi, vt aliquo casu reuocari non possint ex arbitrio, vel ex sola pœnitẽtia, & si omnino irreuocabiles fieri non possunt, attamen stantibus pactis prædictis, nulli dubium est quin difficilius donatio reuocetur, fiatuè, vt naturam contractuum irreuocabilium sortiatur, at quis dubitat donatarium, qui vsque adeò mulierem persuasus fuit, vt donaret, etiam occasionem quæsiturum, vt nulla penitus si fieri possit remaneat via reuocandi, vel saltem vt tantum reuocetur in casu reconualescentiæ, ex quo libera mulieri disponendi facultas restringitur, quare igitur ad hunc casum statuta extendi nõ debent? forsan non magis interest Reipublicæ ad hoc, nè hoc casu mulier lædatur, vt propinquorum consensus interueniat? vt saltem si donatio reparari non valeat; id fiat, vt facilis eius reuocandi potestas remaneat.

Ex his remanent elisa fundamẽta D. Fachinei; nèdum quãdo supponit hanc donationem
148 semper ad nutum † reuocabilem esse, cum tamen aliquando contrarium accidere possit, prout videri potest per tradita à Didaco Couarr. *de testament. in 3. parte rub. num.* 23. sed etiam
149 dum † dicit hanc donationem omnino similem vltimæ voluntati post dictam Iustiniani legem. Cum hoc tantummodo accipiendum sit respectu donatarij, qui perinde, ac si in vltimis ei relicta res esset, nullius negotij est particeps, sed quod ad donatorem attinet diuersa ratio procedit, quia ex eius parte verè contractus est. negotium enim gerere cogitat, dum vult bona sibi restitui, intantum, vt actio ei accommodetur contra donatarium; quod inter testatorem, & hæredem, seu legatarium euenire nullo modo

po-

potest. quis nàm enim vnquam vidit, vt testatori contra hæredem, seu legatarium aliqua actio competat, vel moueatur.

At verò cum disputamus an in donatione causa mortis facta per mulierem adhibendi sint propinqui, non ad illam donationis partem respicimus, quæ donatarij commodum, sed ad eam, quæ mulieris vtilitati respicit, vt scilicet mulieri ipsi nõ vt donatario cõsulam³, ergo &c.

In quantum vero ad secundum argumentum de ratione statuti respondet Faber num. 8. ostendendo quod nulla maior ratio viget in alijs contractibus,
150 quàm quæ in donationibus † de sui natura læsiuis procedit. absurdum enim esset quòd mulieri locatio etiam amplissima mercede intermedia prohiberetur, donatio verò totius facultatis permitteretur, & tamen forsitan melius venditio, vel locatio reparari posset ex remedio *legis secundæ C. de rescind. vend.* quod quidem in donationis cõtractu siuè inter viuos, siue mortis causa fiat procedere nõ posse extra controuersiã est, sicuti nos in simplicibus donationibus loquendo aptiori loco ostendemus.

Miror itaque *Fachineũ* in hão opinionem inclinasse, & in hoc verificari videtur illud, quod sępius à domino Sitaiolo accepi, se multoties audiuisse ipsum *Fachineum* cõquerentem, quod sibi allegarent tractatum illum tanquam aduersantem opinionibus, quas in legendo tuebatur, vocabat enim suas controuersias primitias studiorũ; quæ emendatione in pluribus indigebant, prout sæpius euenit eis, qui in iuuentute scribunt, quæ ad maiorem illius exaltationem scripsimus, dum opus tàm insignè ità paruifaciat, quòd de per se sufficeret quemcunquè vsque ad sidera extollendi,

Et redeũdo vnde discessimus iuxta terminos dictæ *l. 54. Thaurine* aliorumquè statutorum, vt puta vrbis Catinæ, per quæ mu-
151 lieribus contrahi † vetatur absque viri licentia non est in vtile quærere, an valeat contractus si fiat fauore piæ causæ, nàm videtur, quod cesset ratio circũuentionis, cum datio pro anima non solùm possit dici damnũm; sed maximum lucrum,
152 quia quod datur † Deò, datur ad usuras centuplum redditur.

Item quando mulier actum gerit, quem quilibet sapiens pa terfamilias facturus esset, tunc cessant solemnitates statuti, vt discurrit Gratian. *discept at. 756. num. 17. &* 18: vbi loquitur in muliere nobili, & sagaci, regulare enim est, vt cessante
153 deceptione mulieri † non subueniatur. Castrens. *in l. 2. numer. 7. D. ad Senat. consult. vell.* quarè cessante

ratione debet cessare statutum. Tiraquell. *intract. cauf. cess. part.* 1. *num.* 245. & in terminis quæstionis, ità tenet Bal in *l. generali C. de sacrosanct. Eccles.* quem in terminis dictæ *l.* 54. *Thauri*, sequitur Didac. Spinò *de testament. Gloss.* 11. *num.* 22. quos ego sequor, sed non ità simpliciter, vt non existimem distinctione opus esse, quòd aut auctoritas per statutum requiritur ratione integrationis personæ ex eo forte quod mulier, vel minor fragiles, & inbecilli consilij sint, & tunc vera est opinio *Baldi*, aut verò requiritur ratione præiu-

154 dicij † vt puta quia maritus aliquid de dote lucraturus sit, vel si prohibitio sit facta fauore filiorum, vel fratrum, in quos debeat mulier disponere, de toto, vel de parte suorum bonorum, prout per quamplura statuta disponitur teste D. Marta *de succes. part.* 2. *quæst.* 3. *art.* 12. & hoc casu crederem esse necessariam præsentiam, quia non est dubium, quòd mulier faceret eorum conditionem deteriorem, & ità mihi videtur sentire Anchar, *cons.* 25. & Soccin. *cons.* 48. nec dissentit Marta *dicto lo-*

155 *co num.* 27. † in dubio autem censetur requisitus consensus ratione integrationis personæ, & non præiuditij; vt probatur per Corne. *cons.* 242. *lib.* 4. de qua differentia ad alium effectum dicam alibi latius, certe ante hanc distinctionem non per legeram. Tiraquell. *qui in l. si Gloss. connubial.* 8. *num.* 162. in terminis statuti mouet, quæstionem, & refert DD. & rationes pro vtraque parte, *&* *in num.* 173. firmat quod talis contractus nō valeat, allegat ipse bonam rationem, quam dicit esse suam *num.* 166. quòd cum libertatis datio

156 † actus pietatis sit, & quidem maximus, attamen non per hoc remittuntur eius fauore solemnitates, si à minore manumissio celebrari debeat, & successiuè *num.* 173. *&* 174. assignat rationes peculiares, per quas mouetur, quarum vna satis confirmat distinctionem per nos traditam, imò multum eam ampliat, ait ipse ex hoc moueri, quia hæc statuta sunt inducta

157 fauore † mariti, at vbicunque lex, aut statutum prohibet aliquem testari, aut contrahere fauore alicuius; numquam censetur talis prohibitio remissa fauore piæ causæ, vt dicit Bart. *in l.* 1. *C. de Sacrosanct. Eccles.* quē sequitur Abb. dictus Panhormit. conciuis noster *consil.* 63. videtur primo legatum *col.* 3. *vers.* 4. *adduco*, per quæ satis videtur fundata dicta distinctio, hæc sunt notanda ad statuta clarissimæ Vrbis meæ *titul.* 5. *quod non liceat vxori sine voluntate viri alicui se obligere*, ad cuius terminos vidi etiam quandoque dubitari

bitari, an hæc præſentia excludat maritum à ſuis iuribus,vt puta à lucro dotis, vel alia ratio
158 ne, eumquè præiudicet, † quo ad bona propria,in quo ego reſpōdebam nil operari, & adducebam illud de tutore, qui præſtando auctoritatem pupillo in
159 aliquo actu † non ſibi præiudicat,quo ad iura propria vti latiſſimè firmat Gratian. *diſcept.* 831.*num.* 8. *libr.*4.& in fortiori caſu intercedens vti fideiuſſor in contractu venditionis rei fideicommiſſo ſubiectæ. voluit Rota apud Cardin. Ludouiſ.*deciſ.* 384.*num.* 6. dum firmatum fuit non ſe præiudicaſſe, vbi ad rem venditam eſſet vocatus,nec per hoc prohibetur illam tanquam ex fideicommiſſo ſibi debitam vendicare, & poſt hæc ſcripta inueni loquentem in terminis Molfeſ.*ad conſuet. neapolitan. tit de renunc. queſt.* 19. *nu.* 7. *cum ſequent.* late ad quem recurrito adterminos mariti.

Et redeundo ad Spinum in dicta *gloſſa.* 11. *num.* 22.*&* 23.ampliat ipſe notabiliter ſuam con-
160 cluſionem † fauore dotis;vt poſſit ſine conſenſu mariti & propinquorum mulier donare ex cauſa dotis, ratio quæ aſſignatur eſt, quia dotis cauſa inter pias connumeratur, allegat pro ſe Tiraquell. in dicta *Gloſſa* 8. *num.* 100, & Baezam. *de dotib. cap.* 11.*num.* 49. vnde infert validum eſſe illud, quod perſæpè accidere ſolet in contrahendis matrimonijs, quando ſponſæ vtrumquè parentem habet, nàm matres ſolēt aliquid ſecreto pro mittere ſponſo, vt facilius matrimonium ſortiatur effectum, vltra dotem promiſſam inſcio marito, quòd & ego in domo propria habui *Spinum* ſequitur Cancer. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 155.*&* 156.nec non Azebed.*inl.*8.*tit.*9.*de las ganan.lib.*5.
161 contrarium † ego verius exiſtimo ad terminos prædictos ſtatutorum,in caſu vbi ſtatutū reſpiceret ad mariti præiudiciū, moueor quia non debet eſſe dos magis priuilegiata,quàm eccleſia, & libertas, quando non reperiatur in ſpecie tale priuilegiū habere,vnde in hoc quoque caſu diſtinctio prædicta ſeruari debet, non obſtat modo *Tiraquelli* doctrina per quam omnes mouentur, quia *Tiraquellus* in loco citato de dote non loquitur, tātum dicit, quod mater non obſtante prohibitione poteſt donare filijs; ſed ipſe ſe explicat,vt procedat quando ſtatutum procedit ratione infirmitatis ſexus, & ſic pro integranda perſona; quæ fortius ampliantur,vbi dos non filię, ſed extraneę promitteretur.

Ceterum conſuetudo iam dicta Vrbis Catinę,vt tolleret omnē ſcrupulū ꝓhibuit obligationē etiā ex cauſa dotis,ad cui⁹ terminos hæc ſunt inutilia, bene

162 verum quod verba prædictæ † consuetudinis dictant aliam quæstionem, dum prohibent tantum obligationem oriẽte m ex donatione, dote, vel alia causa, nàm per hoc videtur insinuare, quòd omnis datio, per quã obligatio non oritur, non sit per illam consuetudinem prohibita, ità mihi in occurrentia facti visum fuit in donatione causa mortis, quia ex illa, vt supradixi *num.* 149. non oritur obligatio ex parte dantis; dum traditio interuenit, hæc enim cõsuetudo non prohibet contractus
163 simpliciter † sed contractus in specie, ex quibus oritur obligatio, de quo exstat meum consilium, quod nè logior sim, non subnectam, vide tamen contra hæc D. Gratian. *discept.* 781. *n.* 33. *cum sequent.* his accedit quęstio illa; an hæc prohibitio extendatur ad aditionem hæreditatis, de quo consule clarissimũ Pacian. *de probat. libr.* 1. *capit.* 46. *num.* 6. *cum sequent.* vbi notanter distinguit, quæ placent & possunt extendi ad minorem iuxta terminos capituli Regni *sub Carolo num.* 78. vt neque minor possit se immiscendo ad hire sine decreto, quicquid esset de iure communi; vbi posset, licet competeret ei in integrum restitutio, quæ deberet concedi, eo ipso hæreditas inueniretur esse damnosa.

Item ad terminos statuti prędicti quæri potest, an vxor possit fauore mariti se obligare, dũ
164 eius consensus † interueniat, vel pro eo fideiubere, videtur prima facie, quod sic, quia statutum hoc respicit viri præiudicium, dũ prohibet obligationem absque eius consensu, vnde à contrario sensu potest argui, quod accedente eius consensu, omnis obligatio valeat, etiam in fauorem viri & ità in terminis firmat Corne. *cons.* 242. *num.* 3. *colum.* 3. *vol.* 4. & videtur sentire Gratian. *discept.* 556. *nu.* 23. *tom.* 3. dum tenet consensum requiri ratione preiuditij. sed contra est veritas, imò quod statutum habeat oculos ad personam integrandam principali-
165 ter, † & in consequentiam ad præiudicium, vt ait Lambert. *de contract. mulier. gloss.* 7. *quæst.* 2. *num.* 23. Carot. *decis.* 74. *n.* 22. quia quoties statutum conditum est fauore personæ imbecillis præsumitur processisse ratione publicæ vtilitatis, nè aliquis propter fragilitatem decipiatur, vt ait Bart. *in l.* 1. §. *sed filius num.* 2. *&* 3. *D. de legat.* 3. & tunc consensus est de forma, & respicit integrationem personæ, & non consentientis præiuditium, secundum Gòzal. *ad regul.* 8. *cancell. gloss.* 47. *num.* 34. *& seq.* quò in casu non potest maritus in sui fauorem mulierẽ
166 authorare, † ità voluit Guliel. de Benedict. *in cap. Rainutius in princ.*

princ. num. 154. lambertengh.
dicta gloss. 10. *num.* 30. Panciro-
lus *conf.* 294. *libr.* 1. Rota Ro-
man. coram Ludouis. *decis.* 473.
num 10. Pich. adstatuta vrbis
Gloss. 15. *num.* 10 vnde colligũt
cautelam DD. vt maritus præ
167 stet consensum † generalem ad
omnes actus, nàm vxor tũc po-
terit fauore mariti disponere, vel
pro eo intercedere, vt tradidit
Stefan Gratian. *discept.* 556. *nu.*
18. & 19. Gall. de except. succeſſ.
tit. 1. *except.* 9. *num.* 23. sed
hæc cautela non iuuat in casu
isto, vbi statutum requirit etiã
interuentum pro integratione
personæ, quia cõsensus præsta-
tur in vim auctoritatis, & debet
168 interuenire in ipso actu, † aliàs
est nullus tamquam deficiat for
ma, ità loquitur *Gonzal.* loco ci-
tato post Rodoan. *intract. de a-
lienat. rer. Ecc. cap.* 35. in libro
meo 32. In tantum vt multi te-
neant non sufficere, si superue-
niat Gonzal. dicta *gloss.* 47. *num.*
32. *cum sequen.*. Anton. Monach.
decis. 3. *n.* 13. *&* 14. *in bon. post Me-
noch. conf.* 767. *n.* 4. *cũ alijs* Surd.
decis. 206. *num.* 9. *&* 10. vbi
quod è contra si requiritur con-
sensus, vel licentia, ratione prę-
iudicij, sufficit quod quandocũ-
169 que † superueniat etiam lite pẽ-
dente, quia in eius potestate
est suo iuri renũtiare addo Gãm.
decis. 345. *num.* 3. &. *decis* 115.
num. 6. vbi quod necesse est vt
appareat de expresso consensu,
nec sufficit sola præsentia, tem-
pore quo actus geritur, sicuti
170 si interueniret † vti testis, facit
etiam Rot. coram Ludouis. *de-
cis.* 384. *n.* 12. nec præsumitur
ex lapsu 30. annorum, vt asse-
rit *Gamma*, contra quem meri-
tò fuit iudicatum.

Quæ omnia procedunt inter
patrem, & filium, nàm pari mo-
do prohibetur illum authorare
171 ad sui commodum; † & autho-
rando non satisfacit statuto, vt
voluit Capic. *decis.* 37. & post
alios firmat Mastrill. *decis.* 186.
n. 22. vbi loquitur stante dicto
capitulo Regni 78. *sub Carolo V.*
addo Molfes. *conf.* 4. *n.* 24. post
repet. ad consuetud. *tom.* 1, Ro-
ta Rom. coram Ludouis. *decis.*
260. *n.* 12. Cenci. de cens. *part.*
1. *quæst.* 1. *cap.* 2. *art.* 2. *num.* 13.
vbi nonnullas decisiones Rotæ
refert, neque enim; vt aliqui pu-
tant auctoritas patris sufficit stã
te statuto requirente decretum,
& solemnitates, vt est nostrum
etiam si alienatio non redundet
in eius vtilitatem. quia omni-
modo iudicis decretum cũ cau-
sæ cognitione interuenire debet
vt belle ait Cenc. *dicto loco n.* 12.
& ante, posset tamen in dictis
casibus, vbi de eius commodo
non agitur eum authorare in iu-
dicio ad petendam interpositio-
nem decreti ad differentiam ca-
sus, vbi ad eius commodum a-
lienatio fit, nàm tunc debet cu-
rator dari, qui inspicere debet,
an expediat decretum petere,
vel alienationem fieri, vt repræ-
sentet

sentet iudici omnes circumstãtias, quas forte taceret pater, nè decretum impediretur, vnde in hoc Regno stante dicto statuto Regis Caroli cessarent disputationes de donatione causa mor-
172 tis per filium familias † facienda patri, an requiratur iudicis consensus, vel sufficiat ipsius patris, de qua late tractauerunt. Grass. §. *donatio causa mortis quest.* 3. & Peregrin. *decis.* 51. *nu.* 4. quia omnino deberet interuenire iudicis decretum; dato esset vera opinio Curtij Iunioris, quẽ sequitur Gratian. *discept.* 781, *num.* 36. *cum sequent. tom.* 4. quod sub tali statuto de contractibus loquente comprehenderentur donationes causa mortis post Menoch. Decian. & alios quos allegat, vltra per nos tradita supra sed dato esset dubia propter prædicta verior opinio esset, quod saltem non posset ad sui commodum quicquid sit respectu
173 aliorum, tàm si ageretur † de aduentitijs, vbi ipsi quæritur vsufructus, quàm vbi esset eo priuatus, vel à lege, vel ab homine, secundum *Gratian. ibi. num.* 7. *cum sequen.* vbi loquitur etiam quando ex propria renuntiatione se ipsum priuauit.

Sed an dictum statutum fauore mulierum comprehendat
174 illas, quæ minus honestè † viuunt, & meretricãtur, dic quod sic quia dum prospicit conseruationi bonorum non considerat honestatem. imò cum huiusmodi sui corporis prodigæ sint, præsumi debẽt dissipatrices bonorum, & quod ideo indigeant maiori auxilio, vt discurrit Stephan. *Gratian. discept.* 962. *num.* 22. *tom.* 5. vndededucit, posse similib⁹ mulierib⁹ si marito careãt, vel quia nõ habeant, vel absens sit, dari curatorẽ tãquã prodigis
175 † ad text. *in l. mulier* 15. *& ibi gloss. D. de curator. furios.* iuxta illud. *Igneus ille furor nescit habere modũ.*

Maximè quia priuilegia indulta mulieribus simpliciter, & indefinitè cõprehẽdunt tàm cor
176 ruptas † quã honestas, vt discurrit Rota corã Ludouis. decis. 516. *n.* 1.

177 Et de lęsione an requiratur † tempore actus, ad hoc vt contractus factus per mulierem absque consensu propinquorum annulletur remissiue adeas eũdem *decis.* 333. vbi additio Beltramini, an autem huiusmodi contractus firmẽtur iuramento, maxima est difficultas, quia cũ statutum nõ iudicetur potẽtius iuri communi, & obligatio mulieris de iure communi validetur iuramento, videtur quod eodem modo stante statuto, sed placet illa opinio, quod quando
178 † statutum imponit formam; & solemnitates adhibendas in aliquo contractu, tunc iuramentũ istam formam non suppleat, & ità tenet Nepit. ad terminos dictæ consuetudinis vrbis Catinæ ibi *num.* 46. & Marius Muta ad terminos consuet. Panormitanę *cap.* 21. vbi de obligatione facta fauore viri, & de illa facta per filiumfamilias ad quem addo Rot.

Rot. coram Ludouis. *decis.* 182.
179 vbi habes limitationem † bene discussam ad dictam consuetudinem Panormi, vide etiam Stephan. Gratian. *dicta discept.* 781. *num.* 3.

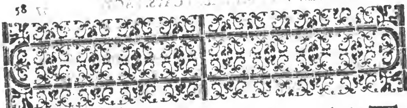
Sed an dictæ consuetudines
180 ligent † eius ciues contrahentes extra territoriũ, distingue quod aut statutum prohibet contractus, aut personas contrahere; primo casu valebit, secundo nõ item, ità Gabriel *cons.* 1. *num.* 7. Surd. *cons.* 535. *n.* 17. *libr.* 4. & in statuto mandãte donationes debere insinuari. Gratian. *discep.* 253. *n.* 10. *usque* 14. vbi approbat hanc distinctionem cæterũ quid dicendum, si non fiat in fraudẽ statuti, aliqui tenẽt, quod valeat actus vti sunt Bald. *cons.* 418. *libr.* 4. Gabr. *de stat. conclus.* 8. *n.* 22. Corn. *cons.* 421. *nu.* 4. *in fine libr.* 2. Riminal. Iun. *cons.* 436. *num.* 9. & 31. & *cons.* 437. *num.* 11. *libr.* 4. Gratian. *decis.* 102. *n.* 7. Petrus Pech. *de testamen. coniug. libr.* 5. *cap.* 10. Paul. Emil. Gall. *de except. success. part.* 2. *except.* 9. *n.* 6. & *seq. tit.* 1. quæ opinio mihi non displicet.

Et sic imponẽdo finem huic discursui, firma remaneat conclusio, hanc donationem propter nuptias esse contractum, & illum quidem nominatum per consuetudinem inductum, magisque rationabilem †
181 quam illum antiquum donationis propter nuptias, cum per hunc, omnium bonorum dominium, & possessio remaneat penes virũ, per illum verò transibat penes mulierem, quæ cum sui ipsius domina non sit, non decet dotis, & bonorum gubernationem habere sumpto argumento. ex text. *in l. hac lege* 8, *C. de pactis conuent.* vbi Imperator ait bonũ esse mulierem, quæ se ipsam marito committit res etiam eiusdẽ pati arbitrio gubernari.

ERRATA IN HOC PRIMO DISCVRSV

Corrigenda.

FOl. 1. in Argumento lin. 1.	Donationes. dic. donationis.
Fol. 2. in Summarijs num. 34.	traditi dic traditio.
Fol. 10. col. 1. linea 7.	sequen dic sequen.
eadem Columna ad fin.	decls dic decis.
fol. 10. col. 2. linea 3.	cafibus dic casibus.
fol. 13. col. 1. linea ij.	secuntur dic sequuntur.
fol. 20. col. 2. num. 46.	aduetens dic aduertens.
fol. 25. in inscriptione	ontemplatione dic contemplatione.
fol. 25. post med.	Surd. decis. 298. dic decis. 290.
fol. 29. col. 2. post num. 74.	dot caus dic dot caut.
fol. 36. col. 2. ante num. 98.	speciali 32. dic. speciali 28.
fol. 38. ante n. 105. col. 2. Regius	Marius Muta dic Marius Muta Reg. Col.
fol. 45. col. 1. ante num. 131.	tractatui dic tractatu.

PRIMAE TRACTAT.

DISCVRSVS SECVNDVS

PARTICVLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

PERSONA an sit peculiare subiectum iuris discutitur: Patres promptius donant filijs, quàm matres; patria potestas vnde originem trahat; & quis sit eius effectus: naturalis obligationis origo, & effectus traditur: Donatio an iure naturali teneat inter patrem, & filium? Ciuilis obligatio, quæ sit demonstratur: donatio morte parentis confirmata an retrotrahatur ad tempus donationis, & an specialis approbatio requiratur in morte; & quãdo & ex quibus censeatur reuocata ad hoc, vt non videatur morte confirmari: clausula cassans, &c. effectus traditur, an donatio confirmata retrotrahatur ad tempus, quo fuit condita.

SVMMARIA.

1 *Ordo iuris est prius de personis, & postea de rebus quærere.*

2 *Ius nostrum in persona, res, & actiones distinguitur.*

3 *Persona an sit proprium, & peculiare iuris ciuilis caput, an verò circumstantia.*

4 *Persona est ens materiale iuris, res verò formale.*

5 *Donantium diuisio inter parentes, & extraneos affertur.*

6 *Naturale est parentibus filijs thesaurizare.*

7 *Mulierum donationes ad instar miraculorum iudicantur.*

8 *Patris magis, quàm filij interest ei, de æque pari coniuge prouidere.*

9 *Ius patriæ potestatis ad omnes, qui in romano orbe existunt porrectum est, quod de christiano orbe*

be intelligit Alciatus.

10 *Patria potestas impedit obligationem ciuilem inter patrem, & filium.*

11 *Patria potestas non iure naturali, sed ciuili introducta fuit.*

12 *Naturalis obligatio oritur inter patrem & filium, quæ operatur retentionem: sed contra num. 14. responde, vt in sequentibus*

13 *Obligatio naturalis dicitur abusiua, & impropria, dum actionem non parit.*

15 *Naturalis obligatio est facti, & ideo non potest impediri per ius ciuile & per hoc transit in seruũ.*

16 *Aequitatis ratio debet haberi inter patrem, & filium, dominum, & seruum.*

17 *Donatio iure naturali inter patrẽ, & filium tenet.*

18 *Patria potestate cessante, donatio excitatur à somno, & valet ex tunc, non ex nunc, sed vide, num. 22.*

19 *Conditio in donationibus inter patrem, & filium subintelligitur si filius patri superuiuat.*

20 *Diuisio naturalium obligationum peroradita refertur.*

21 *Ciuilis obligatio in duas diuiditur, in naturalem, ciuilem, & in ciuilem tantum.*

22 *Donatio morte parentis confirmata an retrotrahatur ad tempus, quo gesta fuit, & num. 124.*

23 *Textus in l. donationes quas. 25. C. de donat. inter vir. & vxor. explicatur.*

24 *Fructus sunt consecutiui dominij.*

25 *Donatio morte confirmata, media est inter donationem inter viuos, & mortis causa.*

26 *Collatio an habeat locum in donatione morte confirmata, & num. 30.*

27 *Donatarij debent capere de manu hæredis, vbi traditio non præcesserit & donatio morte confirmatur.*

28 *Ficta traditio in casu vbi donatio morte confirmatur, an sufficiat.*

29 *Collatio cessat, vbi debet interuenire iudicium familiæ erciscundæ.*

31 *Specialis approbatio, an requiratur, vbi lex mortem tantum donatoris requirat. Cuiacc. affirmat, sed contra est veritas vt in num. sequentibus.*

32 *Patre mortuo, res vni filio donata, quando communis inter fratres efficiatur.*

33 *Donatio, quæ morte confirmatur, non indiget alia donantis approbatione.*

34 *Vsucapio non datur vbi verus titulus non procedit.*

35 *Donatio morte confirmanda, an censeatur reuocata per clausulam, cassans.*

36 *Donatio, quæ morte confirmatur, in quibus ad diem ipsius edita, retrotrahatur remissiuè.*

37 *Donatio, quæ morte confirmatur, an & quando censeatur tacitè, vel expresè reuocata remissiuè.*

COgnito, quænam sit hæc donatio, & vnde proueniat,

niat, consequitur videre de personis, quæ donare possunt, vel solent, nàm Iuris ratio exposcit, vt prius de personis, † postea de rebus quæratur, parum est enim, vt Imperator nobis dictat, ius nosse, si personæ, quarum causa constitutum est, ignorentur, sicuti olim dicebat Caius I.C. *in l. prima D. de stat. homin.* à quo primo accepimus Ius † in personas, res, & actiones distingui, & hoc ordine nos quoque procedemus, licet non ignoremus hanc *Caij* diuisioné ab aliquibus improbari, secutis *Apellum* non insubtilem Iuris consultum, putantem personam, † non esse proprium, & peculiare Iuris Ciuilis caput, ad quod pleraque in legibus referantur; sed nil aliud, quàm circumstantiam, quales sunt causa, locus, tempus, quãtitas, qualitas, & euentus; si credendum est Claudio Saturnino, quem ipse allegat in *l. facta 16. D. de pœnis.* personam inter circumstantias prædictas perstringenti, ideò ait ipse, firmari debere, *Caium* I. C. ordinem doctrinæ potius, quàm naturæ secutum fuisse; sed taceat Iste, & quisquis est, qui eum sequitur; congruũ fuit prius de personis tractationem instituere, non quia de eis quoque larga debebat esse tractatio, sed quia à personis tamquam ens materiale † seu dicamus essentiale Iuris, initium sumendum erat potius, quam à parte formali, vel quia persona erat subiectum Iuris, sine quo qualitates subsistere nequibant, neque in esse produci, quod & Hermogenianus nobis insinuare videtur *in l. 2. de stat. homin.* dum ait, hominum causa Ius constitutum esse; quorum Iuris consultorum vestigijs inhærere magis vtile existimamus, quàm alienigenis intellectibus inniti: quare ordinatim procedendo, hæc donatio aliquãdo fit à parentibus, † quãdoque ab extraneis; & exordiẽtes ab illis, quæ à parẽtibus fiũt, tamquam à magis frequẽtibus, Natura enim fit, vt parentes filijs thesaurizent, illaque eis dispensent, † vt probatur *in l. nam & si. 15. D. de inoff. testam.* inter illas donationes, quæ ab eis fiunt, Caput sit Donatio quæ à patre fit, tàm quia persona dignior est, quàm quia frequentius donant patres, quàm matres, inualuit enim dictum, vt donationes à mulieribus profectæ miraculum existimentur, illæ enim numquàm, aut raro donant, benè autem in morte relinquunt, quando velint, nolint, omnia sunt dimissuræ; quare hæreditatem facilius est à fœmina expectare, quàm vel per paucam inter viuos donationé *gloss. in l. si à sponso. 16. vbi Bald. C. de donat. ant. nupt. Tiraquell. de legib. connub. l. 9. num. 35. Mãtic.*

de

de tacit., & ambig. lib. 13. *tit.* 17. *num. primo* Gratian. *discept.* 669. *num.* 17. *lib.* 4. iterum pater donat quandoque filijs nupturis, quandoque ipse nupturus donat filijs suis nascituris; nostra tractatio erit de donatione, quæ fit à patre filio vxorem ducenti, cu-
8 ius magis † quàm ipsius filij interest, vt felix, faustumq; sit eius filij matrimonium, ob quod dubitandum minimè iudico omnia ex animo quemcumque gesturum vt filio possit æquè bona, ac honesta vxore prouidere quamlibet liberalitatem exercendo; hoc enim naturæ dictamen est, quod immutabile existimatur; sed tamen licet hæc ità sint, vetat ciuilis ratio, vt quod natura proditum est, effectum sortiatur, cum enim iure Ciuili Romanorum constitutum sit, vt Romani Ciues filios in eorum potestate habeant. *lege* 12. *tabularum* primo hoc disponente, postea verò Antonini Imperatoris consti-
9 tutione ampliante † ad omnes, qui in orbe Romano sunt, Roma comuni patria effecta ad *l. Roma.* 33. *D. ad municip.* quod de christiano orbe capiēdum Alciatus duxit *lib.* 2. *dispunction. cap.* 22. *& seq. & lib.* 4. *parergon cap.* 5. cuius meminit Pereira *decis.* 2. *num.* 13. restringens ad subditos imperij Romani, impedimento esse ce-
10 pit hæc patria potestas, † ne inter patrem, & filium aliqua Ciuilis obligatio subsisteret, imò ne oriretur effecit, atque ideo nullius acquisitionis capax filius remansit, quæ à patre ortum haberet, cum ad hoc deficeret terminus; à quo, & ad quem, vna persona filio cum patre effecto, sicuti enim impossibile esset, vt contrà se ipsum quisque agere posset, vel se sibi obligare, ità pariter vt filius familias cum patre, vel pater cum filio familias agat, fieri minimè potest, l. *Imperator.* 50. *D. ad Senat. consult. Trebell. l. ne cum filiofam.* 16. *D. de furt.* vbi Paulus ait *nè cum filiofamilias pater furti agere possit, non Iuris constitutio, sed natura rei impedimento est, quod non magis cum ijs, quos in potestate habemus, quam nobiscum ipsi agere possumus.* quod ità accipiendum est, nè putemus hoc etiam Iure naturæ processisse, sicuti quidam existimant, per illud verbū, sed natura, etenim non ex Iure naturali hoc prouenit, sed tātùm ex Iuris nō scripti constitutione introductum est,
11 † filios sub parentum potestate esse; ex quo ortū habet, quod ex natura ipsius rei, idest constitutionis proueniat, vt inter illos nulla ratio exerceatur, ad quod noua Iuris constitutione opus non fuit, cum in cōsequentiam necessariā hoc euenire cogni-

tum fuerit, quod Accursius ibi videtur sentire, verum enim vero intantum natura nunquã prohibuit, filium aduersus patrem, & è conuerso, agere posse, vt inter eos verius sit obligatio-
12 nem naturalẽ contrahi † vt tractat African. *in l. frater à fratre* 38. *D. de condict. indebit.* & si naturalis obligatio actionẽ non producat, quia facti tantum est. *l. naturalis* 10. *C. de obligat. & actio.* attamen inter eos exceptionem, seu dicamus retentionẽ parit, solutique repetitionẽ impedit, vt ꝑbellè à Petro Ricciar. traditum est super *instit. tit. de obligat. num.* 411. *cum seq. & n.* 435. *cum seq.* & confirmatur à Duareno loco statim citando, quarè abusiuè, & impropriè
13 † obligationem dici affirmat I.C. in *l. fideiussor.* 17. *§. naturalis. D. de fideiussor.* latè Fontanell. *de pact. nuptial. clauf.* 4. *gloss.* 7. *parte prima* vbi plures effectus naturalis obligationis agglomerauit, miro ordine, vt assolet.

Sed longè aliter super dicto puncto videtur sentire Cuiacc. in tractatione nona ad Africanũ in dicta *l. frater a fratre.* quod
14 imò naturalis obligatio † nec momento constare possit inter patrem & filium, cum statim ipsoque iure patri acquiratur. quam opinionem antè eum tenuit Bal. si credimus Iasoni ĩ dicta *l. frater à fratre. num* 44. sed certè horũ opinio Iuri repugnat, & rationi; Iuri repugnare videtur, ex eo ꝙ cum naturalis obligatio
15 sit facti, † Iuris ciuilis cõstitutio facere non potest, vt non transeat in filium, cum etiam in seruum transire certum sit, vt probat Anton. Gouean. *in tit. ad l. falcid.* §. 17. *num.* 6. & 7. Rationi, quia cum naturalis obligatio in quadam æquitate fundetur, vt explicat Duaren. *in l. si pupillus* 127. *D. de verbor. obligat.* quis negabit, quod
16 æquitatis † ratio haberi non debeat inter huiusmodi personas; ex quo remanet roborata communis opinio, quam post Bart. & alios scribentes *in d. l. frater à fratre.* tenent ibi Iason, Caccialupus, Crotus, & alij scribentes, quibus addo eximium doctorem Mart. *de success. legal part.* 3. *quæst.* 12. *articul.* 4. *num.* 8. Non obstat Cuiacc. qui magis vrgere videtur, nàm ei respondet D. Anton. Faber *libr.* 20. *coniectu. Iur. capitul. vlt.* ad saturitatem vsque videndus.

Et in terminis donationis, quod iure naturali inter pa-
17 trem † & filjum sustineatur, tenuit satis apertè Bart. loco citato *. num.* 57. mouetur, quia lex Ciuilis tantummodo resistit, quæ inducendo Ius patriæ potestatis, operatur, vt donatio omni effectu euacuetur, sequitur Iasõ dicto loco

paulò

paulò post *num.* 44. respondens Baldo, qui in repetitione *l.* 2. *C. de inoffic. testam.* contrarium professus fuit, & nouissimè pro hac opinione multos allegat Fontanell. *de pact. nuptial. clausf.* 4. *gloss.* 7. *par.* 1. *num.* 3. vbi reprobat Gomezium contrà sentientem.

Et quod naturalis obligatio contrahatur, apparet apertè, nàm videmus eam quodammodo resurgere cessante patria potestate, vel per mortem, vel per emancipationem, etenim tunc incipit vires reassumere, & effectum habere, non tanquam noua donatio,
18 sed tanquam antiqua, † quod quidem non esset, si omninò à principio fuisset inutilis; vndè potius dicitur dormire durante patria potestate, ac posteà illa cessante se suscitare non tanquam à morte, sed tanquàm à somno. ita post Bart. Ias. & alios affirmat Crotus in repetitione *dicta l. frater à fratre. num.* 83. Clarus *in* §. *donatio. quæst.* 8. *vers. scias etiam* Facchin. *controuers. iur. lib.* 3. *cap.* 73. Philipp. Paschal. *De virib. patr. potest. par. prima cap.* 40. *num.* 31. Cancer. *variar. resolut. lib. primò cap.* 8. *tit. de donat.* vbi ex hoc in *num.* 52. ait, in huiusmodi do-
19 nationibus † conditionem inesse videri, dummodò quod patri filius superuiuat, hoc idem firmat *in lib.* 3. *tit. de transmiss.* *cap.* 21. *num.* 105. Surd. *consf.* 351. *num.* 27. *vsq;* 29. *& num.* 39. *lib.* 3. D. Gratian. *discept.* 465. *num.* 18. *tom.* 3. *& discept.* 663. *num.* 16. *&* 17. *lib.* 4. decisum in nostro Regno Castill. *dec.* 133. *num.* 12. *tom.* 2.

Et pro perfecta cognitione supradictorum, ad hoc vt pateat differentia, quæ est inter ciuilem, & naturalem obligationem, & quando naturalis cũ ciuili vniatur, quando verò mini-
20 mè, aduertendum puto, † naturalium obligationum, quæ ex ratione, & naturali æquitate ortum habent, ad text. *in l. stichum* 95. §. *naturalis. D. de solutio.* aliquas à Iure ciuili approbatas fuisse, illæ equidem, quæ visæ fuerunt præcæteris ad Rempublicam continendam necessariæ, & hæ legitimæ conuentiones appellantur, quæ ideò dicũtur naturales ciuiles; ex eo, quia cùm à natura proditæ fuerint, à Iure Ciuili approbationem sũt consecutæ. Alias verò non approbatas, quæ naturales tantùm vocantur, de quibus proditum est, vt suprà diximus, exceptionem parere, atque soluti repetitionem impedire. *d. l. naturales.* 10. *D. de obligat. & actio.* cum supracitatis, & inter has hanc obligationem inter patrem, & filium connumerandam puto, vt ex prædictis satis patere potest.

21 Rursus Ciuilis † obligatio bi-

 fariam

fariã distinguitur, in naturalẽ ciuilẽ, & in ciuilẽ tãtũ, patet, quia ciuilis per se tolli potest manente naturali. *l. Iulianus. 60. D. de condit. indebit.* Item naturalis tolli potest manente Ciuili, sicuti fit per pactum de non petendo, secundùm Cuiacc. *ad l. pupillus. 127. D. de verb. obligat.* per quæ satis superque apparet naturalem obligationem, quæ sola consistit inter patrem & filium causá esse, vt sublato ciuili impedimento post cessationem patriæ potestatis donatio recõualeat, morte igitur patris donatio incipit roborari, Et hæc est prima limitatio ad regulam iam dictam; sed an ex nunc,
22 † an verò ex tunc robur accipiat, tetigimus suprà *num.* 18. & maxima est inter scribentes cõtrouersia; nam Accurs. in *l. donationes quas parentes.* 25. in verbo referatur *C. de donat. ĩter vir. & vxor.* tenet retrotractionem fieri quò ad fructus, sed non quò ad dominium, quem secutus fuit Bart. in *l. si is qui pro tempore. nu. 3. D. de vsucapio.* Castr. Alex. Iul. Clar. Couarr. Anton. Gomez. relati per Facchine. *lib. 3, cõtrouer. Iur. cap. 73.* addo Crot. in *l. si quis pro emptore. num. 15.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 21. tit. 7. num. 24.* videndus, Molin. *de rit. nupt. lib. 3. quæst. prima nu.* 47. cũ pluribus seqq. Ludouic. *decis. perus. 66. nu. 33.* Costa *de retrotract. cap. 8. cas. 25. nu. tract. 1. disc. 2. part. 1.* 2. vbi multos affert, cuius sententiæ fundamenta possunt videri apud Facchineum dicto loco, vbi quatuor referuntur, & confutantur; verior nanque est opinio cõtraria, quæ habet tex-
23 tum expressum † in dicta *l. donationes quas 25. C. de donat. inter vir. & vxor.* ibi *Si verò vel nõ amplior sit donatio, vel cũ amplior esset in actis insinuata sit, tunc & silentium donatoris, vel donatricis, & specialis confirmatio ad illud tempus referatur, quo donatio conscripta sit; sicuti & alias ratihabitiones negotiorum gestorum ad illa reduci tempora oportet, in quibus cõtracta sunt.* quem Textum secuti sunt gloss. *in l. sequens. 70. de legat. 2.* Aret. Imol. Angel. Ias. Crot. dicto loco citato qui postea nobiscum tenet Ruin. Sebastian. Massa. Alciat. *nu. 122.* Facchine. loco citato, addo Tiraquell. *in l. si vnquam.* verbo, libertis. *in libro meo. nu. 122. versi. 7.* per Mantic. citatum. *num. 105.* de quo ipse in dicto *tit. 7. num. 26.* notat scriptoris vitio corruptum esse, dum dicit retrotrahi quò ad dominium, & non quò ad fructus, cum allegati per eum dicant contrariũ, ideò credo, ipsum voluisse dicere retrotrahi quò ad dominiũ, & quò ad fructus sublata negatione, constat enim fructus esse
24 consecutiuos dominij. † *l. & ex diuerso. 36. §. vbi autẽ. D. de rei uẽdicat. l. 1. & 2. C. de pignorat. act.* hanc

hanc etiam opinionem modernissimè tenet Fuluius Constant. *in dicta l. prima num. 144. C. pen. fiscal. credit. præferri*, ante eum Fontanell. *clauf. 4. gloss. 7. parte 2. num. 49. fol. 112. in coloniensibus*, & quod magis existimo in eam descendit D. Præses Faber *de error. pragmat. decad. 46. err. 5. num. 4. & 15.* & iterum *decad. 42. error. 3. num. 9. par. 2.* vbi dicit istam donationem propriã, & specialem habere naturam,
25 † vt neque quo ad omnia mortis causa, neque in totum inter viuos dici possit; ibique conuenientias, & differentias, cum vtraque optimè more suo refert, quod etiam firmauit *decad. 40. error. 3. num. 1. d. part. 2.* tantum dissentiens ab alijs, dũ inferri volunt huiusmodi donationem conferri, quasi per talem retrotractionem efficiatur donatio inter viuos, quam
26 scimus, & in collatione † venire, vt arguit Fachineus *d. tract. lib. 6. cap. 64.* per Fabrum ibi citatus, vbi ipsum meritò virum diligentem, & perspicacem appellat, diuersa nãque super hoc est tenenda sententia, & neganda est consecutio, quod imò cõferri non debeat, non enim ex hoc, quod retrotrahitur, dicẽda est donatio inter viuos, cum potius sit speciale in hac donatione inter patrem, & filium, & inter virum, & vxorem, vt quod naturali Iure ab initio valuit, postea omni Iure recõualescat; in tantum, vt non per hoc desinat esse similis vltimæ volunta-
27 ti † ita vt traditione opus habeat, aliàs cogantur donatarij accipere de manu hæredis, sicut & in ceteris vltimis volũtatibus; ità enim firmant Couarr. Clar. & Farinat. adducti per Fuluium Constant. *in loco statim citato. num. 145.* alijque per Gratian. discept. 82. *num. 13.* Mantic. *loco citato, num. 32.* vbi an ficta tradi-
28 tio sufficiat † & post quamplures D. Barbos. *ad lib. 4. decret. tit. 20. cap. vlt. nu. 21. in fin.* Molin. de rit. nupt. *lib. 3. quæst. 1. num. 37* vbi alios modos confirmandi commemorat post mille Hispanos Fontanell. *d. clauf. 4. gloss. 7. part 2. num. 36.* nam si neque vera, neque ficta interueniat traditio, omnis collatio cessat; ratio est, quod cum simus in vltima voluntate hæc donata per arbitrum familiæ erciscundæ filio sunt adiudicanda *l. filij cuius. 18. C. famil. erciscund. l. 2. C. de inoffic. donat. l. cum pater. 77. §. pater pluribus: D. de legat. 2.* Quando † ve-
29 rò hoc familię erciscundæ Iudicium interuenit, certum est de collatione tractari, prout in datis, & relictis in vltimis voluntatibus videmus; vt abundè probat Anton. Faber *decad. 46. cap. 5. par. 2. de err. prag.* quæ quidem disputatio circà collationem, & retrotractionem non est inutilis, quia duo resultant effectus

 maxi-

maximi. primus vt hypothecæ medio tempore contractæ, per retrotractionem cadant. ad *l. lex vectigali fundo. 31. D. de pignor.* Secundus; vt collationi locus nõ sit, quando sumus in donatione simplici inter patrem, & filium; quæ egeat morte vt confirmetur, si credimus Fabro, licet de hoc secundo pro modo aliquid
30 non firmẽ, † solũ quò ad primũ dico verius esse hypothecas nõ resolui, licet donatario contra hæredem dandus sit regressus, ad hoc nè patrisfamilias voluntas destruatur, debet enim donatario præcipua res adiudicari, vnde hæres luere tenebitur, vt latius *in secunda Tract. speciali* 29. traditum est.

Habemus itaque, quod morte patris donantis confirmationem accipiat donatio in personam filij, manente illo in eadem voluntate.

Restat videre pro complemento quæstionis, an, vltrà perseuerantiam in eadem voluntate, requiratur aliqua specialis
31 approbatio † patris donantis, & requiri putat Cuiacc. *ad l. 2. §. 1. D. pro hæred. & ad Paulum lib. 5. sentent. tit. 2. §. pater* mouetur ex textu in *l. prima §. primo D. pro donato.* vbi Paulus ait, *si pater filio, quem in potestate habet, donat, deinde decedat, filius pro donato non capiet vsu, quoniam nulla donatio fuit;* iuncto altero textu in *l. 2. §. filium quoque D. pro hæred.* vbi idem Paulus ex Seruio refert, filium non posse pro hærede rem sibi donatam à patre, vsucapere, in tantùm secundùm Mart. *de success. legal. part. 3. quæst. 12. art. 4. num. 8.* vt
32 eo mortuo res communis † cũ fratribus efficeretur; quæ quæ putatur doctissimus vir speciali confirmatione opus esse, nec mortem solam sufficere, ratione, quia si sufficeret, dominium transiret, & caperet vsu, alij aliter capiendo intellexerunt has Pauli, & Seruij sententias procedere, vbi donata esset res aliena, prout refert Facchineus *d. lib. 3. cap. 7. 9. ad fin.* & pluribus intellectibus relatis, nouũ quemdam tradit Corasius *in d. l. frater à fratre num. 48. & 68.* prima enim facie satis apertè pugnare videntur cum prædictis; sed re vera nil faciunt, & tenendum est, prout communiter tenetur,
33 quòd mors sola sufficiat † ad validitatem donationis. Non obstant Textus prædicti, qui ideo vsucapioni locum esse negant, quia & si patris morte donatio confirmatur; attamen non ex hoc transit dominium, nisi adiudicatio per Arbitrum familiæ erciscundæ facienda sequatur, qui, vt dixi, secutus patris familias iudicium, donationem confirmare volentis, rem filio donatam præcipuam adiudicare debet; qua secuta, efficietur dominus, nec recipiẽdus est intellectus eorum, qui firmarunt, *Paulum* ibi de rebus alie-

tract. 1. disc. 2. part. 2.

alienis donatis loqui, etenim aperte repugnant verba ipsius *Pauli* in fine dictæ legis, ibi *Cui consequens est, vt filius à patre hæres institutus res hæreditarias à patre sibi donatas, pro parte cohæredũ vsu capere non posse;* ex quibus verbis nõ obscurè percipimus, non de rebus alienis donatis *Paulum* locutum fuisse, sed de paternis proprijs, aliàs res hæreditarias minimè vocasset, nec minus partes filiorũ cohęredũ dixisset illas, quas constat nunquàm in dominio defuncti fuisse, ex quo alienæ, quod cum ita sit, illæ à cohæredibus neque vsu capi potuerant; nam, vt ait Anton. Faber *decad.* 42. *error.* 3. *num.* 7. nulla de vsucapione
34 quæstio esse potest † etiam pro donato, nisi præcedat titulus, illeque talis, qui re verà, & non sola opinione subsistat, ad textum in *l. prima D. de donat. & l. vltima, & penultima. C. pro harede.*

Quarè ex his dicendum est, alia confirmatione opus non esse, sed sufficere tantùm illam tacitam, quæ oritur ex reuocatione non facta, quasi ex hoc videatur confirmare voluisse dum reuocare potuit & noluit; Molinus dicto *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 35. vbi quòd donatio sola coniectura morte confirmatur, eo ipso quòd contrarium non disponat, sed an sufficiat clausula
35 † cassans, reuocans in fine testamenti videndus idem ibi. *nu.* 45. & 46. vbi distinguit, & Anton. Faber *C. de reuocand. donat. defin.* 20. & sic deficit fundamẽtum eorum, qui contrariæ opinioni adhæsere, de quibus per Pacchin. loco citato circa finẽ, & in quantum ad Cuiacc. mihi videtur, quòd non neget conclusionem, inspecto Iure hodierno post *Textum prædictum* dictæ *l. donationes quas*. Sed sua disputatio est attento Iure antiquo, de quo etiam est legendus Antonius Faber *loco statim citato, & decad.* 40. *error.* 3. *tom.* 2. sanè hæc retrotractionis doctrina
36 in donationibus, † quæ morte confirmantur, ampliatur, atque limitatur in multis casibus, qui videri possunt pœnes Costam *dicto casu* 25. *cap.* 8. *tractatus prædicti*, & apud Molinum loco proximè citato, ad quos beneuolum lectorem remittimus.

Diximus confirmari post patris mortem donationem ab eo factam, patre in eadem voluntate permanente, dummodò quòd traditio interuenerit ad minus ficta, nũc locus est quærendi, an tacitè, vel expressè re-
37 uocari † possit, ità vt cõfirmari nequeat, super quo nè ordinem cæptum deseramus, ad Molinũ in loco sępius per Nos citato *supra nu.* 28. & Fontanellã, qui latè punctũ examinãt, Itẽ ad Sances de matrim. *lib.* 6. *disp.* 15. *fol.* 499. recurrẽdũ esse putamus, nec nõ ad latè per nos tradita infra *hoc eodem discurs.* 2. *partic.* 7. *ad finem.*

PRI-

PRIMAE TRACTAT.
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA SECVNDA.
ARGVMENTVM.

BANNVM quale operetur mortem ciuilem, ad hoc vt donatio confirmetur. Donatio in casu deportationis facta, quando valeat. Fiscus quando loco hæredis habeatur. Quantitas reseruata in donatione an fisco quæratur, vel donatario. Ius adeundi ad fiscum non transit, neque legitimæ detrahendæ; sed an in hæredes transmittatur? Bannitus restitutus quando dicatur nouus homo. Reseruatio vsusfructus quid importet. Viro bannito vxor quando petat dotes, & dotarium, & quando quartam. Praxis ciuiliter agendi contra bannitos refertur, & quisnam citandus sit in iudicijs executiuis, & ordinarijs: statutum continuans possessionem an operetur respectu fisci.

S V M M A R I A.

1 *Mors ciuilis operatur eundem effectum, quem naturalis, cum distinctione vt num. seq. & nu. 3*

2 *Fictio Iuris ciuilis sufficit ad tollendum ciuile impedimentum.*

4 *Donatio inter virum, & vxorem, æquiparatur illis, quæ inter parentes fiunt.*

5 *Textus in l. cum hic status. 32. §. si maritus. §. de donationibus inter vir. & vxorem. ad concordiam reducitur, cum textu in l. si res vxoris. 24. C. eod. tit.*

6 *Donatio inter patrem, & filium, quæ morte confirmatur, an differat à donatione causa mortis, in hoc casu, vt deportatione coniugis confirmetur. & num. 9. vbi*

vbi ratio.

7 *Mortis causa donationem mariti deportatione confirmari. qualis textus probet.*

8 *Textus in l. sed si mors vsque ad §. cum quis. D. de donat. inter vir. & vxor. Triboniano adscribitur per Cuiacc.*

10 *Mariti donatio in vxorem facta, in casu, quo esset deportatus, valet, si non sit praeparatoria ad delictum.*

11 *Marito licet donationem deportationis caussa factam, vel deportatione confirmatam reuocare vsque ad mortem.*

12 *Cautela ad fraudem fisci, quam Baldus tradit, refertur.*

13 *Reseruata in donationibus, an acquirantur fisco, an verò donanti, vel donatarijs aduersus Mastrillum, & alios nostrates.*

14 *Fiscus est loco haeredis in bonis bãniti licet extranei, non sui.*

15 *In fiscum transeunt obligationes banniti, etiam ex natura prouenientes, ità vt teneatur filias ipsius dotare.*

16 *Facultas personalis declarandi, vel disponendi, non est transmissibilis.*

17 *Verborum formulae non sunt attendendae, nec in eis vis facienda.*

18 *Testamentum, neque alia vltima voluntas esse potest ei, qui deliquit.*

19 *Reseruationis natura est nil addere, vel minuere: exemplum statim.*

20 *Renuntians si reseruet sibi succedēdi facultatem, non procedit, nisi volente patre, vel mortuo intestato.*

21 *Thesauri decisio 97. de quaestione inter donatarium, & haeredes donantis super summa reseruata excutitur.*

22 *Senatus Neapolitan. & Vinc. de Franch. laudes, & quàm maxima sit eorum auctoritas, traditur.*

23 *Textus in l. conficiuntur. 8. cum gloss. D. de iure codicillor. examinatur. num. seq. vsque, 25.*

24 *Successor ab intestato habet titulum à lege, & non ab homine.*

25 *Fictio quid sit definitur, quid verò successio importet.*

26 *Ius adeundi haereditatem delatam an in fiscum transeat, quod non, tenet Ruinus, & Auctor. assentitur.*

27 *Ius adeundi nō est in bonis nostris, ideò non venit in generali obligatione, nec potest per creditores exerceri.*

28 *Ius adeundi potest repudiari in praeiudicium Creditorum, & fisci, licet primum non liceat in foro Poli.*

29 *Creditores praeferuntur fisco in exigendis poenis.*

30 *Legitima quaeritur filio ipso Iure, ideo videtur repudiari nō posse in praeiudicium Creditorum.*

31 *Supplementum legitimae an possit repudiari in Creditorum praeiudicium, cum transmittatur etiã non agnitum.*

Sup-

32 *Supplementum legitimæ transmittitur non agnitum etiam in extraneos hæredes.*

33 *Ius legitimam detrahendi in hæredes transmittitur cum sua qualitate oneris reijciendi.*

34 *Legitima non dicitur incommutabiliter quæsita, nisi secuta agnitione.*

35 *Filius non cogitur Trebellianicā detrahere in vtilitatem creditorum.*

36 *Maritus an in præiudicium vxoris possit legitimam repudiare.*

37 *In dubio sicuti contra fiscum iudicari debet, ità fauore dotis proferendum est iudicium.*

38 *Legitimæ detrahendæ Ius in fiscum transit (si non repudiauerit) eius morte secuta & num. 41. vbi ratio.*

39 *Habens actionem ad rem, ipsā rē habere videtur.*

40 *Nostrum, quod est, amplius nostrum fieri non potest.*

42 *Mors Ciuilis operatur extinctionem obligationum, sicuti naturalis, tàm in obligationibus Ciuilibus, quàm naturalibus.*

43 *Bannitus restitutus non tenetur respondere antiquis creditoribus super bonis post restitutionem quæsitis.*

44 *Exceptio extinctionis obligationis propter bannum, & confiscationem, est intentionis, & facti & admissibilis, pacto de non opponendo non obstante.*

45 *Iuramēti vis cessat, sublata principali obligatione, quia sequitur naturam actus.*

46 *Iuramentum non ligat bonis per fiscum incorporatis.*

47 *Pacta executiua sequuntur naturam actus.*

48 *Bannitus restitutus si bona recuperet, siue per vniuersitatem, siue per quotam creditoribus, respectiuè tenetur. limita vt statim.*

49 *Restitutus ad bona particularia, non tenetur creditoribus respondere, intellige vt infra.*

50 *Creditores banniti restituti quomodo se habere debeant, restitutis bannito bonis, sed non traditis aduersus Gratian.*

51 *Fiscus non admittitur ad bona reseruata, quandò reseruatio est facta à donante respectu donatarij, vt non disponat nisi de toto.*

52 *Vxor donataria mariti an possit molestari super bonis proprijs ratione summæ per maritum in donatione reseruatæ, quæ in fructibus consistat.*

53 *Maritus legitimus administrator bonorum vxoris, præsumitur sibi soluisse.*

54 *Debitor Creditoris, cuius bona proscripta fuerunt, potest ei soluere, si vnum de tribus non interueniat.*

55 *Possessor si desinat possidere, onus annuum transit cum re, etiam quò ad præterita facta resolutione ex pacto.*

56 *Possessor si voluntariè desinat possidere, non liberatur ab onere assumpto.*

57 *Resolutio quando fit ex causa necessaria, vtputa ex pacto resolutiuo, vel legis commissoria ex ea praeiudicatur tertius, qui medio tempore contraxit.*

58 *Reseruatio fructuum super re aliqua percipiendorum, est quasi quidam vsusfructus formalis, qui morte ciuili extinguitur.*

59 *Vsusfructus non transit in fiscum, sicuti nec in alium successorem.*

60 *Filij, confiscatis bonis paternis, possunt materna deducere, nec vlla habetur ratio vsusfructus patri debiti.*

61 *Paena deportationis in quibus casibus hodie verificetur.*

62 *Bannitus quilibet non habetur pro mortuo, sed ille tantummodo, qui prò paena capitali elapso anno, damnatur in sententiam capitis.*

63 *Banniti prò causa leui, non habentur prò mortuis, nec possunt impunè offendi, nec foriudicari, quidquid sit respectu confiscationis.*

64 *Vxores possunt petere dotis restitutionem viris bannitis etiam prò causa leui, sicuti & dodarium.*

65 *Vxori haeretici de iure constitutionum Regni debetur etiam dodarium.*

66 *Quarta debetur coniugi pauperi in bonis viri banniti, vel haeretici.*

67 *Vir restitutus quomodò agat ad bona, & fructus Dotis contrà vxorem:*

69 *Adiudicatio, seu insolutum datio iudicialis est apta ad translationem dominij.*

70 *Fideicommisso subiecta licitè prò dotium restitutione distrahuntur.*

71 *Adiudicatio, seu insolutum datio Iudicialis nullius est roboris, celebrata non cum legitimo contradictore.*

72 *Bannitus in sibi nociuis tenetur comparere, vel procuratorem constituere alias tanquàm contumax potest condemnari, licèt agere non possit.*

73 *Curator absenti dari solet, quando iudicium est cum eo instituendum.*

74 *Iudex rectè decernit, curatorem absenti subdito suae iurisdictioni, vel ratione contractus, vel rei sita.*

75 *Antenius Palma famosus causidicus laudatur.*

76 *Statutum Comitis Castri habet fideicommissarios prò haeredibus, etiam in executiuis.*

77 *Dominium absque traditione non transfertur ex contractu inter viuos.*

78 *Possessio requirit actualem apprehensionem, vt censeatur acquisita ex contractu inter viuos, quidquid sit, stante Statuto, vel constituto.*

79 *Constitutum habet vim realis traditionis, licèt modus sit fictus.*

80 *Iudicia executiua in hoc Regno diriguntur contrà possidentes, ideò opponens de possessione, impedit exe-*

executionem, si possessio sit iusta.

81 *Iudicium executiuum, ideò dirigitur contrà possidentem, quia habet facultatem rei restituendæ.*

82 *Solus titulus non sufficit, ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradictor.*

83 *Citandus non est habens actionem ad rem, nec substitutus, nec habens interesse in consequentiam.*

84 *Citandus non est, qui læditur in consequentiam.*

85 *Fideicommissarius est legitimus contradictor, quando potitus est bonis hæreditate vacante.*

86 *Statutum de continuanda possessione non operatur fauore fisci venientis ex delicto.*

ET prosequẽdo omnes donationum species, quæ vel confirmantur, vel à principio sustinentur, non obstante vinculo patriæ potestatis, ad hoc vt ad nostram pro matrimonio factam demùm accedamus, secundus occurrit modus donationis inter patrem, & filiũ confirmandæ, si mors videlicet ciuilis interueniat, quæ circà hoc eumdem effectum operatur, † quem naturalis ipsa, post
1 Bal. Imol. Roman. Annib. Boss. Marsil. Didac. Couarr. Palat. rub. Ias. Natt. Eman. Costa Cassan. Cost. *Surd. cons.* 171. *à nu.* 7. *vsque* 15. *& decis.* 166. *num.* 10. *&* Molin. de ritu nupt. d. *cap. primo num.* 29. *lib.* 3. Sed quomodo id eueniat, recurrendum est ad *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 2.

Duaren. *in tit. de donat. inter vir. & vxor.* vbi ità distinguit, quod aut ciuiliter quis mortuus dicitur, ex quo deportatus, vel in metallum damnatus existat, & tunc non est dubium, donationem confirmari, ratio est manifestissima; nam cum de iure ciuili iste talis prò mortuo habeatur, sufficit talis fictio † ad
2 tollendum ciuile impedimentum, quod erat inter virum, & vxorem, nè donatio valeret. l. *res vxoris.* 24. *C. de donat. inter vir. & vxor.* qui casus extenditur, etiam quod stante crimine bona fuerint publicata, nàm non per hoc fiscus bona vxori donata reuocare poterit Alciat. *lib.* 6. *Parergomenon cap.* 27. *& in l. post contractum, nu.* 12. vbi Coras. & alij. Aut verò mortem sibi quis consciuerit conscientia sceleris, vel eius memoria post mortem prò grauitate delicti damnata sit, & tũc donatio minimè confirmabitur. † *l. cum hic*
3 *status.* 32. §. *si maritus vxori. D. de donat. inter vir. & vxor.* cuius sententia placuit etiam Alciato loco citato. sequitur Tiraquell. *in l. si. vnquam. in verbo libertis. num.* 105. *vers.* 8. *hæ donationes* Couarr. *in Rubr. de testam. part.* 3. *num.* 4. Card. Mantic. *De tacit. & ambig. conuent. lib.* 21. *tit.* 7. *nu.* 7. 8. *&* 9. & nouissimè D. Gratian. *disceptat.* 172. *nu.* 10. *&* 13. quæ Iura, & DD. per me adducti licèt loquantur in terminis

minis donationum inter virũ,& vxorem factarum, attamen eadem conclusio procedit in terminis, de quibus agimus, cum hæ donationes inter patrem, & filium à pari procedant cum illis, quæ in coniuges conferun-
4 tur † vt voluit Peregrin. *de iur. fisci lib. 5. cap. p. nu.* 148. *verf.* hæc autẽ distinctio; & ita huiusmodi obiectioni respondet D. Gratian. *loco cit. n.* 12. & est frequens verbum in ore omnium doctorum; quod licitum sit arguere de vna ad aliam, postquàm Iustiniano placuit illas inter se exæquare, vt apertè ostendit in eius constitutione in *d. l. donationes quas parentes.* 25. *C. de donat. inter vir. & vxor.* Molin. de primog. *lib. p. cap.* 12. *n.* 9. Sancez *de matr. disp.* 14. *a num.* 6. *lib.* 6. mille per Fontanell. *de pact. clauf.* 4. *gloff.* 7. *p.* 2. *n.* 31.

Sed redeundo ad dictam *l. si res vxoris.* nè videar fugere aleã, non ignoro circa materiam huius constitutionis Constãtinianæ magnam esse inter nostrates controuersiam; an de directo ei obstet textus prædictus in *l. cum*
5 *hic † status. §. si maritus vxori,* an verò concordari possint, & denique an hic secundus, qui Vlpiani textus est, per dictam Cõstantini legem fuerit correctus, quas opiniones cum suis auctoribus, & sequacibus, refert olim meritissimus Regens Fuluius Constantius ad *l. primã C. pæn. fiscalibus creditores præferri lib.* 10. *n.* 141. cum sequẽtibus. vbi licèt Duarenum nec alios citet per me citatos; tamèn quamplures addit ad distinctionem per nos relatam, quæ olim fuit Bartholi *in d. l. post contractum.* ad quam etiam allegat huius Regni olim Consultorem de Amescua in *suo tractat. de potest. in se ipsum lib. p. cap.* 23. *n.* 18. & 19. Ipse tamẽ Accursij conciliationem fuit secutus, vt videri potest *nu.* 143. mihi verò sicuti non potest probari Accursij interpretatio, quæ super indubitato vertitur, de quo nec Vlpianus, nec Constantinus cogitare potuerunt, posse vnquàm in controuersiam adduci, quisnam enim tàm fatuus futurus erat, vt firmare vnquam potuisset donationem in fraudem Fisci factam, validam futuram fore; ità satis placeret Bartholi, & Duareni distinctio, nisi re vera correctum fuisse. *d. §. si maritus per dictã l. res vxoris.* agnoscerem, vt post omnes antiquos, tenet Salicetus, per Constantium ibi relatus; quibus accedit Anton. Faber. *de coniect. lib.* 7. *cap. vltimo ante finem.* & latè explicat *in lib.* 2. *de error. pragmatic. decad.* 46. *error.* 3. *num.* 9. qui verò legum correctioni vitandæ student; non debent recedere à distinctione Duareni iàm dicta, quæ

communiter recipitur; nimis enim fragilis est Accursij interpretatio fundata in contrario textus prædicti sensu, vt aduertit Antonius Faber. *d. c. vlt. coniect. in princip.* & nos pro correctione consideramus, quod in dubio firmandum est, Constantinum abrogare voluisse dispositioni dicti §. *si maritus*. Nàm certò certius est, ipsum fauore mulierum dictam constitutionem edidisse, ad hoc vt mulier qualitate delicti non inspecta bona donata [tantummodò donatio ei facta delictum præcedat] consequatur.

Hæc sicuti de plano procedunt in donatione inter viuos, inter coniuges facta, ita etiam procedere dicendum est in donatione mortis causa in coniuges, vel filios collata; nulla enim inter vtramque agnoscimus differentiam, imò pari iure definiri;
6 † super quo nobiscum sentiunt omnes Doctores, illa præcipuè ratione moti; quia sicut donatio causa mortis confirmatur morte secuta, ita donatio inter viuos facta intèr virum, & vxorem ad instar illius, secuta morte donantis, incipit habere effectum; continet enim tacitam in se conditionem, si donator in eadem voluntate vsquè ad mortem perseuerauerit, vt meminimus suprà dixisse; in hoc tantummodò discordamus, dum ipsi dicunt, quod hoc secundum de donatione causa mortis fuerit inductum per textum in *d. l. res vxo-*
7 *ris*. Nos verò negamus; † si enim dictus Textus rectè perpendatur, apparebit cuique intuenti nullum verbum, nullamque syllabam, posse trahi ad donationem causa mortis, cuius legis verba referre liceat *res vxoris quæ, vel successione qualibet, vel emptione, vel etiam largitione viri in eam antè reatum Iure peruenerunt, damnato, aut mortuo ea pæna marito, & c. illibatas esse præcipimus, &* Paulo post, *& donatio maritalis ante tempus criminis, & reatus, illata in vxorem, quia pudicitiæ præmio cessit obseruanda sit, tamquam si maritum eius natura, non pæna subduxerit,* quibus verbis inspectis quis dixerit de donatione causa mortis agi, cum de sponsalitia largitate, vel alia donatione in vita mariti perfecta tantùm agatur, quisnam enim maritalem donationem vocabit donationem mortis causa factam; quod si ità est, alius, est excutiendus locus, qui hoc probet. Et si Baldo credimus, melius hoc probari potest per text. *in l. sed si mors.* 14.
8 *D. eodem* qui. † vsque *ad §. cum quis acceperit.* Triboniano adscribi debere firmat Cuiacc. *lib. 5. obseruat. cap.* 10. qui meritò in hoc approbatur per Fabrum *de error. pragm. libr. 2. decad.* 46. *er.*

tract. 1. disc. 2. part. 2.

46. error. 3. num. 7. & quod quisque mediocriter versatus in obseruatione locutionum Iuriscon sultorum aduertet, quidquid verò fit, cum legis vigorem habere non desinat, saltem ex approbatione Iustiniani : audiamus quid Vlpianus, siuè quid Tribonianus ibi dicat, *proinde ait, & si mortis causa vxori donauit, & deportationem passus est, an donatio valeat videamus?* & post aliqua *humanum est, donationē, quæ mortis causa ab initio facta est, tali exilio secuto confirmata, tamquàm si mortuo marito, rata habeatur*, ex quo apertè probatur, donationē causa mortis coniungi factam firmitatem accipere per exiliū, siuè deportationem; quod mirabile visum est Baldo, cum alioquin mortis causa donationes, sicut, & cæteras inter viuos, deterioris conditionis fuisse sciamus in alterum ex coniugibus, quàm in extraneos collatas; vt ex mente omnium colligit Re-

9 gens Constant. *d. loco nu.* 143. † sed certè mirum videri non debet; Imò cum Fabro responden dum, ipsummet Ius, per quod donationes inter coniuges prohibentur, quod non lege aliqua scripta, sed moribus tantùm populi Romani receptum fuerat, vt firmat I.C. in *l. p. D. eod. tit.* excipere casum hunc exilij, & deportationis debuisse, vel solo intuitu miserationis, quod alioquin fuisse inhumanum, prohiberi coniugem miserabili coniugi donare, ad subleuādam ipsius siue egestatem, siue mæstitiam ex coniugis donantis causa emanantem; vt hoc saltim haberet coniux tristitis suæ solatium, tantò æquius, quantò esset illa, & beneficio, & laude dignior, quæ mariti etiam deportati fortunam, & conditionem, quam reijcere poterat, si vellet, sequi maluisset, *l. p. C. de repud. l. sed & si 5. §. 1. D. de bon. damnat.* ità formaliter respondet Faber, & eadem ratio fecit, quòd magis mirum est, vt possit vir etiam in casu de

10 portationis, & exilij donare, † vt relatis dictis Iuribus, Card. Mātica, & Sances firmat eruditissimus, pariteque laboriosissimus, omnique laude dignus Agustin. Barbos. *ad lib. 4. decre. titul. 20. cap. vlt. num. 16.* quod prima facie manifesta fraus esse videtur, & tamen validè fit, quando ante perpetratum delictum donatio celebratur; etiam si dubitet donans se in aliquo peccaturum, cum pro cogitatione pœna non incurratur *l. cogitationis. 18. D. de pœnis*, & in terminis Corasius *in dicta l. post contractum num. 6.* & latè post mul tos regulam prædictam exor-

11 nat Thesaur. Iunior *lib. 2. Forens. quæstion. capit. 25.* quod ita accipiendum est, ne via aperiatur delinquendi, vt

intelligamus tunc valere, quando non in specie donans committendum aliquod delictum cogitasset, vt Corasius *ibi. n. 16.* videtur sentire.

Sed ad prædicta aduertendum est, donationes præfatas mortis causa factas licet deportatione perficiantur; attamen non adeò omnimodam firmi-
11 tatem habent, vt reuocari † non possint per maritum; sed ità demùm irreuocabiles fiũt, si mors naturalis intercesserit, vt I.C. *in d.l. sed si vir.* apertè disponit, ibi *Ita tamen vt non adimatur licentia marito eam reuocare, quia & mors eius expectanda est; quando ab hac luce fuerit subtractus; siuè reuersus; siuè adhuc pæna constitutus*; licèt hæc verba videantur apertè contradicere superioribus, dum dicit, exilio secuto confirmari donationem; nàm si confirmatur, quomodò potest reuocari, cum firma esse nõ possit donatio reuocabilis, nec cõfirmata, quæ nondum est firma, vt aduertit Faber *loc. cit. n. 15. & 16.* huius textus occasione Bal. colligit cauthelam ad fraudan-
12 dum fiscum, † vt maritus cogitans delictum, donet causa mortis vxori, vel filio, & posteà iam condemnatus donationem reuocet, nam hoc modo bona penès eum remanebunt, ea ratione, quòd post reuocationem, illa tamquàm de nouo quæsita in condemnationem non veniũt; *tract. 1. disc. 2. part. 2.* quam cauthelam latè exornat Surd. *cons. 171. n. 11. & 14. lib. 2. &* Tiraquell. *ad l. connub. in l. 16. gloss. 5. nu. 159.* Romanus, Natta, & alij per Menoch. *de præsumpt. c. 124. n. 70. & 71. lib. 3.* Farinat. qui alios refert *q. 25. n. 130.* qui dicit àb omnibus probari, nec dissentit Peregrin. litem propriã agens Fiscus *in tract. de iur. Fisci lib. 5. cap. 1. n. 148.* addo D. Gratian. dicto *c. 172. n. 11.* Mantic. *de tacit. lib. 21. tit. 7. nu. 12.*

Ego Baldi cauthelam laudo, puto enim, peccatum non esse opinionem Fisco contrariam sequi, licet istius cauthelæ fundamenta facilè destrui possint, si diligenter excuterentur, prout fuerunt excussa à D. Fabro *de error. par. 2. decad. 46. err. 4.* quo vti possunt Fisci partes tuentes, & si difficile erit eis obtinere contra textus prædicti expressam dispositionem, à Doctoribus probatam cessante cogitatione delicti in specie.

Horũ occasionẽ, vt aliquid in foro vtile intermittatur quæri põt quid seruandũ quò ad bona in donationibus factis filijs reseruata pro validitate donationis, seu pro alia causa; ad effectũ tamen disponẽdi, an secuta morte ciuili per bannũ, seu deportatio-
13 nem, succedat Fiscus, † an verò donatarius ꝑ Fisco, qui loco hæredis habetur, hæc quæstio fuit in Regno decisa inter Fiscũ Regis, & Per illũ Buccadifoco filiũ Her-

Herculis quam decisionem tres nostri temporis decisionum collectores suis scriptis quasi ad æmulationem registrauere. Mastrill. *decis.* 277. D. Castill. *decis.* 142. Marius Muta *decis.* 49. qui contrà Fiscum decisum testantur; mihi verò cũ his annis præteritis casus præponeretur intèr Fiscum cuiusdam baronis, quem consultò reticeo, & quosdam de Manso, placuit sequi opinionem, quæ Fisco fauet; atquè ità votum protuli. mouebar, Primo ex conclusione illa, quæ à præfatis non negatur, Fiscum in om-
14 nibus esse loco heredis † *gloss. in. l. non intelligatur.* 3. §. *cum ex causa*, in verbo pertinent; *D. de iur. Fisc.* Menoch. *de arbitr. cas.* 137. *n.* 4. Surd *de aliment. tit p. quest.* 31. *n.* 7. *& quest.* 34. *n.* 11. *& quest.* 15. *n.* 196. *tit.* 8. *priuil.* 59. Gail. *obseruat.* 86. *n.* 6. *lib.* 2. Facch. *controuers. lib.* 8. *cap.* 55. *vers.* fundamentum post Afflic.&alios, Mastrill. *d. decis.* 277. *n.* 7. Peregrin. de iure fisci *tit.* 1. *lib.* 5. *n.* 57. vbi quod licet non sit loco sui heredis; tamen est loco extranei, inquem transeunt omnia, quæ in heredes saltem extraneos sunt transitoria; vt tenet frequentior opinio, de qua D. Gratian. *disceptat.* 840. *n.* 35. *lib.* 5. Emil. Gallus *de except. success. tit.* 5. *except.* 7. *part.* 2. *n.* 135. *cum seq. fol.* 285. vbi ait, quod
15 † infiscum transeunt etiam naturales obligationes, & quod ex hoc teneatur ad dotãdum illas, quas bannitus, & condemnatus, cui ipse successit per confiscationẽ, dotare tenebatur; quod ẽt tenuit Camill. de Medic. *cons.* 72. *n.* 7. *cum. seq.* & perquam latissimè contrariòs referens Regens Fuluius de Costantio *ad dictam. l. primam n.* 134. *vsquè* 140. *C. pæn. fiscalibus creditor: præferr. lib.* 10 Noalis *de transmissio. casu* 1. *n.* 60. Non obstat, quod non transeant Iura personalia, vt puta facultates declarandi, vel disponendi, quia hoc non negatur, cum videmus aliquando neque ad hæredes transire, vt per me aliàs firmatum fuit de patre sibi reseruã-
16 te † facultatem indonatione matrimoniali filij, declarãdi modum succedendi intèr ipsius filij posteros, ex puntuali *decisione.* Guid. Papæ 505. factum est pactum, quam post Decium, & alios, commendat, & sequitur Card Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit. p. n.* 22. hoc Ius neque ad singulares, nequè ad vniuersales successores trãsmitti potuisse; & sic non est mirum, quòd nequè Fisco deferantur, sed nostra disputatio principaliter dependet, an hæc dicatur facultas personalis, vel potius pars rei, quarè dicebam, quod nõ est facienda vis in verborum

17 Formulis, † vt in terminis tradit Fontanell. *depact. claus* 4. *gloss.* 23. *n.* 9. *cum sequent.* & Athoro in suo *decis. compend. verb. disponendi facultas* Ricc. *collect.* 178. Molfes. *ad consuetud. Neapol. part.* 2. *quest.* 22. *n.* 4. *tit. de bonis in addit. n. primo* quia procedunt ex stylo notarij, vt ipsi aiunt, Addo quia sensus, & intentio potius sequēda est, quam sonus verborum; sed sic est, quod hæc reseruatio (quando per donatorem fit loquor) est quædam segregatio patrimonij, quam quis facit donando partem suorum bonorū, quæ aliquandò fit prò validitate donationis, ne tanquam omnium bonorum inualida existimetur, aliquādo ad ostendendū quid voluerit donare; & quid sibi retinere, & quid donatarius habere debeat; & quid non; sequitur quod hæc reseruata manent in dominio donantis; si autem remanent in eius patrimonio, ad quid disputare de facultate; cum siuè reseruatio sit in pecunia, siuè in aliqua re, semper remaneat in bonis donantis; qui reseruatorum amplius dominus effici non potest, quàm est, & ideò nullam facultatem exerciturus est; nàm facultas ista disponendi venit in consequentiam dominij, per quod factum est, vt de rebus suis quisq; pro arbitrio disponere possit; nàm & si nemo dubitet, quemcumque, qui intestatus decedit, tacitè vel-

tract. 1. *disc.* 2. *part.* 2.

le, vt ad venientes ab intestato, bona deferantur, & quòd nunquàm intendat fiscum ad illa inuitare, non tamen rectè ex hoc inferri potest, spectandam hoc casu voluntatem delinquentis tacitam, vel expressam, cum verius sit, quòd statim quòd quis delinquit, taliter vt sit confiscationi locus, fiscus est ei hæres, tamquàm ab intestato velit nolit, quia prò mortuo habetur realiter, vt suprà probatum est, ita vt neque testamentum, neque alia vltima voluntas possit ei es-

18 se, qui deliquit † *l. eius qui.* 8. *§. primo, & seq. cum l. seq. l. qui à latronibus,* 13. *§. fin. D. qui testam. facere poss. l. si quis filio.* 6. *§. sed & si fuerit. de iniust. rupt. & irrit. testam.* nisi tantum si antè delictū vxori mortis causa donauerit. *d. l. sed si mors.* quo excepto intestatus mori dicitur, quare quis negabit fiscum succedere in his reseruatis? an nè spectandum est, disponat, vel non, qui amplius disponendi facultate non potitur? an verò disputandum est, si hæc facultas transeat in fiscum, cum facultas non sit, sed actiò ad pecuniam, & nomen debiti, si in pecunia per donatarium præstanda reseruatio consistat, vel corpus aliquod donantis, si realis sit reseruatio. forsan aliud importat dicere, reseruo mihi ad testandum ducenta, quàm dicere facultatem disponendi de ducentis? certè non video, nisi

forsàn

forsàn sonitui verborum cedere potius velimus, quàm Iuris rationi, verborum sonitus spectantes, & non sensus, & rationes, vt Molfesius, & Athoro dictis locis scripserunt, apertius verò Monach. *decis. Bon.* 71. *n.* 81. *& seq.* fortius dum constat apud nostrates has reseruationes facultatiuas † nil noui inducere, cum reseruando quis nihil agat, nisi tantùm ostendere, quod viam sibi (aliquid disponendo vel faciendo) non præcludat ad cetera reseruata, & quod ad illa prout hactenus se habeat, & ideò reseruatio supponit priuationẽ partis, si ergò donans nihil donasset, an non fiscus succederet? quarè non poterit, si partem donauit, partem verò reseruauit; cum idem sit pars respectu suæ partis quod totum respectu totius? exemplum sit in renuntiationibus per filias fieri solitis, si aliquandò contingant ità fieri, vt salua sit renuntianti facultas succedẽdi; neque enim hæc adiectio aliquid operatur, vt possit contrà voluntatem † succedere, nisi eo intestato defuncto, vt firmauit Rot. Roman. *apud Card. Ludouis. decis.* 85. vbi ad propositum *num.* 16. ait, quod reseruatio daclarat quid in dispositione contineatur, & quod è contrà ab ipsa dispositione possumus arguere, quid in reseruatione contineatur, vndè dum hæc facultas alia non est, nisi exceptio dispositionis factę. sequi videtur quod nulla nouitas per reseruationem fuit inducta; si nulla nouitas; ergò remanet in bonis donantis summa reseruata, prout antè, nec facit contrà superiùs allegata prædicta *decisio* † *Thesauri Pedemon.* 97. in qua quæstio vertebat inter hæredes ab intestato, & donatariũ de omnibus bonis, an ipsi, an verò hæredi reseruata bona acquirantur, vbi fuit decisum donatario accrescere, & non hæredi, quasi per hæredis exclusionem, sequatur exclusio fisci, quia illa Thesauri decisio est multùm debilis, & fundamento caret, nàm distinctio, quæ allegatur esse Cagnoli de reseruatione sũmæ, & de reseruatione facultatis, vt aduertit fõtanell. *dicta claus.* 4. *glos.* 23. est verbalis, & non habet subsistentiam, vt ex prædictis colligi potest, & latè confutatur per Anton. Monach. *dicta decis.* 71. *n.* 80. *& seqq. in Bonon.* eum allegat. sess. *decis.* 48. leo. *decis. valent* 58. qui ambos sequitur.

19 (margin, beside "tatiuas †")

Itẽ Cagnol. per me bis, & pluries, perlectus illã distinctionẽ non sommauit, quod prius quã nos, & si posteà repertus, adnotauit Præses Defranch. *decis.* 600 *n.* 2. *vers. sed tantummodo* qui indistinctè videtur firmare, quod si donans de reseruatis nõ dispo nat, succedat donatarius; aduertendumque est, suam disputationem ibi esse, an donatio cum reser-

reseruatione disponendi in vita valeat, & firmat ex Bartolo, non valere, & dato valeret, tali casu, si de reseruatis cum hac conditione disponendi in vita, non disponat dum viuit, succedit donatarius; & ratio mihi videtur clara, quia si non potest donans disponere expresse in morte, dũ se restrinxit ad disponendum in vita, secundum Bartol. *in dicto cons.* 76. per eum citato, quantò minùs venientes ab intestato petere non poterunt, qui veniũt ex tacita defuncti voluntate, vt ijdem contrarij fatentur, & ideo miror, quomodo in hunc errorem inciderit Thesaurus, & qui eum sequuntur, si Cagnolum perlegerunt, Vndè meritò prò hærede intestati contrà donatarium fuit bis decisum in sacro Consilio Neapolitano apud Præsidem Defranch. *decis.* 45. 544. *& decis.* 600. cuius authoritàs vbique est magna, & apud nos
22 plusquam maxima † si fieri potest, ità vt nefas sit ab eo recedere, tàm quia dominus relator egregie illas exornauit, quam ratione grauitatis illius Tribunalis, quod excepto Sacro Rotæ Romanæ auditorio, omnibus alijs Italiæ prætorijs censeo præponendum: has decisiones sequitur Anton. Monach. dicta *decis.* 71. *n.* 80. Leo. dicta *decis.* 58. Fontanell. loco citato, reiecto Thesauro, & confirmant Molfes. Ric. & Io. battista Thor. *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 2. locis citatis, & nostrates Siculi in dictis decisionibus citant ad hoc Surd. quem sequuntur *in cons.* 357. *n.* 8. *& cons.* 384. *n.* 53.

Nec aduersus prædictas decisiones aliud obijciunt, nisi dicẽdo, quod ad hoc, vt contrà Fiscum sit iudicandum, sufficiat, opinionẽ Thesauri esse dubitabilem vt argumentatur Mastrill. *dicto loco n.* 16. cui responderi potest, quod ex prædictis satis patet quã lõge absit probabilis dubitatio aduersus decisiones prædictas. Addunt aliam rationem Mastrill. ibi *sub. n.* 18. *&* 63. & sequaces, negari videlicet non posse, textum in *l. conficiuntur.* 8.
23 *cum gloss. ibi D. de Iur. codicill.* † ex quo sumpta est conclusio, quod decedens intestatus, videatur voluisse, vt eius bona aduenientes ab intestato perueniant, procedere fictè, & ex tacita mente defuncti, quæ tacita mens non potest induci fauore fisci: etenim non præsumitur, quod quis velit fiscum habere successorem, ex hoc enim duæ resultarent fictiones, Primò quod censeretur disposuisse pro uenientibus ab intestato; secunda, quod fiscus haberetur pro vero hęrede, qui tamen non est, nisi fictus, quod etiam repetit Castill. *num.* 117.

Sed respondetur Primò negando, quod fictè datum cẽseatur illud; quod ab intestato relinquitur, scilicet ademptum non fuerit

non fuerit, & ratio est, quia succedens ab intestato, dicitur habere titulum à lege, & non ab
24 homine, † vt ait Bal. *in l. si emancipati in* 8. *oppositione. C. de collat.* quem approbat Alex. *consil.* 44. videretur prima faciæ *in fi. lib.* 5. sequitur Cesal. *consil.* 437. *alibi* 436. *n.* 118. vbi dicit quod talis dispositio est legis, & non hominis, & in hoc sequitur Decium, qui ante eum hoc firmauit in *l. semper in stipulationibus nu.* 6. *D. de reg. iur.* allegat etiam Cuman. *in d. l. conficiuntur.* firmantē quod in hoc casu nulla fictio interueniat; idem Cesal. *cons.* 408. *n.* 60. *& cons.* 725. *num.* 39. *lib.* 5. & est Text. in *l. obuenire.* 130. *D. de verbor. signif. puto, inquit* Pomponius *si ipse quoque prætermiserit, & quod lege ad se rediret, possederit hæreditatem, & in l. si pecuniam* 3. *D. si quis omiss. caus. testam.* Iauolenus ait, *hæreditatem lege possideri*, indeque qui ex intestato veniunt legitimi heredes legitimique tutores dicuntur; ex quibus probatur, hanc successionem in fictione non cōsistere, & ratio potest es-
25 se, quia fictio † stat in suppletione alicuius rei, vel qualitatis, successio verò ab intestato procedit per defectionem, quia deficiente dispositione hominis, lex inuitat successores, qui ex hoc legitimi dicūtur, idest à lege vocati; illa enim mortuo ciue Romano, nè dominia rerum sint in incerto, vocat proximiores defuncti, seruata gradus prærogatiua, quos verisimiliter ipse defunctus inuitasset, metiēdo affectum ex gradus, atque sanguinis vicinitate, studens lex ipsa naturam, quantum in se est imitari, quod, & si fiat, non per hoc hominis prouisio iudicāda est, sed tantùm legis.

Nec faciunt verba I.C. *in d. l. conficiuntur.* ibi *quoniam creditur paterfamilias sponte sua ijs relinquere legitimam hæreditatem*, ex quibus videtur sentire, dari legitimam hæreditatem, quasi ex voluntate defuncti, vti arguunt Corne. *cōs.* 213. *n.* 11. *lib.* 2. Curt. Iun. *cons.* 4. *n.* 15. Cesal. *cons.* 28. *n.* 9. Port. *cons.* 56. *nu.* 48. Menoch. *cons.* 308. *nu.* 18. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 26. *gloss.* 1. *nu.* 9. Valentin. Foster. quem expurgatū habeo. *lib.* 1. *c.* 12. *num.* 3. *de success.* alijque per D. Giurb. *ad consuet. Mess. c.* 6. *glos.* 11. *n.* 15. *& cap.* 11. *glos.* 2. *n.* 6. Nàm respōdetur, omnes prædictos manifestè falli, dato quod locum prædictū Iurisconsulti indistinctè capiant pro omnibus venientibus ab intestato; nā tātummodo Paulus I. C. loquitur vbi testator, & si nullo condito testamento decedat, attamen codicillos cōficiat, & in eis grauet intestati successores, vt putà ab eis fideicommissa relinquens, vel vbi testamētum ex clausula codicillari sustinetur; quod etiam probatur *in l.* 3. *D. eod. & in l. ab exæredatis.* 126. *de legat.*

legat. 1. nam hoc casu solummodo verificatur quod huiusmodi successores dicantur obtinere successionem iuxta defuncti tacitam voluntatem; quod secus est vbi defunctus, vel morte præuentus, vel alio casu impeditus disponere non possit, quod sæpè numero accidere solet; raro enim videmus, & ego nunquàm vidi; quod quis testatus decedere possit, si mors vrgeat, & tamé velit potius intestatus decedere, nisi forte viuendi spes, vt euenire solet, eum fallat; & procrastinare faciat testamẽtum, & ideò in hoc secundo casu, error est firmare, quod tales successores habeant hæreditatem ex defuncti voluntate, dum potius, è contrario illam obtineant contrà, vel prætèr testatoris voluntaté, vt optimè discurrit Anton. Faber *de error. pragm. p. 2. decad.* 38. *error. 7. num. 5. cum seq.* vbi refert alios casus, in quibus præter voluntatem defuncti succeditur, & ità intelligo DD. per Giurb. citatos; vt etiam notat Crauett. vir maximè authoritatis *in rubr. de legat. 1. n.* 19. ideoque Casanat. in allegato *cons. 37. nu.* 29. dum vir oculatissimus firmat, quòd concessa potestate alienandi, & disponendi, requiratur, quòd concessionarius illa vtatur in vita, seu in morte, & quod nó sufficiat tacitè in venientes ab intestato disposuisse ex Siluano, & alijs, quos ibi allegat, est intelligendus, quando veniẽtes ab intestato, non grauantur in Codicillis, prout in *d. l. conficiuntur*. ná aliàs falsum est, defunctum in illos tacitè disposuisse, & ideò ipse minus propriè loquitur, neque opposita opinio est contraria dicto textui, prout ipse tenet; quia textus, vt diximus, nó procedit, quandò quis omninò absque vlla vltima voluntate decederet, sed quandò Codicillis conditis intestati successores grauauit, & in necessariam antecedentiam vocauit, super quò aliqua dixi in responso reddito pro Antonino Cigala Socero, quem vti verum patrem habeo, contrà Ferdinandum Spinò.

tract. 1. disc. 2. part. 2.

Demùm parum concludit quod ex Ruino adducitur *in cōs.* 23. *n.* 17. 24. 26. *cū plur. seq. lib.* 5. dum firmare videtur, quod ius adeundi hæreditatem delatam siuè suo, siuè extraneo, nó transmittatur in fiscum;

26 † quia conclusio Ruini est verissima, eamque tenet Pancirol. *cons.* 163. *n.* 5. *lib.* 1. Cefal. *cons.* 321. Decian. *cons.* 83. *nu.* 10. *lib.* 2. omnes allati per Mastril. quibus ego addo D. Gratian. *discept.* 271. *n.* 29. Surd. *decis.* 140. *n.* 19. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 160. nec dissentit Peregrin. *de iur. Fisc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 95. licet ante, post *num.* 48. videtur tenere contrà Ruinum, & cum Ruino sentit Noalis post hæc scripta Visus *in tract. de transmiss. cap.* 8. *num.* 123.

Sed

Sed ex hoc non infertur, quod idem firmari debeat in hac reseruatione, siue dicamus facultate; nàm ratio principalis, quarè Ius adeundi non transmittitur in Fiscum, alia non est, nisi quia tale Ius non est in bonis
27 nostris, † vt firmat Ruin. *d. loco nu.* 27. & confirmant Surd. Gratian. & Cancer. vbi ex hoc deducunt, non venire in obligatione generali bonorum, neque posse per creditores, quibus adiudicantur, seù insolutum dantur bona debitorum exerceri, quia illud est personale intantùm vt retineatur per condemnatum dum viuit, neque transmittatur ad suos hæredes, nisi ex morte naturali, vt ait Ruin. intantum, vt liceat condemnato illud repudiare in præiudicium Fisci;
28 & creditorum, † ad hoc vt sequenti in gradu, vel coniuncto hæreditas acquiratur, nec peccat hoc faciendo respectu Fisci. vt ex Diuo Thoma Aquinate declarat Gomez. *tom.* 3. *tit. de cōfiscat. bonor. cap.* 14. *nu.* 3. dixi respectu fisci nàm in hoc differunt Fiscus, & creditores respectu huius repudiationis faciendæ, vt repudians quò ad Fiscum, non dicatur peccare, ratione, quia nullo modo est debitor, in tantum vt creditores, quicumque
29 sint, Fisco præferantur † pœnam exigere volenti *l. p. C. pæn. fiscal. credit. præferr. lib.* 10. Vnde constitutum est, vt ante sententiam condemnatoriam repudiatio concedatur Peregr. *dicto loco* Franch. *decis.* 101. *nu.* 5. Sances *de matrimon. disput.* 4. *lib.* 6. *in medio*, in creditore verò secus est, vt ait Sances *ibi. num.* 9. vbi quod huiusmodi repudiatio in præiudicium creditoris non sustinetur in bona conscientia; imò talis repudians mortaliter peccat quò ad iustitiam; quia sicuti tenetur soluere, ità tenetur etiam adhibere media, vt soluere possit; vndè cum repudiando hæreditatem opulentam, faciat se inhabilem ad soluendum, dicitur peccare contrà charitatem, secundùm quam quilibet tenetur obuiare damno proximi sui; quam sententiam defendit P. Molina *de iust. & iur. tract.* 2. *to.* 2. *disp.* 435. *ad finem*, vbi quod etiam Causidici, & Aduocati peccant, qui consulunt hæc debitoribus; sequitur Gratian. *dicto nu.* 26. noster Giurb. *ad consuet. Messan. cap.* 5. *gloss.* 7. *nu.* 9. & nos latiori Calamo *in hoc codem discursu particula* 9. *à num.* 4. *vsq; ad finem.*

Sed an idem dicendum sit de filio repudiante legitimam, vel eius supplementum in frau-
30 dem creditorum, dato enim † quòd legitima quæratur filio absquè eius facto, vt dicitur ipso iure, videtur quòd non teneret repudiatio, quia esset excludere creditores super Iure delato, & quæsito, sicuti concludit Marc.

Marc. Anton. Peregr. *de fideicom. art. 3. num.* 131. quod procedere
31 videtur etiam in iure agendi † ad supplementum nàm si legitimæ petitio, sicuti, & eius supplementum transmittuntur in hæredes absque eo, quod aliqua agnitio præcedat, vt post plures probat Noal. de transmissio. *cas.* 10. *nu.* 1. Ea ratione, quia legitima est Ius competens ex beneficio legis, & ex titulo singulari, quod affirmant prædicti, maximè Noalis *ibi. n.* 5. procedere tá si agatur de hæredibus suis, quá
32 de extraneis † nàm quò ad hoc nullam agnoscunt nostrates differentiam, post Boer. *decis.* 250. *nu.* 5, *&* Gail. *obseruat.* 120. *n.* 16 *&* 131. *nu.* 12. *lib.* 2. & in terminis supplementi Mantic. *de coniectur. lib.* 7. *tit.* 8. *nu.* 10. Crass. *in §. legitima. quæst.* 37. vbi quod hoc Ius detrahendi legitimam, transeat in hæredes cum sua
33 qualitate, † nè possit grauari, vel grauatum reijci, citat Angel. *cons.* 242. Anchar. *cõs.* 323. Crass. *§. transmissio. quæst.* 29. *n.* 9. sequitur illa acquiri irreuocabiliter, & esse radicata; adeò quòd non debeat sustineri renunciatio.

Sed contrà est veritas, imò renunciationem valere in præiudicium creditoris, & fisci; ná, & si in legitima videatur Ius esse quæsitum filio, atque in esse productum quò ad eius acquisitionem in potentia; attamen quò ad effectum actualis, & in-
34 commutabilis acquisitionis † requiritur voluntatis declaratio, & petitio, quæ si non accedat, non potest dici Ius quæsitum cum effectu, & in actu esse, ideoque interim admittitur repudiatio expressa, vel tacita patiendo Ius sibi præscribi. Roder. Suarez *in l. quoniam in prioribus. limit.* 3. *n.* 2. *fol.* 294. *& ampliat.* 10. *fol.* 209. D. Stephan. Gratian. *decis.* 4. *n.* 22. *cum plur. sequent. & discept.* 271. *nu.* 13. Sess. *decis.* 127. *n.* 28. Peregr. *cons.* 46. *nu.* 17. *vol.* 3. Ceuall. *quæst.* 711. *comm. contr. comm.* Guttier. *in cap. quamuis. nu.* 24. *de pact.* Tiraquell. *de primoge. quæst.* 24. *nu.* 12. Cancer. *variar. resol. cap.* 3. *n.* 41. *lib.* 1. Franch. *decis.* 101. D. Giurb. *ad consuetud. Mess. cap.* 5. *gloss.* 7. *num.* 9. *&* 10. *cum seqq.* vbi respõdet Menoch. contradicenti, nec non Peregrino loco citato, & ampliat, hoc idem procedere in trebellianica,
35 † vt nõ possit cogi filius grauatus restituere, illam deducere in creditorum commodum, ad quod allegat Fontanell. *claus.* 4. *glos.* 9. *p.* 5. *n.* 120. ampliat etiam ibi Giurba cõclusionem ad plures casus, vbi renunciatio admittatur, & *in glos.* 8. *dicti capitis per tot.* tàm si de hæreditate agatur, quàm si de lucro statutario, vel alia legis, vel hominis obuentione.

Non obstat quod diximus de trãsmissione: quia respõdet Gratian. & benè in dicta *decis.* 4. *n.* 22

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 2.

quod

quod magna est differentia inter acquisitionem ad effectum transmittendi, præscribendi, & renunciandi, & ad alios effectus: nàm ad transmissionem concedendam sufficit deberi absque petitione, vel agnitione; sed ad effectum, vt dicatur incommutabiliter iusquæsitum, necesse est, vt præcedat petitio; vndè ex hoc firmat posse præscribi antequàm petatur, de quo nos alibi latiùs tractabimus

Item dicitur legitima ipso Iure quæsita quò ad reiectionem grauaminis, tàm respectu oneris iniuncti, quàm respectu minoratæ quantitatis, quod etiàm onus appellare solitus sũ, vndè ortum habet quod diximus de supplemento ipso Iure debito.

Cœterum huiusmodi repu-
36 diatio, † si in fraudem fisci, vel dotis facta proponatur, quæri solet an debeat rescindi, & D. Giurba loco statim citato secutus Azebedi distinctionem *in l. 3. num, 141, tit. 10. lib. 4. recopil.* tenuit recissioni subiacere, ad differentiam eius, quæ fraude caret, quam validam respectu fisci profitetur aduersùs Cancer. Gregor Lopez. Menoch. & Peregr. quid autem in dote dicendum sit, non aperit, super quo optaui eius scire iudicium, meum pro modo aperiam doti fauorabile; haud enim iustum est, mulierem dote priuari propter viri segnitiẽ, non dicam malitiam; nec in hoc comparare debuit Menoch. in dicto *cons.* 1220. Dotem cũ fisco, ex delicto venienti, cum illa sit longè fauorabilior, & sicuti non peccare putat I. C. eũ, qui in dubio aduersùs fiscum
37 pronunciat, ità † è contrà peccare non desinet ille, qui in dubio fauore dotis sententiàm nõ proferat, ad textum in *l. in ambiguis. 85. D. de regul. Iur.*

Quandò verò hæc renunciatio supponat præambulam acquisitionem, ità vt tunc creditoribus, & fisco via dicatur patere, videas eumdem *d. gloss.* 8. *& in cons.* 10. prò illo de Celi edito.

Confirmatur illud, quod dixi de transmissione, intantum differre eius effectum cum repudiatione facienda, in quantũ respectu fisci admittitur renunciatio; & tamen in eum transmittitur Ius detrahendi legiti-
38 mam, † filio delinquente post mortem patris, si credimus Peregrino *de Iur. fisc. lib. 5. tit. p. num.* 79. Farinaz. *quæst. 24. num. 20. vers. contrarium*. Noalis *de transmissio. cas. 10. n. 6.*

Hæc licèt ità sint, non ex hoc est bona cõsecutio, quod bona, vel summæ in donatione reseruatæ, ad instar horum Iurium reuocabiliter, &, vt ità dicam mutationi subiectorum iudicandæ sint, vt in fiscum non

intelligamus tunc valere, quando non in specie donans committendum aliquod delictum cogitasset, vt Corasius *ibi. n.* 16. videtur sentire.

Sed ad prædicta aduertendum est, donationes præfatas mortis causa factas licet deportatione perficiantur; attamen non adeò omnimodam firmi-
11 tatem habent, vt reuocari † non possint per maritum; sed ità demùm irreuocabiles fiũt, si mors naturalis intercesserit, vt I.C. *in d.l. sed si vir.* apertè disponit, ibi *Ita tamen vt non adimatur licentia marito eam reuocare, quia & mors eius expectanda est; quandò ab hac luce fuerit subtractus; siuè reuersus; siuè adhuc pena constitutus*; licèt hæc verba videantur apertè contradicere superioribus, dum dicit, exilio secuto confirmari donationem; nàm si confirmatur, quomodò potest reuocari, cum firma esse nõ possit donatio reuocabilis, nec cõfirmata, quæ nondum est firma, vt aduertit Faber *loc. cit. n.* 15. & 16. huius textus occasione Bal. colligit cauthelam ad fraudan-
12 dum fiscum, † vt maritus cogitans delictum, donet causa mortis vxori, vel filio, & posteà iam condemnatus donationem reuocet, nam hoc modo bona penès eum remanebunt, ea ratione, quòd post reuocationem, illa tamquàm de nouo quæsita in condemnationem non veniũt; quam cauthelam latè exornat Surd. *cons.* 171. *n.* 11. & 14. *lib.* 2. & Tiraquell. *ad l. connub. in l.* 16. *gloss.* 5. *nu.* 159. Romanus, Natta, & alij per Menoch. *de præsumpt. c.* 124. *n.* 70. & 71. *lib.* 3. Farinat. qui alios refert *q.* 25. *n.* 130. qui dicit àb omnibus probari, nec dissentit Peregrin. litem propriã agens Fiscus *in tract. de iur. Fisci lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 148. addo D. Gratian. dicto *c.* 172. *n.* 11. Mantic. *de tacit. lib.* 21. *tit.* 7. *nu.* 12.

Ego Baldi cauthelam laudo, puto enim, peccatum non esse opinionem Fisco contrariam sequi, licet istius cauthelæ fundamenta facilè destrui possint, si diligenter excuterentur, prout fuerunt excussa à D. Fabro *de error. par.* 2. *decad.* 46. *err.* 4. quo vti possunt Fisci partes tuentes, & si difficile erit eis obtinere contra textus prædicti expressam dispositionem, à Doctoribus probatam cessante cogitatione delicti in specie.

Horũ occasionẽ, vt aliquid in foro vtile intermittatur quæri pôt quid seruandũ quò ad bona in donationibus factis filijs reseruata pro validitate donationis, seu pro alia causa; ad effectũ tamen disponẽdi, an secuta morte ciuili per bannũ, seu deportatio
13 nem, succedat Fiscus, † an verò donatarius ꝑ Fisco, qui loco hæredis habetur, hæc quæstio fuit in Regno decisa inter Fiscũ Regis, & Per illũ Buccadifoco filiũ Her-

tract. 1. *disc.* 2. *part.* 2.

Herculis quam decisionem tres nostri temporis decisionum col lectores suis scriptis quasi ad æmulationem registrauere. Mastrill. *decis.* 277. D. Castill. *decis.* 142. Marius Muta *decis.* 49. qui contrà Fiscum decisum testantur; mihi verò cũ his annis præteritis casus præponeretur intèr Fiscum cuiusdam baronis, quem consultò reticeo, & quosdam de Manso, placuit sequi opinionem, quæ Fisco fauet, atquè ità votum protuli, mouebar, Primo ex conclusione illa, quæ à præfatis non negatur, Fiscum in om-
14. nibus esse loco heredis † *gloss. in. l.non intelligatur.* 3. §. *cum ex causa*, in verbo pertinent; *D. de iur. Fisc.* Menoch. *de arbitr. cas.* 137. *n.* 4. Surd *de aliment. tit p. quest.* 31. *n.* 7. & *quest.* 34. *n.* 11. & *quest.* 15. *n.* 196. *tit.* 8. *priuil.* 59. Gail. *obseruat.* 86. *n.* 6. *lib.* 2. Facch. *controuers. lib.* 8. *cap.* 55. *vers.* fundamentum post Afflic.&alios, Mastrill.*d.decis.*277. *n.*7.Peregrin, de iure fisci *tit.* 1. *lib.* 5. *n.* 57. vbi quod licet non sit loco sui heredis; tamen est loco extranei, inquem transeunt omnia, quæ in heredes saltem extraneos sunt transitoria; vt tenet frequentior opinio, de qua D. Gratian. *disceptat.* 840. *n.* 35. *lib.* 5. Emil. Gallus *de except. success. tit.* 5. *except.* 7. *part.* 2. *n.* 135. *cum seq. fol.* 285. vbi ait, quod
15 † infiscum transeunt etiam naturales obligationes, & quod ex hoc teneatur ad dotãdum illas, quas bannitus, & condemnatus, cui ipse successit per confiscationẽ, dotare tenebatur; quod ẽt tenuit Camill. de Medic. *cons.* 72. *n.*7.*cum. seq.* & perquam latissimè contrarios referens Regens Fuluius de Costantio *ad dictam. l. primam n.* 134. *vsquè* 140. *C. pæn. fiscalibus creditor: præferr. lib.*10 Noalis *de transmissio. casu* 1. *n.* 60. Non obstat, quod non transeant Iura personalia, vt puta facultates declarandi, vel disponendi, quia hoc non negatur, cum vide: mus aliquando neque ad hæredes transire, vt per me aliàs firmatum fuit de patre sibi reseruã
16 te † facultatem in donatione matrimoniali filij, declarãdi modum succedendi intèr ipsius filij posteros, ex puntuali *decisione.* Guid. Papæ 505. factum est pactum, quam post Decium, & alios, commendat, & sequitur Card Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit. p. n.* 22. hoc Ius neque ad singulares, nequè ad vniuersales successores transmitti potuisse; & sic non est mirum, quòd neque Fisco deferantur, sed nostra disputatio principaliter dependet, an hæc dicatur facultas personalis, vel potius pars rei, quarè dicebam, quod nõ est facienda vis in verborum formulis.

17 Formulis, † vt in terminis tradit Fontanell. *depact. claus* 4. *gloss.* 23. *n.* 9. *cum sequent.* & Athoro in suo *decis. compend. verb. disponendi facultas* Ricc. *collect.* 178. Molfes. *ad consuetud. Neapol. part.* 2. *quest.* 22. *n.* 4. *tit. de bonis in addit. n. primo* quia procedunt ex stylo notarij, vt ipsi aiunt, Addo quia sensus, & intentio potius sequēda est, quam sonus verborum; sed sic est, quod hæc reseruatio (quando per donatorem fit loquor) est quædam segregatio patrimonij, quam quis facit donando partem suorum bonorū, quæ aliquandò fit prò validitate donationis, ne tanquam omnium bonorum inualida existimetur, aliquādo ad ostendendū quid voluerit donare; & quid sibi retinere, & quid donatarius habere debeat; & quid non; sequitur quod hæc reseruata manent in dominio donantis; si autem remanent in eius patrimonio, ad quid disputare de facultate; cum siuè reseruatio sit in pecunia, siuè in aliqua re, semper remaneat in bonis donantis; qui reseruatorum amplius dominus effici non potest, quàm est, & ideò nullam facultatem exerciturus est; nàm facultas ista disponendi venit in consequentiam dominij, per quod factum est, vt de rebus suis quisq; pro arbitrio disponere possit; nàm & si nemo dubitet, quemcumque, qui intestatus decedit, tacitè velle, vt ad venientes ab intestato, bona deferantur, & quòd nunquàm intendat fiscum ad illa inuitare, non tamen rectè ex hoc inferri potest, spectandam hoc casu voluntatem delinquentis tacitam, vel expressam, cum verius sit, quòd statim quòd quis delinquit, taliter vt sit confiscationi locus, fiscus est ei hæres, tamquàm ab intestato velit nolit, quia prò mortuo habetur realiter, vt suprà probatum est, ita vt neque testamentum, neque alia vltima voluntas possit ei esse, qui deliquit † *l. eius qui.* 8. §. *primo, & seq. cum l. seq. l. qui à latronibus.* 13. §. *fin. D. qui testam. facere poss. l. si quis filio.* 6. §. *sed & si fuerit. de iniust. rupt. & irrit. testam.* nisi tantum si antè delictū vxori mortis causa donauerit. *d. l. sed si mors.* quo excepto intestatus mori dicitur, quare quis negabit fiscum succedere in his reseruatis? an nè spectandum est, disponat, vel non, qui amplius disponendi facultate non potitur? an verò disputandum est, si hæc facultas transeat in fiscum, cum facultas non sit, sed actiò ad pecuniam, & nomen debiti, si in pecunia per donatarium præstanda reseruatio consistat, vel corpus aliquod donantis, si realis sit reseruatio. forsan aliud importat dicere, reseruo mihi ad testandum ducenta, quàm dicere facultatem disponendi de ducentis? certè non video, nisi

18 (margin, at "se, qui deliquit")

tract. 1. *disc.* 2. *part.* 2.

forsàn

forsàn sonitui verborum cedere potius velimus, quàm Iuris rationi, verborum sonitus spectantes, & non sensus, & rationes, vt Molfesius, & Athoro dictis locis scripserunt, apertius verò Monach. *decis. Bon.* 7 1.*n.*8 1.*& seq.* fortius dum constat apud nostrates has reseruationes facul-
19 tatiuas † nil noui inducere, cum reseruando quis nihil agat, nisi tantùm ostendere, quod viam sibi (aliquid disponendo vel faciendo) non præcludat ad cetera reseruata, & quod ad illa prout hactenus se habeat, & ideò reseruatio supponit priuationẽ partis, si ergò donans nihil donasset, an non fiscus succederet? quarè non poterit, si partem donauit, partem verò reseruauit; cum idem sit pars respectu suæ partis quod totum respectu totius? exemplum sit in renuntiationibus per filias fieri solitis, si aliquandò contingant ità fieri, vt salua sit renuntianti facultas succedẽdi; neque enim hæc adiectio aliquid operatur, vt possit
20 contrà voluntatem † succedere, nisi eo intestato defuncto, vt firmauit Rot. Roman. *apud Cardi Ludouis. decis.* 8 5. vbi ad propositum *num.* 1 6. ait, quod reseruatio daclarat quid in dispositione contineatur, & quod è contrà ab ipsa dispositione possumus arguere, quid in reseruatione contineatur, vndè dum hæc facultas alia non est, nisi exceptio dispositionis factę, sequi videtur quod nulla nouitas per reseruationem fuit inducta; si nulla nouitas; ergò remanet in bonis donantis summa reseruata, prout antè, nec facit contrà superiùs allega-
21 ta prædicta *decisio* † *Thesauri Pedemon.* 97. in qua quæstio vertebat inter hæredes ab intestato, & donatariũ de omnibus bonis, an ipsi, an verò hæredi reseruata bona acquirantur, vbi fuit decisum donatario accrescere, & non hæredi, quasi per hæredis exclusionem, sequatur exclusio fisci, quia illa Thesauri decisio est multùm debilis, & fundamento caret, nàm distinctio, quæ allegatur esse Cagnoli de reseruatione sũmæ, & de reseruatione facultatis, vt aduertit fõtanell. *dicta claus.* 4. *glos.* 2 3. est verbalis, & non habet subsistentiam, vt ex prædictis colligi potest, & latè confutatur per Anton. Monach. *dicta decis.* 7 1. *n.* 8 0. *& sqq. in Bonon.* eum allegat. fell. *decis.* 48. leo. *decis. valent* 5 8. qui ambos sequitur.

Itẽ Cagnol. per me bis, & pluries, perlectus illã distinctionẽ non somniauit, quod prius quã nos, & si posteà repertus, adnotauit Præses Defranch. *decis.* 600 *n.* 2. *vers. sed tantummodo* qui indistinctè videtur firmare, quod si donans de reseruatis nõ dispo nat, succedat donatarius; aduertendumque est, suam disputationem ibi esse, an donatio cum reser-

reseruatione disponendi in vita valeat, & firmat ex Bartolo, non valere, & dato valeret, tali casu, si de reseruatis cum hac conditione disponendi in vita, non disponat dum viuit, succedit donatarius; & ratio mihi videtur clara, quia si non potest donans disponere expresse in morte, dũ se restrinxit ad disponendum in vita, secundum Bartol. *in dicto cons.* 76. per eum citato, quantò minùs venientes ab intestato petere non poterunt, qui veniũt ex tacita defuncti voluntate, vt ijdem contrarij fatentur, & ideo miror, quomodo in hunc errorem inciderit Thesaurus, & qui eum sequuntur, si Cagnolum perlegerunt, Vndè meritò prò hærede intestati contrà donatarium fuit bis decisum in sacro Consilio Neapolitano apud Pręsidem Defranch. *decis.* 45. 544. *& decis.* 600. cuius authoritàs vbique est magna, & apud nos
22 plusquam maxima † si fieri potest, ità vt nefas sit ab eo recedere, tàm quia dominus relator egregie illas exornauit, quam ratione grauitatis illius Tribunalis, quod excepto Sacro Rotæ Romanæ auditorio, omnibus alijs Italiæ prætorijs censeo præponendum: has decisiones sequitur Anton. Monach. dicta *decis.* 71. *n.* 80. Leo. dicta *decis.* 58. Fontanell. loco citato, reiecto Thesauro, & confirmant Molfes. Ric. & Io. battista Thor. *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 2. locis citatis, & nostrates Siculi in dictis decisionibus citant ad hoc Surd. quem sequuntur *in cons.* 357. *n.* 8. *& cons.* 384. *n.* 53.

Nec aduersus prædictas decisiones aliud obijciunt, nisi dicẽdo, quod ad hoc, vt contrà Fiscum sit iudicandum, sufficiat, opinionẽ Thesauri esse dubitabilem vt argumentatur Mastrill. *dicto loco n.* 16. cui responderi potest, quod ex prædictis satis patet quã lõge absit probabilis dubitatio aduersus decisiones prædictas. Addunt aliam rationem Mastrill. ibi *sub. n.* 18. *&* 63. & sequaces, negari videlicet non posse, textum in *l. conficiuntur.* 8.
23 *cum gloss. ibi D. de Iur. codicill.* † ex quo sumpta est conclusio, quod decedens intestatus, videatur voluisse, vt eius bona aduenientes ab intestato perueniant, procedere fictè, & ex tacita mente defuncti, quæ tacita mens non potest induci fauore fisci: etenim non præsumitur, quod quis velit fiscum habere successorem, ex hoc enim duæ resultarent fictiones, Prima, quod censeretur disposuisse pro uenientibus ab intestato; secunda, quod fiscus haberetur pro vero hęrede, qui tamen non est, nisi fictus, quod etiam repetit Castill. *num.* 117.

Sed respondetur Primò negando, quod fictè datum cẽseatur illud, quod ab intestato relinquitur, licet ademptum non fuerit

non fuerit, & ratio est, quia succedens ab intestato, dicitur habere titulum à lege, & non ab
24 homine, † vt ait Bal. *in l. si emancipati in* 8. *oppositione. C. de collat.* quem approbat Alex. *consil.* 44. videretur prima faciæ *in fi. lib.* 5. sequitur Cefal. *consil.* 437. *alibi* 436. *n.* 118. vbi dicit quod talis dispositio est legis, & non hominis, & in hoc sequitur Decium, qui ante eum hoc firmauit in *l. semper in stipulationibus nu.* 6. *D. de reg. iur.* allegat etiam Cuman. *in d. l. conficiuntur.* firmantē quod in hoc casu nulla fictio interueniat; idem Cefal. *cons.* 408. *n.* 60. *& cons.* 725. *num.* 39. *lib.* 5. & est Text. in *l. obuenire.* 130. *D. de verbor. signif. puto, inquit* Pomponius *si ipse quoque prætermiserit, & quod lege ad se rediret, possederit hæreditatem, & in l. si pecuniam* 3. *D. si quis omiss. caus. testam.* Iauolenus ait, *hæreditatem lege possideri*, indeque qui ex intestato veniunt legitimi heredes legitimique tutores dicuntur; ex quibus probatur, hanc successionem in fictione non cōsistere, & ratio potest es-
25 se, quia fictio † stat in suppletione alicuius rei, vel qualitatis; successio verò ab intestato procedit per defectionem, quia deficiente dispositione hominis, lex inuitat successores, qui ex hoc legitimi dicũtur, idest à lege vocati; illa enim mortuo ciue Romano, nè dominia rerum sint in incerto, vocat proximiores defuncti, seruata gradus prærogatiua, quos verisimiliter ipse defunctus inuitasset, metiēdo affectum ex gradus, atque sanguinis vicinitate, studens lex ipsa naturam, quantum in se est imitari, quod, & si fiat, non per hoc hominis prouisio iudicāda est, sed tantùm legis.

Nec faciunt verba I.C. *in d. l. conficiuntur.* ibi *quoniam creditur paterfamilias sponte sua ijs relinquere legitimam hæreditatem*, ex quibus videtur sentire, dari legitimam hæreditatem, quasi ex voluntate defuncti, vti arguunt Corne. *cōs.* 213. *n.* 11. *lib.* 2. Curt. Iun. *cons.* 4. *n.* 15. Cefal. *cons.* 28. *n.* 9. Port. *cons.* 56. *nu.* 48. Menoch, *cons.* 308. *nu.* 18. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 26. *gloss.* 1. *nu.* 9. Valentin. Foster. quem expurgatũ habeo. *lib.* 1. *c.* 12. *num.* 3. *de success.* aliįque per D. Giurb. *ad consuet. Mess. c.* 6. *glos.* 11. *n.* 15. *& cap.* 11. *glos.* 2. *n.* 6. Nàm respōdetur, omnes prædictos manifestè falli, dato quod locum prædictũ Iurisconsulti indistinctè capiant pro omnibus venientibus ab intestato; nã tãtummodo Paulus I. C. loquitur vbi testator, & si nullo condito testamento decedat, attamen codicillos cōficiat, & in eis grauet intestati successores, vt putà ab eis fideicommissa relinquens, vel vbi testamētum ex clausula codicillari sustinetur; quod etiam probatur *in l.* 3. *D. eod. & in l. ab exæredatis.* 126. *de* ... *legat.*

legat. 1. nam hoc casu solummodo verificatur quod huiusmodi successores dicantur obtinere successionem iuxta defuncti tacitam voluntatem; quod secus est vbi defunctus, vel morte præuentus, vel alio casu impeditus disponere non possit, quod sæpè numero accidere solet; rarò enim videmus, & ego nunquàm vidi; quod quis testatus decedere possit, si mors vrgeat, & tamé velit potius intestatus decedere, nisi fortè viuendi spes, vt euenire solet, eum fallat; & procrastinare faciat testamétum, & ideò in hoc secundo casu, error est firmare, quod tales successores habeant hæreditatem ex defuncti voluntate, cum potius, è contrario illam obtineant contrà, vel prætèr testatoris voluntaté, vt optimè discurrit Anton. Faber *de error. pragm. p. 2. decad.* 38. *error.* 7. *num.* 5. *cum seq.* vbi refert alios casus, in quibus præter voluntatem defuncti succeditur, & ità intelligo DD. per Giurb. citatos; vt etiam notat Grauett. vir maximè authoritatis *in rubr. de legat.* 1. *n.* 19. ideòque Casanat. in allegato *cons.* 37. *nu.* 29. dum vir oculatissimus firmat, quòd concessa potestate alienandi, & disponendi, requiratur, quòd concessionarius illa vtatur in vita, seu in morte, & quod nó sufficiat tacitè in venientes ab intestato disposuisse ex Siluano, & alijs, quos ibi allegat, est intelligendus, quando veniétes ab intestato, non grauantur in Codicillis, prout in *d. l. conficiuntur.* ná aliàs falsum est, defunctum in illos tacitè disposuisse, & ideò ipse minus propriè loquitur, neque opposita opinio est contraria dicto textui, prout ipse tenet; quia textus, vt diximus, nó procedit, quandò quis omninò absque vlla vltima voluntate decederet, sed quandò Codicillis conditis intestati successores grauauit, & in necessariam antecedentiam vocauit, super quò aliqua dixi in responso reddito pro Antonino Cigala Socero, quem vti verum patrem habeo, contrà Ferdinandum Spinò.

tract. 1. *disc.* 2. *part.* 2.

Demùm parum concludit quod ex Ruino adducitur *in cons.* 23. *n.* 17. 24. 26. *cú plur. seq. lib.* 5. dum firmare videtur, quod ius adeundi hæreditatem delatam siuè suo, siuè extraneo, nó transmittatur in fiscum; † quia conclusio Ruini est verissima, eamque tenet Pancirol. *cons.* 163. *n.* 5. *lib.* 1. Cesal. *cons.* 321. Decian. *cons.* 83. *nu.* 10. *lib.* 2. omnes allati per Mastril. quibus ego addo D. Gratian. *discept.* 271. *n.* 29. Surd. *decis.* 140. *n.* 19. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 160. nec dissentit Peregrin. *de iur. Fisc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 95. licet ante, post *num.* 48. videtur tenere contrà Ruinum, & cum Ruino sentit Noalis post hæc scripta Visus *in tract. de transmiss. cap.* 8. *num.* 123.
26

Sed

Sed ex hoc non infertur, quod
idem firmari debeat in hac re-
seruatione, siue dicamus facul-
tate; nàm ratio principalis, qua-
rè Ius adeundi non transmitti-
tur in Fiscum, alia non est, nisi
quia tale Ius non est in bonis
27 nostris, † vt firmat Ruin. *d. loco*
nu. 27. & confirmant Surd. Gra-
tian. & Cancer. vbi ex hoc dedu
cunt, non venire in obligatione
generali bonorum, neque posse
per creditores, quibus adiudi-
cantur, seù insolutum dantur
bona debitorum exerceri, quia
illud est personale intantùm vt
retineatur per condemnatum
dum viuit, neque transmittatur
ad suos hæredes, nisi ex morte
naturali, vt ait Ruin. intantum,
vt liceat condemnato illud re-
pudiare in præiudicium Fisci;
28 & creditorum, † ad hoc vt se-
quenti in gradu, vel coniuncto
hæreditas acquiratur, nec pec-
cat hoc faciendo respectu Fisci.
vt ex Diuo Thoma Aquinate
declarat Gomez. *tom.* 3. *tit. de cõ-*
fiscat. bonor. cap. 14. *nu.* 3. dixi re-
spectu fisci nàm in hoc differunt
Fiscus, & creditores respectu hu-
ius repudiationis faciendæ, vt
repudians quò ad Fiscum, non
dicatur peccare, ratione, quia
nullo modo est debitor, in tan-
tum vt creditores, quicumque
29 sint, Fisco præferantur † pœ-
nam exigere volenti *l. p. C. pæn.*
fiscal. credit. præferr. lib. 10. Vnde
constitutum est, vt ante senten-
tiam condemnatoriam repudia
tio concedatur Peregr. *dicto loco*
Franch. *decis.* 101. *nu.* 5. Sances *de*
matrimon. disput. 4. *lib.* 6. *in medio*,
in creditore verò secus est, vt
ait Sances *ibi. num.* 9. vbi quod
huiusmodi repudiatio in præiu-
dicium creditoris non sustine-
tur in bona conscientia; imò ta-
lis repudians mortaliter peccat
quò ad iustitiam; quia sicuti te-
netur soluere, ità tenetur etiam
adhibere media, vt soluere pos-
sit; vndè cum repudiando hære-
ditatem opulentam, faciat se in-
habilem ad soluendum, dicitur
peccare contrà charitatem, se-
cundùm quam quilibet tenetur
obuiare damno proximi sui;
quam sententiam defendit P.
Molina *de iust. & iur. tract.* 2. *to.*
2. *disp.* 435. *ad finem*, vbi quod
etiam Causidici, & Aduocati
peccant, qui consulunt hæc de-
bitoribus; sequitur Gratian. *dicto*
nu. 26. noster Giurb. *ad consuet.*
Messan. cap. 5. *gloss.* 7. *nu.* 9. & nos
latiori Calamo *in hoc eodem di-*
scursu particula 9. *à num.* 4. *vsq;*
ad finem.

Sed an idem dicendum sit
de filio repudiante legitimam,
vel eius supplementum in frau-
30 dem creditorum, dato enim †
quòd legitima quæratur filio
absquè eius facto, vt dicitur ip-
so iure, videtur quòd non tene-
ret repudiatio, quia esset exclu-
dere creditores super Iure dela-
to, & quæsito, sicuti concludit
Marc.

Marc. Anton. Peregr. *de fideicom. art. 3. num. 131.* quod procedere
31 videtur etiam in iure agendi † ad supplementum nàm si legitimæ petitio, sicuti, & eius supplementum transmittuntur in hæredes absque eo, quod aliqua agnitio præcedat, vt post plures probat Noal. de transmissio. *cas. 10. nu. 1.* Ea ratione, quia legitima est Ius competens ex beneficio legis, & ex titulo singulari, quod affirmant prædicti, maximè Noalis *ibi. n. 5.* procedere tá si agatur de hæredibus suis, quá
32 de extraneis † nàm quò ad hoc nullam agnoscunt nostrates differentiam, post Boer. *decis. 250. nu. 5, & Gail. obseruat. 120. n. 16 & 131. nu. 12. lib. 2.* & in terminis supplementi Mantic. *de coniectur. lib. 7. tit. 8. nu. 10.* Crass. *in §. legitima. quæst. 37.* vbi quod hoc Ius detrahendi legitimam, transeat in hæredes cum sua
33 qualitate, † nè possit grauari, vel grauatum reijci, citat Angel. *cons. 242.* Anchar. *cõs. 323.* Crass. *§. transmissio. quæst. 29. n. 9.* sequitur illa acquiri irreuocabiliter, & esse radicata; adeò quòd non debeat sustineri renunciatio.

Sed contrà est veritas, imò renunciationem valere in præiudicium creditoris; & fisci; ná, & si in legitima videatur Ius esse quæsitum filio, atquè in esse productum quò ad eius acquisitionem in potentia; attamen quò ad effectum actualis, & in-

tract. 1. disc. 2. par. 2.

34 commutabilis acquisitionis † requiritur voluntatis declaratio, & petitio, quæ si non accedat, non potest dici Ius quæsitum cum effectu, & in actu esse, ideoque interim admittitur repudiatio expressa, vel tacita patiendo Ius sibi præscribi. Roder. Suarez *in l. quoniam in prioribus. limit. 3. n. 2. fol. 294. & ampliat. 10. fol. 209.* D. Stephan. Gratian. *decis. 4. n. 22. cum plur. sequent. & discept. 271. nu. 13.* Sect. *decis. 127. n. 28.* Peregr. *cons. 46. nu. 17. vol. 3.* Ceuall. *quæst. 711. comm. contr. comm.* Guttier. *in cap. quamuis. nu. 24. de pact.* Tiraquell. *de primoge. quæst. 24. nu. 12.* Cancer. *variar. resol. cap. 3. n. 41. lib. 1.* Franch. *decis. 101.* D. Giurb. *ad consuetud. Mess. cap. 5. gloss. 7. num. 9. & 10. cum seqq.* vbi respõdet Menoch. contradicenti, nec non Peregrino loco citato, & ampliat, hoc idem procedere in trebelliani-
35 ca, † vt nõ possit cogi filius grauatus restituere, illam deducere in creditorum commodum, ad quod allegat Fontanell. *claus. 4. glos. 9. p. 5. n. 120.* ampliat etiam ibi Giurba cõclusionem ad plures casus, vbi renunciatio admittatur, & *in glos. 8. dicti capitis per tot.* tàm si de hæreditate agatur, quàm si de lucro statutario, vel alia legis, vel hominis obuentione.

Non obstat quod diximus de trãsmissione: quia respõdet Gratian. & benè in dicta *decis. 4. n. 22.*

quod

quod magna est differentia inter acquisitionem ad effectum transmittendi, præscribendi, & renunciandi, & ad alios effectus: nam ad transmissionem concedendam sufficit deberi absque petitione, vel agnitione; sed ad effectum, vt dicatur incommutabiliter ius quæsitum, necesse est, vt præcedat petitio; vndè ex hoc firmat posse præscribi antequàm petatur, de quo nos alibi latiùs tractabimus

Item dicitur legitima ipso Iure quæsita quò ad reiectionem grauaminis, tàm respectu oneris iniuncti, quàm respectu minoratæ quantitatis, quod etiàm onus appellare solitus sũ, vndè ortum habet quod diximus de supplemento ipso Iure debito.

Cæterum huiusmodi repu-
36 diatio, † si in fraudem fisci, vel dotis facta proponatur, quæri solet an debeat rescindi, & D. Giurba loco statim citato secutus Azebedi distinctionem *in l. 3. num. 14. tit. 10. lib. 4. recopil.* tenuit recissioni subiacere, ad differentiam eius, quæ fraude caret, quam validam respectu fisci profitetur aduersùs Cancer. Gregor Lopez. Menoch. & Peregr. quid autem in dote dicendum sit, non aperit, super quo optaui eius scire iudicium, meum pro modo aperiam doti fauorabile; haud enim iustum est, mulierem dote priuari propter viri segnitiē, non dicam malitiam; nec in hoc comparare debuit Menoch. in dicto *cons.* 1120. Dotem cũ fisco, ex delicto venienti, cum illa sit longè fauorabilior, & sicuti non peccare putat I. C. eũ, qui in dubio aduersus fiscum
37 pronunciat, ità † è contrà peccare non desinet ille, qui in dubio fauore dotis sententiàm nõ proferat, ad textum in *l. in ambiguis. 85. D. de regul. Iur.*

Quandòverò hæc renunciatio supponat præambulam acquisitionem, ità vt tunc creditoribus, & fisco via dicatur patere, videas eumdem *d. gloss.* 8. *& in cons.* 10. prò illo de Cedi edito.

Confirmatur illud, quod dixi de transmissione, intantum differre eius effectum cum repudiatione facienda, in quantũ respectu fisci admittitur renunciatio; & tamen in eum trans-mittitur Ius detrahendi legiti-
38 mam, † filio delinquente post mortem patris, si credimus Peregrino *de Iur. fisc. lib. 5. tit. p. num. 79.* Farinaz. *quæst. 24. num. 20. vers. contrarium.* Noalis *de transmissio. cas. 10. n. 6.*

Hæc licèt ità sint, non ex hoc est bona cõsecutio, quod bona, vel summæ in donatione reseruatæ, ad instar horum Iurium reuocabiliter, &, vt ità dicam, mutationi subiectorum iudicandæ sint, vt in fiscum non

transeant, nàm cum infortiori casu dicant transire Ius legitimę detrahendæ, quæ, vt incommutabiliter debeatur, petitione, vt dixi, opus habet: certè fortiùs firmandum erit, bona hæc reseruata fisci esse, quia non indigent alia acquisitione: potiùs enim dicuntur permanere indominio donantis quam de nouo acquiri, cum illa summa reseruata dicatur superesse donanti tamquam à donatione exclusa, alias remaneret in aere, quod dicendum non est, cum rerum dominia in incertò manere nō debeant; nec natura rei reseruatæ mutatur, si consistat in pecunia per donatarium præstanda, & in iure illam petendi; quia nòn ex hoc cessat esse rei pars, non solum quia habēs actionē
39 † ad rem, rem ipsam habere videtur, ad text *in l. is qui. 15. & l minus 204. D. de regul. Iur.* vt ad propositū ait Bald. Imol. Alex. & Ias. *in l. si quis mihi bona 25. §. 1. D. de acquir vel omitt. hered.* Mastrill. decis. 118. *nu.* 2. Sed etiam quia tanto minus datum intelligitur, quantum reseruatio importat, nec minùs requiritur aliqua declaratio, quam si in re nostra dominium acquirere vellemus, cum vna vice, quod nostrum est ampliùs nostrum fieri
40 non possit † *§. sed si rem. Instit. de legat. l. proprius 13. C. de legat. caput. inter dilectos de fide instrum.* Casanat. *cons.* 10. *n.* 166. Cancer. *var. libr.* 3. *cap.* 7. *nu.* 313.

Non obstat argumentum de morte ciuili, quod operetur minus, quàm naturalis; quia hoc fateor, quo ad transmissionem rei non agnitæ; Secus verò vbi agnitio non requiritur, ad hoc vt Ius quæsitum dicatur Inreuocabiliter; nàm hòc casu non est expectanda mors naturalis, cum dicatur esse in bonis delinquentis: Et ratio differentiæ est, quia ad hoc, vt iure transmissionis res infiscum deveniat, necesse est, vt de-
41 linquens † dum viuit, nolit acquirere, vel repudiare; nam cum possit hoc facere, durante eius vita, mors expectanda est.

Cœterum mors ciuilis intantum operatur eumdem effectum, quem naturalis, vt restitutus in gratiam non redeat ad pristinas obligationes, & actiones; quia dicitur nouus
42 homo, ac si verè à mortuis suscitatus fuisset; nàm † sicut mors naturalis dissoluit obligationes, ità & Ciuilis. Alber. *in lege. actione, 66. §. publicatione, in principio D. pro socio,* Gail. *obseruat.* 86. *nu.* 10. *lib.* 2. dicitur enim amittere personam cum bonis, vt ait ibi Albericus, ideoque omnis obli-

obligatio, & ciuile vinculum extinguitur. *l. si debitor. 48. D. de fideiussor. l. vlt. D. de duob. reis l. fin. C. de sent. pass.* Immò quod magis est, etiam naturales obligationes cessare, & in fiscum vnà cū ciuilibus transire. voluit gloss. *in d. l. debitori. verb.* fideiussorem. *Imol. n. 2.* Gratian. qui quamplures refert *discept. 423. n. 27.* addo Clarum *in §. final. quaest. 78. ver. Item in fiscum, & modernos ad eum* D. Regent Constant. *in d. l. p. nu. 117. C. pæn. fisc. cred. præfer.* Quod mirabilitèr explicatur. vt procedat e-
43 tiàm quò ad bona † inposterum quærenda, ac obuenienda bannito in gratiam restituto: nam fiscus in bonis confiscatis obligatus manebit, & antiqui creditores contrà eum se dirigere debent, & non contrà restitutum, ac eius bona per uenienda, quidquid sit de obligationibus denouò contrahendis, quæ nòn trahant causam de preterito, vt bellè discurrit D. Gratian. *loco citato n. 25. vsque. 42.* vbi assignat rationem, quòd vna vice quòd oēs actiones, & obligationes trāslatę fuerūt de persona debitoris infiscū (qui ex hoc fuit effectus debitor) restituto debitore, ad eum non reuertuntur, sed adhuc resident in personā fisci, ideò quēadmodum antè gratiam, & restitutionem non poterat prò debitis molestari, ità & post, quia non reuertentibus in debitorem actionibus, & obligationibus iam translatis in fiscum, non potest contrà eundem redire personalis actio, quæ ortum habet ab obligatione. allegat Odd. *de restit. in integr. par. 2. quest. 27. art. 2. n. 13.* Farin. *quest, 25. n. 179.* per quos ego aliàs conatus fui defendere quendam meum affinem, ántequàm vidissem Gratianum, in quo casu difficultas oriebatur ex eo, quòd erat petita executio instrumenti censualis, vt apud nos dicitur iuxtà formam bullæ; cum pactis de more apponi consuetis prohibentibus debitori aliquid opponere iuramento firmatis; di-
44 cebam hanc † esse exceptionem Iuris fūdatam supèr extinctione obligationis, & sic intentionis, & facti, vt ait Angel Aret. *cons. 81. in medio* quæ poterat æquiparari cancellationi actus, seu dicamus nouationi, & quod sicut, facta nouatione, aut cancellatione, instrumentum exequi non potest contra obligatum, ità stante translatione obligationis in fiscum; addebam non obstare iuramentū, nàm constitutum est, vt cesset eius effectus sublata
45 principali obligatione; † sequitur enim naturam actus. Seraph. *de Iuramen. priuil. 153.* qui

vulgares refert, alios addit Gratian. *d. loco. n.*46. & in specie, quod vinculum iuramenti non liget bonis † per Fiscum occu-
46 patis. Grammat.*decis.* 85. addit D. Gratian.ibidem Marchesan. *in prax commiss.relaxat.Iuramenti part.* 1.*cap.* 1.*n.* 36.& tanquã accessoria sequuntur conditio
47 nem principalis, † super quo Gratian. allegat punctuale *cons. Socc.*78.*n.* 3.*lib.*3. & Fan. *de inuent. part.* 5.*n.* 104. Sed exitus quæstionis fuit diuersus, quia Princeps de facto ordinauit, quod non inquietaretur prò illis obligationibus sequendo hanc iuris dispositionem.

Restringuntur supradicta in casu quo restitutio concederetur tàm respectu personę, quàm respectu bonorum; siue per vniuersitatem, siue per quotam, bona fuerint restituta; nam tũc
48 respectiuè creditoribus † respõdere tenetur, vt voluit *Rebuff.in. l.Princeps.* 21.*col.* 1.*vers.*dubitatio, *D.de verb. signif.* Costant. *loco citato n.*118.vbi meritò hãc restrictionem declarat non procedere, vbi res aliqua particularis restituatur; quia tunc ad nihilum tenebitur, veluti si consecutus fuerit fundum † Sempronianum, vel Cornelianum, quod etiam placuit Gratiano *d. disceptat.*423.*n.* 49. cum seq. dummodò tamèn fundus non contineret magnam partẽ facultatis ad terminos *l.quoties* 13.*C. de hered.instit.* cũ alijs per me adductis in responso reddito prò Don Francisco yepes, contrà D. Vincentium Paternò, de quo alibi, Deo dante, dicam, dissentio tamèn à traditis per Gratian. ibi, dum dicit restitutum, statim restitutione facta, teneri creditoribus respondere, siuè recuperet à Fisco, siuè non † etenim hoc est temperandum,
50 vt non possint creditores exequi, nisi illud ius tamquam de bonis debitoris, intantùm vt numquàm possint molestari personæ restitutorum, nisi tanquàm possessores bonorum, vt ad prædicta videndus est D. Giurb. *cons.* 45. nuper edito post hæc scripta, vbi etiàm habes, quid in fideiussore firmandum sit.

Ex quibus pœnitus cessant rationes adductæ contra Fiscum, quèm puto omninò ad hæc bona reseruata admittendum venire, & gauisus sum post hæc scripta vidisse D. Giurb. *in cons.* 55. & 56. vbi per quamplurimas rationes tenet contrà prædictos, & decisum testatur; licet non vtatur nostris rationibus, sed alijs, & forte melioribus, assumptum defendat: ideò desisto, solùm aduertas rogo, me aliud sentire, si ageretur de
51 reseruatione summæ facta à donante ad fauorem † donatarij grauati de restituendo in pa-

in pacto reuersionis iuxtà doctrinam dicti Ant. Monach. *d. decis.7 1.n.74.*& Fontanell.*clauf. 5.gloss.1 0.nu.68.par.1.* Nàm in hoc casu contra Fiscum tenerem, ex eò quòd neque in hæredem transiret summa reseruata, nisi expresse dispositione secuta, vti habes in meo respon so edito prò Socero contrà Ferdinandum Spinò, ea ratione, quia reseruatio est de re aliena ad fauorem eius, qui non est dominus, & cui spectat declarare, velit ne vti licentia, vel facultate concessa quod si non faciat redire debent ad donantem integre res donate, vel ad eum quem donator substituit, quasi ex fideicommisso.

Et dum sumus in materia reseruationum, non omittam casum mihi occursum, dum hæc scriberem, quidam fecit vxori suæ donationem de omnibus bonis, reseruata sibi certa quantitate soluenda supèr fructibus bonorum donatorum in tot frumento, vino, oleo, & similibus, his habitis deliquit, & ob contumaciam fuit bannitus, & bona Fisco applicata, vxor se manuteneri petijt in bonis sibi anteà donatis, & obtinuit, prætèr tamèn reseruata; decessit vxor donataria, & ex pacto bona ad donantem fuerunt reuersa, modò Fiscus prò illis fructibus reseruatis inquietat hæredes vxoris iàm præmortuæ in bonis

52 proprijs ipsius donatariæ, † intendens sibi deberi fructus à die quo nō apparet exactio per maritum facta, dicebam nullo Iure Fiscum hæredes vxoris inquietare, nisi appareret illam locupletiorem effectam ex illis fructibus non exactis, si agimus de fructibus antè confiscationē marito debitis, qui ratione administrationis, quàm habebat

53 eo tēpore præsumitur, † sibi soluisse Afflict. *decis.13.* Surd.*cons. 290.n.33.*Mascard.*de probat.cōclus.980.*Pirr.Maur.*de solut. c.4. n.30.& c.78.*Si verò de alijs fructibus post confiscationē debitis, verum erat dicere vxorem, quæ erat mariti debitrix in illa summa, soluere potuisse marito, eius bonis iàm confiscatis, ità

54 demum † si non interuenisset vnum de tribus *ad l. vltimam C.de nouat.* dicebat verò Dominus Fisci partes tuens interuenisse, saltèm à die, quo fuerunt ei restituta bona, virtute donationis, excepta summa in reseruatione contenta, quia ex tunc fuit inducta scientia, & quidem iudicialis, quæ habuit vim intimationis; sed duplici modo respondebatur, primò Fiscū fuisse in mora capiendi ex bonis donatis illos fructus, ꝓut in donatione erat dispositū, posse sibi illa capere ꝓpria authoritate, & ideò ex quo noluit exercere authoritatē sibi concessam, dū bona donata erant penès ipsā donatariā,

H 3 non

non posse modo resoluta per mortem donatione agere contrà eius hæredes; sed agere debere contra ipsum donantem, vel illum, ad quem bona ex pacto peruenerunt; nàm onus illud etiam quò ad præterita tran
55 sijt cum re, † & deficiente possessione rei, deficit illa quasi obligatio etiam quò ad præstationes præteritas, sicuti dicimus de onere census super re debito, per doctrinam Couarr. *variar. resol. lib. 3. c. 7. n. 6. uers.* Hinc etiam deducitur; Felician. *de cēs. lib. 3. cap. 6. vers.* Tertiò inquirēdum. Ball. *ad pragm. de cens. qu. 1.* Mastrill. *ad Gregor. qu. 5. n. 233.* firmantium ità demùm obligatos esse, qui possidēt, si onus recognouerint, durāte tamèn eorum possessione; addo ego, nisi ab ea ex facto voluntario rece-
56 dant † vt sæpiùs obtinui per doctrinam Imol. *in l. cū mulier. 49. D. solut. matr.* Anton. de Ballis supèr *Bull. de censib. quæst. 1. nu. 11.* quicquid dicat Conuersanus in Scholijs ad Intrigl. *quæst. 66.* de quo etiam loquitur D. Antonin. Amat. *in suis varijs resolut. tom. 1. resolut. 21. n. 5.* & nos alibi in terminis mariti;

Neque in hac specie poterat considerari obligatio aliqua respectu vxoris, quæ tantùm consensit, quod maritus sibi reseruaret illam summam: nec ad illam præstandam se obligare voluit; maximè dum constat quod

tract. 1. disc. 2. p. 2.

illa desijt possidere ex facto necessario resolutionis donationis, quæ etiàm ipsa nolente, ex pacto processerat, si dari poterat velle, & nolle in iàm mortua, & ad hoc adaptabam illam conclusionem, quòd quoties resolutio actus procedit, ex causa necessaria resoluitur etiàm in
57 præiudiciū tertij, † vt ait Surd. *decis. 102. & decis. 286. & de alimen. tit. fin. quæst. 42.* Garsia de *expens. post tract. in tit. de resolut. hypothecæ.*

Addebam, & quidem perēptoriè iudicio meo, hanc reseruationem in fructibus esse quēdam vsufructum formalem, qui finiebat morte donantis, sicuti
58 per capitis diminutionem † fructuarij, siuè maxima, siuè media illa sit. *l. si vsufructus. 67. D. de iur. dot. l. corruptionem. 16. C. de vsufruct. §. finitur. instit. eod. titul.* in tantum, vt publicatis bonis fructuarij per cōdemnationem totum Ius vsufructus conuolet ad proprietatem: nec transit in Fiscum fructuum commoditas, quia vsufructus non est trans-
59 missibilis; † tam si ex cōtractu, quàm si ex vltima voluntate debeatur. ità ait Caualcan. *de vsufructu n. 229.* & sequitur Peregr. *de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. nu. 116.* qui refert decisum patre bannito, posse deducere filios dotes ma-
60 ternas, † non habita ratione vsufructus patri competentis; quod etiàm procederet, si diceremus,

remus,

remus, hæc reſeruata eſſe loco alimentorum per tradita à Peregrino *ibid.n.* 123.ideoque ſtatim ac vir fuit bannitus, fuit extinctus,nec habebat Fiſcus quid quærere ex perſona banniti.

Et in hanc ſententiam inclinauit Mag. Cur. huius Regni pro V.I.D. Don Franciſco Yepes Catinenſe mihi vti fratre chariſſimo.

Ad prædicta aduertendum eſt,deportatos hodiè dici, damnatos ad perpetuos carceres,vel ad triremes; illi enim dicuntur pati maximam capitis diminu-
61 tionem † ſeù mediam,vt ait Caualcanus, & Peregrin. locis citatis,& Maſtrill.*Deciſ.* 283.*n.*41 vbi addit pœnam relegationis in Inſulam.

Item non quilibet bannitus cum confiſcatione bonorum ſecuta per cõtumaciam, habetur
62 prò mortuo; † ſed illi tantùm, qui lapſo anno prò delicto capitali, damnantur in contumaciā ad pænam mortis; qui ex tunc dicuntur hoſtes publici, & habētur prò mortuis per Conſtit. pænam eorum, & ſcribent.ibi, & per Afflict.*in Conſtit.foriudicatorum bona*.Caſtill. *deciſ.* 107.*nu.* 45,Maſtrill.*deciſ.*283.*n.* 72. & 73.Cõſil.Gizarell.*deciſ.* 13. Domin.Regens Tapia *deciſ.* 49. *per tot.S.C.N.*nàm banniti pro cauſa leui, prò qua non venit imponenda pœna mortis vel depor-
63 tationis prò mortuis † non habentur, licet per perſeuerātiam in banno poſt terminum in ſtatuto contentum publicetur eis bona, in pœnam contumaciæ, nec iſti poſſunt offendi impunè, nec poſſunt foriudicari, vt notant ſcribētes Regnicolæ ad *Capit.Alphonſi.*149.per Cumiam ordine *ſuo* 64.licèt in vno æquiparentur facta publicatione bonorum, vt tàm banniti prò leui delicto, quàm prò graui dicātur vergere ad inopiam, ad hoc,vt vxores poſſint petere dotis reſtitutionem,nec non,& lucra nup-
64 tialia, † quæ dodarium,ſeù antefatum appellamus, ità Bart. *in l.ſi conſtante nu.* 18.Barboſ. *n.* 30. *D. ſolut. matrim.* qui in dote loquūtur, & in dodario,eſt textus expreſſus in *Conſtit. pæna carere.tit.de vxor. foriudicator.* ſub Imperatore Fiderico, vbi quod vxores foriudicatorum debent manuteneri in ſuis dotibus, donationibus propter nupt. quarta,atquè dodario, & eis nullatenus inquietari, iuxtà quem textum fuiſſe ità in hoc Regno deciſum anno 1617. ad fauorem Ioannis Angotta contrà Regiū Fiſcum, teſtatur Maſtrill. *deciſ.* 283.*nu.*26.vbi ampliat,in vxo-
65 re hæretici † per *Capitulum Caroli 75.inter capitula huius Regni,* & notabiliter *nu.*45. allegat illā notabilem doctrinam Gloſſ. *in auth.bona damnatorum. C.de bon. proſcript.*dictantem, quòd vxori pauperi in bonis mariti diuitis

ban-

banniti confiscatis, debeatur
66 quarta proinde ac si maritus † naturaliter mortuus esset, quam meritò dicit cōmuniter approbari etiam in crimine læsę maiestatis reo, vel in damnato ex causa hæresis; & iure optimo, vt innocens mulier marito orbata hoc saltim habeat sublevamen, dum alimentorum spe omninò remanet destituta: vndè resultat quàm grauiter contrà Iura peccent Fisci partes tuētes, qui non solùm mulieres à quarta, & dodario excludere pertinaciter tentant, sed etiam à dotis restitutione, asserentes casum restitutionis ad hunc nō extendi, quod in Curia Præturæ aliquando vidi in controuersiā adduci, & pauperes mulieres vexari, cum eos auertere deberet miseria prædicta, in quam incidunt proptèr viri bannum, nec addere afflictionem afflictæ.

Viro autē restituto, tenetur mu-
67 lier ei dotē † denuo cōsignare, imò, & fructus, qui forte super fuerunt deductis alimentis familiæ per Tiraquell. *tract. cess. caus. lim.* 14. *nu.* 4.

Quorū occasione nō prætermittam alium casum, qui frequenter potest occurrere, quem habuimus in facto, & maximè quidem grauitatis; bannito enim viro vxor dotis restitutionem petierat per viam iudicialis adiudicationis, vt dicimus per primum, & secundum decretum, *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 2. ex quo habebat dotis instrumētum prò se, cui per statutum huius Regni tribuitur, vt habeat executionem paratam, ob quod obtinuit à Iudice, curatores dari viro bannito tanquàm absenti, quibus datis instituit cum ipsis iudicium, & fuerunt ei adiudicata omnia bona viri, illi donata per patrem in cōtractu dotali cōtemplatione matrimonij, & ad discursum vendita tāquam vltimæ emptrici, exindè verò marito in gratiā restituto fuerat per eum approbata adiudicatio in eius vltimo eulogio, quò vita functo eius successores tanquàm vocati ex fideicommisso, quod pater defuncti erexit in dicto cōtractu dotali, intentauerunt iudicium reiuendicatorium contrà mortui vxorem, habita prò nulla, & quatenus opus erat rescissa dicta iudiciali adiudicatione, excipiebat vxor contrà se minimè potuisse intentari iudicium reiuendicatorium, ad quod intentandum actor debet probare se do-
68 minum, † & reum possessorē. *l. p. C. de alienat. iud. mut. caus. facta* Pract. Papiens. *in forma libelli huius actionis, &* Oliban. *de act. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. & tamèn dominium dictorum bonorum erat in eam iure translatum per
69 adiudicationem, † iuxtà doctrinam Afflicti *in decis.* 358. Arn. *allegat.* 104. Burg. *de laudim. insp.* 45. *n.* 9. Mar. Mut. *decis.* 10. *n.* 14. non

non obstāte quòd bona essent restitutioni subiecta, quia pro
70 dotis restitutione † licitè etiam iudicialiter distrahuntur. Auth. *res. quæ C. comun. delegat.* tàm prò fidecommissio instituto in testamento, quàm in contractu, vt ex veriori opinione inter descendentes sustinebimus in *discursu tertio particula fin. tractation. Primæ*; replicabant actores, dictam distractionem esse nullā, ex eo principalitèr, quòd non fuerat celebrata cum legi-
71 timo contradictore † ad tradita per Alex. *cons. 5. in causa vol. 2.* & per Marium Mut. *ad Rit. Regni 102. n. 70.* Fundabāt se super eo quòd, cum stante fidecommisso iniuncto, bona ad ipsos spectabāt, primo donatario bānito, stante pacto expresso in casu delicti, cum eis erat instituendū iudicium, ad quos bona fuerāt ipso Iure deuoluta; contrarium ego sustinebam, & mecum doctissimus Sitaiolus in causa Marchionissæ lucce cum Principe Campifranci, imò optimè dictam adiudicationem, seu pignorum distractionem processisse datis curatoribus viro bannito, tanquàm absenti, mouebar, quia banniti, ad sui incommodum tenentur comparere, vel procuratorē dimittere, quid quid secùs sit in sui fauorem, & ideò non comparendo, nec pro curatorem mittendo, incurrunt contumaciam; & possunt etiam
72 quò ad causas ciuiles condemnari † tanquàm verè contumaces, vt dixit Gail, *de pace publ. lib. 2. cap. 2. n. 17.* & sequitur plura afferendo eruditissimus Scac. *de iud caus. ciuil. lib. 2. cap. 9. n. 1772. vers. sequitur. fol. 452.* ratio est quia ipsi passiuè sunt capaces iudicij, & possunt in iudiciali lucta rei partes sustinere, licèt nō actoris; sed sic est quod contrà absentes, qui procurato-
73 res non dimiserunt, solent † Curatores decerni probata absentia; Angel. *cons. 103. Bald. cons. 327. n. 1. lib. 5.* Menoch. *de arbitr. cas. 150.* Mastrill. *decis. 197. n. 20.* Marius Muta *decis. 4.* in eadem causa edita, vt in Regno quotidie seruamus etiam cōtrà exteros, dummodò ratione contractus, vel rei sitæ sint
74 effecti subditi Iurisdictioni † dantis Curatores; & reali vel mista actione conueniantur vti sustinebā quādoque pro Marchione florestæ contra Dominā Lauram orioles dequo nouiter post Gall. *cons. 35.* discurrit Amatus noster *resol. 33. n. 6. & seq.* quarè non idem dicendum est de bannitis, qui habentur prò absentibus in eorum perniciem; ad hoc vt possint vti tales cōueniri; & cum hac Theorica concordat Regni praxis, iuxtà quam litigatur cum bānitis ante incorporationem, si de bonis annotatis sit questio, vel post si agatur de superuenientibus

nientibus, vel non annotatis, tamquam cum absentibus, vt testatur Franciscus Prouinzalis conciuis meus *in l. si ab hostibus D. ex quibus causis maior*: quod in hac causa testati fuere omnes quasi nostri temporis famosiores causidici, & inter eos præcipuus, pace omnium dictum
75 sit, † Antonius Palma, capacitate, animiq; synceritate, & candore. in quã praxim per sapientissimos Iudices, pluries concordi applausu itum est.

Non obstat his, quod hæc procedunt, vbi simpliciter cum bannito agitur, cui, vt ità dicã, bonorum suorum dispositio non fuerit interdicta, & quod diuersum Ius constituendum sit, vbi fideicommittens voluerit, vt in casu delicti per mensẽ ante bona ipso iure in vocatos peruenirent, quasi tunc nòn cũ bannito amplius, sed cum vocatis agendum sit, tamquàm omnes actiones, & passiones in eos fuerint translatæ, accedente nouissimo statuto §. 21. Domini Comitis de Castro per quod in eos datur executio instrumen-
76 torum, † & paritèr ad eorum instantiam, exequũtur, facta fideicommissi verbali, vel reali restitutione, de quo Mastrill. *decis.* 111. maximè addita notitia fideicommissi in personam agẽtis; Quia respondetur, quòd hęc de dominij translatione fortè possent procedere, vbi essemus in fideicommisso inducto in vltima voluntate, sed in fideicommisso instituto in contractibus applicari non possunt; nàm cũ inter viuos dominium absquè
77 traditione † non transferatur, *l. traditionibus. 20. C. de pactis.* cũ alijs per me adductis in *discursu secundo part. prima vltimæ tractationis.* fieri non potuit, vt isti successores efficerentur legitimi contradictores, in quos nec dominium, deficiente traditione, neque possessio transierat,
78 quia non fuerat appræhensa, † sicuti requiritur in omni acquisitione ex conttactu intèr viuos descẽdente, quidquid sit in materia successionis ex testamẽto, vel ab intestato, stante statuto nostro sub Rege Ferdinando, continuante possessionem in hæredem absque eius facto; & priuilegio vltimarum voluntatum, vt dominium absquè traditione transeat, vel quidquid esset, quandò adfuisset constitutum ad fauorem posteriorum donatariorum, in casu delicti vocatorũ; quod habèt vim realis traditionis † *l. quoties ibique Ias. nu. 14. C. de reiuendicat.* Oddo *cõs.* 139. *in tertio, & quarto dubio.* Peregr. *art.* 51. *nu.* 79. *de fideicomm.* & alij, dicto loco per me adducti, licèt sufficeret, quòd ex parte opponentis deficeret possessio, in Regno, vbi iudicia executiua diriguntur, contrà possidẽtes, & non contrà habentes domi-

tract. 1. disc. 2. p. 2.

80 minium † rei, vnde fit, quod possidens etiam si dominus non sit, impediat instrumenti executionem opponens de sua possessione, eamque ostendens in promptu, dummodò non sit iniusta, vt traditur à Giurb. *decis. 61. n. 2. & melius decis. 62. nu. 3. & seq.* Hinc sequitur, quod superfluum fuisset, & inane, con-
81 trà hos vocatos iudicium † exe cutiuum instituere, quod debet in possidentem dirigi, qui habet facultatem rei restituendæ, vt aiunt DD. *in §. omnium Instit. de actio.* Ordelaff. *in l. fin. n.* 1010. *D. de reiuend. fol.* 180. Conferunt satis ad prædicta omnia illa, quæ per DD. tradun tur ad cognoscendum quis nã citari debeat, quandò Iudiciũ aliquod instituitur, siuè reale, siue mistum illud sit, An vide-
82 delicet sufficiat solus titulus † ad hoc, vt quis citandus per necessè fit, prò quo solet allegari doctrina Baldi *in l. manifestissimi n. 3. vers. attende quia. C. de furt.* vbi deducit, non posse dici habere interesse eum, qui solo titulo nititur. Facit etiam, quod aliud est, habere actionem ad rem, aliud rem ipsam possidere.
83 † Etenim primo casu citandus quis non est, secundo verò sic; quarè non potest dici actum in illo iudicio de re aliena; quia illi vocati habebant actionem ad rem. ad tradita per Tiraquell. *de retract. Conuent. gloss. p. & un.* §. 2. *n.* 48. Nàm aut vocamus substitutos, creditores fideicommissi; aut interesse habentes, vtroquecasu in distractione bonorum grauati vocandi non sunt; quò ad primũ, quod perne cessè citari nòn habeant, est doctrina Alex. *cons. 184. in causa. n. 10. vers. ex hoc verificatur. lib. 6.* Et in terminis substituti, est Textus in *l. ex contractu.* 44. *D. De re iudic.* Bart. *& alij in l. indiĉ D. de aqua pluu. arcend.* Ad secundum certò certiùs est, interesse habẽ tẽ, cui interesse, tãgit incõsequẽtiam, omitti posse; nec actorèm
84 cogi eum citare † ad textum in *l. filius familias.* 117. *§. Diui. D. delegat. p.* Alex. & alij *in l. sæpè.* 63. *D. de re iudicat.* & Roman. *in l. indiem,* inpuncto Moron. *cons.* 13. Gamm. *decis.* 207. *n.* 3. Franc. *decis* 462. *n.* 3. Intrigliol. *decis.* 15. *n.* 97. Farin. *decis.* 118. *n.* 7. *part. p. tom. p.* Ioseph Sesse *decis.* 5. *n.* 47. *lib.* 1. cum alijs per Amat. *resol.* 32. *n.* 2. limitarem hanc conclusionem dupliciter, primo si adesset constitutum, de quo dixi, secundò si successores bonis vacantibus de facto possessionem apprehendissent,
85 † nàm tunc quia absquè vitio possiderent, essent legitimi contradictores, & deberet cum eis iudicium institui ad tradita per Addentem ad Ludouis. *dec.* 206. *num.* 10. post Peregr. *art.* 47. *n.* 11. & Rota *decis.* 140. *per Farinat. post lib.* 2. *Consilior.*

vbi

ART.

vbi quod potest substitutus capere bona authoritate propria, si nullus hæres existat, qui restitutioné faciat; vt distinguebá in casu occurréti inter illas dominas de Omodei & Luchesio, vbi vltimi moriétis grauati hęres, erat vnº ex substitutis, qui potiùs maluerat ex fideicómisso portionem suam habere, quam tãquam grauati hæres totum, ex beneficio statuti, ex hoc enim inferebam noluisse vti statuto, & ex tunc hereditaté iacuisse, sumpto argumento ex traditis per *Fabr. in C. tit. de acq. poss. definit.* 5. nam sicuti secuta declaratione affirmatiua retrotrahitur ad tempus mortis, vt alibi dicam, ità si facto, vel verbis ostendat nolle; ac ideo potuisse consubstitutum portionem suá de facto agnoscere.

Ideo circumscriptis terminis Capituli Ferdinandi super continuatione possessionis defuncti in hæredes, quod non potest adaptari in casu isto, vbi hæres deficit; quia nullus, defunctus est,
86 nec i fiscũ huius statuti benefi-ciũ trãsit, quãdo ex delicto vẽit: Peregr. *de iur. fisc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 52. Tiraquell. *in tract. possess. in tit. la mort. saisit. part.* 2. *declarat.* 15. *n.* 16, Mastrill. ad Gregor. *de iud. caus. feud. quest.* 18. *liter.* A Dõ Antoninus Amat. curiosè, & doctè *in resolut.* 39. *n.* 108. quidquid sit, quandò venit tãquàm successor, & non ex delicto, vt discutrit ibi Amatus, clarũ est, iure cõi inspecto, posse 8
fideicõmissariũ possessioné intrare, si vacet, & intrando, effici legitimum cõtradictorem, & citari debere, & iuxtà prædicta in dicta causa sentiebant Doctissimi Iudices, licèt quò ad reliquà adhùc sub iudice lis sit, de cuius exitu dicam in secunda tractatione. post hæc verò scripta, fuit decisum sub die 12. Septembris 1629. cum prædicta opinione, licèt stante læsione, decretũ fuerit habitum prò rescisso & concessa retentio Vxori de omnibus creditis, inter D. Marchionissam lucce cuius partes agebam & Principem Campifranci.

TRA:

PRIMAE TRACTAT.

DISCVRSVS SECVNDVS

PARTICVLA TERTIA.

ARGVMENTVM.

DONATIO inter patrem, & filium, an confirmetur per ingressum in religionem, tanquàm per mortem, & an annulletur si ingressus exeat, & habitum dimittat, Per quas causas professio dici nulla possit, & quid de eo, qui profitetur in religione Iesuitarum, & quid de nouitio: Religiosus effectus Episcopus quæ bona recuperet; Aliqua de incapacitate religiosorum ad feuda, & an illa rehabeant, si habitum dimittant. Et quid de Episcopis, & Cardinalibus.

SVMMARIA.

1 *MORS spiritualis, per ingressum religionis, naturali æquiparatur.*

2 *Donatio ex causa ingressus, assimilatur donationi causa mortis, & num. 4.*

3 *Pactum de dote lucranda conceptũ in causam mortis, habet locum in casu professionis, morte naturali nec expectata.*

4 *Insinuatio non est necessaria in donatione facta ex causa ingressus in religionem.*

5 *Conditio quàtenus professio fuerit emissa, subintelligitur in qualibet donatione ex causa in gressus, intellige, ut num. 140.*

6 *Deo seruire regnare est.*

7 *Religiosi transeunt in potestatem sui superioris.*

8 *Societas ità soluitur per religionem, sicuti per seruitutem; quia eadem in utraque adest ratio.*

9 *Religiosi nullius acquisitionis ca-*

 paces

paces sunt, nec testari possunt.

10 *Milites Religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani sunt incapaces bonorum, & intestabiles sicuti ceteri religiosi.*

11 *Religiosus si professione emissa, ex iusta causa egrediatur, an bona recuperet, quæ donauit, latè discutitur.*

12 *Donatio ex causa ingressus facta, ità reuocatur, si professio sit nulla, sicuti si non fuerit emissa.*

13 *Nouitius recuperat bona cum fructibus. professus verò nulliter minimè, sed solummodò bona.*

14 *Donatio confirmata stante professione, illa existente nulla, reddit ad pristinum statum reuocabilitatis.*

15 *Monasterium an possit bona nouitij retinere prò alimentis præstitis. prò & contrà num. seq. declara vt num. 17.*

17 *Monasterium non potest retinere personam nouitij pro alimentis.*

18 *Nequè vestes, si alias non habeat, cum quibus possit comodè ad sæculum redire.*

19 *Episcopus potest etiam sub censuris cogere superiores religionum, vt sinant nouitios liberè abire, eisque bona restituere.*

20 *Religiosus infrà quinquennium à die professionis potest dicere nullam professionem coràm ordinario, & superiore, vetaturque ei de facto recedere.*

21 *Dimittens de facto habitum, si re-* tract. 1. disc. 2. part. 3.

deat, potest obtinere, vt de nullitate ex ordine tractetur,

22 *Nullitèr professus, rectè matrimonium inire dicitur in foro poli, licèt in foro fori non restituatur vxori, nisi nullitate discussa.*

23 *Ista nullitas retrotrahitur ad tempus matrimonij pro validitate ipsius, & prolis legitimitate.*

24 *Quinquennium ad dicendum de nullitate professionis currit etiā minoribus.*

25 *Præscriptio superseditur, durante ætate pupillari.*

26 *Rigor. consilij non reparat in ætatem pupillarem.*

27 *Minor in spiritualibus quandoque habetur pro maiori.*

28 *Tempus assignatum per statutum, currit etiàm minori, & assignatur ratio.*

29 *Religioso impedito præponere nullitatem infrà tempus statutum sufficit reclamare.*

30 *Si verò non proponat, nec reclamet, dispensatione Pontificia opus est, vt possit de nullitate cognosci.*

31 *Summus Pontifex non dispensat supèr lapsu quinquennij sinè reclamatione, non constando de impedimento.*

32 *Metus causa durante, metus durare præsumitur, nisi voluntas probetur.*

33 *Præscriptio non currit impedito præponere nullitatem professionis.*

34 *Sed an tali impedito prouideatur de in integrum restitutione.*

35 *Metus*

35 *Metus concussiuus an sufficiat ad annullandam professionem, & an solus reuerentialis.*

36 *Metus pro annullanda professione debet esse talis, qui cadat in constantem virum.*

37 *Metus mulieris respectiuè sufficit, sit talis, qui cadat in constantem mulierem.*

38 *Metus reuerentialis in fœmina adiunctis reclamationibus, & terribilitate incutientis valet ad instar coationis, & num. 51.*

39 *Metus idem sufficit ad rescissionem matrimonij temporalis, & spiritualis.*

40 Excommunicatio *indicitur eis, qui cogunt mulieres ingredi monasteria, vt ibi profiteantur, Secus vt maneant sæculares.*

41 *Professio tacita annullatur ex solo metu reuerentiali, intellige, vt statim, & vide n. 48. & sequent. vbi obiectio, & solutio.*

42 *Metus suspitio tollitur per ratihabitionem subsecutam, limita vt infra statim.*

43 *Metus non purgatur per assumptionem sacri ordinis per religiosum habiti.*

44 *Ratihabitio debet esse cum notitia, quod actus anteà erat nullus, aliàs non operatur. & num. 46.*

45 *Exercitium ordinum scienter factum, an approbet actum metu gestum?*

47 *Professus nullitèr volens ratam habere professionem an debeat incipere nouum annum probationis.*

48 *Tacitæ professiones an adhuc durent post concilium & num. 52.*

49 *Metus reuerentialis, oriens ex naturali subiectione, est communis omnibus filijs.*

50 *Professio adhoc vt valeat semper præsumitur spontanea.*

51 *Metus reuerentialis debet esse adminiculatus prò nullitate professionis.*

53 *Professio tacita quandò & per quos actus inducatur latè refertur.*

54 *Milites religionis Melitensis etiam ipsi tacitè profiteri possunt, per multos actus, qui referuntur.*

55 *Æquiparantur cæteris religiosis in rerum acquisitione.*

56 *Sunt incapaces feudorum, ideò non possunt illa in religionem transmittere.*

57 *Possessio, quæ non transit inhæredes sanguinis, non transit in monasterium, sed remanet ipsi generi.*

58 *Religio capax feudorum vti corpus non per hoc est capax ex persona religiosi.*

59 *Primogenitus religiosus etiàm à patre institutus non gaudet beneficio statuti continuantis possessionem, sed illa transit ad secundogenitum.*

60 *Institutio de filio professo pœnitus incapaci habetur prò caduca.*

61 *Statutum continuans possessionem inhæredem incapacem, an sit hoc nostrum, & quomodò id accipiẽdum sit vide num. 67.*

62 *Possessio hæc non transit in monachos, & si transeat in clericos, & fœminas.*

I 2 63 nàm

63 *Nam hoc statutum non includit religiosos.*

64 *Hoc statutum supponit aditionē saltem in animo.*

65 *Hic adeundi animus est apud curatores, & tutores saltem inpotentia essendi.*

66 *Operatur fauore pupillorum, & furiosorum.*

67 *Exceptio incapacitatis respectu sexus non admittitur in iudicio possessorio summarijssimo.*

68 *Milites Hierosolymitani sunt intestabiles tàm si caustrales, quamsi comendatarij.*

69 *Legitima non competit filio religionis Melitensis, professo ante mortem parentum.*

70 *Prohibitus disponendi in illegitimos non prohibetur disponere in legitimatos.*

71 *Legitimati in omni dispositione veniunt appellatione legitimorū maximè in odiosis.*

72 *Stefan Gratian. discept. 744. nu. 23. notatur, cum aduersus eum sit communis opinio.*

73 *Legitimationem euacuari stante clausula, saluis iuribus venientium ab intestato qui dixerint.*

74 *Legitimitas in materia successionis differt à natalium restitutione.*

75 *Legitimatus cum clausula saluis iuribus &c. capax est eorum, quæ voluntariè pater velit in eum conferre.*

76 *Vincētius Girgentius ornatissimus Iureconsultus laudatur.*

77 *Professio ex capite metus an sit nulla, an verò rescindenda.* tract. 1. disc 2. part. 3.

78 *Mente capus, & furiosus intèr se satis distare ostenditur.*

79 *Dementia quomodo, & per quos actus probetur, & an standum sit Phisicorum iudicio.*

80 *Demens, & furiosus non sunt capaces obligationis.*

81 *Votum, vt obliget, tria requiruntur secundum D. Thomam, quæ cadere non possunt in demente, & furioso,*

82 *Dementis, & mente capti professio, & matrimonium non est contrahere.*

83 *Furiosus habens dilucida interualla, non est iudicandus prudens, & exemplū refertur.*

84 *Stultus ita nemo, quin aliquà verba prudentium loqui nesciat.*

85 *Furiosus indubio etiam si habeat dilucida inter valla censetur actitasse tempore furoris.*

86 *Furor prosumitur, durare, dilucida interualla verò minimè.*

87 *Actus prudenter gestus facit recognoscere fuerit nè factus tempore furoris.*

88 *Dementiæ extremis probatis censetur probatum medium tempus, maximè concurrente aliqua coniectura.*

89 *Fatuus subtupidus, vel hebetis ingenij homo non habetur pro dementi.*

90 *Dementia prò matrimonio, & professione impedienda qualis esse debeat.*

91 *Furiosus valide contrahit tempore dilucidi interualli.*

92 *Furio-*

92 *Furiosus sana mentis factus, potest professionem ratam habere, quod intellige, vt statim*

93 *Furoris tempus non computatur in anno nouitiatus, nisi furor esset citò transiens.*

94 *Professio est nulla, si fiat non transacto anno nouitiatus.*

95 *Idem si fiat ante decimum sextum annum.*

96 *Hæc procedunt in militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani.*

97 *Nouitiatus annus currit de momento in momentum.*

98 *Dictio per, adiecta implemento temporis designat perfectionem.*

99 *Professio potest emitti infrà annum in casu mortis, licet huiusmodi professo monasterium non succedat.*

100 *Nouitiatus annus debet esse continuus, nec iunguntur tempora prò illo integrando, & ratio n. seq.*

102 *Interrumpitur per triduum, taliter quod de nouò inchoari debeat.*

103 *Nouitius debet peragere annum nouitiatus habitu retento per totũ tempus.*

104 *Nouitiatus annus tripliciter interrumpi potest.*

105 *Nouitius degens extrà claustra de licentia superioris, an censeatur continuare annum, prò & contra.*

126 *Nouitiatus annus debet incipere expleta pubertate.*

17 *Professio tàm per viros, quàm per mulieres debet emitti post sexdecim annos ætatis.*

118 *Annus probationis potest expleri ante annum 16. & professio potest posteà emitti.*

119 *Professio facta eodem die, quo quis ingreditur an valeat.*

110 *Milites Sancti Ioannis Hierosolymitani ligantur Concilio circà integritatem nouitiatus.*

111 *Professio an irritetur ex defectu informationis iuxtà bullam Sisti V.*

112 *Per matrimonium ratum non irritatur, benè verò per consumatum, & num. 114. quid in Sacerdotio vide. n. 117.*

113 *Matrimonium ratum dissolui potest ratione maioris charitatis, licet sit Sacramentum.*

115 *Professio est valida, si fiat post matrimonium, nulliter contractum etiàm consumatum.*

116 *Vxor potest repetere virum, cum quo matrimonium consummauerat, etiàm quòd esset effectus Sum. Pontifex.*

118 *Ità demum si vxor velit religiosum, vel sacerdotem vindicare.*

119 *Sed an professio hæc sit nulla, vel rescindi debeat.*

120 *Nullitas an possit per tertium intentari, & quid officium iudicis*

121 *Nullitatem allegare non potest qui ei causam dedit.*

122 *Itèm neque illa, quæ per partis consensum sanari potest.*

123 *Religiosus mortua vxore, quæ eum reuocauit, an teneatur redire ad monasterium.*

124 *Sed an possit aduersus coniugem repetentem excipere de adulterio.*

125 *Et an monasterium possit hoc excipere, si monachus nolit.*
126 *Religiosus an possit, vxore, quæ sit adultera in vita, coniux fieri, & quid de ordinibus sacris nu. seq.*
128 *Summus Pontifex, ex causa dispensat matrimonio rato, magis si ve lit vir effici sacerdos, non verò consumato, vti in num. seq.*
130 *Professio dolo extorta an sit nulla, vel veniat rescindenda.*
131 *Hæreditas aufertur illis, qui dolo inducunt aliquem ad profitendum.*
132 *Donatio facta per religiosum ex causa ingressus an reuocetur illo effecto Episcopo.*
133 *Donatio quæ fit ex causa ingressus filijs, differt ab illa, quæ ex eadē causa fit extraneis.*
134 *Donatio, & gratuita renunciatio inter se non differunt.*
135 *Religiosus effectus Episcopus non te statur, ex quo manet adstrictus eisdem votis, sed intellige vt statim*
136 *Potest in vita disponere de fructibus etiam in suos consaguineos.*
137 *Molfesio in cons. primò & cons. 39. post secundā partem respōdetur.*
188 *Conditio illa, si & quatenus profiteatur, expirat illa secuta validè.*
139 *Quæ momento expletur, statim cessāt secuto implemento.*
141 *Religiosus effectus Episcopus potest nolle acquirere suæ religioni.*
141 *Trāsiens de religione incapaci ad capacem, non recuperat ius succedendi nisi in futurum.*
141 *Effectus Episcopus quare possit mutare testamentum conditum ante professionem.*
144 *Bannitus restitutus sicuti, & post liminio reuersus, an possit mutare testamentum.*
145 *Religiosus an possit mutare testamentum ante professionem factum, vel in totum cassare.*
146 *Exiens de licentia superioris an recuperet eius velle & num. 159.*
147 *Lazarus resuscitatus recuperauit nè bona, quæ moriens dimisit, & num. 151. in fine.*
148 *Maritus resuscitatus an recuperet vxorem. & quid in beneficiali an beneficium. num. seq.*
151 *Religiosus resuscitatus an teneatur redire ad monasterium.*
151 *Effectus Episcopus non potest exuere habitum, ex quo tenetur ad vota*
151 *Renunciatio facta per ingredientē in fraudē monasterij an sit nulla.*
153 *Facta ante ingressum non subiacet dispositioni Concilij Tridentim.*
154 *An debeat, vti aliæ renunciationes insinuari.*
155 *Natta solus ex allegatis à Molfesio venit ad quæstionem, cui alij adiunguntur.*
156 *Superior sicuti non potest dispensare sibi ipsi, ità nec alijs suis subditis circa vota.*
157 *Neque etiam capitulum generale cū toto conuentu.*
158 *Summus Pontifex eligendo religiosum in Episcopum an censeatur cum eo dispensasse.*

159 Re-

159 *Religiosus Episcopus quid debeat exprimere, vbi obtineat dispensationem disponendi.*

160 *An recuperet bona monasterio oblata, & alia remissiuè.*

161 *Concilium Tridentinum disposuit renunciationes iure factas omnimodam firmitatem habere.*

162 *Labor omnis optat præmium, & qui seruit altari, de eo viuere debet.*

163 *Confulentes qui student maledictionis perpere causas amittunt.*

164 *Religiosus Episcopus an recuperet bona feudalia.*

165 *Cardinales, vel Episcopi an capaces sint feudorum, latè discutitur*

166 *Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ post concordata cum Papa Honorio sunt capaces feudorum.*

CONfirmatur tertio donationes inter patres, & filios per mortem spiritualem, quæ inducitur per ingressum religio-
1 nis, quæ etiam naturali † æquiparatur. §, *sin autem vbi* Bart. & Angel. *auth de monach.* Doctores comuniter *in auth. si qua mulier. C. de Sacr. Sact. Eccles.* & ideo donatio, quæ per ingredientem fit intuitu ingressus assimilatur donationi causa mortis; nàm sicuti illa morte confirmatur, ità & istâ professione inita perfici-
2 tur, † & inreuocabilis fit, Molin. *disput.* 289. *n.* 6. Surd. *conf.* 171. *n.* 7. *& decis.* 166. *n.* 9. Azor. *instit. moral. lib.* 11. *tit. de donat. capit.* 10 *quæst.* 8 Rebell. *de obligat. iust. part.* 2 *lib.* 6. *quæst.* 13. Franc. Molinus. *de rit. nupt. libr.* 3. *quæst.* 1. *n.* 29. quos habui à domino Augustino Barbos. *in libr.* 4. *decretal. tit.* 20. *cap. vlt. n.* 21. addo Règèt. de Tappia *in repet. auth. ingressi verbo, ideoque nec de his.* ratio est; quia ad hunc effectum mors ciuilis æquiparatur naturali, per text. *in l. Deo nobis* 54. *C. de Episc. & cleric.* vbi pactum conceptū in casu mortis vxoris super lucro dotis habet locum vxore
3 profitente in Monasterio, † vt latè defendit Iason *cons.* 135. *num.* 5. *libr. primo* qui dicit, se non inuenisse doctorem authenticum, qui contrarium teneret, sequitur Moltes. *super consuet. Neapol. par.* 7. *quæst.* 10. *n.* 5. *libr.* 1. Mastrill. *decis.* 283. *n.* 55. vbi ex hoc deducit, nō esse expectādā mortē naturalē profitentis; Intantū verò hæc donatio facta per ingressū religionis, dicitur donatio causa mortis, vt suprà diximus, & tenet Cæsar Manent. *cōs.* 57. *n.* 1. *cū aliis adductis p Rot. in illa Romana donationis Demelchioris corā Buratto sub die* 6. *Maij*, 1620. quā trāscribit *Gratian. disceptat.* 975. *n.* 35. *& seq.* vt ad instar eius, quę causa
4 mortis fit, isinuationē † nō desideret, etiā stāte Statuto generaliter loquēte de omnib⁹ donationib⁹ insinuandis, vt latè firmauit ibi Gratianus, ac etiā placuit Rotæ *in alia decisione corā* R. P. D. Pamphilio Spoletana donationis 10. *Februarij* 1629. quæ magis procedunt vbi in donatione apponatur expressa conditio,

quatenus

quatenus donans in monasterio
5 † professionẽ emittat, Pappon, *conſ.* 120. *num.* 7. & si verius sit, quod hæc conditio tacitè ineſt in huiuſmodi donationibus, ità vt prò appoſita ſempèr haberi debeat, vt poſt quamplures defendit Menoch. *præſumpt.* 36, *n.* 11. *libr.* 3. ad instar donationis cauſa mortis, vbi conditio ineſſe videtur, ſi donans eius voluntatis ſit ad mortem vſque, vt meminimus ſuprà dixiſſe poſt Barbos. & alios.

Et ratio omnium prædictorũ eſt, quia qui ſæculo renunciant, ad hoc vt Deo ſeruiant; & ciuitatem, & libertatem amittunt,
6 efficiuntur ſerui Dei, cui † ſeruire regnare eſt, cuius perſona per ſuperiorem repreſentatur; vndè religioſi effecti, tranſeunt
7 in poteſtatem † ſuperioris. Bart. *in l. patre furioſo.* 8. *D. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* Felician. *de ſociet. cap.* 33. *num.* 9. applicando ad effectum diſſoluendæ ſocietatis, ſicuti diſſoluitur per ſer
8 uitutem; † nàm idem iudicatur de religione ſuperueniẽte, quod de ſeruitute: Dec. *in cap. decernimus ante fin. verſiculo quia religio ſus. num.* 8. *de iud. & in cap. bonæ memoriæ. num.* 3. *de appellat.* Innocent. *in cap. cum olim. de priuileg.* Bart. *in l. p. D. de ſtipulat. ſeruorum & in l. cum hæredes.* 23. *D. de acquir. poſſ.* Bal. *in l.* 2. *ad fin. C. de ſentent.* Itèm ſicuti de Iure ciuili ſerui pœne effecti habentur prò mortuis, ad effectum donationis inter coniuges, vel patrem, & filium confirmandæ, ità & qui Deo ſe dedere, amplius ſui Iuris non ſunt.

Ex quo ſequitur, quod nullius acquiſitionis capaces exiſtant, ſed omnia monaſterio acquirãt nec teſtamentum vel aliam diſpoſitionem condere poſſint, & ſic actiuè, & paſſiuè incapaces
9 reputentur † d. *auth. ingreſſi & d. auth. ſi qua mulier C. de Sacr. ſanct. Eccl, can. quià ingredientibus. cum ſeq.* 19. *quæſt. vltima. cap. quia ingredientibus.* 2. *de teſtamen. vbi Doctores omnes* Agáma. *dec.* 309. *num.* 2. Velaſch. *conſult.* 108. Vaſq. *controuerſ. Illuſt. cap.* 122. Michael Craſſ. §. *teſtamentum quæſt.* 34. Bartolome. à Sancto Fauſt. *in theſauro religionum lib.* 8. *quæſt.* 61. Emanuel Rodriquez, *tom.* 3. *quæſt.* 69. *art.* 2. *quæſtionum regularium.* Molin. *de iuſt. & iur. diſput.* 141. & in militibus Sãcti Ioãnis Hieroſo-
10 lymitani † hoc idẽ ius eſſe notat Rot. Roman. in recentioribus apud Farinaż. *deciſ.* 76. *part* 2. cũ aliis per Auguſtinum Barbos, *in collect. ad dictum cap. Quia ingredientibus.*

Quæ quidem locum habent, tàm ſi expreſsè, quam ſi tacitè fuerint profeſſi; nàm nulla in hoc conſideratur differentia, etiàm poſt Sacroſãct. Tridẽt. Cõciliũ, vt infrà expreſſius tradetur.

Hæc de plano procedunt, vbi religioſus iuxtà prop-

positum in religione permanserit, cœterum magna insurgit dubitatio, an reuocetur donatio, si donans professione emissa, & cōsequenter confirmata donatione, inreuocabiliquè effecta ex aliqua causa ad hoc sufficienti
11 religionem egrediatur, † habitumque dimittat, an videlicet recuperet bona donata, seu renunciata religionis ingredienda intuitu, qua in re existimaui plures casus distinguendos esse, ad hoc, vt vbi casus occurrat, sciatur quidnàm tenendum sit; in quibus aliquantulum me dilatabo propter materiæ vtilitatem, & quæstionis frequentiam.

Primus itaquè casus erit, si professio declaretur nulla, vel si vti inualida rescindatur.

Secundus, si religiosus ad Episcopatus culmen aduehatur

Tertius est casus de professo societatis Iesu, vbi vota simplicia possunt irritari consentiente Generali Præposito.

Quartus est in casu quo quis vti incorrigibilis eijciatur, vel aliter dimittatur à monasterio.

Vltimus, quandò dispensatio gratiosa à Summo Pontifice obtenta fuerit.

Primus casus nullitatis, vel rescissionis pluribus modis verificari potest, Primo si professio metu facta sit; secundò, si emittens sanæ mentis non sit, Tertio si nouitatus anno non completo quis profiteatur, vel completo, sed non continuò in nouitiatu permanserit; Quartò si professio antè decimum sextum annum emittatur; Quintò si deficiat informatio de vita, & moribus tàm recepti, quàm eius parentum, & acceptatio in capitulo, Sesto si ante professionem matrimonium carnali copula interueniente fuisset contractum, & vxore non consentiente fuisset professus. Vltimò, si dolo ad profitendum inducatur.

In his casibus, omnibus requisitis concurrentibus per Canones, & patres in concilijs inductis professio irritari potest, & bona essent restituenda, si donatio ingressus causa facta fuis-
12 set; † tanquam cessante causa donationis. Aloys. Riccius *decis. 643. in sua praxi*, sicut dicimus de nouitio, cui, si infrà annum recesserit, omnia sunt restituen-
13 da, † vt fuit ordinatum per Sacrosanct. Conc. Trid. *sess. 25. de regular. cap. 16. in fínal. verb.* sequitur praxis Episcopalis *verbi monialis. §. 3. part. 1. & par. 2. eod. verb. §. 11.* hac tantum differentia admissa inter nouitios, & nulliter professos, quia primis restituuntur bona vnà cum fructibus, indè perceptis, professis verò minimè, vt post alios habetur apud Azor. *Instit. Moral. par. 1. lib. 13. cap. 9. quæst. 2. post medium* Gallet. *in sua Margarita, vers. nouitius. n. 5.* Etenim

respectu

respectubonorum nullam agnoscimus differentiam, si professio non emittatur, vel si emittatur sed nulliter, & in terminis nostris eodem modo donatio per parentes facta filijs, quæ profes-
14 sione fuit confirmata; † illa existente nulla reddit ad pristinum statum reuocabilitatis, prout hactenus erat, Et ratio est, quia plenariam confirmationem nõ recipit, nisi professione valida existente; nàmquod nullum est, nullum præstat impedimẽtum, ideoque omnia debent ad pristinum reduci; etiam si traditio secuta fuerit, ac si nouitius semper permansisset, quidquid sit respectu alimentorum ingresso per monasterium prestitorum,
15 † super quo dubitant Doctores an possint ingressi bona retineri; nàm negatiuè respondit Pater Emanuel sà *in summa verbo, Religio: num.* 8. Emanuel Roderiquez. *dicto tract. tom.* 3. *quæst.* 15. *articulo vltimo*. Azor. *d. loco part.* 1. *libr.* 12. *cap.* 3. *quæst.* 6. Pater Sances ad præcepta decalogi *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 4. vbi quod alimenta, & expensæ minimè repetuntur, nisi in contrarium pactum sit, sicuti practicari videmus in recipiendis monialibusper monasteria, vbi, præstari solet fideiussio prò alimentis de anno in annum; nàm aliàs videntur potiusdonatę, sed in contrarium est veritas, quòd imò possint bona retineri, dato nouitius habuerit, vel cum fru-
16 ctibus si fructifera † sint, compensari, vt tenet Azor. *d. par. p. Instit. moral. libr.* 13. *cap.* 6. *quæst.* 2. *post medium* & confirmat D. Barbos. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 31. *de regularibus cap.* 9. *num.* 5.

Non obstant prædicti Doctores, quia sunt intelligendi, quandò Monasterium respectu alimentorum præstitorum vel-
17 lèt retinere nouitium † nè liberè ad sæculum redire possit, nisi solutis alimentis, & expensis; hoc enim monasterio interdicitur, solummodò conceditur, vt possit bona, vel eorum fruct⁹ retinere, admissa ad inuicem compensatione, in quorum tamen numero non veniunt illæ vestes quibus indutus est; Ete-
18 nim si alias non habeat, cũ quibus † egrediatur sunt ei remittendæ, nè ex hoc per indirectũ cogatur in monasterio inuitus permanere, & in omnibus his casibus potest Episcopus per censuras etiam ecclesiasticas co-
19 gere † superiores regularium, vt personam liberent, & bona restituant, etiam si feudalia sint, vt deducit ex concilio Tridentino Augustin. Barbos. loco citato post Regentem de Tappia *in d. Auth. ingressi in verbo sua cap.* 14. *num.* 16. *C. de Sacrosanct. Eccles.* Pereir. *in l. si curatorèm. verbo implorare. nu.* 27. Carol. de Grass. de effect. clericat. *effect.*

4. *num.* 25. & post se ipsum in tract, *de offic. & potest Episcopi par.* 3. *allegat.* 101. *num.* 37.

Et quia frequenter occurrit, professiones ex capite nullitatū prædictarum irritari, non erit otiosum singulos casus excutere priusquàm ad secundum principale caput dimissionis habitus perueniamus, & antequàm ad singulos excutiēdos accedamus præmittendum censeo, tempus certum annorum quinque statutum fuisse, intrà quòd de huiusmodi nullitatibus professio-
20 nis † dici possit, vt patet per ordinationem Sacrosancti C. T. *sess.* 25. *de regular. cap.* 15. & 19. per quod statutum fuit, vt non possit religiosus quacumquè ex causa habitum dimittere, & à religione discedere etiàm cum habitu absquè superiorum licētia; sed prætendens professionē nullam esse infrà dictum annorum quinque spatium, habeat causas deducere coràm suo Superiore, & Ordinario; ad hoc vt ritè nullitate declarata professus, possit ad sæculum redire, aliàs si hoc ordine non seruato, recesserit, non solùm amplius supèr nullitatibus prætensis audiri nō debet; sed etiam ad Monasteriū reuocari, iniuncta ei, qui hoc admiserit, salutari pœnitentia, nec non & ad obseruantiam de cetero compelli.

Cœterum si iste, qui de facto recessit, velit postea redire, ad hoc vt òrdine suo de nullitate professionis tractari debeat, non ex hoc, quod recessit, denegabitur ei audientia; tantummodò emendata per pœnitentiam
21 temeritate, à capite † iudicium instituendum est, vt probat D. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 413. *libr.* 3, vbi ait, quòd licèt stante nullitate posset quis de facto recedere, imò matrimonium cō-
22 trahere tuta conscientia. † Attamèn in foro exteriori hoc licitū non est, quarè iudico, quod vxori restituendus nō sit, nisi nullitate declarata, & quòd talis nul-
23 litas retrotrahatur ad tempus † cōtracti matrimonii quòad prolis legitimitatem.

Hoc autem quinquennium currit irreparabilitèr tàm maio-
24 ribus † quàm minoribus, non obstante dispositione Iuris cōmunis, in fauorem minorum inducentis præscriptionem super-
25 sederi, durante minori † ætate ad text. in *l. non est incognitum* 3. *C. quibus nōobijcitur longi temp. præscript.* & *l. bonæ fidei* 48. *D. de acquir. rer. domin.* ratio assignatur, quòd cum versemur in tempore
26 inducto † per Concilium illud currere debeat, non attentis regulis Iuris, tàm vt seruetur rigor Concilii, quam quia sumus in
27 spiritualibus, † vbi non habetur ratio de ætate requisita de iure communi, sicut dicimus de tēpore assignato à Statuto; nàm illud currit, non obstante pupillari

vel

28 vel minori † ætate, vt est Text.
*in l, finali C. quib. ex cauſ. in inte-
gr. reſtitut. Add.* ad Guid. Pap. *deciſ.*
30. Cumia cõciuis meus *ad Rit. Si
cil. cap. 16. num.* 24. Iuuat autē
infra quinquennium reclamare,
ſi impedimentum occurrat, ad
hoc, vt etiàm eo elapſo, audia-
tur quis ſupèr nullitate profeſ-
29 ſionis, † & adeſt ſuper hoc Bul-
la Gregorii XIII, quã laudat Rot.
Rom. *coràm R. P. D. Vbaldo To-
letana profeſsionis lunæ 25. Maij.*
1615. impreſſa per Farinaz. *tom,*
4. *dec.* 705. *n.* 6. aliàs ſi recla-
matio non interueniat, & quin-
quennium eſſet elapſum; ſum-
30 mi Pontificis diſpenſatione † o-
pus eſſet, vt de nullitate dicto la
pſu non obſtante cognoſci poſ-
ſet, prò vt in dies videmus, qui
quidem nullo modo diſpenſare
31 ſolet † niſi cognito quod infra
quinquennium cauſa iuſta ad-
fuit, proptèr quãquis reclama-
re non potuit, vt putà quia idem
metus, eademque impotentia
durauerit, quæ impedimẽto fue
rit, vt non reclamaretur, ità teſta
tur Rodriquez. de regular. *quæſt.*
27. *art.* 16. *lib.* 3. Aloys. Ricc.
Epiſcopus Vici *reſolut.* 657. *nu.*
4.

Et iuſtè equidem, nàm metus
durare præſumitur, durãte eius
32 † cauſa, vt ait poſt multos Ann.
allegat. 114. vt in materia pro-
feſſionis fuit firmatum Per Ro-
tam in vnà *Neapolitana profeſsio-
nis 26. Iunij.* 1598. *coram R. P. D.
Orano.* quam allegat Rota corã
Ludouiſio *Hiſpalenſis matrimo-
nij 15. Decembris* 1608. in im-
preſſis nouiſſimè ſub nomine
eiuſdem Cardinal Ludouiſ. *deciſ.*
392. *num.* 5. & 6. vbi dicitur ad
propoſitum, quod metus præ-
ſumitur durare, durante vita il-
lius, qui metũ intulit, nec purga-
tur per actus præſeferẽtes liberã
voluntatem, niſi adſit plena, &
integra libertas, cum aliis ſtatim
citandis num. 42. vti fuit in ſu-
premis Tribunalibus huius Re-
gni obſeruatum inter Octauium
de Apa; & Eliſabettam Latino,
Iudicibus integerrimis viris, &
regiis Conſiliariis doctiſſimis An
tonio Xirotta Domino meo,
Balthaſſare Cannizzaro, & An-
gotta ſeniore de annò 1615. in
Conſiſtorio Sacr. Reg. Conſciẽ
tię, Itèm, & eſt ſecunda ratio,
quia præſcriptio non currit im-
33 pedito † *cap. quia de conceſſ. præ-
ben.* cum aliis allatis in terminis
profeſſionis per Ricc. *in praxi tit.
de regul. deciſ.* 657. *num.* 5. vbi la-
tè quandò competat huiuſmo-
34 di reſtitutio † in integrum ad-
uerſus lapſũ huius quinquennii.

His ſuppoſitis, capio Primũ
de metu, & præſuppoſito, dupli-
cem metum poſſe in quocum-
que actu conſiderari, concuſſi-
uum videlicet, & reuerentialem;
35 de primo firmandum erit † ſuf-
ficere ad profeſſionem ritè, ex-
preſsèque factam irritandam,

De

De ſecundo verò non item;
quod probatur ex Textu *in cap.*
cum virum 12. *de regular. ibi, Coa*
ctè parentum imperio, quem cum
aliis inducit Couarr. *de ſponſal.*
part. 2. *cap.* 7. §. 6. *num.* 7. Hé-
ric. *in ſũ lib.* 2. *de matr. cap.* 9. San-
ces de matrim. *libr.* 4. *diſput.* 6.
num. 18. D. Oter. diuerſ. quæſt.
Iuris *part.* 1 *quæſt.* 20. Rota Ro-
màn. *in vna Metenſi profeſſionis*
ſub die 18. *Aprilis* 1614. apud Fa-
rinaz. *deciſ.* 579. *num.* 5. *part.* 1.
vbi Domini auditores ſecuti fue-
runt diſtinctionem D. Abbatis
concinnis miri in *cap. perlatum n.*
14. *de his, quæ vi metuſuè cauſa*
fiunt firmantiſme tum requiſitũ
pro annullanda profeſſione ex-
preſſa talem eſſe debere, vt ca-
dere poſſit in conſtantem virũ,
36 † ideò minus rectè dicendum
eſt, ſenſiſſe *Nauarr. & Rodriq.*
Suar. Menciach. alioſq. ſi qui
ſunt, firmantes, metum reuerẽ-
tialem ſufficere ad profeſſionẽ
expreſſam annullandam; nàm
illud non eſt verum ſimpliciter,
& abſolute loquendo in termi-
nis viri, quidquid ſit in muliere,
37 in qua minor metus † requiri-
tur reſpectu innatæ puſillanimi
tatis, vt conſiderauit aliquandò
Rota Valentina profeſſionis 12.
Aprilis. 1570 *coràm Card. lance-*
lotto quæ habetur inter nouiſſi-
mas; nàm verũ eſt dicere, quod
in muliere non requiratur me-
tus cadens in conſtantem virũ;
ſed tantum qui poſſit cadere
in conſtantem mulierem, vt vo-
luit Anton. de Butrio *in capit.*
Conſultationi in 4. *notabili* Pre-
poſit. *in vlt.* & Abb. *numer.*
4. *de ſponſalib.* cum aliis latè
adductis in vna coràm Ludouiſ.
deciſ. 374. *numer.* 8. quæ eſt
deciſio aurea edita in eadem
cauſa, de qua ſuprà, vbi quod
metus reuerentialis in fæmina,
adiunctis aliis adminiculis re-
clamationis, & terribilitatis in-
38 cutientis ſufficit ad inſtar † coa-
ctionis in maſculo, tàm in
annullatione matrimonii, prò
vt fuit in dicta cauſa deciſum,
39 quam in profeſſionibus, †
cum eiſdem mediis Doctores
promiſcuè vtantur; meritò i-
gitur Nauarr, & ſequaces re-
probantur per D. Barbos. *in*
cap. cum virum. 12. *num.* 4. *de*
regular. & ideò per Sacroſanct.
Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de*
regular. cap. 18. ad effugien-
dos hos ſcrupulos, excomu-
nicationis ſententiæ ſubdun-
40 tur † illi, qui cogunt mulie-
res tàm virgines, quàm vi-
duas ad ingrediendum aliquod
Monaſterium; de quo D. Bar-
bos. latè *in tract. de offic. &*
poteſt. Epiſc. part. 3. *allegat.*
104. vbi quod tantummodo
abſquè metu excomunicationis
poteſt induci mulier ad ingrediẽ-
dũ vti ſæcularis, nõ ad profitẽdũ.
Diximus ad expreſſam pro-
feſſionem irritandã nõ ſufficere
metũ reuerentialẽ ad differen-
tiã tacitæ, nã in ea ſufficit metus

41 †reuerentialis, vt resoluit Rota *in dicta decis. 579. per Farinaz. per tot.* quam laudat eruditissimus Beltraminus addens *ad decisionem* 385. Card. Ludouis. in fine adducens ad id aliam Rotæ decisionem *Brixiensem parochialis* 20. *Martij.* 1620 *coram R.P. D.Vbaldo*, quod intellige, adiunctis protestationibus, pròut cõsiderat Rota; nàm cum tacita professio fundetur supèr præsũptionibus orientibus ex gestatione habitus, vel ex aliis actibus, quæ citrà ius, & nomen professi fieri nequeunt, huiusmodi præsumptiones tolluntur per alias, sicuti sunt reclamationes, & protestationes.

Omnia autem supradicta refrænantur, nè procedant, si metus iste per subsequentes actus fuerit purgatus; etenim tunc, tàm si in expressa, quam si in tacita simus professione, omnia validantur; regulariter enim metus suspitio tollitur per ratihabi-
42 tionem subsecutam, † quarè iterùm recurrendum est ad suprà per nos tradita in distinguẽdo, an causa metus, quando huiusmodi actus geruntur duret, vel non: primo casu dicendum est ratihabitionem non valere; quia durante causa metus censetur actus sub eodem metu factus. Gamm. *decis. lusitaniæ* 346. *num.* 4. Mascard. *de probatio. conclus.* 1051. *num.* 34. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 4. *nu.* 23. Guttier. *consil.* 16. *numer.* 15. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. libr.* 13. *quæst.* 1. *numer.* 203. Rot. Rom. *coràm Reuerendiss. lugdunens. Granatens. professionis* 9. *Februarij.* 1609. apud Farinaz. *decis.* 175. *part.* 1. Sancez. *de matrim. libr.* 4. *disput.* 18. *num.* 7. Greue *ad practicam Cameræ Imperialis libr.* 2. *conclus.* 93. *numer.* 21. Rot. Rom. *coràm R.P.D.Vbaldo Toletana professionis.* 25. *Maij.* 1615. apud Farinaz. *decis.* 705. *part.* 2. cũ aliis suprà p nos traditis *n.* 32. quæ etiã extẽduntur in eo, qui tunc temporis dum metus durat, ad sacros ordines euc-
43 hatur; † nã nõ per hoc censetur purgatus metus præcedens, vt declarat Rota in *prædicta Toletana professionis* vbi testatur in hanc sententiam itum fuisse, aliàs per Rotam *in illa Coquensi nullitatis ordinum.* 10. *Martij,* 1606. *coràm B. memoria Penia*, & post Nauarr. docuit Aloysius Riccius *in praxi tit. de regular decis.* 657. *nu.* 4. *in prima editione*; Aut verò metus non durat, vt puta secuta morte eius, qui vim intulit, vel quia ex alia causa legitimè cessaret causa mètus, & tunc inducitur ratihabitio per actus spontaneos, per professos fieri solitos, iuxtà ea, quæ trademus infrà, quandò de tacita professione agendum nobis erit.

Actus verò huiusmodi ad hoc vt vim approbationis habeant

habeant, debent fieri, & exerceri cum implicita notitia, quòd
44 professio hactenus † facta, sit nulla, & quod eius vigore nullo modo astringebantur ad perseuerãtiam; nàm si ignari huiusmodi nullitatis, actus iàm dictos vim ratihabitionis habẽtes exerceãt, non per hoc professio vires reassumet, etiàm si quodcumque tempus transeat, nec istj tales professi efficientur, sicuti probauit post multos P. Sances *de matrim. libr. 1. disput. 16. num. 7. & libr. 2. disput. 36. num. 3.* ad quod conducit conclusio illa cum qua communiter transeũt Theologi, & Canonistæ de e-
45 xercentibus ordines nullitèr † susceptos per vim, & metum, qui non censentur illos ratos habere, ex hoc simpliciter, quòd cessauit causa metus, nisi etiam scientes prudentesque illos exerceant, non obstante notitia nullitatis. Caetan. 2. *secunda quæst.* 189. *art.* 5. paulò post principiũ Nauarr. *in summa cap. 12. num. 71. & comment. 4. de regular. §. aduertendum 4. num. 74. & cons. 5. libr. 1. de his, quæ vi, metusue caus. fiunt, & cons. 5. num. 15. lib. 3. titul. de regular.* & alijs in locis Azor. *lib. 12. instit. moral. cap. 4. quæst.* 7. Sorb in *compendio verbo, nonitius notab.* 4. Graff. *in decisionib. lib. 3. cap. 5. part.* 1. frater Emanuel. *in summa tom. 2. cap. 5. num. 2. & cap. 8. conclus. 4. num. 5.* Pater Sances. *de matrim. lib. 7. disput. 37. num. 56.* & ideo q̃ se fundat in istis tacitis ratihabitionibus, necesse est probare, quod gerens actu tempore quo gerebat, erat cõscius nullitatis; aliàs non posset obtinere ex sola probatione actuum gestorum; sicuti dicimus in ratificante actum nullum per tacitas approbationes, quod necesse sit probare quod sciuerit nullitatẽ,
46 nàm si credebat † validum, ratificatio non valet Gabr. *cons. 62. libr. 2.* Pascal. *de virib. patr. potest. part. 1. cap. 6. num. 18.*

Cœterùm datò quod professus nullitèr non obstante nullitate animo ratificandi vellet actus tacitæ approbationis gerere, esset discutiendum, an requiratur nouus annus probationis, vel noua approbatio ex parte monasterij, In quo puncto quid
47 tenendum sit, remitto † lectorem ad P. Sances *de matrim. lib. 7. de imped. disput. 37. num. 35. & 56. quæst. 6. per tot.* vbi distinguit omnes casus, ex quibus professio annullatur, ad hoc, vt cognosci possit, quandò, & in quo casu debeat reiterari probationis annus, & noua approbatio accedere, quem remissiuè etiam sequitur D. Augustin. Barbos *in cap. porrectum. 16. num. 17. de regular.*

Et ad materiam de tacita professione, circã id, quod diximus, illam irritari propter

metum reuerentialem, non o-
mittam motiuum aliàs excitatũ,
dum casus occurreret disputan-
dus; Dicebat enim qui monaste
rii partes tuebatur, quod si vera
esset hæc cõclusio tollerẽtur de
medio omnes professiones taci-
tæ, & tamen verum est dicere,
illas adhuc vigere, etiam stante
48 Concilio Tridentino, † vt sta-
tim probabimus *n.* 52. & assi-
gnabatur ratio, quod cum
49 metus iste sit communis † in-
ter omnes patres, & filios, ex quo
deriuatur à patria potestate, &
naturali subiectione, à qua nul-
la persona excipitur, sequeretur,
quod omnes tacitæ professiones
in viris deberent iudicari inua-
lidæ, & in feminis non solùm
tacitæ, sed etiam expressæ, stã-
te illa differentia, de qua suprà
per nos traditum fuit, intèr vi-
ros, & mulieres, vt quòd sufficit
in viris ad inualidandam tacitã
professionem, sufficiat in mulie
ribus prò expressa, & sic omnis
professio respectiuè subiaceret
nullitati proptèr metum; & ta-
mèn regulà est, quòd professio
50 † sempèr præsumi debeat spon-
tanea, & non metu extorta; vt
probare conatur, & fundare op-
timè equidem D. Oter. *quæst.* 20.
part. 1. *diuersar. iur.* dicebam ad
effugiendum hunc scopulum,
quod & si Doctores dicant suf-
ficere metum reuerentialem; at-
tamen Rota numquam tacitas
... *Tract.* 1. *Disc.* 2. *p.* 3. ...

professiones annullauit in viris,
proptèr solum metum reueren-
tialem, sicuti neque expressas in
mulieribus, nisi concurrentibus
51 alijs adminiculis † terribilitatis
Patris; vel alterius superioris, &
adiunctis reclamationibus filij,
& subiecti, per quas cognosci
solet quod illa perseuerantia nõ
est ex animo, sed coacta, & ex
quibus eliditur legalis præsum-
ptio spontaneitatis, vt videri po
test in *decis. iam dicta.* 505. *n.* 5.
relata per Farinaz vbi ad hoc al-
legatur alia indiuidualis Rotè
decisio & *in decis.* 579. *part.* 1.
apud eũdem, vbi non proptèr
metum, sed adiunctis reclama-
tionibus irritata fuit quædam
tacita professio, facit etiam a-
lia *decis. Rot.* 385. apud Car-
dinal. Ludouis. ex quibus pa-
tet responsum ad difficultatem
prædictam, &ità sunt intelli-
gẽda quæ suprà nos tradidimus.
Quòd autem dictum est su-
prà de tacitis professionibus,
quæ inducuntur per delationẽ
habitus; & lapsum temporis,
adhuc vigere, nec fuisse exclu-
52 sas † per Sacr. Conc. Trident.
probatur mihi ex doctrina Na-
uarr. *cons.* 35. *num.* 5. *de regular.*
libr. 3. Honded. *cons.* 78. *numer.*
12. *libr.* 2. quos ad hoc citat Ro-
ta in *decis. iam citata* 579. Gra-
tian. *discept* 640. *num.* 35. Sorb.
in dict. verbo, nouitius, post tertiũ
notabile §. 1. *vers. aliquid operatur*
Menoch.

Menoch. *conf.* 396. *num.* 2. Beltramin. *ad Ludouic. decis.* 385. frater Emanuel Rodriq. *in summa tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 1. *& quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 1. *in fin. & art.* 2. *in fin.* Azor. *morals instit. part.* 1. *libr.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 6. Sanchez. in præcepta decalogi *tom.* 1. *libr.* 2. *cap.* 5. *num.* 36. Hurtada *in l.* 7. *gloss.* 3. *n.* 1. *libr.* 7. *part.* 1. Gallet. *in Margarita, verbo professio.* 4. Mirand. *in manuali prælatorum quæst.* 24. *art.* 8. *tom.* 1. Barbos *in cap.* 4. *de regularib.* Molfes. *conf.* 4. *post tom.* 2. *ad consuetudin. Neapolitan.*

Inducuntur autem tacitæ hæ professiones per quam plurima signa, & actus, quæ non conue-
53 niunt nisi professis † vt putà per delationẽ habitus distincti à nouitiis triduo post professionem, dummodò habitus sit distinctus colore, scissura, & forma ab illo nouitiorum, Gratian. dicto *cap.* 640. *num.* 21. *& per plures seq.* Beltramin. ibid. post Azor. *part.* 1. *Instit.* moral. *lib.* 12. *c.* 4. *quæst.* 3. *vers. altero modo* P. Sances *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 24. frater Basilius Pons de *impedim. matrim. cap.* 5. *in fin.* D. Barbos *in cap. ad. nostram.* 8. *num.* 5. *de regular.* post Valer. Reginald. & alios latè, referens plures declarationes per congregationem deputatam ad interpretationem Concilii D. Gratian. *d. cap.* 640. qui dicit, ità decisum in casu suo, & an sufficiat sola gestatio habitus, recurras ad Barbos *in collect. ad cap.* 4. *de regular. libr.* 3. *tit.* 31. & circa lapsum tridui, vide Nauarr. *comment.* 4. *de regular. num.* 73. vbi ait, illum esse necessarium, vbi non consuetum est alios actus fieri solitus per professos priuatiuè ad nouitios; & generaliter ait P. Sances *in præcepta decalogi lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 37. *tom.* 1. quòd professio tacita inducitur per actus, qui à Iure, & consuetudine fieri non possũt nisi à professo, si duo concurrant, quod videlicet isti tales tacitè profitentes, sint infra ætatẽ legitimam constituti, & sit elapsus annus continuus nouitiatus, & ità concordando opiniones dissentientes, firmat D. Barbos loco statim citato, & quatuor alias conditiones notant Sances, & Miranda in locis iàm dictis, primo vt actus, per quem inducitur professio, fiat authoritate, & consensu eius, qui potest ad illam religionem admittere. secundo vt spontè fiat, tertiò vt fiat scientèr, videlicet per illos actus induci professionem. quarto vt habeat animum profitendi. quinto vt sit in legitima ætate constitutus ad profitendum. Addo vltimum, quòd debeat præcedere annus continuus nouitiatus; ex ea ratione, quia si illud requiritur in expressis, multo magis in tacitis.

Quæ omnia procedunt in militibus ordinum militarium, maximè venerandæ Religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani vulgò Melitensis dictæ, nam, tacita professio inducitur per mixtos actus,
54 † cum differentia circà habitus lationem commoda non detur intèr professos, & nouitios, & primò inducitur per immunitatem gabellarum petitam, quæ nõ competit nouitijs, itèm propter remissionem fori intentatam, itèm contrahendo vt miles Hierosolymitanus, & ex gestatione habitus per plures annos, & expeditionum, siuè (caruanarum, vt dicitur) acceptio, altero autèm istorum concurrente, solent huiusmodi milites prò professis haberi, vt decisum testatur Aloysius Riccius *decis.* 206. *pertot. part.* 1. quã decisionem licèt posteà reuocauerit Reuerendissimus Episcopus Bruxellarum, tamen satis superque liquet, primam sententiam magis fundatam, & rectè processisse, iuxtà prædictas Rotales decisiones, nisi dicamus hanc secundam sententiam, vna tantùm parte audita, latam fuisse, quare haùd dubito reuocandam venire, si partes iterùm instarent, non enim agnoscimus differentiam intèr alterius religionis professos, & istos, tàm circà acquisitiones, quàm quò ad testamenti factionem, in termi-

Tract. 1. *disc.* 2. *part.* 3.

55 nis acquisitionis † est decisio punctualis Rot. Roman. *Bononien. sis depassis.* 4. *Maij.* 1611. *coràm Manzanedo* quæ in recentioribus est *decisio* 335. *num.* 2. *part.* 2. Card. Tusch. *cõclus.* 107. *litt. H. tom.* 4. *Rot. diuersor. decis.* 436. *num.* 2. *part.* 3. *lib.* 3. Gratian *discept.* 880. *num.* 11. *lib.* 5. Et ideò quicquid acquirunt, religioni acquiritur ex eorum persona. Hoc dico ad differentiam bonorum feudalium, quæ non possunt p
56 † eos in religionem transmitti, quia quò ad illa sunt penitus incapaces, iuxtà veriorem opinionem; de qua Menoch. *consf.* 54. *num.* 14. *vsque* 39. *lib.* 1. *& consf.* 519. *num.* 8. *lib.* 6. *& casu* 235. *num.* 5. *de arbitr. & in addit. num.* 29. Osasch. *dec.* 27. *nu.* 18. Regens Deponte *cons.* 14. *n.* 5. Aymon. *cons.* 303. *num.* 5. Moheda *decis.* 10. *num.* 3. *tit. de caus. possess. & propriet.* Rimin. Iunior. *cons.* 527. *num.* 15. *&* 16. *lib.* 5. Fabius Anna *in Addit. ad patrem singul.* 207. Ricc. *decis.* 216. *col.* 3. *in collect. col.* 3. *vers. & vltim.* Cæsar Imbrian. *de Iud. Regni in prefat. num.* 43. Arman. Pistoriens. *quæst. feud. libr.* 2. *par.* 3. *quæst.* 33. *num.* 22. Nouar. *de electio. for. sect.* 1. *quæst.* 37. *num.* 9. Rosentall. de Feud. *cap.* 7. *concl.* 30. *num.* 11. *litt. O. fol.* 354. D. Gratian. *d. discept.* 880. *num.* 6. D. Marc. ad partes disputans *in summa success. legalis. part.* 3. *quæst.* 13. *artic.* 6. & de nostratibus Ma-

Magnus Cannet. *in extrauag. vo lentes fol.* 187. *in quæst. quæ incipit*, Sed an possit in militem Hierosolymitanum; Grass. *d. effect.* 4. *num.* 68. *fol.* 313. ideò per huiusmodi incapacitatem sicuti feudum ipsi acquiri non potest, ità neque religioni per eius personam; ratio est, quia in monasterium non transit illa
57 possessio, † quæ non transit in hæredes sanguinis; sed remanet ipsi generi, vt notat Bal. *in l. Deo nobis.* 4. *col. vers. quarto nota*, quem post Alex. & Afflict. *in de cess.* 320. sequitur Petr. de Greg. *de concess. feud. quæst.* 7. *num.* 64. *part.* 4. nullo habito respectu sit ne capax Religio in communi bonorum, pròut solet considerari in bonis allodialibus; nàm po-
58 test dari casus † prout in hac sacra religione firmant Fab. Ann. *in d. sing.* 206. Grass. *effect.* 4. *nu.* 170. *fol.* 316. quòd Religio sit capax in communi etiam bonorum feudalium, & quòd in eis non succedat ex persona militis, propterquam incapacitatem debet etiam denegari immissio in possessionem, datò quòd ab vltimo moriente fuerit institutus
59 primogenitus, † qui tamē sit miles Hierosolymitanus, quandò adest secūdo genitus capax, quia vt ait Bald in *in d. l. Deo nobis*, iste talis primogenitus non habetur amplius in numero filiorum, ad effectum successionis in feudo, commemorans illud de Beato Ludouico, qui successurus erat in Regno Apuliæ, & tamèn ex quo professionem emiserat in Religione Diui Francisci Seraphici, non fuit amplius habitus prò primogenito; sed fuit omissus tamquam si non fuisset in mundo, pròut non erat per professionem, vt iàm suprà probatum est; ideò talis institutio haberi de-
60 bet prò caduca † ad instar institutionis caducæ per mortem instituti ante apertutam testamenti.

Et ex his non immeritò dum euenisset casus inter illos dominos fratres del Carretto anno 1628. quandò huic discursui postremam manum apponebam, fuit per M. C. concessa, immissio feudorum baroniç Fabricæ secundogenito capaci, & denegata primogenito militi Hierosolimitano, non obstante quòd fuisset institutus in testamento patris: nec facit illud quod per Aduocatos militis allegari poterat de capitulo Ferdinan di Regis 43. continuante possessionē feudorum in hæredem scriptū, quo medio vtuntur nostrates in iudicio possessorio ad fauorem incapacium, vel exclusorum, aiunt, quia communi omnium placito statutu prædictum ità interpretatur, vt huiusmodi pos-sessio continuetur etiàm in hæ-
61 redem † incapacem; vt fuit etiā doctè allegatum pro D. Margarita Ansalono contrà Baronem

Fic.

Fiscaræ Anno 1627. etenim, vt verum fatear, hoc mihi nullibi probatur quò ad monachos, 62 quidquid sit in clerico, † de quo latè Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 4. quæst. 7. num. 9.* & per Addentem ibi, qui optimè loquitur referendo genuinam distinctionem, secundum quā iudicatur in Regno; verior nāq. quò ad monachos, aliosque triū votorum religiosos, opinio est; vt huius statuti beneficium 63 ad eos † non extendatur. Bal. *in Rubr. de caus. poss. & propriet. in fin.* Barbat. *cons.* 89. *vol.* 2. Alex. *cons.* 82. *num.* 6. *vol.* 2. Gugliel. Benedict. *in cap. Rainutius verbo, mortuo itaque testatore, il secundo num.* 73. Tiraquell. *in tract. le mort. saysit part.* 1. *declarat. prima* num: primo. Iacob Menoch. *de adipiscend. possess. remed.* 4. *nu.* 756. Doctor Mart. *voto* 198 *num.* 2. noster Marius Giurb. *ad Consuetud. Messan. cap.* 5. *gloss.* 5. *num* 4. *part. prima* Statutum hoc etenim & si continuet possessionem in hæredem absque alio actu apprehensionis; attamen 64 supponit aditionem † saltem in animo, quæ dari non potest in religioso, ne quidem in potētia, neque enim statutum prædictum supplet aditionem, licèt fingat apprehensionem, vt optimè probat Præses Ant. Faber *de error. pragm. decad.* 5. *error.* 4. & 5. *tom. primo* Vnde fit, quòd licèt *Tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 3.

infantes, & furiosi animi compotes non sint; attamen quia 65 lex supponit † animum adeundi penès eius tutores, & curatores, gaudent beneficio huius statuti, Tiraquell. dicto *tract. part.* 2. *declarat.* 17. Molina de primogen. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 24. Molin. Theologus *disput.* 636. *n.* 4. Stefan Gratian. *discept.* 700. *n.* 41. *& seqq. lib.* 4. Quarè vt dictū est, cum hæc incapacitas respiciat etiam impotentiā ex parte acquirentis, rectè admittenda venit; quidquid esset, si ageretur de incapacitate respectu sexus, quæ non solet admitti in hoc iudicio summariissimo, stāte statuto huius Regni, generaliter loquente, vt post Intrigl. *decis.* 42. *num.* 4. & de feud. *cent.* 2. *art.* 92. *num.* 21. Milan. *dec.* 32. *libr. primo* deducit Giurb. *ad consuetud. cap.* 5. *gloss.* 6. *num.* 21. cōfirmat D. Regens Gorsett. *ad patrem cons.* 18. *num.* 26. De Ponte *decis.* 40. Amat: post hæc scripta læto animo exceptus *resolut.* 39. *num.* 87. qui nil intactum relinquit ad materiam dicti Statuti, & iuxta hanc opinionem fuit concessa manutentio per supremum Consilium Italiç ad fauorem fœminæ in causa licodiæ, refert Athoro post De Ponte loco citato in Compendio verbo possessio feudi; Et si contrariū seruetur in Regnis Hispaniarum, stante l. 45. *Tauri*, de qua Pater

Molina

Molina *disput.* 637. *num.* 11.

Dixi, hos milites haberi prò verè religiosis; etiàm quò ad te-
68 stamenti † factionem, quod euidenter probatur per tradita ab eodemmet D. Gratiano *dicto cap.* 880. *num.* 8. vbi allegat *decis.* 87. & 109. Rot. Rom. impressas sub nomine Cardinalis Ludouisii, posteà Gregorij XV. tàm si sint claustrales, quàm si commendatarij; tàm de bonis patrimonialibus, quam de quæsitis occasione religionis anteà, vel post professionem emissam, nisi Sanctissimi Domini nostri, vel Magni Magistri; vna cum Generali Capitulo consensus accedat iuxtà formam stabilimenti dictæ religionis, *sub titulo de communi Ærario cap.* 20. *cum seq.* quod in nouis impressis de anno 1597. *est cap.* 33. de quibus mentionem faciunt P. Molfes. *cons.* 24. *n.* 8. *cum plurib. sequent.* & D. Augustin. Barbos *in capit. quia ingredientibus. nu.* 4. *de testament.* Rot. apud Farinat. *decis.* 76. *num.* 1. *part.* 2. *tom.* 3. Stefan. Gratian. *discept.* 360. Ant. Faber. *in C. de Episcop. & Cleric. definit.* 27. vbi extendit, quòd ne
69 què eis competat legitima † si antè mortem parentum profiteantur. Et de facto dum hæc perficerem, perlegi quamdam dispensationem obtentam à Summo Pontifice Vrbano 8. qui hodie Beati Petri Sedem moderatur, quem nobis Deus optimus Maximus incolumem seruet ad multos annos, ad instantiam cuiusdam equitis Hierosolymitani, per quam dabatur ei facultas disponendi, de bonis patrimonialibus vndecumque quæsitis, in quem sibi placuisset, non obstante forma professionis, dùmmodò tamèn dispositionis compendium in illegitimos non conferretur; in qua illud quærebatur, quod non omittendum duxi tamquam quotidianum, an sub huiusmodi prohibitione censeri deberet comprehensus filius ipsius militis p rescriptum
70 ipsius Pontificis legitimatus, † & natalibus restitutus dicebamus Simon Sitaiolo vnus ex primarijs nostri temporis aduocatis ad præsens dũ hæc stant sub prælo Iudex M.R.C. et ego nõ comprehendi, nàm stante legitimatione absterssa erat omnis macula propter, quam huiusmodi filius erat legibus exosus, & ideò remanet sub regula, tanquàm si essemus in legitimo; in omnienim dispositione siuè hominis, siuè legis, siuè Statuti appellatione illegitimorum non
71 veniunt legitimati, † Sed benè appellatione legitimorum ità post antiquos Gabr. *cons.* 21. *n.* 28. *vol.* 1. Late Paris. *cons.* 13. *num.* 33. *vol.* 2. Lupus de illegit, *comm.* 4. §. 2. *num.* 8. maximè in odiosis Cumia conciuis meus *ad cap. si aliquem verb. maior natu num.* 71. Intrigliol. *de feud*

feud.cēt.2.art.1.n.280.& decis.3. sequitur Giurb. ad *cōsuetud.* Messan. *cap. 1. gloss. 4. num. 119. in fin. fol. 95.* addo Fachineū *lib. 4. controuers. Iur. cap. 54. per tot.*

72 Quicquid dicant allegati per † D. Gratian. *desceptat. 744. n. 21.* quia contrà eos estverior, & magis recepta opinioetiàm in legitimatis per rescriptum, vt post sexaginta quatuor Doctores firmat etiàm ad exclusionem substituti D. Fusarius in tract. *de fideic. quæst. 408. in principio* vbi loquitur de fideicommisso relicto, si hæres absque filijs legitimis, & naturalibus decesserit, & cum prædictis Doctoribus allegat prò hac opinione tres decisiones Rotæ, vnam *in nouiss. part. 4.* quæ est *decis. 285.* & in collect. per Farinat. *decis. 667. par. 1.* & coram Card. *Seraph. 880. in fin.* nec ab his dissentit doctissimus Anton. Faber, *imò concurrit in 2. part. de error. decad. 35. err. 6.* in finalibus verbis.

Neque faciebat ad rem clausulà, Saluis iuribus venientium ab intestato, propter quam dixerunt aliqui, legitimationis rescriptum euacuari, & efficimeram dispensationem, de qui bus latè Gastill. Sotomaior. *controuers. Iur. de coniect. vltim. volunt. cap. 22. num. 18.* D. Gratian. *discept. 496. nu. 6. tom. 3.* nā respondetur, hoc non esse simpliciter verùm nàm & si propter hanc clausulam limitatur successio, non tamen aliquid immutatur circà integritatem personæ; cum sit separatum Ius suc-

73 cedendi † à natalium restitutione, & essentia legitimitatis, vt respondet D. Gratian. *dicto loco num. 26. cum pluribus sequent.* & secundùm istam opinionem fuit decisum in Rota coràm Sãctissimo Gregorio XV. in impressis *decis. 201. num. 6.* vbi hæc formalis responsio assignatur, & approbat addens ibi post Castill. *dicto loco.* nouissimè visus idem D. Gratian. *discept. 936. n. 9. tom. 5.* Et quidquid sit de his, certum est, legitimatos cum hu-

74 iusmodi clausulis capere posse † omnia, quæ eis à patre fuerint quocumque titulo relicta, vel etiam ex permissu habuerint, & solummodò venire non posse contrà voluntatem patris, vel petendo legitimam, vel contra tabulando testamentum, prout hæc omnia discurrit D. Gratian *d. cap. 496. per tot. tom. 3.* & confirmat Rot. Roman. *dicta decis. 201. corā. Card. Ludouis.* addo Merlin. *de legitim. lib. 1. tit. 2. quæst. 9. num. 7.* latè de omnibus discurrens, iuxtà quas doctrinas fuit, dum hæc scriberem, decisum in Mag. Cur. contrà Philippinum Castagnola, reuocatà quadam taxatione legitimæ per anteà factæ in Curia præturæ existente pro eius reuocatione aduocato Vincentio Girgentio

75 † viro insignis literaturæ, lingua-

rum

tract. 1. disc. 2. part. 3.

rumque dono prædito, mihi vti fratri colendissimo. Quid verò dicendum sit, vbi vocantur legitime nati, an legitimati per rescriptum admittantur dixi infra *in particula 6. num. 159. huius discursus*, interrogatus tamen, quid dicendum circa dispositionem S. S. Concilii Tridentini *session. 23. de reformat. cap. 18.* debeant ne admitti ad Seminaria legitimati per rescriptum, disponitur enim ibi, vt non nisi ex legitimo matrimonio nati admittantur, respondi secundum ea, quæ proponuntur legitimatos excludi, quia rigor concilij non admittit fictionem, item illud verbum, nati, videtur positum ad exclusionem legitimatorum, qui facti, & non nati sunt legitimi, & ità vidi, ante prohibitionem tenere Farinaz. *in suis remissionibus*, & fertur declarasse Sacr. Cōgr. Concilii.

Cæterùm prò complemento materiæ quæri potest, an stante metu professio sit ipso iure nulla, an verò ope exceptionis rescindatur, vel actione, quod
77 metus † causa, in qua quæstione sententia Abbatis conciuis mei est, esse ipso iure nullam, *in cap. primo num. 2. de regular.* quam opinionem reiectis contrarijs, sequitur Hieronymus Fernādez de Otero *in diuers. Iur. disput. quæst. 18. part. prima.* quæ sententia procedit, tàm in tacitis professionibus, quā in expressis.

Sequitur secundum nullitatis Caput, si professio à demente, vel furioso fuerit emissa, & prò intelligentia præsciendum puto, multùm intèr se differre mente captum, & furiosum; nā
78 † furiosus ille dicitur, qui rabie, vel impetu furoris concitatur, vel qui furorem habet patentem; Demens verò, siue mente captus is est, cui mens, & animi iudicium deficit, & si extrinsecum nullum furorem ostēdit, vel qui furorem habet latētem, vt distinguit Bal. *in l. qui furiosi. num. 2. versiculo, mente captus est*; *C. de nupt. & in l. 2. ante nu. 5. C. de matrim. furios. in l. humanitatis num. 15. C. de impuber. & alijs substit.* Alex. *cons. 54. nu. 2. libr. 2.* Iason *in l. furiosum nu. 2. vbi* Dec. *num. primo*; & Rimi nal. *num. primo. C. qui testament. facer. poss.* Gramat. *cons. 16. num. 14. in Criminal.* Gugliel. Benedict. *in cap. Raimutius in versic. adiecte impuberi. nu. 76. de testament.* latè P. Sances *de matrim. lib. 1. disput. 8. num. 15.* Rot.
79 *coràm Cantuccio Vlixipponensis* † *professionis 22. Iunij 1579. impress. in nouiss. decis. 107. tom. 2.* quæ est notabilis decisio, in materia annullandæ professionis, ex hoc capite; in qua habes quomodo debeat probari dementia, & per quos actus extrinsecos, vbi *numer. 6.* loquitur de iudicio physico-

ſicorum, quod illi ſtandum erit, ea ratione quia furor, & mentis captio ſuntpaſſiones cerebri, quas phyſicus cognoſcit, vt ait noſter Barbat. *in cap. fin. num. 8. in fine de ſucceſſ. ab inteſta.* quò ad effectum verò, de quo agitur, æquiparantur furor, & mentis ca-
80 ptio, † quia vterq. operatur defectum cordis, & animi, † quæ Deus optimus maximus reſpicit, vt aliquem ſibi obliget. *cap. ſi quid inueniſti. 14. queſt. 5.* ità argumentatur dictus Andreas Barbat. *conſ. 59. num. 5. lib. 2. verſic, & ſi quiſpiam; & num. 6.* ſub-
81 dens, quod tria † requiruntur, vt quis ex voto obligetur, nempè deliberatio, propoſitum, & promiſſio, iuxtà ſẽtentiam Diui Thomæ loco p cũ allegato, Quæ tria, nec in furioſo, nec in mente capto cadere poſſunt: & quod quò ad hoc æquiparentur, tàm in nullitate matrimonii carnalis, quàm ſpiritualis, tradit poſt Præ
82 poſitum: Alex. † & alios Rota *in deciſ. prædicta, 107. num. 16. & 17. & 29. in nouiſſ. tom. 2.* Addo Sances loco citato, & Guttier. *de matrim. cap. 8. num. 12.* Henriquez. *in ſumma lib. 11. cap. 4. num. 3.* vterque igitùr profeſſionem emittendo, non obligatur. Text. eſt in *cap. ſicut 15. de regular.* vbi latè ſcribentes quos cumulat modern. Barbos *ibi num. primo.* & licèt, vt aduertit Abbas Text.⁹ ibi loquatur de eo, qui poſitus erat extrà ſe
Tract. 1. Diſc. 2. p. 3.

ipſum proptèr grauiſſimam infirmitatem ex Textu ibi (*Et de præſenti vita deſperet*) attamèn ratio illius textus fundatur in priuatione mentis, quæ ratio, vt ait Rot. *loco citato num. 13.* cum ſit generalis, extendit deciſionẽ, Textus etiàm in eo, qui non ex morbo, ſed aliundè mente caret.

Ampliatur modò hæc concluſio, vt procedat etiàm, ſi talis demens aliquandò locutus fuerit ad propoſitum, vt puta quia fuerit aliquo tempore con ſtitutus in conſpectu vmbratæ
83 † quietis, vt ait Textus *in l. quod meo. 18. §. ſi furioſo D. de acquir. poſſeſſio:* nã nõ per hoc debet talis iudicari prudens pro validitate pfeſſionis quia vt ait Comenſis. *cõſ. 69. n. 12. verſiculo, maximè quia libr. primo.* aliquando furioſi, & mente capti loquuntur vti prudentes, & non per hoc deficiunt eſſe furioſi, & mente capti, quia etiam infantes ſepè numero verba prudentium loquũtur, & faciunt actus conuenientes hominibus prudentibus; cũ tamèn non ſint tales. Hoc idem confirmàt ipſemet Comens. *conſ. 73. num. 3. verſic. tamèn atteto lib. primo*, & Roderiq. *Suar. alleg. prima num. 17*, circà mediũ dicebat quod nullus eſt, ità ſtul
84 tus; & demens, † qui aliqua verba neſciat proferre, quæ iudicẽtur hominis ſapientis, & ſanæ mentis; quarè multum cauendũ eſt ab huiuſmodi furioſis, & mente

mente captis, vt dicimus [Mattarellis] nec nimiùm fidendum est in hac vmbrata quiete, nè multum fidenti eueniat quid simile, quod euenit illi, qui vocatus à quodam furioso, credés eum sui compotem, eò quia benè loquebatur, & vti prudens, se decepit, multum se illi approximando, talitèr quod furiosus potuit in eum manus mittere, eiusque caput inferreos cancellos, vbi detinebatur, adeò concutere, vt semiuiuum eum dimiserit. Quod dicere volui ad confirmationem doctrinæ Comensis, & ad instructionem Iudicũ, vt non ex vnico colloquio iudicent aliquem esse prudentem, nàm multoties benè loquũtur; & tamèn non per hoc non sunt iudicandi dementes, vt de quodam mente capto testari possum; nàm dum adessem ei loquenti, de intellectu aliquarum scripturarũ sacrarũ, quamplures alij, qui adstabant auditores, firmitèr crediderunt illum non modò nõ dementem, imò prudentissimũ virum, Et ideò quod malè se habuerit quidã Iudex, qui ei tãquàm dementi, & prodigo prouiderat de curatore, ijdem tamen paruo temporis spatio interiecto coacti fuere Iudicem illum laudare, & extollere vsque ad sidera. Etenim interloquendum cæpit aberrare ab articulis fidei, intantùm quòd si non excusassent illum, vti dementẽ, debuissẽt dominis Inquisitoribus eũ denunciare, iuxtã laudabilẽ huius, p quã catholici Regni morẽ, dictiq; Tribunalis institutiones; ità vt non mirũ, si paucis ab illinc diebus forsitã il lusi alij Iudices curatorẽ reuocauerint; multi siquidẽ testes, qui fortè primè parti sermonis interfuerãt, deposuerũt de prudẽtia, & compositione hominis illius, quibus Iudices detulerunt.

Ampliatur secundo etiàm quod huiusmodi furiosus habeat dilucida interualla; nàm si dubitetur, an professio, aliusquè actus factus sit tẽpore furoris, an tẽpore interualli, in dubio præsu-
85 mitur gestus † tempore furoris, ità tenet Menoch. *de præsump. lib. 6. cap. 45. n. 63.* Mascard. *de prob. concl. 39. nu. 4.* Sances *de matrim. lib. p. disp. 8. nu. 17.* Caldas Pereir. *cons. 24. n. 4.* quæst. Forens. Gutier. *de matrim. d. c. 8. n. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 68.* Ratio est, quia furor præ-
86 sumitur † durare omni tẽpore, & lucida interualla, quæ sunt per accidẽs nõ probãt certitudinalitèr, quod actus gestus fuerit, dũ illa durãt, ita Menoch. *d. loco n. 18. & cons. 374. n. 45.* P. Molin. *de iustit. tr. 2. disp. 36, n. 3. &* Molin. *de primog. lib. 2. c. 9. n. 30.* Velasch. *cõsult. 145. n. 15.* Farina. *in fragm. crimin. p. 1. verb. furiosus. n. 317.* Quod intellige, nisi ex qualitate actus in-
87 spici possit, ità prudẽter gestũ † vt præsumi debeat factũ tẽpore

sanæ mentis, vt aiunt Menoch. Farinaz. & alij iàm citati, faciũt prò hac ampliatione tradita in *dicta decis.* 107. Rot. Rom. *n.* 25. vbi quòd in probatione demẽtiæ sufficit probare extrema, ad hoc vt medio tempore præsu-
88 matur † talis, ratione, quia in dementia præsens status potest concurrere cum naturali veritate præteriti; quòd maximè procedit, quandò vltra præsentem statum concurrit aliqua coniectura prò præterito, vt ait Salicet. *in l. ex persona, propè fin. C. de probat.*

Limitatur primò nè proce-
89 dant in simplici fatuo † substupido, & hebetis ingenij; qui licèt integrum animi vigorem non habeat, tamèn intellectu omninò non caret; vt voluit Castr. *in l. si frater, in princ. C. qui testam. facer. poss.* Demẽtia enim prò matrimonio, & professione impedienda talis esse debet, quę
90 impediat † vsum rationis. Henric. Bohic. *in cap. dilectus nu. 4. de sponsalib.* Soc. *cons.* 47. *nu.* 9. *lib.* 3. Rot. *d. decis.* 107. *nu.* 29.

Limitatur secundò, quandò talis furiosus contraheret tem-
91 pore dilucidi interualli, † quãdò rationis vsus particeps est, vt post Ioan. Andr. Henric. Bohic. Alex. de Neuo, Prepos. *in d. cap. dilectus*, tenet Sancès *dicta disput.* 8. *nu.* 16. ad quem recurras, vt cognoscas quomodo hæc procedant.

Tract. 1. *Disc.* 2. *p.* 3.

Intellige demum prædicta, nisi furiosus sanę mentis factus,
92 professionem ratam habeat, † iuxtà doctrinam Boer. *decis.* 23. *nu.* 69. Azor. *instit. moral. par. prima lib.* 12. *cap.* 2. *quæst.* 5. Sances *in præcepta decalogi tom. p. lib.* 4. *cap. p. nu.* 5. *& tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 53. *& de matrim. lib. p. disput.* 8. *num.* 15. quòd ità accipiendum est hodiè post decretũ S.S. Concil. Trid. *tit. de regular. sess.* 25. *cap.* 15. si præcesserit annus integer nouitiatus, nàm, vt diximus, generaliter in quacumquè tacita professione hoc requiritur, & fortius in casu isto; Qui quidem annus vel debet præcedere furorem, vel subsequi; nec facit opinio Hostien. *in dicto cap. sicut* quàm secuti sunt Ioan. Andr. Zabarell. Anchar. & Abb. ibi, & post eos Syluester *in sum. verbo religio.* 5. *quæst.* 2. & Azor. dicta *quæst.* 5. censentes statim ad sanam mentem reuerso furioso professionem ratificari, si conscius professionis emissæ non contradicat, imò tacendo assentiatur; quia hoc esset fortè verum ante decretum prædictum Concilii; hodiè verò secus est, debet enim præcedere integer nouitiatus annus, non computato tempore, quo quis demens fuit, & facit doctrina P. Sances *d. lib.* 5. *c.* 4. *n.* 53. *& seq.* vbi tenet tempus furoris non esse cõputandum, nisi esset furor citò trã-
93 siens, † vt putà phrenesis causata

ſata per morbum acutum, quę non ſolet vltrà octo, vel quindecim dies durare. ſequitur D. Barboſ. *in dicto.cap.ſicut.*15. *de regular*.

Tertio profeſſio nulla declarari poteſt, & conſequẽter reuocari donatio: quę intuitu religionis fiat, ſi emiſſa fuerit, non trãſacto integro anno nouitiatus, vel trãſacto, ſed nouitio partim degente extra clauſtra in domo paterna; partim intrà clauſtra, de quo adeſt Text. *in c. ad*
94 *apoſtolicã.*† 19.*de regular.* qui fuit per Cõc. Trid. *ſeſſ.*25.*tit.de regul. c.*15. cõfirmatus quantũ ad id ꝙ profeſſio fieri nõ debeat infrà tẽpus probationis, licet derogatũ fuerit eius limitationi, permittẽti fieri poſſe de volũtate nouitij, & religionis, æquiparatur enim ibi per Cõcilium profeſſio facta antè decimum, & ſextum
95 annum, † & illa, quę fit nouitiatus anno adhuc nõ expleto, quò ad effectum nullitatis, ideò ſicut primum, ità, & ſecundum non poſſunt in controuerſiam deduci, vt tenet Nauar. *conſ.*33.*tit. de regular.n.*5.*in antiquis, & cõſ.*62.*nu.*6.*in nouiſ.* P. Emanuel *in ſumma to.*2.*c.*6.*n.*10.*& quæſt.regul.to.*3.*q.*15.*art.*7. Azor. *Inſtit. moral.p.p.lib.*12.*c.*4.*quæſt.* 9. Ledeſma *in ſumma part.* 2.. *tract.del Eſtado de los religioſos.cap.*7.*concl.* 2. Ludoui. Beia. *p.*4. *reſp. caſuum conſcientiæ caſ.fin. verſ.* 3. Bart. à S. Fauſto *in theſaur. religioſor. lib.* 5.*quæſt.*170. Fr. Ludou. Miranda *in manual.prælat.art.*7.*cõcl. unica q.*22.*to.*1. firmat D. Barboſ. *ad dictum cap.ad apoſtolicam n.*3. poſt Ricc. *deciſ.prima in Praxi, & reſolut.*617. & diſpoſitionem prædictam Concilij procedere hodiè
96 etiàm † in militibus Sancti Ioãnis Hieroſolymitani, poſt Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. c.* 21.*in addit.in fin. tenet* D. Gratian. *diſc.* 360.*n.*27.*p.*2. qui quidẽ annus
97 currit de momento † in momẽtum, in tantùm vt profeſſio dicatur nulla, ſi duo, aut tres dies deficiant; quia in his, quæ tradũtur prò forma, ſeruatur rigor, vt ait Ruin. *in rubr.de nou. oper. nũc. n.*9. Concilium enim loquitur ꝑ dictionem, per annum; quæ adiecta implemento temporis, ſolet ſignificare perfectionem †
98 Soc. *in l.nõ putabat.* 47.*in princ. de cond. & demonſtr.* nec dicitur annus cõpletus, niſi conſtet de omnibus ſuis momentis Bal. in *c.cũ vigeſimũ in fi.de off.deleg.* quid quid eſſet, quando adeſſet defectus horarũ, vt ꝑmultas, & pulchras rationes probat D. Gratia. *diſc.*413.*n.*16.*cũ plur.ſeq.to.*3. vel ſi eſſemus in anno biſeſtili, vbi ſufficit compleuiſſe 365. dies, vt ait Syluester *in verbo, relig.* 3. *q.*19.§. 3. Henric. *in ſumma lib.*10. *c.*19.*lit. K.* Bart. à S. Fauſto *d.tra. lib.* 5.*q.*161. Aloyſ. Ricc. *in praxi reſol.*376.*in* 2.*edit.* vno tantũmodo caſu excepto, in quo profeſſio, durãte nouitiatus anno, po-

test emitti, quandò videlicet nouitius in articulo mortis constitutus inueniatur, velitque pro
99 lucrandis indulgentijs † religiosis cōcessis profiteri, poterit nanque hoc validè facere, stante bulla Sum. Pōtif. Pij V. data Romæ 23. Augusti 1570. sicut legitur in vita B. Stanislai Kostæ Poloni è Societate Iesu nouitij.

Hoc, si factā professione decedant, cęterum si superuiuant, complere debent probationis annum, & iterùm profiteri, vt tenet Ludou. Beia *dicto casu final. vers.* 3. nec prætereundū est circa successionem huiusmodi nequaquam Monasterio acquiri virtute huius indulti; sed ad nouitij hæredes, & successores spectare iuxta doctrinam Ludoui. Mirand. *d. to.* 1. *art.* 10. *concl. unic. vers.* 20. quem approbat D. Barbos. ibidem reprobando contrà sentientes, quicquid esset si cōualuisset, & nouitiatus tempore expleto, de nouò professionem inijsset, vel iā emissam ratificasset, iuxta quam resoluit Reuerēdiss. Aloys. Ricc. Episcopus Vic, *resol.* 493. *p. p.*

Quò ad secundùm, verius est, hunc probationis annum debere esse continuum, & non
100 † interruptum, ità vt coniūgi non possint tempora, vt voluit Lapus *alleg.* 46. Ratio est, quia lex loquens simpliciter de tem-
101 pore † intelligitur de continuo *l. prima cum ibi notat. D. de diuers. tract.* 1. *discep.* 2. *part.* 3. *tempor. præscript. cap. cupientes. §. cæterorum cap. prouide de elect. lib.* 6. & ita in specie tenet Cancer. *lib.* 3. *uar. resol. cap.* 2. *de sponsal. & matrim. n.* 178. *qu.* 11. post multos quos allegat, & post Nauar. *cons.* 2. *n.* 2. *& cons.* 34. *num.* 2. *&* 39. *nu. p. &* 42. *n.* 2. & *num.* 4. *&* 84. *n.* 3. *tit. de regul.* & alios supra citatos. P. Sances *in præc. decalog. to.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 51. D. Barbos. *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 101 *nu.* 23. quare tridui interruptio-
102 nem † sufficientem causam esse vt de nouò inchoetur post Sances loco citato, & Gallett. in *Margar. uerb. nouitius n.* 2. tenuit idem D. Barbos. *in d. c. ad apostolicam n.* 6. *vbi n.* 7. obseruat hūc nouitiatus annum de essentia
103 peragendum esse habitu † religionis suscepto, eoq; retento, vsquèquo professionis dies accedat. post Frat. Eman. Bartol. à S. Faust. Mirand. & Sanc. loc. cit.

Diximus non interruptū, intelligēdo tripliciter interrumpi
104 posse, Primo, si dimisso habitu, quis intra annū probationis ad domū suam reuertatur; posteà verò redeat, & iterū habitu suscepto, velit reintegrare tēpus, coniūgēdo cū primo; Et de hoc casu videtur loqui Cācer. & alij ex præcitatis. Secūdo modo, si sub eodē habitu extrà claustra degat in domo ppria; Et de hoc secūdo casu, est ppulchra decisio Rot. Roman. *granatens. profess.* 9. *Februarij* 1609. apud Farin. *decis.* 175.

175. *p. p.* vbi ex hoc fuit nulla declarata, & ratio assignatur ibi per Rotam; quia annus prædictus datus est, vt nouitius vires suas experiatur in actibus religionis; & vt religio eũ per tales actus cognoscat, at hoc fieri nõ põt, quãdiu nouitius in domo paterna, seu propria moratur, quo tẽpore occurrere potuisset occasio in religione, pp quã ab illa se retraxisset, vt putà alicuius asperitatis, vel mortificationis.

Tertio modo interrumpi potest, si durante nouitiatus anno ad aliam religionem nouitius trãseat magis arctiorem, vel de eademmet religione ad reformatos eiusdem, nàm hoc casu non potest tempus in prima religione lapsum, computari in anno nouitiatus faciendo in religione secunda reformatorum; vbi se transtulit, nàm annus debet esse cõtinuus, & perfectus in eadem religione, sicuti ad terminos Concilij Tridentini dixit Nauarr. *conf.* 19. *lib.* 3. *tit. de regular.* vers. Tamèn quia; Et *conf.* 29. *per tot.* Frat. Emanuel Rodriq. *tom.* 3. *quæst.* 15. *art.* 11. Et ita fuit decisum in Tribunali legati nati huius Regni, vt vocant Regiæ Monarchiæ, reuocata sententia lata pro validitatè professionis per Curiam Archiepiscopalem Montis Regalis ad fauorem fratris Illuminati de S. Guglielmo contrà procuratorem Congregationis reformatorum Diui Augustini, cuius causæ allegationes impressit post hæc Franciscus de Luna I. C. Panormitanus in ordine 28. *inter Consil. diuers. Siculor.* addo ad fauorem dictę conclusionis, quòd si annus nouitiatus ex integro incipi, & compleri debet per religiosos iàm professos vnius religionis ad aliàm; quanto fortius dèbet de nouò à capite incipi per nouitium, qui ad arctiorem religionem ingrediatur Rebuff. *in tra. nominat. quæst.* 114. *num.* 115. Rodriq. *d. tom.* 3. *quæst.* 17. *artic.* 8. *lib.* 12. *cap.* 14. *quæst.* 13. *art.* 15. Less. *de iust. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 13. & contrà Sorb. & Cordub. tenent Bart. de S. Fausto *in dicto tract. lib.* 5. *quæst.* 371. Frater Ludouicus Mirand. *in Manuali prælatorum quæst.* 31. *art.* 21. *tom.* 1.

Limitatur hæc conclusio, vt non procedat, vbi nouitius de licẽtia sui superioris extrà clau-
105 stra † moretur; frater Emanuel Rodriquez *quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 15. *art.* 10. vers. Tùm quia; Mirand. & alij per Barbos. *d. allegat.* 101. *nu.* 28. Sancez *in præcep. decalog. to.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 27. idem Barbos. *in cap. Insinuante,* 7. *titul. qui cleric. vouentur num.* 4. vbi assignat rationem, quod satis dicitur manere intrà Monasterium, qui manet extra ipsum sub obedientia prælati, & de eius licentia iusta de causa data, & cum habitu probationis,

qui ferri consueuit in tali religione. idem firmat in dicto capit. *ad apostolicam n.* 8. post alios, quos in numero allegat, sed contrà videtur sentire Rot. Roman. dicto loco, vbi fuit cóclusum prò nullitate professionis, non obstante allegatione dictæ licentiæ vnà cum causa infirmitatis, & iuxtà Rotæ decisionem fuit in Curia Archiepiscopali Panormitana decisum prò illo de Isquiglo, qui in religione reformatorum Sancti Francisci dictorum S. Mariæ de Iesu, professioné emiserat; magna enim vbique est authoritas Rotæ.

Ego tantummodò in casu licentiæ infirmitatis causa concesse recederem ab opinione Rotæ, & adhærerem opinioni Gonsal. de Mendoz. Valcócell. *in c.* 15. *lib.* 2. *var. iur. argum.* tenentis hoc casu habendum esse pro præsente, ac si nunquàm fuisset egressus, cum per eum non stet quo minus conditio impleatur, quæ sententia prò se habet declarationem Illustrissimorum Cardinalium Congregationis Concilij, sicut idem etiam testatur, & refert D. Gratian. *discept.* 166. *num.* 14. *tom. p.* Quidquid sit in nouitio; & post Ricc. sequitur D. Barbos. *loco citato num.* 6. Imò puto circà hoc non contradicere sententiæ Rotali, quia potuit moueri ex alijs capitibus nullitatis ibi adductis, quæ maioris momenti sunt, sicut ex lectura decisionis patere potest cuicumque legenti.

Ad quartum de professione emissa sexdecim annis nódum expletis; præmitto, nouitiatus
106 annum incipere debere † expletis 14. annis, & sic post pubertatem, Azor. *instit. moral. p. p. lib.* 12. *c.* 2. *quæst.* 7. Ná; & si quis ad habitus susceptionem admitti anteà possit Sancez *in præcept. decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *nu.* 8. verè tamèn, & propriè nouitius esse non potest, nec annus probationis currere, nisi pubertate expleta. Sancez vbi supra *to.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 22. & est Textus expressus *in cap. significatum* 11. ibi *seù quatuordecimum annum cópleuerit cum religionem intrauit*, de regular. vt notat frater Emanuel *to.* 3. *quæst. regular. quæst.* 12. *art. p. circa finem*. Incepta verò probatione post quartodecimum an-
107 num profiteri † nemo potest, nisi post completos sexdecim annos, stantè decreto Concilij *sess.* 25. *de regular. cap.* 15. quòd tá in viris, quàm in mulieribus procedit, vt voluit Praxis Episcopalis *p. p. verb. Monialis* §. 2. Sancez *de matrim. lib.* 7. *disputat.* 24. *nu.* 22. *& ad præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 4. Campanilis *in diuers. iur. can. rubric.* 7. *c.* 6. *num.* 129. Nec per hoc sequitur, quod nouitiatus annus non pos-
108 sit expleri † ante annum 16. & posteà professio emitti completis annis 16. quia per Conciliú

nil

nil noui supèr hoc inducitur, vt aduertit Henric. *in summa lib.* 13. *capit.* 40. §. 2. Sorb. *in priuileg. mendic. verbo Nouitius notab.* 4. Frater Emanuel *dicto tom.* 3. *quæst.* 15. *art.* 2. *in fin.* Azor. *dicto loco cap.* 4. *quæst.* 9. *in fin.* Sancez *d. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 22. Gallett. *in margarita verb. præsbiteri.*

Ampliatur tertio principalis conclusio, vt nulla dicatur professio, si pauci dies deficiãt, cum etiam dubitetur an valeat
109 eodem † die facta, vt videri potest apud Sancez *loco citato n.* 22 Campanil. etiam loco citato Gallett. *in margarit. verb. profiteri*, Ricc. *in praxi decis.* 656. Rota apud Farinac. *decis.* 175. *p. p.* vbi fuit declarata nulla ob defectũ sex dierum.

Ampliatur secundo in militibus Sancti Ioannis Hierosoly-
110 mitani † iuxtà doctrinam Farinat. *in cons.* 197. *n.* 2. *p.* 2. vbi dicit, hanc Concilij dispositionem extendi ad ordines militares emittentes tria vota substantialia, & quòd ex hoc milites Hierosolymitani agnoscentes se ipsos ligari omnibus prędictis per quoddam eorum stabilimentũ sub *titulo de receptione fratrum. c* 15. & 28. se conformauerunt cũ dicta Concilij dispositione, & ità in dies seruant.

Quintum nullitatis caput est circà defectum informationis requisitę per Bullam Sixti V. de vita, & patria parentum, & ip-
111 sius † recepti moribus cum receptione in capitulo, quibus non seruatis annullatur professio, vt fuit dictum in vna *Toletana professionis* 27. *Februarij* 1595. *coram Illustrissimo Domino Pamphilio, & in dicta Granatẽsi professionis.* de qua Farinat. *dicta decis.* 175. Sancez *de matrim. lib.* 7. *de impedim. disput.* 37. *n.* 54. & 55. vbi commemorat aliũ motum proprium Grègor. xiiij. super hoc editũ, vt sufficeret præmitti aliquam informationem, temperando, non omninò corrigendo constitutionem Sixti V. sed an tali casu subsequuta posteà informatione reiterarę necesse sit non solum professionem, sed etiam nouitiatus annũ; negat Sancez loco citato, dicẽs sufficere professionem ratam haberi, cui me libenter subscribo.

Subsequitur sextum de eo, qui prius validè matrimonium
112 contraxerat, † & consumauerat; huius enim professio nullius est effectus; Diximus consumauerat, nã si copula secuta non esset, tunc tamquàm ratũ tantùm per professionem dissolueretur, quod post S.C. Tridentinum tamquàm de fide firmitèr tenendum est, cuius Canonis verba posita *in sess.* 24. *de reformat. capite sexto*, hæc sunt, *si quis dixerit matrimonium ratum non consumatum per solemnem religio-*

ligionis professionem alterius coniugis non dirimi, anathema sit, post quod ita docet de nostratibus Barbos. *in rubr. solut. matrim. p. 2. n. 73.* Guttier. *can. quaest. lib. p. cap. 17. nu. 2.* & de matrim. *cap. 54. in princ.* Sances *in eod. tract. lib. 2. de matrim. essentia disput. 18. num. 3.* vbi iam pridem hoc constitutum esse affirmat in pluribus decretalibus: ratio differentiae quò ad presentem effectum, respectu vtriusque matrimonij assignatur per Sances *d. lib. 2. disput. 13. & disp. 19.* affirmantem

113 † matrimonium ratum ex charitate sustineri secundum Innoc. 3. *in cap. debitum de Bigamis*; neq; indissolubile esse, imo vinculum solubile; constat enim tunc esse indissolubile Sacramentum, quoties copula interueniat, per quam Christi cum Ecclesia coniunctio significatur indissolubilis per carnē assumptam, iuxta sententiam D. Pauli *ad Ephes.* vbi ait: *Sacramentum hoc magnum est dico in Christo, & in Ecclesia*, tunc enim coniuges vna caro efficiuntur, quae si non interueniat poterit per superiorem causam dirimi, nàm tunc non homo separat, sed amor Dei, qui potentior est quocumque amore carnali, vt ait Nicolaus Pontifex *in cap. scripsit. 27. quaest. 2.*

Quo ita firmato, sequitur, alterum coniugem posse ingressum, praecedente copula, à Mo-

Tract. 1. disc. 2. part. 3.

114 nasterio reuocare, & ab eo debitum coniugale exigere, licèt ipse ligatus maneat ad hoc vt petere non possit. Sances *lib. 7. de matrim. disput. 38. num. 10.* Azor. *instit. moral. part. prima lib. 13. cap. final. quaest. 12.* dixi, validè; nàm si

115 matrimonium esset nullum, † vel quia in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel quia non seruata forma Concilij, vel per metum, & demùm ex alijs causis [de quibus nobis erit sermo *in discursu primo secundae tractation. speciali. 6.* vbi agetur, quandò bona donata possint repeti à donāte propter matrimonium secutum, vel non secutum, sed tale quod veniat annullandum] tunc professio remanebit valida; quia cum deficiat causa, quae poterat efficere eam nullius valoris, redire videtur ad pristinum statū validitatis; quia quod nullum est, nullum praestat impedimētum.

Amplio notabilitèr conclusionem, vt repetere possit, etiāsi

116 effectus esset summus † Pontifex, post Gloss. *in cap. si quis pecunia.* verb. non apostolicus 79. *distinct.* Sances, & Azor. locis citatis, sequitur D. Barbos. *in cap. 3. num. 3. de conuers. coniugator.* ex quo apparebit esse indubitabilem hanc conclusionem in eo, qui post matrimonium ratum

117 † ascendit ad sacros ordines, de quo per Gloss. *in cap. ex parte 14.*

eod.

eod. tit. ibi, ſicut nec diſſolueretur, ſi vir fieret clericus, ſequitur Barboſ. *in d. rubr. D. ſolut. matrim. p. 2. num.* 87. quod ampliatur in milite Hieroſolymitano, vt placuit P. Sanccs *d. lib. 2. diſput.* 18. *nu.* 8. quod pro modo non firmo, ſed me remitto ad D. Barboſ. *in d. cap. ex publico 7. num. 3. eod. tit.*

Limito primo profeſſionem non irritari, ſi matrimonio con-
118 ſumato, † alter coniux non vult repetere, & iure ſuo non vtitur; nam tunc coniux, qui profeſſionem emiſit; poteſt ſponte religionis habitu dimiſſo ad ſæculum redire. ità Butr. *in cap. placet nu.* 11. vbi Abb. *nu.* 3. *de conuerſ. coniugat.* poſt Nauarr. Vegg. in *ſumm. to. 2. c.* 34. *caſu* 104.

Sed an hoc verum ſit, depẽdet ab illa quæſtione, an profeſ-
119 ſio ſit nulla † facta per coniugem matrimonio conſummato; an verò debeat per alterum coniugem peti, vt reſcindatur officio Iudicis; nàm ſi eſſet nulla, ſequeretur, quod poſſet ab vtroque intentari, quia nullitas
120 patet omnibus, † etiam tertio, officium verò Iudicis non prodeſt, niſi petatur ab eo, in cuius fauorem introductum eſt, *l. 4. §. hoc autem iudicium. D. de damn. infect.* Surd. *conſ.* 161. *nu.* 45. & alij per Giurb. *deciſ.* 70. *num.* 17. licet ex alio capite nullitèr profeſſus deberet prohiberi nullitatem tentare, quia cum dederit cau-
121 ſam nullitati, † non debet ipſemet eam allegare; tamquàm agatur de eius turpitudine, vt reſoluit Ve ftr. *in Praxi Romanæ Curiæ lib. 4. n.* 17. quem ſequitur Maſtrill. *deciſ.* 137. *n.* 21. Facit ad hoc etiam ratio illa quod prohibetur quis allegare nullitatẽ
122 actus, † quæ ſanari poteſt per conſenſum partis, vt reſoluit Ror. Rom. *coram Card. Seraph. dec.* 256. & demonſtrat Ball. ad *pragm. de cenſib. q. 30. num.* 55. ſed ſepoſitis his, hæc quæſtio eſt ſimpliciter neceſſaria ſcitu ad propoſitum, nàm ſi eſt nulla recuperaret bona filio donata; ſi verò veniat reſcindenda ad inſtantiam alterius coniugis, non reuocaretur donatio, & ſi reuocaretur in conſequentiam profeſſionis, ad inſtar appendiciorum, hoc eſſet durante vita coniugis reuocantis; nã ſecuta eius morte, vel habito eius conſenſu teneretur redire ad religionem, & ſic bona dimittere, ſuper quò melius cogitandum erit, pro modo remitto lectorem ad Sãcez *de matrim. diſput.* 33. *&* 34. *lib. 7. num.* 14. *& ſeq.* & latè addo D. Auguſtin. Barboſ. *in cap. ex parte* 9. *& in cap. placet* 12. *per tot.* & latius *in cap. quidam intrauit. 3. num. 4. vſque fin. de conuerſ. coniugat.* vbi videtur reſidere cum nullitate, Et quòd ideo nõ teneatur redire ad religionem
123 de præcepto, † licèt congruentius eſſet redire ſaltem ſtantę

pro-

proposito, quòd habuit religionem intrãdi, quòd purificatum fuit tempore habili, & remoto impediméto, incepit vires reassumere, & fieri debitum.

Limitatur secundò non irritari, si coniux repetere volens, adulterium commisisset, nàm tunc potest exceptione repelli
124 ab altero † professo, si innocẽs ipse sit; Bartol. à Santo Fausto in *thesaur. religiosor. lib. 5. quæst. 89.* Sances dicto *lib. 7. disputat. 36.* vbi dicit, posse coniugem nocẽtem si adulterium esset occultũ in foro conscientiæ reuocatione vti; sed an si innocens reuocandus nolit vti hac exceptione,
125 an possit adulter per † monasterium repelli vtendo exceptione innocentis, Gloss. *in cap. veniens 16. in verbo*, sponte, variat, ità vt Sances dicat ipsam recantare palinodiam, sed tutius est tenere, innocentem exceptione illa minimè vti posse, maximè quia hoc Ius cum sit personalissimum, sicut iniuria, non transit in monasterium; alias quæstiones vidè apud Barbos. *in d. c. veniens.*

Huic affinis est illa resolutio, quòd licèt non sit licitum alteri coniugi absquè legitima licentia religionem ingredi, & profiteri, matrimonio iàm per carnis copulam cõsummato: attamèn
126 sicut ingressus non reuocatur † si altèr in sæculo manens, adulterium commisserit; ipse verò professus innocens sit, ità talis innocens potest religionem ingredi etiam à principio repugnante coniuge adultero, & ibi professionem emittere, quòd ità capiendum est, vt debeat præcedere sententia super diuortio, vel vbi adulterium, ità notorium sit, vt possit innocens propria authoritate deserere consortium, & Thorum adulteri, absquè quo possit iure reuocari, vt resoluit P. Sances *lib. 10. de matrim. disput. 11. nu. 7. 8. & 9.*

Quod ipse ibidem *nu. 16. & 17.* estẽdit in Sacerdotio, vt possint per innocẽtem virum assu-
127 mi † ordines sacri, inuita vxore adultera; sicut posset religiosus effici; quia stante adulterio in hoc puncto pari passu procedunt, Et post Barbos. Sen. *in rubr. D. solut. matrim. p. 2. num. 25.* D. Barbos. Iun. *in d. cap. constitutus 15. eodemmet titulo*: quibus adhæreo.

Limitatur demum si Papæ
128 dispensatio † accedat, qui sicuti potest etiam ad aliud matrimonium cõtrahendum, matrimonio rato, dispensare ex causa, sicuti tenent Gloss. Innoc. Hostiens. Io. Andr. Zabarell. & alij sine numero apud Sances *de matrimonio lib. 2. disputat. 14. nu. 2.* & post pœnè infinitos D. Barbos. *in cap. ex publico 7. nu. 14. eod. tit.* magis poterit hoc facere ad validitatem Sacerdotij, per

tract. 1. disc. 2. part. 3. virum

virum ascensi inuita vxore, cũ qua non consumauit; nàm si consumasset secundùm com-
129 munem † opinionem, neque Papa dispensare posset, de qua P. Sancez *lib. 2. disput. 13. num. 11.* vbi allogat videndum Cardin. Bellarmin. *de matr. lib. p. cap. 15. cum duob. seq.*

Septimo, & vltimo professio dolo extorta videndum est an sit nulla; vel exceptione doli mali rescindenda veniat, & distinguendum puto, quòd aut, dolus versatur circà substantialia professionis, & tunc quia excludit consensum profitentis, professio eum non ligabit, aut verus dolus, & error est circà causam finalem, & tunc non ir-
130 ritabitur professio, † quia non dicitur quis deceptus, dum in substantialibus non errat, super quò consulendus est P. Sancez *de matrim. lib. 10. quæst. 9. nu. 19. vsque fin.* cum quò concurrit D. Barbos. *ad c. cum dilectus 6. de ijs, quæ vi met. caus. fiunt.* addo Oterũ *diuers. iur. quæst. 19. p. p.* vbi resoluit, professionem validam esse,
131 licèt inducentes profitentem † dolo ad profitendum, hæreditate ipsius priuentur; quod extenderem non solum ad Abbates, & superiores Monasteriorum; sed ad alios consanguineos, qui donationem extorsissent, vt aliàs consului respectu cuiusdã fatui ingressi religionem Sãctæ Mariæ de Mercede, ad tradita per Oterum, & alios, videndus etiam est P. Molfes. *in addit. ad consuetud. Neapol. tit. de renunciat. quæst. 18. num. 13.* & Regens de Tappia *in Auth. ingress. verb. ingress. cap. 13.* latè discurrẽs, & melius in *verbo sua cap. 11. num. 15. cum sequentibus*, vbi habes multas limitationes...

Secundo principaliter disputari contingit, an bona per patrem filio donata in donatione, quæ per religionis ingressum, & professionem firmitatem accepit, restitui debeant, patre ad
132 Episcopatus culmen † aduecto, quæ quidem quæstio eisdem medijs terminatur, quibus qualiscũque alia donatio extraneis facta, vel validatur, vel rescinditur; nam si iste talis bona recuperaturus esset, idem iudicari debet de donatione, quæ à principio valuit, quod de ea, quæ non valuit, sed stante professione, firmitatem accepit; vtraque enim effectum sortita fuit, licèt dici nõ immeritò possit, saltem ratione congruitatis difficilius
133 reuocari † debere donationem filio factam, quam extraneis; ea saltim ratione, quòd cum donans religionem ingressurus, ea mente donare videatur, si & quatenus ipse in religione permaneat, vt suprà meminimus dixisse, quando extraneo donatur, alia ratio non concurrit, nisi impossibilitatis retinendi bona donanda respectu professionis emit-

emittendæ, quòd quidem secus est, quando filijs donatur, in quibus vltrà motiuum prædictum concurrit naturalis instinctus, quo inclinamur ad donãdum filijs. quarè potius causa illa abbreuiare videtur, & actum certò euenturũ præuenire; quã ad faciendum impellere; vt in terminis quæstionis, an reuocari possit donatio deficiente matrimonio diximus *in 2. tract. speciali 6.* de quo quidquid sit, certum est, hanc quæstionem esse valdè dubiam in terminis re-
134 nunciationis, vel donationis † Quod idem est, vt ait Roland. à Vall. *cons.* 11. *n.* 17. *lib. p.* Menoch. *de arbitr. in add. cas.* 436. *n.* 10. *fol.* 191. Cancer. *variar. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 334. prò cuius validitate scripsit Consiliarius Anna *cons.* 41. *tom.* 1. prò nullitate verò P. Molfes. *cons. p. post p. partem comment. ad consuet. Neapol. & iterum in cons.* 39. *post* 2. *part.* mihi (vt verum fatear) placet opinio Fabij de Anna. moueor vltra rationes p eum adductas; quia monachus effectus Episcopus, manet ad-
135 strictus eodem voto † paupertatis, in tantùm, vt Pontificiam licẽtiam obtinere debeat testari volens, vt ait Diuus Thomas *secunda secundæ quæst.* 185. *art.* 8. *ad* 3. Molin. *de primogen. cap.* 10. *nu.* 28. *lib.* 2. Rodriq. *quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 69. *art.* 4. Sancez *in præcep. decalog. lib.* 6. *cap.* 8. *nu.* 45. post infinitos, quos allegat, & *Tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 3. nos infra *nu.* 154. manente verò eodem vinculo voti paupertatis, clarum est, non haberi prò resuscitato, quò ad hoc, vt supponit Molfes. sed imò effectum mortis spiritualis durare, quidquid sit de bonis posteà quærendis, de quibus infra *nu.* 158. tàm ex fructibus Ecclesiasticis, quàm ex bonis, & successionibus indè perueniendis, de quibus, & si disponere non possit absquè Summi Pontificis dispẽsatione; tamèn potest in vita di-
136 stribuere † tàm expendendo prò sui substentatione iuxtà decorũ tantè dignitatis adeptæ; quàm pro pauperum consanguineorum, vel aliorum subleuatione, vt sentit Rot. Roman. *apud Cardin. Ludouis. in vna V sfellensi spoliorum* 13. *Februarij* 1609. *vt in decis.* 401. *& sub die* 28. *Iunij* 1610. apud eumdem *decis.* 466. vbi fuit firmatum Episcopum regularem facere fructus suos in vita, & disponere posse de eis, ac si esset sæcularis, allegat Bald. *in cap. clerici. el* 2. *de vit. & honest. cleric.* Nauarr. *cons.* 15. *n.* 4. *de regular.* & alios referẽs, ità teneri in toto orbe Christiano, & sensisse Rotã in alijs causis, de quibus ibi per eum, & per addentem, litt. A, addo Regent. Tapiam in dicta *Auth. ingressi. in verb. sua cap.* 6. *nu.* 59. cum plurib. sequent.

Non obstant contraria per Molfes. allata; quia facili negotio

137 tio † diluuntur. Nàm ad Primum, quod renunciatio, & donatio censentur conditionalia, quatenùs quis in religione perseueret, & ideò renūciatio cesset monacho effecto Episcopo; respondetur, quòd, & si hæc conditio subintelligatur in quacūque professione, etiàmsi non esset apposita in scriptura; vt dixi suprà *nu.* 5. cum seq. attamèn
138 nequàquam est perpetua, † quia tamdiu durat, quandiu professio emittatur, quæ si ritè, & rectè fuerit emissa, conditio, cessat, quia iàm fuit adimpleta; nàm cùm illa respiciat voluntatem emittentis, cessat professione expleta, quia velit nolit, cogitur perseuerare in eo, quod semel elegit, ideò hæc est condi-
139 tio, † quæ momento expletur ita, vt non habeat tractum successiuum. ad text. in *l. si quis haeredem 7. C. de institut. & substit. l. haeredibus 9. in princ. D. ad trebell.* Ruini *cons.* 89. *num.* 8. *lib.* 4. & in puncto Aponte *de potestat. Proreg. tit. de assensu reg. fol.* 230 *num.* 13. Rot. coràm Ludouis. *Fauensi lucri dotis* 30. *Iuly* 1600 in Impress. *decis.* 5. *num.* 10. confirmatur ex eo, quod assumptus in Episcopum, non cessat perseuerare in eodem proposito paupertatis, in tantum, vt sibi non acquirat nisi fructus; reliquum verò religioni acquirit, prout hactenùs, vt in dicta decisione Vitellensi non obscu rè videtur sentire Rota, limitando tantum in eo casu, vbi ex-
140 presse voluit † monasterio non acquirere; vndè dicimus, quod non liberatur in totum à potestate religionis; sed tantùm quò ad effectum obedientiæ, vt dictum est, & quò ad reliqua cōcernentia paupertatem potiùs aliqua ei permittuntur, quam in totum cum eo dispensetur, quarè conditio vna vicè quòd est adimpleta, facto alterius nō incipit extare, & ideò in casu vbi quis professus transit de religione incapaci bonorum, ad capacem, non recuperat bona; sed tantùm transfert Ius
141 succedendi † in futurum, ità Doctor Marta. *de success. legali p. 3. quaestion. 13. art. 1. à nu. 2. vsque 27.*

Secundum parum facit; quia & si illa regula sit vera; quòd
142 renunciatio † præsumatur facta re in eodem statu permanente; attamen non procedit in casu isto vbi status non mutatur in substantia, sed in accidentalibus, vt probatum est, & notauit in specie Alexand. *consil.* 32. *num.* 8. *lib.* 5. quia, ait ipse, honor superueniens non mutat primæuum statum, licèt in aliquo augeat, sequitur Tappia. *loco citato vbi num.* 71. dicit, quod tantùm mutatur quò ad accidētalia regulę, quæ quales sint, habes ibi.

Ad tertium, quod religiosus

M 1 ... effe-

emittendæ, quòd quidem secus est, quando filijs donatur, in quibus vltrà motiuum prædictum concurrit naturalis instinctus, quo inclinamur ad donãdum filijs. quarè potius causa illa abbreuiare videtur, & actum certò euenturũ præuenire; quã ad faciendum impellere; vt in terminis quæstionis, an reuocari possit donatio deficiente matrimonio diximus *in 2. tract. speciali 6.* de quo quidquid sit, certum est, hanc quæstionem esse valdè dubiam in terminis re-
134 nunciationis, vel donationis † Quod idem est, vt ait Roland. à Vall. *cons.* 11. *n.* 17. *lib. p.* Menoch. *de arbitr. in add. cas.* 436. *n.* 10. *fol.* 191. Cancer. *variar. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 334. prò cuius validitate scripsit Consiliarius Anna *cons.* 41. *tom.* 1. prò nullitate verò P. Molfes. *cons. p. post p. partem cõment. ad consuet. Neapol. & iterum in cons.* 39. *post* 2. *part.* mihi (vt verum fatear) placet opinio Fabij de Anna. moueor vltra rationes p eum adductas; quia monachus effectus Episcopus, manet ad-
135 strictus eodem voto † paupertatis, in tantùm, vt Pontificiam licẽtiam obtinere debeat testari volens, vt ait Diuus Thomas *secunda secundæ quæst.* 185. *art.* 8. *ad* 3. Molin. *de primogen. cap.* 10. *nu.* 28. *lib.* 2. Rodriq. *quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 69. *art.* 4. Sancez *in præcep. decalog. lib.* 6. *cap.* 8. *nu.* 45. post infinitos, quos allegat, & *Tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 3. nos infra *nu.* 154. manente verò eodem vinculo voti paupertatis, clarum est, non haberi prò resuscitato, quò ad hoc, vt supponit Molfes. sed imò effectum mortis spiritualis durare, quidquid sit de bonis posteà quærendis, de quibus infra *nu.* 158. tàm ex fructibus Ecclesiasticis, quàm ex bonis, & successionibus indè perueniendis, de quibus, & si disponere non possit absquè Summi Pontificis dispẽsatione; tamèn potest in vita di-
136 stribuere † tàm expendendo prò sui substentatione iuxtà decorũ tantè dignitatis adeptæ; quàm pro pauperum consanguineorum, vel aliorum subleuatione, vt sentit Rot. Roman. *apud Cardin. Ludouis. in vna Vesellensi spoliorum* 13. *Februarij* 1609. *vt in decis.* 401. *& sub die* 28. *Iunij* 1610. apud eumdem *decis.* 466. vbi fuit firmatum Episcopum regularem facere fructus suos in vita, & disponere posse de eis, ac si esset sæcularis, allegat Bald. *in cap. clerici. el* 2. *de vit. & honest. cleric.* Nauarr. *cons.* 15. *n.* 4. *de regular.* & alios referẽs, ità teneri in toto orbe Christiano, & sensisse Rotã in alijs causis, de quibus ibi per eum, & per addentem, litt. A, addo Regent. Tapiam in dicta *Auth. ingressi. in verb. sua cap.* 6. *nu.* 59. cum plurib. sequent.

Non obstant contraria per Molfes. allata; quia facili negotio

137 tio † diluuntur. Nàm ad Primum, quod renunciatio, & donatio censentur conditionalia, quatenùs quis in religione perseueret, & ideò renũciatio cesset monacho effecto Episcopo; respondetur, quòd, & si hæc conditio subintelligatur in quacũque professione, etiàmsi non esset apposita in scriptura; vt dixi suprà *nu. 5.* cum seq. attamèn
138 nequaquam est perpetua, † quia tamdiu durat, quandiu professio emittatur, quæ si ritè, & rectè fuerit emissa conditio, cessat, quia iàm fuit adimpleta; nàm cum illa respiciat voluntatem emittentis, cessat professione expleta; quia velit nolit, cogitur perseuerare in eo, quod semel elegit, ideò hæc est condi-
139 tio, † quæ momento expletur ita, vt non habeat tractum successiuum. ad text. in *l. si quis heredem 7. C. de institut. & substit. l. heredibus 9. in princ. D. ad trebell.* Ruini *cons. 89. num. 8. lib. 4.* & in puncto Aponti *de potestat. Proreg. tit. de assensu reg. fol. 230. num. 13.* Rot. coràm Ludouis. *Fanensi lucri dotis 30. Iulij 1600* in Impress. *decis. 5. num. 10.* confirmatur ex eo quod assumptus in Episcopum, non cessat perseuerare in eodem proposito paupertatis, in tantum; vt sibi non acquirat nisi fructus; reliquum verò religioni acquirit, prout hactenùs, vt in dicta decisione Vilellen. non obscurè videtur sentire Rota, limitando tantum in eo casu, vbi ex-
140 pressè voluit † monasterio non acquirere; vndè dicimus, quod non liberatur in totum à potestate religionis; sed tantùm quò ad effectum obedientiæ, vt dictum est, & quò ad reliqua cõcernentia paupertatem potiùs aliqua ei permittuntur, quam in totum cum eo dispensetur, quarè conditio vna vicè quòd est adimpleta, facto alterius nõ incipit extare, & ideò in casu vbi quis professus transit de religione incapaci bonorum, ad capacem, non recuperat bona; sed tanùm transfert Ius
141 succedendi † in futurum, ità Doctor Marta. *de success. legali p. 3. quæstion. 13. art. 1. à nu. 2. vsque 27.*

Secundum parum facit; quia & si illa regula sit vera; quòd
142 renunciatio † præsumatur facta re in eodem statu permanente; attamen non procedit in casu isto vbi status non mutatur in substantia, sed in accidentalibus, vt probatum est, & notauit in specie Alexand. *consil. 32. num. 8. lib. 5.* quia, ait ipse, honor superueniens non mutat primæuum statum, licèt in aliquo augeat, sequitur Tappia. *loco citato vbi num. 71.* dicit, quod tantùm mutatur quò ad accidẽtalia regulę, quæ quales sint, habes ibi.

Ad tertium, quod religiosus

M ... esse-

143 effectus Episcopus possit † testamentum mutare, respondetur hoc ideò fieri, quia testamétum de sui natura est reuocabile, & ideò habilitato denuò testante potest testamentum reuocare, sicut dicitur de bannito, & postliminio reuerso, nàm licèt eorum testamenta acceperint firmitatem, secuto
144 banno † deportatione, vel seruiture, tamen posteà restituti Iure postliminij recuperant cũ alijs Iuribus Ius testamenti reuocandi, licèt hoc non sit ità tutum in Episcopo, quin de eò dubitari non possit, quia adhuc durat impotentia, ad effectum testandi de nouò, sicut diximus suprà *num.* 133. per quam rationem principaliter mouentur qui dicunt, monachum testa-
145 mentum reuocare † non posse; quia aliud de nouò condere non posset, & ità concludit Zeuallos *in comun. contr. comun. quaestion.* 806. *num.* 19. Nec facit,
146 quod monachus † exiens de superioris licentia, recuperet eius velle, vel nolle, quia hoc absolutè non est verum; haud enim potest superior super votis religionis dispensare, cum nec Papa, nisi iusta causa subsistente, dispenset. *cap. cum ad monasterium. cap. quod Dei timorem. cap. super quaedam. de stat. regular.* Illud verò, quod dicitur de Lazaro, quod resuscitatus
147 † bona recuperauit, non est applicabile; quia hic Episcopus non ità dicitur vetus homo, vt possit comparari cum pristino statu saeculi, cum adhuc retineat aliqua impedimenta, & ad illud de Lazaro videtur de directo contrarius *Textus in cap. super illa.* 4. *de secundis nupt.* vbi vir resuscitatus
148 non recuperat vxorem † de quo Menchiacha *controuers. Illustr. in praefat. num.* 76. Henriquez *in summa lib.* 2. *capit.* 12. Gened. *collectan.* 171. *num.* 7. *ad decretal.* & Rebuff. *in tractat. de pacific. possess. numer.* 268. dicit, quòd beneficialis miraculosè resuscitatus, non re-
149 cuperaret † beneficium. Facit etiàm Garz. Girond. *de priuileg. & exempt. explicat. num.* 128. & 129. vbi quòd, re-
150 ligiosus † resuscitatus non tenetur redire ad monasterium, quae omnia approbantur per D. Augustin. Barbos. *ad dictum cap. super illa.* & in puncto quòd Lazarus non recuperauerit bona, tenuit Benedict. *in c. Rainutius, verbo, mortuo itaq; testatore. n.* 324. sequit. Paschal. *de patria potest. p. p. cap.* 8. *nu.* 207.

Ad quartum concedo effici capacem bonorum prò se sustentando, vel in pios vsus conuertendo, non per hoc tamèn reuocare posse bona donata affirmare possum, imò expresse nego, nàm aliud est effici capacẽ in futurum; aliud capacitatem re-

retrotrahi, vt reuocet donata; Nàm ad primùm sufficit assũptio maioris dignitatis, ad secundum necesse esset annullatio præteriti status; quòd intantum abest, in quantum remanet monachus, pròut priùs tribus votis adstrictus, vt probat Martinus Azpilcueta Nauarr. *in conf. 6. nu. 11. de donat. lib. 3.* ibi tùm quia Monachus per assumptionem non exuit monachatum, quò
151 ad tria substantialia vota † nequè quò ad habitus delationẽ, licèt exuat quò ad alias obseruantias regulares, iuxta, & cetera; quibus addendus est Ricc. *in praxi decis. 596. fol. 707. in prima* qui mille cumulat, & alij suprà per nos traditi. *n. 133.*

Ideò minus vrget argumentum de renunciante, & egrediẽte, professione nõ expleta, nàm non est bona consecutio; Titius habitum dimittens, recuperat bona, ergò eodem modo recuperantur per assumptum in Episcopatum, quia intèr se casus isti differunt, & arguere de vno ad alium idem esset, quòd arguere de priuatione ad habitũ; qui enim à religione exiuit, professione non edita, habetur prò numquàm ingresso; qui verò est effectus Episcopus, adhuc durare videtur monachus, vt probatum est, imò perfectiorem statum adeptus esse. Non obstat Crauetta quia in loco allegato non dicit id, ad quod allegatur; Decius verò loquitur in terminis eius, qui exiuit, non emissa professione. Soccin. Sen. intèr cons. Ruin. de hoc nõ loquitur; sed de renunciatione facta ante ingressum monasterij, annullãda fauore ipsius Monasterij †
152 tamquàm in fraudem, contrà quèm, & alios, qui in hac re scripserunt, extat verior, & comunior Doctorum opinio, de quà Guttierr. *in cap. quamuis pactum verb. cum nuptui traderetur num. 1. vers. Et tandèm fol. 402.* Menoch. *de arbitr. cas. 436.* Gratian. *regul. 456. nu. 7.* Humad. *in l. 7. part. 5. titul. 7. gloss. 3. num. 4.* quo loci affirmant, Concilium Trident. eiusquè dispositionem non habere locum, quandò renunciatio facta fuit ante ingres-
153 sum religionis, & in hac forma resolutum fuisse in Sacra Congregatione deputata ad declarationem Concilij, Soccinum verò, & Corneum, suosque sequaces reprobatos inuenio per Decium *consil. 31.* Couarr. *in dicto capit. quamuis pactum* sequitur Minado. *in constitut. in aliquibus. num. 26.* Vasquez *de successION. creation. lib. 2. §. 18. requisit. 29. num. 93.* & post hos Dominus Marta in *summa successION. legali part. 3. quæstion. 13. articul. primo nu. 24.* declarans ibi ad finem, multum in se differre, quòd renunciatio facta sit antè ingressum, vel in ipso ingressu, cum his etiàm

contra Soccin. videtur pertransisse Sacrum Rotæ auditorium *in decis.* relata per Gratian. *disceptation.* 975. *num.* 31. *&* 42. ad quem etiàm recurrendum est, quoties incidat quæstio, an huiusmodi renunciationes sub-
154 iaceant sollemnitatibus † statutorum, requisitis in contractibus minorum. tàm in dicto capitè, quàm in alia *disceptation.* 971. *num.* 11. Natta verò, qui solus ex allegatis videtur percutere punctum, licèt perfunctoriè, si benè aduertatur non loquitur de recuperatione bonorum à religioso renũciatorum,
155 si Episcopus efficiatur; sed † tantummodò affirmat, quod iste talis recuperet primeua Iura succedendi; cui addo quamplures relatos per Addentem moder. *ad Capic. decis.* 200.

Item casus eius Consilij versabatur in eo, qui sibi expressè reseruauerat euentum egressus à religione, & dubitabatur, an re vera professionem emisisset, vndè agnoscens difficultatem, & quòd aliter dicendum esset, vbi deficit protestatio antè *nu.* 7. prorumpit in hæc verba [Inhæreo tamèn magis superiori fundamento propter expressam protestationem, quæ eximit rē ab omni difficultate.]

Restat Gratian. *in decis. Marchia* 42. qui nescio ad quid allegetur, cum appareat, conclusum fuisse prò validitate donationis, & sic contrà Patris Molfesij opinionem. Nec replicetur quòd in dicta causa per Gratian. relata non agebatur de professo, sed tantùmmodo de ingresso, qui antè professionem exijt, de cuius exitu nec constabat, quia hæc replicatio facit, vt Gratian. non solùm perperam allegetur, sed etiàm vt à contrario sensu possit capi prò nobis, si ità licet arguere in dictis Doctorum.

Dixi, restat Gratian. quia Caualcanus in loco allegato nil dicit ad propositum, vt responsione egeat. Minus facit, quòd iste religiosus electus Episcopus dimittat habitum de licentia superioris. Quia respondetur, quòd nullam agnoscimus in superiore pote-
156 statem, qua † possit subditum à votis absoluere, vt suprà diximus, nàm prohibitio ità afficit subditum, sicut, & superiorem, aliàs posset sibi ipsi dispensare quod ineptum esset asserere Iacobus de Graff. *decis. aurear. par. prima lib.* 3. *cap.* 5. *numero.* 59. Auendagn. *de exequend. mandat. Princip. parte prima cap.* 4. *num.* 34. *vers.* Tertio requiritur Pacian. *consil.* 36. *n.* 103. Pater Molin. *de iust. & iur. tr.* 2. *disp.* 141. *vers. dubium* Regēs de Tapp. Marchio Belmontis in *auth. ingressi uerb. ideoq; nec de his, c.* 1. *n.* 4. *&* 27. *C. de Sacrosã. Eccl.* P.

Less.

Less. *de iust. & iur. lib. 2. c. 41. dub.* 8. Azor. *instit. moral. p. p. lib. 12. c. 9. quæst. vlt.* Sanc. *in præcepta decalogi tom. 2. lib. 6. cap.* 8. Fr. Emanuel Rodriq. *to. 3. quæst. 69. art. 2. quæstionum regularium* Bartholom. à S. Fausto *in thesaur. religiosorum lib. 8. quæst. 62. & 65.* asserentes, prælatum cum toto conuentu testandi licentiam concedere non posse; neque e-
157 tiam Capitulũ † generale, quos moderne sequitur D. Augustin. Barbos. *in cap. quia ingredientibus. 2. nu. 6. de testam.* amplians post prædictos; vt neque possit codicillos conficere, neque causa mortis donare; limitando vbi quid moderatum ex causa donet, sicuti post Cin. & Bart. tenet Tapia dicto loco, Xuar. *allegat. 20. n. 27. in fine*, quatenus verò Molfes. ibi affirmat, quòd saltẽ recuperare debeat bona ex tacita permissione Sum. Pontificis, illum in Episcopum eligentis,
158 † confirmo in quantum ad exitum; sed nego quò ad recuperationem suorum; nàm ista dispensatio non solùm trahitur ad bona renũciata: sed neque operatur, vt censeatur data facultas testandi de bonis patrimonialibus superuenientibus; quia licet Pontifex eligendo, videatur cum eo dispensare voluisse, nè regulis monasticis ampliùs adstringeretur, neuè sub potestate superioris maneret, ità vt nullo in hoc superioris consensu interueniente, ex illo die censetur eum suo Iuri restituisse, vt ait post Abb. & alios P. Azor. *instit. moral. part. prima lib. 12. cap. 19. quæst. 13.* Emanuel Roderiq. *quæst. regular. to. p. quæst. 34. art. 4.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 12. nu. 49.* P. Sances *in præcept. decalogi to. 2. lib. 7. c. 29.* Attamen in concernentibus vota substantialia religionis, in tãtum non censetur dispensasse, vt noua facultate opus sit, ad effectum, vt disponere possit etiã de patrimonialibus, iuxtà doctrinam dicti fratris Emanuel *in dicto tract. to. 3. quæst. 69. art. 4.* Enriq. *in summa lib. 10. cap. 33. n. 3. & 4.* Pacian. *cons. 132. nu. 35. lib. 1.* Regens de Tappia *in dicta Auth. verbo, sua cap. 7. num. 85.* Sanches *dicto to. 2. lib. 6. c. 6. n. 10* vbi affirmat, religiosum iã Episcopum obtinentem testandi
159 licentiam † ad pios vsus teneri exprimere duplex impedimentum, videlicet se esse religiosum itèm, & Episcopum, aliàs dispensatio esset vitiosa; vndè quòd huiusmodi religiosi Episcopi effecti non recuperent bona, quæ monasterio obtule-
160 rũt, † in ipso ingressu, firmauit post multos Dominus Tappia *loco citato in verbo, sua cap. 6.* percurrens omnia, à quibus dicitur solutus per huius dignitatis adeptionem, & post Bart. Felin. & Aluarot. idẽ tenuit Corbul. *de iur. emphit. tit. de priuat. ob mor-*

tem civil. n. 3. fol. 37. Casan. *conf. 26. nu. 12.* Rot. Rom. *in nouiss. diuers. decis. 705. n. 4. to. p.*

Demùm nimis fragilè, non dicam extrà propositum, est illud quod adducitur de conditione suspensiua subintellecta in istis renunciationibus, per quam efficitur, vt pleno Iure dominium non transferatur, quia hæc conclusio non potest fundari in Iure nostro, & erubescimus, cū sine lege loquimur; maximè quia nimis perniciosū esset quòd actus puri starent in suspenso, nec dominium transferretur, & quòd expectari deberet mors naturalis ingressi, vt hæc conditio impleretur, cum è contra verum sit, quòd professione completa haberi debeat prò mortuo ad omnem Iuris effectum tàm pro restitutione fideicommissi, quam prò legitima filijs debita, de quibus infrà latiùs patebit. Nec omittam, quòd hæc sentētia repugnaret,
161 satis apertè sensui sacrosancti † Concilij Tridentini, volentis huiusmodi renunciationes iure factas, habere omnimodam firmitatem, ex quo nemo Patrum nostrorum hanc conditionem subintellectam, effectum earū retardasse somniatus fuit.

Cuius sententiæ nullum potest afferri efficacius argumentum illius suprà relatæ conclusionis, videlicet, quòd neque recuperet bona monasterio delata, quā ex Tappia nos quoque probauimus, eque etenim duraret conditio respectu Monasterij, sicuti affirmat Molfes. durare respectu renūciatarij, ac ideo quòd vtroq; casu cesset, ac pro impleta haberi debeat, affirmauit Gamma *decis. 308. in causa monasterij. nu. 2. & 3.* quem sequitur D. Augustin. Barbos. in *cap. 2. num. 12. de testam.* Quibus omnibus attentis existimo magis iuridicam opinionē Fabij de Anna, non obstantibus prædictis Molfesij fundamentis, necnon, & responsionibus ad noua motiua impressis, post *secundam partem ad consuetud. Neapol. cons. 39. n. 7. cum sequent.* à cuius opinione libenter recedo, non solùm ex prædictis rationibus, sed etiam, quia nimiū excessit, cùm pro tuenda sua opinione, egrediendo terminos modestiæ, prorumpit contrà consulentem ex aduerso, dicens, quòd scripsit prò pecunia, & non prò veritate, in quo vt verùm fatear, ipsum laudare non possum, Et si in cæteris reputē illum omni laude dignum; Nequè enim ex hoc quod consulenti in Iure aliquid laboris ergò tribuatur, quod etiàm palmarium, seu honorarium appellamus, dicendum est, contrà veritatem cōsuluisse; etenim om-
162 nis labor optat † præmium, secundùm Apost. ad Corinth. *p. cap. 3.* & altari seruiens, de altare viuere

tract. 1. disc. 2. part. 3.

viuere debet, *cap. cum secundum 16. de preb.* Dignus est enim operarius mercede sua Surd. *de aliment. tit. p. quest. 59. n. 2.* Mexia *in in tass. pan. concl. 2. n. 87.* & est elegans canon in *c. quicumque 12. quest. 2.*

Nec credendum est, quòd omnia responsa per ipsummet Molfes. reddita fuerint gratis, dato quod prædictum fauore Episcopi fuerit prò amico confectum, prò quo facilius fuisset Iura peruertere, quàm prò modica pecunia non gratis data.

Ideò apud me certum est, quod huiusmodi consulentes, qui potius student maledictioni
163 † quã in doctrinis afferẽdis magis exinanire dicantur, fidem suis responsis, quàm addere; vndè sæpius in cliẽtum perniciem causas amittunt.

Amplio, prædictam conclusionem etiam procedere in bonis feudalibus; imò multò for-
164 tius, † sicuti enim ad feuda supuenientia post Episcopatum adeptum non admittuntur, minus rehabebunt feudalia in agnatos delata, stante ipsorũ professione, per ea quæ latè post mille Grass. noster deduxit de *effect. cleric. in effect. 4. num. 121.* & per ea, quæ latè per nos tradentur in causa feudi Gibillinorum.

Magna enim est inter Doctores altercatio, an Episcopus,
165 † vel Cardinalis, non tamèn monachus capax sit feudi superuenientis, cum prò affirmatiua sint Isern. *in cap. p. §. si quis decesserit. si de feudo defunct. content. sit* Bald. *in cap. p. in fin. vbi* Afflict. *n. 10. de milit. vassall. qui arm. depos.* Abb. *in cap. inter dilectos. n. 2. & 5. de fid. instrum.* Bellam. *cons. 48. col. 3.* Ias. *cons. 119. lib. 4.* Curt. Iun. *cons. 142. nu. 47. lib. 3.* Natt. *cõs. 507. n. 17.* Ludou. Molin. *de primog. lib. p. cap. 13. nu. 97.* Clar. *in § feudum quest. 78. in fin.* Cephal. *cons. p. n. 40. cons. 2. n. 13. & cons. 151. nu. 43.* Ann. *singul. 70.* Mart. de Iurisdict. *part. 4. cẽt. p. casu 97. nu. 5.* Scruff. *cons. 140. nu. 12,* quos omnes refert Bambac. *in cap. p. §. qui clericus. nu. 85. 89.* mouentur quia aliàs illa suprema dignitas afferret potiùs decrementum, quàm incremẽtum, quibus Grass. noster dicto *effect. 4. nu. 118.* addit Brothol. *de feud. cap. 5. tit. qui feud. dare, vel accipere possint, num. 49. vers.* hi feuda amittunt; Guer. Pison. in *consimili tractat. cap. 32. num. 20.* Menoch. qui alios allegat *consil. 54. nu. 31. & cons. 181. num. 80.* Conrad. *in templo omnium Iudic. lib. p. cap. 2. de rege quest. p. num. 21.* Fronster. *de success. ab intestat. cap. 23. nu. 44.* Tappia *in d. Auth. ingressi verb. sua, c. 14. n. 45.*

Et prò negatiua Andr. Sicul. dictus Barbat. in *suo tractat. de prestantia Cardinal. lib. p. quest. 5. nu. 15.* Imol. *dicto cap. inter dilectos.* Ioan. de Anania *in cap. Iudei*

il 2,

il. 2. *in gloss. fin. n. 2. de Iude.* Calderin. *cons. 2. tit. de feud.* Ruin. *cons.* 52. *n.* 18. *& 8. uers. Ex his igitur. lib. p.* Petr. de Geruit. *in §. qui clericus,* vbi Bambac. *n.* 106. tenet, hanc esse magis communem opinionem, & allegat vltrà prædictos Minad. *in constit. in aliquibus in verbo, filiorũ n.* 6. Menoch. *in tract. de arbitr. iud. cas.* 231. *nu.* 6. *& cons.* 181. *nu.* 63. *& seqq. lib.* 2. *& cons.* 202. *nu.* 116. *& seq. lib.* 8. Io. Bapt. Vicemal. *cons. p. nu.* 127. *inter cons. feud. diuers.* qui testatur de communi opinione Io. Gall. *inter eadem cons. cons.* 2. *n.* 100. *uers. &* cõsequenter ex ordine, vltrà prædictos allegatos per Bambac. *d. n.* 86. qui *in num.* 87. dicit, quòd aliàs de facto Sacrũ Consilium Neapolitanum hoc habuit prò resoluto. Idem dixerunt Rosentall. *in tracta. de feud. c. 7. côcl.* 29. *n.* 9. Intrigl. conciuis meus in *tract. de feud. cent.* 2. *art. p. n.* 161. *&* 162. Vultei. *in tract. de feud. lib. p. cap.* 9. *num.* 67. *verf. dè Episcop. & verf. Cardinales fol. mihi* 467. vbi dicit, hanc esse dè iure veriorem opinionem, Rimin. Iun. *cons.* 527. *nu.* 65. *& seqq. lib.* 5. Menoch. *de arbitr. in addit. ad cas.* 231. *nu.* 44. qui alios allegat, Masull. ad Capyc. *dec.* 70. & alij, quos allegat Grass. *d. effect.* 4. *nu.* 119. qui dicit, hanc sibi videri veriorem; Ego tamèn adhærerem priori opinioni proptèr authoritatem Andreæ de Isern. Bald. & aliorum, maximè vbi seruitium non esset præstandum personalitèr, vel vbi admitteretur fæmina; nàm cùm vtroque casu possit per substitutum seruitium præstari, vt affirmat Rot. Roman. apud Farin. *decis.* 362. *nu.* 3. *p.* 2. *tom.* 3; huiusmodi dignitates obtinentes debent habiles censeri, vti vidimus disputatum, & conclusum prò Sacerdote Don Angelo Maglia supèr inuestitura capienda feudorum Cisalianæ, li Castelluzzi, & mandrà noua, illâ præcipuâ ratione; quod post concordata cum Papa Honorio in planitiæ
166 Sancti Martini Ecclesiæ, † & Ecclesiasticæ personæ capaces feudalium existant; sicuti, & Grass. refert.

Descendo tamèn in sententiam Molfesij, quotiès in renunciatione adesset pactum, vel cõditio, quòd donatio censeatur facta, si, & quatenus profitens in religione permanserit; nàm tali casu iuxtà cons. Nattæ, secuto quandocumq; egressu, recuperabit bona renunciata non liberè ad disponendum, sed ad fruẽdum tantum.

tract. 1. *discep.* 2. *part.* 3.

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA QVARTA.
ARGVMENTVM.

Ocietatis Iesu instituta referuntur, ex quibus generibus personarum constet, & quas Domos habeat, an scholares professi, eorumque nouitij sint feudorum capaces; & an bona etiam in tertios traslata recuperent, si habitum dimittant; Fęminæ quare in regno ad feuda admittantur, & quid de Clericis beneficiatis; Et an seruitium sit personale domino feudi præstandum; Quando princeps censeatur dispensasse cum inhabili in agnati præiudicium: Via executiua ad feudum quando agi possit. Causa quãdo dicatur feudalis. Filij ingressi, & amissi in acie an ad feudũ admittantur?

SVMMARIA.

1 *Societatis Iesu religiosus an recuperet bona in ingressu relicta, si ipse dimittatur.*

2 *Auctores ipsius, in quæstionibus ad eius institutum spectantibus citantur.*

3 *Constat ex quatuor generibus personarum, & tres habet domorum species.*

4 *Eius nouitij, scholaresque professi, eorumque domicilia bonorum capacia existunt.*

5 *Coadiutores vtriusque generis, & professi quatuor votorum sunt omnino incapaces, & mortuis æquiparantur.*

6 *In ea omnes personæ prout vnum corpus efficiunt sunt mendicãtes.*

7 *Est vere religio, & contrarium asserens est excommunicatus.*

8 *Scholares professi possunt bonis interdici ad libitum superiorum.*

9 *Scholares si sponte egrediantur sunt apostatæ, idemque si dant causã, vt dimittantur.*

10 *Votorum substantia dependet ex vo-*

voluntate promittentis, ideo nō immutatur per accidens ex facto alieno dependens.

11 *Census cōtractus dicitur perpetuus, & tamen potest ex parte venditoris dissolui,*

12 *Societatis Iesu subiecti æquales sunt in substantia votorum.*

13 *Religio fecit se ipsam incapacem succedendi ab intestato scholaribus professis,*

14 *Scholares professi ipsius legitimè, dimissi validè matrimonium contrahunt.*

15 *Matrimonium ratum contractum ante professionem in ea factam, an dirimatur iuxta Sacr. Sancti Concilij Tridentini dispositionem.*

16 *Nouitij Societatis recuperant bona allodialia ad instar nouitiorum aliarum religionum, sed an feudalia.*

17 *Nouitius an recuperet feudum durante nouitiatus tempore sibi delatum, latè discutitur.*

18 *Clericus si mota sibi quæstione de feudo patiatur agnatum ipsum ingredi, vel dominum eum non recuperat si habitum dimittat.*

19 *Nouitio potest statui terminus velit ne feudum. alias agnatus proximior admittitur.*

20 *Feudum delatum nouitio agnatis vel domino permittentibus potest stare in massa hæreditatis vsque quo deliberet.*

21 *Potest eodem modo agnato concedi reuocabiliter durante dicto tempore.* tract. 1. discep. 2. part. 4.

22 *Hæredis non adeuntis portio infra tempus de iure prætorio datum transit incohæredem vel coniūctum reuocabiliter.*

23 *Feudum francum, vel informe transit in nouitium, & interim administratur per monasteriū.*

24 *Scholares Societatis Iesu eiecti recuperant bona donata ex causa ingressus ex consuetudine, non derigore.*

25 *Iesuita Scholaris recuperat bona in alios traslata tempore, quo fuit in Societate, sed an feudalia.*

26 *Assimilantur clericis minorum ordinum beneficiatis secundum aliquos.*

27 *Clericus beneficiatus si, delato sibi feudo, beneficio renunciet, illud recuperabit, secus verò si iam delato beneficium assumat.*

28 *Hæres si patiatur labi tempus datum ad adeundum censetur repudiasse.*

29 *Feudale seruitium videtur quod in Regno non requiratur, quod sit personale ex quo fœminæ admittuntur.*

30 *Feudi dominus scienter non opponens de inhabilitate censetur dispensare, & n. 48.*

31 *Andreas Ortulanus Regni Prothonotarius, & Consistorij magnæquè Regiæ Curiæ Iudex laudatur.*

32 *Iesuitæ scholares potius assimilantur monachis respectu feudalium.*

33 *Feudi incapax est monacus, & qui vouet religionem.*

34 *Monasterium nō succedit in feudo pro*

pro quo præstatur seruitium personale, eumagium, vel habente iurisdictionem,

35 *Feudi incapaces sunt in hoc Regno Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ.*

36 *Seruitium domino feudi præstandum in Regno Siciliæ est personale, nec admittitur seruire volens per substitutum.*

37 *Extensio non fit in exceptionibus de similibus ad similia.*

38 *Iesuitas scholares non succedere in feudis iurisdictionalibus, vel requirentibus seruitium personale, qui dicant.*

39 *Magis assimilantur clericis beneficiatis, quam simplicibus, & ratio assignatur.*

40 *Clerici beneficiales non possunt clericatum renuntiare, ideo sunt feudi incapaces.*

41 *Feudi acquisitio ad fauorem secundogeniti stante inhabilitate primi est irreuocabilis.*

42 *Dispensatio de iure speciali non nocet tertio.*

43 *Restitutus de iustitia recuperat bona in tertios translata, secus si de gratia.*

44 *Exceptio inhabilitatis, quæ facit rem transire ad alium, est de iure tertij.*

45 *Feudi dominus non dispensat inhabilitati per quam feudum transit in agnatum, sed tantum vbi transit ad eum.*

46 *Feudi dominus nec de plenitudine potestatis potest derogare iuri agnati consistenti in re quid, quid sit si spe tantum.*

47 *Iura alteri fauorabilia procedunt eo volente.*

48 *Patientia Principis, in officijs habetur pro titulo.*

49 *Officialis administrans sciēte Principe, vel ab eo nominatus habetur pro electo.*

50 *Princeps solo verbo nobilitat.*

51 *Via executiua, quando agi possit ad feudum.*

52 *Feudalis non dicitur causa quoties feudum auocatur actione personali, etiā ex lege feudi.*

53 *Causa ad hoc, vt sit feudalis, quæ debeāt concurrere.*

54 *Rocci de Potenzano præcipui aduocati laudes.*

55 *Feudo priuatus per ingressum religionis, non excludit eius filium.*

56 *Bello amissus aliquando habetur, ac si viueret.*

DEuenio ad tertium de eo, qui professione ritè, rectèquè emissa in Societatis Iesu religione, postmodum de licentia superioris ob aliquam rationabilem causam iuxta dictæ religionis laudabilia instituta ad sæculum redeat, an vi-
1 delicet iste talis recuperet bona ingressus intuitu in alios translata, vel illa, quæ dum ipse in statu religioso manebat ad alios peruenerunt, de quo integram particulam scribere decreui, vt meæ deuotionis erga societatem hanc signum aliquod ostenderem, licet longè, late-

lateque patere possent, cuiquè, qui ad eiusdem religionis doctissimos alumnos recurrere vellet, omissis auctoribus illis, loquentibus in terminis aliarũ religionum à quarum institutis, non rectè arguitur ad ista, hi
2 sunt, Pater † Ludouicus Molina, P. Thomas Sances, P. Joannes Azorius, Illustrissimus Cardinalis Bellarminus, Pater Leonardus Lessius Pater Enriches, & vltra hos ad Emmanuelem Rodericum Monachum locis per me infra citandis.

Et pro introductione materiæ præmittendæ puto aliqua scitu digna concernentia huius peregregię religionis institutũ, quæ erunt lectori non iniucunda, & Primo religionem hanc ex quinque personarum gene-
3 ribus constare, † nouitijs videlicet, scholaribus professis, coadiutoribus duplicis generis spiritualibus, & temporalibus, & ex temporalibus, aliqui formales, aliqui simplices, qui scholaribus æquiparantur, & denique professis, quos quatuor votorum appellant. Secundo tres domorum species habere, domum videlicet professam, Collegium, quòd studiorum domũ alij nominant, & domum deniquè probationis pro nouitiorũ habitatione institutã, harum personarum primæ, nouitij videli-
4 cet, & scholares † professi trium votorum simplicium sunt bonorum, atque successionum, tã ex testamento, quàm abintestato capaces, possuntquè bona retinere, de eisquè disponere pios in vsus, de superioris tamen licentia, prout infra dicetur, ideoquè domus probationis, & collegium ad ipsorum scholarium, & nouitiorum inhabitationẽ instituta capacia pari modo sunt bonorum in communi pro eorum substentatione, expedit namque, ad hoc, vt possint religiosæ disciplinæ, & studijs literarijs incũbere, vt opus non habeant victum sibi quærere, vel manibus laborare, è contra vero coadiutores vtriusque generis, † necnon professi
5 quatuor votorum viuunt in altissima paupertate, quare tàm domus ipse professæ, quàm personæ haud capaces sunt omnis generis bonorum, & in communi, & in particulari ad instar cappuccinorum, vel minorum dę obseruantia, ac per hoc reputantur, vti verè mendicantes viuentes ex eleemosynis piorũ hominum; quorum solemnis professio mortem plenariam operatur, ad omnem iuris effectum, non minus, ac si indictis religionibus fuisset emissa, vt colligitur ex dictæ Societatis constitutionibus *par. 6. cap. 2. §. 12.* & distinctè tradit Pater Molina *de iust. & iur. disput.* 139. & 140. P. Sances *in summa tom. 2. lib. 7. cap. 12.* Pancirol. *cons.* 14. Gabr.

tract. 1. disc. 2. part. 4.

Panciroł. *consil.* 114. Gabr. *consil.* 28. *lib.* 1. Mandosius *in tractat. de priuileg. ad instar parte vltima.* Iacob. Menoch. *cons.* 1014. D. Marta *in summa success. legal. to.* 1. *part.* 3. *quæstion.* 13. *articul.* 1. *nu.* 17. *fol.* 1089. Stephan. Gratian. *discept.* 202. *num.* 44. *tom.* 2. omnes verò, tàm scholares, quā coadiutores, & professi quatuor votorum sunt propriè, & realiter religiosi, omnesquè personæ, prout vnum corpus religionis efficiunt † censeri debent
6 mendicātes, & gaudere eorum priuilegijs, nec enim capacitas ad tempus permissa respectu nouitiorum, & scholarium, quatenus sunt in via ad assequendū perfectiorem statum religionis, qui consistit in coadiutoribus, & professis derogat essentiæ mendicitatis, ex quo debet inspici finis, & principale intentum, atque propositum religionis, & si media, quæ ad finē cōducunt, appareant prima, vt dicitur, faciè diuersa, vt discurrit Menoch. dicto loco, ascenditur enim de virtute in virtutem vsque ad montem Sion. Qua propter Gregorij XIII. diplomate incipiente, ascendente domino sancitum est, vt nefas sit prædicta in dubium reuocare diris subijciendo † non so-
7 lum illos, qui audent asserere totum corpus societatis religionem non esse; sed etiam eos, qui de istis scholaribus secus sentiunt, & an sint verè religiosi negatiuè resoluunt, de qua mentionem facit compendium societatis in verbo religiosus, & Don Hieronymus Fernandes de Otero in *diuers. quæst. iuris par.* 1. *quæstion.* 9. vbi ad partes disputat quæstionem, & resoluit affirmatiuè, etenim, & si in multis per quā maximè distent huiusmodi scholares professi à professis quatuor votorum, attamen quo ad essentiam religionis respectu ipsorum vouentium, nihil differunt, vt benè notat dictus Otero ibi.

Nec his refragatur, quod possint bona retinere, quia hoc eis permittitur non ad eorum libitum, sed donec superioribus placuerit, ità, & taliter, quòd quandocunque ipsis †
8 videbitur tali scholari administrationem bonorum interdicere, & vt bonis se abdicet mandare, teneatur illico obtemperare, & de omnibus irreuocabiliter disponere, pios in vsus, vel fauore consanguineorum, adhibito tamen duorum ex dicta religione patrum, ad hoc opus per superiores electorum, consilio.

Diximus irreuocabiliter, quia fas non est per viam donationis causa mortis, vel testamenti hoc per agere; quasi nulla debeat remanere spes recuperationis disponendorum, neque

enim nouitijs post ingressum
hoc permittitur, vt affirmat P.
Molin. dicta *disputation.* 139.
*versicul. tàm professi, & versicul.
nouitij.* Lessius *de iustit. & iure,
lib. 2. capit. 4. numer.* 27. Sances
in summa dicto lib. 7. *capit.* 8. *numer.* 22.

Minus etiam obstat quod
possit societas quandocumque
hos scholares dimittere à votis
absolutos, quia respondetur
hoc euenire ex parte societatis,
quod quidem non facit, vt respectu
ipsorum non sint votis
adstricti, & si possint per Generalem
Prepositum iusta de causa,
vtputa inhabilitatis, vel infirmitatis
dimitti; vt Otero
dicto loco affirmat, in tantum
vt si sponte sua egrediantur, habitumquè
dimittant secularibus
se immiscendo sint, & haberi
debeant pro verè aposthatis;
9 † & vti tales coerceri, sicuti
si data opera sint in causa,
vt dimittantur; nam dispensatione
non obstante votis manent
alligati, vt docent Lessius
in dicto tractat. lib. 2. capit. 41. dubitat. 1. num. 8. Sances *in summa
dicta tom. 2, lib. 6. capit. 9. num.*
60. quapropter per dictos auctores
isti scholares assimilantur
seruis, qui licet possint
à dominis manumitti, & libertate
donari, non tamen
licitum est ipsis in libertatem
se vendicare, sequitur Gregor.
de Valentia, & alij allegati
per Reginald. *in praxi fori
pænitential. lib. 18. capit. 24. num.*
367. Et ratio affertur in casu
isto multum concludens per
Ioannem Andream *in capit. semel
Deo dicatum de regul. iuris in 6.*
quòd cum substantia votorum
dependeat à voluntate emittentis,
10 † non immutatur per
aliquod accidens, quod dependet
ex alieno arbitrio sequitur
Honded. *consil.* 62. *num.*
47. & 48. *lib.* 1. sicuti diximus
de contractu census, qui
non per hoc dicitur temporalis,
ex quo venditori facultas
est illum quandocunque redimere;
quia sufficit ad perpetuitatem
contractus, quod
sit perpetuus ex parte ementis
11 † argumento *l. sufficit vbi
notat Iason num. 2. D. de condit.
indeb. l. iuris peritos 23. D. excusat.
tut.* Glossa *prima in capit. final. in
verbo perpetuos, vbi Gemin. nu.* 8.
de rescript. in 6. Bonius *de censibus
articul.* 14. *num.* 32. *& artic.* 15.
num. 38. Ruinus *consil.* 82. *num.*
2. *lib.* 2. Decianus *consil.* 59. *nu.*
10. *lib.* 1. Fideric. Martin. *de iure
cens. capit.* 2. *num.* 14. ex nostratibus
Anton. Cannet. *in extrauag. volentes. §. successiue num.* 15.
fol. mihi 164. Conc. *de cens. capit.*
1. *quæstion.* 1. *articul.* 2. *part. prima
fol.* 5. *à nu.* 2. vbi alibi se citat,
cum alijs per nos adductis in
discursu primo secundæ Traction.
in pulchra quæstione, an inter
immobilia computentur.

Tract. 1. disc. 2. part. 4.

Sc-

Sequitur ex his omnes in hac Societate professos, siue simpliciter, siue solemniter professi fuerint æqualiter, quo ad ipsos spectat, ac verè religiosos esse
12 vt puta in substantia † æquales iuxta ea, quæ dicuntur in dicta bulla Gregoriana *vers. ad hac*, & confirmant Molin. *loco citato vers: non solum.* Lessius *ibid.* nec non Reginal. *lib.18.c.24.n.366.* Sances *in summa to. 2. lib.6.cap. 9.nu. 60.* Emmanuel Roderic. *tom.1.art.9.quæst.2.regulari:* Menochius, & alij superius citati, nec huic conclusioni, vt dictum est obstare, quod aliqui ex eis à religione dimitti possint.

Illud autem minimè tacendum puto, quod habui à P. Molin. *dicta disputation. 139. vers.* tàm professi, quàm coadiutores (ex hoc enim cognosci potest, quàm aliena sit societatis huius religio à successionibus suorū affectādis, & quā pessimè à quibusdam detractoribus carpitur, quibus iam, per quam plures apologeticos discursus satisfactū est) Societatem nēpè ipsam sese
13 incapacē effecisse bonorum † scholarium prædictorum, qui professione emissa, nullam de suis bonis ante solemnem professionem, vel coadiutoriam dispositionem fecere, ità vt in hoc casu, non ipsius societatis domus, sed ipsorum professorum intestati hæredes ad huiusmodi bona admittantur, quem omnes prēcitatos secutos esse inuenio.

Cæterum indubitatum est istos legitime dimissos posse ma
14 trimonium liberè † contrahere, ex quo à votorum omnium obseruatione soluti remanent. Azorius *institut.moral.par. 1. lib. 12.cap. 6. quæst.2. in fine.* Sances *in præcep.decalogi.tom. 2.lib. 5.cap. primo.num. 11.* Vasquez *prima 2. quæst.96.articul 4.disputat. 165. cap.8.nu. 83.* P.Ribadiner. *de Societat.Iesu instit.cap.17.* in solutione ad quintum *& cap. 19. ad finem.* solummodo dubitatio insurgit, an sicuti dispēsatione obtenta, vti dictum est, non impeditur matrimonium contrahendum, pariter non dirimatur
15 † contractum, quod professionem præcesserit, & an Concilij Tridentini decretum extendatur ad hos scholares professos, & non extendi, firmat Vasquez *dicta disput. 165.cap.10.* Ribadiner. *loco citato cap.19.§.el primier.* Enriches *in summa libr.11.cap.8. nu.7.* Sances *de matrim.lib. 2. disputat.18.nu. 6. & in præcepta decalogi dicto cap. 1.nu. 29.*

Nec facit quod matrimoniū contractum per scholarem professum dispensatione non præcedente iudicetur nullum, quia hoc euenit ex speciali huius religionis priuilegio; Item resultat ex conclusionibus prædictis, quod respectu ipsorum habeantur prout essent solem-

niter professi Enric. dicto *lib.* 12.*cap.* 5.§.5.*&* 6. Valent. *tom.* 4.*disput.* 10.*quæst.* 5.*puncto* 3. Reginald. *in praxi lib.* 31. *numer.* 225.

His præmissis, vtpotè necessarijs, ad decisionem quæstionis; plures casus distinguendo, deueniam. Primus casus est, quandò donatio facta sit per nouitium ante, vel post ingressum de licentia superioris iuxta societatis institutum.

Secundus quando fit à scholare professo antequam solemnem emittat professionem.

Tertius vbi agitur de bonis vtrique superuentis separando in vtroque casu allodialia à feudalibus, vbi diuidi necesse sit.

Quò ad primum nouitium recuperare omnia per eum donata, quæ ante ingressum possidebat, certū est, nec quo ad hoc,
16 hæc religio ab alijs differt, † vnde in ea locum habent omnes conclusiones per nos supra firmatæ in *nu.*14. quibus addendus est Reg. de Tappia *in authen. ingressi. verbo sua c.*2. *nu.* 81.

Diximus, quæ antea possidebat non sine mysterio, etenim si de bonis post ingressum superuenientibus agatur, distinguendum erit, separando feudalia ab allodialibus, vt ista recuperet eodem modo, prout bona, quæ ante ingressum possidebat, feudalia tamen secundum aliquos tantummodo habere possit, si *tract.* 1. *dist.* 2. *part.* 4.

per agnatos nō fuerit realis capta possessio, † nàm vna vice,
17 quòd ad agnatos transijt feudū, non poterit reuocari ex quo res non est amplius integra, quæ resolutio respicit ad tertium casum, illamquè firmauerunt Båbac. *in* §. *qui clericus num.* 53. *&* 60. Ardizon. *de feud. cap.* 97. *col.* 1. *&* 2. qui generaliter loquuntur, non solum in superuenientibus sed etiam in ante quæsitis.

Contrà verò, quòd imò nouitius pariter recuperet feudalia ante ingressum quæsita, quàm post ad instar allodialium sensérunt Thom. de Marinis *de feud. lib.* 1. *tit.* 2. *de feud. ex pact. & prouid. nu.* 139. post præpositum in *dicto* §. *qui clericus num.* 2. & Afflict. *n.* 31. Tappia *in dicto verbo sua. cap.* 14. *nu.* 16. *vers. sed contrarium.* Graff. noster *de effect. clericat. effect.* 4. *nu.* 25. *&* 32. dicens quòd hæc opinio est æquior, & verior in puncto iuris, quàm etiam modernè tenet D. Augustin. Barbos. *in tractat. de offic. & potestat. Episcop. part.* 3. *allegation.* 101. *numer.* 37. *& sequent.* & magis nouè idem *in cap. super eo* 9. *num.* 5. *in fine, de regularib.* vbi allegat Caldas *in leg. si curatorem verbo implorare à nu.* 37. *D. de restit. in integr.*

Ego verò ità quæstionem terminandā putò, quod aut feudū fuit delatū nouitio ante ingressum, aut post, primo casu iterum distinguo, quòd aut propin-

pinquus agnatus habuit feudum ex renunciatione, seu refutatione ingressi, & tunc nouitio ad sæculum reuerso tenetur ei feudum restituere; pro qua conclusione potest allegari dicta *auth. ingressi, & authen. de monachis in principio*, vbi disponitur, quòd recuperet bona ingressus intuitu donata, quorum decisiones, vt annuit Grassus dicendum est comprehẽdere etiam feudalia, ea potenti ratione, quod non habeamus legem feudorum contrarium disponentem, quæ corroboratur etiam ex eo, quod per Concilium Trident. disponitur, vt nouitio exeunti omnia bona restituantur, quod decretum, non solum, vt aliqui putãt comprehendit superiores religionum, sed etiam consanguineos, vel alios, ad quorum manus bona nouitij delata sunt, vel ex propria renunciatione, vel alio acquisitionis titulo, tàm feudalia, quàm allodialia.

Aut agnatus feudum habuit, non ex facto nouitij, sed quia sublato de medio nouitio possessionem fuerit ingressus, vti proximior in inuestitura vocatus, & tunc si citari fecerit nouitium, terminumquè ei constituti ad deliberandum; fortè nõ teneretur illud restituere nouitio exeunti, sicuti dicimus de clerico, qui si patiatur agnatum feudum ingredi, vel domino deuolui, mota sibi quæstione de feudo, etiam quod postea habitu dimisso laicus efficeretur feudum, vtique non recuperat, vt ex Neapolitanis tenuere.

18 Capyc. *decis.* 125. *num.* 11. Reg. de Ponte *decis.* 4. *nu.* 4. ex Oltramõtan. Rosentall. *de feud. cap.* 7. *conclus.* 30. *num.* 1. ex nostris Intrigl. *de feud. cent.* 2. *art.* 1. *nu.* 185. Grass. *dicto effect.* 4. *num.* 85. quibus assentior, licet respectu nouitij pro modo non resoluam, sed tantum te remitto ad doctrin. Mart. *de success. tom.* 1. *p.* 3. *quæst.* 13. *art.* 2. *à num.* 11. (dicturi forsan in nostro de verborum feudalium significatione tractatu, Deo adiuuante) verbo nouitius.

Aut (& hoc secundo) feudũ deferatur nouitio post ingressum, & tunc certum est non statim sequenti in gradu acquiri, sed ità demum si monitio præcedat, per quam dato condecẽti
19 termino, moneatur, ad hoc vt † deliberet si velit habitum dimittere, & feudi inuestituram capere, an verò in religione perseuerare, quòd si ei placeat Regi Regum seruire, & feudo renunciare, tunc sequens agnatus illud habeat irreuocabiliter; sicuti refert practicatum fuisse Vinc. de Anna *allegat.* 98. *nu.* 9. Bambac. in *dicto §. qui clericus nu.* 72. *&* 83. quę praxis placuit nostro Grasso. *in dicto effectu* 4. *nu.* 87. nàm licet possit dominus pro suo interesse non instare super

hac deliberatione capienda, itẽ, & agnatus, ità vt hoc casu feu-
20 dum vel remaneat in massa † hæreditatis, vt ait Bambac. *ibi n.* 78. *&* 80. & Crass. loco citato *nu.* 99. vel transeat ad proximio-
21 rem agnatum reuocabiliter, † ac per modum custodiæ iuxta tradita per Reg. de Ponte *de potest. Proreg. tit. de assens. super alienat.* §. 4. *num.* 24. iuxta ea, quæ tradit Bald. *in l. vnica. C. quando non petent. part, vbi Iason.* loquẽtes in terminis vnius ex hæredi-
22 bus non adeuntis † portionem suam infrà tempus constitutum de iure prætorio; attamen quoties, vel dominus, vel agnati instent necessarium est deliberare nè feudum stet inpendenti.

Quæ locum sibi vendicant in feudis nobilibus vbi seruitiũ, vel iurisdictio sunt annexa, nàm
23 si essemus in feudo Frãco † vel informi, aut tale ad quod Ecclesiastici possẽt admitti, tali casu cessant prædicta, ex quo illud transit ad nouitium, & interim administratur per monasteriũ, non minus, ac àlia bona ipsius nouitij; non obstante quod eumagium ratione fidelitatis præstari deberet, ex quo potest per procuratorem hoc impleri.

Secundus est casus de donatione facta per Iesuitam scholarem post emissa tria vota simplicia, vel ante si statim professio subsequatur, quo casu attentis cõclusionibus per nos supra *Tract. 1. Disc. 2. p. 4.* firmatis, videlicet, quod isti tales sint verè, & vt ita dicam irreuocabiliter religiosi respectu ipsorum de rigore sequeretur, quod non deberẽt bona donata recuperare, licet cessaret causa ingressus, quia effectus esset consummatus, solidato iam dominio in personam donatarij, per ea, quæ dixi supra ad terminos consiliorum Molfesij, & Fabij de Anna, & per ea, quæ tradit Aponte. *dicto titulo de assens,* §. 4. *n.* 14. Sed quia his non ob-
24 stantibus in contrarium vsus † obtinuit, vt tàm à posse Collegij, quàm extraneorum auocet bona donata, etiam quod solemniter de eis disposuerit, amplius insistendum non est, sed tantũ vt supradictos auctores adeas moneo; etenim si quod sentiam petas fatear hanc obseruantiam mihi satis rationabilem videri, & forte crederem, quod fundatur super illa ratione, quod in cæteris religionibus monasteria sunt perpetuò adstricta ad alendum monachum, sicuti ipse se, & sua Deo dicauit, in hac verò religione secus, ideo congruum est rationiquè consonum, vt ex iusta causa dimissus, vt puta quia inutilis, vel infirmus non debeat remanere bonis exutus, & à religione alienus, conducũt quamplura alià per me dicenda hoc eodem discursu, vbi de eiectis ab alijs religionibus agemus & iuxta prædicta fuit seruatum

cum

cum illis de Bettono Messanensibus non solum quò ad alia bona, sed etiam, quo ad officiũ Portulani Vrbis Messanæ, quę rehabuit à religione exiens, à posse Regiæ Curiæ.

Tertius casus de bonis superuentis ità decidi potest, quod aut sumus in nouitio, & iam diximus eum illa recuperare, si allodialia sint indistinctè., si feudalia cum distinctionibus superius traditis, aut vero sumus in professis simplicium votorum,
25 & tunc si agimus † de allodialibus recuperabunt illa, sicuti diximus de bonis per eos donatis, aut denique agitur de feudalibus, & passus est multum difficilis, adeo quod cum casus in Regno euenisset super feudo Gibillinorum scissa sunt vota Præsidum duarum Rotarum, ità, vt vnus pro possessore, alter pro petitore olim Iesuita iudicauerint, licet maior pars dominorum vtriusque Tribunalis iudicum in sententiam petitori fauorabilẽ descenderit super qua post hæc scripta vidi decisionẽ Castill. 201. *in tertio tomo*. hoc anno impresso.

Contẽtio erat inter duos fratres quorum primogenitus viuente patre, societati huic adscriptus in ea tria emiserat vota simplicia, mortuoque cõmuni parente, feudo ad secundogenitum delato, qui tunc primogeniti vices obtinebat, fuerat de eo solẽniter inuestitus ob mortem patris, & incapacitatem fratris antegeniti, quò ita per aliquod temporis spatium feudũ possidente, fuit ex iusta causa infirmitatis primogenitus, è societate dimissus, vnde statim fuit per eum contra fratrem possessorem iudicium institutum, petendo feudum sibi vti prius nato restitui debere; nec illi obstare quod tempore aperti feudi erat in societate professus; quia huiusmodi scholares professi assimilantur potius cle-
26 ricis minorum ordinum; † quã religiosis illis, qui omnino incapaces existimantur; sicuti enim tales clerici efficiuntur capaces feudi superuenientis, illoque potiuntur si habitum dimittere velint, ità, & isti, iuxta doctrinam Camilli de Medicis primarij sua tempestate in Ciuitate Neapolis aduocati *in conf. 2. à num. 7. vsque 85.* qui ità quæstionem absoluit, quod aut sumus in feudo superueniente, &
27 tunc clericus dimittens habitũ, † & beneficium ad illud admittitur, aut verò fuit delatum ante beneficium adeptum, & minime illud recuperabit, etiamsi pœnitentia ductus clericatui renunciet, hoc etiam tenuit Rosentall. *de feud. cap. 7. conclus. 30.* Grass. dicto *effectu 4. nu. 4. & 9.* Marta *de success. legal. tom. 1. p. 3. quæst. 13. art. 2. num. 10. cum pluribus sequent.* Ioannes Baptista

Thoro

Thoro *in compendio decision. verbo clericus, an succedat in feudo p.1.* vbi alios citat, si verò non deliberet dimittere, sed differat, nō per hoc sequens in gradu admittitur, sed expectare debet vsquequo, vel expresse dicat feudum nolle, vel tacite sinendo labi tempus ad petendam inuestituram, sicuti dicimus de hærede, qui si patiatur consumi tempus ad ad eundū censetur repu-
28 diasse, † per ea, quæ dicit Angel. *in leg. licet in principio C. de iur. deliber.* interim verò feudū stabit in massa hæreditatis, vt supra ex Bambac. & Carol. de Graff. firmatum est; vel fortè transibit in secundogenitum reuocabiliter per ea, quæ etiam diximus ex doctrin. Baldi, & Regentis de Ponte, non enim poterat in casu de quo agebatur, interea temporis inhabilis reputari, dum poterat quasi iure postliminij ad primæuum statum reduci, & feudi possessionem recuperare, vt ait Camill. de Medic. loco citato, nec deficiebant exemplaria, nàm cū casus aliàs occurrisset in personam P. Vincentij Galletti fuit practicatum, vt feudum retineret, imò quod pluris existimandum est per mediam personam procuratoris ipsius Collegij inuestituram accepisse constat, præstito fidelitatis Sacramento.

Ea præcipua ratione, quia in hoc Regno videtur, quod non requiratur seruitium personale, sed sufficiat quod per aliū præstetur, vnde fit, vt passim fæminæ admittantur ad feuda, & si non possint per se ipsas seruire,
29 vti ratiocinatur † Cannet. *super extrauag. volentes, verbo, sed operepretium nu. 13. fol. 134.* Ioseph Cumia conciuis meus *in repetit. capi. 51. aliquem. in verbo mortis. num. 12. & verbo masculus num. 42.* & in terminis Iesuitarum Leonard. Less. *de iustit. & iur. lib. 2. cap. 41. dubitat. 1.* Sances *tom. 2. instit. moral. lib. 6. capit. 9.* licet in hac materia Sacramēti fidelitatis, & seruitij Domino præstādi sufficeret dicere quod tanquam exceptio de iure tertij non exclusiuum iuris agentis nullius fit momenti; & quod dum dominus cui hoc spectat non reclamat, censetur potius
30 dispensare † voluisse, non refragante, quod ex hoc agnatis præiudicium oriatur, quia ipsi non possunt domino inuito hoc opponere, cui integrum est iuri suo renuntiare. Marcabrun. *consil. 25.* Marcus Antonius Genuens. *in praxi Ecclesia. quæst. 10* Ex his inferebatur ad fauorem fratris primogeniti olim Iesuitę iudicandum esse, & per quamplures alias rationes, quæ per eius aduocatos adducebantur, quas læto animo expressissem, si eorum allegationes licuisset videre, tuebatur inter alios partes Iesuitę egregius I.C. omnem

laudem ſuperans Andreas Or-
31 tulanus † nunc Regni Protho-
notarius,& logotheta modò Tri
bunalis Conſiſtorij, olim verò
M.R.C. Iudex.

Et licet ex prædictis certò vi-
ctoria ſperaretur, attamen ad
cautelam per actorem produ-
cebatur carta quædam conti-
nens licentiam ipſi per Reue-
rendiſſimum Præpoſitum Ge-
neralem indultam ante aper-
tum feudum, per quam vide-
bantur ceſſare omnes difficul-
tates.

Sed contra hæc citra tamen
validitatem cartæ, ſeu mauis li-
centiæ per Generalem obtentæ
plura obijciebantur ex parte
poſſeſſoris, primo enim dice-
bat, quod, ſuppoſito ſcholares
tria ſimplicia vota emittentes
propriè religioſos eſſe, ſaltem
reſpectu ipſorum, vt ſupra latè
firmatum eſt, ſequitur, quod nõ
benè procedit comparatio facta
cum clericis minorum ordinũ,
ea præcipuè, ratione quòd licet
iſti poſſent ad habitum clerica-
tui renũciare, ſcholaribus tamẽ
habitum dimittere non licet, vt
ex doctrina Sances, *tom. 2. lib. 6.
cap. 6. nu. 61. moralium* ex Leſſio
*de iuſt. & iur. lib. 2. capit. 41. dubi-
tat. 1. nu.* 8. & ex Reginal. *in foro
pœnitent. lib. 18. cap. 24. num.* 367.
& ex alijs ſupra firmatum eſt, in
tantũ, vt neque poſſint data ope
ra procurare, vt dimittantur ſe-
cundum Sances. *ibidem num.* 61.

quare ſi nulla obtenta diſpen-
ſatione à ſocietate ſe alienent,
& habitum dimittant, nemini
dubiũ eſt, ex hoc effici apoſtha
tas, & quod vti tales à ſuperio-
ribus coerceri, & ad clauſtra re
duci poſſint, iuxta prædictam
Gregorianam in verſ. porrò, nõ
ſolum profeſſi, ideò ad effectum
de quo agitur potius eſſent com
32 parandi cum monachis, † à qui-
bus in nihilo diſtant, quò ad ip-
ſos ſpectat, & ſicuti, tàm mona-
chi, etiam religionis in commu-
ni bonorum capacis, quàm mo
naſterium ad feudum admitti
prohibentur, tàm de iure com-
muni, quàm Regni; ità, & iſti
ſcholares profeſſi.

De monacho enim certum
eſt, quòd feudi incapax ſit, ſiuè
ſuperueniat poſt profeſſionem
emiſſam, ſiue tẽpore ingreſſus,
id poſſideat, imò ſufficit, vt vo-
33 ueat quis religionẽ, † vt ſtat in
feudum amittat; etiam ſi pæni-
tentia ductus in ſæculo rem a-
nere velit; ità Andreas, quem
cæteri ſequuntur in dicto *cap.
qui clericus*, vt teſtatur Marta in
*ſumma ſucceſſ. legal. par. 3. quæſtio.
13. art. 2. numer. 14. fol.* 1095. de
quo tamen videndus eſt Carol.
de Graſſ. *dicto effecto 4. num. 18.
vſque 23.* vbi hanc ampliatio-
nem declarat, ac etiam Philip-
pus Paſchalis *de patr. poteſtat.
p. 1. c. 3. n. 90.*

De monaſterio verò, an ſuc-
cedat in feudo illa diſtinctio

paſ-

passim amplectitur, quod aut sumus in monasterio capaci in communi, feudum sit verò informe, & tunc succedat in illo, ac si esset allodiale, aut sumus in incapaci, vel in feudo, quod
34 eius naturæ sit, quòd requirat † seruitium personale, atque eumagium, vel quod habeat iurisdictionem annexam; & tunc non succedat. Afflict. *decis.* 320. & ibi Vrsill. Thomas de Marinis *tit.* 2. *de feudis ex pact. & provident. num.* 142. cum mille alijs per Bambacar. *in dicto* §. *qui clericus num.* 141. Tappia *in authen. ingressi in verbo sua cap.* 14. per totum Molin. *de rit. nuptiar. lib.* 1. *capit.* 18. *num.* 37. Sesse *decis.* 44. *numer.* 5. ex nostris Petr. de Gregor. *de concess. feud. p.* 8. *quæst.* 3. *in fine.* Intrigliol. *cent.* 2. *art.* 93. *num.* 51. *de feud.* Carolus de Grassis *dicto effectu* 4. *num.* 319. *vsque* 324. ex Iesuitis P. Sancez *in summa lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 36. Molin. *de iust. & iur. disputat.* 139. *num.* 14. *& de maioratu disputat.* 623. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 8. *quæst.* 5. *institut. moral.* decisum Aponte *decis.* 4. Ricc. *Collectan.* 890. Rosentall, *de feud. cap.* 7. *conclus.* 30. *num.* 23. *& post* 29. DD. hanc esse indubitatam conclusionem Castill. Sotomaior. *quotidianar. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 51. ex quo sequeretur dicendum attento iure communi hos scholares feudorum incapaces esse sicuti de monasterio, & monachis dictum *tract.* 1. *disc.* 2. *part.* 4. est ratione æquiparatorum.

De iure verò Regni ad terminos *capituli volentes* 38. Regis Fiderici quæstio videtur magis apertè decisa, quia per illud vt annotauit ibi Cannet. *verbo, sed opere pretium numer.* 5. *cum sequentibus. fol.* 184. omnes Eccle-
35 siæ atque † Ecclesiasticæ personæ feudorum incapaces sunt effectæ, tàm ex contractu, quàm ex vltima voluntate, quidquid esset per successionem ab intestato Blasch. Lancea ibi in *notabili* 6. Intrigliol. *de feud. cent.* 2. *art.* 1. *nu.* 222. Mastrill. ad Gregor. *de concess. feud. par.* 4. *quæst.* 7. *littera C.*

36 Accedat quod cũ in Regno nostro firmum sit seruitiũ præstandum per Vassallum esse debere personale, † cum monachus impossibile sit, vt personaliter seruire valeat, sicuti, & monasterium, sequitur omnino incapaci a effici, quod autẽ seruitiũ sit personale in Regno isto in tantum, vt excusari nõ possit offerendo substitutum, si dominus velit, vt personaliter seruiat, extat super hoc *Regni Capitulum sub Rege Iacobo* 39. *& sub Fiderico* 29. quo relato sequuntur Cãnet. *loco citato numer.* 13. Cumia *in cap. si aliquem verbo masculus num.* 43. Blaschus Lancea, Intrigliol. & Mastrill. locis citatis, quibus addo Regentem Costãt. *in l.* 60. *numer.* 42. *C. de decurion. lib.* 10. *fol.* 151. vbi ait quod licet

de

de iure communi feudorum ſit
in electione feudatarij, ne dum
per ſubſtitutum ſeruire, ſed e-
tiam pro ſeruitio adhoam ſol-
uere ad *text. in §. firmiter de pro-*
hib. feud. alien. per Federic. ibi gloſſ.
in verbo alium pro ſe, vt poſt Al-
uar. ibi aduertit. Capic. *deciſ.* 32.
num. 2. Attamen in Regno ele-
ctionem eſt vaſſallorum, ſed Re-
gis, qui poteſt compellere vaſ-
ſallos ad præſtandum ſeruitium
perſonale, nec hoc inficiatur p
Gregorium *de conceſſ. feudi dicta*
parte 4. *queſt.* 7. dum ſe remittit
ad dictum *cap.* 29. *Federici*, & de
Neapolitanis D. Regens de Pō-
te *deciſ.* 4 *nu.* 2. Staiban. *conſ.* 55.
nu. 6. Conſil. Theodor. *allegat.*
58. *nu.* 6. D. Regens, & Marchio
Belmontis de Tapia *deciſ.* 6. *nu.*
48, S. C. N. vbi quod è contra,
Dominus nō poteſt cogere Vaſ
ſallum, vt præſtet ſeruitium
reale.

Non obſtat argumentum de
fœmina, quæ licet non poſſit
præſtare ſeruitium perſonale,
tamen ſuccedit in feudo; quia
reſpondetur, quod pro fœmina
opus fuit vt conderetur illa *con-*
ſtitutio Regni, vt de ſucceſſionibus,
& cap. ſi aliquem Regis Iacobi, ad
hoc vt habilitaretur, vt aduertit
Regens Conſtant. *in dicta l.* 60.
num. 44. *fo.* 151. vnde pro reli-
gioſis remanet regula; nō enim
ex exceptionibus poteſt fieri ex-
37 tenſio † de ſimilibus ad ſimilia,
ità reſpondens Menoch. *de ar-*
bitrar. iud. lib. 2. *caſu* 231. *nu.* 40.
Staiban. qui aliam notabilem ra
tionem aſſignat, *conſ.* 55. *nu.* 3.
ex noſtris Cannet. *dicta verſi*
ſed opere pretium num. 11. Intrigl.
de feud. cent. 2. *art.* 93. *nu.* 51.

Et in puncto loquēdo de iſtis
ſcholaribus Ieſuitis, quod non
ſuccedant in feudis iuriſdictio-
nalibus, atque habentibus ſer-
38 uitium † perſonale, ſed tantum
ſuccedant in feudo informi P.
Molin. *de iuſt. & iure diſputation.*
139. & 140. & *de maiorat. di-*
ſputat. 623. P. Sances *dicto lib.* 7.
cap. 15. *à nu.* 35. *vſque* 45. Leo-
nard. Leſſ. *de iuſt. & iure lib.* 2. *c.*
41. *num.* 84. *verſ.* 5. *etiam feudum*
dubitat. 10. Ideo comparatio illa
per aduerſarios facta cum cleri-
cis minorum ordinum non pro
cedit, licet forte iſti ſcholares
poſſint aſſimilari clericis bene-
39 ficiatis, † quia ambo non poſ-
ſunt habitum dimittere, niſi ex
licentia ſuperioris, qui tamen
40 incapaces ſunt † ſucceſſionis
feudi, vt libere fatetur. Idem
Camill. de Medicis *dicto conſ.* 2.
nu. 119. Regens de Ponte *deciſ.*
4. *nu.* 7. 13. & 17. & poſt mille
Teodor. *alleg.* 58. *n.* 7.

Ex his inferebatur, quod cū
exiſtente in ſucceſſibili primo
ſucceſſuro, feudum tranſierit
ad proximiorem agnatum, ta-
lis actus acquiſitionis fuit effe-
ctus conſumatus, perfectus illo
inſtanti, quo inuentus fuit in-
41 habilis primogenitus, † vnde
quæ-

quæsitum fuit plenum dominiũ secũdogenito. Afflict. *decis.* 320. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 77. 93. *&* 94. Bambacar. *in dicto cap. qui clericus quæst.* 7. *per tot. precise. nu.* 141. Casanat. *cons.* 26. *num.* 5. *&* 6. Aponte *de potest. Proreg. tit. de assens. super alienat. feud.* §. 4. *num.* 14. ex nostris Grass. *dicto effectu* 4. *num.* 330. ex Iesuitis Sances *dicto lib.* 7. *eius summa cap.* 15. *nu.* 4. Less. vbi supra *dubitat.* 10. *nu.* 84. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 8. *quæst.* 16. *institut. moral.* & post hæc visus D. Regens de Tappia *decis.* 28. *nu.* 3. *in illis S. C. N.* hoc anno impressis.

Ex hoc dicebant cessare illud quod adducebatur, quod in hoc casu feudum transibat in posse agnati reuocabiliter, aut quod stabat in massa hęreditatis, quia respondetur quod dum effectus est consummatus, non potest reduci ad statum reuocabilitatis maximè dum ab alieno arbitrio & dispensatione pendebat reuersio ad sæculum, & dicta conclusio dicebatur procedere in nouitio, vel in eo, qui potest laicari ad suæ libitum voluntatis, sine alterius facto; & non in scholari professo, qui efficitur habilis ex dispensatione, & sic de iure speciali, quod attendi nõ
42 debet in præiudicium † alterius iuxta tex. *in l.* 4. §. 1. vbi Barthol. summat. *D. de fideicom. libert.* Idẽ Bart. *in l.* 1. §. *qui habebat. D. de bonor. possess. contra tab.* vnde dicimus, quod restitutus de iure cõ-
43 muni † recuperat bona in tertios translata, quia illa est plenaria, & propria restitutio, quod tamen secus est in restituto ex gratia Principis, qui & si restituatur ad bona non tamen recuperat illa, quæ iusto titulo in tertios deuenere, quicquid sit respectu pretij contra cameram fiscalem late Sforz. *de restitut. in integrum par.* 2. *quæst.* 99. *artic.* 6. *num.* 41. Surd. *cons.* 203. *num.* 9. Camill. Borrell. *de reg. Cathol. prę stant. cap.* 38. *num.* 35. Mastrill. noster *ad indultum*, alijquè per me inferius citandi, vbi de Principis potestate circa restitutionem concedendam agemus.

Non obstare dicebatur replicationem illam, quòd exceptio inhabilitatis opposita per agnatum respectu seruitij præstandi; & eumagij sit de iure tertij, idest ipsius domini, cuius cõsensus interuenire deberet, quia respondetur, quod hæc potius dicitur exceptio de nõ iure actoris, & de iure proprio conuenti, ex quo inhabilitas monachi ad prædicta præstandum, facit vt
44 † feudum transeat ad proxime successurum habilem, non vero, vt ad dominum reuertatur, vnde licet, quando feudum ex fellonia vassalli deuenire debet ad dominũ, possit ipse iuri suo renunciare, tamen quando ex aliqua causa deuoluitur ad A-
45 gnatos, † secus est, vt distinguit. Curt.

tract. 1. *disc.* 2. *part.* 4.

Curt. Iun. *de feud. par. 5. princip. n. 10. & 12.* Menoch. *conſ.* 181. *n.* 95. nec enim indiſtinctè admittimus poſſe principem cum inhabili etiam expreſsè diſpenſare ſed tantum in caſu, vbi ius agnati cōſiſtat in ſpe, & vbi fiat ante apertum feudum, nàm poſt eius aperturam, quando ei in re ius quæſitum eſt, nō licebit domino diſpenſare etiam ſi dicat

46 velle de plenitudine † poteſtatis, ità poſt mille Bambacar. *in cap. qui clericus quæſt.* 8. *num.* 147. Roſentall. *de feud. cap.* 7. *concl.* 30. *nu.* 3. & 4. Genuenſ. *in praxi Eccleſiaſt. quæſt.* 10. *verſ. hinc procedit.* Graſſ. *d. effect.* 4. *num.* 103. & 219. qui alios adducit. apprime conferunt inferius per nos adducēda in materia diſpenſationum obtinendorum, an ex eis præiudicetur iuri tertij, & de principum abſoluta (quam vocant) poteſtate.

Ad exemplar verò adductum inueſtituræ captæ per illum de Galletti dicebatur nullius eſſe conſiderationis duobus ex capitibus. Primo quia proxime ſucceſſurus nunquam repugnauit, & iura non operantur, niſi in fauorem eius, qui vult ipſis ſe

47 † iuuare, etiam ſi ipſo iure procederent. *l. ſcimus.* vbi gloſſ. *in verbo, ipſo iure. C. de inoff. teſtam. l.* 2. §. *quod ait pretor D. quor. legat. l. inuito* 76. *D. de regul. iur. l. ſiquis filium* 5. §. *ſtipulatio. D. de collatio. bonor. l. vniuerſa* vbi gloſſ. Bart. Bald. Caſtr. Iaſon, & alij, *C. de prec. ib. Imp. offer.* Oſaſc. *deciſ.* 19. *n.* 12. Puteus *deciſ.* 8. *lib.* 2. Surd. *deciſ.* 57 *n.* 8. Caroc. *deciſ.* 116. Gaill. *obſeru.* 46. *n.* 9. *lib.* 2. Cancer. *var. reſol. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 16. & *lib.* 2. *c.* 7. *n.* 68 Gonzal. *ad regul.* 8. *cancel. Gloſſa.* 59. *n.* 108. Peregrin. *art.* 2. *n.* 64. *de fideicomm.* Cardin. Mantic. *de tacit. & amb. lib.* 4. *tit.* 30. *nu.* 14. Roland. *conſ.* 81. *n.* 7. *lib.* 3. Marcambrun. *conſ.* 32. *n.* 45. Decian. *conſ.* 34. *n.* 21. *lib.* 5. Reg. de Ponte *conſ.* 81. *n.* 12. Bardellon. *conſ.* 39. *num.* 43. Giurba qui alios affert *deciſ.* 13. *n.* 8.

Secundo, quia Princeps poterat eligere ſeruitium ſibi præſtandum per tertium, imò eo ipſo quod conceſſit inueſtituram cenſetur per prius diſpenſaſſe,

48 nàm patientia Principis † in illis in quibus ipſe poteſt diſpēſare habetur pro titulo ſufficiēti, ſicuti dicimus in officiali, qui ſi nō habeat titulū officij, vel habeat, ſed reſolutū, tā ex lapſu temporis, quàm ex alia cauſa derogatoria etiam per ſentētiam, & tamen Princeps permittat eū adminiſtrare officium, reſultabit nouus titulus, nō ſolum, quo ad validitatem actorum, ſed etiam ad effectum, vt cenſeatur facta

49 † noua collatio, ita eſt text. *in l. barbarius*, & Iaſon ibi affirmat Ant. Gabr. *in tit. de præſ. cōcl.* 8. incipit non inutilis eſt *nu.* 21. *verſ. ſed vtrū.* magis ſi per actum expreſſum probetur approbatio,

quãdo agitur reali, vel hypothecaria cõtra tertiũ non obligatũ, quia tũc est quodammodo separata à personali, vt notat, dicitque decisum. Milan. *ibi n.* 28. in causa inter D. Antoniam Notarbartolo, & Baronissam Vallis longæ; verum si ageretur personali, vel ad aliud, quàm ad feudum, & disputaretur de lege feudi adhuc quæstio non esset feudalis, quia vtrumque copu-
53 latiuè requiritur quod † agatur reali, & ad feudum Mastrillus *decis.* 217. *n.* 29. D. Præses Corsetus ad patrem *consil. vltimo*, quem sequitur cum multis, quos allegat. Castill. *decis.* 15. *in noua additione*: ideo in casu occurrenti inter Donnam Mariã Vrries Baronissam Riesi, & Dõnam Lauineã Bracco; vbi agebatur condictione indebiti ad restitutionem certarum pecuniarum exactarum ex fructibus Baroniæ, dum instabatur, quòd causa erat feudalis, ideoque ordine suo tractanda, ex quo replicabatur de lege feudi, an videlicet feudum veniret in generali obligatione, de quo *in* §. *in generali de probib. feud. alienat. per Fideric.* obtinui declarari causam non esse feudalẽ per egregium Consiliarium, & facundissimũ Aduocatum Roccum Potenza-
54 no † nunc M.R.C. iudicem sub die 28. Iunij 1627. etenim sicut non sufficit auocari personali actione feudum, adhoc vt causa sit feudalis, etiam si de lege feudi replicaretur, ità minus sufficiet de tali lege excipi, si res feudalis non auocetur. Aduertas demum, quod de hac causa Gibillinorum post hæc vidimus impressam *decisionem* D. del Castillo 201. *to.* 3.

Prædicta de ingresso ad feudum non admittendo, vellem limitares respectu filij ipsius ingressi; nàm, & si pater exclusus
55 fuerit, filius † tamen admittetur; vt sæpius decisum firmat, Gamma *decis.* 397. *n.* 15. Aluar. Velasc. *de iure emphyt. quæst.* 50. *n.* 15. Regens Costant. *in l.* 1. & 2. *C. de filijs official.* non enim cõditio filij debet effici deterior ex hoc, quod pater vacat Dei
56 seruitijs, & sicuti, qui in acie decedit habetur † aliquãdo prout si viueret. Bald. *in l. bello amissi, ibique alij classici D. de excusat. tutor.* Velasq; *consultat.* 148. *nu.* 7. ità vt constituere lineam, ac si viueret, aliqui affirmauerunt. & si ad nauseam controuertat asserens decisum contra Vitam Gloriosam. Emmanuel Cardos *post tract. de iure accrescendi in responso.* pro Roderico Tellez de Meneses; eo magis hoc firmandum erit respectu eius, qui viuens moriatur, vt Deo melius viuat, & perfectius; lineam videlicet non interrumpere, sed continuare.

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA QVINTA.
ARGVMENTVM.

Iectus ob propriam culpam quando bona recuperet, & an votis solutus remaneat,& quid si nulla ex causa eiectus esset, & demum quid dicẽdum hodie stante Decreto Sanctissimi Vrbani VIII.

SVMMARIA.

1 *Iectus à religione non recuperat bona intuitu ingressus dimissa.*

2 *Religiosus eiectus, dum extra claustra degit ab obedientiæ voto solutus est.*

3 *Religioso eiecto sine causa debentur bona Monasterio delata in ipso ingressu.*

4 *Non tamen recuperat bona in tertios translata, quia nulla adest eorum culpa.*

QVARTVS principalis casus subsequitur de incorrigibili, an si à religione eijciatur, recuperet bona in ipso ingressu monasterio, vel alteri donata, & quid si absque causa eijciatur. ad primum re- *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 5.

1 solutio erit negatiua; ex quo cum remaneat votis ligatus, per consequens erit etiam bonorũ incapax; vt docet Nauarr. *in cõmentar.* 2. *nu.* 34. *cum sequen. & comment.* 3. *n.* 46. Cordub. *in regula Sancti Francisci cap.* 2. *quæst.* 21. *sect.* 3. Ledesma *in summa to,* 2. *tract.* 10. *cap. vlt. dubio.* 2. *in solutione ad quartum* Suarez *to.* 5. *disp.* 21. *sect.* 3. Vasq. *p.* 2. *q.* 96. *art.* 4. *disp.* 165. *n.* 87, Molin. *disp.* 140 *vers. quando uerò, & vers. quo ad votũ.* Azor, *inst, Moral. lib.* 12. *c.* 16. *q.* 4. *& q.* 7. *in fi. & q.* 11. Ribadiner. *de instit. soc. c.* 14. *uers. assi que no,* Cãpanil. *in diuers. rubr.* 12. *cap.* 15. *nu.* 6. Less. *de iust. & iure lib.* 2. *cap.* 41. *dubit.* 15. *num.* 112. &

& quamplures alij, quos adducit Augustinus Barbos. *in cap. fin. num.* 10. *de regular.* vbi excipit tantummodo votum obedien-
2 tiæ à qua, dum † extra claustra moratur, remanet solutus, & sicut alij clerici efficitur subiectus Episcopo illius diocesis, vbi eum morari contingat secundum Molin. Azor. & Lessium, quos ibi citat, quicquid alij dicant, quòd imò subsit Episcopo originis, contra quos videtur prædictus auctor tenere, ad quem etiam in dicto cap. fin. est recurrendum, circa quamplura alia, quæ ad terminos horum eiectorum possunt euenire, maximè circa formam seruandam super eiectione institutam per Sacram congregationem Concilij sub sanctissimo Domino nostro Vrbano Octauo ab omnibus religionibus seruandam.

Ad secundum de eiectis sine
3 causa existimarem hunc † recuperare bona monasterio delata per ea, quæ tradit Azor. quem allegat Rota *in decis.* 109. *par.* 2. vbi deciditur, quod ex die iniustæ eiectionis, non acquirat amplius monasterio, quidquid sit quando transfertur ad aliud monasterium causa correctionis.

Dixi monasterio delata quia iudicarem, quod non recupera-
4 ret bona in tertios † translata casu quo fortè donasset ob matrimonium filio, vel alteri, ex quo non debet iste tertius damnum sentire ex culpa aliena; sed quia ex forma supradicti decreti superiores religionum fuerunt reducti ad impossibilitatem eijciendi sine causa, imo fuit eis restricta facultas etiam in casibus permissis, ideo non curo hanc quæstionem determinare; subsistam sola domini Barbosæ citatione contentus.

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA SEXTA.
ARGVMENTVM.

PONTIFICIS Maximi potestas traditur circa absolutionem votorum in præiudicium donatariorum, & de potestate in beneficialibus; sæcularium Principum potestas ad quæ extendatur: tàm circa contractus, testamenta, quam circà priuilegia, officia, iudicialia, de remedijs gratiosis, indultis, dilationibus, guidaticis, Regis nostri Catholici encomia, & in subditos amor sparsim recitatur, De regalijs aliqua traduntur; & quomodò in eis agendum sit; Et de diuersis gratiosis prouisionibus, quid, & quæ operentur hæc omnia in tertij præiudicium.

SVMMARIA.

1 *Religiosus absolutus à votis ex gratia recuperat iura succedendi in futurum alteri donata.*

2 *Renunciatio omnis intelligitur rebus sic stantibus, ità vt censeatur exclusus casus inopinatus.*

3 *Religiosus à votis solutus non recuperat bona in tertios translata, tàm feudalia, quàm allodialia.*

4 *Transiens de religione incapaci ad capacem recuperat iura succedendi in futurum.*

5 *Dispensatio Summi Pontificis non extenditur ad bona sita extra statum Ecclesiæ.*

6 *Summus Pontifex in terris Regum non habet directè iurisdictionem quo ad temporalia, sed secundũ quid pro bono spirituali.*

7 *Dispensatio Pontificia operatur in præiudicium tertij, quo ad beneficialia.*

8 Summus Pontifex à nemine in hoc sæculo iudicatur, sed tantum in alio.

9 Potestatis ordinariæ, & absolutæ distinctio, quàm aliqui faciunt in Principe reijcitur, & n. 12. & 16.

10 Potestas Principum sæcularium, nõ à Deo immediate, sicut illa Romani Pontificis, sed à populo descendit.

11 Principem voluntate sua omnia posse, non est verum.

12 Id dicitur posse quod iustè, & vti bonus vir potest.

13 Ligatur legibus, quo ad vim directiuam, licet non quo ad coactiuam.

14 Populus non potuit in Principem plus iuris transferre, quàm ipse habebat.

15 Princeps ligatur suis legibus ad instar populi, imò ad strictiorem obseruantiam tenetur.

16 Absolutæ potestatis appellatio cõmuniter à nostris damnatur.

17 Princeps mundanus nõ debet appetere maiorem potestatem, illa qua vtitur Deus Opt. Max.

18 Potentia non est illa, quæ se habet ad malum, sed infirmitas, & defectus potentiæ.

19 Potestas omnis à Deo manans non potest esse ad malum.

20 Imperator, vel Supremus Princeps delicti capax non est.

21 Principalis potestatis definitio per Bal. tradita extollitur.

22 Plenum nõ dicitur illud, cui aliquid deficit.

23 Verbum potestas, omnem iniquitatis speciem excludit.

24 Potestatis principalis effectus, qui sint remissiuè, vltra aliquos afferuntur.

25 Audacia malorum hominum hodiernis temporibus vsque in immẽsum excreuit.

26 Modus procedendi ex arrupto hodie contra omne genus hominum vsurpatur.

27 Princeps potest mandare, vt ordo iudiciarius prætermittatur in ciuilibus, & decisio refertur.

28 Neque hoc casu processus erit nullus, nisi forte citatio fuerit omissa.

29 Modus procedendi in regalium reintegratione refertur, & probatur.

30 Via Philiberta, quæ in Vrbe Messanæ nobilissima conspicitur inter mundi mirabilia reputatur.

31 Dissensus in modo procedendi non intrat vbi adest principis rescriptum, quod procedatur per viam præcepti, vel adest natura causæ.

32 Auctor quare in hanc materiam præter tractatum digressus fuerit rationem assignat.

33 Princeps non potest derogare iuri tertij iam quæsito.

34 Egid. Boss. in loco citato per Ioannem Franciscum del Castillo decis. 124. nu. 19. reprobatur.

35 Quod de facto fit iure fieri non dicitur, nisi à iure permittatur.

36 Disputare de Principis potestate in his, quæ ad ius ciuile pertinent

in

inciuile est, secus in alijs.

37 *Text. in l. disputare C. de crim. sacrileg. genuinus intellectus.*

38 *Potestas humana nil potest in immutandis præceptis naturalibus.*

39 *Dominia sunt de iure gentium, & si modis ciuilibus quærantur.*

40 *Actiones licet origine sint iuris ciuilis; attamen ipsum debitum est iuris naturalis.*

41 *Dominia rerum ante Regum institutionem introducta fuisse probatur.*

42 *Antonini Imperatoris iactatio in l. deprecatio 9. D. ad leg. rod. de iact. refertur.*

43 *Princeps omnia imperio possidet, singuli verò dominio.*

44 *Pro bono publico potest naturalia iura declarare, vel limitare, in modico tamen.*

45 *Non peccat secundum iustitiam si dominium vni auferat, sibiquè vel alteri appropriet ex causa publicæ vtilitatis.*

46 *Tenetur tamen adhibere bonum cambium parti, à qua res aufertur.*

47 *Quale verò dicatur bonum publicum in hoc casu traditur.*

48 *Viarum pro constructione coguntur domini domorum illas vendere.*

49 *Vendere inuitus rem suam, nemo cogitur nisi fauore publico.*

50 *Ecclesiarum fauore cogitur, quis rē suam uendere iusto tamē pretio.*

51 *Ecclesiæ deferendum non est, cum alterius iactura.*

52 *Iustus rei valor quomodo accipiatur secundum auctorem contra* tract. 1. disc. 2. p. 6.

Mastrillum.

53 *Pragmat. vnic. de priuileg. ædificāt. palat. vel magn. domos expenditur.*

54 *Venditio prædiorum ob publicum fauorem, quomodo fiat. ad text. in l. si eo tempore 6. C. de remiss. pignor. & quid si adsit creditor Ecclesiasticus, & num. 37.*

55 *Clerici, & Ecclesiæ non ligantur proclamatibus iudicis laici, quod intellige, vt infra statim.*

56 *Possunt citari quatenus eorum putauerint interesse, nec possunt fori declinatoriam opponere.*

57 *Coguntur concurrere cum creditoribus maioris summæ in dilatione quinquennali concedenda.*

58 *Causa continentia non debet diuidi ex causa vnius clerici creditoris, & debitor ad diuersa trahi Tribunalia.*

59 *Actus vbi non potest expediri nisi per iudicem laicum, clericus debet coram eo comparere.*

60 *Ius ciuile per clericum seruandum, vbi iuri canonico non contradicat.*

61 *Clerici creditores tenentur comparere si vendatur res hypothecata ad publicum incantum.*

62 *Edicta principum fauore publico edita ligant clericos aliquando, puta ob pestem.*

63 *Emptores ementes ad publicum incantum debent tuti euadere, nè sub scuto legis remaneant decepti.*

64 *Praxis Senatus Cathaloniæ in publicis rerum venditionibus laudatur,*

datur, & Fontanellæ locus refertur.

65 Creditores certi debent nominatim citari, & non per proclama; secus incerti si sint.

66 Consentientes pignus vendi censentur hypothecam remittere, ratio assignatur n. sequenti.

68 Hypothecaria actio, an extinguatur per lapsum triginta annorũ, & quid si pro censu competit, & quid in hoc Regno, & de immemoriali.

69 Exceptio exclusionis, ex l. si eo tempore, est primæ instantiæ.

70 Exceptio de possessione ex causa anteriori, quare debet esse ex causa adiudicationis ratio assignatur.

71 De possessione ex pari causa, an admittatur in iudicio executiuo bullæ pro, & contra.

72 Ecclesia dum vacat rectore non præiudicatur ob proclamata, quæ fiunt pro venditione rerum in publico incantu.

73 Text. in l. si eo tempore 6. C. de remiss. pign. procedit contra clericos, quasi per viam exceptionis.

74 Clerici possunt citari, vt sciant aliquem actum faciendum per iudicem laicum, licet ex eo actu ipsis præiudicium generetur limita, vt statim.

75 Iudex laicus secundum aliquos potest denegare audientiam clerico conuento per viam exceptionis, si ille noluit comparere.

76 Restitutio competit Ecclesiæ infra quadriennium computandum à die scientiæ veræ vel præsumptæ, nec ei datur restitutio aduersus eius lapsum.

77 Hospitale magnum Panhormitanum trahit conuentos ad forum suum ex priuilegio Comitis Rogerij.

78 Princeps tempore belli potest sibi ualere de Ecclesia, vel campanili, quia de bono publico agitur.

79 Fidei obseruatio est de iure naturali, cuius definitio à Cicerone tradita refertur.

80 Princeps non potest infringere pactiones priuatorum in contractũ deductas, quod statim ampliatur ad actiones.

81 Non potest tollere prioritatem hypothecæ ex contractu oriente ad fauorem posterioris intellige, vt statim.

82 An possit mandare, quod creditor excutiat principalem, non obstante pacto contrario, vel quod exigat pro rata.

83 Non dispensat, nec derogat, ità de facili transactionibus inter partes celebratis.

84 Dilatio potest per Principem concedi, sed non debet hoc facere, si parti cautum non sit, aliàs tenebitur in conscientia ad damnum.

85 Fallitis concedi non debet, ne aperiatur via alijs fraudes admittendi.

86 Emmanuelis Philiberti Principis ex Sabaudiæ ducibus comendatio.

87 Mercatores fallitos deceret obseruatio illius legis æris confessi.

88 Princeps an possit derogare iuri tertio

tio quæsito in spe tantum pro, & contra.

89 Verbum pertinet, an importet etiã ius in spe consistens, & an veniant futura.

90 Renuncians iuri de futuro intelligitur de trahente causam de tẽpore renunciationis, quod declara, vt statim.

91 Iurium appellatione continetur hæreditas, & successio in quacũque dispositione.

92 Successiones futuræ veniunt in dispositione facta in vim pacti per verba directa in futurum, & vniuersalia, & n. 94.

93 Pactum de hæreditate viuentis ualet, si ipse consentiat, vel si fiat in genere non expresso nomine.

95 Donans vel renuncians hæreditatem, nõ adhuc delatam, censetur donasse sub conditione si deferatur, & delata cẽsetur adysse, & renuntiasse.

96 Dotatio est actus fauorabilis, ideo in dubio bona mulieris censentur dotata, & non paraphernalia.

97 Successiones, an aliquando spe nobis competere dicantur, & qualis sit ista spes descendentium respectu ascendentis, & quidè contra.

98 Princeps tenetur stare proprijs conuentionibus etiam cum subditis celebratis, & an teneatur ciuiliter, an naturaliter tantum.

99 Conuentiones cum eo celebratæ sunt bonæ fidei, & ex bono, & æquo æstimantur, cuius ratio redditur.

100 Emptor primus indistinctè præfertur secundo quando venditio fit per Principem.

101 D. Regens Don Petrus Corsetus vnus ex duumuiris in Consilio Italiæ pro hoc Regno laudatur.

102 Princeps non potest infringere contractum sui prædecessoris, siue ei succedat per electionem, siue per successionem.

103 Iurisdictione concessa alicui Baroni, vel vniuersitati in dominium, non potest illi in aliquo derogare.

104 Priuilegia, quæ transierunt in contractum sunt irreuocabilia, sicut contractus ipsi.

105 Regnum Siciliæ ex voluntate regnicolarum peruenit ad coronam Aragoniæ.

106 Regi nostro quam cordi sit obseruatio priuilegiorum huic Regno concessorum, ostenditur, & quã malefaciunt inferiores illa aspernentes.

107 Priuilegia gratuito concessa possunt ad libitum reuocari.

108 Legitima non potest per Principem, vel statutum tolli in totum, benè verò minui.

109 Alimenta, vt sæpius fauorabiliora sunt dote.

110 Legitima potest prohiberi filio, vbi pater ei amplum relinquat patrimonium super quo maioratum de Principis licentia instituat.

111 Debet honorabili titulo institutionis relinqui nec statutum cõtrarium dictans valet etiam quo ad legitimatum.

112 *Eius fauore non attenduntur priuilegia piæ causæ.*

113 *Diui Augustini dictum in c. vltimo 17.q.4. an restringatur ad legitimam.*

114 *Legitimæ onus, an imponi possit fauore piæ causæ, & quid pro male ablatis.*

115 *Princeps non potest remittere causam iudici notorie suspecto parte recusante, & ratio assignatur.*

116 *Iudex ex quibus capitibus reddatur suspectus remissiuè.*

117 *Pater spiritualis, an reddatur suspectus in causa filij ex Sacramento Chrismatis suscepti, vel baptismatis.*

118 *Cognatio spiritualis dirimit matrimonium contractum, & impedit contrahendum.*

119 *Princeps an possit tollere ius quæsitum beneficio iuris ciuilis, vel municipalis discutitur, & exẽpla referuntur.*

120 *Legitimatio non extenditur ad bona tertio quæsita.*

121 *Bannitus restitutus non recuperat bona in tertium traslata, quicquid sit respectu fisci, vel si restituatur de iustitia.*

122 *Minore nulliter bannito restituuntur bona cum fructibus, sicuti quando nulliter eius prædia distrahuntur.*

123 *Præscriptione completa ius dicitur acquisitum, nec potest per Principem auelli, quod intellige, vt statim.*

124 *Fuit sublata per Pontificem stante mala fide in c. fi. de præscrip. quod seruatur in foro temporali.*

125 *Passim in Regno nõ admittitur nisi immemorialis sit, vel stante bona fide.*

126 *Centenaria an potior sit immemoriali, pro, & contra Doctores referuntur.*

127 *Capitulum Regni 214. sub Carolo Rege non procedit in præscriptione completa ante capitulum, & decisio refertur.*

128 *Ius adeundi quanto tempore præscribatur, & quando restitutio competat, & n. sequentibus.*

129 *Cohæres non præscribit aduersum alium cohæredem quem scit extare.*

130 *Adeunda infra primos triginta annus accrescit ei tota hæreditas licet reuocabiliter.*

131 *Portio quæ cohæredi accreuit per ius accrescendi via restitutionis in integrum recuperatur.*

132 *Hæres exclusus de iure ciuili potest venire de iure prætorio infra annum vtilẽ, qui currit scienti.*

133 *Praxis agnoscendi hæreditatem de iure prætorio refertur eiusquè effectus traditur.*

134 *Infans præsumitur ignorare hæreditatem sibi delatam, quæ ignorantia etiã præsumitur durare.*

135 *Præscriptio immemorialis in regalijs, vt admittatur, quæ sint necessaria.*

136 *Titulus debet allegari, non autem produci in immemoriali.*

137 *Princeps non potest derogare auctoritati rei iudicatæ, nisi vbi malis medijs lata sint sententię.*

Item

REmanet vltimus casus de professo, qui gratiosam à Sum. Pontifice obtineat dispensationē, ad opus deferēdi habitū religionis, cū absolutione votorum; hic casus dupliciter considerari potest respectu bonorū recuperandorum, primo si agatur de bonis post dispensationē obueniendis, secundo de bonis occasione ingressus relictis, & titulo legitimo in alios translatis, vsq; ad diē dispēsationis inclusiue; sup primo tenēdū est huiusmodi dispēsatū iura† succedēdi recuperare, & sibi ipsi deinceps acquirere, & si in donationibus occasione ingressus factis futura etiam donasset; & ratio est euidens, quia Pontifex per dictam dispensationē cēsetur derogasse iuri

iuri in ſpe renunciatario quæſito, quod bene poterit facere iuxta ea, quæ per me inferius tradétur. Item, quia vt diximus ſupra omnis renunciatio refertur ad ſtatum, quo erat renunciãs inſpecto eo tempore, quo illa celebratur, adeo vt cenſeatur ſemper excluſus caſus inopinatus, quantumque fuerit re-
2 nunciatio † generalis; vt voluit Felin. *in c. ſedes declarat. 6. verſ. intellige 2. de reſcript.* poſt Bartol. *in l. ſed, & ſi quis §. quæſitum nu. 3. & ſeq.* vbi Alex. *num. 18. D. ſiquis caution.* Mandell. *conſ. 1. nu. 5. & 10.* Natta *conſ. 21. nu. 2.* Anchar. *conſ.* 402. Corne. *conſ. 23. lib. 2.* Crauetta *conſ.* 95. *& conſ.* 718. Alciat. *cõſ. 49. n. 4. lib. 8.* Menoc. *conſ. 27. n. 18. conſ. 671. & de arbitrar. caſ. 80. n. 2.* Gamma *deciſ.* 349. *nu.* 11. Becc. *conſ.* 82. Surd. *conſ. 61. n. 5. & 339. num. 35. &* Deciſ. 326. *nu. 4. & nu. 52. cum ſequen.* Guttierr. *de iuram. confirm. par. 1. c. 24.* Farinat. *quæſt. 24. nu.* 84. Reg. de Ponte *conſ. 138. n. 2. lib. 2.* D. Anton. de Amato *reſolu. 18. n. 2.* qui quãplures alios cumulat, addo Galuan. *conſ. 11. n. 7.*

Demum quia in conſequentiam habilitationis, veniũnt neceſſariò bona acquirenda, tamquam deficiente cauſa, per quã renuncians erat ſublatus de medio.

Quo ad ſecũdum, veriorem iudico opinionem illam, quæ ſe habet in excludẽdo huiuſmodi diſpenſatum, à bonis in tertios
3 trãſlatis. † quam in materia bonorum feudalium, tenuit Andr. de Iſernia, *in cap. 1. n. 14. circa finem tit. quæ ſit prima cauſ. benefic. amit.* idem Andr. & Præpoſit. *in cap. miles* vbi Balzaran. *n. 16. & 19. de Vaſſall. milit. qui arm. bell. depoſ.* Caſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr. 7. §. 14. n. 5. circa mediũ & in fine.* Bambac. *in dicto §. qui clericus n.* 150. Ludouic. de Caſſan. *conſ. 26. n. 13. verſ. & tamen* noſter Carolus de Graſſis, *de effect. cleric. effect. 4. n. 102. & 104.* Doctor Marta *in p. p. ſummæ ſucceſſ. legal. p. 3. quæſt. 13. artic. 2. nu. 10. cum ſeq.* & ad terminos bonorum allodialium ſiue liberorum conſuluit. Honded. *conſ. 62 num. 47. & 48. lib. 1.* poſt Ioan. Andr. & alios Canoniſtas *in regula quod ſemel Deo dicatum de regul. iur. in 6.* Marta in loco ſtatim citato *nu.* 15. & quamplures, ex præcitatis patribus, eſtq; concluſio indubitata, vbi Pontifex non dicat ſe velle habilitare monachum, etiam quo ad bona præterita, in tertios peruenta; ſolũmodo enim oritur dubium, in caſu quo verba diſpenſationis ad talia porrigantur, de quo ſtatim dicemus.

Amplianrur iã dicta, non ſolũ vbi iſte religioſus per Põtificẽ liberetur omnimodo à votorũ nexu, ſed etiã † vbi trãſeat de
4 vna religione incapaci, ad aliam capacẽ; nàm concurrunt eædem ra-

rationes, vt in ſpecie tangit Gōzal. *ad regul.* 8. *Gloſſ.* 15. *nu.* 6.

Si vero diſpenſatio cōtineat etiā recuperationē bonorum, p tertios legitimè poſſeſſorū; non leuis eſt dubitatio, an Pontifici hoc facere iure permittatur, in qua illud eſt præmittēdū, huiuſmodi diſpēſationes effectū ſortiri non poſſe, niſi tantūmodo quo ad bona, & perſonas ſubditas diſpenſanti; videlicet ſi agatur de bonis eorum, qui in temporali ſtatu Eccleſiæ morantur; reſpectu quorū ſunt etiā conſiderāda aliqua, quæ per nos afferenda ſunt, pro ornatu præſentis caſus, ad terminos reſtitutionū, ſeu habilitationū conceſſarū à Principe ſæculari, an & quando operentur ad præiudicium iuri tertio quæſiti.

Etenim pluſquā certū eſt, diſpenſationē, ſicuti, & legitimationē per Pōtificē factā, non ex-
5 tēdi ad bona † ſita in territorijs aliorū Principū, qui vel ex conceſſione, vel vſurpatione iura Imperij in tēporalibus exercēt, vt per Gloſſ. *in c. per venerab. in verb. habeat poteſtatem* firmauit Abb. Cainenſ. *ibi n.* 22. Butr. *n.* 11. *qui filij ſint legit.* Bart. *in l. cūctos pop. n.* 41. *C. de ſum. Trinit. & fid. Cath. & in auth. ex complexu C. de inceſt. nupt.* Ioa. Fab. *in §. fi. n.* 9. *inſtit. de nup.* Alex. *conſ.* 67. *n.* 8. *vol.* 1. *& conſ.* 3. *in prin. vol.* 5. Dec. *cōſ.* 52. *n.* 2. Guid. Pap. *deciſ.* 482. *n.* 2. Franc. Marc. *deciſ.* 841. *in fi. p.* 1. *tract.* 1. *diſc.* 2. *par.* 6. Corn. *conſ.* 93. *n.* 2. *vol.* 2. Guliel. de Bened. *in c. rainut. uerb. et uxorem nom. adelaſiam in princ. n.* 198 Couarr. *in epit. de ſponſal. p.* 2. *c.* 8. *n.* 18. Roxas *in epit. ſucceſſ. c.* 23. *n.* 113. *&* 115. Burſat. *conſ.* 90. *n.* 21 *lib.* 1. Roland. *conſ.* 88. *n.* 25. *vol.* 1. Molin. *de primog. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 11 Conrad. *in tēplo omn. iud. lib. p. c. p. §.* 4. *verſ.* 20. Roſental. *de feud. c.* 7. *concl.* 18. *n.* 17. Camil. Borel. *de Reg. Cath. praeſt. c.* 31. *n.* 16. Calliſt. *in analit. tr. de leg. reg. §.* 21. *n.* 45. latiſſimè *Lup. de illegit. natal. reſt. §.* 3. *n.* 1. *&* 28. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *n.* 50. Maſtril. *deciſ.* 285. *n.* 6. *vbi alij*, & ratio eſt, quia Sūmus Pontifex in terris Regum non habet directè iuriſdictionē, quo ad tēporalia; licet ex vi Pōtificalis officij, ſufficiētē habeat poteſtatem ſup omnia negotia ſæcularia: quando cognoſcat id expedire pro quietis conſeruatione, ac eccleſiæ defenſione, vel ad bonum ſpiritualiter, & finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupna-
6 turalem aſſequendū † vt firmat dictus Calliſtus *ibi n.* 44. & ante eum Victor. *de poteſt. Eccl. relect.* 1. *q. penult. & ī relec. de indiſ. Inſul. p.* 1. *à nu.* 26. *& ad c. vlt. Matthei n.* 29. Sot. *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 1. *& de iuſtitia lib.* 4. *queſt.* 4. *art.* 1. *col.* 4. poſt princ. Turrecr. *in ſumma lib.* 2. *cap.* 113. *&* 114. Viu. *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 2. *nu.* 43. *comm. opin. fol.* 157. Albert. Pygi *de Eccleſ. Hyerarch. lib.* 5. Gaetan. 2. *secundæ qu.* 43. *artic.* 8. Io. Driedon. *de libert. Chriſt.*

christian. lib. 1. c. 9. 15. & 16. Card. Bellarmin. *de roman. pontific. controuers. 3. generali lib. 5. c. 6.* Suarez *de legib. lib. 3. cap. 7. num. 5. & in tractat. defensionis fidei Catholicæ contra errores Anglicanos lib. 3. c. 22.* Vasquez *cap. 21. controuers. Illustr.* Morla *in emporio iuris par. 1. tit. de iurisdiction. omn. iudic. q. 4.* Ceuall. *com. contra comm. quæst. 759.* Molina *de iust. & iur. tract. 2. disp. 29. vers. tertia conclusio.* Rebell. *de obligat. iust. par. 2. lib. 14. quæst. 23. sect. 1. n. 2. & 3. & sect. 5. n. 29.* Augustin. Barbos. qui alios addit. *in d. cap. per venerabilem num. 37.* vbi dicit, quod hæc est vera, & recepta sententia; quidquid velit Marta, qui contrariũ attentauit in suo opere *de iurisd. par. 1. cap. 18. cum sequent.* qui ex eo tantummodo excusationem meretur, quod sui tractatus instituto voluit quantum potuit satisfacere, eius tamen rationes accidunt ex traditis per Azor. *instit. moral. par. 2. lib. 11. cap. 5. q. 6. vers. quæstio itaque.*

Nec per hoc intendimus Pōtificiæ potestati aliquid detrahere (absit enim, vt manus ad hæc mittam) sed tantum iustitiæ incumbẽtes, quod Cæsaris est, Cæsari, & quod Dei, est Deo, referre; ideoquè sicuti in spiritualibus directè, ità in temporalibus indirectè, & in ordine ad spiritualia, omnimodam in eo agnoscimus potestatem, supra omnes Reges terræ; vt probatur in dicto *cap. per venerabilem, & in extrauagan. vnam sanctam. de maior. & obedient.* cum aliis per prædictos adductis, quibus adstipulatur decisio. *Rota Romanæ coram Seraphin. decis. 45.*

Ideoquè ad propositum redeũdo, quoties dispensatio Pōtificia versetur circa spiritualia, vel Ecclesiastica, ratione subiectæ materiæ, omnimodam habebit firmitatem; sicuti si ageretur de recuperatione beneficiorum, quę forte possidebat talis dispensatus, ante votorum emissionem nàm illa recuperaret; ex quo in eis Summus Pontifex plenam, & absolutam habet potestatem.

7 † vt notant Canonistæ *in c. 2. in princip. de præbend. lib. 6. & in clement. 1. in fin. vt lit. pendent.* & post Bald. Dominic. & Abb. defendit Anton. Gabr. *lib. 3. comm. opin. tit. de iur. quæsit. non tollend. conclus. 1. nu. 9.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ §. 1. prohemial. n. 36. cum seq.* quibus adiungo duas Rotæ decisiones apud Card. Seraphin. *decis. 997. nu. 7.* vbi altera allegatur.

Et licet contra prædictos teneant quamplures Doctores cõtendẽtes, quòd imò debeat esse legibus regulata, quos refert Gabr. *dicta conclus. 1. vers. contrariam,* attamen prima magis arridet, quæ, & communior, & in foro iudiciali, vbi semper præsumitur iusta causa in Pontifice, pro collationis, & dispensatio-

P 3 nis

nis validitate, etiam in præiudicium iuris tertio quæsiti, receptior est. Secundam verò opinionem existimo locum habere in foro interiori; † in quo tenetur resarcire damnum huic tertio, & de æquè bono beneficio illi prouidere; quia potestas ipsi cócessa non fuit ad destruẽdum, sed ad ædificandum: teste diuo Paulo *ad Corinthios* 1. *c*. 10 non enim, ex quo à nemine in hoc sæculo iudicatur, tutus euadet, cum certum sit arctius iudicium in alio sæculo subiturũ esse, vt magistraliter discurrit Azeued. *in l*. 2. *n*.10, *tit*. 14. *delas prouisiones, y cedulas lib*. 4. post Rebuff. Gomez, & quamplures alios. Nec distinguimus in Pontifice, etiam circa temporalia sibi subiecta, sicuti multi conantur, faciat ne ex absoluta, † vel ordinaria potestate, datò quod agatur de bonis ante ingressũ donatis sitis in statu Ecclesiastico; etenim, vti bonum principem decet, non egredietur limites iustitiæ, quidquid prædicti dicant, prout in dies experimẽto docemur, verum enim vero prædicta distinctio de absoluta vel ordinaria potestate nunquã fuit per Christianos principes amplexa, generaliter loquor, cũ non solum à pari, sed à fortiori hæc procedere debeant in principibus sæcularibus quorum potestas non à Deo immediate prout in Summo Pontifice, † *tract*. 1. *disc*. 2. *par*. 6. sed à populo consensu ortum habuisse scimus: per quem fuit in eos omne ipsius populi imperium, omnisque potestas tributa, sufficiens pro constituendo vno capite supremo, in politica hac republica, secundum tamen principatus naturam respicientem non ipsius principis, sed populi vtilitatem, vt eruditè tradit Petr. de Gregorio Tholosan. *in tracta. de republica lib*. 10. *c*. 7. *nu*. 17. Ferdinand. Vasq. *lib*. 1. *c*. 43. *controuers. Illustr*.

Quibus stantibus admittenda non est imò à foro releganda tanquam immanis cóclusio illa, quod in principe sola volũtas pro ratione habeatur, etiam si à iusto, & honesto † abhorret, ex quo fit vt cum per voluntatẽ omnes humani actus regantur, impossibile videatur, vt potestas ei deficiat, cum è cótra firmum sit voluntatem principis, tàm in legibus condendis, quàm in cæteris rebus disponendis, non ità absolutam esse, vt quidquid sibi placeat possit, sed tãtum si eius placita regulentur iuxta boni viri arbitrium, eiusq; actus rationabiles sint, & patriæ moribus cóueniant, † ad latè tradita per Rebuff. *in concordatis rubric. de reg. facultat. gloss. quod principi*, quare distinctio prædicta inter absolutam, & ordinariam potestatem, quatenus absoluta potestas capiatur pro larga operandi, vel dispensandi licentia, in alio-

8 9 10 11 12

aliorum iniuriam, penitus est reijcienda, cum potius dissoluta tempestas sit, digna infideli ac tyranno principi quam potestas conueniens Christiano, & vero reipublicę capiti, vt probat nouè Cōsil. Theodor. post mille, quos adducit, *allegat.* 10. *in principio*, & Galuan. *cons.* 20. *à num.* 9.

Neque ex hoc inficiamur adesse in bono principe absolutam potestatem, quatenus à nemine dependeat, solummodo negamus ità absolutam esse, vt ad libitum ea vti possit in priuatorum iniuriā, vnde dicimus, quod licet princeps sit legibus solutus, quo ad vim coactiuam; vt puta quia à nemine cogi potest leges seruare, attamen ligatus existit quo ad vim directiuā, quatenus eas seruare tenetur tā respectu regiminis aliorum, quā
13 circa sui instructionem, † vt docet D. Thom. *in prima parte qu.* 96, *art.* 5. Sot. *de iust. & iur. lib.* 1. *quæst.* 6. *ar.* 7. *concl.* 3. Gregor. de Valent. *tom.* 2. *disput.* 7. *quæst.* 5. *p.* 4. Couarr. *in cap. alma par.* 1. §. 1. *nu.* 3. Nauarr. *in cap. quando, except.* 8. *n.* 12. *&* 13. *& in apologia de reditib. quæst.* 1. *art.* 32. Belluga in speculo *rubric.* 11. §. *restat nu.* 1. Coras. *lib.* 2. *Miscellanear. c.* 25. Cuiacc. *obseruat.* 25. *lib.* 15. Facchine. *contrau. iur. lib.* 1. *cap.* 2. *verſ. quarta, & postrema* Mexia *in pragm. taxæ panis conclus.* 5. *nu.* 52. Brunor. A sole *in compend.* *ver. Princeps X.* Bouadill. *in politica lib.* 2. *c.* 10. *n.* 51. Matthiens. *ad l. tertiam gloss.* 2. *n.* 2. *tit.* 20. *lib.* 5. *noua recopilation.* Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 16. Sairus *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 10. Morla *in emporio iur. par.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 1. Azorius *institut. moral. lib.* 5. *c.* 11. *col.* 397. Pater Pinedus *in Iob. par.* 2. *quæst.* 34. *verſ.* 18. *fol.* 637. Suarez de legib. *lib.* 3. *cap.* 32. Cabed. *diuers. iur. argument. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. Georg. Cabed. Lusitan. *decis.* 78. *p.* 2. D. Augustin. Barbos. *in cap.* 1. *nu.* 6. *de constit.* qui multos ex prædictis refert, & sequitur.

Mouentur prædicti ea præcipua ratione, quod in principem
14 non potuit plus iuris † trāsferri quàm apud populū erat, ideoq; sicuti suis legibus populus ligabatur, ità, & principem ligari firmandum est, imò vt annuit I.C. *in l.* 3. *in fi. D. de offic. prætor.* arctior in principe desideratur legum
15 obseruantia, † quam in populo, cum facilius sit vnicum caput regi, quam plura: ex quo fit si auctoritate mouemur, vt appellatio ita absolutæ potestatis frequentiori doctorum calculo
16 † improbetur, vt probat Didacus Couarr. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 6. Pinell. *de rescindend. vēd. in prima parte rubric. cap.* 2. *n.* 2. Fortun. Garsia *in l. gallus.* §. *& quid si tantū, D. de lib. & posthum. n.* 308. *verſ. dicebat.* Bald. Ferdinand. de Mendoz. *lib.* 1. *disputat.*

iur. ciuil. cap. 5. *num.* 35. Morla *de leg.* 1. *num.* 7. *sui emporij quæst.* 1. Regens Sesse *de inhib. cap.* 4. §. 5. *nu.* 13. Egid. Lusitan. *in l. ex hoc iure cap.* 3. *vers. regina condita nu.* 10. *fol.* 73. Matthiens. *in lib.* 6. *tit.* 10. *gloss.* 1. *nu.* 14. *nouar. recopilat.* Iacob. Cancer. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 114. Zasius *cons.* 10. *n.* 7. *lib.* 2. Andr. Gail. *obseruat.* 56. *n.* 9. Facchineus *lib.* 8. *controuers. iur. c.* 63. Præses Anton. Faber. *in Cod. tit.* 11. *si contra ius, vel vtilitatem public. n.* 10. *lib.* 1. *& in allegat. & de error. pragm. par.* 1. *decad.* 25. *error.* 1. *nu.* 15. Mattheac. *de via, & ration. iur. lib.* 1. *cap.* 34. *nu.* 28. Georg. Cabed. *decis.* 12. *p.* 1. *nu.* 9. Regens Carol. Tappia *de constit. princip. in rubric. c.* 1. *num.* 77. *cum seq. & in decis.* 5. *Supremi Consilij Italiæ*, vtrobiquè plures allegás, quibus libenter me subscribo, addo Theodor. *dicta allegat.* 10. *in principio.* post hæc scripta visum.

Nec prædictorum sententia aliquid diminuit ex illa absoluta potestate, de qua supra meminimus, sed tantummodo eã declarat, atque intra suos limites restringit, in tantum, vt omnia illa posse dicantur quę iustè facere possint, quod humani principes ęgrè ferre non debẽt, quandoquidẽ, vt ait Matthienz. *in dicta l.* 6. quem sequitur Tappia *dicta decis.* 5. *n.* 71. non debẽt
17 appetere maiorem † potestatẽ illa, quam habet Deus Optimus
tract. 1. *disc.* 2. *p.* 6.
Maximus, à quo omnes principatus, omnisque potestas deriuatur; cum nec quidem parem prætendere fas sit, ideoquè sicuti Deus nihil potest quod sit iniustum: ità hæc plenitudo potestatis humanæ vltra iustum extendi non debet; non enim dicitur potentia, illa, quæ se habet ad malum, sed infirmitas, atque
18 potentiæ defectus: † vt pluribus medijs satis doctè, & eruditè probare conatur in nostris terminis loquens dominus Callistus *in analitico tracta. de leg. reg.* §. 23. *nu.* 18. *cum plurib. sequentib.* vbi assignat rationẽ, quod peccare posse, non est aliquid posse, sed deficere posse, ex text. quẽ allegat *in cap. principium* §. *charitas de pænitent. distinct.* 2. Vasq. *controuers. illustr. lib.* 1. *cap.* 27. Lel. Zech. *de duello lib.* 1. *cap.* 59. vnde vt ait Robert. Bellarm. Card. ampliss. pariterque religiosiss. de *controuers. Christian. religion. to.* 3. *lib.* 2. *cap.* 18. *fo.* 153. *ad finem, & fo.* 155. *in princ.* omnesque agnoscimus, sicuti in Deo non potest dari defectus, ità omnis po-
19 testas à Deo emanans † non potest esse ad malum: quod etiã agnouit I. C. Christianæ religionis inexpers. *in l. penultima D. de hęred. institued.* vbi ait, quod ex principali Maiestate Calumniæ facultatẽ capere non oporteat, imò in maxima fortuna minimam esse debere licentiam Pedroch. *cons.* 1. *n.* 176. Galuan.

cons.

Galuan. *conſ.* 20. *à num.* 10. *cum ſequent.*

Ex hoc fit, Imperatorem à noſtris delicti incapacem repu-
20 tari, † per ea quæ tradit Iuſtus Lipſius *lib.* 2. *politicor. c.* 2. Oſſor. *de regis inſtitut. lib.* 5. Simanc. *de republica lib.* 4. *cap.* 15. quorum meminit Calliſt. *in præcitato* §. 23. *nu.* 21.

Si igitur hæc poteſtas, quam in principe agnoſcimus, talis eſt, quæ id tantum admittit, quod bonum, & æquum eſt, abhorretquè omne, quod iniquū: ſequitur non bene à prædictis abſolutam appellari illam, quæ poteſt ſe habere ad malum, quare magis arridet diffinitio tradita per Bald. *in l.* 2. *num.* 40. *ſeu* 45. *C. de ſeruit.* quod videlicet
21 † ſit plenitudo poteſtatis, ſeu arbitrij nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſque iuris publici regulis limitata, quem inuenio ſecutum p Rodulphin. *de ſuprem. princip. poteſt. cap.* 1. *num.* 3. Peregrin. *de iure fiſci lib. p. tit.* 3. *num.* 63. *& de fideicom. art.* 51. *num.* 122. Roxas *in epitom. ſucceſſion. cap.* 93. *nu.* 75. Velaſq. de Abendagn. *in l. quatrageſima Taur. gloſſ.* 10. *numer.* 26. Corrad. *in templo omnium iudicum lib.* 1. *cap.* 1. §. 1. *gloſſ. purpureo palleo num.* 5. Petra *de poteſt. principis cap.* 3. *quæſt.* 1. *nu.* 2. Sances *de matrimon. lib.* 2. *diſputat.* 15 *num.* 3. Doctor Marta de *iuriſd. part.* 4. *centur.* 2. *caſ.* 195. *num.* 34. Maur. Burg. conciuis meus de *modo proced. ex arrupto quæſtio.* 17
22 *num.* 15. & licet plenum † nunquam dicatur illud, cui aliquid deficit, *l. plenum* 12. *D. de vſu, & habitat. e. ſi omnia. prima quæſt.* 1. cum alijs per Petra. *dicto tractat. quæſt.* 1. *cap.* 3. *nu.* 3. attamen quia illud verbum adiungitur verbo poteſtatis, cuius proprietas om-
23 nem excludit † iniquitatem: ad *tex. in l. poteſtat.* 215. vbi Rebuff. Alciat. & Cagnol. *D. de verbor. ſignificat.* præpoſitio illa plenitudinis intelligitur quatenus redūdat in commune commodum, vt Calliſtus *ibi. nu.* 16. obſeruat: vbi cætera ad hanc definitionē pertinentia latiſſimè, & eruditè enarrata inuenies, ſi fas tamen eſſet adiungerem particulam, ſequentem videlicet, vt ſit plenitudo poteſtatis, ſeu arbitrij nullæ neceſſitati ſubiecta, nulliſque iuris publici regulis limitata ad bonum commune inducta, ex qua omnis ſcrupulus ceſſaret, quia hæc verba omne malum excludunt.

Si verò petas à me, qui ſint effectus abſolutè huius poteſtatis, quā in principe agnoſcimus,
24 † non longe te remittam; cum apud prædictum Petr. Calliſt. in *præcitato* §. 23. omnes quotquot ſunt habere potes, probat enim is doctor principem legum ſollemnibus tantummodo ſolutū eſſe, quæ pertinēt ad formam in aliquibus actibus pro eorum validitate ſeruādam, vt ſunt teſtiū

quan-

quantitas in testamẽtis, insinuatio in donationibus, & cætera his similia, quæ sub pena inualiditatis priuatis hominibus sunt indicta; Item vt, & iudiciorum solemnia omittere possit, maximè pro pace publica tuenda, in criminalibus iudicijs manu regia procedendo, ad coercendã facinorosorum hominum audaciam, quæ his nouissimè diebus
25 adeo creuit, vt ad summum † peruenisse videatur; quem modum nos palatinum vocamus, licet contra omne genus homi-
26 num etiam † pacificorum vsitatum, seu vt verius dicam vsurpatum videamus; nec minus in ciuilibus iudicijs ab hoc ordine discedere licitum est principi, imò tanto facilius quanto de re
27 minus graui agatur, † vt infra dicam, & firmat Afflict. *in prælu. constitutionum Siciliæ q. 9. num. 9.* Belluga *in speculo §. restat. nu. 4.* vbi Borell. *in verbo iuris ordinẽ vers. fallit in principe*; quos adducit Callistus *dicto §. 23.* Crauetta. *cons. 5. num. 6. cum sequent.* quod in specie Regis nostri Hispaniarum adnotauerunt Gloss. *in l. 6. col. 6. ad finem, & in l. penul. tit. 4. lib. 2. legum fori.* Peres *in l. 10. tit. 4. lib. 2. ordinationi.* quos adducit Augustin. Barbos. *in c. ad petitionem. 2. 2. de accusation.* cum alijs per multis per me adductis in responso redito pro domino nostro Rege cõtra Dõnam Catherinam Gãtes, aliosq; *tract. 1. disc. 2. p. 6.*

litis consortes occupatores territorij Castri cognomento Bruculæ vbi quęstio erat, an reintegratio dicti territorij facta ex prouisione Principis non seruatis solemnibus iudiciorum iuxta ritum curiarum Regni valeret dicebam, & ità obtinui, dubita-
28 ri non posse de validitate, † quatenus præcessisset citatio cum competenti termino ad docendum de iuribus ipsorum possessorum prout in dicta causa fuit seruatum, nàm licet in ceteris sollemnibus peccatum fuisset, non ex hoc nullitas oriebatur vt dicebat Alex. & Iacobin. *in l. si pacto quo penã C. de pact.* Gram, ad Afflit. *decis. 361. vers. causæ cognitione*, addebam in hoc casu nõ sine mysterio principem ità procedi mandasse, ex quo cum agebatur de reintegratione re-
29 galium † hic erat verus, & genuinus modus procedendi, vide licet per viam præcepti iuxta practicam Paridis de Puteo in *praxi reintegr. feud. ante tract.* Peregrin. *de iure fisci lib. 7. tit. 3. num. 3.* Lucan. *de priuil. fisci in principio nu. 59. vers. vtrum* Burg. *de mod. proced. ex arrupto quæst. 5. nu. 11 in finalibus verbis* Intrigl. *singulat 94. nu. 2. lib. 2.* Mastrill. *de magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 439. fol. 309.* Collegium Patauin. *inter consilia Peregrini cons. 2. num. 21.* vbi testatur de consuet. Galliæ, & Italiæ. Martin. Laudensis *de fisco qu. 180.* Horat. Balian. in cons. pro

Abba-

Abbate Roccediæ contra vni-
uersitatem terræ Ferulæ, quem
ad pennam habeo, cum decisio-
ne iuxta suum consilium, nec
negat collegium Pisanum inter
consilia Raudensis *consil. 3. nu.*
84. *&* 85, *lib.* 2. Regens Fuluius
de Costant. *in l. prima num.* 170.
c. pen. fiscal. Cred. prefer. lib. 10. iux-
ta quæ fuit quandoque serua-
tum pro nobili vrbe Messanæ
contra quosdam occupatores
mæniorum ipsius vrbis tem-
30 pore, quo † construi debebat
via illa Philiberta, quæ hodie
cum magno nostrorum, ac ex-
terorum stupore cernitur, ità vt
non abs re inter mundi mirabi-
lia enumeretur.

Quoties verò vel propter na-
turam causæ, vel quia ità Prin-
ceps rescripserit, per viam præ-
31 cepti † agendum est toties nil
releuare partis dissensũ pro cer-
to affirmant Octauius Corsettus
lib. 2. forens. quæst. 1. nu. 6. Marius
Muta *adnit. 99. num.* 21. Maur.
Burg. *dicta quæst. 5. a num. 19. vs-
que* 34. ideoquè satis inciuilis
videbatur prætensio dictæ de
San Martino, quæ cum pa-
rum iuris foueret in meritis in-
stabat pro nullitate dictæ tenu-
tæ, seu possessionis traditæ, omis-
sis alijs sollemnibus iudiciorũ,
cum in dies experiamur, quòd
etiam in causis priuatorũ prin-
cipe id mandante huiusmodi
solemnia omittantur annuit
pulchra Rotæ decisio in nouiss.

diuersorum *decis. 99 num. 6. par.
1, fol. 62.* etenim nemo dubitat,
quòd ipse non subiaceat prædi-
ctis legum solemnibus, & quod
ex sua potestate possit Iuri ter-
tij in his solemnibus deroga-
re.

Per hæc satis constat quid
tenendum sit super huiusmodi
dispensationibus vbi tertij præ-
iudicium versatur, nè forte bo-
na ex causa ingressus donata ei
auferri contingat, dum firma-
tum est Principis potestatem le-
gibus regulatam esse, quo ad
hoc ne tertio fiat iniuria. Cæ-
terum quia spatiosus nobis se se
32 offert campus aliqua dicendi †
circa materiam principalis po-
testatis, quam admodum fru-
ctuosam existimamus, occasio-
nem hanc aggredi non pige-
bit, quam forte amissam in to-
to hoc tractatu recuperare non
liceret, vnde, & longe digres-
sionis excusationem spera-
mus.

Prædictis ideo inhærendo
dicimus, principem non posse
33 derogare iuri tertij † iam quæ-
sito Bald. *in l. si cum mihi D. de
dolo* Grammat. *cons.* 100. *in simili-
bus* Anton. Gabr. *lib. 3. commun.
conclus. tit. de iure quæsito non tol-
lend. conclus. 1. nu.* 1. *vers. contra-
rium.* post viginti quatuor Do-
ctores quos allegat, addo Za-
sium *consil. 10. lib. 2. & ad l. 2.
vers. ratum esse, D. de orig. iur.* Me-
noch. *consil. 100. num. 68. lib. 1.*

Hart-

Hartman. Pistor. *lib. 2. cap. 4. nu. 43. quæstion. iuris parte posteriori* Azeued. *in l. 2. tit. 14. delas prouisiones, y cedulas, nu. 8.* cum plurib. sequentib. *& nu. 11.* vbi loquitur in Summo Pontifice, *& in l. 4. d. tit. per tot.* Andr. Facchin. *controuers. iur. lib. 8. c. 63.* Anton. Faber. *in C. lib. 1. tit. 10. dicta definit. 1. nu. 9. & de error. pragmat. dicto error. 1. nu. 15.* Petra *de potestat. princ. cap. 24. num. 16. cum sequent.* Carol. Tappia *in rubric. de constit. princip. cap. 2. & decis. 5. n. 56. & 60.* & nos latissimè in responso edito pro vniuersitate Ciuitatis Acis Aquileæ contra eius casalia, vbi fundauimus hoc procedere, nō ex solius potestatis defectu, sed ex sua propria Maiestate, & stante naturali ratione. quorū Doctorum opinio magis communiter recipitur, sicuti è conuerso doctrina Angeli, cui contrarij adhærent cōmuniter reprobatur, nec minus eius sequaces, ideoque existimo
34 † Boss. in eo loco vbi eum citat Ioannes Franc. del Castillo *decis. 134. n. 19.* & Regens de Moles relatus per Fuluiū Costant. *in l. 1. nu. 103. C. panis fiscal. creditor. prefer. lib. 10.* pessimè se habuisse, dum prædictæ opinioni aduersatur; nec mouet illud, quod à prædictis, & alijs obijcitur, quod principes quotidie de facto tamen, iuri tertiorum derogent, nulla adhibita retributione, quia respondemus exē. *tract. 1. disc. 2. p. 6.* plis iudicandum non esse, nec
35 † iure factum existimari debet, quod de facto fit, Princeps enim vt diximus id potest, quod secundum regulas rationis iustū, honestum que est, illud enim quod vulgo iactatur principem omne ius dominare, non ita capiendum est, vt referatur ad ius naturale, vel gentium, sed tantum ad ius ciuile; nec prudentes homines terrere debet sacrilegio adscribi eis, qui de principis potestate dubitando disputent,
36 † ad text. *in l. disputare 3. C. de crimin. sacrileg.* & constitutionē Regni *incip. disputare*, quia respōdemus cum D. Regente de Tappia *dicta decision. 5. num. 56.* ex Paschal. *de patr. potest. par. 1. c. 1. num. 90.* dictam Imperatoris sanctionem referri tantummodo ad ea, quæ sunt iuris ciuilis, & merè positiua, non autem ad ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, prout sunt dominia, & contractus: addo pro hac distinctione. Azeued. *in d. l. 2. & 4. tit. delas prouisiones, y cedulas.*

Secundo respondemus cum Andrea Facchineo *dicto cap. 63. lib. 8.* ibi non disputari de concernentibus principis potestatē, sed de reprobatione, vel approbatione personæ ad aliquod officium per principem euectę;
37 vt suadent verba textus ibi † *disputare de principis iudicio non oportere sacrilegij enim instar est, dubitare, an dignus sit, quem elegerit* Im-

Imperator. Nec mirũ, quia Princeps circa officiorum collationem, quę inter gratiosa refertur, liberum habet arbitrium; vt infra late explicabimus; nec hoc faciendo iuri alterius derogare vnquam videri potest.

Alia verò contrariorum argumenta bene tollũtur per Facchineum loco superius citato.

Sed vt egregia hæc quæstio remaneat vndequaque absoluta, tres casus distinguere operepretium duximus, ex quibus resultabit euidens cognitio terminorum, vbi versamur, quæ erũt satis affinia nostræ principalis quæstionis; à qua digressi sumus, & lectori non iniucunda.

Primus est, quando agitur de auferẽdo iure tertij, quæsito, ex iure naturali, vel gentium. Sup quo iam diximus Principem nihil posse, quod assumptum ad partes tuetur. Didacus Couar. *cap. 6. var. resolut. n. 8. lib. 3.* etenim, vt ipse ait, hæc potestatis absolutæ vis, nequaquam conuenit his, quæ naturali, vel gentiũ iure sunt instituta; illa enim dubio procul nõ subiacẽt principali potestati; naturalia enim præcepta immutabilia esse existimantur; adeo quod nulla humana potestas, quæ legitima sit,
38 illa mouere possit; † nisi fortè in tyrannidem incidere velit, iuxta ea quæ tradit Anton. Faber. *in Cod. dicto tit. si contra ius, vel vtilitat. public. defin. 1. nu. 9.* Thesaur. *decis. 91.* Borell. *de Reg. Cathol. præstant. cap. 65. num. 27. & 28.* & late post omnes Callist. *de lege reg. §. 30. & 31.* Theodor. allegat. 10. *n. 12. cum seq.*

Hinc dicimus Principem nil disponere posse circa dominia nobis quæsita, quia illa sunt de iure gentium, & si modis ciuili-
39 bus † acquirantur; secundum Felin. & Dec. *in cap. quæ in ecclesiarum de constitut.* & ad text. in iure ciuili *l. venditor. 14. §. si constat D. commun. prædio.* Cynus *in l. final. vbi cæteri DD. C. si contra ius, vel vtilit. public.* Bernar. Greue *ad Gail. lib. 2. conclusion. 56. considerat. 1. num. 1.* Festasius *de collect. par. 4. cap. 6. lib. 7. nu. 7.* P. Ribadin. *in lib. qui inscribitur institution. del Principe Christiano lib. 2. cap. 9.* Surd. qui optime loquitur *cons. 203. nu. 17. cum seq.* Carol. Tappia *super rubric. de cõstitut. princip. c. 1. n. 50. & decis. 6. num. 42.* Azeued. *in dicta l. 4. tit. 14. n. 3. lib. 4. noua recopil.* vbi extendit conclusionem ad actiones, dicens quod licet origine
40 sint iuris ciuilis † secundũ gloss. communiter approbatam *in l. ex hoc iure. in verbo obligationis D. de iustit. & iure.* Attamen debitum ipsum, ex quo actiones nascuntur, est iuris naturalis; & ideo per principem tolli non possunt; ratio autem prædi-
41 ctorum est illa, † quod dominia rerum ab ipsa mundi origine, ante regum institutio-

nem in homines transierunt. accedente Dei Optim. Maxim. permissu, ibi *quidquid calcauerit pes tuus, tuum erit.* Deuteronom. *cap.* 11. & Iosue *cap.* 14. ex quo factum est, vt ex occupatione possessionis, effecti fuerint rerum possessarum domini, vt in Genesi *cap.* 13. quæ postea ad successores transierunt libera; absque obligatione recognoscendi alium dominum, quàm Deum Optim. Maxim. vnde fit, vt absque nostro facto à nobis auelli nequeant; vt discurrit Rebuff. *in tra. congruæ portion. num.* 125. *cum seqq.*

Quæ cum ità sint; apparet quam à veritate distet iacta-

42 tio illa Antonini Imperatoris † *in l. deprecatio* 9. *D. ad l. rodiam. de iactu.* vbi se mundi dominum appellat, & altera Iustiniani *in l. bene Azenone* 3. *Cod. de quadr. præscription.* vbi omnia sua esse dicit, quatenus loquantur de dominio rerum particularium, sicuti benè procederent, si de protectione vniuersali loquerentur, quia ve-

43 rum est dicere principem † omnia imperio possidere, singulos verò dominio, iuxta doctrin. Bero. *in dicto capit. quæ in Ecclesiarum num.* 152. *de constitution. & in capit. qui res. num.* 16. *de reb. Eccles. non alienandis* Cuiac. *obseruation.* 30. *in fin. lib.* 5. Lelius Zecch. de Principibus *tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 6. *lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 5.

Quæ ità temperanda sunt, vt non negemus posse principem pro bono publico, tanquam reipublicæ caput naturalia, & gentium iura declarare, & limitare; vel in mo-

44 dico † ex causa derogare, vt admittunt Thesaur. *dicta decis.* 91. Anton. Faber. *dicta definition.* 1. & dictat text. *in cap. sunt quidam* 25. *quæst.* 1. *& in l. ius agnationis* 35. vbi scribentes *D. de pact. l. iura sanguinis* 8. *D. de regul. iuris.* quæ declaratio, seu limitatio, quando iusta de causa fit, perfectio dicitur, vt docuit Couarr. *in regul. peccatum par.* 12. §. 11. *numer.* 3. *& de sponsalibus par.* 2. *capit.* 6. §. 9. *num.* 3. *&* 4. Paris. *consil.* 68. *numer.* 102. *& per totum lib.* 4. Petr. de Aragon. Theolog. *in secunda secundæ diui Thomæ quæst.* 56. *articul.* 2. *conclusion.* 3. receptum enim est principē non peccare secundum iustitiam, si dominium rei alterius vni auferat,

45 † & sibi, vel alteri appropriet; legitima causa subsistente, quæ publicam vtilitatem, ac bonum respiciat; hoc. n. ei nō prohibetur. vti post Felyn. & Abb. firmat. *Gabr. in com. conclus. lib.* 3. *tit. de iur. quæsit. non tollendo conclus.* 2. Sfortia *de restitut. in integr. par.* 2. *quæst.* 99. *articul.* 8. Facchin. *cap.* 63. *lib.* 8. *contrauers.* Ceuall. *comm. contra comm. quæst.* 906. Bouadil. *in polit. lib.* 2. *capit.* 16. *num.* 162.

Ro-

Rosentall. de feud. *tom. 1. cap. 7. 48 conclus. 19. nu. 3. in addition. lit. B. pag. 317.* Azeued. *in dicta l. 4. num. 9. & 11. tit. 14. lib. 4.* licet
46 fateatur, quod hoc in casu † tenetur ad recompēsam, & vt ipse ait adhibere bonum cambium, vel reddere iustum, & condecens pretium rei ablatæ ad text. *in l. 2. C. ex quibus causis seru.* Gregor. Lopez *in l. 31. ad finem gloss. 2. tit. 18. p. 3. & in l. 2. gloss. buon. cambio tit. 1. par. 2.* Gail. *dicta conclus. 56.* Facchine. *dicto cap. 63. vers. oportet, tamen*: Vasquez *lib. 1. illustr. controuers. cap. 5. numer. 15.* Surd. *de aliment. titul. 7. priuil. 77. num. 13.* Coler. *de process. executiuo par. 2. capit. 1. 3. nu. 326.* Peregrin. *de iure fisc. lib. 5. titul. 2. num. 52.* Petr. *de potest. princip. declarat. 7. quæstionis principalis. §. superest n. 34.* Doctor Mart. *de iurisdiction. p. 4. casu 195. nu. 12. & 25. & de success. p. 4. qu. 4. art. 4.*

47 Bonum verò publicum † dicimus quādo agitur de vtilitate totius Regni, vel maioris partis, aut alicuius egregiæ Ciuitatis, vt docet Oliban. *de iur. fisc. c. 1. n. 19* quē sequitur Cancer. *lib. 3. var. c. 3. n. 59.* per me nouiter adducti in dicto respōso pro Ciuitate Iacis Aquileæ cōtra eius casalia.

Exemplū fit in venditione rei alienæ inuitis dominis, pp publicū viarum ornamentū vel Ciuitatū decorem; vti quotidiè experimur in hac vrbe Panhormi, præcedentibus ordinationibus Viceregijs ex causa viarū † Maquedæ, & Tholetæ; pro earum enim cōstructione, vel ampliatione, coguntur domini prædiorum Vrbanorum, illa, vel eorū partem vendere; nōn obstantibus iuris communis regulis; per quas nemo inuitus cogitur rem
49 suam vendere, † iuxta text. *in l. inuitum 11. & l. dudum 14. C. de contrahen. empt. & l. nec emere 16. C. de iur. deliber.* etiam quod offeratur iustum pretium. *Boer. decis. 312. nu. 2.* Carpan. *ad statut. Mediolan. 433. nu. 70.* Menoch. *de arbitrar. casu 462. num. 12.* quod iuri etiam gentium cōgruit, iuxta quod quisque rerum suarum, est moderator, & arbiter. Vasq. *controuers. illustr. cap. 17. nu. 2. & cap. 9. n. 18.* vēdere enim, & emere actus est naturalis libertatis Menoch. *lib. 3. præsumpt. 130. nu. 54.* Pappon. *cons. 122. n. 10.* Anna Filius *cons. 47. n. 41.*

50 Quod extenditur fauore † Ecclesiarum, piorumque locorum, propter quorum constructionem, vel ampliationem, tāquam & in eis etiam publicus fauor versetur, quotidie videmus cogi, non solū laicos domus suas vendere, sed etiam easdem met Ecclesias alteri Ecclesiæ, quæ in maiori necessitate existat; vel in qua opus magis pium exerceatur, vt decisum vidimus pro Deputatione animarū Sanctissimi Purgatorij, contra confraternitatem Sanctorum quadraginta

Martyrum Vrbis Panhormi, & pro Reuerendis patribus Societatis Iesu contra Confraternitatem Sanctorum Cosmi, & Damiani, & antiquitus pro Ecclesia Sancti Vincentij Ciuitatis Thermarum, contra Confraternitatem Sanctæ Mariæ de Misericordia, in qua consuluit Aloys. de Septimo, prout hęc omnia refert Mastrill. *decis.* 280. *à nu.* 96. *vsque ad fin.* vbi respondet Dom. Valenzuolæ contrarium tenēti *in cons.* 18. super quo etiam scripsit Giurb. *decis.* 86. *n.* 7. vbi ait Ecclesiæ, & religionis fauorem, nè dum priuatæ, sed etiam publicæ vtilitati præponendum esse. *l. fi. C. de Sacrosant. Eccles. §. si minus authent. de non alienand. vel permutand.* ampliās conclusionem in casu vbi ageretur de ampliatione viridarij, ex Maceratens. *lib.* 1 *resolut.* 112. *casu* 29. quæ de plano procedūt, solum dubitari solet, quodnàm sit iustum pretiū per huiusmodi emptores refundendum, etenim certum est iustum rei pretium soluendum esse; vt optime

51 fundat D. Valenzuola *d. cons.* 18 *nu.* 10. Ecclesiæ † enim non ita deferendum est, vt alteri iniuria afferatur per ea, quæ tradit Kirchou. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 1. *de Sacrosan. Eccles.* refert Mastril. *d. decis.* 280. *n.* 22. ideoq; satis rigidā semper existimaui decisionē predictā Mastrilli, quatenus *n.* 8.

52 dicit † iustū valorē reputari habito respectu ad pensiones, ad rationē de octo pro centenario; etenim quotidie videmus, & maximè post nouissimam censuum reformationem in voluntarijs venditionibus ratiocinari ad sex, & septē; exclusis reparationibus necessarijs, sicuti in casu occurrenti inter Hieronymū Scorsone, & Congregationem Oratorij Sancti Philippi Nerei huius Vrbis titulo dela Oliuella consului, & inclinabant iudices Magnæ Regiæ Curiæ, qui tunc temporis erant Sp. & egregij; Consiliarij de Ioppolo, Potenzano, & Cannizzaro, nisi partes se concordassent, & emptores iustum pretium refundissent ad rationem de sex; & ad prædicta videndus est D. Regens Carolus Tap. *in decis.* 7. *Sacri cons. Neap.* vbi quid pro atrio, referēs decisū pro Eccl. limitādo tantūmodo vbi aliqua Domus antiqua in aliqua familia magnatū destrui peteretur quod notandum est.

Extēditur etiā dispositio prædicta ad fauorē priuatorum hominū, quibus licitū est pro ædificando sibi palatiū vel magnā domū, vt vtar verbis statuti nostri, cogi facere dominos paruarum domorū, ad illas sibi vēdēdū, pro suis cōstruendis, vel ampliandis, publicus. n. fauor existimatur, quia Ciuitas emicet per huiusmodi ædificia. quia priuilegium primo loco fuit indultum vrbi meæ præclarissimæ, ob iniurias passas tempore Imperatoris Fiderici, postea, verò ad alias egre-

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 6.

egregias Regni Ciuitates subregio demanio existentes exten-
53 sa, patet † per prag. *tit. de priuil. ædificant palatia, vel magnas domos*, quidquid sit respectu pretij, in quo satis differunt cum vẽditionibus, quæ fiunt ex causa viarum construendarum, vt ibi est videre, & apud Castill. *decis.* 134. qui latè, & exactè de hoc loquitur accedit Tapia loco citato. *n.* 3. & 4.

Quale autẽ debeat esse ædificium faciendum, & quales domus diruendæ, iudicantis arbitrio remitti solet, qui non in quolibet loco, sed in honestiori & spectatiori Ciuitatis hoc permittet; vt vidi quandoque prudenter moueri in consimili casu inter Franciscum la Vaggi, & quasdam mulieres, vbi etiam vidi dubitari quid faciendum si iste talis, qui vẽdere cogitur offerat, & cum effectu velit ipse magnam domum construere, & resolui, posse; dummodo præstet de opere perficiendo, & quod sit æqualis magnitudinis, vel parum minus, secus si multo inferioris.

Sed an dispositio dictæ pragmaticæ procedat in prædijs rusticanis, & extẽdi firmat Castill. *decis. prædicta.* 134. ad quem recurras.

Praxis verò, quæ in huiusmodi venditionibus seruatur, ad hoc vt emptores tuti euadãt non est omittenda; solent enim obtineri vt emittantur proclamata, per quæ moneantur creditores ad interessendum dictis venditionibus fiendis, & iura eorum deducendum, tàm si cẽsuales sint, quam alterius generis, siue hypothecarij, siue chirographarij præfigendo eis certum terminum, quo elapso si nõ compareant solent haberi pro exclusis, vt patet ex forma dictorum proclamatum. ad text.
54 † in *l. si eo tempore* 6. *C. de remiss. pignor.* si verò compareant ex ordine ipsis satisfit, attento tempore, & priuilegio de qua praxi, & diuersa forma proclamatum loquitur regens Constant. *in l.* 1. *C. pen. fiscal. cred. pref. à nu.* 165. *vsque* 170. Afin. *de execution. §.* 6. *cap.* 49. *à nu.* 158. *cum pluribus sequen.* vbi quod comprehendũt creditores conditionales, ac habentes interesse ratione dominij vel hypothecæ; facit etiam Surd. *decis.* 151.

Dubium solũ insurgit quid agendum si inter alios creditores existat aliqua ecclesia, vel exemptus locus, aut persona ecclesiastica ligentur, vel nè similibus bannis per iudicem laicũ emissis, adeò, & taliter quòd, vel comparere teneantur, vel si illa spernãt sint exclusi, etenim si nõ cogerentur cõparere, eueniret, quod emptor teneretur eis satis-
55 facere, † quod verò ecclesia, & ecclesiasticæ personæ minimè cogantur comparere, videntur sen-

sentire Hieronym. de Monte. *quest.* 20.*n.* 21. Fab. Turret. *cons.* 13. Grammat. *decis.* 29. *vbi additio elaboratissima* Didaci de mari Regiensis I.C. Surd. late *decis.* 26 vbi ait, quod nullo iure adstringi possunt ad comparendum coram iudice incompetēti, quia per indirectum præiudicaretur eorum exemptioni, qui venit ad terminos dictæ *l. si eo tempore.*

Sed contra verius existimamus in proposita specie quòd imò Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ teneantur comparere, & iura sua adducere, nec sub prætextu exemptionis excusari, aliàs eorum credita amittere, ea præcipuè ratione, quod illę hoc casu principaliter non citantur,
56 sed in consequentiam, † quatenus putēt sibi interesse, hæc verò citatio illos non arctat, sed efficit reos voluntarios, vnde non possunt fori declinatoriam opponere, vt est videre ex Mastrillo *decis.* 79. & Castill. *decis.* 2. per multos quos ipsi adducunt, Marius Muta super *cap.* 51. *Regis Alphonsi nu.* 4. 1. *to.* 5. Grass. *de effe-ctib. cleric. effect.* 1. *n.* 475. Borell. in summa *tit.* 7. *n.* 80. *lib.* 1. vnde videmus clericos cogi ad con-
57 cursum † cum alijs creditoribus in dilatione concedenda debitori inopi, quam quinquennalē vocant, vt præcitati patres admittunt, & Carroc. *decis.* 59. *nu.* 70. Gratian. *discept.* 222. Apicell. *de dilation. quinquen. tit.* 1. *nu.* 96. *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 6. & 97. & additio filij *num.* 201. post Athoro *in uerb. dilatio quinquennalis* Anell. Amat. *cons.* 28. *num.* 17. & Paschal. *de patr. potestat. par.* 2. *capit.* 9. *numer.* 70. & in dies seruari videmus, ratio esse potest, quia non est rationi cōsonum, vt propter vnum clericum cōgatur debitor coram duobus iudicibus litigare, &
58 causæ † continentiam diuidere, vt voluit Bald. *in l. edicto nu.* 45. *vers. hic quæritur C. de edict. diu. adr. tollend.* vbi quòd nè iudicium diuidatur semper principalius forum est attendendum, principalius autem dicitur vbi est maior pars reorum, vel actorum secundum Bald. ibi, quem sequitur Maranta, & post eos Apicella Senior *dicto n.* 97. Item quoties actus expediendus non potest expediri nisi per Iudicē laicum, tunc clericus etiam ci-
59 tandus est coram † eo, vt post multos Grass. *d. effect.* 1. *nu.* 478. at dilationis actus nō potest expediri per iudicem ecclesiasticum, sed per laicum, ergo, &c. nec obstat quod hæc dilatio nō sit cognita de iure canonico, quia sufficit, quod ius ciuile in
60 hoc iuri † canonico non contradicat, ad hoc, vt ex eo procedi possit, vt probat Abb. conciuis noster in *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitut.* quem adhoc citat Apicella, ibidem *nu.* 96. & in puncto, quod vendita re ad publicum incantum præcedentibus

61 tibus bannimentis clerici † creditores debeant comparere, voluit Socc. *in cap. 2. num. 41. de foro competenti*, quem sequitur Boss. *in tit. de proclamat. nu. 23. fo. 304. in paruis*. ratio est prædicta, quòd ecclesiasticæ personę possunt citari per proclama, vel per edictum, vt sciant venditionem faciendam, vel alium actum expediendum per iudicem laicũ, ad hoc vt comparcãt tempore suo, aliàs eis denegetur audientia, quia hoc fauore publico introductum est, nè impediantur commercia secundum Molfes. infra citandum, quo casu edicta sæcularium ligant etiam clericos si non principaliter saltim †
62 in consequentiam propter interesse, quod eis contingit dum res venundatur emptori cum securitate ne possit in iudicio controuersiam pati vt cõsiderat Castr. *conf. 44. in causa egidij Iaj. in l. testamenta omnia nu. 4. C. de testam.* facit Franciscus Marcus *decis. 250. par. 1.* & Hieronym. de Monte *quæst. 20. in fi.* ratio enim suadet, vt hi, qui auctoritate publica emerunt, non debeãt per creditores inquietari, si pretium deposuerint, & monitio †
63 præcesserit, vt explicat Præses Anton. Faber. *in Cod. titul. 32. de bon. auctorit. iud. possid. definit. 4. n. 2. & defin. 14. lib. 7. & lib. 8. titul. 16. de distract. pignor. definit. 29.* etenim iustum est, ne emptor decipiatur. auctoritate publica *l. 1. C. de his, qui ven. etat. impetr.* quia hoc modo nemo accederet ad publicas vẽditiones, quod esset valde perniciosum, vt loquitur text. in *l. ait prætor 7. alias l. si sine §. quæsitum* iuncta *l. si ex causa 10. D. de minor.* propter quas rationes in Senatu celeberrimo Cataloniæ non audiuntur creditores. molestare volentes emptores, tantummodo datur eis via agendi contra alios creditores, quibus fuit de pretio solutum. ad quem effectum traditur pecuniæ sub fideiussione nè allegent consumptionem, &
64 sic quod non detur auocatio, † iuxta famigeratam decisionem consilij Neapolitani apud Affl. *decis. 190.* quam quæstionem satis decenter dotauit eruditissimus Fontanella *claus. 5. gloss. 8. p. 7. & 8. qui in 33. vsque 53.* illam ad partes examinat; an huiusmodi emptor sit tutus, & tandẽ pro affirmatiua concludit, & refert Senatus decisiones. *nu. 48, cum tribus sequentibus*, & licet alleget Pacificum pro contraria opinione, tamen satis se declarat nobiscum tenere, dum supponit venditionem fieri ad instantiam debitoris, scientis suos
65 † creditores; nàm tunc verum est dicere quod talibus bannimentis non ligarentur, quia debebant nominatim citari, vt ait Gabr. *titul. de action. conclusion. 6.* & decisum tradit Faber citatus, & per quam latè Afin. *de execut.*

§. 6.

§. 6. *cap.* 35. *per tot. fol.* 151. ad differentiam creditorum incertorum, ſcientia enim malam fidē arguit, in terminis. Carpan. ad *ſtat. Mediolan. cap.* 164. *verſ. & earum contradiction.* Regens Cōſtant. *in dicta l.* 1. *nu.* 166. *ad finē. C. pœn. fiſcal. cred. prefer.* & ità in caſu occurrenti diſtinguebam, dum agebatur ad inſtantiā Hoſpitalis Magni huius vrbis Panhormi contra Principem Caſtri noui meum conſobrinum, vigore contractus bullalis facti per quondam Donnam Ioannam de Vigintimilijs Comitiſſam Naſi ſuper dicto ſtatu, contra eum, inquam tamquam contra poſſeſſorem dicti ſtatus ſubiugāti, dicebam etenim Hoſpitale excluſum, ex eo quod vna vice, quod ſtatum prædictū Naſi fuerat venditum auctoritate Proregis, ad inſtantiam creditorum præcedentibus proclamatibus, quibus moniti fuerant omnes creditores intereſſe habentes, ad hoc vt docerent de eorum iuribus, & nullus pro Hoſpitale comparuerat, quando fuerunt facta repartimenta pecuniarum, clarum eſt, quod remanebat præiudicātum ad tex. prædictum *in l. ſi eo tempore.* 6. *vbi omnes C. de remiſſ. pignor.* & quamplures alij, quos doctè, & eruditè cumulat per hæc ſcripta viſus in puncto Don Franciſcus Antonius Coſta Regius Conſiliarius *conſ.* 78. cuius laudes ma-*tract.* 1. *diſc.* 2. *p.* 6.

ximam videlicet in iure dicēdo integritatem in enucleando facilitatem animiquè virtutes, & attributa, ideo taceo, quia nemini latent, & quia impar mihi adhoc videor: ſicuti. n. p expreſſum conſenſum creditoris, vt pignus vendatur cenſetur remiſ-
66 ſa † hypotheca, per ea, quæ tradit Natta *conſ.* 530. & 531. *nu.* 5. & 474. *nu.* 29. Comenſ. *in l.* 2. & *fin. C. de remiſſ. pignor.* ità per taciturnitatem, ſi creditor ſciēs patiatur quod pignus diſtrahatur, & terminus ad comparendum labatur. Abb. *in cap. penult. n.* 30. *deſent. & re iudicata.* Montaner. ad Oliban. *de act. lib.* 1. *par.* 2. *cap.* 29. *nu.* 45. *in medio.* Anton. Faber. *in Cod. def. n.* 2. *tit. de remiſſ. pignor.* Alex. Raudenſ. *de analog. quæſt.* 33. *dub.* 9. & poſt Neguſant. & alios Molfeſ. *in conſuetud. Neapol. par.* 8. *de conſenſu mulier. quæſt.* 3. *nu.* 11. *tom.* 2. vbi per integram quæſtionē diſcurrendo ad terminos dicti textus concludere videtur, creditores vocatos non ſolum non poſſe amplius agere contra emptorem ſed nequè contra concreditores, accedit Aſin. de *execut.* §. 6. *cap.* 59. *fol.* 158. tacens enim in hoc caſu videtur ſibi præiudicaſſe: etiam ſtante æquitate iuris canonici, vt videri poteſt per Petr. Pecch. *ad dictam regulam, qui tacet* 43. *n.* 6. *fol.* 461. per quam apparet, quod non ſolum hæc lex aduerſatur iuri canonico, ſed etiam, quod

quod ei cōgruit, quia si per dictam regulam, qui tacet excluditur tacens, magis debet excludi ille qui est vocatus; dato ei decenti termino ad comparendum, & iura sua deducendum; quod sæpe potest esse ad bonū, quia cōparendo vel posset ven-
67 ditionem pignoris impedire † expressè dissentiendo, vt ait Anton.Faber. *in dicto tit. de remiss. pignor. definit.* 1. vel posset prælationi insistere, aut demum de pecunia ex pretio perueniēdo, participare, ideò, si negligat comparere, & iura sua adducere non debet hæc sua negligentia sibi prodesse, & emptori nocere, qui credens nullum aliū extare creditorem, tutus ad ēptionem accessit, remaneret etenim deceptus sub scuto legis, si aliò superueniente adstringeretur soluere; & pretio in publica auctione conuento aliquid superaddere: maximè si taciturnitas duraret per plures annos, vt erat in casu prædicto, vbi tacuerat per annos triginta quatuor, quo casu respectu tertij habetur, exclusa
68 omnis actio hypothecaria † super re vendita, etiam si ageretur de credito censuali, ex quo fructus renascuntur, quando res bona fide ad tertium peruenit, in posse cuius præscriptio fuit completa; vt ex multis probat Pacific. *de Saluian. interdict. insp. 2. cap. 2. nu.* 272. Felician. *de censibus tom. 1. cap. 4. lib. 3. nu.* 12. & *tom. 2. lib. 3. cap. 4. n.* 18. Maceratens. *var. lib. 2. capit. 5. num. 2.* & sæpius decisum in Rota testatur Cenc. *de cenc. par. 3. cap. 1. qu. 8. art. 2. num. 19. vers. quamuis, & num. seq.* quidquid sit respectu principalis debitoris, seu eius hæredis.

Et licet hoc vltimum de præscriptione possit in dubium reuocari in Regno isto, in quo exceptio hæc præscriptionis non ità passim amplectitur, quando non est centenaria, vel immemorialis, maximè in his iuribus censualibus, & in prima iudicij executiui instantia, vt videtur sentire Mastrill. *in addit. ad Gregorium quæst. 9. nu.* 33. & *sequen.* qui non distinguit inter tertiū, & principalem, attamen nō desunt, qui teneant contrarium vti est. Ferdinand. Boniorn. *in suis Scholijs ad pragm. de censibus nu.* 44. cui tamquam viro maioris ponderis pluris deferimus in Regno; & quando non sufficeret ad excludēdam actionem in terminis tertij possessoris, in quibus loquitur Boniornus, & præcitati patres, & decisiones Rotæ, sufficere saltim deberet ad confirmandam dispositionē dictæ *l. si eo tempore.* cum non solum hospitale tenuerit, tempore quo distrahebatur Comitatus Nasi, sed per triginta quatuor annos post, nunquam compa ruerit, nec censum petierit.

Et hæc de creditore excluso

Io-

locum sibi vendicant, non solũ
in plenario iudicio hypotheca-
rio, sed etiam in prima instan-
tia, quam nos vocamus, idest in
iudicio executiuo, vbi nulla ex-
ceptio admittitur, nõ obstante
quod agatur aduersus executio-
nem petitam pro censu bullali;
69 † vt decisum testatur Milan.
decis. 1. num. 179. lib. 2. & Intrigl.
qui se aliquantulum inuoluit
super bulla, & pragmatica de
censibus *quæst. 47.* & noster Co-
sta ibi. Ratio est, quia hæc est
exceptio de anterioritate causę,
& possessione quæ admittitur si
à tertio opponatur, vt omnes fa
tentur, & dixi supra. ex Con-
uers. ad Intrigliol. *quæst. 51.* A-
mat. *resolut. 31.* nàm sublata de
medio hypotheca anterioris per
citationem, vel proclama, rema
net emptor possessor ex causa
priori, ex qua potest repellere
creditorem, postea venientem.
Imo quod repellendus sit agens
à limine iudicij non obstante
ritu, quem nulla solet impedire
exceptio, substineo dum liber
imprimitur in consimili causa
in Magna Curia, quia actio est
perempta, & videtur quodam-
modo cãcellatus contractus, ad
quod firmãdum vtor doctrinã
Regentis Costantij *in d. l. p. num.
168. C. pen: fisc. cred. præfer.* item
quod dum publicę venditioni
accedit authoritas principis cen
setur derogasse Ritui prædicto,
qui minus fauorabilis est.

Nec obstat replicatio, quæ
posset fieri, quod non sit iudi-
cialis adiudicatio, vti requiritur
vt possit excipi contra executio-
nem factam pro censu, quia suf-
ficit, quod res fuerit vendita au-
ctore iudice, iusto pretio, quan-
tum licitanti vendi potuit, & si
enim verum sit, quod excipiens
de possessione ex causa anterio-
ri, aduersus creditorem exigen-
tem censum ad formam bullæ
cõstitutum, debet docere se pos
sessorẽ ex causa adiudicationis
iudicialis, secũdum Mastrill. ad
Gregorium *quæst. 6. nu. 93. vers.
prædictam*, & non sufficiat, si ob-
tinuerit eam per dationẽ in so-
lutum à parte, vt ego non semel
obtinui, attamen hoc ideo con-
70 stitutum † est, quia per insolu-
tum dationem extraiudicialem
præsumitur res vendita minus
iusto pretio, vel saltim non præ-
sumitur, quod fuerit vendita
iuxta verum rei valorẽ, & prop-
ter hanc dubietatem non debet
executio retardari, sed quando
res auctore iudice vendita sit,
licet nõ per viam iudicialis ad-
iudicationis, tũc cessat hæc præ-
sumptio, & possidens rectè ex-
cipit, & sua exceptio debet ad-
mitti, quod fortius procedebat
in casu isto, vbi venditio fuerat
facta pro sorte principali reddi-
tuum, ex quibus interusurijs fue
rat fundata bulla Hospitalis, ex
quo fiebat, vt sufficeret Comiti
71 † possessori allegare parẽ causã,

adhoc, vt ratione possessionis vincere habeat, vt affirmat Mastrill. *dicto loco vers. quaro si tertius* addo Petr, Pecch. *in regula, qui prior. n. 5. & 14.* quæ opinio magis arridet, & si contrarium referat decisum Amat. dicta *resol. 31. num.* 10. cui aliàs satisfaciemus, pro modo satisfacit D. Placitus Costa vti frater honorandus *in scholijs ad consilium* 68. domini patris sui, cui nil addi posse putamus.

In vno tantum casu limitarẽ prædicta quando videlicet ageretur cõtra Ecclesiam, vel pium locum, quę tempore proclama-

72 tum vacasset rectore, † sicuti, dum hæc mendis purgarem pro impressione, obtinui pro clerico Don Francisco Holsman Beneficiali cuiusdam beneficij cõtra Marchionissam Iarratanæ, de anno 1628. Mense Nouembris, & partes acquieuerunt.

Non obstat modo, quòd simus in Ecclesia, quæ non ligatur proclamatibus iudicis laici, vel si ligatur competit ei restitutio, quia satis superque supra ostẽsum est, ipsam ligari in hoc casu, saltim admittendo exceptionem emptoris, siue ratione publicæ vtilitatis, siue nè diuideretur continentia causæ, & demum, quod verius existimo quia citata quatenus quasi per modum exceptionis, & in actu quod per iudicem laicum tantũ expediri poterat, quo casu omnes fatentur fori declinatoriam non prodesse; Et ad terminos *dict. l. si eo tempore* certum est Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas præiudicari bannimentis seu cridis laicorum iudicum, factis in venditionibus rerum

73 pro tuitione emptorum † ad hoc vt non comparentes censeri debeant exclusi, vt voluit in pũcto Ioannes Faber super dicta *l. si eo tempore.* Boer. *decis.* 141. Cõtard. *in l. diffamari in explicat. glossæ nu.* 20. *fol.* 98. in paruis, & ratio esse potest, quia ad terminos dictæ legis non citatur clericus, vt iurisdictio aliqua in eũ exerceatur, sed tantum, vt detur ei scientia, quod pignus venundatur: sufficit enim, vt sciat pignus vendi, adhoc, vt censeatur præiudicatus, nõ à Iudice laico, sed à Iure, vt bellè voluit Abbas *in cap. penult. nu.* 36. *de sent. & re iudic.* At quoties citatur clericus ad hoc, vt tantũmodo sciat,

74 potest per laicum † hoc fieri, vt pro costanti affirmat Surd. quẽ in contrarijs citauimus *d. decis.* 26. *n.* 16. per doctr. Bald. *in cap. fi. nu.* 5. *de fid. instrumentor.* & optimè Mar. Muta *in dicto cap.* 511. *Regis Alfonsi nu.* 50. *tom.* 5. belle Felin. *in dicto cap. fin. n.* 6. qui ait, quòd quando hæc Citatio esset monitoria, quatenus sibi putauerit ĩteresse, benè valeret, quod confirmat ex pluribus Muta *d. loco nu.* 41. & in clerico creditore, quicquid sit in possessore, al-

le-

lego terminãtem *decisionem* Rotæ apud Seraph. 957.*n.*6.*&* 7. vbi admittit Rota citationem in personam Clerici creditoris, quando res subhastatur, negat verò quando esset possessor, vel hæres debitoris; quod, & ego Rotæ distinctionem sequendo semper negabo, addatur. Asin. *de execut.* § 6.*cap.*49.*n.*18.*fol.*151. Extendenda sunt prædicta ad casum, vbi huiusmodi clericus, vel Ecclesia non esset de creditoribus cognitis, quos certum est, citra stilum huius Regni, per sonaliter, & nominatim citari debere, vt omnes firmant, maximè Pacificus citatus per Fontanell. *d.clauf.* 5.*gloss.*8.*p.* 7. sed esset de incognitis, quos sufficit vocare per proclama, nàm tunc etiàm si esset casus, quod clericus comparendo, posset declinatoriam opponere, iuxtà doctrin. Farinat. *quæst.* 8.*n.*91. attamẽ, quia non cõparuit, non potest ex post facto opponere de nullitate citationis; licèt, vt dictũ est, in casu, de quo agimus, omninò teneatur comparere, quia actus erat expediendus per Iudicem laicum, qui postea saltem potest ei denegare audien-
75 tiam † in suis Tribunalibus, iuxtà practicam Castrensis *in consil.*301. *incip. prædicta debita*; *col. prima in fin. vers.* & *posito, lib.* 1 quem sequitur Card. Tusch. *conclusion.*239. *verbo, Citatio, nu.* 9. & ... *tract.* 1.*disc.*2.*par.*6.

Sed an possit in casu prædicto refricare restitutionis in integrũ quæstionem, iuxtà doctr. Milan. *decis.*9.*n.*86.*lib.*2. respõderem affirmatiuè, vbi esset infrà tempora; Etenim secundùm veriorem opinionem Ecclesiæ
76 currunt à die scientiæ † verè, vel præsumptæ, nec potest petere restitutionem restitutionis, nè procederetur in infinitum; vt sunt doctrinę vulgares, quas cumulat Stephanus Gratian. *disc. forens. cap.*601.*nu.*28.*lib.* 4.

Demũ allegabatur ex parte Sacri Hospitalis prædicti, quòd non poterat citari, neque quatenus sua putaret interesse, dum
77 ex priuilegio Regis Rogerij † habet etiam causas actiuas, ità vt etiàm agendo trahat ad forũ suum, de quo mentionem facit Carol. de Graff. *de effect. Cleric. eff.* 3 *p.n.* 118. *in fine.*

Sed respondebatur ex parte Comitis, quòd in casu suo agebatur de simplici scientia danda, quæ potuit dari etiàm per inferiorem ad literas rogatorias, quantò magis per ipsum Principem, qui est superior dicti Hospitalis in quantũ ad dictas causas, quas habet ex priuilegio Rogerij, in qua habetur vti baro, in tantùm vt ab eis appelletur ad tribunalia Regis, quidquid sit in causis vbi conuenitur tãquàm Ecclesia, quia tunc appellatur ad Tribunal Regiæ legationis seù Monarchiæ, vt vulgò dici-

dicitur, ſicuti à cœteris Tribunalibus Eccleſiaſticis huius Regni.

Vnde redeundo ad præpoſitam declarationem, certum eſt, quòd vbi Principi aliquid ſtatuere permittitur etiàm in tertij præiudicium, proptèr communem vtilitatem, quod extendatur etiàm ad clericos, & Eccleſiam, exempli gratia, vt poſſit ſi-
78 bi valerè † de aliqua Eccleſia, vel campanili tempore belli, vel poſſit explanare prædia, & domos Clericorum, Surd. *conſ.* 210. *nu.* 31. Gallin. *de verbor. ſignif. lib.* 10. *cap.* 28. *n.* 18. dummodo, vt ſuprà dictum eſt, de intereſſe, in quo etiam venit pretiū, parti ſatisfiat, ex Surd. *de aliment. & alijs ſuprà citatis n.* 46.

Infertur ſubſequenter, ſtante cōcluſione prædicta principali, quam diximus ſuprà *nu.* 38. *& ſequent.* quòd ex quo fidei obſer-
79 uatio, & promiſſorum † eſt de Iure naturali. *l. p. D. de pact. l. naturales.* 9. *D. de action. & obligat. l. ſtichum* 95. §. *naturalis. de ſolutio. l. cum amplius.* 84. §. *is natura. D. de regul. iur.* fides enim, vt ait Tullius *p. &* 3. *officior.* fundamentū eſt iuſtitiæ, ſinè qua humana comunicatio ſubſiſtere non poſſet, neque Reges regnare; non poſſit Princeps ex ſua poteſtate quantumcumq; abſoluta, derogare † pactionibus ſub-
80 ditorum, maximè in contractum deductis, & ſic iuri ex eis orienti, vt poſt Molin. *de primogen.* firmat Azeued. *dict. lib.* 4. *l.* 4. *&* 14. *de las prouiſiones, nu.* 2. & diſertis verbis probat Anton. Faber in præcitata *definit. p. Cod. ſi contr. ius, & vtilit.* Cum, vt ait ipſe, iuri quæſito, ex ea cauſa, quam Ius gentium induxerit, veluti ex iuſto, legitimoque contractu derogare nequeat; ſi nulla ratio vrgeat, nè ex plenitudine quidem poteſtatis, citrà iniuriam; ſequitur Marc. Mātua *Dialog.* 21. *lib.* 2. Lel. Zech. *de principe lib. p. cap.* 6. *n.* 13. perque cadit omnino doctrina Gratiani in *diſcep.* 854. dum firmat poſſe principem derogare donationi factæ in contractu matrimonij ſponſe, ex cauſa prædicta, non refragāte intereſſe donatarij primi, & ceterorum, nec nō vxoris quia nullo iure id fūdari poteſt, vt irritetur donatio ex ſolo principis Iuſſu nulla exiſtēte cauſa publice vtilitatis, cū è cōtra infiniti affirment contrarium, ità vt neq; actiones ex contractibus orientes tollere poſſit, nè quidē exceptione, vtputà diſpēſando, quod debitum peti nequeat, vt probat Azeued. *loc. cit. n.* 6. neq; minuere, vel deteriores facere de directo, vti eſſet tollēdo prio-
81 ritatem hypothecæ, † pròut in pulchra cauſa diſputari vidi intèr certos creditores Ioan. Groppo: cū enim Groppus foro ceſſiſſet, abſconditis, vt moris eſt, per huiuſmodi homines, multis re-

R bus

bus pretiosis, fuit per principem concessum aliquibus ex creditoribus, ad quorum notitiam deuenerat locus vbi cœlabantur, vt potuissent in præiudicium anteriorum illa habere, etiam in satistactionem crediti posterioris, & minùs priuilegiati; vt potè chirographarij, non solum quia ita ei placuit, sed quia hęc mobilia ex industria Pallauicini videbantur pænès comunem debitorem peruenta, quo casu etiã iure cõmuni inspecto præferẽdus veniebat, nisi missio super eis esset facta per alios ex textu *in l. 3. D. ad l. falcid. & l. aut prætor* 10. §. *si debitor. D. quæ in fraud. cred.* per quæ cõceditur prælatio creditori, ex cuius sumptibus, & labore debitor manumittitur, vt decisum testatur Amat. Neapolit. *cons.* 49. *n.* 16. post Apont. *decis.* 28 & Luc. de Penn. *in l. prædia dom. n.* 14. *C. de locat. præd. Ciuil.* quod quidẽ descendit ex eadẽ met ratione decidendi, que mouit I.C. *in l. interd. D. qui pot. in pig.* ad pręferẽdos creditores quorũ opera pignus melioris cõditionis est effectũ, eis qui tẽpore præualebãt de quo late discurrit Frãch. *decis.* 97. & *decis.* 506. cui mille cõcordantes adiungit Amat. nostser *resol.* 3. dicebatur, per alios creditores, non licuisse principi citrà iniuriã facere anteriores illos, qui sunt posteriores, in præiudiciũ anteriorũ; quia ex hoc auferretur, & diminueretur Ius oriẽs ex cõtractu; & sic naturali Iuri derogaretur, quidquid esset, si de tacita legali auferẽda ageretur. Ad quod ꝓpositũ adduci poterat Text. punctualis iudicio meo *in l. antiochens.* 21. *D. de priu. Cred.* vbi cõcluditur, nõ potuisse Principẽ cõcedere Ciuitati Antiochiæ, vt præferretur prò suis creditis anterioribus creditorib. sicuti clarè deducũt Albe ric. & Angel. ibi, & regulare est, vt ait Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 6. *n.* 9. nõ posse per Principẽ derogari legibus facientibus in fauorẽ tertij, licèt secundum Angel. ibi, & Apostillã ad eũ possit condere legẽ generalem, per quã postea tertio præiudicaretur. conducit ad idem doctrina Iasonis *in l. Barbarius num.* 44. *de officio Præsid.* quem ad hoc adducit Azeued. *in dict. l.* 4. *num.* 15. *lib.* 4. *tit.* 14. quæ in tantùm procedũt, in quantum ambigitur possit nè mandare, quod esset expressè excussio remissa. Et sic quòd nõ agatur contrà tertiũ possessorẽ, dũ potest sibi esse cautũ cõtrà bona debitoris, vel ꝙ exigat ratã ab oĩbus iuxtà ea, q̃ tradit Fontan. *de pact. clau.* 4. *gloss.* 18. *p.* 2. *n.* 87. Et licèt ipse dicat, ꝗ si casus occurreret, non dubitaret de validitate dispẽsationis pp æquitatẽ, quæ cõcurrit, tamẽ ego nũquàm tale Principi consulerem ni publica vtilitas concurreret.

Sed cõtrà prædicta post hæc scripta inueni, tenere D. Regẽtẽ Ca-

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 6.

Carol. de Tapia *in decis. suprem. Ital. consil.* 19. vbi firmat, posse principem præferre creditorem posteriorem anteriori. Mouetur ex eo, quod si licitum est hoc facere legi inanimatæ, magis licere debet Principi, qui est lex animata. allegat pro se punctualē, vt ait, doctrinam Lucæ de Pēna *in d.l. pradia. C. de locat. prad. Ciuil. lib.* 11. *verſ. vigeſimo.* cui potest responderi, quod ipse loquitur in donationibus factis à principe, vt possit præferre secundum primo, ex causa publicæ vtilitatis. quod quantum distet à casu nostro, nemo est qui nō videat; cum satis differant inter se materia beneficiorum concessorū à principe cum materia contractuum initorum intèr tertios: quibus Princeps non potest derogare. Itèm ipse hoc admittit in casu vbi reipublicę expediat: iuxtà quam rationem crediderim fuisse resolutionem captam in dicta causa, ex qua nemo, nisi ex modica temporis dilatione præiudicabatur, iuxta ea, quę statim dicemus, & nos etiam firmauimus in *Ora.* 22. per totam, maximè in secūdo fundamēto.

Ex eadem ratione non sunt paruipendendæ transactiones intèr partes initæ, quibus non
83 ità de facili Princeps † dispensare debet, lites peremptas suscitare permittendo; ex quibus multa solent oriri scandala; vt latè probat Stephan. Gratianus *discept.* 721. *nu.* 35. *& seq.* vbi habes multos allegatos, de quibus vidimus latè disputari in casu feudorum Laliæ intèr Ducem Melismerij, & Marchionē Sanctæ Crucis Siculum; ad eum igitùr recurras, nàm ideò subsisto, nè alicui ex eis molestus esse videar, & si ex prædictis, & infrà dicendis apertè colligere poteris quid in dicta causa sentiendum sit. quam nuper vidimus terminatam ad fauorem Marchionis pro transactione.

Diximus de directo, nàm per indirectum liceret Principi in modico, & ad tempus iuris tertij ex contractu descendente præiudicare. vt putà concedēdo di-
84 lationem ex iusta causa, † fideiussione de medio interueniente; per quam creditores tuti reddantur; aliàs enim teneretur in conscientia ad resarcitionem damni, si fortè ex tempore inhabiles efficerentur qui deberent, vel foro cederent, vt discurrit Anton. Faber *in C. de precibus Imperator. offerend. definit. p. &* 17 & in hoc sentio cum prædicto Carolo de Tappia in dicta *decis.* 19. quia non agitur de magno præiudicio.

Deberēt verò denegari huiusmodi moratoriæ illis personis,
85 qui foro cessissent, † quorū propriū est fidem fallere ex proposito, sub spe moratoriæ obtinēdæ; ad hoc, vt territi creditores, minuāt eorū credita, remittēdo

partem; quia ex hoc cũ iactura aliena locupletarētur; cũ huiusmodi enim hominibus, rigidè agendũ est non solum denegãdo dilationes, & guidatica, sed etiã eos sæuiter puniendo. quis enim dubitat, quod remissè se gerendo cum hominibus istis, aperitur via alijs admittẽdi similes fraudes, cum magna iactura reipublicè, vt in dies experimur, dum per defectũ fidei obseruationis, ob tot fallimẽta occursa multis ab hinc annis, negotia conquieuere, & mercatores nequè cum laterna Diogenis inueniãtur. Vndè magna incommoda orta sunt singulis vti singulis, & vti vniuersis, & per maxima publicis rebus, & Patrimonio Regis nostri; Ex quibus rationibus Princeps Emanuel Philibertus piëtissimus, vigilantissi-
86 musq; Prorex † huius Regni, felicis recordationis, cuius memoriã nulla tẽporis iniuria afficere poterit, edicto cauere decreuit, vt contrà huiusmodi homines rigidè ageretur, & nè iterũ ad mercaturæ exercitium admitti potuissent, aliaq; digna tanto Principe, quæ haud dubium magna euitassent incõmoda, si proh dolor morte præuẽtus, tã sancta Instituta ad finẽ pducere potuisset.

Ad quod ꝓpositũ memoriæ commendandũ est illud dictũ Baldi in l. fi. col. 1. D. qui bon. ceder. poss. dicẽtis. quod grauissima lex illa æris confessi, in odiũ debitoris fidem fallentis inducta, deberet
87 contrà tales † mercatores obseruari, qua lege cauebatur, quòd si sexaginta dies statutę debitori ad soluendum laberentur, & nemo compareret, qui soluẽdo vellet debitorem redimere, traderetur creditoribus dilaniandos, cuius rei testantur etiã Natt. consil. 361. num. 7. Xuares in tit. delos Gouernos in princip. num. 21 Petr. Pecch. de iure sistendi cap. 2. n. 3. Baeza de debitore inope cap. primo num. 57. Couar. lib. 2. var. resol. cupit. primo. Marchesan. de commissionib. parte prima tit. de dilation. morator. cap. primo. Budeus in repetit. l. qui fundum part. prima fol. 571. vers. addictorum. Azor. Instit. moral. parte 2. lib. 2. capit. 32. fol. mihi 133. Alex. ab Alexandro lib. 6. genialium. cap. 10. vers. quod in confessum fol. 895. vbi additio. Connanus lib. 4. cõmentariorum Iuris cap. 14. num. 8. & 9. fol. 427. Illustriss. Cardin. Baron. to. 2. annal. ann. Christ. 33 fol. 134. inde debitores ex delicto dilatione priuãdos dixit Carol. de Tap. decis. 41. Sacr. Cons. Neap. post alios quos allegat.

Quare, & si dilationũ cõcessio, inter ea, quæ modici præiudicij sũt, à multis cõnumeretur; attamẽ nõ ita passim relaxandæ sunt, quin multa cõsiderãda veniat; quæ Principis animũ remouere possunt, quę tradit vidẽdus Faber. d. tit. de prec. Imp. offer. defi. 30. Grass. excep. c. 32. per tot.

Cæterùm quod dictum est de Iure tertij, ex contractu descendentis non derogandi, extendit Azeued. *in d. l. 4. tit. 14. de las prouisiones. lib. 4.* non solùm ad Ius in re consistens; sed etiã
88 ad Ius in spe † Et ratio est, quia spes ex contractu descendens, habet quid certitudinis, ità vt pertinere ad nos rectè dici possit, vt ait Pomponius *in l. verbũ illud. 181. in fin. D. de verb. signif.* ibi. *pertinere ad nos etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum causa sunt, sed esse possunt.* facit optima glossa *ibi in verbo possunt.* exemplificãs
89 in spe † ex contractu oriente. indè colligunt DD. quod appellatione pertinentiarum veniant futura, etiàm habentia originę de futuro, tàm in donationibus, dotationibus, alijsque translationibus inter viuos, quàm in vltimis voluntatibus. Paris. *consi 58. n. 44. vol. 3.* Decian. *consi. 123. nu. 28. vol. 3.* ad quod propositum scio ex facto dubitatum, an mulier, quæ dotauerat viro suo omnia, & singula Iura, & pertinentia, ei pertinentia ex quolibet titulo, & causa de præterito, præsenti, & futuro, quæ ei competerent, & competere possent, censeri debuisset dotasse successiones futuras, adeò quòd prò peruentis ex huiusmodi successionibus, soluto per mortem viri matrimonio, potuisset agere tamquàm pro dote contrà bona fideicommisso subiecta. Contrà mulierem faciebat regula illa, quod in generali renunciatione facta, etiàm de Iure de futuro, non intercludatur Ius futurum, quod non trahit causam de præ-
90 terito, nec de præsenti, † sed superuenit ex noua causa, sicuti est successio, nàm nèc re, nec spe competit. iuxta doctrinam Bartoli *in l. 1.* vbi Ias. *nu. 17.* Zuccard. *n. 159.* Ripa *n. 26. C. de pact.* Surd. *cons. 308. n. 30. & 418. n. 10.* mille per Molfes. *ad Consuetud. Neapol. quæst. 6. n. 33. & 34.* vbi loquitur de renunciatione hæreditatis deferendę; Ea præcipuè ratione, quia hæreditas viuentis nec translatiuè, nec extinctiuè renunciari potest; tàm quia est Ius de futuro, quam quia, ad hoc vt valeat, debet hæreditas in eo statu esse, vt adiri possit. *l. is qui hæres 13. D. de acquir. hæred.* ideòque si fortè antequàm sibi hæreditas deferatur quis repudiet, vel renunciet, nil agere dicitur, nec si casus succedendi eueniat, succedere prohibetur *l. is potest. vbi Imol. D. eodem titulo.* Surd. *consi. 398. nu. 12.* qui alios allegat.
Contra tamen respõdi, & obtinui, nàm supposito q Iurium appellatione, veniat propriè suc-
91 cessio, † quæ aliud non est, nisi Ius succedendi, sicut, & hæreditas. *l. p. §. p. D. de rer. diuis. Institut. de reb. corporal. & incorporal. in princ. ibi: Incorporales autem sunt, quæ tangi non possunt, qualia sunt ea,*

ea, quæ in iure consistunt, sicut hæreditas, &c. l. nil aliud 24. *D. de verbor. signif.* Brisson. *d. tit. in verbo, Ius*, & comprobat Rimin. Iun. *in figuratione casus cons.* 351. sequitur, quod sub dicta formula dotationis intelligi debeant cōprehensæ successiones, futuræ; etenim, & si futura hæreditas simpliciter per pollicitationem renunciari non possit, nec repudiari; attamèn si pactum interueniat, continens vtriusquè cōsensum, & verba in futurum dirigantur, † veniunt vtiquè hæreditates, & successiones: quia obligatur renuncians ad non petendum, etiam in futurum. Bart. *in l. p.* vbi Decius *nu.* 26. C. *de pactis*. Anna Iunior. *cons.* 45. *à nu.* 38. Roland. *de lucr. dot. qu.* 39. Mattheus Brunus *de cession. bonor. quæst.* 21. Surd. *cons.* 398. *nu.* 2. *&* 3. *cum seq. & nu.* 23. Decius *cons.* 31. *n.* 5. Boer. *decis.* 147. *nu.* 12. *&* 13. Caroc. *cas.* 62. *n.* 26. Mascar. *conclus.* 1264. *n.* 20. *vers. declarāda*. Menoch. *cons.* 335. *num.* 39. *cum pluribus sequentib. Et cons.* 401 *num.* 119. Riminal. Iun. *d. consil.* 351. & in donatione Iurium loquens Curt. Iun. *cons.* 119. *n.* 15. ex nostris Luna *inter consilia diuers. siculor. consil.* 45. *num.* 31. & nos infrà *in discursu tertio particula vltima huius primæ tractationis*, & maximè dum adfuit iuramentum, vt multi ex præcitatis patribus considerant, maximè Caroc. *d. cas.* 62. *num.* 24. vbi *par.* 1. *disc.* 2. *p.* 6.

92

aliòs citat. Itèm stantibus verbis vniuersalibus ibi, Omnia, & singula; Riminald. Iun. *dicto consil.* 351. *num.* 64. nec in casu prædicto desiderabatur consensus illius, de cuius hæreditate agebatur, † quia fuerat præsens, quando dotatio de Iuribus facta fuit, quo casu hæreditas viuentis, etiàm expresso nomine ipsius, in pactum deduci potest, vt considerat Surd. *d. cons.* 394. & post mille Franc. Molin. de *ritu nuptiar. lib.* 3. *cap.* 79. *nu.* 12. *&* 14. *& cap.* 83. *n.* 8. 14. *&* 17. licèt quando defecisset in casu prædicto præsentia, non ex hoc fuisset viciata dotatio; quia renunciatio Iurium fuit facta in genere; nota autèm est conclusio, quòd renunciatio, vel pactū de hæreditate viuētis valet, quotiès agatur de successione plurium in genere, vt fuit decisum in Rota Romana, seu Tiburtina *Castrorum de Melchioris decimo. Decembris* 1618. per doctr. Saliceti. *in l. fi. n.* 10. C. *de pact.* vbi Fulgos. & Iacobin. *nu.* 40. Curt. Iun. *nu.* 26. Cagnol. *n.* 45. Capic. *decis.* 159. *nu.* 10. Laderchius *cons.* 133. *nu.* 6. cum alijs per Gratia. *discept.* 692. *a n.* 45. *fol.* 221. *to.* 4. vbi extendit mire conclusionē Franch. *decis.* 89. Luna *inter consilia diuersor. siculor. cons.* 45. *nu.* 22. vbi duas alias limitationes refert, & nos loco præcitato.

93

Quibus stantibus, non curabam de contrarijs, etenim, & si doctri-

doctrina illa Bartholi communiter sit recepta; attamèn non procedit, vt ipsemet fatetur, quádo renũciatio est facta ex causa
94 de futuro † prout erat in casu, de quo quærebatur, vt aduertit Menoch. *d. cons.* 339. *n.* 39. post alios, quos allegat, & loquuntur omnes præcitati patres, non solum verò vbi adest expressio futurorum, sed etiàm si adsint verba æquipollentia, vt in casu multùm simili casui nostro cõsuluit Mandell. *cons.* 11. *num.* 17. quem post hos omnes vidi, & profecit multum prò decisione causæ prædictæ. Nec facit quòd hæreditas futura nec re, nec spe cõpetat, quia hoc non obstáte, venit inter futura, & ex die delatæ hæreditatis ex nunc prò tunc censentur donata bona hæreditaria, ac si renuncians, vel donans
95 nans † adijsset, & donatario restituisset, occultádo vnum actũ, vt colligitur ex mente Capicij in dicta *decis.* 159. *nu.* 14. & Doctorum per eum allegatorum, & sequi videtur Riminald. Iunior *dicto cons.* 351. *nu.* 28. & Surdus *cons.* 398. *n.* 34. Crauet. *cons.* 288 Surdus in specie *decis.* 14. *n.* 2. *&* 3. & de nostris in puncto Petr. de Luna *inter consilia diuersor. singulor. cons.* 45. *num.* 29. *&* 30. *fol.* 357. Qui ex ea ratione mouentur, quòd huiusmodi pacta tacitam habeant conditionem si hæreditas deferatur, vt aiũt prædicti, & vltrà eos Becc. *consil.* 74. *num.* 24.

Itèm Doctores prædicti in contrarium adducti, omnes loquuntur in terminis renunciationum, quæ sunt odiosæ, & vti tales restringendæ, & ideò interpretandæ, vt minùs noceãt renunciãti. in puncto Menoch. *dicto cons.* 335. *n.* 9. *& cons.* 749. Surd. *cons.* 431. *num.* 32. *& cons.* 445. *nu.* 56. Molfes. *dicto titul. de renunciationib. quæstio.* 6. *num.* 35. At nos loquimur in dotatione,
96 quæ est actus fauorabilis † ad tradita per Bart. in *quæstion.* 6. & Gratian. *discep.* 692. *à n.* 6. *vsque* 12. *to.* 4. ideoque magna est inter vtrumque casum differẽtia, vt punctualiter considerat Riminal. Iun. *dicto cons.* 351. *num.* 98. *&* 99. qui loquitur in dispositione statuti, quæ est minus fauorabilis dote.

Demùm licèt intestati, vel
97 testati successio † non possit propriè spes dici; attamèn quandò sumus in successione ascendentium, impropriè dici potest spe nobis spectare, vt post Riminald. Sen. probat pulchrè Iunior dicto *cons.* 351. *à num.* 34. quidquid sit in successione descendentium, de qua non datur spes probabilis, vt est videre per Olasch. *decis.* 94. *num.* 30. Et iuxta hoc fuit in dicta causa decisum, dum hæc starẽt sub prælo pro D. Marchionissa Luccæ.

Meritò ergo redeũdo ad propositum, cum iura ista habeant quid

quid certitudinis; non possunt per Principem tolli. Hoc verò quod traditũ est de contractibus, eorumque iuribus per Principem nõ derogandis, meritò extenditur etiam ad contractus gestos cum eodemmet Principe; Etenim nil refragante plenitudine potestatis, quam in eo agnoscimus, non poterit pactionibus cum subdito initis
98 contrauenire † *l. digna vox.* vbi Bald. Castr. & Ceteri DD. C. *de legib. l. de contractu* 3. C. *de rescind. vendit. l. Cæsar.* vbi Bald. *D. publican.* Suarez *allegat.* 9. *&* 10. Alciat. *regul.* 3. *præsumpt.* 8. *num.* 6. Festasius *de æstimis; & collectis part.* 4. *capit.* 4. *num.* 43. Ayala *de Iure belli. lib. p. cap.* 7. *n.* 8. Gallina *de verbor. significat. lib.* 10. *cap.* 29. *num.* 10. Corrad. *in templo omn. Iudic. lib.* 1. *cap.* 1. §. 3. *verf. Octauo infertur.* Nauar. *de redit. Ecclesiast. quæst.* 1. *monit.* 20. *nu.* 5. Peregrin. *de Iur. fisci lib.* 6. *tit.* 1. *n.* 8. Cabedo *decis.* 75. *p.* 2. Calist. *de lege regia.* §. 30. *nu.* 35. post multos, quos allegat, quibus addi potest Tiraquel. *de primog. quæst.* 35. *n.* 25. Gomez *in l.* 43. *tauri n.* 189. *col.* 3. *& tom.* 2. *variar. cap. p. col.* 2. Padilla *in l. interpositas num.* 37. C. *de transactionib.* Gamma *decis.* 135. *nu.* 5. Burgos de Pace *consil.* 5. *num.* 52. Peres *in l. prima gloss.* 2. *titul. fin. lib.* 4. *ordination.* Azeued. *in l. prima num.* 12. *tit.* 2. *lib.* 4. *& in l.* 3. *nu.* 6. *tit.* 10. *lib.* 5. vbi Mattiens. *nu.* 5. *in noua recopilat.* Flamin. *de tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 6. *resignation. beneficior. lib.* 2. *quæst.* 5. *p. nu.* 19. *& quæst.* 18 *nu.* 8. Anton. Oliban. vir satis doctus, & fundatus in *vsatico. alium namque de iure fisci capit.* 3. *num.* 12. Sesse *decis.* 187. Caldas Pereira *de reæ solut. emphyteus. cap.* 2. *n.* 18. *& in l. Cened. collectan.* 167. Gonzal. *ad regul. Cancellar. gloss.* 28. *nu.* 19. & est pulchra decisio Supremi Consilij Italiæ apud Regentem de Tappia *decis.* 5. *nu.* 34. *cum sequent.* Et ex Italis vltra prædictos Afflit. *decis.* 282. *&* 361. Grammat. *consil.* 100. *& decision.* 65. *nu.* 26. Clarus *in* §. *feudum qu.* 59. Menoch. *præsump.* 10. *nu.* 49. *lib.* 2. Becc. *consil.* 56. *n.* 8. Pedroc. *consil. p. num.* 201. Rodolphin. *de potest. Princip. cap.* 6. *nu.* 171. idem Carol. de Tappia *in l. fin. part.* 2. *num.* 2. *de constitution. principum* Roland. *consil.* 13. *num.* 45. *lib.* 3. Præses de Franch. *decis.* 17. *num.* 6. Octauius Gloritius *in cap. p. de probation. & respons. p. par.* 2. *nu.* 75. *& sequent.* Anton. Faber. *in Cod. tit. de reiuendicat. definit.* 12. Alex. Galuan. *consil.* 20. *num.* 10. Stephan. Gratian. *discep.* 891. *nu.* 9. *tom.* 5. Ioseph Ramon. *consil.* 37. *nu.* 257. Et nos in responso pro Ciuitate Iacis contrà eius Casalia; Ciuius dicti nulla alia ratio assignatur, quàm illa per nos supra tradita, videlicet, Principem non habere sub se contractus, ex quo tamquam ea, quæ sunt de Iure gentium, principali potestati non subsunt; Surdus, *decis.*

decis. 43.*nu.* 12. Gonzales *d. gloss.* 28.*nu.* 13. Ideòque Princeps ipse naturaliter, & ciuiliter obligatur ex contractu cum subdito celebrato, secundùm opinionē, quàm tenet Pater Molin. *disput.* 261.*nu. vlt.* adeò, & talitèr quòd in materia contractuum nihil differat à priuatis, licèt in reliquis magna adsit differentia inter principale culmen, & priuatam fortunam. Surd. *decis. p. in princip.* Carol. de Tappia *in d. l. si. loco citato.* Gloritius ibidē *n.* 76. & multi ex præcitatis Patribus idem Dominus Tapia *in decisio.* 10, *num.* 21. *Sacr. Consil. Neapoli.* Nec quod Decius teneat, naturalitèr tātùm obligari, ille, inquā *in cap. primo num.* 7. *de probation.* prædicta tollit; quia dato sit verum, in ea acceptione, vt cogi non possit ad obseruationem promissorū, quia nemini subest; tamèn inquantū ad quod teneatur ad eorū obseruationē, & tenacitèr obligetur, nil differt à priuatis; vndè etiā huiusmodi obligationē actionē producere dicimus, vt agnoscit vnà cum suis Collegis in supremo Italiæ Carol. de Tappia *dicta decis.* 5. *num.* 38. *vers. & licet fuerit.* ad differentiam propriè naturalis obligationis, quæ actionem nō producit, nisi tantùm exceptionem, quæ impedit solui repetitionē: vt effuso sermone diximus *in discursu secundo primæ tract. particul. prima nu.* 13. vbi etiàm firmauimus abusiuè obligationem dici.

Ex prędictis oritur conclusio quàm securè firmāt Doctores, dùm dicunt, Principis conuen-
99 tiones, † & iudicia bonæ fidei, esse. Ias. *in l. ciuitas num.* 8. *D. si cert. petat.* Cotta *in memorialibus vers. contract. fact.* Dec. & Bero, *num.* 152. *in dicto cap. primo de proba.* Boer. *decis.* 265. cum mille per Stephan. Gratian. *dicta discept.* 891. *num.* 11. *lib.* 5. Ex bono enim, & æquo estimari debēt; siquidem, vt ait Bal. in *l. princeps D. de legib.* quem magnificat Calist. *dicto* §. 30. *nu.* 35. nisi intèr Principem, & priuatum æqualitas in contractibus seruaretur, non inueniretur, qui cum eo cōtrahere vellet, & efficeretur exul, qui omnium est præsul. addimus Ant. Fabr. *in Cod. lib.* 3. *tit.* 22. *definit. xi. nu.* 3. *in allegatis,* vnde colligit textum *in l. quoties* 15. *de reiuendicat.* non posse practicari in venditionibus factis à
100 principe, quia in ea primus † emptor præfertur, siue res fuerit alteri tradita, siue nō, vt post alios adduxi in meo responso pro Capitan. Ioseph Speradeo, contrà illum de Priaruggia, super officio Custodis portus huius Vrbis Panormi.

Experientia verò docet, prædicta magis proficua esse respectu ipsius Principis, quàm priuatorum, qui cum eo cōtrahūt, etenim ex pactorū violatione,

&

& non obseruatione videmus multa resultare incommoda rei publicæ, & experiuntur ijdemmet Principes, dum proptèr fidem nō seruatam creditoribus, & alijs, qui cum eis contrahunt, non ità de facili inueniunt, qui pecunias eis credant. Et si fortè aliqui adsunt, non est finè magno ipsorũ incōmodo proptèr vsurarum grauitatem: cum iàm nemo velit ad censum dare ob impossibilitatem exactionis; & repetitionis, & præsertim in Regno isto post nouissimam Pragmaticam editam supèr reformatione censuum etiàm præteritorum, ad rationẽ de quinque pro centum.

Namquè quod à principio fuit inuẽtum prò leuamine ęrarij Regis exhausti, Baronumq; & vniuersitatum vtilitate, exitu rei fuit repertum fragile, imò damnosum præsidiũ, dum neminem inuenientes, qui pecuniam suam credat ad censum, necesse est vt capiãt ad cambia; quæ ad minus sempèr importãt interesse ad summam de quatuordecim prò centum; Et tamèn census frequenter constituebantur ad rationem de septem, quod benè fuisse præuisũ,

101 mihi relatum fuit, † ab vno ex duum viris, qui in Cõsilio Italiæ degunt, pro Regno hoc Siciliæ, qui ex hoc non assensit cõsilio, imò omnem operam adhibuit, vt effectu careret. Iste est, secũ- *tract. 1. discep. 2. par. 6,* dum fama retulit, Illustriss. D. Præses Corsetus nunc in Tribunali Regij Patrimonij Pręses, vir omnem laudem superans.

Vndè non parum de Supremo Principe meritus esset ille, qui rei dominicę prępositus, curaret eum manutenere in bona opinione in hac commercij materia, quod non ex alio obtinere posset, quàm implendo promissis eius nomine; nec deberet distinguere inter obligationes cõtractas per antecessores in officio, & intèr contractas per præsẽtes, qui esset principalis ærarij administratores; quia ad vtrũq; respicere deberet, sicut Princeps ipse factum, & contractum sui

102 prædecessoris infringere † non potest, nec altèr ab eo recedere, siue per electionem, siuè per successionem assumptus fuerit ad Regnum, Padill. ad *l. interpositas. nu.* 37. *de trãnsaction.* Pedamont. *decis.* 139. *num.* 11. Peregr. *loco citat. n.* 45. Gamm. *decis.* 335 *n.* 5. Menchiac. *illustr. contr. cap.* 26. *nu.* 16. Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 23. Cabed. *decis.* 75. *nu.* 1. *p.* 2. quia Principis contractus vim legis habet, ad cuius obseruantiam omnes perpetuò tenẽtur, sicut lex ipsa perpetuò durat, Surd. *decis.* 2. *num.* 4. Menchiac. *d. c.* 3. *n.* 5. Card. Tuschus *lit. P. conclus.* 693. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 10. *nu.* 46. Barbos. *in cap. primo nu.* 7. *de constitution.*

Nec

Nec prædicta,& infrà dicenda minuunt in aliquo supremi Principis potestatem; quia,si,vt supra diximus, non dedignari debet, se illud non posse, quod Deus non potest, ità hoc casu contentus esse debet se ligari promissis,& pactionibus;quandoquidem Deus ipse vult eis ligari, vt docet Magister sententiarum, relatus per Bald *in l. 1. D.de pact.* qui ait, Deum omnipotentem promissione obligari;sequitur Dec. *in capit. relatum de præbend.& cons.* 286.*nu.* 6. *& cons.*689.*num.*7.*& in l.si debitori nu.* 14.*D.si cert.petat*, Crauett.*cōs.* 241.*nu.*12. *vers. solum promissio*; Foller. *in praxi censuali,verbo,& submissionis num.* 4. Ferret. *consil.* 32.*num.*21.*vol. p.* Peregrin. *de Iur.fisc.lib.*6.*tit.p.n.*9.Rodolphinus *de potestate Princip. cap.* 6.*nu.* 180. Octauius Gloritius *dict. responsf.primo p.* 2.*nu.*78. Sesse *decis.* 79.*nu.* 12.*&* 42.*tom.primo* cum multis, quos adduxi in prædicto responso pro vniuersitate Acis Aquileiæ, contrà eius Casalia, quæ cartam separationis obtinuere,vbi latè ostendo,non potuisse hoc facere, obstante concessione Iurisdictionis in domi-
103 nium † *ad Consilia* Casanat. 43. Ioseph Ramon. 24. Sess, *dicta decis.*79.*& decis.*182; secundùm quæ obtinui, dum hæc corrigerem.

Includuntur sub istis regulis priuilegia concessa proptèr seruitia,vel mediante pretio; quia hæc sortiuntur naturam contractus, & efficiuntur irreuocabi-
104 lia, † non obstante quacumque plenitudine potestatis Bald. in *l.qui se patris nu.*14.C.*vnde liberi.* Felin.*in cap.nouit nu.* 8. *post med. de Iudicijs*.Ruin.*cons.*29. *num.* 4. *vol.primo*.Natt.*cons.* 268. *nu.* 5. Afflict.*decis.*128.*num.* 10. *& in Constitut.ea quæ ad decus.nu.* 28. Crauett.*cons.*869.*nu.* 7.*& cons.* 963.*nu.*26.Peregrin.*lib.*3. *tit.* 3. *nu.* 28. *de iure fisci*. Osasch. *decis.* 139.*nu.*23. Petra *de potest. Princ. in* 2. *dub. princip. nu.*84.*fol.* 176. Cephal. *cons.*549.*n.*86. *post alios vol.*4. Rodolphin. *dicto loco. nu.* 163.Capic.*decis.*21.*n.* 15.Grammat. *decis.* 46.*nu.* 5.*& voto* 28. *num.*13.Marta *de iurisdit.cap.* 33. *num.* 104.Rebuff.*cons.*146. Bellug.*in specul.rubric.*9.*num.*27. *&* ibi Camillus Borellus *verbo, Irreuocabilis*. Roman. Dec. Gozadinus,& alij relati à Carol.Tappia *in l.fin.p.*2.*cap.*9. *in princip.de constitutio.Princip.* Trojs. *ad rit. Neapol.Rit.*46.*n.* 6. Sistin. *de regal.lib.p.cap.*6.*nu.*6. Cancer. *variar.resolutio.lib.*3.*cap.* 2.*num.* 53. Glorit.*dicto respons.primo parte* 2. *num.* 81.*& respons.*6.*num.*69.vbi allegat Peregrin. *cons.*7. *num.* 1. *vol.* 3.Calist.*de l. reg.d.§.* 30.*ante num.*43.*lit.T.* Mastril. *decis.* 263 *num.* 9.*& decis.*241.*num.*26. Borell. *de præstant.Reg.Catholic.cap.* 53.*num.* 6. Caualcan. *de brach. reg. parte* 6. *num.* 406. Paschal. *de patr. potest. parte prima cap.* 1. *nu.* 4.

*num.*4. Mastrill. *de magistrat.lib.* 3.*cap.*4.*num.*318.post Tiraquel. Pinell.& alios, Regēs de Tapp. *decis.*5.*nu.*34. Casanat.in allegationibus prò Vrbe Messanæ nobilissima *num.* 18. & ante eum Ioan. Baptista Castellius Reg. Consil. meritissimus qui in eadem causa ad fauorem patriæ satis doctè scripsit nu.... Mãdos. *reg.*13.*cancellar.in fi.* Ferd. Loaze *in respons. supèr oppido de Mula p. dub.* 3. *fundatur pro Marchione num.*2.*vsque* 25. Regens Tapp. *in decis.* 23. *num.* 103. 104. *&* 105. in causa dictæ Vrbis Messanensis edita, Aloys. Ricc. *col. lectan.*862. Marta de claus. *parte prima claus.* 195. *num.* 9. Suarez *de legib.lib.*8.*cap.*37.*nu.* 4. *&* 10. Gomez *in l.* 40. *tauri numer.*89. D.Augustin. Barbos. *in d.cap.* 1. *n.*9.*de constitut.*& post Marquil. *in vsatico quoniam per iniquam vers.qua secundum Iacob.fol.*178. *col.p.* Vallesi cca *ibi n.*4.Fontanel. *de pact.nupt.claus.* 4.*glos.*10.*n.* 36. *& nu.*90.*&* 91. vbi docet quæ sint priuilegia, & per quæ media transeunt in vim cõtractus. Regens Fuluius de Costantio *in Cod.lib.* 10.*tit. panis fiscal. cred. proferri l. prima nu.* 93. Gonzal. *ad regul.Cancell.gloss.*28.*num.*22. post Mohed.*decis.*6.*nu.* 2. *de priuileg.*Anton.Gabr. *de Iure quæsito non tollendo.conclus.*5.*num.*5.Rebuff. *in ead.regula gloss.*6.*num.* 16. Azebed.*in l.*3.*tit.*10.*nu.* 11. *lib.* 2.*recopilat.* Aponte de potestat. Proreg.*tit.* 3.§.*p.num.* 3. *&* 23. vbi de concessione Iurisdictionis mediante pecunia, D. Stefa. Gratian. *discep.* 891.*nu.* 33.*lib.*5. Marius Giurba mille more suo adducens *cons.*69.*num.* 15.16.*&* 17.& de priuilegio Immunitatis à gabellis multos commemorat Glorit.*dicto respons.primo p.* 2.*nu.* 37.*in fin.*Bardellon.*cons.*22.*nu.* 19.Osasc.*cons.*887.*nu.*58.*col.* 9. Boss.*de Principe n.* 151. Menoch. *cons.*156.*nu.* 33.*&* 34. Festas. *de Collect. p.*5. *cap. p.* Marius Muta *in proem. ad capitula Regis Iacobi nu.*26.*& seq.& ad cap.*38.*nu.* 9. *eiusdem Regis.*

Et hoc tàm si ipse Princeps sit, qui concessit quàm eius prædecessor, vt in omni alio contractu dixi suprà proximè, & in specie firmat Muta *loco citato in prohemio nu.*29. *& in dicto cap.* 38. *nu.*9.*&* 10.post Petr.de Gregor. *de concess.feud.p.p.quæst.*7.*nu.* 27. latè post hæc visus Ioseph Ramon.*cons.*24.*à nu.*35. & per sequentes, Tapia *decis.*10.*nu.* 19. *Sacr.Consil. Neap.*

105 Quæ procedere magis debēt in Domino Rege † nostro, respectu priuilegiorum huic Regno cōcessorum, quod eius antecessores, vt ipse ex sua gratia agnoscit, nō ex pacifica successione habuerunt, nequè armis acquisiuerunt, sed à Regnicolis obtinuere, qui in ore gladij vni co quasi momento trucidatis francigenis, nō viciniores principes,

cipes,

cipes, qui ad Regnum aspirabant, sed Aragoniæ Regem Petrũ Cõstantiæ virũ ad Regnũ inuitauerunt, & accedere recusantem non bis, sed pluries opportunis precibus compulserunt, aduenietẽm hilari animo exceperunt,& Regno donarũt, coronatumq; tutauerunt, Regnum ipsum per Iacobum Petri filium, & successorẽ,Romano Pontifici renunciatum, à Corona Aragonum separari non permiserunt. Sed Fiderico eius fratre Regni tunc Præside in Regem suffecto, coegerunt, adhibito ad hoc Iureiurando, vt nullus fœderis, vel belli tractatus Regnicolis inscijs haberetur; prout ipse Fidericus testatur,& refert Fasellus *de reb. Sicul. lib. 9. decad. 2. cap. 2. in fin.* & ex nostris Petr. de Gregor. *de concess. feud. par. 5. quæst. 9. fol. 168. col. 9. in medio*, nec alij scriptores negant; Vndè Philippus Secũdus huius nominis Rex Augustissimus, agnoscens prædicta, Siciliæ Regnum ad imparia cũ cæteris tractari debere affirmabat.

Quarè animaduertere debẽt; qui Regis in hoc Regno vices gerunt, & qui eis assident, ne Regnicolarum priuilegia tàm faciliter conterant, & aspernãt,
106 quibus Reges † ipsi contrà ire non teneant, vti nupèr vidimus; Etenim cũ Dominus Rex ad Episcopatum Catinæ Vrbis meæ, Siculo debitum, exterum ex vrgenti causa præsentasset, statim compensationem adhibuit, præsentato alio Siculo ad Archiepiscopatum Messanensem, imò [ò mira humanitas] se hoc aliàs minimè facturum spopondit, vt inferioribus ministris annueret, quàm sibi cordi sunt siculorum priuilegia.

Nec paruipendẽda sunt illa, quæ inferioribus locis,& Ciuitatibus concessa fuerunt; sed omnia œquè obseruanda, sicut omnium æqua fuit fidelitas, & causa vnicà concedendi; vidi enim quãplures Iudices, & fisci partes tuẽtes irridentes priuilegia multarum Ciuitatum, quasi liceret vnius Panormi [exempli gratia dicto] priuilegijs deferre, nil verò curandum de cæteris esset; quę fortè im pares viresha bent, ad eorum tuitionem.

Diximus de priuilegijs vim contractus habentibus, ad dif-
107 ferentiam gratuitorum, † quæ liberè secundum aliquos per Principẽ reuocari possunt, iuxtà doctrinàm Felini *in c. nouit. nu. 10.* vbi Franc. de Aret. *n. 25 de iudic.* Natt. *cons. 511. & cons. 584.* Aim. Crauett. *consil. 241.* Xuar. *alleg. 9.* Marta *de Iurisd. p. 4. c. 190. & n. 10.* de cuius cõclusionis veritate videbimus infrà quando de derogatione Iuris quęsiti ex Principis beneficio a-

gemus, vbi alios cumulabimus.

Et prosequendo materiam, in cõfirmationem eorum, quæ diximus de Principe, quid possit circa ea, quæ sunt Iuris gentium, duos alios notabiles effectus colligam, remittendo lectorem in reliquis ad Callist. *d. tract. de lege reg.* §. 30. qui multos alios tradit, pluresque authores citat, vndè alij haberi possũt.

Primus est, quod Princeps nõ possit tollere in totum filijs
108 ius legitimæ † eis debitũ super parentum bonis, iuxtà doctrinã Alex. *cons.* 113. *nu.* 8. *lib.* 7. Ias. *in Auth. nouissima nu.* 56. *C. de inoff. testam.* Cagnol. *in l. Iura sanguinis. nu.* 5. *D. de reg. iur.* Boer. *decis.* 188. *nu.* 6. Socc. *cons.* 150. *lib. p.* Gail. *obseruat.* 122. *nu.* 10. *lib.* 2. & Greue ibi cõsideratione prima, Petra *de potest. princip. c.* 28. *nu.* 2. Surd. *de alim. tit.* 5. *quæst. p. n.* 6. Ant. Scapp. *de iure non scripto lib.* 6. *c.* 14. Misinger. hæreticus *obseru.* 43. *n.* 2. *cent.* 5. Decian. *respons.* 35. *n.* 60. *vol. p.* Calist. *d.* §. 30. *nu.* 14. Addo Menoch. *cons.* 250. *n.* 108. *&* 111. Cephal. *cõs.* 120. *in fin.* Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit. p. q.* 1. *n.* 30. Azebed. *in l.* 2. *n.* 45. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recopilatio.* Diximus in totum tolli, quia sunt omnes Doctores in confesso, quod minui possit iusta causa subsistente, vt putà prò maioratu constituendo, dummodo relinquatur legitimum bonorum subsidium, seu alimẽta alijs filijs: & ratio est, quia hæc portio legitimaria licèt quò ad originem sit Iuris naturalis secũdarij; attamèn quò ad quantitatem est Iuris ciuilis, vt sentit Azeued. dicto loco citato, quam distinctionẽ antè eũ probauit Ripa in *l. in quartam n.* 132. *D. ad l. falcid.* quem sequitur Grass. §. *legitima q.* 2. post Picum, Berengar. Vasq. & Cesal. & hæc opinio contrarijs relatis placuit modernissimo Merlino *in dicto suo luculenti de legitima tractatu lib.* 5. *tit. p. quæst.* 6. *nu.* 7. hãc etiam approbat D. Barbos. *in cap.* 2. *nu.* 15. *qui filij sint legitimi* post Ceuall. *quæst.* 112. quibus ego adhæreo; quòd autem alimenta omni modo sit relinquenda, vltrà Azebed. legẽdus est Marius Giurba *supèr Consuetud. Messan. cap.* 7. *gloss.* 12. *nu.* 4. & Merlin. *dicta qu.* 6. ideò quoties Princeps reseruat alimẽta, potest legitimam de Iure Ciuili taxatam minuere; iusta tamèn causa subsistente; nec mirum, cum per statutũ hoc fieri possit, secundùm magis communem nostratum sententiam, quam tenuere Petr. Rauennates, & Riccard. de Malumbra relati à Bartolo *in l. Titio centum* §. *titio genero nu.* 8. *D. de condit. & demonstrat.* Bald. *in l. final.* §. *ipsum autem. versicul. de legitima. Codic. de bonis quæ liberis,* & in alijs permultis locis,

&

& post Alberic. Salicet. Iaſ. Barbat. Coſt. Cagnol. Fiumegiol. Anchar. Alex. & Fulgoſ. Cremens. Dec. Curt. Sen. Gozadin. Ruin. damnatum Pariſieſ. Roman. Stefan. Aufret. Abb. Corne. Iacob. de Beluis. Brun. Couarr. Rot. in plurib. deciſion. Bolognet. Fab. Accorambon. Boer. Vrſil. Soccin. Sen. Cucch. Bero. Port. & Decian. Miſinger. Viui. Emman. Suarez. Nonn. Graſſ. Honded. Alciat. Martin. laudenſ. Bellon. Rubeum, Cagnol. Ferd. Loaz. Gabr. Molin. Ceuall. Anton. Piagg. Merlin. *dicto tract. lib. 3. tit. p. queſt. p. n. 16.* addo D. Giurb. ad Cōſue. Meſſan. *cap. 8. gloſſ. 1. n. 8. p. 1.* vbi ad hoc citat Guttier. Mangil. Emil. Gall. Mantic. Menoch. Carpan. Bim. Gratian. Pacian. Peregrin. Ruſt. & Turret. quorum aliqui quatenùs dicunt poſſe per ſtatutum funditus auferri, vnà cū Giurba ipſo, & alijs relatis per Barboſ. *dicto c. 2.* minimè ſunt ſequendi, neque in caſu ab ipſo Giurba allato, videlicet vt facilius mater nubere poſſit; quia non per hoc alimentis defraudandi ſunt filij; quia aliquando
109 alimentorum cauſa dotis eſt potior † vt voluit Alex. *in l. prima D. ſolut. matrim.* & diſputat Surd. *de aliment. titul. 9. quaſt. prima per tot. Et maximè nu.* 10. *fol.* 338. poſt alios Gratianus *diſceptation.* 832. *nu.* 32. *fol.* 84. *tom.* 5. de quibus ſcimus, ſicuti ipſe Giurba comprobat, nulla ſtatutaria diſpoſitione, nec principis mandato tolli, vel irrationabiliter minui poſſe, idē *dicto cap. 7. gloſſ. 1. num. 3. & 4.* vbi infert ad legitimam, ad modum alimentorum regulandā, & expreſſius idèm ſibi contrarius *cap. 6. gloſſ. 4. num. 3. in fine.* Molfeſ. *conſ. 10. num. 25. poſt primam part. ad Conſuetud.* ſuper qua quęſtione non ſpernendus eſt locus Anton. Fab. *de error. pragm. decad.* 15. *error.* 9. vbi ponit rationem, quare ſtatuto hoc fieri poſſit.

Iuſta etiam cauſa tollendi legitimam filio per ſtatutum, vel per Principem erit ſi ei per patrem amplum patrimonium re
110 linquatur † conſtituendo in eo maioratum; nàm tunc iſte filius maioratus ſucceſſor non poteſt conqueri ſe læſum in legitima; quia ſi propter hanc cauſam poteſt tolli alijs filijs, ſeù verius minui, & ad alimenta reduci, quantò magis poterit ei, qui in maioratu ſuccedit, eiuſq; fructus lucratur: Et ità confirmat Rot. Romana. *legitimę corā Veroſpio, & coràm Card. Sacrato Romana legitima* 10. *Maij* 1617. allatæ per Stefan. Gratian. *diſc.* 751. *nu.* 29. haud enim hoc caſu talis filius læſionis quæſtionem referre poteſt; quod ante eum voluere Pedroch. *conſ.* 6. *nu.* 40. & plures relati per Merlin. de *legitim. lib. 3. tit. 2. q. 7.* qui loqū-

tur nulla principis dispensatione de medio existente, ex ista sola melioratione facta per patrem filio, cui plus legitima relinquere non cogebatur, & de nostratibus Mastrill. *decis.* 187. *nu.* 31. *cum plurib. sequent. vsque finem*, vbi quamplures alios allegat; & explicat quatò plus legitima relinqui debeat, ad hoc vt hæc cautela valeat. Sequitur Muta *decis.* 46. & fuit latè discussum intèr illos de Conti, & Migliazzo, & Principem Careni, & in pluribus Tribunalibus decisum.

Ad quos terminos illud etiã erit aduertendum, statuto immutari non posse modum le-
111 gitimæ relinquendæ † institutionis videlicet titulo: vt optimè deducit Giurb. *cap.* 6. *gloss.* 4. *nu.* 3. 4. *&* 5. vbi ampliat, etiam si ageretur de filio legitimato, cũ clausula, nè teneatur ei aliquid relinquere; nàm si propositum mutet, eũ in legitima dẽt instituere; itẽ etiã si pia causa esset instituta, adhuc institutionis titulo assignãda ẽ, post multos, quos allegat ratio est, quia quãdò de legitima agimus, nul-
112 lũ piæ causæ † attendimus priuilegium, quia, & ipsa magis piam causam continet, vt est Text. *in cap. fin.* 17. *quæst.* 4. & adest pulchra Rotę decisio apud Cardin. Ludouis. *decis.* 539. *nu.* 6. & ideò in concursu est præferenda, post Roland. Ceph. *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 6. Ioseph. Ludouic. Mantic. Cost. & Mangil. Merlin. *de legitim. lib.* 5. *tit. p. quæst. p.* vbi disputat an illud Diui Augustini relatũ in *d. cap. vlt.* de non instituendo Ecclesiam præteritis filijs, sit re-
113 stringendum ad legitimam, † an verò ad omne patrimoniũ disponentis, Et allegat Auth. si *qua mulier. C. de Sacrosant. Eccl.* per quem conatur probare ad legitimam restringi: quod ego vix sequerer, & ad Auth. respõderem, illam loqui monacho intestato decedente, si verò testaturus esset, aliud ei consuleret Augustinus, videatur Calistus *dicto tract.* §. 30. *num.* 12. vbi post relatam dictam sententiã Diui Augustini nobiscum sentire videtur; Et ex hoc etiam fit, quòd neque onus in legitima imponi possit fauore piæ causę
114 Merlin. *lib.* 3. *tit.* 2. *quæst. p. in dict. tractatu de legitima*. Ea ratione, quia in legitima filius dicitur creditor, vt ait Peregrin. *art.* 36. *nu.* 150. *de fideic.* quorum causa potior esse debet, quacumque alia datione etiam pietatis intuitu facta; quòd autèm dicatur debita, patet, dũ videmus, quod illam in præiudicium creditorum renunciare non potest, Peregr. ibid. *&* *cons.* 71. *nu. p.* Faber. *definit.* 29. *tit. de inoffi. testam. in Cod.* & alij per Calist. *d.* §. 30. *numer.* 14. *litt.* R. licèt hæc ratio non sit tuta, & contra teneant Doctores communiter, quòd

quod imò ante acceptationem renunciari possit, vt post mille deducit Giurb. *ad cõsuet. Messan. cap. 5. gloss. 7. nu. 10.* quem secuti fuimus intrà hoc *discursu secundo, particula nona, vers. extēditur.* & suprà *eod. disc. p. 2. in medio.*

Limitatur autèm supradicta conclusio, in casu quo relictum sit in compēsationem malè ablatorum; nàm tunc etiàm legitima minuetur, si fraus absit. Colt. *de fact. scient. & ignorant. cent. 2. dist. 2. nu. 26.* Peregr. *decis. 85.* Giurb. *dicta gl. 7. n. 2.*

Secundus effectus, seù illatio ex principali conclusione descendens est, vt non possit Princeps causam committere suspe-

115 cto † Iudici decidendam; Martinus Laudens. *de principe n. 385* Corrad. *in templo omnium iudic. lib. p. cap. p. §. 4. vers. 3. nu. 6.* Caballin. *milleloquio 863.* Calist. §. 30. *nu. 2.* addo Glorit. *respons. 11. nu. 34.* vbi alios allegat, Mastrill. *decis. 214. n. 2.* & Grass. post multos *except. 24.* ratio est, quia naturalis defensionis species est, repellere Iudicem suspectum ad instar eius, cui vis infertur: vim enim accipimus, nō solum eam quæ circà personam versatur; sed quæ circà res; quod natura insitum est; vt in specie suspicionis præponendæ loquitur *cap. quod suspecti 3. quæst. 5. l. apertissimi. 14. C. de iudicijs. cap. secundò requiris.* vbi Geminian. & Abb. *de appella.* Couar. *pract. quæst. cap. 26.* Roland. *cons. 19. n. 16. vol. 3.* ex quibus dū quidam Princeps delegasset causam iudici euidēter suspecto, & certus factus de suspitionis causis, nollet eum remouere, fundans se in plenitūdine potestatis, respondi consultus, posse ei replicari de impotentia, quod cū fecisset cliēs, egrè tulit Princeps sibi de hoc obijci; & dum indignatus, vni ex Præsidibus hoc cōmunicasset, ille prædicta approbando, idem respondit, licèt incassum; noluit enim causam alteri committere; vndè cliēs causam amisit; ipse tamèn videat. Ex his pōt decidi illa quęstio p nostrates excitata, ad *rit. 135.* an in causa spolij possit hæc exceptio opponi, vt scilicet non censeatur reiecta, quia si princeps hoc nō potest, minus poterit statutum.

116 Per qualia verò capita iudex suspectus reddatur, † habes latè apud Doctores in *d. l. apertissimi.* Regent. de Tapia, & Apicellam *super pragmat. regni Neapolis tit. de suspic. official.* & nouissimè egregiè apud Rouitum ibi, Scipio. Theod. *alleg. 3.* & ex nostris Intrigliol. *singular. 79. lib. 3.* latissimè Crass. integra *exceptio. 24.* vbi moderna Additio. Mastrill. *decis. 151.* Marius Muta *ad pragmat. tit. 4. de recusat. Iudicum* ad quos recurras.

Vnum non omittam, quod mihi euenit, dum hæc perpolirem, fuit quæsitum à me, an pa-

ter spiritualis reddatur suspectus
117 in causa filij sui spiritualis, † quem suscepit in Sacramento Chrismatis, respondi, & mecū alij causæ patroni Balthassar Maccagnone, Roccus Potenzanus, & Simon Sitaiolus omnes regij Consiliarij affirmatiuè; cōtrà verò tenebat D. Cataldus Fimia cōciuis meus, etiam regius Consiliarius, tunc aduersæ partis aduocatus, adducebat in pūcto Aufrer. & Guglielmum Benedictum relatos per Tiraquel. *in l. si vnquam verbo, susceperint liberos n. 37. C. de reuoc. donat.* firmantes indè sufficientem causam suspicionis non oriri, & testantes de consuetudine Regni Franciæ, ea præcipuè moti ratione, quod hoc iure cautum nō inueniatur, imò contrarium in materia testimonij ferendi, quæ à pari procedit, cum illa suspicionis in iudicando, sequitur Athoro *in compendio, verbo, Compater parte 2.*

Ego tamèn his non obstantibus contrarium substinebā prò Marchionissa Luccæ, cōtra Principem Campi Franci, mouebar ex cognatione spirituali, quæ oritur intèr susceptum in Sacramento Chrismatis, & suscipientem nomine Ecclesiæ communis matris: quæ eius est efficaciæ, vt matrimonium impediat contrahendum, & dirimat contractum
118 † Textus est *in cap. 3. §. ea quoque de reformat. sessio. 23. tract. 1. discep. 2. par. 6.* Trid. Concilij, concordat cum *cap. primo §. p. de cogna. spirit. in 6.* per quæ Iura ita tenet P. Sancez *de matrimonio lib. 6. disputat. 54.* Guttierr. in cōsimili tract. *cap. 10.* ratione cuius spiritualis cognationis, sufficiens oritur causa ad recusationem iudicis. ad doctr. Iason. *in l. apertissimi. num. 8. C. de iud.* quem sequi videtur Tiraq. *loco cit. nu. 29.* Stephan. Gratian. *discep. 100. nu. 19.* Surd. *de alimen. tit. 1. quæst. 10. n. 5.* qui duo in terminis confirmationis loquuntur. Muta *super dicta pragm. n. 57* & ad Doctores prædictos gallos respondebam loqui de consuetudine eorum regionis, nullaq; alia ratione fundari, & quāplures loqui de compatre respectu alterius compatris, intèr quos non datur sufficiens causa suspicionis; nisi vltrà vinculum probetur familiaritas: vt vltrà prædictos sentire videtur Apicella *dicto tit. de suspit. Iudicis nu. 800.* nec negat Athoro loco citato, qui, vt verum fatear, se inuoluit, ita vt nesciamus vnde veniat, & quo vadat, nec deest qui etiàm in terminis cōpatrum intèr se, contrà prædictos teneat, dicatq; pluriès decisum, vti est Muta *loco citato nu. 13.*

Cæterùm quòd intèr hos casus magna sit differentia, tenet Rimin. Iun. *consi. 28. num. 17. & sequentib.* quidquid sentire videatur Aufrer. qui loquitur in suspicione ex hoc capite petita in perso-

sonam cuiusdam Magnii Præsidis, iuxtà cuius doctrinam fuit decisum in dicta causa, vbi declaratus fuit non suspectus Illustrissimus Præses Ioan. Baptista de Blaschis, non ex eo, vt audiui, quod prædicta vera nõ essent, sed ob eminentiam eius officij, & personæ integritatem propter quam, non data familiaritate subsecuta, cum suscepta, fragilis fuit visa præposita suspicio: quod secus seruatam fuisset supposita alia persona, alioq; inferiori ministro, vt audiui. Ego tamẽ quò ad veritatem conclusionis, non recederem à prædictis, pace Dominorum qui iudicauerunt, & ad familiaritatem responderem, nõ posse dari, nisi intèr duos compatres, nàm intèr patrinum, & susceptum consideratur reuerentia: vt benè notat Surd. *dicta quest.* 10. Itèm ex hoc capite non posset dici suspectus, nisi crescat susceptus ad ætatem, in qua pòtest dari discursus perfectus, conuersatio, indeque familiaritas: quàm tantummodo credo probari debere, vbi agatur de suspicione compatris, respectu alterius; vt in dictæ causę discussione testati fuere quàplures regij Consiliarij, atquè Aduocati maximi nominis, & producta fuere quamplura exemplaria.

Secundus principalis est casus, si agatur de tollendo iure quæsito ex beneficio Iuris Ciuilis, † vel municipalis, in quo magnus adest opinionum conflictus, nàm prò affirmatiua, quod possit Princeps ex sua potestate ei derogare, stant plures quàm viginti Doctores, quos refert Gabr. *lib. 3. commun. concl. tit. de iure quæsito non tollendo conclus prima nu.* 18. qui ea ratione mouẽtur, quòd Princeps sit suprà ius positiuum, possitq; illi derogare. *c. innotuit. de elect. & cap. proposuit. de concess. præb.* Socc. Iun. *cons.* 121. *num.* 5. *lib.* 2. Paris. *cons.* 5. *n.* 63. *lib.* 2. Cephal. *consil.* 23. *nu.* 12. *& cons.* 22. *n.* 22 *cum sequent.* cum quibus sentiũt omnes illi, qui absolutam potestatem in Principe agnoscunt, ea acceptione, vt malèfaciendi æquè ac bene facultatẽ importet; distingunt enim intèr Ius quæsitum, beneficio Iuris gentium, & illud ex beneficio Iuris Ciuilis, vt primum sit immutabile, secundum verò pro legislatoris, & populi arbitrio mutationi subiectum: & consequẽter ad nutum Supremi Principis, qui solus intèr subditos legislator est, ex causa translationis in eum factæ illius Iuris, quòd populus habebat lege regia lata, vt supra tactum fuit, & eleganter tradit Anton. Faber. *definit. prima nu.* 10. *C. si contra ius, vel vtil. publ.*

119

Contrà verò tenent quamplures alij relati per Gabr. loco ci-

citato, quorum sentẽtia vti crebrior, ità verior existimatur. Arius Pinellus *in rubric. C. de rescind. vendit. part. prima. capit.* 2. quem sequitur Fachin. *lib.* 8. *cõtrouers. cap.* 73. *col. prima in fine* qui respondet fundamentis cõtrariorum, nouissimè Callist. *de lege regia* §. 28. *nu.* 11. qui alios adducit, & post hæc scripta visus Ant. Faber. *de error. pragmat. decad.* 15. *error. primo n.* 15. *& error.* 2. *n.* 24.

Hoc firmato sequitur, non posse Principem in præiudiciũ agnati, ad quem per mortem vltimi possessoris feudum, vel maioratus peruenit, habilitare naturalem, spurium, monachũ, bannitum, vel aliàs inhabilem, ad hoc vt recuperet prædicta, etiàm si Summus Pontifex monachum solueret à votis, vel in Episcopum eligeret, vt suprà firmatum est, quia ità dispensando tolleret Ius quęsitum tertio, quod fieri nequit, etiàm sub colore quod proueniat à Iure ciuili, à quo inductum est, vt huiusmodi personæ inhabiles reputentur, quidquid sit, si habilitatio fiat ante quam feudum aperiatur, de quo infrà dicemus. Et per ista remanet resoluta principalis quæstio, quam excitauimus de dispensatione facta per Pontificem religioso, vt posset laicari, quod videlicèt non extendatur ad bona alteri quæsita, per quam ad harum discussionem deuentum est.

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 6.

Et ità in terminis, de quibus agitur, resoluit optimè Casanat. *d. cons.* 26. *nu.* 13. *cum plur. sequen.* post Isern. præposit. Cananeũ Balzaran. & Bambac. Et ad terminos legitimationis † quod

120 non operetur in præiudicium iuris tertio quæsiti, idem Casanates ibi allegat Bart. & Bal. Cephal. *cons.* 285. *n.* 18. Peregr. *art.* 23. *n.* 74. Apetra de potest. Principis *cap.* 32. *nu.* 62. *&* 66. addo quamplures relatos per Fusar. *de fideicom. q.* 408. *nu.* 76. & de legitimatione ad feuda, post multos P. Andr. Molfes. *ad consuetud. Neapol. p.* 2. *titul. de personis q.* 10. *n.* 20. & de bannito restituto, quod non recuperet bona in tertios † trãslata,

121 quando restitutio est per modum gratię, etiam si hoc de absoluta potestate fiat, voluit idẽ Casanat. *dicto loco n.* 15. *post gloss. in l. gallus* §. *& quid si tantũ* vbi Bart. Castrensis Soccin. Iason *nu.* 61. Ruin. *num.* 116. Acosta *secunda parte nu.* 41. & post plures Paschal. *de patr. potest. p. prim. cap.* 8. *nu.* 206. Mastrill. *ad indul. cap.* 20. *&* 21. quidquid esset respectu bonorum incorporatorum per Fiscum, vel ad bona per eum alijs vẽdita, de quibus Mastrill. ibid. Azeued. *in l. prima. à nu.* 20. *vsque* 48. *lib.* 8. *tit.* 25. *de los perdones.* vbi quòd restituto pretio emptoribus, veniunt in restitutione plenaria

per

per viam gratiæ. Oddus *de restitut. in integr. p. 2. quæst. 99. art. 12. nu.* 109. Farinat. *quæst. 6. nu. 35. & seq.* Salgad. *de reg. protect. vi oppressor. p. 4. cap. 14. n. 4. to. 2.* ad differentiam illius restitutionis, quæ est de Iustitia, qua stãte, non solum in fisci præiudicium, & habentes causam ab eo, sed etiàm aliorum, in quos bona peruenere, vel ex fideicõmisso, vel legis dispositione, debent bona restitui vnà cum fructibus, vt deducit Sarmient. *Select. interpetr. lib. 5. ad l. Gallus §. quidam rectè. num.* 68. Et ratio est secundùm Bal. *in l. in testamento nu. 6. C. de sent. & re iud.* quia restitutio facta per viam Iuris scripti, inhærere dicitur à primordio cõfiscationis, quod effecit, vt Ius transferentis ab initio non fuerit liberum, sed retractationi subiectum latè Meieres *de maiora. p. 4. quæst. 23 n. 26. cum sequent.* & Salgad. qui omnia hæc refert *dicto loco nu. 39. & 40.* Mastrill. & Azebed. ibidem Gratian. *disceptat.* 807. *nu.* 28. Casanat. *d. cons. 26. n. 15.* Et isto casu ideò veniunt fructus, quia hoc regulare est in omni in integrum repositione, quæ ex forma legis venit, Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 2. à num. 12.* Quod aliàs firmaui, stante nullitate banni in personam minoris, etiàm si foriudicatio secuta esset, vt stãte restitutione obtenta, debuissent ei restitui bona cum fructibus; Et ratio est; quia nulli-
122 tas hæc procedit ipso iure † Castr. *cons. 287. nu. 7. lib. p.* Couarr. *var. resol. cap. 3. nu. 8. lib. p.* Surd. *cons. 115. nu.* 13. Molfes. *ad consuet. in addit. quæst. 19. num. 4. par. 3. fol.* 117. Peregr. *de fideicom. art. 49. n. 118. vers. pro solutione.* vbi loquũtur in recuperatione prædij minoris nulliter venditi defectu causæ.

Extra hos casus potest esse Ius quæsitum parti, vt puta ex præscriptione, sententia, lapsu termini, vel instantiæ, in quibus casibus nõ est inutile scire an possit Princeps parti præiudicare, quod resoluemus non obstante, quod extra institutũ vagare videamur propter materiæ vtilitatem.

Et primò præscriptione cõpleta, crederem non posse Principem rem tertio pleno Iure quæsitam derogando præscrip-
123 tioni † auferre. ità tenet Surdus *cons. 262. nu. 65.* Brun. *cons. 24. nu. 99.* qui alios citat, nisi fortè per legem generalem præscriptionem tolleret de medio; quia hoc illi conceditur, vt dicunt Fachin. *lib. 8. controuersiar. capit. 63. vers. à qu. secunda in fin.* & Surd. *cons. 313. nu.* 99. Cancer. *var. resol. lib. 3. cap. 3. num.* 92. Monter. à Cueba *dec. 50. n.* 10. licèt in tali casu hæc lex traheretur tantum ad futura negotia, & non ad præterita, vel ad cau-

causas pendentes. vti est videre per Cancer. *ibid. nu.* 106. *&* 107 cum alijs infrà statim, quæ generalis lex deberet esse cum causa, prout fecit Summus Põtifex, qui non simpliciter, sed
124 stante mala fide † præscriptionem abstulit, in *cap. fin. de præscriptionibus*. quod ex eadem ratione dicunt multi procedere etiàm in foro temporali, quasi fuerit inductum fauore animę, in quibus Summus Pontifex vniuersalem habet potestatẽ, Balb. *de præscription. 2. p. 3. princ. quæst.* 13. Rip. *in l. nemo potest n.* 116. *de legat.* Menoch. *conf.* 143 *num.* 11. Surd. *decis.* 158. *num.* 3. Mart. *de iurisdict. par. 2. cas.* 49. *n.* 5. Card. Bellarmin. *controuers. generali 3. lib. 5. cap. 6. vers. itaq; optime.* Facchin. *controuers. cap. 63. lib. p.* Augustin. Barbos. *in d. cap. fin. nu.* 5. quò iure etiàm nos vtimur in Regno hoc, vbi dicta pontificia constitutio vsu recepta est, in tantùm vt nunquàm in his tribunalibus de præscriptionibus 30. vel 40. annorum oppositis stante ma-
125 la fide, ratio habeatur, † quod ex nostratibus. Primus latè firmauit Nicolaus Intrigliol. *decis.* 28. etiàmsi immemorialis prę-ponatur Mastril. *decis.* 114. *n.* 47 & Gastil. *decis.* 12. *n.* 13. cũ multis per eos allegatis, qui loquuntur in terminis iurisdictionalium, & ideò in dicto casu sunt intelligẽdi, quibus addi potest Vasq. *par. 1. disc. 2. p. 6.* ques *Illustr. controuers. cap.* 81. *n.* 10. & Velasques *consult.* 8. *n.* 25 Etenim stante bona fide, si res sit de sui natura possedibilis, cui Ius non resistat, admittitur passim, & è contra etiam mala fide interueniente, vbi in mediũ afferatur immemorialis, ac fortius centenaria, quæ potior im-
126 memoriali iudicatur † ità vt per immemorialem non possit suppleri centenaria: secundùm Molin. de primogen. *lib. 2. cap. 6. num.* 44. Et si contrarium in hoc teneant Balb. *2. p. 3. princip. quæst. 6. col. 6.* vers. quod autèm Couar. *in regul. possess. p. 2. §. 3. n.* 7 Burgos de Paz *cons.* 25. *num.* 19. quorum opinio magis arridet, quia excedendo memoriam hominum, nemo vetat quin posset fingi lapsus mille annorum, supèr quo videantur etiã allegati infrà *nu.* 136. Et iuxtà prædictam distinctionem Mõterij traditam *nu.* 123. in causa vertente intèr baronem Targię Ciuitatis Syracusarũ, & Illustr. Principem Montis alti, supèr feudis venditis sub pacto de retrouendẽdo, ab antecessoribus Ducis, Comitibus Augustę, fuit admissa exceptio præscriptionis immemorialis, aduersus pactum de retrouendendo, & absolutus dictus Baro de anno 1620. & dũ allegabatur *Capitulum Regni* 214. per Carolum Imperatorem editum, vbi tollitur omnis præscriptio aduersus

sus pactum prædictum, fuit dictum non obstare, dũ præscriptio erat completa ante capitu-
127 lum † prędictũ, quod ad præterita non estẽdebatur post ius tertio quæsitum. E contra verò infinitè prope modum possent afferri decisiones, vbi temporalis præscriptio 30. vel 40. annorum stante mala fide in his tribunalibus; fuit reiecta, & modò dum hæc scriberem, dum quidam D. Compater meus, cuius partes ago, peteret medietatem hæreditatis auitæ, ei contingentem, stante quod mater præmortua fuerat, aduersus Auiæ hæredes bonorumque possessores, qui excipiebãt lapsa esse tempora adeundi; erat enim petitio pręposita post 46. annos à die mortis auiæ; & tamen huic Iuri præscribitur per
128 30. annos † iuxtà magis communem opinioné relatam per Ceuall. *quæst.* 165. & 714. fuit reiecta eorum exceptio, & admissa petitio; quia stante mala fide saltim præsumpta cohæredis scientis, alterum adesse co-
129 hæredem † non procedebat pręscriptio. ad tradita per Surd. *in pulchrò consilio* 260. *num.* 18. maxime dum per textum *in l. licet* 8. *C. de iure deliberandi*, dati erant descendentibus centum supra viginti anni ad adeundas hæreditates ascendentium, iuxta ea, quæ ibi tradiderunt Bald. Angel. Salicet. Alex. Castr. & Iason, videlicet 30. vndè liberi 30. vnde legitimi, & alij 30. vnde agnati, vt explicat idẽ Alex. *cons.* 89. *nu.* 5. *vol.* 2. Matthesilanus *de success. ab intest. articul. p. membr.* 3. *n.* 10. Balb. *de præscrip. par.* 4. *quæst.* 19. *num.* 6. Crass. *in* §. *acquisitio hæreditatis. quæst. fin. num.* 7. & Gallus infrà citãdus. Et licèt si intrà primos 30. annos adeat vnus ex hæredibus
130 accrescat illi tota hæreditas, † ità vt non possit alter cohæres amplius adire, vt firmat Crass. *ibi. num.* 8. & Thob. noni. ex magis communi *cons. p. num.* 54. Ceuall. *dicta quæst.* 714. Cardin. Mantic. *de coniectur. lib.* 12. *titul.* 14. Emil. Gall. *de excep. tit.* 2. *excep.* 2. *p.* 3. *n.* 26. *f.* 549. attamèn hoc est reuocabilitèr, quia posset qui omisit adire, admitti infra alios 30. annos.

Itèm post dictum tempus via restitutionis in integrum; vel iure minoris, si in pupillari ætate hæreditas fuerit delata, vel ex clausula generali, si maior sit, stantè ignorãtia, vel absentia probatis prædictis, vel per præsumptiones legales si de ignorantia agatur, vel per probationem absentiæ, posset propriam portionem recuperare; non obstãte quòd alteri accreuerit, sicuti post Couarr. *variar. resolut. cap.* 5. *numer.* 7. *lib. p.* Sforz. *de restitut. in integr. qu.* 62. *nu.* 13. *vsquè* 25. etiamsi essent bona alienata, vel distracta, cũ

adi-

aditio, & ius accrescendi à primordio censeatur huic restitutioni subiacere † secundùm
131 prædicta, & iuxtà doctrinam in terminis dicti Sforz. *dicto loco num.* 28. hoc idem voluit Ioan. Dilect. *de arte testandi tit.* 11. *art.* 6. & Emanuel Cardos subtilis Lusitanus *in tractat. de iure accrescendi illation.* 37. *num.* 13. qui omnes de adeunte de Iure ciuili loquuntur, vbi terminus 30. annorum est continuus, & currit etiàm ignoranti, & minori, licèt cum spe restitutionis deducta ætate pupillari, secundum Balb. *de præscription. p. 6. p. p. quæst.* 15. *num.* 37. *fol.* 509. in paruis impressis anno 1582.

Etenim si iste talis à tempore exclusus vellet venire de iure prætorio ad possessoriā hęreditatis petitionē, vtiquè admitteretur, etiàm lapsis ann. 30. de Iure ciuili, infrà annum datum de iure prætorio, iuxtà doctrinam Bald. quem nemo improbat in dicta *l. licet. num.* 8. *vers. & aduerte.*

Ex hoc etenim magna ei resultaret vtilitas, quia opus non haberet implorare beneficium restitutionis ex capite ignorantiæ; quia annus prætorius est vtilis, & nón currit nisi scienti, qui sempèr sciat, vt est pulcher Textus *in l.* 2. *D. quis ordo. &c.* & notat Michael Crass. § *bonorum*
133 *possessio. quæst.* 5. *num.* 12. qui † in quæstione sequenti bonā pra- *tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 6.

xim tradidit huius beneficij agnoscendi; ait enim quòd necesse est, vt adeat Iudicem, vt ei innotescat, se velle ex hoc capite agnoscere possessoriam hæreditatis possessionem, quo facto, alio Prætoris decreto opus non habèt, iuxtà frequentiorem opinionem de qua Cagnol. *in l. fin. C. qui admit. ad bon. poss. num.* 7. In tantùm vt neque citatio eius, qui iam adijt, requiratur, cum possit fieri etiàm ipso contradicente, vt firmat idē Grass. *dicto loco. qu.* 8. ex Balb. Alex. Cagnol. & alijs: quæ quidem agnitio operatur eosdem effectus, quos aditio de Iure ciuili, vt ait Bart. *in l. vnica C. quando non petent. part. petent. accres*, quem cōmuniter omnes sequuntur, vt testatur idē Crass. *ibidem quæst.* 11. quidquid attententur aliqui Doctores per eū relati, ideò cautus Aduocatus, qui videt clientem exclusum per lapsum 30. annorum de Iure ciuili statim faciat ei agnoscere hæreditatem ex capite bonorū possessionis de Iure prætorio, petendo eam à Iudice cū illis beneficijs indultis à Iure Ciuili, vtputà inuentarij conficiendi, & aliorū: quod si fortè primus annus sit elapsus, poterit ex secundo, & tertio, quia sicuti se habet aditio Ciuilis per tria capita, ità se habet agnitio prætoria, vt ait text. *in l. penult.* §. *filius D. quis ordo in bonor. poss.*

ser.

ser. & notat Balb. 4. *p. quartæ principalis q. 19. n. 5. fol. 285.* Surdus qui ad omnia prædicta venit, *cons. 408. n. 3.*

Et iuxta prædicta sentiebāt Domini, difficultas tantum reducebatur, essent nè hæc merita, de quibus posset cognosci in iudicio executiuo; nam dum prò substentatione agnitionis de Iure prætorio factę, necesse erat docere de ignorantia, videbatur hæc omnia non esse præsentis speculationis, agebatur enim per nepotem prædictum contrà debitorem hæreditariũ pro sua portione, qui asserebat, se quò ad nos liberas ędes habere, ex quo stante lapsu temporis, hic nepos erat exclusus; ideò fuit multũ vtilis dicta indagatio; quia ad fundandã ignorantiã, non valẽtes ad probationes deuenire allegabamus præsũptionẽ Iuris, ꝙ cũ tpe delatæ hęreditatis, hic nepos esset infans,
134 præsumebatur ignorasse † hæreditatẽ sibi delatã, iuxtà doctrinã Bart. *in l. si adulteriũ n. 10. D. ad l. iul. de adult.* Surd. *cons. 251. n. 16.* Pocch. *reg. 47. nu. p. de reg. iur. pontif.* Gratia. *disc. 513. n. 11.* quę præsũptio habetur prò liquida probatione, & recipitur etiã in iudicio executiuo, quia nõ admittit probationẽ in contrariũ, ac ideo nõ indiget altiori indagine ad doctr. Alcia. *de præsũp. in proem. p. 1. n. 4.* Menoc. *eod. tr. qu. 8. n. 11. p. 1.* nec facit, 9 supueniẽte maiori ętate pręsumatur supuenisse sciẽtiã; quia vna vice, ꝙ fundatur ignorãtia, ius pręsumit illã durare, vt ait pulchrè Castr. *cons. 21. n. 26. lib. 3.* quẽ sequitur Tusch. *uerb. ignor. concl. 33, n. 36.* Quo stãte, parti incũbebat probare sciẽtiã supuenisse, quæ cũ requireret altiorẽ indaginẽ, retardare nõ poterat executionẽ faciẽdã, iuxtà quę per M.C. huius Regni fuit decisũ, reijciẽdo oppositiones Vincẽtij Pilo Marchionis Marinei ad fauorẽ Dõ Petri Migliazzo de an. 1628. & iterũ de anno 1629. via contrarij Imperij post hæc scripta.

Diximus supra, si res sit de sui natura possedibilis, vel si Ius nõ resistat, nõ quia etiã in his, pròut in alijs præscribẽdis immemorialis possessio nõ profi-
135 ciat, † cõtrariũ.n. verius est, vt post Mastrill. *d. decis. 114.* & Castill. *d. dec. 12.* latè nos tradidimus in respõso reddito pro Domino Rege nostro, cõtra occupatores territorij Castri brucuiæ; sed quia multa requiruntur, vt hæc præscriptio admittatur in regalijs, alijsq; rebus, vti sunt spiritualia, vbi Ius resistit possessori, nã primò requiritur patiẽtia Domini, vel prælati, p integrũ dictũ tẽpus, quę difficilis est probatu, vti in terminis regaliorũ ex ore Regẽtis Reuerterij firmauit Ann. *in rubr. & c. p. n. 451 de vass. decr. ætat.* etenim, vt ipse ait, præscriptio aliud nõ opera-

T tur,

tur, quia quod præsumatur, possidente tuisse inuestitū, & obtinuisse regiā concessionē, quæ præsūpta inuestitura desiderat præsentiā Domini, qui passus sit priuatū regalia possidere, p̄ tantum tēporis, quantū præscriptio cōpleretur, iuxtà doctrinā Andreæ de Isernia in *c. Imperialiū. § illud col. 4. uers. dicit fiscus de prohib. feud. alien. per Fider. & in §. nec dom. col. 4.* vbi Camerinus. *fol. 8.* Nec iuuaret replicare, q̄ sufficiat præsētia Proregis, qui, vt fertur, habet potestatē de nouò infeudādi. Quia respōdetur secūdū, eū quod nullus vsq; adhuc à tpe quo regnū hoc est de Corona Regis Aragonum, permansit in regno per tot annos cōtinuos, & vt vtar verbis Annę nemo vidit dies Petri; quarè stāte hac difficultate, nō pōt in praxim deduci dictā exceptio præscriptionis cōtra Fiscum, licèt possit respōderi, q̄ hæc procedūt in præscriptione 30. & 40. annorū; non autē in immemoriali, quæ facit præsumere omnia supradicta; idcircò maturiùs est cogitandum.

Secūdo requiritur, q̄ non appareat titulus allegatus, nàm si appareret, vel quia præsentaretur per possidentē; vel quia per Regē, vel per eius Fiscū ostēderetur, tunc nō iuuaret præscrip-

136 tio, † quia de tituli validitate cognoscendum esset, vt habes in dicto meo responso, & tra... *tract. 1. disc. 2. p. 6.*

dunt Mastrill. & Castill. locis citatis, fuitque decisum prò Principe Pacechi cōtra Ciuitatem Drepani, supèr iurisdictione exercenda in eius territorio, quam benè fundauerat ex præscriptione, includendo territorium Pacechi, amisit tamèn causam exhibendo titulū, quod inuentum fuit minùs valens.

Si verò plura alia desideras legere in materia præscriptionis regalium, tàm inter dominum, & subditos, quàm inter priuatos, recurras ad Fontanel. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. p. 2. à nu. 10. & gloss. 12. à n. 38. vsque n. 205. & glos. 13. p. 4. à nu. 18. & gloss. 17. à nu. 20. & gloss. 18. p. p. & gloss. 19. part. p. p.* vbi tradit differentiam intèr centenariam, & immemorialē allegans pulchrum locum Antonij Fabri, ex quibus videbis quanta sit vis præscriptionis, & vsucapionis, & quam durum esset, si Princeps immemoriali, & centenariæ vellet derogare.

Ex sententia etiàm Ius nobis quæritur, quæ inuentione, & origine videtur esse Iuris ciuilis, & ideò prima fronte posset dici, quòd tali iuri possit Prin-

137 ceps † derogare ex prædicta distinctione.

Sed contrà est veritas, quòd imò iuri descendenti ex sententia derogare non possit, non solū propter rationes iàm dictas; sed propter maximam authori-

ritatem rerũ iudicatarum, nisi fortè per sordes, vel malis medijs lata sit, quibus casibus, non vtiquè res iudicatæ, sed iniuriç dicendæ sunt, iure optimo per Principem rescindendæ, siue per viam restitutionis in integrum, suspendendo executionem etiàm trium conformiũ, vt docet Sforz. Odd. *de restitut. in integr. q. 73. n. 71.* siuè eas de facto irritando.

Secundò hoc ei liceret, si fortè prætenderetur, quòd Iudex manifestè errasset; nàm tunc posset mandare supersederi in executione sentẽtiæ, vsquèquo informaretur de iustitia, vel er-
138 rore, & Iudex tenetur sistere † dummodo Princeps suo rescripto, cũ firma propria, hoc mandet, vt in hoc Regno per Pragmaticam sancitũ habemus, & seruatũ vidimus sæpiùs, & nupèr prò Comite Raccudiæ cõtra D. Margaritam Austriam in taxatione dotis de paragio eius vxoris, & pro D. Octauio Buglio cum Baronissa Bifare, stãte decreto facto per Principem, quod addantur addẽda, & tollãtur quæ tolli debent, & quòd sententia legatur iterũ, nõ obstante ꝙ Iudex functus fuerit officio suo; in quo casu Prĩceps potest etiã reparare nullitates, quæ ex hoc oriri possent, ne de lite fiãt lites; quidquid esset, sub limitando prædicta, quãdo aliter rescripsisset, vt putà quòd legatur iterùm simplicitèr; nàm tunc omnis mutatio induceret nullitatẽ, stante defectu iurisdictionis; de quo Surd. *cons.* 288. cũ alijs per Castill. *decis.* 105. *n.* 97. pròut fuit decisũ pro D. Aleonora Galletti, & Caluello tutrice eius filiorũ, contrà illos de Galletti in Tribunali Cõsistorij de ann. 1629. post hæc scripta; quia tunc non posset nisi decla-
139 rare † verba ambigua, vel dubia, vti per Surd. ibi, quæ parte citata fieri deberet, iuxta doctrinã Bart. *in l. ab executore de appel.* qua omissa nullitas resultaret, nec esset necesse appellare, vt Surd. ibi ait, & fuit ĩ dicta causa decisũ licet post hæc reuocata.

Extra verò hos casus interdictũ est Principi nõ solum in totum sententiã abolere, vel in partẽ; sed neque retardare eius
140 executionẽ † concedendo literas superse ssoriales, vel moratorias; tales enim literç nullius sũt momenti, *l. rescripta 7. & Auth. quæ supplicatio. C. de prec. imp. l. fin. C. si contra ius vel vtil. publ.* Caball. *Milleloq.* 992. Tepat. *lib. p. variar. tit. de execut. sent. col. 9. in princ.* Ant. Sola *ad decr. Sabaud. tit. de concl. in causa p. 3. gl. p. n. 7.* Ponte *cons. p. nu.* 52. *& de potest. proreg. tit. de abund. Ciuit.* §. 3. *n.* 14 Bertaz. *cõs. crim.* 478. *n.* 20. Trẽtacinq; *lib. 1. tit. de rescrip. resol. 6. n. 1.* Giurb. *decis. 7. in princip.* qui dicit, neq; reuisionem cũ retar-
141 datione executionis † cõcedere posse;

posse; et ex multis testatur ibi decisũ, quod post multos alios moderniores, Giurba non rela to, firmauit etiàm D. Antonin. Amat. *resol. 6. n. 4.* quo loci Mastrillum secutus *in tract. de magistr. lib. 3. c. 4. n. 389. & 391. & alios Doctor.* limitat prędicta vbi Princeps hoc faciat ex certa scientia, & de absoluta potestate; mouetur, quia fortius posset vbi vellet effectum, & virtutem sentētiæ in totum tollere; quòd etiã sentire videtur Giurb. *d. decis. 7. n. 7. &* 8. quę quidē limitatio, cõtradicat cũ omnibus regulis per DD. firmatis, & magis communitèr receptis, aduersus hanc somniatam potestatē, attendenda non est, imò firmandũ, quòd siuè ex absoluta, siuè ex ordinaria potestate facere dicat, verba attendenda non sint, sed vidēdũ, an ei hoc iure permittatur; secundùm quod interpretari debet omne principis rescriptum ex quo Ius tertij diminuitur, vel deterius efficitur.

Quod si fiet, statim occursũ ibit constitutio prædicta, in *l. rescripta.* per quam Cæsares sibi ipsis viam præcluserunt huiusmodi moratorias aduersus sententiam cōcedendi, imò quòd prò non scriptis haberentur mandauere.

Parcendũ tamen est prædictis, dũ per numerosã Patrũ copiã, qui antè eos hoc sentierũt, pe- *tract. 1. disc. 2. p. 6.* dibus iuere, alitèr dicturi, si ex protesso punctũ disputare habuissent; iuxtà quæ videmus, quotidie huiusmodi prouisiones atq; rescripta, si casu cõcessa inueniantur, statim reuocari, remittendo illa ad iustitiam, ad instantiam partis se conquerētis; & quod opinio prædicta, quã tenet Giurba, & sequaces, cõmunitèr reprobetur, videantur Becc. *cons. 3. n. 51.* Fachin. *d. lib. 8. c. 63. vers. 2. quæstio,* qui cõtrarijs respondet Conrad. *in tēplo omnium iudic. lib. 1. c. 1. §. 4. n. 19. vers. Vigesimo octauo, non potest;* Cabed. *decis. 12. nu. 21. p. 1.* idem Mastril. *decis. 283. n. 76.*

Restat videre de Iure oriētę ex lapsu termini, vel instantiæ, an possit Princeps Ius ex ea quęsitum auferre, super quo negatiuè etiàm resoluendum est, si agatur de viuificando terminũ,

142 vel instantiam iàm elapsam, † & sic demortuam, ex cuius lapsu parti plena securitas orta est, & meritò: nàm instantiæ causarum ideò ad certum terminum coangustatæ fuerunt, nè lites fierent immortales, & dominia rerum starent in incerto; argumento *legis properandum. 12. C. de iud.* quæ ratio cum publicum

143 fauorem concernat † secundum Caldas de Pereyr. *in l. si curatorem habens, in verbo sua facilitate, numer. 37. Cod. de restitut. in integrum.* impossibile esset, quòd ex huiusmodi viuificatio-

tio-

tionibus non læderetur publica quies, cùm magno priuatorum incommodo. hinc Reges nostri sempèr, & vbiquè iustissimi, agnoscẽtes se ad commune commodum in Reges constitutos nolentes alia vti potestate, nisi illa, quæ legibus continetur per suas literas vetauerũt suis Proregibus, nè has prorogationes cum viuificatione
144 concederent, † concessasque inualidas decreuerunt, vt refert Mastrill. *de magistr. lib. 5. cap. 6. num. 93.* imo nuper vetauit ne aliqua prorogatio concederetur instantijs causarum, ne lites perpetuò durarent, quod tamẽ temperandum fore non dubito, vel saltim facili negotio restitutionem concedendam dato iusto impedimento. Et in terminis prorogationis decennij, infrà quod tẽpus ex instrumẽtis executiuè agi potest, adsunt aliæ literæ datæ Madrid die 8. Aprilis 1591. quas inuiolabiliter seruari testis est nobis idem Mastrill. ad Gregor. *de censibus qu. 8. nu. 24.* referens ità decisum prò D. Aloysia Mastrillo contra D. Paulum Gisulfo, Marius Muta *ad Rit. 102. Reg. Alfons. n. 30. tom. 4.* Præses Rouit. *super pragm. 1. titul. de instaur. caus. non rest.* licèt data iusta causa, non prohibeatur Prorex insufflare spiritum vitæ instantijs iàm peremptis, nec ex hoc dictis ordinationibus contrauenire diceretur, vti vsus docuit, atque obseruantia subsecuta optima rescriptorum interpres. Sunt autèm iustæ causæ illæmet, quæ per DD. cumulantur, in terminis concedendæ restitutionis; Et ità vidi per peritos, piosque Iudices seruari in relationibus quæ Principi fiũt, quas [causas fiscales] vocant, dum ei consulunt; quod non obstante perẽptione ex causis iam dictis prorogationem concedat, addendo, quòd teneatur infrà certum terminum Iura sua experire, quòd maximè procedit fauore personarum restituibilium, quę fortè contrà suos tutores, curatoresque facilè non possent habere regressum. de quo Mastril. *dec. 274. n. 26.* Itẽ vbi fuerit petita, antequàm per partem fuisset deducta peremptio in iudicio; Etenim postquàm fuerit deducta, non posset princeps ità de facili, & sinè causæ cognitione instantiam suscitare, sicuti dicimus de nullitate, quæ vna vice quòd esset deducta in Iudicio. non posset per principem sanari, etiàm si fundaretur super defectu eius assensus, qui de iure potest superuenire postactũ, vt decidit Azeued. *in l. 2. nu. 19. tit. 14. de las cedulas, y prouisiones lib. 4. to. 2.* & in puncto instantię peremptæ idem D. Rouit. *loco allegato nu. 7.* & ita sunt intelligendi de nostratibus Gitrba *decision. 36. nu. 11.* Mastrill. *decis.*

70.*& decis.* 291. vbi extendunt ad prorogationem termini cõtra fiscum ad fauoré Inquisiti, Castill.*decis.* 11.*n.* 24.

Sed quid in criminalibus perempta vna vice instantia Surd.*cons.* 199. affirmat contra Boss.& alios dissentientes; fundatur super absoluta potestate: Franch.*decis.* 250.*per totam* videtur negare cuius decisio erit sequenda attentis prædictis.

An verò hæc viuificatio, vel simplex termini prorogatio possit per alios, quàm per Principem cõcedi, disputat ad partes Castillus dicto loco, & resoluit nemini hoc licere, nisi supremo Principi, etiamsi agatur

145 de prorogatione † causarum in Curijs Ecclesiasticis vertentium, per rationes, quas adducit approbatas ex quotidiana consuetudine, quam decisioné notabilem existimo, & omninò sequendam, non obstante reuocatione per alios Iudices facta, de qua idem Auctor in additionibus nouiter impressis, mentionem facit, vbi strenuè suam defendit decisioné, licèt negandum non sit, quin Iudex inferior non per viam insufflationis vitæ, sed via in integrum restitutionis, vbi iusta adsit causa possit lapsam instãtiam reparare; ex Trentacinq; *resolutio.9.de iud.lib.* 2.*&* Sforz. *quæst.* 67.*num.* 12.*& quæst.* 32. *num.* 28. vt ego vidi sæpius de*tract.*1.*disc.*2.*par.*6.

pius decisum; maximè pro meo nepote, contrà D. Agatham Grimaldi de anno 1628. hæc enim viuificatio non est; sed causæ ad pristinum restitutio ob personę priuilegium.

Fortiùs non licebit Principi elongare, vel reuiuiscere terminos conuentionales, aduersus priuatorum pactiones, sicuti esset, si vellet prorogare terminum ad redimendum rem vẽ-

146 ditam, † infrà certum tempus restrictum: ex quo cum pacto standum sit, non est iuri, neq; rationi consonum, citrà conuentionem, atque Ius emptoris hoc facere, iuxtà textum, qui ad hoc per nostrates allegari solet, *in l.si à te.7.C.de pact.inter empt.& venditor.* vbi Diocletianus & Maximianus aiunt, *si à te comparauis is, cuius meminisli, vt si intra certum tempus soluta fuerit data quantitas, sit res inempta, remitti hanc conuentionem rescripto nostro non iure petis.* vbi omnes magis communiter concludunt, hoc citrà iniuriam fieri non posse. Nec facit ad rem textus *in l.quoties.*2.*C.de precib. Imper. offer.* vbi constitutum fuit, vt quoties rescripto Imperatorio moratoria præscriptio perimitur, aditus supplicanti pãdatur; quia ille textus, vt ait Antonius Faber, alitèr tendit, quá ad inducendam hanc prorogationem, cum è conuerso loquatur de restringendis moratorijs,

torijs,obtentis per litigantes de negotio pendēte, ille, inquam, *de error,decad.25.error.p.cum plurib.seq.* vbi aduersus Cagnolum *in l.2. quæst. 34. C, de pact. inter emptor. & venditor.* Ostendit concedi non posse, non solùm perempto iàm termino post Ius parti quæsitum, & venditionem irretractabilem effectam; sed etiam durante ipso termino; quia sicuti per resuscitationem termini perempti tollitur Ius quæsitum; ità per prorogationem impeditur Ius certò quærendum, quod debet haberi pro quæsito, vt inter minis Cardinal. Mantic. *de tac. & ambig.lib.4.titul. 31. nu. 54. cum pluribus sequentibus.* Et ideò in causa Comitatus Nasi intèr Don Hieronymum Ioppulo olim Comitem, & D. Flauiam Cibo, & Cottone præsentem, cum fuissent dicto de Ioppulo cum iniuria dictæ de Cibo cōcessæ plures prorogationes aduersus lapsū termini præcitati prò reuenditione dicti Comitatus, fuit demum commissa relatio negotij Illustri. D. Ioanni Baptistæ de Blaschis Magnæ Curiæ Præsidi integerrimo, doctissimoque Viro, qui accersitis Aduocatis vtriusquè partis, discussoque negotio, prout par est, & ipse assolet, remisit negotium M.C. prouidēdum de Iustitia.per prius enim fuerant aliquæ concessæ, sub prætextu læsionis, & impedimenti vt refert Castill. *decis.218 à num.3.* quæ reuera cessabant

Mos est enim in hoc Regno, quòd quando Domini Proreges ad importunas partis preces, vel ex alia causa aliquid contra Ius partis rescribunt, re-
147 mittant negotium in Iustitia,† vt in terminis prouisionum ex gratia manatarum tradunt Intrigliol. *singul. 155. lib. 2. in fine* Fideric.Campixian. *intèr consi.diuersor.siculor.consi.29.num.9.* Castill. *decis.16.* Mastrill. *decis.178. num. 12.& decis.228.per totum*, Giurb. *decision.41.num.6.* Cuius prouisionis efficacia talis est, vt ex ea sciamus intentionem Principis ità rescribentis esse, vt gratia ità demùm firma sit, si de iustitia procedat; vt putà quia iustam habuerit causam illam concedendi; si verò iustitiæ aduersetur, quòd irrita sit; quia iustum non est, quòd per Gratiam ius alterius lædatur, vt tractant Doctores *in l. Iustitia 10.D.de iustit.& iur.* & modernissime Castill. *decision.225.nu. 3.& sequent.* Illud verò certum est, quòd si gratia non fuerit obtenta; sed tantùm petita; Princeps verò respōdeat, quòd fiat Iustitia, quòd tunc clarè censeatur voluisse gratiam petitam denegare. Felin. *in capit. super literis num. 10. de rescriptis.* Rota *in nouis decis.28.aliàs 358* alij per Mastrill. *decis. prædicta 228.*

228. *num.* 4. Nec omittã, quòd in prouisione, quæ fieri solet, quòd Magna Curia prouideat, sempèr intelligatur inesse, pròut Iuris est, vel de Iustitia, licèt quidam conciuis meus solitus esset dicere, quod ex hoc efficiebatur alter Princeps, etiàm quò ad signaturã gratiæ; quoniam in hoc apertè decipiebatur, vt est videre per Castil. *decij*. 16. & Franch. *decis.* 700.

Ex vna tantùm causa huiusmodi dilatoriæ, respiratoriæ, siuè moratoriæ literæ concedi debent, si videlicet in venditione adsit enormissima læsio, quæ superet medietatem iusti pretij, iuxtà terminos *l.* 2. *C. de rescindend. vendition.* Tali enim casu lex ipsa habet terminum
148 prò prorogato, † & effectum de temporali perpetuum, vt post multos decisum testatur Cæsar Barzius *decision.* 123. *nu.* 7. *Rota Bonon.* Griuell. *decis.* 74. *Senatus Dolani.* Præses Anton. Faber *C. de rescindend. venditio. definition.* 5. *& C. famil. ercifcund. definition.* 9. *titul.* 27. *lib.* 3. Monach. *decision.* 55. *num.* 32. *in Lucens.* Add. ad Ludouis. *decis.* 559 *num.* 8. cum alijs per Castill. *decision.* 218. *num.* 3. ideò Princeps secundùm Ius facit, dum terminum elongat; nàm, & si frustrà precibus imploretur, quod de Iure communi conceditur *l. prima C. de thesaur. lib.* 10. cum alijs per Casanat. *consi.* 39. *n.* 53. *par.* 1. *disc.* 2. *p.* 6.

quandoque tamèn vtilius est, pro se habere Principis prouisionem; quia ex hoc non erit necesse venditori de læsione docere, parte audita in iudicio plenario, nec via restitutionis in integrum ad retrouenditionem admitti; sed tantùm sufficiet, si tẽporè quo petatur, per viam extraiudicialis informationis constet Iudici relatori, vel cui negotium commissum est, vt cognoscat, debeat nè pro rogatio concedi, quòd adsit læsio, vt vidi practicari in dicta causa status Nasi, inspectis videlicèt fructibus, & prouẽtibus de tempore venditionis; qua prorogatione obtenta, nequè Iudex adeundus est; sed sufficit deposito pretio, intentare remedium. *Capituli Regni sub Carolo* 214. & agei e condictione illius Capituli per viam iniunctionis ad retrouenditionem faciendam.

Quarè satis releuabitur venditor ex dicta prorogatione obtenta; nec enim putes ità de facili doceri posse de læsione, quando res inuenitur vendita, cum pacto de retrouendendo; etenim vidimus quòd hæc probatio quandoque contorquere fecit ingenia quamplurium exquisitorum aduocatorum, ea ratione, quòd hæc facultas redimendi variè æstimatur, secũdùm morem quãplurium re-
149 gionum, in Vrbe enim, & sic apud

apud Sacrum Auditorium Romanum æstimatur sexta pars, vt testatur Card. Seraph. *decis.* 1063. *num.* 5. Merlin. vt infrà; alij verò æstimauerunt valere quartam partem vt apud Rotę Bonon. *decis.* 123. *nu.* 3. Merlin. *in decis. Lucens.* 33. *num.* 23. Apud verò Senatum Sabaudiæ tertia pars pretij, si perpetuũ sit, aliàs minus, secundùm tẽporis præfinitionem, vt docet Ant. Fab. *in Cod. tit. de rescind. vendit. definit.* 26. quod non placet Ioseph Ludouic. *decis. Perusin.* 97. vbi indistinctè, siuè hoc pactum sit temporale, siuè perpetuum, siue breuè, siue ad longum tempus, tenet importare tertiã partem rei, vt si valeat absolutę vendita centum, cum adiectione huius pacti dicatur valere septuaginta.

Quod, & in Lusitania seruari author nobis est Anton. Gamma *decis.* 138. vbi pluriès refert decisum, & de Regno Franciæ Tiraquell. de *retract. convention. in præfat. num.* 20. *& seq.* quod apud nos etiam receptum est, illa ratione quia res cum hoc pacto dicitur minùs valere vltrà prædictos, & multos, quos ipsi adducunt, videndi sunt Menoch. *cons.* 358. *n.* 26 Gemin. *de vsur. comment.* 2. §. 5. *nu.* 129. plures alios refert Cened. *collect.* 28. *num.* 4. & vltra adduci potest Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 8. *titul.* 20. *num.* 47. & de Hispanis P. Molin. *de iust. tractat.* 2. *disputation.* 375. *vers. cum vend.* Azor. *inst. moral. p.* 3. *lib.* 8. *cap.* 12. *quæst.* 3. Valer. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.* 25. *n.* 293. Valasq; *de iur. emphyt. quæst.* 10. *num.* 6. *& cons.* 60. *num.* 10. D. Barbos. *in c. cum Ioannes* 10. *nu.* 7. *de fid. instrum.* idem Anton. Faber *de error. decad.* 25. *error.* 3. *num.* 17. Stefan. Gratian. *discept.* 786. *numer.* 17. quandò est appositum incontinenti; secùs si ex interuallo, quia tunc tamquam cõcessum ex gratia emptoris, non operatur hunc effectum, latè Anton. Faber *error.* 7. *decad.* 23. verùm illa distinctio Fabri de pacto perpetuo, & temporali in Regno nostro quãdoque fuit amplexa, cum satis æqua videatur, vt non vniformiter iudicetur hoc pactum in casu vbi perpetuum est, & vbi temporale, sed habito respectu ad tẽpus; quo enim breuius est, eò certè minoris valere debet. Et tantò minus valorem diminuit; ideò optimè Mercurialis Merlinus, qui omnes prædictas opiniones refert *lib.* 2. *titul.* 2. *quæst.* 19. *n.* 21. *tract. de legitima*, dicit omne id remitti arbitrio Iudicis, qui consideret omnia prædicta, vt Rotà alias considerauit in alia *decisione Romana de pirouanis* 31. *Ianuarij* 1611. *coràm Coccino*, vbi conciliãtur aliæ decisiones Rotæ, quæ videntur sibi aduersari

ſari ſuper hoc puncto, confirmat Caſtill. *deciſ.* 218. *num.* 8. *tom.* 3.

Secunda difficultas, illaque maior prædicta, quæ ſolet occurrere, eſt circà æſtimationẽ ipſius rei, quandò teſtes deficiunt, vel Iudex eis, pròut ſæpè euenit, fidem adhibere nolit proptèr copiam falſorum teſtium, qui inſurrexerunt his nouiſſimis temporibus; nã tunc opus eſt, recurrere ad redditus rei venditæ, iuxtà inſtrumenta locationum de ea factarum; In quo calculo duo occurrunt inſpicienda, Primum quantum ſit in redditu, & quod tempus ſit attendendum circà locationes. Secundum ad quantum pro quolibet centum debeant æſtimari; nàm ſi ſint bona feudalia vnò modo, ſi allodialia, altero modo appretiantur diuerſaque methodo ſi ſint feuda dignitatum, vt putà Comitatus, Marchionatus, vel ſimilia, in his difficultatibus, illud primo certum eſt iuſtum rei valorem
150 † effici per fructus 20. annorum, ſi tamen reſpondeant ad quinque prò centum, iuxta Authent. *perpetua in verb. iuſta C. de ſacroſant. Eccl.* quam in practicam deducit Cagnol. *in repet. l. 2. num.* 231. *verſ. verum quia C. de reſcindend. vendit.* & latè diſcurrendo Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſſ.* 18. *p.* 1. *nu.* 51. & 60. Maſtrill. *deciſ.* 280. *n.* 34. *tract.* 1. *diſc.* 2. *par.* 6. de quo tradidi bonam praxim, iuxtà quam fuit me aduocante deciſum in cauſa intèr ſororẽ Catherinam Furno, & Eliſabettham, aliasque ſorores de Petroſino; quàm cum alijs terminatis per hæc ſuprema Tribunalia, Deo adiuuante, typis dabimus, ſi tamèn aliquo caſu, quod abominor, contingat, nos hoc iuſto deſiderio defraudari, ſcias quod fructus cumulandi in 20. annos debent iudicari, habito reſpectu ad id, quod fructificauit res per annum ante venditionem, per annum ipsũ, in quo fuit vendita, & per ſubſequentem, quæ ſi vniantur, & ex eis capiatur tertia pars virilis, ſcietur verus rei valor, multiplicando iſtam tertiam partem in alios viginti. ad tradita per Cardinal. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *titul.* 20. *num.* 11. Nec eſt omittendum, quod illi tres anni debent iudicari, deductis omnibus expenſis, ſi quę fortè adeſſent, cum verbum
151 fructus, † ità capiatur vt ſignificet illud, quod remanet, deductis expenſis Maſtrill. *deciſ.* 112. *n.* 25. Montan. ad Oliban. *p.* 2. *lib. p. cap.* 6. *num.* 17. Fontanell. & alij per me alibi adducti, quòd maximè obſeruandum eſt, vbi fundi locationes non adſint.

In quantum ad ſecundum, non poteſt ſtatui certa Methodus; nàm quandoque vidimus vendi

vendi multa feuda dignitatum
152 cum vassallis, ad quinque † prò centum, quandoque ad quatuor cum dimidio, vel minus, licèt nõ minus de quatuor ante nouissimam reformationem cẽsuum ad quinque; post dictam verò moderationem prædiorum valor auctus est, adeò quod cum magna difficultate inueniantur ad rationem de quatuor, & hoc de feudis dignitatum cum Castro, & vassallis; vt tangit Castill. *decij.* 218. *nu.* 8. *in fine*, quidquid dixerit Brunus, & Mantica per eum Citati *ibid. num.* 7. sed de reliquis communis valor est ad quinque cũ dimidio, si sint feudalia, vel ad minus quinq; si verò allodialia vsquè ad septẽ, plus minus arbitrio Iudicis considerando distantiam rei venditæ à Ciuitatibus, & terris, habitoque respectu ad loca viciniora Vrbis, vbi resident Curia. Ex his patet, quam optimũ consilium sit, prorogationem termini prædicti obtinere, ad hoc nè nodum hunc gordianũ cogatur quis enodare, & quàm rectè Iudex, qui abbreuiandis litibus studere debet, faciet fauendo huic elongationi, quandò adest læsio prædicta suprà dimidiam, tàm si sit clara, quã si esset aliquatenus dubia, an superaret dimidium; nàm in dubio pro prorogatione debet inclinare, nè tollat Ius ei, qui agit de danno vitando, vt dicebat Dominus meus Præses de Blaschis in dicta causa Comitatus Nasi.

Illud, quod diximus, Principi interdictam esse prorogationem termini ad redimendũ iàm elapsi, extendendum est contrà tertium, putà creditorẽ
153 † cui dictum Ius fuit hypothecatum; si fortè per eum viuificatio petatur prò suo interesse ope restitutionis in integrum, vt fatetur Cagnol. *in d. l.* 2. *nu.* 120. *cum seq.* & Bimius *cons.* 281 *num.* 27. Giurb. *decis.* 90. *nu.* 10.

Diximus terminos conuentionales ad differẽtiam iudicialiũ, sicuti est in nostro Regno terminus mensium quatuor, datus per Ritum ad redimẽda pignora stabilia, adiudicata parti, vel alteri licitatori, in odium debitoris, negligentis soluere; nàm in istis pronior esse debet
154 Princeps ad prorogationem † concedendam, sicuti quotidiè experimur, ea ratione quia deficit pactum cum Iureiurando, & nulla alia ratio prohibet Principi, nè hoc faciat, nisi quod statuto ita cautum est; quòd quidèm beneficium per statutum inductum de facili per statuentem tolli potest, vel differri, vt suprà probatum est, maximè dum fructus interim emptor suos faciat, nec in sortem ei computentur, vt dicit clarè Ritus prædictus, & Muta

ad

ad eum *cap.* 112.*nu.* 52. *cum pluribus sequent.* & post Tiraquell. & Mantic. esse de Iure communi veriorem opinionem firmat Giurb. *decis.* 92.*num.* 10. consulitur autèm emptori, si desideret rem tutam possidere, & non sub incerto, vt obtineat nō prorogari terminum nisi eo audito, & posteà docere, nullā adesse læsionem, & petere prorogationem remitti ad Iustitiam, secundum praxim, quam habeo, & tunc Iudices si vident tanti rem venditam, seù distractam, quanti valet cum pingueualēti, iuxtà Ritum, vel parum plus, non attento rigore pacti, quod vocant ad discursum, denegant debitori dilationem, vel moratoriā dicti termini, secus si plus valeat, nàm tunc non habent rationem de ritu, & termino quadrimestri, qui fuit constitutus in casu vbi datur pingueualens, & non stante pacto ad discursum.

Quod verò diximus de fructibus rei adiudicatæ, non est ità accipiēdum, vt fructus omnes emptor lucri faciat, sed tātum prò rata, inspecto tempore quo possidet, & ità hāc quæstionem mouet, & prò rata resoluit Ferdinand. Boniorn. *super dicto Rit.* 112. & Marius Muta, qui eum insequitur *ibid.nu.* 52. quorum opinio communiter recipitur.

Hæc sufficiant de Iure in re *tract.1.disc.2.par.6.*

quæsito beneficio Iuris ciuilis, vel municipalis non tollendo; quæ scias parum prodesse in posterum, si in suo vigore esset mansurum Regium decretum nouiter manatum, quo prorogationes omnes concedi prohibentur, vt supra *num.*144. tactum est, ideoque libenter ea subtraxissem, ni hæc particula fuisset partim excussa, post eius publicationem, licet non inmerito ad pristinum omnia reuocanda quam plures existiment, qui consimilis ordinationis exitum antiquitus spectauerunt, an autèm idem statuendum sit
155 de Iure quæsito in spe † videre consequitur, & in hoc regula sit tibi affirmatiua tàm in Iure quæsito ex dispositione hominis, quàm ex dispositione legis, vel statuti, ità concludunt DD. relati per Gabr. *titulo de Iur. quæsito non tollendo conclus.* 1.*nu.* 30. quem sequitur Fachin. *dicto c.* 63. *vers. quarta quæstio est, Controuers. lib.* 8. quod tamèn non placet Azeuedo; Ait enim distinctione opus esse *in l.* 4. *lib.* 4. *tit. de las prouisiones*, scilicet quod regula prædicta tantummodo procedat, vbi agatur de spe dependente ex successione; secus verò vbi spes oriatur ex contractu, sicuti de spe debitum iri; quia tunc ex quo talis spes est certa, habetur prò re ipsa, vti nos superius firmauimus, cuius doctrinam non omninò

ninò spernēdam putamus, imò amplectēdam, prout eam post hæc scripta visus amplectitur Marta *de success. p. 4. qu. 4. art. 4. nu. 69.* vbi multos allegat, maximè Peregr. *conf. 8. n. 48. lib. 1.*

Primum exemplum est de legitimatione naturalis ad feu-
156 dum in præiudicium agnati † in quo frequentior opinio Doctorum est affirmatiua, quam primò tenuit Glossa *in §. naturalis si de feudo defuncti fuer. controuers.* Alex. *in l. ex facto nu. 33. D. de vulgar. & pupill.* Dec. *conf. 296. num. 10.* Socc. *in l. Gallus. §. & quid si tantum nu. 137.* Aretin. *conf. 164.* Gabr. *conf. 21. n. 5. vol. p.* Vinc. de Ann. *in cap. p. nu. 420. de V assall. decrep. ætat.* Leonius *consi. 78. nu. 13.* post Gozadin. & Purpurat. & alios, decisū refert Raudens. *decis. 43. nu. 73.* & reprobato Menoch. & Cefal. fuit decisum in Rota Romana diuersor. *part. p. decis. 368.* post quos omnes P. Molfes. *ad conf. Neapol. p. 2. tit. de personis quæst. 10. num. 23.* Mangil. *de imputat. quæst. 83. n. 35.* post mille Surd. *consi. p. nu. 18. & seq. & num. 95.* vbi dicit, hoc fieri posse, etiam non citatis agnatis, quòd consilium est solemne in hac materia, multosque prò hac sententia refert Riminald. Iun. *consil. 765. nu. 33.* Menoch. *consi. 558. nu. 11.* Bardellon. *consi. 68. nu. 8.* vbi hoc admittit, si expressè fuerit dictum de feudis antiquis; nam si dubia essent verba, intelligeretur concessisse de feudis acquirendis, & nouis, vt post multos probat ipse dicto loco *n. 56.* Peregrin. de fideic. *art. 28. num. 44. cum seqq.* idem Surd. latissimè *consi. 571. nu. 37.* & hanc esse veriorem profitetur Doctor Marta *de success. legal. p. p. quæst. 18. art. 3. num. 19.* adducit rationē, quòd liceat Principi tollere ius quæsitum, quādò ipse fuit causa acquisitionis. et confirmat *par. 4. q. 4. art. 5. n. 52. cum seq. f. 91.* qui optimè loquitur, & nouissime tàm in feudo, quàm in emphyteusi ecclesiastica post plures moderniores Dominus merculialis Merlinus *de legitima. lib. p. tit. 2. quæst. 8. nu. 29.* vbi pluries in Rota decisum testatur Fachin. *dicto lib. 8. controuers. cap. 63. vers. quarta quæstio.* quorum opinio videtur contradicere prædictæ distinctioni Azebedi, de iure descēdente ex contractu, & ex successione, dùm feudi concessio intèr contractus enumeratur, vt suprà *in discursu primo tract. 1.* traditum est, vndè agnati vocati ex tenore inuestituræ, videntur priuari iure nō omninò incerto, sed certè non repugnāt, quia licet contractus sit, attamèn inter gratuitos enumeratur; & non intèr onerosos, in tantùm vt propriè dicatur beneficium, & tantummodò hoc habet de contractu, quod

ex eo obligatur feudatarius præstare domino fidelitatem, & dominus ad non reuocandum, nulla causa subsistente, vt colligitur ex Claro §. *feudum quæst. 59. incipit quæro an vassallus possit*, Rosentall. post plures *de feud. tom. p. concl. 2.*

Vndè licèt in terminis quæstionis, & in feudo antiquo liceat nè Principi in præiudiciú
157 agnatorum illegitimum † habilitare per suum rescriptum, adsit alia classis Doctorum tenentium oppositum, quorum multos refert Fachineus *controuers. iur. lib. 8. cap. 50.* vbi ponit argumẽta vtriusque opinionis, tandemque stat prò negatiua, & respondet supradictis, accedunt Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 23. titul. 12.* Lupus *de illegit. comment. 3. §. 2. num. 46.* Scrader. *de feud. parte 7. cap. 5. n. 27.* Vulteius *eod. tractat. lib. p. cap. p. num. 45.* cum quamplurisbus per eum relatis Rosental. *eod. tract. cap. 7. conclusion. 19. lit. F.* Sonsbech. *p. 9. nu. 7. de feud.* Menoch. *consil. 202. num. 168.* Petra *de potestat. Princip. capit. 32. num. 16.* Augustin. Barbos. *in cap. tanta numer. 18. qui filij sint legitimi*, intèr nostrates Petr. de Gregor. *in tract. de concess. feudi part. 2. quæst. 10. num. 52.* post Afflic. *decis. 195.* distinguit intèr feudũ hæreditariũ, & feudũ ex pacto; vt in primo teneat legitimatio, in secũdo minimè. *tract. 1. disc. 2. par. 6.*

Ex quibus, & quàmpluribus alijs Auctoribus per nos adductis apparet, quàm cótrouersa sit superior opinio, quæ hoc præcipuo fundamento loquitur, quod hoc Ius agnatorum sit certum descendens ex contractu, vel quasi.

Attamen rectus Iudex non posset à prima opinione discedere, tàm attento numero, & authoritate eorum, qui eam tenet, quã responsionibus prædictis, solummodo haec secunda procederet vbi de viribus legi-
158 timationis dubitari cõtingat, † vt puta si dubitetur de intentione Principis, an voluerit agnatis præiudicare, tunc contrà legitimationẽ ad fauorẽ agnati in inuestitura vocati iudicandũ erit, iuxtà prædictum *Cons. 68.* Clariss. Bardelloni; & ratio est, quia prima opinio tãquã exorbitans, & præiudicialis, debet tantummodò procedere, quandò verba legitimationis sint clara, & non patiantur obiectũ, ex defectu intentionis legitimantis, vel Patris impetrantis.

Ad terminos autèm fideicómis-
159 sorũ ex testamento relictorũ, † exclusionisq; substituti videtur, quod standum sit regulæ, & in hoc nõ cõtradicit Azebed. imò assentitur, vt in pũcto firmauit Hond. *cons. 59. nu. 20. lib. 2.* qui veteriores interpretes adducit, quos cõsultò omisi, Rusticus *ad l. cũ auus. lib. 2. c. 13. n. 140.* Mantic.

Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 11. *num.* 10. Trentacinque *de substitut. p.* 4. *cap.* 7. *num.* 50. Peregrin. *de fideicomm. quaest.* 23. *num.* 68. Fusar. *eod. tract. qu.* 408. *nu.* 141. idem Peregrin. *decis.* 10. *n.* 10. ex nostris Intrigliol. *de substitut. cent.* 3. *quaest.* 69. *nu.* 88. Io. Franc. del Castill. *decis.* 70. *nu.* 13. qui dum praescribus postremam manum imponerem ad officium Magistri rationum fuit ex meritis euectus, Ferrer. *in constitut. impuber. gloss.* 6. *num.* 77. *&* 102. Schenard. *cons.* 47. quos citat idem Castillus moderna additione.

Limitatur tamèn secũdum aliquos praedicta cõclusio, vbi in fideicommissi institutione filij essent vocati, vel positi in conditione sub qualitate legitimitatis, & cum clausula, de corpore legitimè descendentes, tunc enim non admitterentur legitimati per rescriptũ, quia illa efficere non potest, vt dicãtur descendentes ex corpore, & ex legitimo matrimonio, vt affirmat Bald. in *l. gallus* §. *si eius*, & ibi Angel. Imol. & Aretin. Socc. Sen. *nu.* 6. Brun. *nu.* 34. *D. de liber. & posthum.* cum mille p Riminal. Iun. *cõs.* 46. *n.* 47. *lib. p.* vbi testatur ter decisum Decia. *cons.* 42. *n.* 27. *lib. p. & cõs.* 88. *nu.* 11. *&* 24. *lib.* 2. Menoc. *cons.* 20. *nu.* 27. *& cons.* 173. *nu.* 71. Surd. *cons. p. n.* 97. *& cons.* 456. *nu.* 9. Oddo de conpendios. substit. *p.* 6. *art.* 6. *dub.* 4. *n.* 6. vbi dicit, q ab hac opinione nec iudicando, nec consulendo recedi potest Crass. §. *fideicommissum q.* 38 *nu.* 5. Trentacinq; in loco proximè citato *n.* 54. Intrigl. *ibi. nu.* 42. Gallus *de success. excep.* 27. *n.* 152. cum alijs per Mart. *qu.* 18. *art.* 8. *n.* 8. *& n.* 27. *p.* 1. qui videtur extẽdere, etiã in legitimato per subsequens matrimonium; & ità in specie, de qua quaeritur videndus est etiàm Anton. Fab. *de error. prag. decad.* 35. *error.* 6. *n.* 9. Ex illa potenti ratione, quòd attentis verbis praedictis excludatur etiã legitimatus per subsequens matrimonium, vt diximus ex Marta, cui addi potest Surd. *decis.* 319. *nu.* 5. Molfes. *ad cons. p.* 2. *q.* 10. *n.* 9. *tit. de personis.*

Quam tamèn limitationem intelligas, nisi Princeps ità legitimationẽ cõcipiat, vt velit, hos
160 legitimatos † succedere in bonis sub huiusmodi conditione relictis, tãquàm si ex legitimo matrimonio essent procreati, iuxtà doctrin. Alex. *cõs.* 2. *in primo.* Socin. *cons.* 3. *in* 3. *vol.* Dec. *cons.* 316. *&* 624. Ruin. *cõs.* 165 *in* 2. *dub. vol.* 2. & idem Ruin. *cons.* 76. *n.* 12. *in* 3. Gozadin. *cõs.* 25. Affl. *in* §. *natural. n.* 66. Paris. *cons.* 1. *vol.* 2. Colleg. Patauin. inter cons. Mantuae *cons.* 191. *lib. p.* Cephal. *cons.* 193. *nu.* 4. Marzar. *de fideicom. par.* 2. *quaest.* 30. Roland. *cons.* 83. *num.* 19. *in* 3. *vol.* Gabr. *cons.* 2. *n. nu.* 35. *vol. p.*

 Bursat.

Bursat. *consil.* 18. *nu.* 6. & 10. Bertazol. *cons.* 21. *num.* 35. in Ciuilibus, Peregrin. *de fideicomm. art.* 43. *n.* 21. Intrigliol. *cent.* 3. *quæst.* 51. *nu.* 13. Ea ratione, quia licèt Princeps verè, & secundum naturam non possit efficere, vt sint nati ex legitimo matrimonio illi, qui ex illicito coitu orti sunt; attamèn hoc potest facere de Iure, videlicet vt cum effectu pro talibus habeantur. Hęc fortius procedunt, quandò legitimatio est obtenta per Summ. Pótificem, qui etiàm in radice matrimonij dispensare valet, vt Intrigliol. ibi extendit, ac etiàm Vincent. Fular. *de fideic. dicta qu.* 408. *nu.* 81.

Quod autè liceat Santissimo dispēsare in radice matrimonij,
161 † etiàm quòd extinde oriatur præiudicium agnatis, vel vocatis, concordant omnes Doctores, inferiùs adducti, quod tunc euenit, quandò validat matrimonium nullitèr cōtractū, vel dispensat impedimēto per prius non cognito, declarando, prolem susceptam, vel suscipiendam legitimam esse; cuius declarationis formula transcribitur per Rotam *decis.* 687. *à n.* 14. *to.* 2. *p.* 2. *in collectis* per Farinat. quas recētiores appellant. Sancez *de matrim. lib.* 8. *disput.* 3. *num.* 14. & 22. Barbos. *in cap. per venerabilem nu.* 5. *qui filij sint legitimi*, in quo casu licèt ... *tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 6. ...

Summus Pontifex non se impediat, vel quia de hoc non agat; vel [vt aliqui malè aiunt,] quia non valeat, circà successionem; attamèn declarando matrimoniū ab initio validū, in cōsequentiā reddit eos successibiles, quia nō potest separari effectus successionis à legitimitate; Hoc verò ei pmissum est, etiā in terris Imperij, ità ait Abb. *in c. per venerab. nu.* 22. Præpos. *n.* 74. *d. tit.* Couar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 8. §. 8. *nu.* 13. & §. 2. Clar. *in* §. *feudum qu.* 82. *ad fin.* Ludouic. *com. concl. p.* Gomes. *in l.* 9. *tauri. num.* 55. Mantic. *de coniectur. lib.* 11. *tit.* 12. Tiraquell. *de iure primogenior. quæst.* 34. & *quæst.* 40. *nu.* 112. & *in l. si vnquam gloss. susceperint liberos. nu.* 64. 72. & 95. Cened. *collectan.* 68. *p.* 2. Berengar. *in l. in quartam D. ad l. falcid. n.* 51. Thesaur. *decis.* 84. & *decis.* 196. Raudens. *de Analog. cap.* 36. *n.* 128. Bertazol. *cons.* 52. *nu.* 14. *lib. p.* in Ciuilib. Caualc. *decis.* 32. *p.* 3. Carpan. *ad statuta Mediolani p. p. cap.* 456. *nu.* 126. *tit. de legitimation.* Surd. *cons.* 213. *num.* 17. Lancellot. Gallia. *consil.* 122. *per totum.* Ioseph Gonzales *variarum quæstionum capit.* 38. *nu.* 18. Lupus *de illegitimis comment.* 4. §. *primo num.* 57. & §. 3. *num.* 14. Laderch. *consil.* 24. Mangil. *de imput. q.* 81. *n.* 104. Guttier. *de matr. c.* 74. *nu.* 33. Garz. *de nobil. gl.* 21. *n.* 13. & 62. Bamb. *in c.* ...

naturales. quæst. 20. *tit. si de feud. fuer. controuers.* Rosentall. *de feud. tom.* 1. *cap.* 7. *conclus.* 18. *n.* 1. *lit. A;* Portoles in scholijs ad Molin. *verbo, Rex n.* 11. Molin. *de iustit. disput.* 172. *tom.* 1. *& to.* 2. *tracta.* 2. *disput.* 475. Calist. *de lege regia* §. 29. *num.* 10. *litt. B,* qui allegat quamplures alios Ludouic. Molina *de primogen. lib.* 3. *cap.* 2. *nu.* 12. Peregrin. *artic.* 24. *num.* 77; Caldas de Pereira *de nominat. emphyteus. qu.* 21. *num.* 51. Enriquez *in summa lib.* 11. *cap.* 20. §. 2. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 6. Sances *de matrim. d. lib.* 8. *disp.* 7, *num.* 4. Rot. prædicta apud Farinac. *decis.* 687. *p.* 2. August. Barbos. *in capit. per venerabilem nu.* 4. *qui filij sint legitimi.* ex Siculis Intrigliol. conciuis meus *decis.* 35. *n.* 52. Iuxtà quæ vidimus quandoque in Regno decisum in causa Baroniæ Vallis Currentis prò Don Laurentio Ioenio Marchione Iulianæ contrà Donnã Ortecã Lãza Principissam Trabiæ, & discussum intèr Marchionem Sanctæ Crucis Siculum; & Lucium Bell'homo.

Extenditur hæc conclusio, etiamsi dispensatio Pontificia superuenjat, mortuo vno ex cô-
162 iugibus, † si tamên is, qui supereſt dispensationem petat: Puteus *decis.* 483. *num.* 3. *lib.* 2. Gonzales *super regula* 8. *Cancellariæ gloss.* 5. *num.* 9, *&* 57. Gratian. *disceptat.* 138. *nu.* 48. Rota *dicta dec.* 687. *nu.* 13. *p.* 2. Barbos. *in dicto cap. per venerabilem n.* 6. *& in capit. tanta num.* 9. *qui filij sint legitimi*; nec contrà prædictos in principali conclusione citatos faciunt Peregrin. *cons.* 1. & Iacob. Gallus inter eius consilia *consil. vlt. lib.* 3. ambò in causa illa grauissima Comitatus desuentes, quia sunt intelligendi iuxtà casus, in quibus consuluerunt, videlicet vbi filij non fuerunt concepti in figura matrimonij; verum enimverò quoties proles non est suscepta
163 in figura matrimonij, † quæstio est multũ dubitabilis, quòd imò non proficiat dispensatio super radice, vt aperte sensit Rota *in decis.* 174. *post lib.* 2. *Consilior.* Farinat. & in alia in impressis sub nomine Cardinalis Ludouisij *decis.* 19. Ea præcipua ratione, quod dispensatio supèr radice supponit matrimonium licèt inualidum, & vbi nõ adest intuitus, & figura matrimonij, nõ potest tractari de nullitate, vel validitate; quia dispensatio dum trahitur retro ad tempus conceptionis debet inuenire terminum habilem, qualis nõ est vbi matrimonium nequè putatiuum aderat; sicuti erat casus, vbi consuluerunt Peregrin. & Gallus dictis locis superius citatis, Et quatenus contrarium sensissent, non essent attendendi aduersus prædictorũ Patrum, & Doctorum auctori-

V. 2 tatem,

tatem, & opinionem.

Itèm non procedit dicta cõclusio, vbi neque actu, neque habitu intèr parentes poterat matrimonium consistere, putà si proles esset adulterina iuxtà ea, quæ tradit Thesaur. Iunior *quæst. 22. numer. 18. in p. forensi* & in addit. ad patrem *decis. 196. litt.* D. Paschal. *de vir. patr. potest. p. 2. cap. 4. à num. 70.* vbi extendit cum Thesauro dicto loco etiàm si primum matrimonium declararetur nullum, iuxtà quæ refert decisum Thesaur. filius *in dicto scholio ad patrem litt. D.*

Et in his casibus de stylo cancellariæ solet apponi in rescriptis clausula, quod de nouò contrahant, cuius clausulæ talis est effectus, vt vbi legitur non dicatur dispensatum super radice, signum est enim, nullam adesse radicẽ, sed nouum esse matrimonium contrahendum, Sancez *de matrimon. lib. 8. qu. 7. num. 10.* Guttierr. *eod. tract. cap. 74. num. 3.* vbi post relatos omnes recentiores, decidit, quod huiusmodi filij, ità dispensati non succedant in feudis, & maioratibus.

His ità fundatis, non obstat illud quod ex aliquibus nos suprà tetigimus, videlicèt quòd Pontificia dispensatio non extendatur ad bona feudalia sita in alieno territorio. Quia respondet, & benè D. Augustin. *tract. 1. disc. 2. §. 6.* Barbos. *in tractat. de offic. & potestat. Episcopi p. 3. allegation. 84.* quòd Pontifex decernẽdo prolem legitimam, non iubet bona restitui, & sic non præiudicat domino territorij, vbi sita sunt bona, de hoc enim coràm

164 eo non agitur, † sed illud facit, nè isti filij patiantur controuersiam respectu illegitimitatis, tã per viam agendi si conueniantur tamquàm possessores; quã per viam excipiendi si agant, & hoc eis obijciatur, ad doctrinam Innoc. *in cap. 1. qui filij sint legitimi*, tenetur enim Iudex laicus filium prò legitimo habere, & non pati vt ei refricetur de legitimitate quæstio, si anathematis pænam vitare cupit, vt firmat Morla in *emporio titul. de iurisdiction. omnium iudic. n. 164. & 167.*

Sit ergò conclusio, quòd liceat Principi derogare Iuri quæsito spe, siuè illud oriatur ex successione, siue ex sententia, siuè magis ex re iudicata, vel contractu; nisi tamèn talis spes sit ità certa, vt non nisi dilatio temporis intercedat intèr rem, & spem, quia tunc habenda est prò re ipsa, adeò vt includatur sub conclusionibus firmatis de nõ tollendo Iure quæsito re.

Prosequendo tamèn materiam derogationis Iuris in spe quæsiti, quãplura alia possunt afferri exempla, in quibus Principi

cipi licitum est in modico parti præiudicare, per ea, quæ post alios tradit Fachin. *d. cap.63. ad fin. controuers. lib.* 8. qualia sunt illud de conualidatione pro-
165 cessus † nulliter facti, de quo per Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.*4.*num.*37.*&* 49. intelligēdo, quādò adfuit citatio, & defectus versantur circà alia solemnia iudiciorum; quia, vt alibi diximus, nullitas ex defectu citationis est insanabilis, quia
166 citatio est de Iure diuino † cui Princeps non dispensat, Alex. *in l. si pacto quo pœnam num.*4.*&* *Iacobin. num.*6, *C. de pactis.* Grāmat. ad Afflict. *decis.*361. & licèt contradicant Tellius Ferdinandus *in l.* 3. *tauri p.*2. *num.* 9. *in fine.* Azeued. *in l.*2. *num.*19. *titul.* 14. *lib.* 4. *legum fori.* Attamen non recedo ab opinione Mastrilli, cui addo Surd. *consil.* 252. *nu.* 14. & contrarios intelligo procedere vbi nullitas esset in iudicium deducta; quia tunc quæstio esset dubitabilis, vt suprà meminimus dixisse, licèt contrà in terminis defectus citationis viderim decisum per M.C. & Consistorium cōtrà quemdam de Malaci. Ex ea ratione, quia citatio potest omitti, vbi citatus nil habebat adducere, quod ego nunquàm facerem, quando comparens venit impugnando citationē, de quo Cancer. *lib.* 3. *variar. cap.*16. *num.* 114. post multos, quos allegat, & pro colore suæ impugnationis aliquid adducat, nisi essemus in casu, vbi actor replicaret de capitulo Ferdinandi, quòd nullitas videretur cum meritis.

Itèm si dispenset circà ordinatoria Iudicij, quæ mediāte rescripto Principis possunt omitti, & ratio est, quia potest mandare vt procedatur velo leuato
167 ex arrupto, † vel per viam relationis, parte audita, & dato competenti termino, vt profitentur Abb. & Cæteri Canonistæ *in cap. cum inter. de exception.* Anton. de Butr. *in cons. vlt. nu.* 22. Et videmus quotidiè seruari in quampluribus causis, grauis præiudicij, nullitatis decretorum, & aliorū casuum, vbi videtur Principi celeritatem requiri: vel quia agnoscit aliquem Ius fouere, cum ipse dicatur habere iura in scrinio pectoris; vel quod Reus petat dilationes, seu terminos ad meram calūniam; tunc enim sine metu nullitatis processus, vel sententiæ, mandare potest, vt omittantur Surd. *dicto cons.* 252. Crauett. prò genero *num.* 211. Regens de Ponte *decision.* 33. hæc enim tamquàm Iuris positiui possunt etiàm in totum derogari, quod vtinam facerent Principes.

Et fortiùs vbi causa agitetur coràm ipso Principe, eiusque
168 supremo † Consistorio, in quibus

bus terminis loquitur Belluga *in speculo rubric: 11. §. restat. num. 4. vers. Iuris ordinem* Calistus *de lege regia*. §. 23. *n.* 8. *litt. V*. Octauius Glorit. *consil.* 10. *num.* 142. *cum seq.* Ioseph Ramon. *consil.* 45. *num.* 10. iuxtà quæ vidimus quandoquè seruatum inter D. Antonium Spatafora, & Principem Buccherij in materia petitionis dotium; fuit etenim per viam relationis factæ per aliquos de Consilio Domino Proregi terminatum, quòd Princeps Buccherij teneretur soluere quasdam dotes; nulla habita ratione certarum adiudicationum, quæ obstabant, prò quarum dotium recuperatione forsân opus fuisset trina sententia, à qua dum ad eumdem Dominum Proregè fuisset petita reclamatio, commissaq; ex gratia relatione alteri Consiliario ex supremis, fuit confirmata prouisio prædicta, quòd certè fuit magnum facinus, & Consilium præstitum cum multo sale: ex quo dum Buccherij Princeps esset ciuis Messanensis, prætendebat, & iustè, primo aspectu quod deberet ibi causa agitari, & non præiudicari Vrbi tã benè meritæ, auferendo de facto primum, & secundum iudicium causarum, quod tamèn Vrbs prædicta nõ malè tulit, habuit enim prò vero, quod Prorex noluerit ei prçiudicare, sed alijs inconuenientibus mederi, auocando ad se causam; non vt agitaretur in tribunalibus, sed coram seipso. de qua etiam dum Dom. Prorex Messanæ moram duceret cognitum fuit.

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 6.

Ideò nulla iusta causa interueniente, secùs seruatum vidimus; nàm, & si ad relationem Illustr. Consultoris Excellentiæ suæ fuerit taxata quædam dos de paragio ad fauorem Comitis Sancti Caroli, contrà Baronem Gratterij, commissa relatione eodem modo vt suprà dictum est, fuit reuocata, nè propter immodicam celeritatem partis alteri iniuria inferretur, subuertendo solemnia iudiciorũ nulla iusta causa de medio existente de anno 1627. Taxatio enim dotis de paragio, & si possit etiam parte incitata obtineri, attamen quoties baro preuenit, petens se citato fieri, tenetur iudex eum citare, & citando pati, vt de oneribus, & valore feudi discutiatur, quæ sunt duo extrema huiusmodi quæstionis, vti practicamus.

Diximus, si causa agitetur coràm eodem Principe; nàm quandoquè Princeps decisiuè rescribit motu proprio, nulla accedente relatione alicuius de cõsilio, aliquandò decretum fit ad relationem; & intèr vtrumquè casum magna est differẽtia; etenim in primo casu nullũ datur remedium, nisi ipsemet

Prin-

169 Princeps † reuidere velit sententiam modo prædicto à se latam; ex gratia, iuxta textum *in l.p. D. a quib. appell. non licet* Innoc. *in cap. tum ex literis nu. 3. verb. supplicationem de rest. in integr.* Anton. Faber *in C. tit. quor. appellat. non recipiunt. definit.* 4. *nu.* 6. In secūdo verò potest obtineri, vt committatur alteri de Consilio, ad hoc vt eodem modò referat, vt quotidiè practicamus, & testatur Ioan. Philippus Testay *allegat.* 9. Mastrill. *decis.* 32. *n.* 7. Muta *decis.* 17. *n.* 4. *&* 5 & in dictis causis seruatū fuit, supposito quod iudicium relationis in prima instantia fuerit substantiatum coram aliquo de cōsilio, cui fuerit commissum negotium, secus si negotium coram Principe agitetur, qui velit vt sibi referatur processus per aliquem propter eius occupationes.

Quod etiā seruari vidi, quādò fit compromissum in aliquem de mandato Principis, & ei promittitur, quod non petet reuisionem, nec reductionem ad arbitrium boni viri, nā tunc denegatur omne remedium, vt fuit decisum viuæ vocis oraculo per Proregem, intèr quosdā de Corbino, & Baronem Baydæ supèr compromisso facto in personam Spect. de Xirotta, & de præsenti habeo, inter D. Vincentium Liotta, & Franciscum Manueli, cuius rei exitū alibi trademus.

Idem etiàm ex maioritate rationis procedit, si agatur de propria causa Domini Regis; nàm dum ipse, vel eius locumtenens potest de ea cognosce-
170 re, † illamquè terminare, vt patet per doctrinam Afflicti in *titul. quæ sint regalia capit.* 22. *nu.* 44. & post eum per Muta *in c.* 35. *Reg. Iacob. num.* 20. *tomo. p.* nō tenebitur seruare solemnia
171 iudiciorum † sola partis citatione contentus, vt iuri naturali satisfaciat, vt ex quampluribus dixi in responso reddito in causa prædicta Castri Bruculę,
172 & ad textum † *in l. defensionis facultas* 7. *C. de Iur. fisci lib.* 10. quod in contrarium adducebatur, quasi ex eo disponeretur seruari debere ordinem iudiciorum in causis fiscalibus, respondebam non procedere in regalijs ex Tapia *in const. Regni tit. de off. procur. cesar. const. p. nu.* 9 *fol.* 177. Peregrin. *de iure fisci lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 20. & ad propositum non habere locum vbi pars fuisset citata, & adduxisset iura sua; defensio enim ad Ius naturale refertur, & sic ad citationem cum competenti termino, vt firmat Marta *de success. par.* 4. *q.* 4. *art.* 4. *nu.* 47. *&* 49. & nos late *Orat. siue decis.* 4.

Alter casus est, quandò per Principem conceduntur literæ saluæ guardiæ, per quas mandatur, quòd non molestentur

bòna

173 bona, nequè personæ † debitorum vel conductorum, si fructus, vel pensiones in tempore suo deponant, vel quandò ponuntur bona sub alicuius gubernatione vel, vt aiunt, in Deputatione, quæ prouisiones passim conceduntur ex gratia Principis, vt ait Mastrill. *decis.* 263. *num. p.* & 5. & ob publicum fauorem, nè forte ex causa molestiarum feuda, aliæquè terræ careant cultoribus, & annonæ caritas indè eueniat, itèm miserationis gratia, successorum in baronijs, vel maioratibus qui non sua culpa, vel dolo, sed antecessorum inueniuntur ære alieno grauati, quibus decernuntur alimenta supèr fructibus, & restans dispensatur creditoribus ordine suo.

Ad differentiā summarū debitarum prò causis non afficientibus feudum, contractis ab eodemmet Barone, tàm ante, quàm post petitam deputa-
174 tionem, proptèr † quas summàs non debet admitti ad hoc beneficium, nisi creditoribus sit cautum de suis creditis, adhibitis fideiussoribus, saltem in casu mortis baronis. Et ratio est, quia dum aliter non est cautum creditoribus huiusmodi, nisi ex graduatione supèr fructibus feudi, quæ graduatio extinguitur cum vita baronis, & cum ea creditum, Principes hoc faciendo, præiudicarét Iu-
tract. 1. *disc.* 2. *p.* 6.

ri alteri quæsito ex contractu, quod esset contrà Ius gentium, vt suprà dictum est, iuxtà quædum allegassem, obtinui prò Don Vincentio Iudice, contrà baronem Miragliç, In qua causa referente M.R.C. fuit de anno 1629. decisum, quòd non gauderet deputatione prò eo, quod sibi debebat prò debito non afficiente feuda.

Quartum exemplum est, de concessione decreti, vel prouisionis, quàm gratiosam appellant, quæ fuit introducta ad medendum excessum insolutum dationum iudicialium, vt dicimus adiudicationum, qui excessus originem habet ex pacto illo vsitato in publicis instrumentis, quæ in regno conficiuntur, vt res vendatur ad incātum vltimo emptori, & plus offerenti, quod pactum ad di-
175 scursum † dicunt, cuius vigore nullo refragante læsionis obiectu prò quacumq; etiam modica quantitate debita, distrahūtur debitorum bona, cuiuscumque valoris sint, aduersùs cuius quidem pacti iniustitiam enixè scripsit Regens Escudero, in iustificationibus impressis inter decisiones Mastrilli *post decisionem* 247. etenim cum reverà cognitum fuerit, pactū per se validum esse, ex quo res tantum valere dicitur, quantū
176 licitanti † vendi potest, vt ait Bald. *in l. prima C. de pred. curial. libr.*

lib. 10. Iodoch. Daumod. *de subhastation. cap.* 5. *num.* 8. *tom.* 6. *p. p.* Curatia *ad Rit. ordine suo* 29. *num.* 21. Mastrill. *decis.* 33. *nu.* 8. Et quòd ideò attenta formalitate pacti prædicti, qualibet læsione quantumuis grauissima existente, non poterat dici de nullitate secundi decreti, fuit adinuentum hoc remedium, per quod constito apud Iudices, rem distractam valere vltrà dimidium pretij, prò quo distractio processerit, relato Principi negotio, obtinetur decretum

177 † quod soluto debito simul cū interesse ad septem vt plurimū pro centenario, restituantur bona cum fructibus; quam praxim iuridicam esse affirmat Mar. Giurb. *decis.* 105. *num.* 10. vsque finem, citans ad hoc quāplures Doctores qui hoc affirmant; tàm si bona vendantur

178 ipsimet creditori, † quàm si alteri tertio, qui ad publicam vēditionem accessit; licitandi causa, restringens conclusionem prædictam in vno tantùm casu, videlicèt quando emptor, tertiusque licitator bona fide in alterum rem emptam tran-

179 stulisset; † vt tali casu non teneatur ad fructus ex re perceptos, nec ipse, nec emptor, quod & nos verissimum putamus.

Læsio verò in hoc remedio

180 non ità mensuratur, † vt vulgò aliqui putant, quandò in decreto vltrà pretium adsunt accollationes, computando videlicèt illas in pretio; nàm verius est, quod priùs debeant de valore rei detrahi summæ accollatæ, quæ faciunt rem minus valere, vt ex textu *in l. fundi partem* 79. *D. de contrahend. empt.* deducunt Matthiens. *in l. prima gloss.* 2. *tit.* 11. *lib.* 5. *fol.* 379. & Gratian. *disc.* 258. *num.* 43. & posteà videre, si pretium sit minus dimidia, restantis valoris rei; Etenim si excedat etiàm in obulo; locus

181 est huic remedio; † neq; enim in regno quò ad fructus receptum est, vt alia læsione opus sit, quàm illa, quæ aliquid vltrà dimidiam excedit, quidquid sit de iure communi, iuxtà latè tradita per Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 96. *per tot.* vbi omnes citat. Exemplum sit, si fuerit vendita res, quæ esset valoris vnciarum quatuor centum pro pretio vnciarum nonaginta nouē, cum accollatione aliarum vnc. 200. nàm minuto pretio rei in illis ducentis accollatis, dum res adiudicata remanet valoris ducentarum vnciarum, & apparet distracta pro 99. resultat euidenter læsio enormissima in vncia supra medietatem.

Quæ quam distēt à computo, quod alij faciunt, nemo est qui non videat; nàm si in casu prædicto vnc. 200. accollatæ iungerentur cum pretio importante vnc. 99. non adesset læsio, quia res valens quatuor cen-

centium, esset vendita pro vnc. 299. Hæc posui, quia Castillus *decis.* 14. & Mastrill. *decision.* 93. & 247. Giurba *dicta decis.* 105. vel quia habuerunt rem prò indubitata, vel aliter, omiserunt ponere hanc praxim, vndè sæpius super hoc vidi Iudices dubitare, & partes cruciari, cum hac verò praxi vidi sæpius decisum, & ego obtinui an. 1626. pro nepote cõtra Alexandrũ Rizari referẽte D. Ioppulo. *adde Castil. aliã dec.* 127.

Extenditur etiàm hoc remedium ad casum, vbi secundum decretum fuerit per debitorem tacitè vel expressè approbatum
182 †cum suppletione pretij; nàm si adhuc remaneat læsio, æstimato dubio litis euentu, conceditur remedium prædictum, vt testatur Giurb. *dicta decis.* 105. *num.* 11. & 12. & nos nouissimè vidimus pro Aloysio, & Ioannella Zaccho contrà hæredes cuiusdam manentis, de anno 1623. referente Spect. de Fimia, & de anno 1628. sub die 15. Decembris pro Francisco Cannata, contra Gasparem Santo Nicola, & Michaelem Nani, & post hæc scripta me patrocinãte, prò Sylvio Bonajuto cõtrà Scipionem Gaetano supèr carceribus Vrbis Catanæ in qua interuenit illustr. Præses de Blaschis.

Quæ intelligas procedere, quandò adesset simplex appro-
tract. 1. *disc.* 2. *par.* 6.

batio; etenim si fuerit transactum supèr nullitate, & læsione adiudicationis, & facta remissio, vel donatio animo verè & realitèr donandi, & remittendi superfluum valoris, cum clausulis translatiuis dominij, tunè aliter tenendum est; nàm quia incipit valere in vim pacti, & possidens possidet ex transactione, & non ex decreto, non potest agi remedio prædicto; sed opus est rescissoria, ad tradita per Grauett. *consil.* 29. Lancellott. Gallia *cons.* 81. *num.* 22. & *sequent.* & in casu prædicto solet Princeps remittere negotium M.C. de iustitia, vt testatur Mastrill. *decision.* 228. *num.* 11. & 12. & vidi decisum prò Don Hieronymo Stilla, contrà Raphaelem Muzzicato, de anno 1620. referente Domino Ortulano, & in alia prò Don Petro Giglio, contrà Don Carolum Tagliauia, & aliàs sæpius.

Dixi, si verè, & realiter voluerit remittere, & donare, quia non sufficiunt clausulæ illæ, &
183 quod plus est, † sed necesse est, vt cõstet de animo donandi, vt habuit ex Decio *consil.* 180. *num.* 7. *vers. & primo non obstat.* Vincent. de Franch. *decis.* 119. *num.* 11. Seraph. *de iuram. priuileg.* 20. *num.* 3. Tusch. *verbo, liberatio: conclusion.* 359. Petr. Luna inter cons. diuersor. Siculor. *cons.* 46. *num.* 31. & 34.

vbi

vbi ex hoc infert, non posse de læsione agi, allegat Mandell: *cons.* 11.*nu.*6.Hond.*cons.*42.*nu.* 23.*lib.primo*. Franch. *dicta decis.* *& alios DD.*quibus accedit Guttierrez *in Auth. sacramenta puberum nu.*100.Molin.*de ritu nuptiar.lib.*3.*quæst.*96.*num.*39.*fol.* 364.

Hoc verò remedium potest
184 implorari à quolibet tertio † ad fauorem sui debitoris, vt locupletior effectus, possit sibi satisfacere;&ratio est,quia;&si iudicetur quodã mixtum inter nullitatem, &rescissionem;attamèn potiùs accedit nullitati,
185 † & ità passim iudicari vidi,licet Anto: Faber.*de error. pragm. decad.* 1. *error.* 5.*num.*5. teneat,
186 quòd etiã tertius † possit intentare prò suo interesse remediũ *l.*2.*C.de rescind. vendit.* sicut di-
187 cimus de creditore † exercẽte pactum de retrouendendo, factum ad fauorem sui debitoris, pro confirmanda sua hypotheca, vel. prò alio effectu, vt discurrit Rodericus *de ann. reddit. lib.*1.*q.*17.*nu.*3.*verf.in contrar.* *& qu.*16.*nu.*46. Mastrill. *decis.* 33. & in hoc Regno fuit per pragmaticam,sanctionem, statutum intèr edita per Comitẽ Castrensem,de cuius doctrinæ veritate maturiùs cogitandum est.

Hoc vnum non taceam prò opinione Fabri, quod ratione correlatiuorum videtur, posse
188 per tertium † agi condictione *ex d.l.*2.*C.de rescind. vendit.*dum contrà eum si possideret, intẽtari potest, vti prò indubitato est,apud Ceuall.*quæst.* 443.*nu.* 6. *commun.contra communes, & quæst.*462. Caball.*cons.*145.*nu.* 86.Mastrill.*dict.decis.*33.*in fine.* in nouitèr impressis Venetiæ, & Giurbam dicta *decis.*105.*nu.* 15.*&* 15.&credo,quod ex ista ratione mota fuerit, quãdoque M.R.C. ad concedendum hoc remedium tertio, pròut nouissimè vidimus decisũ prò Principe Campi franci contrà Marchionissam Luccæ, post hæc scripta.

Hæc vero prouisio quia à solo principe potest cõcedi, ideo factum est, vt non refragãtibus cuiuscumque. Ciuitatis priuilegijs causa coram eo debeat agitari, imo quod fortius est etiam si exemptæ personæ cõueniantur puta Ecclesiæ, non ex hoc solo, sed quia exceptio est, & per viam exceptionis trahitur ad secularia tribunalia vt alibi dixi.

Quintum potest adduci de commissione possessorij recuperandę etiàm cum priuilegio
189 ritus vnà cum † meritis, iuxtà tradita per Surd.*cons.*166.*& cõs.* 252.*nu.*14.Neuizan. *consil.*97. Thesaur. *decis.* 15. Muta *ad Rit. Sicil.*135.*nu.*105. Crauett. *in resp.pro genero.numer.*139.Fachin. *lib.*8.*contr.c.*8.Menoc.*cons.*742.

in fin. Barbos. *in l. si de ui. nu.* 166. *D. de iudic.* Marchesan. *de commiss. par. p. cap.* 21. *nu.* 97. *& seq. fol.* 243. Fusar. *de fideicomm. qu.* 613. *num.* 25. vbi loquitur stãte æquitate, quæ seruari solet in terris Ecclesiæ. Augustin. Barbos. *in cap.* 2. *num.* 3. *de caus. possess. & propriet.* vbi reprobat Grammat. & Gabrielem, qui contrarium visi sunt tenere. Et fuit in his supremis Tribunalibus pluriès decisum, maximè inter illos de Lerici, & Thomao, ea prçcipuè ratione, quòd possessorium est modici præiudicij, estatque meum responsum, vbi quamplures Rotæ decisiones afferuntur pro Fisco Domini Regis contra D. Caterinam de Gantes.

Quod ita demum concedi per Principẽ solet, si ei saltem semiplenè, seu per fumum, vt aiunt, cõstet, quod possessor ius foueat in meritis, vel vbi agenti possessorio ius, vel præsũptio resistat.

Hæc intèr priuatos, cæterùm in causis fiscalibus pronior est Princeps ad hãc cõcessionẽ, nõ solùm quia contrà fiscũ agi nõ
190 potest spolio, † vt firmat collegiũ Patauinũ intèr consilia Peregrin. *cons.* 2. *num.* 16. *tom. primo* Medices *cons.* 1. *n.* 8. sed etiam quia possessoriæ causæ cõtrà fi-
191 scũ sunt mistæ, † vt post alios probat Gloriti *cons.* 10. *n.* 142. *cũ seq.* cum mille per me adductis *tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 6. in d. resp. prò Domino nostro Rege contra D. Catherinam Gantes, & San Martino.

Concedit etiam Princeps, & hoc sextum, vt non obstãte pacto facto cum creditore, vt aduersus eum petẽtem creditum nulla exceptio, vel defensio opponi possit, quod pactũ de nõ opponendo vocamus, audiatur
192 † debiter in eius iuribus in tela iudicij executiui, quæ alioqui reseruari debuissent in iudicio plenario causæ oppositoriæ.

Hoc decretũ tripliciter formatur, vel quòd idem Iudex, coram quo causa agitatur prouideat attenta realitate negotij, vel quòd debitor audiatur in Iuribus suis, non obstante pacto, vtrunque æquum, si agatur de admittenda solutione contenta in apodixa, quæ non æquiualet probationi per instrumentum, vt possit instrumẽto opponi, vel vbi ageretur de admittenda compensatione, vel aliqua exceptione notoria, & irrefragabili, quæ tamen non æquiualeret instrumento, vel tandem vbi constaret de aliqua fraude, vel deceptione admissa in perniciem alicuius simplicis.

Cæterum si concederetur ad probandas exceptiones per testes, vel ad instantiam Baronis prætendentis subiugationes non afficientes magna

gna

magna ex ea resultaret iniquitas, ideoque dum aliquando ad instantiam quorumdam potentium fuisset obtenta, vidimus eam reuocari, quia non ad eorum subleuamen, sed potiùs pauperum, & simplicium hominũ introductum fuit, adiuuandi gratia eorum facilitate; vt in simili loquitur Alex. *cons. 1. lib. 6.*

Tertio modo formatur, vt Iudex referat ante decisionem causæ, qui modus nouissimè post hæc scripta in vsum venit, & mihi satis arridet.

Demùm in materia potestatis principis reuocatur in du-
193 bium; quid ipse possit † circa beneficia, officia, aliasque gratuitas concessiones, siue Priuilegia, per eum, vel per eius prędecessores concessa; an videlicet licitum sit ei, illa reuocare ad libitum, nulla causa requisita, & constituo regulam affirmatiuam cum Bal. *in l. qui se patris nu. 14. C. vnde liber.* Angel. *in l. Antiochensium C. de priuileg. creditor.* vbi quod iusta est causa, dum ipse concessit, *ad text. in l. qui fundus. 9. C. de omn. agro. desert. lib. 11.* Paul. de Castr. *in l. digna vox. C. de legib.* Roman. *cons. 463.* Felin. *in cap. quæ Ecclesiarum num. 5. extra de constitut.* Soccin. *consil. 87. num. 12. vol. 3.* Curt. Iun. *cons. primo num. 24.* Crauett. *cons. 33. nu. 22. & 28.* Zas. *in l. princeps num. 16. de legibus.* Afflict. *decis. 128.* Gramat. *decision. 46. num. 15.* Capic. *decis. 121. num. 16. & decis. 116. num. 1.* Roland. *cons. 66. num. 8. lib. 2. & cons. 13. num. 3. lib. 3.* Deci *consil. 604. num. 9.* Ruin. *cons. 29 num. 8. lib. p.* Natt. *cons. 511. num. 3. & consil. 657. num. 5.* Bellon. *consil. 178. num. 9.* Grat *consil. 9. num. primo* Iason *consil. 56. vol. primo* Menoch. *consil. 350. num. 11.* Carol. de Tappia *in l. final. cap. 9. num. 56. par. 2. de constit. Princip.* Octau. Glorit. *respons. 6. num. 3.* Suarez *allegation. 9.* Neuizan. *cons. 11.* intèr consilia Bruni Conrad. *in templo omn. Iud. cap. primo* §. *3. vers. Octauo infertur. num. 5. &* §. *5. vers. Octauo è conuerso. n. primo* Villadiego *in Prologo del fuero Iusgo gloss. l. 23. num. 56.* Molin. *de Hyspan. primog. lib. p. cap. 8. num. 30. & lib. 4. cap. 3. num. 8. 20. & 23.* Burgos de Paz. *in procmio l. Tauri. nu. 325.* Petra *de potest. Principis cap. 24. num. 218. & 225.* Marta *de iurisdit. p. 4. cas. 190. num. 10.* Sistin. *de regal. lib. p. cap. 6. à n. 3.* Cancer. *variar. resol. p. 3. c.*
194 *3. n. 150.* Valenz. Velasq. † ad præses sedens in supremo Italię Senatu pro regno Neapolis vir insignis literaturæ, & eximiæ virtutis *in defens. monitor. aduers. venet. p. 4. n. 282.* Marta *de succ. ess. p. 4. q. 4. art. 4. n. 55.* Mastril. *de magistr. c. 2. lib. 2. n. 43.* Casan.

cõſ.43.Caliſt.*de leg.reg.* qui alios
expedit §.30.*n.*42.*lit.X.* Fonta-
nell. *de pact.nup.clauſ.*4. *gl.*10.*p.*
*p.n.*145.*cum ſeq.* vbi in terminis
ponit quæſtionem, de conceſ-
ſione officij ad beneplacitum,
poſſit nè ſine cauſa per Prin-
cipem reuocari, in qua ſpecie
oſtendit, veriorem opinionem
eſſe, quod non poſſit ſine iuſta
195 cauſa, † & hæc ſit vna limita-
tio ad regulã prædictã; etenim
receptũ eſt apud optimos Prin-
cipes, vt etiàm de abſoluta po-
teſtate donationes, vel libera-
litates non reuocent, niſi ex
cauſa publicæ vtilitatis, vel de-
meritorum ſubiectij; etenim vt
dicebat Antonius Imperator,
amplitudo Imperij Romani
non per ea, quæ accipit, ſed per
196 ea, quæ donat, apparet, † vnde
de Rege noſtro omniũ optimo
tradit Caliſt.*in præd.tract.*§.17.
*n.*8.quòd licèt in Ann.1592.of-
ficiũ Iuſtitiæ Aragonũ iãdiù p-
petuũ reduxiſſet ad beneplaci-
tũ Regium; attamen, ait ipſe, ex
quo Reges noſtri prò eorũ sũ-
ma iuſtitia nunquã ſolent ali-
197 què dignitate † ſemel conceſſa,
niſi ex magna cauſa priuare; vel
honore largito deſtituere; ad-
huc dictum officium poteſt di-
198 ci perpetuũ, † & allegat in pũ-
cto Bardaxì in foro Arag. inci-
pit; *priuilegium generale Aragon.*
*n.*2.Burgos de Paz *conſ.*21.*nu.*
41. generaliter loquentem Pa-
tract. 1.*diſc.*2.*par.*6.

dillam *in l.cum quis.num.* 34. *C.*
de iur.& fact.ſcientia. Guttierez
*practicar.quæſt.lib.*3.*cap.*11.Ca-
ballin. *Milleloquio* 217.*num.*3.
Erodium *rer. iudicatar. lib.*2.*tit.*
9.*num.* 28. qui mouentur, quia
Princeps debet immotus per-
199 manere in ſuis † liberalitati-
bus, ſicut Polus in Cœlo, & ſi-
cut lapis angularis, ſequitur
Menoch.*conſ.*331.*n.* 65. Cate-
lian. Cotta *in memorialibus verb.*
*Princeps.fol.*703.Surd.*deciſ.*234.
*nu.*10. Flamin.Pariſ.*de reſignat.*
*beneficior.lib.*3.*quæſt.*17.*n.*91.&
*lib.*9.*q.*18.*n.*42.& *q.*25.*nu.*19.
Gonzales *ad regul.* 8. *Cancellar.*
*gloſſ.*9.§.2.*n.*32.& 91. Cabed.
*deciſ.*19.*in fin.* Melchior Fæbos
*deciſ.*92.*n.*4.*to.*1. Farinac. *quæſt.*
28.*nu.*5. Glorit.*conſ.*6. *nu.* 66.
& ſequen. Auguſtin.Barboſ.*in c.*
*p.n.*10.*de prob.*& ego ſcripſi prò
vniuerſitate Iacis contrà eius
Caſalia, & iterũ pro Franciſco
Berruto monitionerio Claſſis
huius Regni contrà Regium
Fiſcum, vbi adduxi illud Si-
giſmundi Imperatoris dicen-
tis, quòd quantumuis immo-
derata promiſſio Principis fue-
rit, violari non debet; expedit
enim ei rerum magis, quam
famæ, datæque fidei iacturam
200 ſubire, † refert Eneas Siluius
*lib.*2.*coment.de rebus Alfonſi.*

Quid verò in conceſſione
Iuriſdictionis dicendum ſit, an
de rebus ſit, quæ poſſunt ad
libi-

201 libitum reuocari, † vide Gratian. *discept.* 891. & plenam additionem Didaci de Mari ad Grammat. *decision.* 46. *à num.* 7. *vsque fin.* vbi mille allegantur ad propositum, & plenè nos in dicto responso pro Ciuitate Iacis, quibus accedit D. Franc. Anton. Costa Regius Consiliarius post hæc scripta visus *cons. primo, & secūdo latè, & cons.* 23. *nu.* 35. *&* 36.

Secundò limitatur regula prædicta, nè procedat in terris, vbi Princeps absoluta pote-
202 state vti non potest, † vtputà quia sibi ipsi præscripserit, nè ea vtatur, vt de Regno Aragoniæ testatur Molinus *in repertorio* verbo, *Priuilegium* vers. *Priuilegia concedenda*, refert Calistus de *lege regia* §. 30 *ante num.* 43. & in prouincia Cathaloniæ Cancer. *lib.* 3. *variar. resolutionum cap.* 3. *nu.* 111. Ioseph Ramon. *consil.* 24. *nu.* 74 & de Vrbe Messanæ cum suo districtu Giotitius *consil.* 6. *ante num.* 68. asserens hoc caueri ex priuilegio Rogerij Comitis. quod confirmat Dominus Costa noster dicto *cons.* 23. *n.* 52.

Tertiò limitatur, nè procedat quò ad priuilegia, & gratias
203 concessas non subdito † Marta *de Iurisdictione par.* 4. *cent.* 2. *cas.* 125. *à num.* 10. modern. Galleeus de Salgado in solemni *tractatu* edito de *protectione regia par.* p. *cap. primo præslud.* 5. *nu.* 358. idem Marta *de success. par.* 4. *quæst.* 4. *art.* 4. *num.* 59. *&* 60. ea ratione, quia contra nos subditos plenariam non habet potestatem.

Aliam limitationem tradit Rouit. *in Pragmatica prima de reuocatione gratiarum*, vbi etiam Nouar. quam per te videbis, mihi enim non sedet.

Demùm ad prædicta scias, quòd in omnibus casibus, in quibus Princeps concedens tenetur stare priuilegijs cōcessis, eodem modo tenebitur eius
204 successor † Surd. *cons.* 140. *nu.* 38. *& cons.* 419. *nu.* 27. Morot. *respons.* 45. *num.* 9. Carol. Tapp. *in loco citato.* Cancer. *lib.* 3. *variar. cap.* p. Menoch. *cons.* 1283. *num.* 21. Maur. Senior. *allegat.* 78. Georg. *alleg.* 25. *num.* 13. vbi notabiliter ampliat ad legitimum successorem in dignitate antecessoris sui Tiranni.

Quarè recolligendo vela, ex prædictis clarè patet resolutio quæstionis, quòd donatio contemplatione matrimonij facta
205 † non reuocetur à posse donatarij per donantem, sub prætextu dispensationis Pōtificiæ, per quam votis solutus sit, si donatio fortè fuisset facta ab eo sub prætextu ingressus: cuius quæstionis occasione ad hæc de Principis potestate trāsiuimus, quæ, & si extrà rem videantur, attamen noluimus omittere; materia enim est quotidiana,

& quæstiones sunt satis proficuæ reipublicæ, ex quo vno capite veniam spero à benignis lectoribus; quis enim dubitat; quin proptèr multitudinem hominum, qui sibi potiùs studét, periclitentur omnes subditi quotidie in honore, vita, & facultatibus, dum isti tales quidquid eis occurrat, quod vtile, & lucrosum Principis ærario appareat, consulunt, scriptisq; tradunt, non verentes ponere in discrimine honorem dominorum, quasi magis non interesset Principibus bonum nomen habere, quàm diuitijs abũdare, vt suprà ostensum est;
206 quibus † totiès replebuntur quotiès seruandò vnicuique Ius suum, promissaque implẽdo; animos subditorum sibi conciliabunt, ad quæ omnia, quæ in presenti particula dicta sunt, videndus est D. Marta de *success. p. 4. quæst. 4. artic. 4. & 5.* per octuaginta numeros, quem postea vidi.

Licèt hæc parùm applicabilia sint quò ad Regem nostrum humanissimum, paritèr atque potentissimum, qui pluris facit subiectorum commo-
207 dùm, quàm suum, † quidquid intentent aliqui sub prætextu ærarij exhausti, quibus ipse aures nec præstat, Dominus conseruet eùm, & inuictum reddat, tradendo inimicos eius in manus suas.

tract. 1 disc. 2. p. 6.

Quarè attentis prædictis, puto à foro relegandam conclusionem illam, quam à quodam vidi firmari, & scriptis tradi, quod Dominus noster Rex stet in quasi possessione non seruandi promissa in Regni capitulis; hoc enim quàm distet à veritate, eiusque intentione, patet ex effectu rei, & obseruatione indiminuta ipsorum; de qua sparsim in præsenti particula exemplis docuimus.

Appendix ad part. 6. secundi discurs. Primæ tract. ad nu. 102.

1 *BArones stante concessione iurisdictionis dicuntur ipsius domini vtiles.*

2 *Vassalli Baronum an dicantur Regis vassalli.*

3 *Iurisdictionis emolumenta sunt Baronis concessionarij cũ iurisdictio fructuosa dicatur, ideò non possunt delicta remitti, quin eorum iura diminuantur.*

4 *Indulgentia generalis an afficiat vassallos Baronum, quod non, aliqui putauerunt, aliqui verò distinguebant, sed receptum est, eos comprehendi, siuè quò ad delicta, siuè quò ad confiscationes, & mulctas.*

5 *Declaratione Iudicis opus est, vt quis indulto gaudeat quasi casus illi reseruati conditionem pariant, quæ debeat verificari, li-*

cet

cet ipsa Iure loquatur indulgentia decretum.

6 Officialium appellatione an includantur officiales Baronum, vel ipsi Barones.

7 Ille absoluit, qui condemnat, siuè ex ordinaria, siue ex delegata potestate.

8 Barones dum possunt hominem morti additere, fortius debent ad indulgentiam admittere.

9 Specialia plura circà idem non sũt multiplicanda.

10 Mastrillus ad indultum fauore Baronum videtur tenere, circà quod possint ad indultum admittere eorum vassallos.

11 Interpretatio gratiæ regalis quandò incidit principaliter, debet fieri per Regem, vel per eius supremum Tribunal.

12 Generalis indulgentiæ concessio nõ venit in generali concessione, quia est de supremis effectibus maioriæ.

13 Regis tribunalia executioni mittunt cognitione ea, quæ Regi sũt reseruata concessione.

14 Saluus conductus concessus per M. R. C. per eam mandatur obseruari.

15 Fiscus Regis debet audiri in admissione ad indultum.

16 Barones non habent fiscum, sed erarium, qui fiscus Regis non est, nec eius loco.

17 Obseruantia subsecuta duos effectus operatur, primum interpretationem rescripti, secũdum, quasi possessionẽ adsſ auorẽ exercentis.

18 Quasi possessio in iuribus negatiuis acquiritur ex exercitio actuũ, cum scientia, & patientia subditorum, intuitu acquirenda possessionis.

19 Tempus immemoriale, operatur capacitatem Iurisdictionis in personam incapacem.

20 Itèm operatur, vt possidens possit tanquàm ex priuilegio se tueri sine onere eius exhibitionis.

21 Ius assistit M. C. circà vniuersalem iurisdictionem in toto Regno, nulla persona, vel casu excepto, nisi ostendatur specialis derogatio.

22 Quasi possessio iudicandi, vel cognoscendi debet conseruari penès eũ, qui vltimo loco iudicandi.

23 Barones debent obseruare declarationes factas per M. C. supèr indultu gaudendo ab eius vassallis non verò declarare.

24 Absolutio est effectus meri imperij.

25 Abolitio verò effectus est supremæ potestatis.

26 Argumentum à fortiori non habet locũ in gratiosis concessionibus.

27 Suppressio iurisdictionis baronum vtilior esset reipublicæ, quàm ampliatio, dum vt sæpius ea abutuntur.

28 Specialia possunt circà plura multiplicari.

29 Mastrillus improbatur ex eo quòd tãtũ voluit fauere Baronibus.

30 Barones si agnoscerent de Indulti quæstionibus, maximè in materia confiscationum, iudicarent vtique in causa propria.

Quia

QVia post hæc luci tradita Dominus Rex noster Philippus cognomento quartus, prò successore sibi per Deũ Opt. Max. quo diu caruerat; concesso, generalem delictorũ, atquè pœnarum indulgẽtiam, siuè mauis abolitionem habitatoribus Regni huius concessit, per suas literas datas Matriti die 10. Mensis Nouembr. 1629. publicatas Panormi die 9. Februarij 1630. quarum occasione nonnulla ex prædictis conclusionibus in dubium reuocari vidimus ad fauorem Baronum huius Regni, certantibus ad eos etiàm tamquàm officiales Regios spectare declarationem, debeat ne quis ad indultum admitti, ac nequaquam posse quò ad eius subditos spectat M. R. C. Iudices se intromittere, quasi ex hoc iteratò conculcetur eorum iurisdictio concessa in dominium, siue mediante pecunia, siuè ex causa seruitiorũ; quorum vterque causam præfesert onerosam, & consequenter reuocationem, nec diminutionem admittit, vt dictum est suprà *nu.* 102. *cum plur. sequent.* etiàm si de absoluta, vt aiunt, fiat potestate, ideò existimauimus non abs re esse, si quid super hasce materia per nos tentum fuerit hic exprimamus repetituri cõgruo loco *in tractatu*. quẽ molimur citò, Deo adiuuante, ad finem perducturi, *de Grauaminibus Baronum reparandis*.

Cum etenim certũ sit, quod
1 Barones † vigore suarum concessionum in dominium vtile habeant iurisdictionem trãslatam, ad tradita per Ioan. Fabr. *in l. & si seuerior. C. ex quib. caus. infam. irrog. & in* §. 1. *instit. de atilian. tut.* Martin. Laud. *de principe quæst.* 145. Albert. Brunus *cons.* 31. & priuatiuè ad Regem; Abb. *in cap. cæterùm num.* 7. vbi Dec. *nu.* 5. *de iud.* Felin. *in cap. pastoralis num.* 9. *lim.* 11. *de offi. ordinar.* Vinc. Ann. *sing.* 631. *vbi lata Add. filij fol.* 213. Iam diù prætendebatur per eos neque ipsum generalis abolitionis
2 decretum vassallos † eorum includere, tamquàm non immediatè subiectos concedenti, Gloss. *in l. de accessionibus*. D. *de diuers. temp. præscript.* Gloss. fin. *in c. legitur* 81. *distinct.* 3. Bal. *in rubr. de priuileg. fiscal.*

Et proptèr iacturam, & quidem maximam, quam patiebantur ex pœnarum amissio-
3 ne, & causarum † defectu, quæ vt sepiùs aliquid fructi afferunt sportularum, atque aliarum obuentionum. Bart. Bal. & Angel. *in l. final. D. solut. matr.* Guid. Pap. *decij.* 413. Boer. *decis.* 13. Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 1. *gloss.* 4. *nu.* 21. ex qua fiebat, vt per huiusmodi concessionem iniuria afficerentur. *l. venia*, & ibi Gloss. *C. de in ius vocãd.* Hern.

tract. 1. disc. 2. p. 6. tit.

tit. quæ sint regalia cap. bona committentium num. 75. & ibi Affl. *n.* 127. Lanar. *conf.* 52.

Qua de causa quamplures ex Senatu Neapolitano patres olim putauere, subditos baro
4 num † exclusos esse ab huiusmodi beneficio, vti refert Regens de Moles *in tractat. de regal. regn. Neapol. quæst.* 27. *tit. an indulgentia generalis comprehendat vassallos Baronum*, in prima opinione, quam quæstionem integram transcripsit Ful. Constant. *in l.* 1. *à numer.* 87. *C. pan. fiscal. cred. præf. lib.* 10. aliqui verò restrinxere ad delicta, exclusis mulctis & pænis, vt est videre per auctorem prædictum in 3. opinione quam distinctionem sequi videtur Mastrillus noster *in scholijs ad Indultum cap.* 3. *nu.* 11. secundum quàm fuisse primo loco decisum refert Camil. de Curt. *de feud. vers. potest quoque nu.* 32.

Quæ licèt hodie parum dubitationis contineat, dum prò indubitato est, ad vassallos baronum estendi tàm in hoc Regno, quàm in Regno Neapolis; vt per Constant. loco citato, & Mastrill. *d. cap.* 3. Rouit. *super pragmat. tit. de abolitionib. n.* Camill. de Curte *de feudis vers. potest quoque feudum num.* 32. *fol.* 30. vbi literas regias in confirmationem huius opinionis refert, moti ea ratione, quod licitum est principi Baronum iurisdictioni derogare per viam legis generalis, pròut est in casu isto, iuxtà tradita per nos in prædicta *particula* 6. *nu.* 44. Attamen negari non posse videtur, quin ex eis resultet maxima præsumptio in Baronum fauorem, super hac prætensione, vt saltim ad eos spectare debeat admittere suos subditos ad hoc beneficium, supposito
5 declaratione † opus sit, vt re vera practicari affirmat Bord. *de Regis Cath. præstant. cap.* 38. *n.* 48. *& seq.* vbi de Regno Neapolitano testatur, & de hoc regno Mastrill. in præcitato *tract. cap.* 23. *numer.* 20. *cum plurib. seq.* vbi affirmat iudicis declaratoriam præcedere debere, & si decretum loquatur per verbũ, ipso iure, quasi casus reseruati conditionem præseferant.

Quod verò eis spectet huiusmodi declaratio fũdari videtur Primo ex verbis ipsius rescripti, quæ sunt directa non solùm officialibus supremis, sed etiam inferioribus imo baronibus expressè, tàm in principio, quam in fine, ibi cæterisque demùm vniuersis, & singulis officialibus, & subditis nostris maioribus, & minoribus, ex cuius generalis appellationis latitudine non videtur dubitandum inclusos videri Barones, eorumq; ministros, qui officialium † vocatione veniunt, ità de Baronibus affirmat Afflict. *in dicto tit.*

tit. quae sint regalia in verbo potestas in princ. quem sequitur Vincent. de Franch. *decision. 211. nu. 7.* Mastrill. *ad indult. cap. 36. nu. 18.* & in baronum ministris idẽ affirmat Mastrill. *ibid. nu. 13.* vbi mille citat reiectis contrarijs.

Secundo arguendo à regula
7 æquiparatorum † vt is, qui cõdemnat, absoluat, vel iure proprio, vel saltim delegato. *l. solẽt. ff. de off. proconsul.* Bal. *in l. imperiũ col. 3. vers. circa tertium punctum D. de iurisdict. omn. iud. & in d. l. solent. 2. not. per textum in l. nemo 38. D. de regul. iur.* cum enim primum ad Baronem spectet, debet etiam spectare secundum, in terminis Moles loco citato *vers. ex his ergo* per Constant. *in dict. l. prima num. 91. C. poen. fiscal. cred. praefer.*

Tertio arguendo à fortiori, cum minus praeiudicium versetur super admissione ad indultum, quàm in condemnan-
8 do homine, & procedendo † dispensatiuo modo contra vassallos, quod cum permittatur eis, imò committatur, fortius debet eis concedi hæc facultas, argumento. *Auth. multo magis C. de sacrosanct. Eccles. & §. illud quoque. Auth. vt. determinat. sit num. cler.* quod argumentum ait Euerard. *loco 65.* nunquàm fallere per doctr. Sal. *in l. 1. C. de iur. emphit.*

Demùm quia in dubio non debet videri Dom. Regem tot specialia circà idem multiplicare voluisse † primo quod includantur sub indulgentia vassalli Baronum, secundò quod cognitio sit Magnæ Curiæ, cõtra *l. prima. vbi gloss. fin. C. de dot. promiss. & l. cum post. §. gener. cum gloss. D. eod.* Cephal. *cons. 639. nu. 5.* Rimin. Iun. *cons. 105. nu. 50.* Mastrill. *decis. 277. n. 63.*

In quam sententiam ad fauorem Baronum visus est de-
10 scendisse Mastrill. † *ad indult. cap. 45. n. 3.* licèt posteà cogitãdum relinquat.

Ad fauorem vero iurisdictionis, & præheminentiæ M. R. C. considerabã primò, quòd cum in ista admissione ad indultum agatur de interpreta-
11 tione † regalis concessionis agitari debeat coràm tribunali supremo Regis, qualis est illud M. R. C. hoc in Regno. ità in terminis affirmat Azebed. in *l. 2. num. 25. in fin. lib. 8. tit. 25. de los perdones*; Et generaliter in omni rescripto gratiæ, vel iustitiæ, Vinc. de Franch. *decis. 116. num. 13. vers. his discussis* Gabr. *consil. 182. num. 14. lib. 2.* Cotta *in memorial. verbo, priuilegium fol. 706.* Garsia *de nobilit. gloss. 1. num. 1. & 2.* Gironda *de priuil. num. 83.* Cochier. *de iurisdict. ordin. in exemp. lib. 2. quaestion. 13.* Borell. *de Reg. cath. praest. cap. 62. nu. 43. per textum in l. cum de suo 10. C. de legib.*

Maximè quando debet de hoc

tract. 1. disc. 2. par. 6.

hoc principaliter cognosci, & non incidenter, secundùm distinctionem DD. *in cap. cum ve nissent 12. de iud.*

Secundò addi potest, hanc
12 indulgentiam † esse vnam ex iuribus regalibus supremis, quę non veniunt in speciali, vel generali regalium concessione tanquàm quæ concernit supremum dominium, vt ex Andr. *in constit. ea, quæ ad decus.* Affl. & cæteris, notat in terminis Moles dicto loco per Constãt. *ibid. num.* 95. Osasq. *decis.* 101. *in fine.* Boss. *de principe num.* 287. Mastrill. *ad indult. cap.* 2. *num.* 1. *cum sequent.* Azebed. *in l.* 1. *num.* 7. 8. *&* 14. *lib.* 8. *tit.* 23. *de los perdones.* Surd. *cons.* 53. *n.* 8.

Per quod fit, vt tanquàm reseruatum debeat non solum concedi per Regem, sed exequi
13 per eius tribunalia † eius enim est exequi mandare, cuius est concedere, *d. l. cum de suo.* Bal. *in pr. clud. feud. num.* 18. Borell. *de Reg. Cath. præstant. cap.* 62. *n.* 43. Indè fit tribunalia Regis con-
14 cedant † saluum conductum, supèr eius obseruatione idem tribunal cognoscit compescendo turbatores, vt ibi Borellus affirmat.

15 Maximè cum ad hanc † admissionem debeat audiri fiscus Regis, Borellus *dicto cap.* 38. *n.* 63. *vsque* 65. Vinc. de Franch. *decis.* 116. *ad finem*, vbi de fisco Regis loquuntur.

Cum tamen certum sit Ba-
16 ronem fiscum † non habere, ad tradita per Bal. *in rubr. de priuil. fiscal. & in l. p. C. de hæredit. vel act. vendit.* Constant. *loco cit. nu.* 94. Capiblanc. *super pragmat.* 8. *par. prima. num.* 123. *de auctb. Baron.*

Tertio conducebam obseruantiam subsecutam in consimilibus concessionibus; vt semper Magnæ Curiæ fuerit declarare, quisnam deberet ad indultum admitti, per mille exemplaria vniformia, non solùm priuatiuè ad Barones, sed etiàm ad Magnas vniuersitates, pròut sunt nobilissima Vrbs Messanæ, & præclarissima Vrbs mea, quæ etiàm iurisdictione in dominium concessa lętantur, respectu ipsarum Ciuitatum, eorumque districtuũ, cum officialium creatione, quę
17 obseruantia † duos effectus operatur, primum vt sumatur inrefragabilis intelligentia priuilegij, eiusque executionis, secundum vt Tribunal M. R. C. censeatur constitutum in hac quasi possessione cognoscendi de huiusmodi causa, Ludou. *concl. vnica de consuetud.* Aimon. *cons.* 105. *in fine*, Fontanell. *claus.* 1. *num.* 33. Gloriç. *resp.* 6. *num.* 45. *cum plur. seq.* Mastrill. *decis.* 265. *num.* 15. Ramon. *cons.* 6. *num.* 68. vbi quod non est necessaria contradictio in iudicio, quæ tamẽ adest in casu isto respectu

Co-

Comitatus Mohac., idē auctor *consi.38. num. 96. consi.61. num. 15. consi.64. nu. 18. consi.65. nu.14.* vbi habemus omnes modernos.

Quæ quasi possessio priuatiuè censetur † acquisita ex
18 prohibitionibus factis Baronibus, nè de talibus causis cognoscant, Bal. *consi.459. n.12. lib. 3.* Rota *decis.33. tom.1 in nouiss. diuers.* Fontanell. *de pact. claus. 4. gloss. 17. nu. 46.* Glorit. *resp. 10. nu. 127.* Calist. *de legge Regia §.30. nu.18. ad fin.* & eorum acquiescentia inducta ex transmissione informationum, & actorum ad M. C. à tempore, quo non extat memoria in contrarium
19 citrà; quod tempus † sufficeret ad acquirendam iurisdictionē ad fauorem priuati incapacis, secundum Peregr. *de iur. fisc. tit. de præscript. fiscal. nu. 8. & de iurisdict. ordin. & delegat. num. 66. cum plur. sequent.* Fontanell. *claus. 4. gloss. 17. n. 49.* Ramon. *cons. 14. nu. 23.* & quæ per me adducta pro vniuersitate Ciuitatis Saccæ cōtra Ducem Mōtis alti, nedum ad conseruandum fauore tribunaliū Regis. Quo casu benè potest allegare priuilegium derogatoriū iurisdictionis Baronum in for-
20 ma probanti absque † necessitate productionis, Fontanella *ibidem nu. 43.* Mast. *decis. 31. n. 29.* Morla *in empor. tit. 2. de iurisd. ordin. iud. num. 3. & seq.* Cancer. *tract. 1. disc. 2. p. 6.*

lib. 3. cap. 3. n. 239. cum ius non
21 solum ei resistat † sed etiam assistat, etenim *M. C.* habet intentionem fundatam loco Dom. Regis circà iurisdictionē vniuersalem in toto Regnō, nō excepta aliqua persona, vel casu, *Muta in prohemio ad Ritum nu. 3. & 4.* Mastrill. *de Magistr. lib. 5. cap. 8.* Petr. de Gregor. *de iudic. causar. feud. quæst. 7. num. 2. & quæst. 50. vers. Tertiò aduertendum,* Mastrill. *decis. 261. nu. 2. vsquè 13.* cum allegatis per eū.

Ità vt rectè transferat in aduersarios onus probandi oppositum, ex eo, quod Ius ei assistit, ac habet prò se regulam, ex traditis per prædictos, & per Carol. de Tap. *de iur. Regni Neapolit. tit. vbi de crimine agi oporteat lib. 3. fol. 38. n. 53.* quem sequitur Castill. *decisio. 158. num. 12. & 13.*

Quod si ita est, debet manuteneri in sua quasi possessio-
22 ne † iudicandi supèr hac admissione, dum nouissimè penes eam reperitur exercitium, Capic. *decis. 13. & decis. 55.* Pōte *decis. 4. num. 1.* Etiàm quod Ius ei resisteret, vt ibi affirmat de Ponte, sequitur Theod. *allegat. 51. nu. 44.*

Demùm ità in puncto tenere inueni Capiblancum *de Author. baron. num. 148. vers. nota vnum,* ex Carouit. *super pragm. de exulibus num. 50.* quem cum viderit Mastrillus, ad indultū

cap.

cap. 45. nu. 3. mirandum est cur cogitandum reliquerit, nemine contrarium docente, cui addi potest Borellus *dicto cap. 38. nu. 47. & sequent.* vbi de Regis tribunalibus loquitur.

Contraria verò tolluntur hoc modo, primum videlicèt, quòd supposito Barones dicantur Regij officiales, cuius contrarium non pauci tenuere, vt per Mastrill. ibi videri potest,
23 non tamèn ex hoc sequitur † eis iniunctam fuisse hanc declarationem, cum salua ratione recti sermonis, absquè violatione verborum prædictorum, ità accipi possint, vt & ipsi debeant obseruare contenta in rescripto Regio præcedente declaratione facienda per M. C. hinc est, quòd sequuntur illa verba [teneant firmiter, & obseruent, tenerique, & inuiolabiliter obseruari faciant per quoscumque] quæ particula, ità diuidi potest, vt contenta in indulgentiæ carta M. C. obseruet admittendo ad beneficiū, & mandet ab alijs inferioribus obseruari, & tales admissos nō molestari, vt in materia salui conductus diximus ex Borello *d. c. 62. n. 43.* quæ interpretatio adiuuatur ex obseruantia prædicta.

Ad secundum respondetur,
24 quod aliud est † absoluere aliud abolere; primum enim pertinet ad iustitiam, & consequentèr meri, mistique imperij effectus est, ad quem refertur, & condemnatio.

Secundum pertinet ad gra-
25 tiam, † & effectus est supremæ potestatis legibus absolutæ, in quo præter modum nō solum remittitur pœna, sed etiam culpa, ipsumque delictum, Lucas de Penna *in l. si apparitor. col. penult. vers. sed si quid C. de cohortalibus*, Constant. *loco cit. num. 97.* quæ gratia cum pertineat ad solum Principem, debet, vt diximus per eius supremum Tribunal ministrari, Barones enim de facili proprijs comodis incumbẽtes, nimis arctarent hāc gratiam, vel forsān ampliarent, vtrumque male: quæ cessant respectu *M.* C. quæ fidelis est dispensatrix Regalis indulgentiæ, dum maximè ad eam nullum resultat commodum, ex absolutione personæ, vel pœnarū, vt considerat Innoc. *in cap. ex parte il primo de verb. signific.* Butr. *in c. cæterum. col. 6. vers. dic ergo. de Iud.*

Ad tertiū respondetur, quòd
26 in materia † gratiosarum concessionum, siuè dispensationū, non valet argumentum à fortiori Euerard. *in topicis loco 35. post princip.* vbi latè.

Licèt, vt iàm fundatum est, hæc materia indulgentiæ tanquàm de reseruatis Principi in signum superioritatis, nil habet commune cum cōcessione meri,

& misti Imperij, sanumque esset, ac optimum consilium si † supprimerētur huiusmodi iurisdictiones concessæ, aut saltim redimerentur, vel restringerentur potiùs quàm ampliarentur, dum in dies videmus eis abuti Barones, vt in dicto tractatu per nos latè probatur, ac etiā ostendit Capiblanc. *super pragm. 8. p. 1. de Baron. auctor.* & Camill. Borell. *de Reg. cath. præstant. cap. 62. num.* 120. vbi quod Barones amant, vt sæpius itèr Placentię, & non illud Veronæ.

27

Parum denique obstat multiplicationis specialium vitandæ argumentum; quia satis patet ex prædictis in hoc Dominum nostrum Regem nil speciale de nouò inducere ad fauorem suorum subditorum, vel Tribunalium, imò illud se agere, vt vitentur respectu Baronum, quibus satis esse debet iurisdictionem inferiorem habere, nec in limitāda Domini Regis maioria se intromittere, & arcana ingredi velle.

Itē hæc declaratio venit cōsecutiuè ad gratiam † in quo casu plura specialia tolerantur, Euerard. *in topica loco 52. à toleratione inconuenientis,*

28

Nō miror itaque Mastrillū † tanti detulisse baronibus, dū & ipse frater erat baronis: solum displicet, quòd admittat hanc secundam opinionem, respectu Ciuitatum demanialiū, *tract. 1. disc. 2. par. 6.*

29

ad euitanda inconuenientia, vt ait, & scandala; respectu verò Baronum contrarium firmare videatur, cum è contrà fortiùs debebat hoc firmare in Baronibus, de quibus maiori cum ratione illa prædicari poterant, quàm de Ciuitatibus demanialibus, in quibus officiales eliguntur partim per Regem, partim verò per Proregem ad relationem Protonotarij, quique à Regijs sindicatoribus quotānis visitantur.

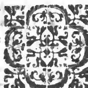
His attentis, cum fuisset ad instantiam deputationis huius Regni recursum ad Excellentissimum Proregem, fuit per eum commissum negotiū Illustribus Tribus Præsidibus, & Consultori, qui auditis M.R.C. Iudicib. DD. Laurentio de Archangelo, Io. Bapt. Castellio, & Simone Sitaiolo, Cōsultore Deputationis aduersāte, decreuerūt ad fauorē M.C. mādando eā manuteneri in dicta quasi possessione, vno tantùm ex eis discrepante, quod quidem decretum, ex quo vsque adhuc non licuit illud legere nō transcripsi, habebis illud in tractatu prædicto, sic Deus faxit.

Hæc declaratio pertinet etiā ad confiscationes, & mulctas, inoleuit enim opinio contrà Mastrillum, & cæteros, generalem hanc indulgentiam, operari respectu vassallorum baronum, etiàm quò ad pœnas pe-

pecuniarias, ac confiscationes, vt dictum est suprà, vndè maiori ratione debet hoc in M.C. tractari, vbi Princeps assidet, dum vltrà prædicta adest particularis ratio † nè Baro sit Iudex in causa propria, Vrsill. ad Affl. 265. n. 32. Gramat. *decision.* 88. Capic. *decis.* 137. Crass. *excep.* 24. *nu.* 89.

Quod supremo tantummodò Principi conceditur, vt fundat Affict. *in tit. quæ sint regalia,* quem cum alijs secuti sumus suprà *in antecedenti particula n.* 170. vbi quòd ipse studet potius commodo subditorum, quàm proprio. Itèm quòd incapax est omnis iniustitiæ, & pleraque, quæ baronibus minimè conueniunt.

His addatur in corrobratio nem prædictæ sententiæ, quòd cum tàm respectu delictorum abolendorum, quàm mulctarum, atquè confiscationum requiratur diligẽs discussio proptèr casuum varietatem cum speciali librorum reuolutione, ad hoc nè admittantur ad indulgentiam illi, quos Maiestas sua voluit exclusos, vel excludantur, qui debebant includi, consequi hoc non poterant Regnicolæ per officiales Baronum, qui vt sæpius horum sũt inexpertes, experimento enim docemur quotidiè mille oriri difficultates, & disputationes supèr hisce casibus in ipsomet Tribunali M. R. C. vbi assidet Illustr. Præses capud Consilij, tres Iudices, Fisci patronus, duo procuratores fiscales, vnusque aduocatus pauperũ; viri vndequàq; probatissimi, & expertissimi in huiusmodi materijs differendis, & terminandis.

Y 2 TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA SEPTIMA.
ARGVMENTVM.

DOnatio inter patrem, & filium emancipatione confirmatur, quæ quibus modis contingere possit, traditur: & quando reuocari: Et de matrimonio an operetur emancipationem, quo ad omnia; Pater emãcipato filio quid possit; Et quid quando est minor; Donatio perfecta per patrem an possit reuocari,

SVMMARIA.

1 *EMancipatio confirmat donationem inter patrem, & filium, & nu. 4. & 6.*

2 *Pluribus modis perficitur, qui referuntur tam de facto quàm de Iure, & ex forma statuti.*

3 *Patri non licet dimittere filium ab eius potestate, si filius nolit, sicuti nec filio licet recedere patre nolente.*

5 *Donatio per emancipationem confirmatur in tantùm, vt traditione opus non sit.*

7 *Pater potest donare filio naturali vnciam vel spurio alimenta in vita, quia eos non habet in potestate.*

8 *Legitimato in patriam potestatem reducto donari non potest, licet donatio anteà facta remaneat aduentitia.*

9 *Legitimatus eo ipso censetur legitimationi consentire, quo sciens non contradicit, & ratio.*

10 *Scientia legitimationis probatur per cohabitationem.*

11 *Pater quando cogatur filium emãcipare remissiuè.*

12 *Dignitas patriciatus, & magis Episcopalis liberant filium à potestate parentis,*

 Ma-

13 *Matrimonium secundùm mores nostræ regionis liberat filium à parentis potestate Messana excepta.*

14 *Vsufructu priuatur pater, quoties ob suam culpam cogitur emancipare, Itèm vbi filius matrimonio contracto emancipatur, secùs si voluntariè, de quo statim.*

15 *Emancipatio canonica an operetur in fauorabilibus tãtùm, an verò in præiudicialibus.*

16 *Non liberat filium à vinculo naturali, & sic subiacet etiàm paterne correctioni.*

17 *Filius emancipatus an rectè petat rescissionem contractus ob metũ à patre passum.*

18 *Metus non dependet à potestate paterna: sed à reuerentia naturali, exemplum in fratre, in filio naturali, & in matre.*

19 *Pater tenetur alere filium emancipatum, etiàm quod ei assignasset legitimam.*

20 *Emancipatio ob matrimonium quomodò sequatur in Vrbe Catinæ.*

21 *Impubes emancipatus an gaudeat Priuilegio l. vnic. C. quando Imp.*

22 *Tacita emancipatio quibus modis inducatur, & quid operetur, & an sit generalis.*

23 *Emancipatio ad vnicum actum per hominem non fit, secus per legem.*

24 *Pater efficitur ipso iure tutor filij impuberis emancipati.*

25 *Donatio semel perfecta per emancipationem an reuocetur, eo ipso quod filius in potestatem denuò redigitur, & n. 28.*

26 *Reuocatio emancipationis fit per illos modos, per quos donatio reuocatur, qui explicantur.*

27 *Reuocatoria actio ideò dicitur, quia factum reuocantis requirit, dũ lex ipso iure non operatur.*

28 *Bona donata reuocato filio in pristinam familiam, remanent aduentitia, si pater donationẽ quoquè non reuocet.*

29 *Filius honestè in patriam potestatem reuertere non dicitur.*

30 *Fieri posse non dicitur quod honestè non fit, sed impossibile potius.*

ECce intro ad quartũ modum, per quem confirmãtur donationes inter patrem, & filium, qui est per liberationẽ
1 à nexu patriæ potestatis, † quod quidem pluribus modis euenire potest; de facto videlicet, & de iure, dicimus euenire
2 de facto, quoties pater libens † suo iuri filium restituit, emancipationis condita scriptura, vel cum aliquibus iustis de causis per iusdicentem ad hoc faciendum adstringitur, de quibus causis aliquas infra adducemus.

De Iure autẽ dicimus emancipationem perfici, quandò ex Iuris Ciuilis, vel municipalis forma, filius in aliquo casu efficitur sui Iuris, vt puta si quam di-

& quæstiones sunt satis proficuæ reipublicæ, ex quo vno capite veniam spero à benignis lectoribus; quis enim dubitat, quin proptèr multitudinem hominum, qui sibi potiùs studēt, periclitentur omnes subditi quotidie in honore, vita, & facultatibus, dum isti tales quidquid eis occurrat, quod vtile, & lucrosum Principis ærario appareat, consulunt, scriptisq; tradunt, non verentes ponere in discrimine honorem dominorum, quasi magis non interesset Principibus bonum nomen habere, quàm diuitijs abūdare, vt suprà ostensum est;

206 quibus † totiès replebuntur quotiès seruandò vnicuique Ius suum, promissaque implēdo, animos subditorum sibi conciliabunt, ad quæ omnia, quæ in presenti particula dicta sunt, videndus est D. Marta de *success. p. 4. quæst. 4. artic. 4. & 5.* per octuaginta numeros, quem postea vidi.

Licèt hæc parùm applicabilia sint quò ad Regem nostrum humanissimum, paritèr atque potentissimum, qui pluris facit subiectorum commo-

207 dùm, quàm suum, † quidquid intentent aliqui sub prætextu ærarij exhausti, quibus ipse aures nec præstat, Dominus conseruet eum, & inuictum reddat, tradendo inimicos eius in manus suas.

tract. 1 disc. 2. p. 6.

Quarè attentis prædictis, putò à foro relegandam conclusionem illam, quam à quodam vidi firmari, & scriptis tradi, quod Dominus noster Rex stet in quasi possessione non seruandi promissa in Regni capitulis; hoc enim quàm distet à veritate, eiusque intentione, patet ex effectu rei, & obseruatione indiminuta ipsorum; de qua sparsim in præsenti particula exemplis docuimus.

Appendix ad part. 6. secundi discurs. Primæ tract. ad nu. 102.

1 *Barones stante concessione iurisdictionis dicuntur ipsius domini vtiles.*

2 *Vassalli Baronum an dicantur Regis vassalli.*

3 *Iurisdictionis emolumenta sunt Baronis concessionarij cū iurisdictio fructuosa dicatur, ideò non possunt delicta remitti, quin eorum iura diminuantur.*

4 *Indulgentia generalis an afficiat vassallos Baronum, quod non, aliqui putauerunt, aliqui verò distinguebant, sed receptum est, eos comprehendi; siuè quò ad delicta, siuè quò ad confiscationes, & mulctas.*

5 *Declaratione Iudicis opus est, vt quis indulto gaudeat quasi casus illi reseruati conditionem pariant, quæ debeat verificari, li-*

cet

cet ipsa Iure loquatur indulgentia decretum.

6 Officialium appellatione an includantur officiales Baronum, vel ipsi Barones.

7 Ille absoluit, qui condemnat, siuè ex ordinaria, siue ex delegata potestate.

8 Barones dum possunt hominem morti additere, fortius debent ad indulgentiam admittere.

9 Specialia plura circà idem non sūt multiplicanda.

10 Mastrillus ad indultum fauore Baronum videtur tenere, circà quod possint ad indultum admittere eorum vassallos.

11 Interpretatio gratiæ regalis quandò incidit principaliter, debet fieri per Regem, vel per eius supremum Tribunal.

12 Generalis indulgentiæ concessio nō venit in generali concessione, quia est de supremis effectibus maioriæ.

13 Regis tribunalia executioni mittunt cognitione ea, quæ Regi sūt reseruata concessione.

14 Saluus conductus concessus per M. R. C. per eam mandatur obseruari.

15 Fiscus Regis debet audiri in admissione ad indultum.

16 Barones non habent fiscum, sed erarium, qui fiscus Regis non est, nec eius loco.

17 Obseruantia subsecuta duos effectus operatur, primum interpretationem rescripti, secūdum, quasi possessionē ad fauorē exercentis.

18 Quasi possessio in iuribus negatiuis acquiritur ex exercitio actuū, cum scientia, & patientia subditorum, intuitu acquirenda possessionis.

19 Tempus immemoriale, operatur capacitatem Iurisdictionis in personam incapacem.

20 Item operatur, vt possidens possit tanquàm ex priuilegio se tueri sine onere eius exhibitionis.

21 Ius assistit M. C. circà vniuersalem iurisdictionem in toto Regno, nulla persona, vel casu excepto, nisi ostendatur specialis derogatio.

22 Quasi possessio iudicandi, vel cognoscendi debet conseruari penès eū, qui vltimo loco iudicandi.

23 Barones debent obseruare declarationes factas per M. C. supèr indultu gaudendo ab eius vassallis non verò declarare.

24 Absolutio est effectus meri imperij.

25 Abolitio verò effectus est supremæ potestatis.

26 Argumentum à fortiori non habet locū in gratiosis concessionibus.

27 Suppressio iurisdictionis baronum vtilior esset reipublicæ, quàm ampliatio, dum vt sæpius ea abutuntur.

28 Specialia possunt circà plura multiplicari.

29 Mastrillus improbatur ex eo quòd tātū voluit fauere Baronibus.

30 Barones si agnoscerent de Indulti quæstionibus, maximè in materia confiscationum, iudicarent vtique in causa propria.

Quia

QVia post hæc luci tradita Dominus Rex noster Philippus cognomento quartus, pro successore sibi per Deũ Opt. Max. quo diu caruerat; concesso, generalem delictorũ, atque pœnarum indulgẽtiam, siue mauis abolitionem habitatoribus Regni huius concessit, per suas literas datas Matriti die 10. Mensis Nouembr. 1629. publicatas Panormi die 9. Februarij 1630. quarum occasione nonnulla ex prædictis conclusionibus in dubium reuocari vidimus ad fauorem Baronum huius Regni, certantibus ad eos etiàm tamquàm officiales Regios spectare declarationem, debeat ne quis ad indultum admitti, ac nequaquam posse quò ad eius subditos spectat M. R. C. Iudices se intromittere, quasi ex hoc iteratò conculcetur eorum iurisdictio concessa in dominium, siue mediante pecunia, siuè ex causa seruitiorũ; quorum vtcrque causam præsefert onerosam, & consequenter reuocationem, nec diminutionem admittit, vt dictum est suprà *nu. 102. cum plur. sequent.* etiàm si de absoluta, vt aiunt, fiat potestate, ideò existimauimus non abs re esse, si quid super hasce materia per nos tentum fuerit hic exprimamus repetituri cõgruo loco *in tractatu.* quẽ molimur citò, Deo adiuuante, ad finem perducturi, *de Grauaminibus Baronum reparandis.*

tract. 1. disc. 2. p. 6.

Cum etenim certũ sit, quod

1 Barones † vigore suarum concessionum in dominium vtile habeant iurisdictionem trãslatam, ad tradita per Ioan. Fabr. *in l. & si seucrior. C. ex quib. caus. infam. irrog. & in* §. 1. *instit. de atilian. tut.* Martin. Laud. *de principe quæst.* 145. Albert. Brunus *cons.* 31. & priuatiuè ad Regem; Abb. *in cap. cæterùm num.* 7. vbi Dec. *nu.* 5. *de iud.* Felin. *in cap. pastoralis num.* 9. *lim.* 11. *de offi. ordinar.* Vinc. Ann. *sing.* 631. *vbi lata Add. filij fol.* 213. Iam diù prætendebatur per eos neque ipsum generalis abolitionis

2 decretum vassallos † eorum includere, tamquàm non immediatè subiectos concedenti. Gloss. *in l. de accessionibus. D. de diuers. temp. præscript.* Gloss. fin. *in c. legitur* 81. *distinct.* 3. Bal. *in rubr. de priuileg. fiscal.*

Et propter iacturam, & quidem maximam, quam patiebantur ex pænarum amissio-

3 ne, & causarum † defectu, quæ vt sepiùs aliquid fructi afferunt sportularum, atque aliarum obuentionum. Bart. Bal. & Angel. *in l. final. D. solut. matr.* Guid. Pap. *decis.* 413. Boer. *decis.* 13. Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 1. *gloss.* 4. *nu.* 21. ex qua fiebat, vt per huiusmodi concessionem iniuria afficerentur. *l. venia, &* ibi Gloss. *C. de in ius uocãd.* Hern.

tit,

tit. quæ sint regalia cap. bona committentium num. 175. & ibi Affl. *n.* 127. Lanar. *cons.* 52.

Qua de causa quamplures ex Senatu Neapolitano patres olim putauere, subditos baro
4 num † exclusos esse ab huiusmodi beneficio, vti refert Regens de Moles *in tractat. de regal. regn. Neapol. quæst.* 27. *tit. an indulgentia generalis comprehendat vassallos Baronum*, in prima opinione, quam quæstionem integram transcripsit Ful. Constant. *in l.* 1. *à numer.* 87. *C. pan. fiscal. cred. præf. lib.* 10. aliqui verò restrinxere ad delicta, exclusis mulctis & pœnis, vt est videre per auctorem prædictum in 3. opinione quam distinctionem sequi videtur Mastrillus noster *in scholijs ad Indultum cap.* 3. *nu.* 11. secundum quàm fuisse primo loco decisum refert Camil. de Curt. *de feud. vers. potest quoque nu.* 32.

Quæ licèt hodie parum dubitationis contineat, dum prò indubitato est, ad vassallos baronum estendi tàm in hoc Regno, quàm in Regno Neapolis; vt per Constant. loco citato, & Mastrill. *d. cap.* 3. Rouit. *super pragmat. tit. de abolitionib. n.* Camill. de Curte *de feudis vers. potest quoque feudum num.* 32. *fol.* 30. vbi literas regias in confirmationem huius opinionis refert, moti ea ratione, quod licitum est principi Baronum iurisdictioni derogare per viam legis generalis, pròut est in casu isto, iuxtà tradita per nos in prædicta *particula* 6. *nu.* 44. Attamen negari non posse videtur, quin ex eis resultet maxima præsumptio in Baronum fauorem, super hac prætensione, vt saltim ad eos spectare debeat admittere suos subditos ad hoc beneficium, supposito
5 declaratione † opus sit, vt re vera practicari affirmat Borel. *de Regis Cath. præstant. cap.* 38. *n.* 48. *& seq.* vbi de Regno Neapolitano testatur, & de hoc regno Mastrill. in præcitato *tract. cap.* 23. *numer.* 20. *cum plurib. seq.* vbi affirmat iudicis declaratoriam præcedere debere, & si decretum loquatur per verbũ, ipso iure, quasi casus reseruati conditionem præseferant.

Quod verò eis spectet huius modi declaratio fũdari videtur Primo ex verbis ipsius rescripti, quæ sunt directa non solùm officialibus supremis, sed etiam inferioribus imo baronibus expressè, tàm in principio, quam in fine, ibi cæterisque demùm vniuersis, & singulis officialibus, & subditis nostris maioribus, & minoribus, ex cuius generalis appellationis latitudine non videtur dubitandum inclusos videri Barones, eorumq; ministros, qui officialium † vocatione veniunt, ità de Baronibus affirmat Afflict. *in dicto tit.*

tit. quæ sint regalia in verbo potestas in princ. quem sequitur Vincent. de Franch. *decision. 211. nu. 7.* Mastrill. *ad indult. cap. 36. nu. 18.* & in baronum ministris idē affirmat Mastrill. *ibid. nu. 13.* vbi mille citat reiectis contrarijs.

Secundo arguendo à regula
7 æquiparatorum † vt is, qui cōdemnat, absoluat, vel iure proprio, vel saltim delegato. *l. solēt. ff. de off. proconsul.* Bal. *in l. imperiū col. 3. vers. circa tertium punctum D. de iurisdict. omn. iud. & in d. l. solent. 2. not. per textum in l. nemo 38. D. de regul. iur.* cum enim primum ad Baronem spectet, debet etiàm spectare secundum, in terminis Moles loco citato *vers. ex his ergo.* per Constant. *in dict. l. prima num. 91. C. pæn. fiscal. cred. præfer.*

Tertio arguendo à fortiori, cum minus præiudicium versetur super admissione ad indultum, quàm in condemnan-
8 do homine, & procedendo † dispensatiuo modo contra vassallos, quod cum permittatur eis, imò committatur, fortius debet eis concedi hæc facultas, argumento. *Auth. multo magis. C. de sacrosanct. Eccles. & §. illud quoque. Auth. vt determinat. sit. num. cler.* quod argumentum ait Euerard. *loco 65.* nunquàm fallere per doctr. Sal. *in l. 1. C. de iur. emphit.*

Demùm quia in dubio non debet videri Dom. Regem tot

tract. 1. disc. 2. par. 6.

specialia circà idem multiplicare voluisse † primo quod includantur sub indulgentia vassalli Baronum, secundò quod cognitio sit Magnæ Curiæ, cōtra *l. prima. vbi gloss. fin. C. de dot. promiss. & l. cum post. §. gener. cum gloss. D. eod.* Cephal. *cons. 639. nu. 5.* Rimin. Iun. *cons. 205. nu. 50.* Mastrill. *decis. 277. n. 63.*

In quam sententiam ad fauorem Baronum visus est de-
10 scendisse Mastrill. † *ad indult. cap. 45. n. 3.* licèt posteà cogitādum relinquat.

Ad fauorem vero iurisdictionis, & præheminentiæ M. R. C. considerabā primò, quòd cum in ista admissione ad indultum agatur de interpreta-
11 tione † regalis concessionis agitari debeat coràm tribunali supremo Regis, qualis est illud M. R. C. hoc in Regno. ità in terminis affirmat Azebed. in *l. 2. num. 25. in fin. lib. 8. tit. 25. de los perdones*; Et generaliter in omni rescripto gratiæ, vel iustitiæ, Vinc. de Franch. *decis. 116. num. 13. vers. his discussis* Gabr. *consil. 182. num. 14. lib. 2.* Cotta *in memorial. verbo, priuilegium fol. 706.* Garsia *de nobilit. gloss. 1. num. 1. & 2.* Gironda *de priuil. num. 83.* Cochier. *de iurisdict. ordin. in exemp. lib. 2. quæstion. 13.* Borell. *de Reg. cath. præst. cap. 62. nu. 43. per textum in l. cum de suo 10. C. de legib.*

Maximè quando debet de hoc

hoc principaliter cognosci, & non incidenter, secundùm distinctionem DD. *in cap. cum ve nissent* 12. *de iud.*

Secundò addi potest, hanc
12 indulgentiam † esse vnam ex iuribus regalibus supremis, quę non veniunt in speciali, vel generali regalium concessione tanquàm quæ concernit supremum dominium, vt ex Andr. *in constit. ea, quæ ad decus.* Affl. & cæteris, notat in terminis Moles dicto loco per Constãt. *ibid. num.* 95. Osasq. *decis.* 101. *in fine.* Boss. *de principe num.* 287. Mastrill. *ad indult. cap.* 2. *num.* 1. *cum sequent.* Azebed. *in l.* 1. *num.* 7. 8. *&* 14. *lib.* 8. *tit.* 23. *de los perdones.* Surd. *cons.* 5. 3. *n.* 8.

Per quod fit, vt tanquàm reseruatum debeat non solum concedi per Regem, sed exequi
13 per eius tribunalia † eius enim est exequi mandare, cuius est concedere, *d. l. cum de suo.* Bal. *in pr. clud. feud. num.* 18. Borell. *de Reg. Cath. præstant. cap.* 62. *n.* 43. Indè si tribunalia Regis con-
14 cedant † saluum conductum, supèr eius obseruatione idem tribunal cognoscit compescendo turbatores, vt ibi Borellus affirmat.

15 Maximè cum ad hanc † admissionem debeat audiri fiscus Regis, Borellus *dicto cap.* 38. *n.* 63. *vsque* 65. Vinc. de Franch. *decis.* 116. *ad finem*, vbi de fisco Regis loquuntur.

Cum tamen certum sit Ba-
16 ronem fiscum † non habere, ad tradita per Bal. *in rubr. de priuil. fiscal. & in l. p. C. de heredit. vel act. vendit.* Constant, *loco cit. nu.* 94. Capiblanc. *super pragmat.* 8. *par. prima, num.* 123. *de aucth. Baron.*

Tertio conducebam obseruantiam subsecutam in consimilibus concessionibus; vt semper Magnæ Curiæ fuerit declarare, quisnam deberet ad indultum admitti, per mille exemplaria vniformia, non solùm priuatiuè ad Barones; sed etiàm ad Magnas vniuersitates, pròut sunt nobilissima Vrbs Messanæ, & præclarissima Vrbs mea, quæ etiàm iurisdi-ctione in dominium concessa letantur, respectu ipsarum Ciuitatum, eorumque districtuũ, cum officialium creatione, quę
17 obseruantia † duos effectus operatur, primum vt sumatur inrefragabilis intelligentia priuilegij, eiusque executionis, secundum vt Tribunal M. R. C. censeatur constitutum in hac quasi possessione cognoscendi de huiusmodi causa, Ludou. *concl. vnica de consuetud.* Aimon. *cons.* 105. *in fine*, Fontanell. *claus.* 1. *num.* 33. Glorit. *resp.* 6. *num.* 45. *cum plur. seq.* Mastrill. *decis.* 265. *num.* 15. Ramon. *cons.* 6. *num.* 68. vbi quod non est necessaria contradictio in iudicio, quæ tamẽ adest in casu isto respectu

Co-

Comitatus Mohac., idē auctor *cons. 38. num. 96. cons. 61. num. 15. cons. 64. nu. 18. cons. 65. nu. 14.* vbi habemus omnes modernos.

Quæ quasi possessio priua-
18 tiuè censetur † acquisita ex prohibitionibus factis Baronibus, nè de talibus causis cognoscant, Bal. *cons. 439. n. 12. lib. 3.* Rota *decis. 33. tom. 1. in nouiss. diuers.* Fontanell. *de pact. claus. 4. gloss. 17. nu. 46.* Glorit. *resp. 10. nu. 127.* Calist. *de legge Regia* §. 30. *nu. 18. ad fin.* & eorum acquiescentia inducta ex transmissione informationum, & actorum ad M. C. à tempore quo non extat memoria in contrarium
19 citrà; quòd tempus † sufficeret ad acquirendam iurisdictionē ad fauorem priuati incapacis, secundum Peregr. *de iur. fisc. tit. de præscript. fiscal. nu. 8. & de iurisdict. ordin. & delegat. num. 66. cum plur. sequent.* Fontanell. *claus. 4. gloss. 17. num. 45.* Ramon. *cons. 14. nu. 23.* & ille per me adducta pro vniuersitate Ciuitatis Saccæ cōtra Ducem Montis alti, nedum ad conseruandum fauore tribunaliū Regis. Quo casu benè potest allegare priuilegium derogatoriū iurisdictionis Baronum in for-
20 ma probanti absque † necessitate productionis; Fontanella *ibidem nu. 43.* Mast. *decis. 31. n. 29.* Morla *in empor. titul. 2. de iurisd. omn. iud. num. 3. & seq.* Cancer. *tract. 1. disc. 2. p. 6.*

lib. 3. cap. 3. n. 239. cum ius non
21 solum ei resistat † sed etiam assistat; etenim M. C. habet intentionem fundatam loco Dom. Regis circà iurisdictionē vniuersalem in toto Regno, nō excepta aliqua persona, vel casu, *Muta in prohemio ad Ritum nu. 3. & 4.* Mastrill. *de Magistr. lib. 5. cap. 8.* Petr. de Gregor. *de iudic. causar. feud. quæst. 7. num. 2. & quæst. 50. vers. Tertiò aduertendum,* Mastrill. *decis. 261. nu. 1. vsquè 13.* cum allegatis per eū.

Ità vt rectè transferat in aduersarios onus probandi oppositum, ex eo, quod Ius ei assistit, ac habet prò se regulam, ex traditis per prædictos, & per Carol. de Tap. *de iur. Regni Neapolit. tit. vbi de crimine agi oporteat lib. 3. fol. 38. n. 53.* quem sequitur Castill. *decisio. 158. num. 12. & 13.*

Quod si ita est, debet manuteneri in sua quasi possessio-
22 ne † iudicandi supèr hac admissione, dum nouissimè penes eam reperitur exercitium, Capic. *decis. 13. & decis. 55.* Pōte *decis. 4. num. 1.* Etiàm quod Ius ei resisteret, vt ibi affirmat de Ponte, sequitur Theod. *allegat. 51. nu. 44.*

Demùm ità in puncto tenere inueni Capiblancum *de Auctor. baron. num. 148. vers. nota vnum,* ex Carouit. *super pragm. de exulibus num. 50.* quem cum viderit Mastrillus, ad indultū

cap.

cap. 45. nu. 3. mirandum est cur cogitandum reliquerit, nemine contrarium docente, cui addi potest Borellus *dicto cap. 38. nu. 47. & sequent.* vbi de Regis tribunalibus loquitur.

Contraria verò tolluntur hoc modo, primum videlicèt, quòd supposito Barones dicantur Regij officiales, cuius contrarium non pauci tenuere, vt per Mastrill. ibi videri potest,

23 non tamèn ex hoc sequitur † eis iniunctam fuisse hanc declarationem, cum salua ratione recti sermonis, absquè violatione verborum prædictorum, ità accipi possint, vt & ipsi debeant obseruare contenta in rescripto Regio præcedente declaratione facienda per M. C. hinc est, quòd sequuntur illa verba [teneant firmiter, & obseruent, tenerique, & inuiolabiliter obseruari faciant per quoscumque] quæ particula, ità diuidi potest, vt contenta in indulgentiæ carta *M. C.* obseruet admittendo ad beneficiū, & mandet ab alijs inferioribus obseruari, & tales admissos nō molestari, vt in materia salui conductus diximus ex Borello *d. cap. n. 45.* quæ interpretatio adiuuatur ex obseruantia prædicta.

Ad secundum respondetur,

24 quod aliud est † absoluere aliud abolere; primum enim pertinet ad iustitiam, & consequentèr meri, mistique imperij effectus est, ad quem refertur, & condemnatio.

Secundum pertinet ad gra-

25 tiam, † & effectus est supremæ potestatis legibus absolutæ, in quo præter modum nō solum remittitur pœna, sed etiam culpa, ipsumque delictum, Lucas de Penna *in l. si apparitor. col. penult. vers. sed si quid C. de cohortalibus*, Constant. *loco cit. num. 97.* quæ gratia cum pertineat ad solum Principem, debet, vt diximus per eius supremum Tribunal ministrari, Barones enim de facili proprijs comodis incumbētes, nimis arctarent hāc gratiam, vel forsān ampliarent, vtrumque male: quæ cessant respectu *M. C.* quæ fidelis est dispensatrix Regalis indulgentiæ, dum maximè ad eam nullum resultat commodum, ex absolutione personæ, vel pœnarū, vt considerat Innoc. *in cap. ex parte il primo de verb. signific.* Butr. *in c. cæterum. col. 6. vers. dic ergo. de Iud.*

Ad tertiū respondetur, quòd

26 in materia † gratiosarum concessionum, siuè dispensationū, non valet argumentum à fortiori Euerard. *in topicis loco 35. post princip.* vbi latè.

Licèt, vt iam fundatum est, hæc materia indulgentiæ tanquàm de reseruatis Principi in signum superioritatis, nil habet comune cum cōcessione meri,

& misti Imperij, sanumque es-
27 set, ac optimum consilium si †
supprimerẽtur huiusmodi iuris-
dictiones concessæ, aut saltim
redimerentur, vel restringeren
tur potiùs quàm ampliarentur,
dum in dies videmus eis abuti
Barones, vt in dicto tractatu per
nos latè probatur, ac etiã osten-
dit Capiblanc. *supèr pragm. 8. p.
1. de Baron. auctor.* & Camill. Bo
rell. *de Reg. cath. præstant. cap. 62.
num.* 120. vbi quod Barones
amant, vt sæpius itèr Placentię,
& non illud Veronæ.

Parum deniquè obstat mul-
tiplicationis specialium vitan-
dæ argumentum; quia satis pa-
tet ex prædictis in hoc Domi-
num nostrum Regem nil spe-
ciale de nouò inducere ad fa-
uorem suorum subditorum, vel
Tribunalium, imò illud se age-
re, vt vitentur respectu Baro-
num, quibus satis esse debet iu-
risdictionem inferiorem habe-
re, nec in limitãda Domini Re-
gis maioria se intromittere, &
arcana ingredi velle.

Itẽ hæc declaratio venit cõ-
28 secutiuè ad gratiam † in quo
casu plura specialia tolerantur.
Euerard. *in topica loco 52. à to-
leratione inconuenientis.*

Nõ miror itaquè, Mastrillũ
29 † tanti detulisse baronibus, dũ
& ipse frater erat baronis: so-
lum displicet, quòd admittat
hanc secundam opinionem, re-
spectu Ciuitatum demanialiũ,
tract. 1. disc. 2. par. 6.

ad euitanda inconuenientia, vt ait, & scandala; respectu verò Baronum contrarium firmare videatur, cum è contrà fortiùs debebat hoc firmare in Baronibus, de quibus maiori cum ratione illa prædicari poterant, quàm de Ciuitatibus demanialibus, in quibus officiales eliguntur partim per Regem, par tim verò per Proregem ad relationem Protonotarij, quique à Regijs sindicatoribus quotãnis visitantur.

His attentis, cum fuisset ad instantiam deputationis huius Regni recursum ad Excellentissimum Proregem, fuit per eum commissum negotiũ Illustribus Tribus Præsidibus, & Consultori; qui auditis M.R.C. Iudicib. DD. Laurentio de Archangelo, Io. Bapt. Castellio, & Simone Sitaiolo, Cõsultore Deputationis aduersãte, decreuerũt ad fauorẽ M.C. mãdando eã manuteneri in dicta quasi possessione, vno tantùm ex eis discrepante, quod quidem decretum, ex quo vsque adhuc non licuit illud legere nõ transcripsi, habebis illud in tractatu prædicto, sic Deus faxit.

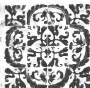
Hæc declaratio pertinet etiã ad confiscationes, & mulctas, inoleuit enim opinio contrà Mastrillum, & cæteros, generalem hanc indulgentiam operari respectu vassallorum baronum, etiàm quò ad pænas

pe-

pecuniarias, ac confiscationes, vt dictum est suprà, vndè maiori ratione debet hoc in M.C. tractari, vbi Princeps assidet, dum vltrà prædicta adest particularis ratio † nè Baro sit Iudex in causa propria, Vrsill. ad Afff. 265. n. 31. Gramat. *decision.* 88. Capic. *decis.* 137. Crass. *excep.* 24. *nu.* 89.

Quod supremo tantummodò Principi conceditur, vt fundat Afflict. *in tit. quæ sint regalia,* quem cum alijs secuti sumus suprà *in antecedenti particula n.* 170. vbi quòd ipse studet potius commodo subditorum, quàm proprio. Itèm quòd incapax est omnis iniustitiæ, & pleraque, quæ baronibus minimè conueniunt.

His addatur in corroboratio nem prædictæ sententiæ, quòd cum tàm respectu delictorum abolendorum, quàm mulctarum, atquè confiscationum requiratur diligēs discussio propter casuum varietatem cum speciali librorum reuolutione, ad hoc nè admittantur ad indulgentiam illi, quos Maiestas sua voluit exclusos, vel excludantur, qui debebant includi, consequi hoc non poterant Regnicolæ per officiales Baronum, qui vt sæpiùs horum sūt inexpertes, experimento enim docemur quotidiè mille oriri difficultates, & disputationes supèr hisce casibus in ipsomet Tribunali M. R. C. vbi assidet Illustr. Præses capud Consilij, tres Iudices, Fisci patronus, duo procuratores fiscales, vnusqueaduocatus pauperū; viri vndequàq; probatissimi, & expertissimi in huiusmodi materijs differendis, & terminandis.

Y 2 TRA:

13 *Matrimonium secundùm mores nostræ regionis liberat filium à parentis potestate Messana excepta.*

14 *Vsufructu priuatur pater, quoties ob suam culpam cogitur emancipare, Itèm vbi filius matrimonio contracto emancipatur, secùs si voluntariè, de quo statim.*

15 *Emancipatio canonica an operetur in fauorabilibus tãtùm, an verò in præiudicialibus.*

16 *Non liberat filium à vinculo naturali, & sic subiacet etiàm paterne correctioni.*

17 *Filius emancipatus an rectè petat rescissionem contractus ob metũ à patre passum.*

18 *Metus non dependet à potestate paterna: sed à reuerentia naturali, exemplum in fratre, in filio naturali, & in matre.*

19 *Pater tenetur alere filium emancipatum, etiàm quod ei assignasset legitimam.*

20 *Emancipatio ob matrimonium quomodò sequatur in Vrbe Catina.*

21 *Impubes emancipatus an gaudeat Priuilegio l. vnic. C. quando Imp.*

22 *Tacita emancipatio quibus modis inducatur, & quid operetur, & an sit generalis.*

23 *Emancipatio ad vnicum actum per hominem non fit, secus per legem.*

24 *Pater efficitur ipso iure tutor filij impuberis emancipati.*

25 *Donatio semel perfecta per emancipationem an reuocetur, eo ipso quod filius in potestatem denuò redigitur, & n. 28.*

26 *Reuocatio emancipationis fit per illos modos, per quos donatio reuocatur, qui explicantur.*

27 *Reuocatoria actio ideò dicitur, quia factum reuocantis requirit, dũ lex ipso iure non operatur.*

28 *Bona donata reuocato filio in pristinam familiam, remanent aduentitia, si pater donationẽ quoquè non reuocet.*

29 *Filius honestè in patriam potestatem reuertere non dicitur.*

30 *Fieri posse non dicitur quod honestè non fit, sed impossibile potius.*

ECce intro ad quartũ modum, per quem confirmãtur donationes inter patrem, & filium, qui est per liberationẽ
1 à nexu patriæ potestatis, † quod quidem pluribus modis euenire potest; de facto videlicet, & de iure, dicimus euenire
2 de facto, quoties pater libens † suo iuri filium restituit, emancipationis condita scriptura, vel cum aliquibus iustis de causis per iusdicentem ad hoc faciendum adstringitur, de quibus causis aliquas infra adducemus.

De Iure autẽ dicimus emancipationem perfici, quandò ex Iuris Ciuilis, vel municipalis forma, filius in aliquo casu efficitur sui Iuris, vt puta si quam di-

dignitatem assequatur, vel si
iuxtà mores patriæ nostræ, to-
tiusque quasi regiæ ditionis ma
trimonium contrahat; quæ e-
mancipatio legalis, vel canoni-
ca appellatur.

Et quo ad primum mem-
brum distinctionis certum est,
quod cum Ius romanorum in
fauorem suorum Ciuium in-
troduxerit, vt filios in potestate
haberent, possunt, vtique parẽ-
tes huic iuri renũciare, & filios
[volentes tamen] à vinculis pa
triæ potestatis soluere, *Auth. ge-
neraliter quibus mod. natural. effi-
ciuntur sui*, cum mille per Clar.
§. *donat. qu.* 8. *verf.* 2. *infertur*,
dũ enim pater, & filius corre-
spectiuę existimãtur personæ,
iustũ erat vt non liceret paren-
3 tibus eos è familia dimittere, †
dum ipsi parentibus inuitis sui
Iuris effici prohibentur, vt di-
sertis verbis ostendit Impera-
tor in §. *vltimo inst. quib. modis
ius patr. potest. soluitur.* in omni-
bus ergo casibus, in quibus e-
mancipari filios contingat, siuę
de facto, siue de iure illud ac-
cidat. donationes factas confir-
4 mari † subsequens est; remoto
enim obstaculo, ciuilis obliga-
tionis inducẽdæ, retrotrahitur,
ac quasi incorporatur naturalis
cum ciuili, eodemq; pœnè modo,
ac si pater humanis concessis-
set, ità Iurisconsultus in *l. dona-
tiones.* 32. §. *pater de donat. l. siue
emancipatis* 32. *C. eodem titul.* &
tract. 1. *disc.* 2. *par.* 7.

vtrobique scribentes, *gloss. in l.
cum de in rem verf. verbo Athe-
nagore, D. de vsuris.* quam habui
à Iasone *in l. frater à fratre col.
antepenult. verf. adde quod eodem
modo, in secunda lectura. col. vlt.
C. de condit. indeb.* extendit enim
glossa prædicta conclusionem,
vt in tantùm confirmetur do-
natio, vt traditione opus non
5 sit; † sed sufficiat à promissio-
ne incepisse, sequitur Card. Tu
schus *verbo donatio. conclus.* 673
num. 16. quæ estensio habet in
se aliquem saporẽ, ea ratione,
quod donatio, quæ morte con-
firmatur inducitur à lege, & nõ
habet nisi tacitam defuncti vo-
luntatem, orientem ex non re-
uocatione facta; sed confirma-
tio quæ fit emancipatione se-
cuta; videtur habere quodam
modo expressam patris volun-
tatem pro se: quia fit eo viuẽte,
cui integrum est, illam reuoca-
re, antequam emancipationem
perficiat, hoc videtur etiàm sen-
sisse Merlin. *de legitima lib.* 2. *tit.*
2. *quest.* 29. *nu.* 24. & *seqq.* licèt
ego cogitandum relinquam.

Conclusionem verò princi-
palem, quòd donatio emanci-
patione cõfirmetur, tenent om-
nes negantes valere propter im
pedimentum patriæ potestatis,
6 & vltrà prædictos † possunt vi-
deri Alex. *cons.* 112. *lib.* 3. Cassan.
in consuetud. Borgund. fol. 913. *nu.*
6. Crass. §. *legitima quest.* 12. *nu.*
8, Carpan. *ad statut. Mediolan.*
cap.

cap. 485. *nu.* 109. Mangil. *de imput. quæst.* 45. *num.* 35. *fol.* 206. Fachin. *controuerſ. lib.* 5. *cap.* 78. *in principio.* Merlin. *de legitima. lib.* 2. *titul.* 2. *quæſt.* 29. *nu.* 25. *&* *lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt. prima n.* 10. Gomes. *variar. reſol. tit. de donation. in fine*, vbi ex hoc infert, donationem factam per patrem filio naturali tantùm, à principio
7 ſubſiſtere; † illa ratione quòd in poteſtate noſtra ſint tantummodo illi filij, quos ex iuſtis nuptijs quęſiuimus, & non alij; quod ante eum dixit Iaſon in *l. frater à fratre loco cit.* Roman. *conſ.* 43. *ad primum verſ. ad ſecundum. & conſ.* 397. placet mihi, & vtrobique Mandoſ. *in ſcholijs.* Tuſch. *concl.* 701, *nu. primo, verbo, Donatio*, vbi ampliat, ad patrem donantem filio ſpurio prò alimētis, allegat Guid. Pap. *conſ.* 115. *num.* 2. ſicut è contrà ſi contingat, filioshuiuſmodi in patriam poteſtatem coaptari
8 ob legitimationem, † ipſis cōſentientibus ſecutam; donatio poſt dictum tempus celebrata non valet, licèt anteà facta teneat, & remaneat aduentitia. Iaſon. *ibid. in fine.* Alex. *conſ.* 8. *viſis, & conſideratis lib.* 2. Tuſch. *d. concluſ.* 701. *n.* 7.

Conſentire verò dicuntur, eo ipſo quòd non contradicūt:
9 † actus enim legitimationis ſatis fauorabilis eſt filio, Bald. *conſil.* 146. *nu.* 8. *lib. primo* Rom. *ſingul.* 594. Dec. *conſil.* 367. *n.* 3. Bero. *conſil.* 176. *num.* 6. *&* 26. *lib.* 2. Socc. *conſ.* 97. *nu.* 26. *lib.* 2. Boer. *deciſion.* 160, Couarr. *in epitom. part.* 2. *cap.* 8. §. 2. *nu.* 13. Rota Romana *coràm Orano in vna Peruſina bonorum, de Vbaldis* 27. *Iunij* 1586. *&* coram Card. Ludouiſ. *deciſion.* 82. *n.* 2. quæ opinio procedit, ſuppoſito
10 quod ſciat, quæ ſcientia † intelligitur probata ex cohabitatione, eo ipſo quòd contrarium non oſtenditur, vt fuit in dicta Rotæ deciſione concluſum.

Secundo modo de facto diximus emancipationem perfici, vbi, & in illis caſibus, in quibus pater poteſt ad illam cogi,
11 quos complectitur Imol. *in l. vtrum. D. de verb. obligation. &* nouiſſimè poſt omnes Conſiliarius Philippus Paſchalis in luculento tractatu, *de viribus patriæ poteſtat. ad quem recurri poteſt.*

Ad ſecundum, non eſt dubium, quòd ſicuti per ius ciuile fuit inductum vinculum hoc patriæ poteſtatis, ità per illud potuerunt excipi aliqui caſus vel induci, vbi tale ceſſare vinculum; ſicuti eſt per adeptionē dignitatis Summi Patriciatus,
12 † de quo in §. *filiusfamilias inſtit. quibus mod. ius patr. poteſtat. ſoluit*, vel alicuius ex multis alijs dignitatibus, quas refert Imperator in *l. fin. C. de decurion. lib.* 10, quibus meritò acceſſit Epiſcopalis, quæ omnes prædictas ſuperat

perat per Text. *in constitut. qua dignitates* § *palam collat.6.* super quo, & de dignitate Sūmi Prȩfecti maris scripsit Dominus Simon Sitaiolus in suo consilio impresso post *penult. decij.tom.3* D.Franc.del Castillo, pro seruitoribus Serenissimi Principis Emmanuelis Philiberti. *n.* 114. *cum sequentib.* cui se subscripserunt dictus Dominus del Castillo,& Dominus Roccus Potenzano , & D. Hieronymus perpignanus .

Moribus autèm introducta est emancipatio in hoc Regno
13 ob matrimonium † per filium contractum vt per *Consuet.Pan.* 48. vbi Muta, & Vrbis meæ *prima tit.* 20. vbi Cosmus Nepita,quibus omnes ferè regni nostri Ciuitates, & loca accesserunt, Messanensibus exceptis, vt annuit Mar. Giurb. *ad consuet.ipsius cap.* 3.*gloss.*8. *num.* 10. *&* 12. & in Regnis Hispaniarū est Tex.in *l.8.tit.primo lib.5. recopilat.* confirmat Gomes. *dicto tit.de donat. in fin.* Pinell. *de bon. mater.* quo loci milliès hoc repetit,& refert Guttier.*lib.2. prаcticar.quæst.*9. Molin. *de rit.nup. lib.* 3.*quæst.*14.*num.*30.*fol.* 174. alijque per nos adducendi in tertio discursu huius primæ tractat. particul.prima,num.20. versicul. etenim vbi mater, vbi de alijs regionibus, in quibus prædicta consuetudo viget, fit mentio.

In omnibus his casibus duo aduertenda erunt; Primum, quòd in materia vsusfructus patri debiti in bonis aduentitijs filij, alitèr iudicandum est, vbi emancipatio sponte fiat, vel ex lege procedat, alitèr vbi celebretur eo inuito.

Nàm vbi pater cogitur emācipare ex causa alicuius excessus ab eo commissi, vel alitèr ob eius culpam tunc priuatur
14 omni commodo vsusfructus,† sicuti etiàm priuatur quandò filius matrimonium contrahit, ità firmat *gloss.in* §.*final. institut. quib.mod.ius patr. potest. tollitur.* Ias.*in Auth. ingressi.ad fin. Cod.de sacrosant. Eccles.* cum alijs per Morot. *cons.*18.*num.*24. Tusch. *litt.*F.*concl.*357.*num.*8. Carpan. *ad stat. Mediolan. cap.* 326. *nu.* 14. Giurba *ad consuet. Messan. dicto cap.* 3. *gloss.* 8. *num.* 9. vbi extendit ad bona materna, vel aliter peruenta, Milan.*decis.*19. *ad finem lib.*1.

Si verò voluntariè filium emancipet, res alitèr se habet, etenim remanebit ei medietas vsusfructus supèr quæsitis,quid quid sit in quærendis, vbi nec pactum in cōtrarium fieri posset,vt essent patris, Molin.*disp.* 229. Franch. *decis.*32.*num.*14. Aldouin.*cons.*2.*nu.* 37. Surd.*de alimen.tit.*9.*quæst.*20.*nu.*36. *&* 37. Cancer. *variar.resol. lib.*1.*c.* 10.*nu.*6. Giurb. *ibidem*, vbi alios refert.*num.*6. *&* 7. cum distinctione tamen de maternis, & alijs

tract.1.disc.2.par.7.

alijs aduentitijs, de quibus per eum belle, & post eum Gratia. *disc.713.n.35.cum plur. seq. fol. 286.to.5.*

Secundum, quod existimo notandum, est, quod ista canonica, siue legalis emancipatio vigore statutorum non operatur in præiudicialibus, contrà filium; sed tantùm in fauorabi-
15 libus, † vnde si quæ commoda ei obueniant, censeri debet, ac si subesset, Gregor. Lopes *in l.7. tit.17.lib.4.* Crauett. *cons.96.* Suares *tit. de los pleytos. à n.23. vsq; 26.* Baez. *de dote cap.7. num.23. cap.16. num.35.* Rebell. *de oblig. iust. par.2. lib.p. qu.8. sect.6.* Couarr. *in cap. quia nos, nu.5, de testamen.* Gomes *in l.47. tauri. nu. 3.* Molin. *loc. cit.* cũ mille, quos habes apud Giurb. *ibi. num. 15.* tenuit idem *decis. 43. num. 31.* secundum quam vidi pluries iudicari, vndè existimo cogitãdum supèr distinctione per eũ tradita.

Demùm aduertendum puto, quod omnes hi emancipationis modi licèt liberent filiũ à ciuili vinculo, non tamèn cen-
16 seatur liberare à naturali † adeo & taliter vt adhuc subiacere dicatur paternæ correctioni, & vt Tullius loquitur, factis domesticis remanent alligati; quem refert, & sequitur Connanus *lib.2. coment. iur. ciuil. cap.13. nu. 5. fol. 195.* ideò in Regno Aragoniæ licèt parentes non habeant filios in potestate; attamen in eis quæ ad correctionẽ morum pertinent, filij subditos se esse agnoscunt, & profitentur, vt refert Calist. *de lege regia in initio, nu.5. & 6.* quæ limitat Rebell. *de obligat. iustit. p.2, lib.p. quæst. 8. sect. 6.* nisi filius esset liberatus ob sacerdotium, quia tunc liberatur etiàm quò ad correctionem.

Iuxta hæc vidi aliquando dubitatum an filius exemptus à potestate paterna ob matrimonium possit allegare, se vim, & metum passum à patre fuisse, ad opus rescindendi cõtractus;
17 † dicebatur enim; haud allegari posse, quia non cadebat metus, vbi deficiebat subiectio, contrarium verò decisum vidimus pro D. Francisco Monteaperto filio primogenito Marchionis Refaudalis contrà certos creditores; etenim omnes Doctores quotquot loquuntur in hac materia, non considerant nisi naturalem subiectionem, vti est Bart. *in l.p. §. quæ onerãdæ, vbi alij D. quar. rer. act. non dat.* Alex. & alij *in l. interpositas. C. de transact.* Hæc verò naturalis subiectio, vt diximus, non tollitur per emancipationem, siuè legalis, siuè voluntaria illa sit, Ergò, &c.

Confirmabatur, quia hæc
18 exceptio metus † cadit intèr patrem, & filium naturalem, quem in familia non habet;

Sances

Sanctes *de matrim. disput.* 23. *nu.* 10. *lib. p.* & inter matrem, & filios Anton. Faber. *C. de restit. in integr. definit.* 8 *num.* 6. & Costa noster *cons.* 44. *nu.* 7. vbi de filia maritata, & intèr fratrem maiorem, & minorem idem Costa *consil.* 32. *num.* 70. intèr quos omnes patria potestas deficit; & de hoc eodem puncto vertit quæstio inter baronem Vallis Longę, & certos subiugatarios, quorum partes enixè defendit Spect. Don Riccardus Cirino aduocāte prò se dicto Barone.

Confirmátur dicta in principali conclusione ex doctrina Pauli de Castro *in cons.* 443. *vi so puncto lib.* 2. qui in casu con-
19 uerso firmat, patrem † non obstante emancipatione, teneri ergà filium ad illa ad quę antea tenebatur, ex natura instituta, purà ad alimenta, ad impensas infirmitatis, & funerum, etiāsi ei assignasset legitimam, illāq; consumpsisset, nequè alia haberet bona.

Non omittam, quòd ad terminos consuet. Catinensis non sufficit, quem matrimonio copulari, ad hoc vt patria potestate dicatur solutus; sed etiàm necesse est copulatiuè, quod
20 annos decē, & octo † excedat vt Textus ibi apertè innuere videtur, secundùm quod quandoque obtinui, dum in patria morarer: ideò in ea non potest verificari dictū illud. Intriglioli *tract.* 1 *disc.* 2. *p.* 7. in *singul.* 55. *lib.* 2. dum affirmat, quòd filius impubes emancipa-
21 tus, dicitur pupillus, † & gaudeat priuilegio *legis vnicæ. Cod. quando Imperator. int. pup. & viduam*, loquendo in hac emancipatione legali, secùs si pater illum impuberem emanciparet.

Tacitè demùm emancipari dicitur filius, † ex multis actibus, quos recenset Giurb. *dicto cap.* 3. *gloss.* 8. *num.* 38. *cum seqq.* & generalitèr potest sic regula constitui, quòd quotiès pater concedat filio potestatē aliquid faciendi, vel permittit, quod faciat illud, quod aliàs perfici nō potest, nisi emancipationis actus præcedat, censetur vtiquè per priùs emancipasse dummodò quod ipse, ac filius scientes, prudentesque hoc faciant; quo in casu scriptura nec requiritur, vt per Doctores à Giurb. allegatos colligi potest, cui omnia debeo, quę in his terminis scripsi, etenim si colligantur quæ ipse in dicto *cap.* 3. *in tribus glossis*, accumulat, posset tractatus cōfici de hac materia, solum addo ad ea, quæ ipse tradit *ibid. num.* 41. de habitatione seorsum per decennium, quod eo demū iuuabit, si allegetur emancipatio; nàm aliàs viginti anni requirerentur, tradit Gratian. *disc.* 820. *in princ. vbi num.* 7. tenet, hanc præsumptam emancipationem prò validitate testamenti sufficere

cere in iudicio possessorio; in pe
titorio verò concurrit cum di-
cto auctore. *nu.* 43.

Sed an ex ista tacita emanci
patione oriatur libertas quò ad
omnia; an verò quò ad illos a-
ctus tantùmodò gestos, non le-
uis est controuersia; in qua pu-
tarem quò ad omnia solutum
remanere; hæc enim potiùs est
datiua emancipatio, quàm le-
gitima; licèt hominis, & legis
ministerium exposcat; initium
enim ab homine sumit, ideoq;
sicut homo ad vnicum actum
23 expressè non emancipat, † vt
ait Aldobrandin. *in §. præterea
n. 57. & 65. Instit. quib. mod. ius
patr. potest. sol.* & ante eum Are-
tin. *ibi nu.* 8. Vinc. de Franch. *de-
cis. 32. n. 13. & decis. 546. nu. 16.*
Carpan. *ad stat. Mediol. cap. 326
n. 20. p. p.* Cancer. *lib. p. variar. re
sol. c. 10. n. 8.* Hond. *cons. 32. n. 9.
& 120. lib. p.* Morot. *cons. 52. n.
9.* Marta *de iurisdict. p. 4. cent. p.
cas. 27. num. 22.* cum mille per
Giurb. *ibi. n. 45.* Ità nec etiàm ta
citè, cum non debeat concedi
in tacita, quod prohibetur in ex
pressa, ideòq; stante hac tacita
emancipatione, si donatio per
patrem facta fuerit, extrà dubiũ
est quod confirmationem re-
cipit.

Quęras fortè quid faciendũ,
si filius post emancipationem
remaneat pupillus, vel minor:
respondeo, patrem ipso iure
24 tutorem filij † effici, dicto §. *præ
tereà, instit. quib. mod. &c.* ibi, *præ-
tereà si impubes sit filius, vel filia,
vel cæteri ipse parens ex manu-
missione tutela eius nanciscitur.*
iuxtà quem vidimus decisum
per Tribunal M. C. inter D. Fa-
britium Milanensem, & Baro-
nem Crucifiæ, per quam fuit
declaratum validum secundũ
decretũ, quod petebatur nullũ,
ex quo non fuerat citatus filius
dicti Baronis, cui ipse feudũ re-
futauerat; visum enim fuit, suffi
cere ipsum patrem citatum fuis
se latè Mastril. *decis. 82. n. 2.* post
alios, quos allegat.

Quid autẽ, si iusta de causa
filius in potestatem patris redu
25 catur, forsan donatio † iàm fir-
mata reuocari etiàm poterit?
Existimo non reuocari, eo ipso
quod pater ex eodem capite
quod reuocat emancipationẽ,
nolit quoque donationem re-
uocare; nàm si velit, nulli du-
bium est, posse; cum ob easdem
rationes, proptèr quas emanci-
patio retractatur, per easdem
quoque donationes reuocen-
tur, triplici enim occasione hoc
26 conceditur † primò ob dene-
gata alimenta, de quo Surd. *tit.
8. priuil. 65. n. 5.* alijq; per Giurb.
d. c. 3. gl. 8. n. 17. secundò ob vio-
lentã manus iniectionem, vt p
Syluestr. *in sum. verbo, emancip.
§. pen.* Rebell. *de obl. iust. p. p. lib. p.
q. 8. n. 60. vers. 7.* Surd. *d. priu. 65
n. 57. tit. 8.* Giurb. *ibi. n.* 20.

Tertio demũ si quo verbo,
vel

TRACTAT. PRIMAE

DISCVRSVS SECVNDVS

PARTICVLA OCTAVA.

ARGVMENTVM.

DOnatio confirmatur per iuramentum inter patrem, & filium, cuius efficacia traditur, statuti de continuanda possessione aliqua traduntur, an requirat declarationem, & procedat contra cohæredem, & quanto tempore duret, & operetur: Clausulæ solitę apponi, quandò habeantur pro appositis in instrumento. Donatio cum clausula reuocādi, cuius sit naturę, & quandò censeatur reuocata. Clericus vel alius quando dicatur stare in quasi possessione franchitiæ Facultas reuocandi an possit ad libitum exerceri, & an transeat ad hæredes. Et quādò censetur reuocata per hypothecā.

SVMMARIA.

1 *IVramentum confirmat donationem inter patrem, & filium in potestate, vt per multas decisiones probatur, sed vide. n. 27.*

2 *Vsusfructus rei donatæ censetur remissus, ex quo per iuramentum filius habetur vti perpetuò emancipatus.*

3 *Donatio iuramento firmata vadit ad heredes donatarij, & non redit ad donantem, si donatarius præmoriatur.*

4 *Iuramentum supplet præsentiam donatarij, ad effectum irreuocabilitatis, quod intelligervt stati,*

5 *Iuri acceptandi donationem, an spatio triginta annorum præscribatur.*

6 *Iuribus facultatiuis præscribitur spatio 30. annorum.*

7 *Statutorum de continuanda possessione uis adducitur.*

8 *Declaratione opus est in herede, vt censeatur effectiuè talis, stante statuto continuante possessionē, secundum Ant. Fabr. quod declara*

clara ut infrà.

9 *Statutum continuans possessionem, an operetur post 30. annos, si hæres non adierit infrà dictum tempus, & n. 15.*

10 *Hæres nec verbo, nec opere, necesse est ut declaret se velle hæredē esse, ad hoc ut statutum de cōtinuanda possessione operetur.*

11 *Statutum tempus mortis respicit, & non declarationis, respectu possessionis, licet secuta declaratione incipiat quis esse hæres necessarius.*

12 *Operatur etiam in præiudicium cohæredis ex parte instituti, si totam hæreditatem adierit.*

13 *Retrotrahitur ad tempus mortis secundū Intrigl. & alios suprà.*

14 *Lapsus 30. annorū stante statuto prædicto, nō operatur, nisi forsā in rebus corporalibus, imò decē annor. secundū aliquos, & n. 17*

16 *Facit cessare ea, quæ disputātur de tempore dato ad deliberandum.*

17 *Operatur quandocūq; respectu incorporaliū, in quib. nō datur timor repulsæ, nec datur uera possessio, nisi ex usucū pacientia hæredis.*

18 *Hæres adhoc ut cēseatur exclusus à beneficio statuti de cōtinuāda possessione circa corporalia, dēt scire hæreditatē sibi delatā, cuius sciētia probatu difficilis reputatur.*

19 *Donatarius cēsetur donationē acceptasse pluribus modis, qui referūtur*

20 *Iuramētū an cēseatur de stylo appositū in instrumentis publicis.*

21 *Clausulæ apponi solitæ de stylo, habētur prò appositis, & ex talib. instrumētis debet uia executiua concedi, ac si clausulas continerent, maximè stante cetera rio.*

22 *An cēseātur apposita, uel possint apponi in scriptura priuata, puta in capitulis matrimonialib. & ā habeātuiā executiuā, et n. 24*

23 *Nō possunt à partib. apponi in scriptura priuata; sed tātū à notario*

25 *Iuramētū habet uicē stipulationis, et ratiō assignatur, sed cōtra statū.*

26 *Stipulatio suppletur fauore alimentorum, & dotis, etiàm quò ad uiam executiuam in instrumento contentam.*

28 *Donatio iuramēto firmata nō expectāt mortē patris, nec reuocatur premoriēte donatario, sicut alie.*

29 *Donationes, quæ certis modis cōfirmātur inter patrē, et filiū, an antè cōfirmationē tacitè reuocētur.*

30 *Cum pacto reuocandi an æquiparentur alijs, circà quod tacita reuocatio sufficiat.*

31 *Donās si hypothecauerit donationē reuocabilem, an censeatur reuocass. & quid si ad cautelā adiecerit clausulam constituti.*

32 *Constituti clausula non immutat naturam contractuum, si talis sit, per quem dominium non transfertur uti censualis.*

33 *Donatio cum pacto reuocandi, an censeatur reuocata per clausulā cassans, in testamento appositā.*

34 *Clausula reuocandi non facit, quin donatio dicatur irreuocabilis, nec fraus ex hoc argui potest.*

35 *Pecunia destinata ad emptionē redditūū indicatur uti īmobilis, etiā si*

tract. 1. disc. 2. part. 8.

si ex fructibus colligatur, etiam in pecunia Ecclesiæ.

36 *Vnicus actus constituit clericum in quasi possessione franchitiæ quò ad manutentionem obtinẽdam, & alia remedia possessoria intentanda.*

37 *Actus possessorius quandò dicatur controuersus, & turbidus remissiuè.*

38 *Facultas reuocãdi donationem, an reducatur ad arbitrium boni viri.*

39 *Hypotheca an decidant reuocata donatione per pactũ appositũ.*

40 *Alienatio dominij, & illa, quæ fit per hypothecã an æquiparentur.*

1 DEmùm confirmatur hæc donatio iuramento,† secũdùm veriorem opinionem de qua Iulius Clarus §. *Donatio q. 8. circa fin.* qui annuit contrarium teneri non posse sine imputatione fatuitatis, mille more suo retulit Fontanella *clauf. 4. gl. 7. p. 2. nu. 57. fol. 112. ex impressis vltrà montes,* vbi sex curiarum decisiones coaceruat, grationo politanæ videlicet per Guido. Papæ *decis.* 146. Pedemontanæ per Thessaur. *decis.* 32. Barensis per Viuium *decis.* 514. *n.* 34. *lib.* 4. & 421. *lib.* 3. vbi testatur de Rota Florentina, & Senensi, Neapolitanæ per Francũ *decis.* 59. & Sebusianæ per Præsidẽ Ant. Fabr. *C. de donat. intèr vir. & vxor. definit.* 2. & *de donat. definit. p.* addo Senat, Mantuani p Surd. *decis.* 154. & Cameræ Imperialis per Bernard. Greue *lib. 2. conclus. 2. ad practicam ipsius Cameræ,* & de nostris Curijs idẽ testari possum, quod hoc indistinctè admittitur, tàm intèr patrem, & filium, vt annuit Mastr. *decis.* 211. *n.* 11. latè Intrigl. *decis.* 14. *n.* 20. *Milan. decis.* 3. *n.* 88. & 89. *lib. 2. fol. 26. à tergo,* quam intèr virum, & vxorem idem Milan. *decis.* 7. *num.* 89. *lib. p. fol.* 40. accedit demùm Rotę Romanę auctoritas in vna *Romana donationis coram Penia anni* 1592. & in alia *Oesina fideicommissi de Giorginis* 1604. *coràm eodem Penia,* & in alia *coràm Card. Ludouisio Fanensi Saluiani* 1612. *in impressis decis.* 563. *nu.* 7. Rota *in nouiss. decis.* 346. *n.* 5. *p.* 4. ratio iudicio meo, est illa, quod intèr patrẽ, & filiũ nè obligatio contrahatur, ius ciuile resistit, quod debet cedere iuri diuino, ob metum periurij incurrẽdi, vndè ex hoc reputantur extranei. hinc neq; vsusfructus spectat patri in huiusmodi bonis, nisi pro tẽpore quò filius durat minor, quo casu ratione administrationis illũ cõsequetur; ea ratione quod statim filio emancipato, pater efficitur eius tutor legitimus, durante ætate minori, Mastril. noster *decis.* 82. *n.* 12. cum alijs suprà allatis, particula antecedẽti; cessante verò minori ætate, ex quo iuramentum operatũ fuit emancipationem: vt supradiximus,

mus, & illam perpetuam, vlus-
2 fructus † rei donatæ censetur remissus, & ità concordarem opiniones dissidentes, Annæ videlicet *allegat.* 73. & *Milan. dicta decis.* 3.*n.* 89.*&* 90. qui noluit hoc percipere, vt ità dicā, cum fuerit homo non infelicitèr doctus, de qua disputatione aliqua tradit Philipp. Paschal, *de virib. patr. potest. p.p. cap.* 3. *nu.* 56. quos post hęc scripta visus, allegat, & sequitur D. Giurba *cons.* 44. *nu.* 27. quæ procedunt, vt prefati admittunt, etiàm pre-
3 mortuo filio donatario, † vt ex dictis decisionib. firmat Fōtan. *ibi. n.* 62. & latè defendit Robles *de repræsentat. lib.* 2. *c.* 23. *nu.* 45. post Sances *de matr. lib.* 6. *disp.* 34. reprobans contrà sentiētes.

Ampliatur hęc conclusio, vt non solùm validet donationē,
4 sed etiàm supleat præsentiam † donatarij, ad effectum inreuocabilitatis, vt probat per Gloss. *in Canone quoties cordis oculos, p. quæst.* 7. Bart. *in l. si quis pro eo. num.* 4. *de fideiussor.* Afflict. *decis.* 135. *&* *decis.* 164. Thesaur. *decis.* 70. *num.* 8. Ant. Faber *in Cod. de donat. in lib.* 8. *titul.* 34. *definit.* 3. *fol.* 700. mille per Fontanell. *claus.* 4. *nu.* 14. *& seq. & claujul.* 6. *gloss.* 1. *p.* 1. *nu.* 29. dummodò iuramentum sit promissorium, de quo Guttier. *in c. quamuis pactum de pact. in* 6. *num.* 35. *& in tractatu speciali p.* 1. *cap.* 8. Rota *d. decis.* 346. *nu.* 8. *in nouiss. in p.* 4. *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 8. *fol.* 201. mille, quos refert D. Anton. Amat. *in suis resolution. cap.* 30. *n.* 9. *tom.* 1. cuius allegatione contentus ero, solummodò addo insignem doctrinam Francisci Molin. *de rit. nuptiar. lib.* 3. *cap.* 82. *à nu.* 13. *vsquè ad fin. fol.* 337. qui post relatas hinc indè opiniones, ità discurrit, quòd si respicimus ad iurātem, certum est, ipsum cogi obseruare, si aliquid promiserit, etiā nulla interueniente acceptatione illius, cui promissum fuerit: aliàs contemneret religionem iuramenti: sed hoc non est vsq; adeò efficax, vt non possit promissa reuocare, dum videt donatarium, vel eum, cui promisit non acceptare, vndè declaratio eius voluntatis requiritur, qui si acceptet, retrotrahetur acceptatio ad tempus promissionis: si verò refutet; habeatur prò non facta; aliàs beneficium conferretur in inuitum; ideò hæc declaratio expectanda est; hoc est quod in summa videtur ipse tenere, dicens quod ab alio non fuerint vsque adhuc expensa, neque animaduersa.

Sed an huic iuri acceptādi donationē aliquo tēpore præscri-
5 batur? † prò affirmatiua facit quòd omnibus iuribus faculta-
6 tiuis præscribitur spatio † triginta annorū, put in hęreditate adeūda legato petēdo legitima obtinenda latè discurrit Honded. *cons.* 83. *per tot. lib. p.* & nos latè

latè pro D. Cæsare Tornainbene contra Margaritam Guerrano, *per text. in l. licet.* vbi Bald. & cæteri scribentes *C, de iure deliberandi.*

Contrà verò, quod nullo tēporis lapsu donatarius submoueatur, facit, quia donans stante iuramento adhibito, prohibitus est reuocare tàm verbis, quàm facto, quòd vna vice promisit, Deo Optimo Maximo de medio existente, vndè dum nō reuocat, semper donatarius potest acceptare, & acceptatio retrotrahetur ad tempus donationis, dum actus fuit ab initio perfectus.

Et ita in simili dicebam de hærede adeunte hæreditatem,
7 in loco vbi vigent statuta, † quæ ipso Iure absque facto hominis continuant possessionē defuncti in hæredem; nàm declaratione subsecuta, retrotrahitur ad tempus mortis defuncti, & interim statutum suum effectum operatur, adeò vt non sit dare medium intèr aditionē, & mortem, nec momento hæreditas vacasse dicatur, vt latiùs videri potest, per ea, quę scripsi prò D. Petro Migliaccio contra Vincentium Pilo Marchionem Marinei, & licèt aduersus prædicta videatur facere doctrina Antonij Fabri *in Cod. tit. dē acquir. possess. defunit. 5. nu. 6.* adducta ex parte dominorum Aduocatorum dicti de Pilo, dum dicit, quod statutum non operatur ipso iure, ità, & taliter
8 quòd declaratione † opus non sit, verum enim est, quod requiratur, aliàs statutum faceret quē hæredem necessarium, quid enim, si institutus hæres esse nollet? ex quo videtur firmasse, quòd interim nil operetur, & fortiùs quandò intèr mortem defuncti, & aditionem tantum tempus intercedat, quantum sufficit ad excludendum quem ab huius statuti beneficio, pròut
9 sunt anni triginta † qui transierant in casu proposito, ad latè tradita per Rotam *in decis. 307. n. 13.* apud Card. Ludouisium, videtur enim eo casu hæres voluisse se abstinere, & nolle vti beneficio dicti statuti, pròut etiàm fuit firmatum in alijs decisionibus Rotalibus, ibi per Addentem citatis; & videtur sentire Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 9. nu. 47.* post alios, quos refert.

Attamèn credo non resistere conclusioni iam dictæ per nos firmatæ, tàm in terminis acceptationis, donationis, de quibus loquimur, quàm in terminis, de quibus in dicta causa agebatur; etenim certum est, quod sicut donans donatariū, ità statutum hæredem necessarium non faciat, sed conseruet ei illæsum beneficium abstinēdi, adeò quòd semèl declarante nolle se esse hæredē, hæreditas

incipit iacere; sed non ex hoc sequitur, quod interim antè declarationem hæreditas possit quoquo modo dici iacens, stante statuto, ex quo illud operatur effectum, consummatum fictæ apprehensionis, quæ prò vera habetur, opere, nec verbo
10 quidem interueniente †; vt benè declarat Fontanella *d. claus. 7. gloss. 3. par. 3. n. 2. cum sequent.* & de nostratibus Giurba *ad cõsuetud. Messan. cap. 21 gloss. 6. nu. 21. ad medium fol.* 418. quod aduertens Faber dicto loco *in gloss. vltima.* ità se ipsum explicat, vt dicta per eum huic opinioni non contradicant, ibi [quod acquiratur etiam ignoranti, & citrà animum possidendi, cum alioqui necessarius sit animus ad acquirẽdam possessionem] nec negat in discursu, quòd secuta demùm declaratione, retrotrahatur ad diem mortis, nec momento iacuisse existimetur.

Vndè potius Faber facit prò conclusione per nos firmata, quam contrà; non enim rectè ex eius dictis infertur, quòd declaratio requisita, suspendat dispositionem statuti, vt possit per alium adiri, quasi iacens, antè declarationem; nec sub prætextu, quòd posteà competant hæredi interdicta possessoria; etenim hęc remedia competere, potiùs confirmant iàm dicta, quia non possunt dari, nisi supposito quod hæres absque alio facto, vel verbo tunc temporis possidebat; sensus est ergò verborum Fabri, vt alibi diximus, hęreditatem sempèr haberi pro adita ad fauorem hæredis, scripti, vel proximioris,
11 & quòd statutum tempus † mortis respiciat, & non declarationis; ex quo fit, quòd declaratio retrotrahatur ad tempus mortis, etiam in præiudicium tertij; & indè incipit esse necessarius hæres, qui erat voluntarius; ideò dicebam, quòd, aut agimus de possessione, & illa statim continuatur absque declaratione; aut agimus ad hoc vt habeatur prò hærede irreuocabiliter, & requiritur declaratio; diximus retrotrahi in præiudicium tertij, addendum est etiàm si talis tertius hæreditatẽ licitè, & iure permittente, adijsset, vt puta quia esset cohæres, qui occupasset possessionem to
12 tius assis †; ità ex Bart. *ind. si quis prò emptore. à n. 45. D. de vsucap.* in terminis tenuit Bongiorn. *cons. 6. nu. 98. & seq. intèr consilia diuersorum siculorum apud Petrũ Lunam impressorum*, & quod declaratione subsecuta, retrotrahatur ad tempus mortis, fuit
13 practicarũ † in Regno in causa gruttarum, de qua scribit Intrigliol. *decis. 42.*

Nec faciebat, quod stante lapsu triginta annorum censetur declaratus animus, & inducta repudiatio etiàm dicti bene-

neficij statutarij, quia fortè hoc procederet, quandò hæreditas haberet corpora respectu naturalis possessionis, seu † cor-
14 poralis insistentiæ, in quibus terminis loquuntur Barz. *decis.* 48. *num.* 18. Gratus *conf.* 80. *nu.* 18. Ambrosin. *decision.* 20. *lib. p.* Rota per Farinat. *decision.* 763. *vol.* 2. *&* *decision.* 97. *volum.* 3. Fontanell. *dicta clauf.* 7. *gloss.* 3. *num.* 47. in quibus terminis per multi etiàm tenent, decem annorum lapsum sufficere. Cancer. *variar. resolution. cap.* 7. *nu.* 29. *titul. de restitution. spoliator.* Cost. *de fact. scient. & ignorant. centur.* 2. *distinction.* 87. *num.* 7. *Rot. in decision. prædicta* apud Ludouis. 307. licèt contrà prædictos, quod imò nullo tempore
15 præscribatur, † videatur relatis omnibus tenere Fontanell, loco citato, & tenuit apertè Bald. *in consil.* 225. *lib. primo*. ea ratione, quia aduersus possidētem præscriptio non datur *l. ma lè agitur.* 2. *Codic. de præscript. triginta, vel quatraginta annorum,* cum vulgaribus, & aliam rationem assignat Bimius *conf.* 247. *num.* 8. *vol.* 3. & faciebat additio ad Alex. *conf.* 89. *lib.* 2. relata per Tusch. *conclus.* 626. *nu.* 16. *&* 628. *num.* 8. *verbo, statutam* dum dicit, quod stante hoc sta-
16 tuto † cessat tempus datum ad deliberandum.

Cæterùm quidquid sit de prædictis, in casu illo, de quo quærebatur: hæreditas consistebat in redditibus annuis, &
17 sic in bonis incorporalibus, † in quibus non cadebat consideratio naturalis, & corporalis, nec possidens timere poterat posse repelli, sed requirebatur vsus aduersarij cum ipsius hæredis patientia. Bertazol. *conf.* 17 *num.* 70. *in ciuilibus* quem sequitur Gratian. *discept.* 113. licèt falsò eum alleget *in cōsil.* 47. quòd impressoris vitio attribuo. Rot. per Farinat. *decis.* 404. *nu.* 7. *vol.* 5. & Fontanell. *dict. clauf.* 7. *gloss.* 3. *parte* 9. *fol.* 540. qui iure optimo dicit, ex hoc periclitari duas decisiones Senatus per eū ibi relatas, quæ his stantibus, nullo iure substineri possunt.

Itèm in terminis rerum corporalium certū est, quòd requi-
18 rebatur scientia † in hærede non declarante infrà tèmpus prædictū, quòd hæreditas sibi competebat; vt dicit Costa ibi, & declarat D. Addens ad Ludouis. quia aliàs possessio non habetur prò derelicta, nec potest dici quòd hæres non ingrediendo, suspicatus sit posse repelli, & ideo habeatur prò spoliato; quia non potest dari suspicio vbi hæres penitus ignorabat hæreditatem sibi delatam.

Hinc, ait ipse; quod ex quo difficile est in Rota probare hanc scientiam, illa doctrina non potest ità de facili practicari,

cari, quod mihi placet, nam si habens prò se statutum, videat alium possidere, & non declaret velle vti eius beneficio, & hæreditatem habere, sciens eã sibi competere, clarũ est, quòd tacitè videtur nolle se esse hæredẽ, & se abstinere, iuxtà quæ fuit decisum de anno præsenti 1628. dum hæc perpolirem in causa prædicta de mense Octobris, & posteà remedio contrarij imperij de mense Augusti 1629. concludo ad negotium redeundo, quòd sicuti hoc statutum, durante tempore, quo hæres non declarat, operatur suum effectum, ad hoc vt possessio nullo iure possit ab alio occupari, ità in terminis Molini non possit reuocari donatio, donec voluntas donatarij explanetur, vel colligatur non ex solo lapsu tanti temporis, sed ex alienatione rerum donatarum ipso sciente, quibus non interuenientibus ratione iuramenti donans ligatur, ac si acceptatio interuenisset.

Censetur autem donatarius
19 † acceptasse, si ex donatione agat, vel eius virtute aliquid soluat, vel exigat, ad *l. paulus respõdit. §. D. rem rat. haber.*

Cæterum an iuramentum
20 † in Regno censeatur appositum de stylo, nulla iudicio meo est controuersia in publicis instrumentis, vbi notarius censetur rogatus apponere omnia *tract. 1 disc. 2. p. 8.*
21 apponenda, † vt deducuit ex nostratibus *Milan. decis. 13. nu. 73. lib. 2.* Crass. *de except. cap. 10. num. 42.* Mastrill. *decis. 250. nu. 62.* Muta *ad Rit. 121. num. 2. fol. 204.* addo Menoch. *cons. 37.* Surd. *decis. 223.* Fab. Ann. *consil. 53. nu. 25.* post Grammat. *decis. 103.* vbi Didacus de Mari mille cumulat Marta *de claus. p. 4. claus. 13. fol. 582.* vbi decisum in Rota Barz. latè *decis. 108. nu. 17.* & est res indubitata, stante opusculo impresso de mandato Magni illius Marci Antonij Columnę, quod cæterarium appellant, vbi omnes clausulæ solitæ apponi cum suis cæteratis extensis sunt impresse, licèt relinquatur stylus vnicuique notario superaddendi alias obligationes, & renunciationes, nõ autèm minuendi nisi de voluntate partium, quæ in tantùm habentur prò appositis, in quãtum per peritos Iudices virtute talis instrumenti continentis aliquam obligationem, non obstante non sit de contentis in ritu conceditur executio, etiã quòd deficiant clausulæ prædictæ, ex quo, tamquàm eã quæ sunt de stylo habentur prò appositis, vt prædiximus. Ideò malè facerèt Iudex, si executioni non deferret, per ea, quæ tradit Grass. *de excep. dicto cap. 10.* vbi videtur increpare Iudices contrarium attentantes, iuxtà quę ego obtinui prò Don Fràco

Cele-

Celesti contrà D. Iuliam Spatafora Baronissam Sancti Fratelli, in qua dubitabatur, an quia non se obligauerat simplicitèr, sed tantùm baroniam prædictam, in casu quo ad eam perueniret, censeretur in dicto casu se obligasse cum via executiua, & prò affirmatiua allegabā prædicta; licèt posteà in Consistorio succubuerim, cum reseruatione iurium in causa hypothecaria; quæ quidem decisio nescio quomodo possit sustineri, expectamus quid sentiant Iudices causarum delegatarū, [adde quod sub die Septembris 1629. per M.C. sedis criminalis concorditer fuit confirmata prima decisio ad fauorem cliē tis, quo ad viam executiuam] dixi in publicis instrumentis; anceps enim quæstio est, an iuramentum ceteræque clausulæ censeantur appositæ in scriptu-
22 ra priuàta, † puta in capitulis matrimonialibus, quæ intèr priuatas scripturas vim instrumenti secundùm aliquos obtinent, si datæ sint notario ad conseruandum, vt ex nostratibus refert D. Anton. Amat. *resol.* 8. & post hæc scripta visi D. Franc. Anton. Costa *cons.* 19. *nu.* 11. & 12. vbi decisum pluries, & Castill. *decis.* 211. *n.* 7. *cum seq. to.* 3. in quo ego in vna donationis proptèr nuptias, vertente inter Hierardum de Honofrio, & Vincentium eius fratrem, cū donatio inserta fuisset in capitulis matrimonialibus; dixi non subintelligi, eo quòd nil differūt ab alijs priuatis scripturis; extrà quam quò ad viam executiuam moribus nostris receptam fauore tātummodo dotis, nec si partes illas ibi inseri fecissent; Nequè enim eis licet notario omisso, publicum intèr
23 se instrumentum conficere; † Rebuff. *de chirografis, & schedulis in præfatione n.* 2. Carpan. *ad statut. Mediolani cap.* 96. *n.* 7. & 8. Trojs. *supèr Rit. Neapol.* 166. *nu.* 12. ex nostris Cumia *ad Rit. Siciliæ* 6. *ordine suo. nu.* 9. Castill. *decis.* 109. *num.* 35. D. Antonin. Amat. *dicta resolutio.* 8. *num.* 13. ideoque, & si notarius censetur rogatus apponere clausulas prę dictas, hoc euenit quia supponitur in eo potestas apponendi, supèr qua fundatur tacitus rogitus, seu dicamus mandatum; at in capitulis matrimonialibus intèr partes conditis, cum deficiat potestas, multo minùs prę sumi potest mandatum, quia dirigi non potest nisi notario; vndè si certum est, quòd non possunt partes expressè illas apponere certissimum esse debet, quod si non apponantur, non possunt haberi prò appositis, ne aliàs tacitū operaretur plusquàm expressum, & ne due fictiones concurrant circa idem subiectum ad tradita per Mastrill. *decis.* 277. *num.* 65. & per

per nos *par. 6. in appendic. nu. 9.* huius discursus.

Vndè quidquid sit de disputatione Amati, de via executiua his capitulis deneganda, cuius opinio licèt verior esset de iure communi; attamèn ex eo sequi non potest, quod inductus est mos ità iudicandi, vti per allegatos per eum videri potest, cui contradicere periculosum existimo dum ius non repugnat attento responso I.C. *in l. filius D. ad l. Cornel.* vbi docuit nos, nòn quærendum esse vlterius, vbi constet de censura superiorum, ibi *sic enim inueni senatum censuisse*, & fortius imperatoris præcepto id expresse disponente, in *l. 1. C. quæ sit longa consuetud.* ibi *præses prouinciæ prouinciæ probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem controuersiarũ genere seruata sunt, causa cognita statuet*: adiuncto altero text. in *l. 3. §. de edific. priuat.* & stante maxima æquitate, qua hæc consuetudo roboratur, sine dubio nostra opinio procedit, vt non iuramentum, nec constitutum, aliaque pacta de non opponendo, & ad discursum

24 haberi possint prò appositis † in huiusmodi capitulis, supèr quibus videndus est Pappon. *in consil.* 40 & circà dicta pacta de non opponendo, & ad discursum non me retrahit, quòd contrarium fuerit, quandoque decisum in his supremis tribu-

tract. 1. disc. 2. par. 8.

nalibus prò Michaele Sismũdo contra Don Gasparem Statella Baronem Mellis in ventre de anno 1624. quia dicta decisio ex prædictis videtur periclitari & licèt processerit fauore dotis; attamèn satis constat, dotem in hoc nullum habere priuilegium, cum satis superque sit, viam executiuam ei concedi, dum in priuata scriptura fuerit constituta, vel promissa, & ita respondebis si placent iam dicta ad *Decisionem* Castill. 211. nuper impressam, vbi de dicta causa meminit, cætera verò habes penès Amatum ibi, qui benè, & fundatè quęstioné disputat, & resoluit.

Ideò ad principale dubium redeũdo, ex alio capite fundari potest iuramentum acceptationem supplere, quia videlicet il-

25 lud vicem obtinet † stipulationis Roland. bellè post multos *consil.* 19. *à num.* 29. *vsque* 32. *lib. primo.* Afflict. *decision.* 135. post alios Cancer. *var. cap.* 7. *num.* 266. *parte* 3. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 24. *in principio* Mancin. *de effect. iuram. cap.* 23. *numer.* 3. *&* 173. *numer.* 13. Crass. *in prælud. nu.* 80. *de except.* Fontanell. *clauf.* 4. *num.* 16. *fol.* 57. Turrett. *consil.* 60. *num.* 15. Barz. *decis.* 26. *num.* 11. qui quã plures alios cumulat Magon. *decision.* 39. *num.* 12. in Florentinis allegat Gabriel *de verbor. obligat. conclusion. prima num.* 69.

latè

latè Gallus, *conſ.* 108. *nu.* 17. *& ſeq.* nouiſſimè Theodor. *allega.* 15. *n.* 29. quæ doctrina eſt cano nizata per Rotam *in deciſ.* 346. *n.* 7. *lib.* 4. *fol.* 181.

Ex quibus non obſcurè deprehenditur, hanc eſſe communiorem opinionem, quod nec negauit ſagax Giurba *deciſ.* 62. *n.* 30. vbi contrarium tenet fretus authoritate nudi, Beroij. *conſ.* 199. *n.* 4. *lib.* 1. & licèt, vt verum fatear, † viderim multas deciſiones emanaſſe iuxtà eius opinionem, & aliquas me aduocato, maximè nouiſſimè inter Don Ferdinandum Mariam Curelli nepotem meum, & D. Gaſparem Platamone Vrbis Catinæ de Anno 1627. in M. C. ità vt contraria opinio raro, aut nunquàm fuerit in hoc Regno amplexa, & magna eſt vis conſuetudinis in iudicando, attamen ſtante auctoritate tot virorum, & deciſionum, eorumque fundamentis fortè non male faceret, qui contrarium attẽtaret decidere, ſi aliud non obſtaret, quàm conſuetudo prædictà, vt in ſimili tenet Fontanell. *clauſ.* 7. *gloſ. p. par.* 2. *à nu.* 51. *vſque* 57. *fol.* 395. quando videlicet repugnat iuris diſpoſitio. Sicut è conuerſo ſi aliqua adeſſet dubietas in meritis, ità vt altiori indagine opus eſſet, non recedere ab opinione Giurbæ.

Primà verò opinio quæ Beroio aduerſatur ſequẽda omnino eſſet in materia alimentorũ 26 † vel dotis alteriuſuè piæ cauſæ iuxtà doctrinam Cordubæ in *l. ſi quis à liberis.* §. *vtrum nu.* 24. *D. de liber. agnoſ.* ex alijs, quos ſequitur Surdus. *de aliment. priuil.* 73. *n.* 4. iuxtà quorum opinionem ego conſului, & obtinuiſſem in Sancto Officio, Conſultore Domino Ortulano, prò D. Bartholomeo Curelli contrà Michaelem Siſmundo, qui in contractu matrimoniali ſuſceperat in ſe onus ſoluẽdi alimẽta dicto Don Bartholomeo abſenti, & notario non ſtipulante, niſi Cõuentus cognita difficultate, votata iàm cauſa, agnouiſſet bonam fidem, & alimenta ſoluiſſet.

Non obſtant modò tenẽtes contrariam opinionem, donationem hanc videlicèt intèr patrem, & filium iuramento non 27 firmari, † quia præualuit contraria opinio, adeò vt nefas ſit, contrarium attentare, vt in ſpecie vnum ex modernioribus, qui hoc tenere viſus fuit, increpat Fontanella dicta *clauſ.* 4. *gl.* 7. *par.* 2. *num.* 56. *& ſeq.* quod ego facere non audeo, dum intèr contrarios video ità tenere Anton. Fabr. *de error. decad.* 41. *e.* 4. Schifordegh. ad Anto. Fabr. *tracta.* 15. *quæſt.* 4. Scipio. Gentil. *lib.* 3. *titul. de donat. intèr vir. & vxor. cap.* 25. & quamplures alios maximè authoritatis viros relatos per Robles *dicta lib.* 4. *c.* ... 23.

23. *num.* 40. Hoc tantum dico, quod in iudicijs, vbi pietas præ oculis habetur, adducenda nõ est, prout nec ipsemet Faber eã in iudicando secutus fuit, prout videri potest in suo *Codice titul. de donation. definit. p.* quod etiàm euenit Cardinali Mãticæ, dum *in libro* 21. *tit.* 8. *de tacit. et ambig.* volens ostendere eius ingenij acumen prò negatiua tenuit; secùs vero dum esset auditor, decisit; cuius argumenta satis speciosa sunt, vt adducantur in scholis, dum in curijs allegari non possunt.

Habes iàm quinque modos per quos donatio intèr patrem, & filium à principio inualida firmitatem recipit, restat videre, an in primis quatuor casibus, mortis videlicèt, deportationis, professionis, & emancipationis antè eorum euentum reuocari possit; nàm in quinto casu vbi iureiurando firmata
28 sit; statim valida efficitur, † & per consequens irreuocabilis, vt declarat Fontanell. *dicta cla.* 4. *gl.* 7. *p.* 2. *nu.* 57. *fol.* 112. in tantùm quòd etiam præmoriente donatario in casu prædicto firma remanet, quod secus est in alijs, in quibus si filius præmoriatur, donatio irritatur; Mantica post alios *dicto lib.* 21. *tit.* 9. *&* 10. Robles *ibi. n.* 45. *&* 47.

Et quidem sequẽdo sempèr communes opiniones, vt soleo,
29 respondeo reuocari posse, † non solùm expressè, sed etiàm tacitè; textus est de iure canonum expressus *in cap. vltimo de donat. inter vir. & vxor. ibi si reuocetur ab eo tacitè vel expresse,* & de iure Cæsarum, *in l. cum hic status* 33. *D. eod. tit.* Pater Molin. *disputat.* 289. *nu.* 11. *vers. secundus euentus.* Card. Mantic. *in dicto tract. lib.* 21. *titul.* 9. *&* 10. vbi recenset quamplures modos, per quos censetur donatio tacitè reuocata, aliosq; adducit Menoc. *de præsumpt. lib.* 3. *c.* 23. egregiè P. Sances *de matrim. lib.* 6. *quæst.* 15. *per tot.* vbi nil omisit, Fontanella *dicta claus.* 4. *gloss.* 9. *par.* 5. *nu.* 190. *fol.* 225. Anton. Faber profundè more suo in *secunda parte de erroribus decad.* 46. *error.* 7. quorum allegatione contentus ero. poteris enim vbi quæstio occurrat ad eos accedere.

Non omittam quod quamplures casus per prædictos collecti, videtur quod applicari possunt donationibus illis, quæ licèt irreuocabilitèr fiãt; pacto tamèn reuocari possunt; idem enim videtur operari pactum adiectũ, quod natura ipsa operatur, vt aliqui ex præcitatis tenent.

Sed contra credo verius esse, vt in his, nisi expressa volunta-
30 tis testatio interueniat † nunquàm censeantur reuocatæ, nã illa reseruatio reuocandi non facit, quin donatio sit irreuocabilis; ideoque sicuti expresso

pacto

tract. 1. disc. 2. p. 8.

pacto opus fuit, vt reuocari possit, ità expressa reuocatio interuenire debet; Glossa notabilis *in l.fin.* §. *Lucius Titius. in verſ. perfectam. D.de donat.* additis his, quæ benè discurrit Fontanella *dicta clauſ.4.gloſſ.9.par.5.n.19.& cum plurib. ſeq. fol.126.* vbi addùcit, vltrà Antonij Fabri defnitiònem distinguentem intèr vtramque donationem; plura Senatus Cataloniæ placita; videndus est etiàm idem Ant. Faber *de error. decad.46. error.17. num.8.* vbi explicat casum, quandò in donatione traditio interuenit, an eo casu noua traditio desiderari debet, vt censeatur reuocata, putà quod alteri res vendatur, legetur, vel donetur, & resoluit affirmatiuè, quod placuit Moltes. *in additionibus ad tit. de renunciationib. q.10.n.9.* Tappiæ *deciſ.2.nu.38.01 fol.120.* neque enim ex eo quod rem donatam hypothecæ subiecerit reuocasse † censendum est,
31 potest enim donatarius se ab illa eximere solutione eius summæ; prò qua supposita fuerit, hęres verò donatoris in hac specie illud consequetur, vt bona hæreditaria tantò minus onerata sint; quanto plus donatarius solutus fuerit, quod verum existimo, si donator in indiuiduo rem donatam hypothecauerit, & illam quidem solam; etenim aliàs hæres tenetur lucræ, ad text. in *l. ſi res obligata. 60. D. de legat. 1.* cum alijs per me adductis in responso prò Don Balthassare Vintimiglia, & latius in *ſecunda tract. diſc. p. ſpeciali. 29.*

Quid autèm si fauore obligationis donator adiecerit clausulam constituti, vel precarij, quæ vim traditionis obtinent, vt in principio huius tractationis memini dixisse; an videatur reuocasse, & puto respondendum negatiuè; hæ enim clausulæ sunt appositæ fauore obligationis, & ad eius corroborationem, & ideo non alterát naturam contractus, sicuti dici-
32 mus in contractibus censualibus iuxtà formam bullarum, & pragmaticæ, quòd clausulæ appositæ translationis dominij bonorum subiugatorum, non alterent contractum, nec faciát transferri in emptorem census possessionem nec dominium bonorum subiugatorum. Petr. de Gregor. *ad bull. quæſt.7. nu.8.* Milan. *deciſ.9. nu.139. p.2.* Roderic. *de ann. redd. lib.2. q.7. n.17* & alij. Cæterum an hæc donatio censeatur reuocata per clau-
33 sulam, † quæ frequentèr apponitur per notarios in testamentis. ibi *caſſans, & reuocans, atque annullans omnes alias diſpoſitiones, &c.* magna fuit controuersia olim, dum essem in patria, in qua ego intrepidè respondi non censeri reuocatam donationem intèr viuos, etiàm cum

facultate reuocandi, dum alia voluntatis mutatio non apparebat: allegabam celebrem illam Anton, Fabr. *definit.* 20, *tit. de reuocand. donation.* Anto. Monach. *decis. Bonon.* 71. *n.* 64. *vers. demum*; quibus accedit post dictam causam visus Molin. de *rit. nuptiar. lib.* 3. *quæst. p. nu.* 45. illa enim clausula est referenda ad donationes causa mortis, vel ad illas, quæ licet sint intèr viuos; attamèn ratione personarum, iudicantur ad instar donationum causa mortis; non autẽ ad donationes intèr viuos, quæ

34 continent facultatem † hanc reuocandi, illæ enim, vt diximus, non immutantur, per talẽ facultatem Loffred. *cons.* 5. *n.* 6. Gabr. *cons.* 3. *nu.* 2. *vol.* 1. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 47. *n.* 4. Nauar. *cons.* 17. *nu.* 7. *lib.* 3. Caualc. *decis.* 42. *n.* 34. *par.* 2. Fontanel. *de pact. claus.* 4. *gloss.* 26. *nu.* 2. Giurb. *late cons.* 54. *nu.* 41. & 42. qui *nu.* 44. ex prædictis, & alijs ait, quod intelligitur tãtum donatũ inter viuos, quãtũ nõ erit alienatũ, allegat Morot. *cons.* 4. & Surd. magistraliter loquentẽ *cons.* 10. addo pulchram Fabr. *defini.* 11. *tit. de reuocand. donat. lib.* 8. *titul.* 26. firmantem, quòd respectu non alienatorum remanet donatio, sequitur Fontanell, *claus.* 4. *gloss.* 9. *part.* 5. *nu.* 195. vbi donatio vel ex pacto, vel de sui natura reuocari potest; vndè Giurba infert ma. *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 8.

lè, ex hac clausula inferri ad cõiecturam fraudis, cum sit de iure licita, & pactum omninò approbatum; ex quibus aliàs dicebam prò clerico Carolo Maccagnone filio eximij aduocati, & olim M.R.C. Iudicis, regijq; Consiliarij Balthassaris Maccagnone, contrà gabellarios Vrbis Panormi [instantes ne dicto clerico permitteretur ingressus vini, & aliorum fructuum prouenientium ex quodam prædio ei à dicto Balthassare donato, ex quo donatio ex hoc apparebat in fraudem facta, quòd poterat ad libitum reuocari] non posse ex hoc solo capite argui animum fraudandi gabellam, in homine probo, & timorato, dum talis reseruatio, tàm si fiat ad libitum donantis, quàm si restringatur fauore alicuius personæ, vel in aliquo certo euentu, compatitur cum validitate, & inreuocabilitate donationis, vt cõprobatum est, & discurrit benè Fontanella loco allegato additis ijs, quæ ad exclusionẽ fraudis considerat Pater Diana *resol.* 69. & 43. *de imm. eccl.* maximè dũ non poterat prætendi, quod fructus Patri acquirebantur, tã quia Pater in bonis à se filio donatis, non habet vsumfructum, vt probauimus suprà, & probat latè Giurb. *cons.* 44. *n.* 27. quàm quia expresè per pactum voluerat teneri ad restitutionem fructuũ, & ad dandum cõputa

filio

filio de perceptis cum obligatione emendi de eis redditus, quæ faciunt, vt gabella soluenda diminuat patrimonium clerici, in cuius bonis sunt fructus illi, qui dum sunt destinati ad
35 emptionem † reddituum, iudicantur etiam vti immobiles, vt in terminis fideicommissi dixerunt Bardellon. *cons. 6. nu. 23.* Marzar. *in epitom. fideicomm. q. 7.* Menoch. *præsump. 197. num. 44. lib. 4.* Intrigliol. *cent. 3. quæst. 74. nu. 117.* Fusar. *de fideicomm. quæst. 624. n. 14.* & in alienatione pecuniæ ecclesiæ destinatæ ad emptionem reddituum. Gail. *obseruat. 11. lib. p. pract.* Thessaur. *decis. 160. num. 6.* Ricc. *in Praxi alienat. rer. eccles. decis. 70. num. 5.* Quarant. *in summario bullali, verbo, alienatio rei. Eccles. nu. 24.* Genuensis *in praxi Ecclesiastic. Neapol. cap. 60. n. 8. & in addit.* Gratian. *disceptat. 943. num. 15.* tantò magis, quia erat constitutus in quasi possessione dictę
36 franchitiæ, † dum alius patientibus gabellarijs, tamquàm clericus exemptus introduxerat hordea ex dicto prædio donato, immunia ab omni gabella, per quem actum licèt vnicum, acquisiuit possessionem ad *Cōsilium* Oldra. 312. Thema quæstionis *ad fin.* Dec. *cons. 124. Ve* fill. ad Afflict. *decis. 67.* Tuschus post alios *in verbo, quasi possessio. conclus. 34.* Mascard. *de probat. conclus. 1214. nu. 4. & 5.* Rodetic. *de ann. reddit. lib. 1. quæst. 15. nu. 20.* Cencius, qui multoties refert in Rota decisum *de censibus p. 2. cap. 2. quæst. 9. art. 4. num. 211. & 216.* vbi dicit, non cogi hoc casu possessorem ostendere titulum: Gratian. belle *discep. 113. num. 2.* Rot. apud Cardin. Ludouis. *decis. 313.* vbi alij, quid quid dicant Roman. *consil. 70. visis Themate num. 13.* Rip. *in l. vltim. nu. 25. versic. sed quæritur, D. quot. honor.* vbi quod requirūtur duo actus; nā veritas est, quod vbi nō sumus in actu, qui solet gratiosè concedi, & sumus in præstatione, seu immunitate concedenda Ecclesiæ vnius actus sufficit; idem Roman. vbi Additio. *cons. 311.* quem sequitur Mascard. *ibi. nu. 5.* & Tusch. *d. conclus. 421. num. 3.* & iterùm *conclus. 34. nu. 8. verbo, quasi possessio,* Gratian. ibidem: ità vt tali possidenti concedātur omnia remedia, & interdicta retinendæ, & recuperandæ, Menoch. *de retinend. remed. 3. nu. 234. &* in terminis exemptionis Rouit. ad Pragm. *tit. de feud. pragmat. 9.* Apont. *decis. 5.* Gratia. *discep. 113. nu. 13. 14. & 15. & nu. 20.* Marant. *p. 4. distinc. 7. n. 20.* Barbos. *in cap. licet causam 9. num. 11. de probat.* vbi idem tenet in conseruatione honoris, obsequij, & iurisdictionis: & licèt in causa prædicta fuerit alitèr decisum per Spectab. assessorem Curiæ Archiepiscopalis; hoc tamèn

fuit, quia nouum fuit ei visum,
& reuerà quod, & ego fateor
non visitatum hoc remedium
possessorium in his iuribus, &
non sufficiens prò acquirenda
possessione, itèm quia habuit
actum prò controuerso, & nō
pacifico prout ipse liberè mihi
fassus fuit, sed in curia legati, seu
Regiæ Monarchiæ alitèr fuit
iudicatum, per Ill. & non satis
laudatum D.D.Petrū de Neyla
meritissimum Iudicem, & de
legali scientia optime meritum,
ex tot quos in dicto gradu vidi-
mus, nemini secundum, reuoca
37 ta sententia prædicta; actus †
enim ille possessorius minimè
poterat dici controuersus, vel
turbidus; quia necesse fuisset,
quod ostēderetur repulsa facta
à Ciuitate tempore quo actus
gestus fuit, vt latè diximus in
respōso prò vniuersitate Saccę,
contra Ducem Mōtisalti, iusta
quod obtinuimus in M. C. ad-
iūcto Dom. Prēside de Blaschis
ex Card. Ludou. *decis.* 283. Rot.
per Farinac. *decis.* 513. *nu.* 5. *p.p.*
Ant. Fabr. *C. de sacrosanct. eccl. de
fin.* 31. *n.* 5. Mastril. *decis.* 219. *n.* 2
Ramon. *cons.* 56. *n.* 6. *&* *cōs.* 58.
n. 3. qui oēs aliter capiūt, actum
esse turbidū, & cōtrouersū, non
tribuēs possessionē manuteni-
bilē; quā ex cōtradictione in iu-
dicio, post actū gestū de facto.
An autē hæc facultas reuo-
38 cādi † possit reduci ad arbitriū
boni viri, cōsulendus est Fōtan.
tract. 1 *disc.* 2. *p.* 8.

d. claus. 4. *gl.* 26. *nu.* 6. *&* 12. vbi
multa ad ꝑpositū adducit; quē
secuti fuimus in vna pro Ame-
rico Capponi contra Marchio-
nissā Hieracis, eiusq; hæredes.
Sed an, si stāte hac facultate
reuocādi, sequatur reuocatio ca-
39 dant oēs hypothecæ † medio
tēpore cōtractę p donatarium,
scimus. n. quòd quādo reuoca-
tio fit ex caussa ingratitudinis,
vel alijs de causis in iure expres-
sis, quęstionē esse multū dubiā,
aliquibus sentientibus prò reso
lutione hypothecarū; alijs verò
negantib. *ad tex. in l. solis matrib.*
7. *C. de reuoc. don.* quos oēs vide-
re poteris apud Pinell. *ad l. se-
cunda, parte secunda num.* 19. *fol.*
141. & puto in præposita quę-
stione, respōdendū non reuoca-
ri, nisi pactū intercedat, nè res
donatæ alienari possint, vel ꝗ
redeant liberæ absq; onere hy-
pothecę, quasi ex lege cōmisso-
ria, moueor, quia donatarius in-
terim fuit pleno iure dominus,
ac ideò potuit hypothecā impo
nere Faber. *de error. decad.* 23. *er-
ro.* 4. *per tot.* qui ad propositū ait
ꝗ nulla diuersitatis ratio pōt cō-
stitui intèr alienationē dominij
40 † & illā, quæ fit p hypothecam;
ideò, sicuti per dictū tex. in *l. so-
lis matrib.* non reuocantur alie-
nata quò ad dominium, ità nec
debent hypothecæ decidere.
Quid autē si hæc donatio nō
reuocetur per donantem, an
hoc ius reuocandi transeat in
hæ-

hæredes; dic, quod minimè, quandò hæc reuocatio descendit ex pacto; Peregrin. *de iur. fisci lib. 5. tit. primo nu. 92.* Molfes. *ad Consuet. Neapol. tit. de renunc, q. 1. nu. 71. & 72. & in additionibus ad dictam quæstio. num. 18.* nec distinguimus sicuti in reuocatione, quæ euenit propter ingratitudiné, an defunctus præparauerit quærelam, iuxtà tradita per Regentem de Tappia *d. decis. 2. num. 377.* per plures sequentes; eo ipso enim quòd donans non reuocat, censetur disponere, quod donatarius habeat, & non hæres; supèr quo etiam consulas Fontanell. de *pact. nupt. claus. 4. gloss. 28.* vbi cum prædictis resider, & disputat quandò cẽseatur præparata reuocatio, per quam transeat ius reuocandi in hæredem, vide etiam Barbos. *in l. 2. in princip. p. p. à nu. 127. & in l. si ab hostibus §. fin. nu. 12. D. solut. matrim.* Caldas de Pereira *de extinct. emphyteus. cap. 18. à num. 13.* Flamin. *de resignat. beneficior. lib. 6. quæst. 3* Molin. *disputat. 281. nu. 2.* idem Pereir. *lib. p. qq. forens. quæst. 26. nu. 50.* Less. *de iustitia lib. 2. cap. 18. dub. 14. num. 107.* Rebell. *eod. tract. par. 2. lib. 18. quæst. 9. nu. 7.* Azor. *institut. moral. p. 3. lib. 11. c. 8. quæst. 3.* Barbos. *& in c. fi. n. 23. de donat. inter vir. & vxor.* vbi omnes casus cumulat, per quos donatio reuocari possit, doctè quidem, & luculẽtèr, ad quem recurrere poteris satis enim hæc sunt pro quæstiones, quam proposui.

TRACTAT. PRIMAE

DISCVRSVS SECVNDVS

PARTICVLA NONA

ARGVMENTVM.

PAter in aduentitijs rectè contrahit cum filijs. Remissio vsusfructus an valeat in præiudicium creditorum, & filij legitima an possit à filio renunciari eodem modo. Clericus an possit quis effici, animo fraudandi gabellas.

SVMMARIA.

1 *PAter licitè remittit filio vsufructum aduentitiorum, quia habet vim potius repudiationis.*

2 *Commercium licitum datur inter patrem, & filios in profectitijs.*

3 *Vsusfructus renunciatus per patrem filio reputatur aduentitius*

4 *Pater remittens filio vsumfructum aduentitiorum, non dicitur creditores fraudare, sed contra statim.*

5 *Legitima an possit per filium in præiudicium creditorum repudiari, & n. 8.*

6 *Filio de iure debita attamèn debet peti.*

7 *Præscribitur spatio triginta annorum etiàm absque spe restitutionis.*

8 *Debitor potest non acquirere omnia illa, quæ absque illius facto sibi deferuntur, quæ agnitionem & acceptationem requirunt.*

10 *Secùs in ijs, quæ ex contractu proprio descendunt.*

11 *Pater legitima filiorum præiudicare potest non acquirendo, vel remittendo vsumfructum.*

12 *Vsusfructus sicuti, & legitima possunt renunciari in præiudicium fisci si fraus desit.*

13 *Pater potest remittere vsumfructũ filio clerico, etiàm quòd exindè oriatur*

oriatur praeiuditium publicanis, & vectigalium exactoribus.

14 *Clericus quis si efficiatur animo fraudandi gabellas, an gaudere debeat franchitijs, & an peccet.*

TEmpus iàm est descendēdi ad casus vbi donationes, licèt intèr personas prohibitas fiant, validæ tamen sunt à principio; quod euenit, vel ex speciali fauore causæ, proptèr quàm donatio fit; vel ratione publicæ vtilitatis, cuius de causa pluriès recedimus à regulis iuris priuati demum ratione pietatis, quæ vbi intercedat solemnitatibus istis subiacere nō debet, septem igitur inueni casus, in quibus donatio intèr patrem, & filium aliàs inualida à sui initio valida reputatur, nec mortem expectet, nec iureiurādo indiget.

Primus est, in remissione vsusfructus aduentitiorum.

Secundus in donatione ex causa emancipationis.

Tertius, in donatione ex causa studiorum.

Quartus, si prò clericatu, vel ordinibus suscipiendis donatio fiat.

Quintus, si proptèr merita.

Sextus, si prò legitima iure naturę debita, vel prò alimētis.

Septimus, & finalis, si occasione matrimonij contrahendi, de quo noster est tractatus.

1 Primus casus fundatur † per textum expressum in *l. cum oportet. 6. §. fin autem. C. de bon. quæ liber.* vbi Iustinianus ait, *fin autem res filij memorato modo acquisitas, parens noluerit retinere, sed apud filium, vel filiam, vel deinceps personas reliquerit, nullam post obitū eius licentiam habeant hæredes alij patris, vel aui, vel proaui eundē vsumfructum, vel quod ex hoc ad filiosfamilias peruenit, vtpote patri debitum, sibi uenditare, sed quasi diuturna donatione in filium celebrāda, qui vsumfructum detinuit, quem patrē eius habere oportuerat.* Ex hoc textu inferunt Doctores valere remissionem vsusfructus factam filio in potestate, etiàm nulla emancipatione præcedēte, illumque filio acquiri quasi ex donatione: nàm donatio dici verè non potest, sed quædam repudiatio, vt in puncto dicit Bal. *in l. illud C. de sacrosanct. Eccl.* Barz. qui alios refert *decis. 25. n. 45.* Tiraquell. *in. l. si vnquàm verbo donatione largitus nu. 22. C. de reuocand. donat.* Surd. *de aliment. tit. 9. qu. 20. nu. 22. & cons. 259. nu. 16.* Gratian. *discept. 713. nu. 24.* quem textum neq; Glossa, neque interprete indigere aduertit nimis audax Pinell. de *bon. matern. l. p. p. 1. num. 17. in fin.* & esse textum singularem, dixit ex Baldo Iason *in l. frater à fratre in p. lectur. col. penul. in fi. vers. quintò fallit,* modernè Filliuc. *de contract. lib. tract. 34. cap. p. n. 108.*

fol.

fol. 515. & generalitèr regula est, quòd in aduentitijs licitum
2 † est commercium intèr patrē, & filios, nec non intèr eosdemmet filios in potestate existentes, vt voluit Gloss. *in d. l. frater à fratre.* vbi etiàm Bart. quem refert Iason *ibidem num.* 37. Castrens. *in l. dominus. de verbor. obligat.* & ità intelligitur textus in *l. iubemus.* 6. §. *in supradictis. C. ad trebell.* secundum Bald. Castr. Corn. ibi addi potest Alexand. *in cons.* 185. *num.* 6. *lib.* 6. Crot. *in l. si costante.* 2. *repet. num.* 120. *sol. matr.* licèt contra, post Bald. videtur sentire Pinel. loco statim citato, prout solet contrà communes solus, & inermis, & talis vsusfructus renunciatus erit ad-
3 uentitius † vt ait Crauett. *in l. cum filio.* p. 2. *nu.* 46. *de leg. p.* Surd. *dicto cons.* 259. *num.* 16. Gratian. *discept.* 713. *num.* 25.

Extenditur autèm hæc nostra conclusio, vt non solùm valida sit, sed etiàm quod creditoribus † præiudicet, in quorum commodum resultabat patrem habere locupletiorem ex filij vsufructu, vt voluit text. *in l. patrem* 19. & *l. debitorem seq. de his, quæ in fraud. creditor.* Bero. *cons.* 43. *num.* 6. *lib. primo* Cardin. Mantic. *de taeit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 38. *num.* 14. Roland. *de lucro dotis quæst.* 40. *num.* 12. Stefan. Gratian. qui dum hęc scriberē, fato cessit. *discept.* 271. *num.* 34. licèt contrà argumentetur Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *gl.* 9. *p.* 5. *num.* 75. *cum duobus sequent.* dicens non procedere, nisi fiat renunciatio ante acceptationē secutus in hoc Port. & Rimin. Iunior. *in* §. *primo. per quas personas nobis acquir.* & Ancharan. *cons.* 106. *num.* 3. attamèn ipse se explicat in *num.* 117. loquēn in vsufructu iàm quæsito: extendendo ad legitimam, quod fortius repudiari non possit, dum est de iure debita, in quo inuenio, contrà eum tenere Giurba ad *consuetud. Messanæ cap.* 5. *gloss.* 7. *num.* 12. dicens, quòd non indiget reprobatione, dum sequitur Ancharan. communitèr reprobatum; ego verò Fontanellā sequerer circà primum, nec discederem ab opinione Giurbæ circà legitimam, dum enim Fōtanella vim facit in repudiatione iuris iàm quæsiti, non permittenda debitori, non possum nisi ei assentire; nec enim inuenio, Giurbam aliud probare, ni fallor imo expressè. *in cap. primo gloss.* 8. *num.* 16. *vers. at si radicatum*, hoc fatetur; citans Fontanellam hoc loco, & addēs Palaez. *de maiorat. p.* 4. *quæst.* 23. *nu.* 62. Monter. *pro vxor. amitę. par.* 3. *nu.* 252. Sess. *decij.* 127. *nu.* 28. Gomez. *ad l.* 48. *taur. num.* 9. eumque laudat. *dicto cap. primo gloss.* 12. *num.* 19. quibus accedit Pereir. *decis.* 55. *num.* 8. *vers. nec obstat.* dū autèm ex hoc inferre videtur, legitimam repudiari

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 9.

non

5 non posse † ex quo est de iure debita, neganda est consecutio, non solum quia debita intelligitur reuocabilitèr, vt respódét omnes infrà citandi, & alij per Giurb. *d. cap. 5. gloss. 7. n. 10. & n.* sed etiàm quia si hoc verum esset, cogeretur filius quodammodo hæres necessarius fieri in illa quota, & respondere respectiuè creditoribus hæreditarijs, quod satis absurdum esset. Et contra Iustiniani constitutioné *in l. scimus 22. C. de iure deliberand.*

Veriòr ergò opinio est, quod
6 legitima, † & si iure filio debeatur; attamèn quod hoc intelligatur si petat, gloss. *in l. scimus D. de inoffic. testam.* vbi Doctores & Ias. in primo notabili, Ceph. *cons. 479. num. 22.* Bursat. *consil. 355. nu. 45.* Mex. *in pragm. tax. pan. concl. 6.* Monter. *decis. 35. nu. 83.* Petra *quæst. 15. nu. 31. de fideicomm.* Peregr. *cons. 71. num. 9. vol. 2. & cons. 46. à nu. 14. vol. 3.* Papon. *cons. 4. nu. 18.* nouissimè Mart. *de success. p. 4. quæst. 21. art. 10. num. 81. tom. 2.* post Mágil. *de imputat. q. 4. num. 19.* aliàs verò non posset præscribi, & tamèn scimus, præscribi spatio
7 triginta † annorum, vt modernè discurrit ad partes Merlini. *de legitima lib. 5. titul. 3. quæst. 10. per tot.* post quamplures, quia si ipso iure efficeretur propriú filij patrimoniú, frustrà hæres allegaret præscripsisse, quia cótra possidentem non præscribitur *l. male agitur. 2. C. de præsc. 30 vel 40. annor.* nec respondeatur hoc procedere quò ad possessionem corporum hæreditariorum prò rata legitimæ, etenim procedit etiàm respectu dominij, & iuris petendi legitimam, nulla spe remanente, neq; via restitutionis in integrum, vt dicit idem Merlin. loco pręcitato, & nos latè in oratione siue responso prò Don Cæsare Tornainbene contrà Margaritam Gaetano; & ideò stantibus prædictis quòd legitima possit in præiudiciùm creditorum renú-
8 ciari † fuit decisum in Senatu Neapolitan. apud Franc. *decis. 101. num. 16.* & in Senatu Pedemontano *decis. 95. num. 42.* per Osasch. & in Regno Aragoniæ Regens Sesse *decis. 127.* & in Parlamento Parisiensi Annæus Robert. rerum iudicatarum *lib. 3. cap. 12.* parum ergò deferendum est Fontanellæ, & minùs Merlino *de legitima lib. 3. tit. 2. quæst. 19. per tot.* qui contrarium etiam tenet.

Ex quibus elici potest regula generalis, quòd omnia quæ nobis tàm facto legis statuti, quá facto hominis deferuntur, absque nostro tamèn facto; quæque nostram declarationé requirunt, nunquàm perfectè quæsita dici possunt, antequá
9 agnitio † præcedat, ideoq; possunt per nos non acquiri, & refutari,

futari, nolendo locupletes effici, etiàm quòd ex hoc creditoribus nostris præiudiciũ oriatur. Textus est *in l. qui autem 6. D.de his, quæ in fraud. cred.* vbi I. C. ait. *qui autem cum possit aliquid quærere, non id agit, vt acquirat, ad hoc edictum non pertinet, pertinet enim hoc edictum ad diminuentes patrimonium suum, non ad eos, qui id agunt, nè locupletentur*, & Latiùs *in l. p. §. vtrum. D. eod. tit.* conferunt text. *in l. si spon sus. 5. D. de donation. inter vir. & vxpr. l. non fraudantur. 177. D. de regul. iur. & l. p. § fin. vers. confertur. D. de collation. post* mille Fõtanella *d. claus. 4. gloss. 9. p. 5. nu. 117.* Marius Giurba *ad conjuet. dicto cap. p. gloss. 8. nu. 16. fol. 149.* vbi multa similia adducit, quæ nè longior sim, omitto.

Diximus ex facto nostro; nã si ex propria conuentione ali-
10 quid nobis deberetur, † non posset in præiudicium creditorum remitti §. ex conditionali *institution. de verb. oblig.* Peregr. *de iur. fisc. lib. 6. tit. 7. nu. 4.* Tiraq. *de retract. §. 1. gloss. 10. num. 45.* Giurba *dicto loco cap. 5. gloss. 7. n. 14. fol. 425.*

Licèt obstare videantur tradita per Pereir. *decis. 5. 5. num. 5.* dum affirmat patrem grauatum ex perpetuo maioratu posse ante tempus illum proximè successuro restituere, priuando se eius fructibus, saltim ante acceptationem, certum enim *tract. 1. disc. 2. par. 9.* est ex contractu deberi, quando à principe institutum est, vel in contractu. Sed verius est non obstare, quia ex alieno, non ex proprio contractu descendunt.

Et iuxtà id, quod diximus de lucris prouenientibus ex lege, & facto hominis circà omnes casus, in quibus conclusio prædicta locum sibi vendicat, adeundus est Giurba *dicto cap. primo gloss. 8. à num. 9. vsque 13. & cap. 5. gloss. 7. & 8.* per totas, vbi nil intactum relinquit.

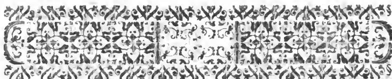
Ampliatur principalis conclusio, vt valeat hæc remissio vsusfructus etiàm in præiudi-
11 cium legitimæ † filiorum, vt probatur ex dicto text. *in l. cum oportet. § sin autem, & ibi Mendes*, Gomez *super l. 48. taur. n. 10* Guttier. *super tit. de pact. in init. nu. 31.* Molin. *disput. 8.* Sancez *de matrim. lib. 6. disputat. 4. num. 18. & disput. 5. nu. 3.* Dom. Regens Sesse *decis. 127. numer. 28.* mouentur ex eo, quòd licèt filij dicantur quodammodo creditores legitimæ; attamen ex quo potest pater etiàm consumendo filiorum legitimam, diminuere magis poterit, remittendo vsumfructum vni ex filijs; in tantum quòd stante ratione prædicta, possit hoc facere etiã post ius quæsitum, & acceptationem, ad differentiam aliorũ creditorum verè, & propriè.

Am-

Ampliatur secundò, hoc etiam licere in præiudicium fi-
12 sci † vbi nulla fraudis coniectura concurrat, Azeued. *in l. 3. n. 141. tit. 10. lib. 4. nouæ recopila.* cuius distinctionem vti veriorem sequitur Giurba *ad consuetud. d. cap. 5. gloss. 8. num.* 18. post relatas contrarias opiniones, & nos diximus suprà in *secundo discursu partic. 2. prima tractat. num. 27. cum plurib. sequent.* vbi alia ad hæc pertinentia adduximus.

Amplio tertiò, vt valeat hæc remissio etiàm in præiudicium publicanorum, siuè exactorum vectigalium, vt sicuti patri permittitur remittendo vsumfructũ, præiudicare creditoribus, & fisco, respectu condemnationis, & mulctæ, ità facilius etiàm respectu gabellæ, in casu quo remissio facta sit ad fauorem filij clerici exempti à solutione vectigalium, prò introducendis fructibus remissis in Vrbem, vt consului in casu occurrenti prò Clerico Ioan. Baptista Cigala ex nobili familia Ianuensi contrà conductores vectigalis impositi supèr vino, qui arguebant fraudem ex dicta remissione vsusfructus; etenim dato
13 adfuisset cogitatio fraudandi † in consequentiam datia, attamèn quia actus est dè per se licitus, non releuat allegare præiudicium oriens in consequentiam; quia primaria intentio inspicienda est: nec ad rem facere videbatur, commoditatẽ patri quæri, ex Milan. *decis. 3. à num. 31. lib. 2.* quia dum tenetur dare compotum de fructibus: clarum est, quod solutio datiorum illos diminuit, & tanto minus clericus à patre recuperabit, quanto plus ipse expẽdit in sumptibus rei: inter quæ venit solutio gabellæ ad quæ videndus est etiam post hæc
14 impressus Pater Diana † in suis satis doctis *resol. moral. titul. de imm. Eccl. resol. 43. & 69. & in miscellan. tractat. 2. resol. 22.* vbi discurrit; an & quando dicatur fratres admissa, *& quæ dixi supra p. 8. n. 34. fol. 278.*

TRA-

TRACTAT. PRIMAE DISCVRSVS SECVNDVS PARTICVLA DECIMA.

ARGVMENTVM.

DOnatio ex causa emancipationis inter patrem, & filium, an valeat discutitur, & an pater teneatur illam facere. Statuti de continuanda possessione vis traditur. Donatio simplex, an ob causam sit prædicta disputatur, & subsequenter, an imputetur, vel conferatur. Aliqua de inæqualitate vitanda inter filios aduertuntur. Minorum donationum vis traditur, & de obligatione dotandi pęnes fratrem. Vsufructus acquisiti huius donationis titulo remissio quid operetur, & an liberet patrem ab oneribus super dote, & vsufructu debitis, vbi illa soluere sibi accollauerit. Et quãdo maritus teneatur executiuè pro oneribus debitis super dote, & an cessionarius vxoris possit maritum cogere personali actione, & eum carcerare, & de cessionario ex causa onerosa, & lucratiua, & de compensatione, quãdo obijci possit cessionario, & quid si cessio sit contenta in scriptura priuata. Demum an bona donata, vel propria hæredis possint fideicommisso supponi, & quando illud teneat, & an quis possit esse hæres indiscretus, & teneri pro viribus hæreditatis.

SVMMARIA.

1 *DOnatio in præmium emancipationis facta, valeat inter patrem, & filium à sui initio.*

2 *Pater non cogitur donare filio emancipationis causa, ratione quia pater nullum commodum sentit.*

3 *Libertas inæstimabilis thesaurus nulli comparandus.*

4 *Filius potius est debitor patris ex causa emancipationis, quàm pater*

tract. 1. disc. 2. p. 9.

pater filij.

5 *Pater à filio nil potest recipere, vt eum emancipet, & recipiendo in suam legitimam imputaret, imò secundum Bart. efficitur indignus filij successione.*

6 *Stipulatio de operibus filij non valet, si fiat adhoc vt eum emancipet.*

7 *Parentes de consuetudine solent aliquid filijs donare, quando eos emancipant, & si liberalitas sit.*

8 *Differentiæ omnes, inter suos, & emancipatos, an sint sublatæ, & an aliquæ remaneant, & n. 11.*

9 *Ius immiscendi in suis nullo temporis spatio præscribitur.*

10 *Statutum de continuanda possessione, idem operatur, quod suitas respectu sui.*

12 *Simplex, an ob causam, est donatio emancipationis causa facta.*

13 *Simplices inter viuos donationes, regulariter non imputantur.*

14 *Imputatio repugnat liberalitati, quæ inest in simplici donatione.*

15 *Simplex donatio dicitur quando deficit causa impellens, siue ex naturali instinctu, siue ex ciuili obligatione descendat.*

16 *Causa debet esse in donante, non in donatario, vt donatio dici possit ob causam.*

17 *Inæqualitas, ne inter filios, oriatur, imputantur illa, quæ aliàs non computarentur.*

18 *Inæqualitatis ratione receditur à regulis iuris communis, nec iudex dicitur male facere.*

19 *Pater præsumitur æqualiter diligere filios, & ità interrogatus respondere censendum est.*

20 *Legatum generis aliquando non comprehendit aliquas species, ut æqualitas seruetur inter filios.*

21 *Mater disponens in vnum ex filijs, de toto eo, quod disponere potest, intelligitur disposuisse de eo quod potest de iure communi, & non consuetudinario pro æqualitate.*

22 *Testamentum, in quo æqualitas seruatur, præfertur alteri inter filios loquendo.*

23 *Hæres particularis contribuit in oneribus, ratione inæqualitatis vitandæ, inter filios, vel nepotes.*

24 *Iudex arbitrabitur, an pater familias voluerit vt donata per eū inter viuos vni filio debeant imputari, admittendo coniecturas.*

25 *Pater quando donat, potest mandare, vt donata in legitimam imputentur, secus post donationem perfectam, vt numero sequen.*

26 *Et post factum, neque per viam declarationis potest grauare filium, vt donata imputet in legitimam.*

27 *Declaratio est verbi dubij congrua dispositio, nil noui inducens.*

28 *Pontifex Max. non potest declarando*

rando mentem suam circa gratias concessas derogare iuri tertio quæsito.

29 *Iudex non debet terreri, de declarationibus per supremos Principes factis ad præiudicium tertij.*

30 *Imputantur ea, quæ à patre filio dantur, non titulo donationis sed meræ dationis.*

31 *Collatio quando fit de rebus donatis, & imputatio locum habet, sed non è contra.*

32 *Facilius fit, quam imputatio, & ratio assignatur.*

33 *Donatio facta filio in potestate ex causa emancipationis an conferatur pro, & contra.*

34 *Collatio debet fieri inter emancipatum, & suum, etiam de bonis titulo simplicis donationis habitis, quod secus est inter suū & suum.*

35 *Debet fieri, in casu vbi magna inter filios inæqualitas resultaret.*

36 *Ad eam inducendam leuiores coniecturæ sufficiunt, quia filius agit de lucro captando.*

37 *Emancipationis causa facta donatio reuocari non potest, nequè patri retrodonari quod intellige vt statim.*

38 *Decretum alienationi rei minoris absque iusta, & legitima causa interpositum, non tenet, & ex hoc non intrat vbi donatio celebratur; & numero. 47.*

tract. 1. disc. 2. part. 10.

39 *Donare idem est, quod perdere, ideo decretum in ea non iuuat.*

40 *Curator rectè non datur, ad effectum donandi, ideo concessus nulliter censetur.*

41 *Actus præiudiciales minori sunt relinquendi in suspenso, nec per iudicem probandi, vsquequo minor maior efficiatur.*

42 *Renunciatio facta per sororem minorem fratri quatenus donationem continet, est nulla, etiam stante decreto.*

43 *Amissio lucri non potest fieri quin sit damnum, maxime pro minore.*

44 *Pater non potest alienare bona filij sub prætextu quod illa ipsis donauerit.*

45 *Non potest diuidere bona inter filios aduentitia, sine decreto iudicis.*

46 *Minor non potest dotare personam extraneam etiam cum decreto, imo nec sororem si aliunde habeat.*

48 *Adultus habens curatorem, reputatur non habere, quo ad effectum donandi.*

49 *Obligatio dotandi dicitur translata in fratrem, mortuo patre filio harede instituto, ex quo cohæret bonis.*

50 *Frater in subsidium tenetur dotare sororem non habentem aliūde amplia vt statim.*

51 *Pater titulo donationis assignans filio integrum vsufructum ma-*

maternorum; an possit postea sub prætextu diuisionis inter alios, eum illo defraudare.

52 *Vsusfructus vna vice quæsitus, & acceptatus, non potest in præiudicium creditorum refutari.*

53 *Accollatio oneris respectu rei, durat tantummodo durante possessione penes accollantem.*

54 *Pater an ratione commoditatis ad onera teneatur, super re filij debita, quam non administrat.*

55 *Non potest præiudicare creditoribus remittendo filio vsufructũ iam quæsitum.*

56 *Vsusfructus titulus immutatur in patre, mortua matre filiorum, substantia vero minimè.*

57 *Accollatio expressa, an esset, cessante possessione, quando accollans principaliter se obligat.*

58 *Maritus, qui in se assumpsit onera super dote non liberatur si dotem voluntariè in filios trãsferat, & nu. 63.*

59 *Possessor qui voluntarie desijt possidere, habetur pro possessore, & de quo possessore procedat regula, traditur.*

60 *Possidere aliud, est aliud in possessione esse.*

61 *Pater remittendo filio usufructum agnitum dicitur donare.*

62 *Obligatio iam intuitu rei facta, aliquando non cessat, cessante possessione vt hic.*

64 *Maritus, cui mulier omnia bona sua dotauit, tenetur ad onera, tàm constante quàm soluta matrimonio, remanẽtibus filijs, etiam executiuè.*

65 *Donatarius omnium bonorum, quo ad soluenda onera, habetur vti hæres cum beneficio inuentarij.*

66 *Maritus non tenetur executiuè in bonis dotalibus, quando bona fuerunt ei dotata franca, & libera, sed contra statim.*

67 *Habens dotem cum oneribus, dicitur tanto minus habuisse dotis nomine, si exprimantur onera.*

68 *Maritus non potest directo exequi pro oneribus super dote debitis, quando mulier habet parafrenalia, vel recameram.*

69 *Mulier præsumitur, quod omnia dederit in dotem, & quid non apparente traditione, an præsumantur dotalia, an parafrenalia.*

70 *Cessionarius vxoris an possit contra maritum procedere ad capturam persona, & quid si est facta cessio per Iudicem in datione insolutum iudiciali, vt num. 73.*

71 *Beneficium deducto ne egeat, impor tat primario ne quis carcerari possit.*

72 *Cessionario rectè opponitur compensatio ex persona cedentis, quod intellige vt infra numero. 74.*

73 *Cessionarius ex causa onerosa, consequitur pluquam cedens in cogendo nomine cesso.*

Bb 2 Actio

75 *Actio cessa postquam fecit liberum transitum in cessionarium non potest vulnerari exceptionibus excedentis persona, quod limita vt nu. 80.*

76 *Debitor cessus dotis nomine, non potest opponere compensationem marito ex persona dotantis; sicuti neque hæres viri opponere vxori ex persona dotantis.*

77 *Maritus dum patitur litem agitari cum vxore, non potest impedire executionem sententiæ in bonis sibi dotatis contra Fontanellam.*

78 *Mulieres in regno nunquam ad actus iudiciales accedunt nisi à viris auctorentur.*

79 *Debitor cessus si hypothecarius creditor cedentis sit, an possit iure retentionis vti contra cessionarium exigentem.*

80 *Cessio si fiat in priuata scriptura, quæ trino teste careat, non operatur exclusionem compensationis.*

81 *Apodixa ex præsumptione l. scripturas præsumitur facta repetita die: etiam si ex ea agat alius habens ius à creditore.*

82 *Facta per decoctum magis præsumitur fraudulenta ad l. scripturas.*

83 *Non præiudicat tertio si trino teste munita non sit.*

84 *Fideicommissum an possit à donatore imponi in bonis donatis discutitur.*

85 *Potest imponi in bonis proprijs hæredis si nominatim fiat.*

86 *Indefinitum non æquipollet vniuersali in hac materia.*

87 *Dominus partis censetur de sua parte disponere nè rem alienam in fideicommisso includere videatur.*

88 *Socius disponens, vel contrahens super re communi, censetur de sua parte disposuisse.*

89 *Hæredis propria non veniunt in generali, vel vniuersali fideicommisso; in hac quæstione Dominus Vincent. Fusarius laudatur.*

90 *Fideicommissa antiqua hæredi debita, non veniunt in generali fideicommisso.*

91 *Testamenti approbatio in hac specie, non operatur præiudicium respectu bonorum propriorum, quia quæstio est voluntatis, etiam si fideicommissum antiquum expiraret in personam hæredis.*

92 *Inuestituræ feudorum in Regno non dantur, nisi probanti se esse hæredem vltimi defuncti, nec per hoc quis præiudicatur in proprijs iuribus, verbum enim, hæres; in feudis latè patet.*

93 *Possessio feudorum continuatur in hæredem scriptum, etiā incapacem, ex veriori in Regno seruata opinione.*

94 *Donatarius nominans se hæredem, non sibi præiudicat in* bo-

bonis donatis.

95 *Hæres efficitur, qui gerit actum, quem alius nisi hæres gerere potest.*

96 *Hæres quando non præiudicetur ex eo quod appoſuit in inuentario bona propria.*

97 *Teſtator expreſſe poteſt rem hæredis fideicommiſſo ſubmittere, ſi hæres conſentiat, aliàs ſecus, quod intellige vt ſtatim.*

98 *Bona donata ſunt ità propria donatarij, vt veniant in generali diſpoſitione propriorum.*

99 *Eluſoria, nè reddatur diſpoſitio uerba impropriantur.*

100 *Verba ſi vno ſenſu capta omnia adimplentur, alio verò partim ſic, partim minimè, tunc ea capi debet interpretatio, vt omnia effectum ſortiantur.*

SEcundus eſt caſus donationis in præmium eman-
1 cipationis factæ,† qui conuertitur cum penultimo modo donationis confirmandæ, nã ideo hæc donatio valet à ſui initio; quia ſupponit præambulam emancipationem qua ſtãte liberum eſt patri filio donare: vndè cùm ad ſaturitatem diximus dicto loco, qui eſt in particula ſeptima ſecundi diſcurſus vltra progrediendum non erit, circa inueſtigationem originis ipſius, eiuſquè validitatis: maximè cum omnia doctiori, & pleniori calamo tradiderit D. Giurba in locis ſuperius citatis; ſolummodo aliquas excitabimus dubitationes, quas reſoluemus.

Primo an cogatur pater emancipationis cauſa donare.

Secundo an donando talis donatio dicatur ſimplex, vel ob cauſam.

Tertio an ſubſequenter imputetur, vel conferatur.

Quarto, an ſit donatio de ſui natura irreuocabilis, vel poſſit ob aliquam cauſam reuocari.

Quinto an ſi pro donatione omnem remiſerit vſufructum, liberetur à ſolutione onerum in ſe aſſumptorum.

Sexto an in talibus bonis moriens poſſit filium fideicommiſſo onerare.

Suppoſito ergo hanc donationem valere, vt firmant omnes citati *in partic. 7. huius diſcurſus*, quibus addendi ſunt Mangil. *de imputat. quæſt. 30. nu. 44. fol. 161, & quæſt. 45. nu. 34. fol. 206.* Craſſ. *in §. legitima quæſt. 22 n. 7.* Marta *de ſucceſſ. legal. p. p. qu. 25. art. 11.* in quantum ad primum reſolutè cõcludimus patrem non cogi filio emancipa-
2 tionis cauſa donare, † haud enim ipſe ex actu emancipationis, aliud niſi damnum conſequitur; Primo dum amittit medietatem vſufructus maternorum, nec non integrum omniũ bonorum acquirendorum, cuiuſcumquè generis exiſtant.

Secundo propter quamplura incommoda, quæ enumerat Glossa *in §. ius autem instit. de patr. potest.* quæ exornat Marius Giurba *ad consuetud. Mess. cap. cap. 3. gloss. 8. à num. 3. vsque 9.* filius verò è contra consequitur omnia prædicta, & quod plus est, libertatem, quæ vbiquè terrarum inæstimabilis thesaurus
3 † existimatur: alteri non comparandus. *§. præterea instit. quib. mod. ius. patr. potest. soluit. l. libertas 107. D. de regul. iur. l. filius familias 117. §. 2. D. de legat. primò l. 1. C. de emancip. liberor.* Barbos. *in l. si constante in principio n. 85. D. solut. matrim.* August. Barbos. *in cap. de appellationibus num. 11. de appellat. fol. 630.* vnde *Marta de success. dicta parte prima quæst. 25. art. 11. num. 18. fol. 606.* dixit quod ex notariorum imperitia prodijt, vt donatio hæc in præmium emancipationis nuncupetur, cum ex mente Abbatis conciuis mei in *cons. 116. lib. 1.* potius in dicto casu pater debe
4 ret expectare præmium † à filio, quàm filius à patre, quòd ante eum firmauit Bart. *in l. 1. §. nec castrense C. de collation. bonor.* & tres textus adhoc inducit Decian. *respons. 41. num. 12. cum seqq. lib. 1.* benè Tiraquell. *in l. si vnquam verbo donatione largitus nu. 146. C. de reuocand. donatio.* Molin. *de rit. nuptiar. lib. 3. cap. 14. num. 34.* quod per exagerationem dictum existimo, cum patri prohibitum sit pro emancipando filio aliquid ab eo ac-
5 cipere, † vnde in suam legitimam imputaret. *l. 1. §. si parens. D. si quis à parentibus fuerit manumissus. Magon.* qui concordantes allegat. *decis. 84. num. 26. in lucens.* imò plus dicit Bart. seriosè loquens *in l. vtrum D. de verbor. obligat.* quod si aliquid hac de causa recipiat, à filij luctuosa successione excluditur; hinc fit, vt nequè hoc quæsito colore
6 operas † etiam filij stipulari sibi possit, docet Surd. *de alim. tit. 4. quæst. 28. num. 6.* Berengar. *de matrim. ad Morgan. contract. capit. ante penult. nu. 7.* Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 80. ante nu. 38.* vbi ampliat ad patronũ, qui per pecuniam seruum manumittit; ex hoc enim prohibetur contratabulare eius testamentum, turpiter namquè videtur se gessisse, pecuniam accipiendo.

Cæterum licet hæc ita sint, inualuit tamen mos, vt parẽtes aliquid filijs erogent emanci-
7 pationis causa, † vt notat Aretin. in *dicto §. præterea instit. quib. mod. ius. patr. pote. sol.* Tusch. *verbo emancipatio conclus. 112.* quã meram liberalitatem esse ostẽdit noster Giurb. *dict. cap. 3. glos. 10. in princip.* nec negat Anton. Faber. *de error. pragmatic. decad. 42. error. primo nu. 8.* ibi [fateor quod vult Bartholus nihil patrẽ debere filio in præmium emãci-

tract. 1 disc. 2. p. 10.

cipationis, quia beneficium maius est quod accipit filius à patre,] & cætera, quæ sequuntur, licet inde inferat ob causã donationem esse, ea ratione quod filius desinat esse in patris familia, quod respectu ipsius patris quodãmodo onus reputatur, secundum Fabrum inferens etiam quod ex tunc libera sit patri testandi facultas; quasi per Iustiniani nouellam 118. *tit. de hæred. ab intestat. venient. cap.* 1. non sint omnino sublatę,
8 vt aliqui putant, differentiæ † inter emancipatos, & suas, sed remaneant quamplures; licet aliquæ cessent, vti est illa quod in emãcipato requiratur actus aditionis, vel gestionis, in suo verò nullus requiratur idem Faber. *de error. decad.* 34. *error.* 9. *num.* 16. *decad.* 29. *error.* 10. *nu.* 25. vnde descendit quod ius adeundi in emancipato præscribatur spatio triginta annorum *l. licet* 8. *C. de iur. deliberand.* in suo vero secũdum aliquos nul-
9 lo tempore præscribitur: † vt esse magis communem opinionem probat Ceuall. *quæst.* 714. vbi multos allegat, sequitur Emil. Gallus *de except. titul.* 2. *p.* 3. *excep.* 2. *num.* 27. *fol.* 549. etiam si nulla præcedat declaratio; hæc est enim virtus suitatis, de qua alibi diximus, fuisse communicatam statuto nostro de
10 continuanda † possessione, quod idẽ operatur in quocũq; hærede, quod operatur suitas ad fauorem filij, in potestate existentis, etiam quo ad transmissionem, Addẽs ad Alexand. *consil.* 89. *verbo non adita lib.* 2. quem sequitur Tusch, *verb. statutum conclus.* 626. *num.* 16. aliæ autem differentiæ, quæ vsquè hodiè durãt inter suos, & emã-
11 cipatos videri possunt † apud Anton. Fabrum *dicto error.* 10. *num.* 25. *cum seqq.* Crass. *in* §. *suitas quæst.* 4. *nu.* 9. ne videar eorũ dicta transcribere.

Per hæc fit conclusio, nullã inesse patri necessitatem, donãdi filio emancipationis causa sicuti è contra nõ potest absq; turpitudinis nota aliquid à filio ex dicta causa recipere.

Sequitur ergo secundum, an hæc donatio sit simplex, an verò ob causam, nã quod sim-
12 plex sit † frequentius tenent nostrates. Dinus *in authentic. ex testamento.* ibiquè Bald. *col.* 2. *vers. secundum capitulum*, vbi Barbat. in addition. Decius *col.* 3. *vers. nec obstat si dicatur*, idem Bald. *in l. vltima. verbo liberalitatis C. de emancipat. liber.* dicens non inueniri meliorem textum in toto corpore iuris. Cynus in *l. vt liberis de collation.* dicens ità omnes tenere, & ibi etiam Iacob. Butrigar. Bart. Bald. Ioãnes Faber, Angel. Castrens. Raphael. Alex. & Franciscus de Accolt. & ante prędictos Guglel. de Cuneo *in l. si tibi*, *& potissi-*

tissimè Bald. *D.si cert.pet.* Tiraqu. *in l.si vnquam in verbo donatione largitus nu.* 146. *C.de reuocan. donat.* Crauett. *consf.* 85. *num.* 2. Cephal.*consf.*183.*num.*31. Iulius Clarus §.*donatio, quæst.*8. *vers. successiuè quæro.* additio ad Magon.*decis.*84.Riminal.Iun.*consf.* 811.*nu.*7.Mangil.*de imputat.qu.* 15.*nu.*39. *& quæst.*47.*num.*11. Massin.*in l.in quartam nu.*407. *D.ad l.falcid.* Crass. *in §.legitima quæst.*22.*nu.*7.*Matt.de success.p. p.quæst.*25.*art.*11.*nu.*17.*&* 18. Sesse *decis.*405.*ante nu.*4. ex nostris Intrigliol. conciuis meus *decis.*14.*nu.* 22. Giurb. qui alios refert *dicto cap.*3.*gloss.*10. *nu.* 5. *& Gloss.*11.*nu.*1.*&* 4. inferens ad capitulum 61. Regis Ferdinandi de insinuatione loquentis, comprehendere hanc donationem, ratio est illa, quam prędiximus, videlicet quod hæc donatio est merè voluntaria, & spontanea, & indè mera liberalitas, quæ nullá habet causam, quæ vrgeat, ad hoc vt possit ob causam donatio dici.

Sed contra tenuerunt Riccard. de Malumbra, Cynus, & Salycet. quos sequitur Bald. *consf.*61. *super puncto lib.* 1. Bart. *in l.peto nu.* 6. *per illum textum D.de legat.* 2. Bald. *in l.scimus nu.* 2. vbi Salycet. *Cod.de inofficios. testament.* Alex.*consf.*152.*nu.*20.*lib.*2. Soccin.Nepos *in l.in quartam num.* 337.Pic.ibi.*num.*189. *&* Ripa *nu.*147.*D.ad l.falcid.* Iacob. de *tract.* 1.*disc.*2.*par.*10. Arena, Oldrad. & Nicolaus de Matarellis *in l.vt liberis. Cod.de collation.* referēs se ità obtinuisse. Alberic. Raphael Comens. & Barbat. quos allegat. Tiraqu. *dicto verbo donatione largitus nu.* 147.Carpan.*ad statut.Mediola. cap.*485.*nu.*38.Vasquez *de success.creat.*§.30.*n.*259. Peregrin. *de fideicomm.art.*36.*numer.*125. Merlin.*de legitima lib.*2.*tit.*2.*qu.* 29.*num* 26. *cum sequen.* quam opinionem veriorem esse multis iuribus, & rationibus ostendit. Anton.Faber.*decad.*42.*erro.* 1.*an.*8. mouentur, quia licèt pater nihil filio debeat ex causa prædicta; attamen negari non potest, quin illa sit causa donandi, & quin pater aliquod commodum non sentiat ex emancipatione filij.

Existimo à priori sententia recedendum non esse, neque in iudicando, neque in consulendo, quam tenendo, ità respondere poteris tenentibus contrarium, videlicet, quòd nō sufficiat quælibèt causa adhoc, vt donatio simplex non sit, sed necesse est, quod causa sit talis, quæ sit vrgens habito respectu ad personā donātis, vt statim dicemus, & annuit Faber loco statim citato in materia imputationis.

Supposito ergo hanc donationem simplicem esse, subsequitur indubitata decisio tertij, dubij, imputetur videlicet

an

an nomine ex quo cum certum sit, simplices inter viuos donationes non imputari,
13 † per regulam l. si quando 35. §. generaliter. C. de inofficioso testam. quam sequuntur Glosa Iason, & cæteri scribentes Crauett. cōsil. 136. num. 2. Bertrand. cōs. 103. col. 3. col. 3. vol. 5. Ripa. in l. in quartā num. 151. vbi Ruin. numer. 42. D. ad l. falcid. Rota Auenion. decision. 36. Crass. §. legitima quæst. 22. num. 1. & 4. citans Vasqu. de success. creat. §. 30. num. 254. & in num. 258. Cucch. qui hāc inconcussam esse opinionem affirmat, in authen. nouissima §. data inter viuos non imputari. num. 20. Surd. cons. 75. num. 5. Peregrin. de fideicomm. artic. 36. num. 125. vers. intellige. Marta de success. par. 1. quæst. 25. artic. 11. numer. 22. vers. sed donatio pura Coras. in l. filium quem habentem num. 214. C. famil. ercisc. Mangil. de imputa. quæst. 14. num. 16. & quæst. 15. num. 39. Merlin. de legitima lib. 2. titul. 2. quæst. 29. n. 6. Giurb. ad consuet Mes. cap. 3. glos. 11. nu. 1. vbi alios citat Rota Roman. apud Seraphinum decis. 568. & apud Cardinalem Ludouis. decis. 568. Ant. Faber. in Cod. lib. 3. tit. 19. de inofficioso testamēto defi. 30. neque hæc imputabitur; vt in specie tenent omnes præcitati patres, & ratio est, quia cum vt diximus hæc donatio simplex sit, & ex mera patris liberalitate descendens, non potest tractari de imputatione, quæ de sui natura repu-
14 gnat † liberalitati, quam exercet pater in casu, vbi pure, & simpliciter donat; quasi ostendere volens, velle se, quod donatarius huiusmodi bona ita donata habeat præcipua.

Simplicem enim dicimus illam donationem, vbi nulla interuenit causa, quæ vrgere vel impellere potuit donatorem ad do-
15 nandum, † siue ex naturali vinculo impellatur, siue ex ciuili, respicimus enim personam do-
16 nātis, † & non donatarij, quando cognoscere volumus, adsit ne causa donandi: vt discurrit Crauett. cons. 114. nu. 7. Corne. cōsil. 45. col. 4. lib. 4. Tiraqu. post alios in dicta l. si vnquam verba donatione largitus num. 124. Menoch. cons. 461. num. 13. Caroc. casu 86. num. 21. Medices consil. 108. num. 16. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 1. num. 26. & 30. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quæstio. 21. num. 11. Anto. Faber. dicta defi. 30. num. 3. C. de inofficioso testam. Stephan. Gratian. disceptatio. 984. num. 38. tom 5. & nos infra in discursu tertio partic. 6. huius tractationis vers. contra verò limitatur modo conclusio prædicta, vt non procedat, quādo ex non imputatione magna resultaret inæqualitas inter donatarium † cæterosq; filios; Bald. in l. illud C. de collat. Fabia. de Giochis in authen. nouissima quæst.

quæst. 9. num. 93. *C. de inofficioso testamen.* per text. *in l. vt liberis* 17. *C. de collat.* Ancharan. *consil.* 365. *nu.* 9, Menoch. *consil.* 153. *num.* 16. *&* 24. Eugen. *cons.* 54. Merlin. *de legitima lib.* 2. *titul.* 2. *quæstio.* 29. *nu.* 50. *fol.* 213. quidquid voluerit Ripa *in dicta. l. in quartam num.* 150. quem sequitur Crass, *in §. legitima quæst.* 22. *num.* 5. quia contra eos communiter tenent DD. tàm in terminis imputationis, quàm etiam collationis, moti ex eadem ratione vt potest videri apud Fachineum *lib.* 5. *controuers. cap.* 81 in medio Molfes. *in addition. ad consuetud. p.* 4. *quæst.* 25. *numer.* 9. vbi alios allegat Parlador. *quotidian. differentiar. capit.* 150. §. 1. *n.* 3. quidquid dicat de iure Hispanico.

Quæ limitatio fundatur super præsumpta patris volũtate, ex qua iudex motus quandoq; recedere potest ab eo quod scriptum est, & à regulis iuris communis, vt equalitas † inter
18 filios seruetur ad text. *in l. cum pater* 79. §. *euictis D. de leg.* 2. Eugen. *dicto cons.* 54. Peregrin. *de fideicomm. art.* 36. *n.* 123. Merlin. *dicta quæstio.* 29. *nu.* 53. & quod hoc faciendo iudex debeat laudari, & non reprehendi firmat Viuius *decis.* 289. *num.* 23. *lib.* 2. dicens hanc fallentiam prodesse posse, Aduocatis ad panem lucrandum, & optima quidem ratione, nàm dum non constat de expressa voluntate patris, an voluerit filium talia bona habere præcipua; nisi tantummodo per prædictas iuris regulas; probus iudex tenetur recurrere ad coniecturas, per eandem legem probatas, pro inuestiganda patris voluntate, inter quas, illa est præcipua, quæ oritur ex præsumpta paritate affectionis, quã lex supponit in patre respectu
19 omnium filiorum; † & quod noluerit facere vnum filium, alterumquè priuignum; iuxta textum in §. *illud quoque.* vbi Angel. *authent. de nupt.* arguendo, quòd ita pater interrogatus responderet, vt cõsiderat Alex. *consil.* 7. *volum.* 2. Decia. *respons.* 83. *num.* 69. *cum plurib. sequentib. lib.* 4. quem inforioribus terminis sequitur Bardellon. *cons.* 16. *num.* 16. studendum enim est in quantum fieri potest, vt æqualitas inter filios resultet, post Mãtic. & alios Fontanella *de pactis nuptialib. claus.* 4. *Glos.* 9. *p.* 1. *nu.* 14. hoc enim faciendo, omnia reducuntur ad naturalem æquitatem; contra quã aliter faciendo peccaretur. Bald. *in l. inter filios C. famil. ercisc.* Alex. *cons.* 163 *num.* 8. *in fin. lib.* 7. Honded. *cõs.* 59. *à n.* 60. *vsque* 68. *& consil.* 29. *num.* 69. *lib. p.* Gratia. *discepta.* 902. *num.* 23. ex quo fit, vt ratione inæqualitatis vitandæ
20 à legato † generis excludimus multas species, quæ aliàs includerentur, vt probat Molfes.

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 10. *ad*

ad consuetud. Neapol. p. 3. titul. de successi. ex testam. quaest. 14. *num.* 4. vbi ex eadem ratione affirmat decisum fuisse; dispositionem factam per matrem de toto eo quod possit disponere, non includere nisi ea, quae poterat secundum ius commune, † excludendo competentia ex iure

21 consuetudinario, super quo est pulchra *decisio* Vincent. de Franchis 607. ita etiam videmus ex

22 duobus testamentis † illud reputari efficacius, in quo aequalitas seruatur; etiam quod anterius sit, probat post mille Gratian. *dicta discept.* 902. *à nu.* 19. *vsque* 25. & pulchram disputationẽ ex hoc capite mouet, & resoluit Fontanell. *in dict. clausf.* 4. *Gloss.* 9. *par.* 1. *nu.* 14. nec minus speciosa fuit illa, quam nos sustinuimus pro V.I.D. Don Francisco, & Donna Vittoria Yepes contra V.I.D. Don Vincentium Paternò minorem, vbi agebatur de habendo haeredem in re certa pro haerede

23 vniuersali, † in quantum ad participationem onerum, ad euitandam inaequalitatem maximam, quae oriebatur inter sororem, & nepotem testatoris, ex qua ratione ità obtinui in primo iudicio, licèt secus fuerit in secundò decisum. allegabam in puncto, de quo agimus Alex. *cons.* 158. & 175. *vol.* 6. Soccin. *cons.* 160. *nu.* 25. *vol.* 2. Ruin. *cons.* 112. *vol.* 1. Bursat. in pulchro *cons.* 5. *n.* 13. & 29. quae iterum repetij in responso pro Don Gaspare de Vigintimilijs contra Donnam Annam Galifi secundum quod obtinui hoc anno 1629. in causa compromissaria.

Vnde redeundo ad propositum, inspecto numero filiorũ, & qualitate patrimonij, interpretatio illa sumenda est, quae excludat donationẽ, si resultat inaequalitas, etiam quod verba aliter sonent.

Et quod in huiusmodi materia admittantur coniecturae,

24 & praesumptiones, † in quibus versatur iudicis arbitrium voluerunt Menoch. *cons.* 153. *vol.* 15. Crass. *dicta quaest.* 22. *nu.* 12. Merlin. *dict. lib.* 2. *tit.* 2. *quaest.* 29. *nu.* 45. Mangil. *de imputat. quaest.* 29. *nu.* 2. & 6. Rota Romana coram Card. Ludouis. *decis.* 568 *num.* 3. & ratio est, quia regula pro non imputatione est fundata super praesumpta voluntate donantis; contra quam lex inducit, aliàs coiecturas destruẽtes praesumptionem illam.

Sed quid si donans hoc expresserit, certum est eius declarationi standum esse, † etiam

25 si titulo simplicis, & interviuos donationis donare dixisset. *l. si quando* 35. §. & *generaliter, l. scimus* 36. *C. de inofficio. testam. l.* 1. vbi Bald. *C. de emancip. liber.* Ripa *in l. in quartam. numer.* 184. Bero. *cons.* 205. *num.* 4. *volum.* 3 ... Ma-

Magon. *decis.* 84. *n.* 27. Carpan. *ad stat. mediolan.* 485. *n.* 25. *p.* 2. Crass. *in dicta quaest.* 22. *nu.* 2. *&* 6. *vers. intellige tamen* Rota *in d. decis.* apud Card. Ludouis. 568. *nu.* 3. vbi additio Merlin. *d. qu.* 29. *num.* 46. Giurb. *ad consuetud. Mess. cap.* 3. *gloss.* 11. *nu.* 4. Parlador. *in sequi. centur. different.* 150 §. 2. *nu.* 3. nisi post perfectam

26 donationem hoc declaret, † quia non potest in præiudiciũ filij, vt sentit Gomez *in l.* 29. *tauri. nu.* 27. quem sequitur dictus Parlador. eius discipulus *dicto* §. 2. *ante num.* 4. latè Surd. *cons.* 75. *num.* 11. quem habui à Beltramino *in add. ad dictam decis.* 568. *num.* 13. Merlin. quem postea vidi, ambos referens loco sæpius *citato n.* 47. & melior quam omnes. Surd. *cons.* 143. *nu.* 55. *fol.* 411. nec iuuaret, si faceret per viã declarationis, quasi quod ab initio, ita sensisset donare, vt ei in legitimam imputaretur, quia hæc non esset declaratio, sed noua dispositio, quę nullius esset effectus ad tollendum ius tertio quæsitum, iuxta text. *in l. hæredes palam* 21. §. *si quid post*, *&* Gloss. *verbo posse D. de test.* & ibi Castr. & Dec. *consil.* 114. *&* 229. Bellamer. *consil.* 19. Iason *cons.* 128. *vol.* 4. Card. Tusch. *verbo declaratio conclus.* 91. *num.* 19. Gabr. *de regul. iur. concl.* 3. *num.* 2. Crauett. *cons.* 967. *nu.* 24. Riminal. Iun. *cons.* 399. *nu.* 76. quos sequitur *s. Mact.* 1. *disc.* 2. *par.* 10.

Giurba *ad consuetud. Mess. cap.* 2. *gloss. p. nu.* 18. *vers. prima propriè* addo Surd. *cons.* 192. *num.* 3. *& cons.* 339. *num.* 11. *& cons.* 38. *n.* 50. *&* 51. *& cons.* 426. *num.* 27. *&* 44. Stephan. Gratian. *discept.* 68. *nu.* 12. Menoch. *cons.* 191. *nu.* 49. Rot. coram Ludouis. *decis.* 375. *nu.* 10. & additio *ibi. n.* 12. Tiraquel. *in l. si vnquam verbo. libertis nu.* 15. & ratio est quia, declaratio proprie est, de ver-

27 bo dubio † congrua interpretatio, nil noui inducens, nam si nouum quid inde oritur, non est declaratio, sed noui iuris cõstitutio, vt post mille probat Giurba *dicto loco nu.* 17. parum post, addo pulchram *decis.* Rot. apud Farin, *decis.* 281. *nn.* 8. *p. p.* & in hac materia sufficit afferre doctrinam Castrens. *in d. l. hæres palam* §. *si quid post.* ad hoc vt cognoscatur inualiditas huiusmodi declarationum, dum firmat, quod non statur neque de

28 clarationi Papæ †. super priuilegijs ab eo concessis, vel alijs gratiosis rescriptis, per quæ euacuantur gratiæ concessæ, etiam explicando intentionem suam, ita ab initio fuisse, præiudicando per indirectum iuri quæsito tertio cuipiã, quam doctrinã magistraliter exornat Becc. *cons.* 3. *n.* 44. *cum seq.* quem vidi afferri in quadam causa vertente in Tribunali Patrimonij Regij, super quadam declaratione facta per Illustrissimum Car-

Cardinalem ab Aurea de certa gratia per eum concessa dum locumtenentis Regij officium obiret, monet etiam Beccius iudices nè terreantur de huius-
29 modi † declarationibus, imò consulit vt eàs spernant; quia præsumuntur potius obtẽtæ ob nimiam partium importunitatem, quæ pro suis priuatis cõmodis floccifaciunt Principis existimationem, quæ consistit in eo, quod sit lapis angularis, & immobilis sicut polus, hoc idem notanter de Papa loquẽdo adnotauit. Azebed. *in l. 2. tit. 14. nu. 13. lib. 4. fol.* 298. & in Cardinali legato declarãte gratiam cõcessam Rota in nouiss. *decis.* 343. *nu. 6. p. p. foi.* 199. non tamen per hoc negarem, quin concurrentibus alijs coniecturis, hæc patris declaratio etiam post perfectam donationem confecta, esse deberet magni momenti; quia in coniecturali materia, nullà clarior dari, potest, quam illa, quæ desumitur ex verbis ipsius disponentis: quando omnis abest fraudis coniectura.

Declara verò principalem conclusionem, vbi titulus donationis non est expressus, sed versamur in mera datione, fa-
30 cta ex causa † emancipationis, nàm tunc omnimodo bona sic tradita imputantur, Menoch. *de præsumpt. lib. 3. cap. 30. num.* 30. *cum pluribus sequentibus* & post mille hanc distinctionem, inter dationem, & donationem. *Merlin. dicta quæst.* 29 *nu.* 29. aduersus *Mangil. quæst.* 47. *num.* 17. quod etiam adnotauit Parlador. *dicto cap.* 150. §. 2. *nu.* 1. allegans pulchrum locum Couarr. *in cap. Raynaldus* §. 2. *nu.* 6. Tell. Ferdinand. *in l.* 29. *tauri, disceptat.* Gratian. 231. *in princip. vsque ad num.* 32. vbi habes, quæ verba importent donationẽ, quæ verò dationẽ.

Subsequitur, quid dicendũ de huiusmodi donatione conferenda, & videtur quæstionem hanc facili negotio expediri posse, dum enim firmauimus imputandam non esse, sequeretur etiam dicendum, nequè collationi subiacere; valet enim hoc argumentum affirmatiuè, videlicet, ea quæ impu
31 tantur † conferuntur, & si non valet è cõtra quod omnia, quæ conferuntur imputentur; cum facilius collatio, quam impu
32 tatio locũ habeat: † iuxta tex. *in l. illud.* 20. *C. de collat.* hoc idẽ tenuit Gloss. *in l. vt liberis C. eod. tit.* vbi scribentes, & assignat rationem Decius, quod ideo facilius quid conferatur, quam imputetur, quia causam onerosiorẽ habet secũ imputatio, quã habeat collatio, prima. n. excludit à successione vt sola legitima cõtẽtus sit filius, secũda ad successionẽ inuitat, & habet statim recõpensationẽ sequitur Crass.

*art.collat.bonor.q.*8.Castell.*in l.* 29. *tauri.verb. attornar*, adductus per Parlad.*differ.*149.*n.*10. sed contra hæc facit doctrina Bart. *in l.*1.§.*nec castrense nu.*10. *vers. nec dicat aliquis de collatio. bonor.* qui in simili quæstione dicit, quod donatio etiam simplex facta filio in potestate ex causa emancipationis conferri debeat, † sequuntur Alex. & Iason *in authent. ex testamento, C.eod.tit.* Socc. Sen. *cons.*91. *lib.* 1. Roland. à Valle *consil.*44. *&* *cons.* 70. *lib.* 4. Natt. *cons.* 106. Dec. *in l. vt liberis C.eodem* post Bald. *in l. scimus C.de inofficios. testamen.* Decian. *cons.*22.*num.*10. *lib.*2. post multos, quos allegat; etiã concesso quod sit simplex donatio, & esse de mente communis scholæ doctorum, firmat Crass. *dicto art.collat.bon.quæst.* 20.*nu.*4. vers. similiter, & hanc sequi videtur Anton.Faber. *d.error.*1.*in fin.decad.*42.*p.*2.& vltra eum Senatus peregregius Cathaloniæ, & Fontanella eum sequens *in claus.*4.*gloss.*1.*num.* 43. sui tractatus de pactis nuptialibus, vbi tenet conferri quando ab initio statim valet, allegans Crassum.

His verò aduersantur Corn. in dicta *authen.ex testamento col.* 2. vbi Dec. *in l.fin.* Riminaldus *n.*9.Dec. *in l.illud* §.*fin.* Cagnol. *in l.si emancipati nu.*19. *Cod.eod.* dicentes quod imò non debeat conferri, nequè obstare quod valuit à principio, quia hoc non obstante, in contrarium ex textus expressus in dicta *l.illud* §.*fin.* per quem ait Surd. ità tenendum esse, etiam quòd communis sit in contrarium. Surd. inquam *cons.*143.*nu.* 54. quam opinionem probabiliorem, & melioribus fundamẽtis fulcitam esse affirmat Facchin. *controu.lib.*5.*c.*81. vbi respondet omnibus argumentis in contrarium adductis, quàm etiam ex antiquioribus tenuerunt Azo. Iacob. de Arena, Oldrad. Nicolaus de Matarellis, vt refert Iason *in dicta authent. ex testamento*, quibus addendi sunt Ferdinand. Vasquez. *de success. resolut.* §.19.*nu.*24. Parlador. *dicta differen.*150.*nu.*1. *&* §.1.*nu.*4. faciuntque rationes adductæ supra *n.* 30. *& seq.*

Quid dicendum? certè, vt verum fatear hæc quæstio diu ancipitem me tenuit, cum pro vtraquè parte adsint viri maximè auctoritatis, & efficaces rationes, cogitaui tamen posse ad cõcordiã reduci; vt prima opi-
34 nio procedat inter emãcipatũ † & suũ, secunda verò inter duos emancipatos, moueor, quia per tex. *in l. ut liber.*17. Leo statuit, vt donationes etiã simplices cõferri deberent, per emancipatos liberis in potestate retentis, secundũ verum intellectum, illius legis, ibi *emancipatis videlicet, quæ in ipsa emancipatione à*

parentibus suis, vt fieri assolet, consequuntur, vel post emancipationem ab eisdem parentibus acquisierit, collaturis, ideo quoties nõ agitur inter emancipatum, & suum, sed inter suos tantum, tunc simplex donatio non confertur, & procedit text. *in d.l. illud 20. in fine ibi (eo quod simplex donatio non aliter confertur; nisi huiusmodi legem donator tempore donationis, suæ indulgentiæ posuerit)* quæ duo responsa aliter cõiugi non possent, nisi modo prædicto contrarietas vitaretur; hanc distinctionem in aliqua sui parte videtur tenuisse Dinus *in dicta. authent. ex testamento*, quem nemo improbat, vt testatur additio ad Glossam *in dicta. authent.* annuitquè licet subobscure Crass. *dicto §. collatio bonorum quæst. 20. ante nu. 5.* & apertè videtur tenere Anton. Faber *de error. decad. 42. error. 1. num. 6. & 7.* ceterum in casu vbi aliàs collatio non intraret, deberet admitti, si inæqualitas
35 inter filios redundaret; † vt dictant verba dictæ, *l. vt liberis*, & sentiunt expresè omnes Doctores, quos refert, & sequitur Fachine. *dicto lib. 5. controuers. capit. 80. in medio, vers. nisi inæqualitas*, alijquè, quos adduxi supra in materia imputationis.

Item etiàm aduertendum puto, quòd sicuti supra dè imputatione firmatum est, illam videlicet omnino fieri, quoties pater id exprimat; hoc idem de collatione, imò fortius firmari debere. Vt pote quia facilius permittitur, dum in ea alter filius agit de admissione ad lucrum successionis;
36 vndè leuiores coniecturæ, † & minus fortiores præsumptiones admitti notum est.

Alia si desideres, circa hanc collationis materiam adeas. Crass. *in dicto art. collationis bonorum*, & Anton. Fabr. *de error. pragmaticor. decad. 40. 41. & 42.* apud quem per triginta ferè capita, & iuris nostri prima rudimenta super hac materia, & altissimas de ea quæstiones doctissimè, & exactè discussas inuenies.

Quarto quæritur, an hæc donatio sit de sui natura irreuocabilis, an vero possit ob aliquam causam reuocari, vel inter alios filios bona donata diuidi, & respondeo irreuo-
37 cabilem † esse, quia cum sit donatio inter viuos à principio valida, ex hoc irreuocabilis fit, ex sola natura donationis, etiam si aliud non exprimatur, cum id velit donans cum inter viuos donat, quòd res donata fiat accipientis, ità, & taliter, vt nulla ei spes subeat reuersionis *l. 1. D. de donat. l. vbi ità donatur*

22.*D.de mort.cauſ. donat.l.ſenatus* 35.§.1.*D.eod.titul.* Tiraquel. *de retract.conuenti.*§.2.*gloſſ.vnica nu.*9. Cardin.Mantic. *de tacit.lib.*13.*titul.*2.*nu.*1. & 11. minus igitur erit reuocabilis ſi filius ſit minor, cuius conſenſus pro reuocatione nõ ſufficit, ad differentiam maioris, cui licitum eſt liberalitatem acceptam patri retrodonare: quod etiam videtur ſentire Giurba *ad conſuet. vrb.Meſſ.cap.*3.*gloſſ.*10. *n.* 6. allegans duos textus vnum *in l.ſi ad reſoluendam Cod. de pradijs minor.* alterum *in l.*2.*Cod.ſi aduerſus donationem*, limitans tantummodo quando decretũ iudicis interueniat *l.* 2. & 9.*C. de pradijs minor.* Fideric.de Solis *quaeſt.*27. *nu.* 3. quod non placet, ſi ità abſolutè accipiatur, repugnat enim regula illa, quod cum donationis actus ſit ex parte dantis in totum læſſiuus; non poteſt in iudice dari cauſa, propter quam poſſit moueri ad interponendum decretum in hac reuocatione: quæ cum tota pendeat à filij conſenſu, noua donatio eſt, quam minori facere nõ licet, etiã accedẽte decreto; cuius nulla ratio habetur, quando deficit cauſa illud interponendi, † poſt ſolemnẽ doctr.Bald. *in l.*1.*ad med. C.ſi aduerſ.donat.* per textũ quẽ allegat, nulla enim cauſa poteſt conſiderari in donando, cum donare aliud non ſit, niſi per *tract.*1 *diſc.*2.*p.* 10.

38 illud interponendi, † poſt ſolemnẽ

39 dere † *l.contra iuris* 29.§.*ſi filius D. de pact.l. prohibere* 3. §. *planè D.quod vi, aut clam. l. filius fam.* 7.*D. de donat.* ideo non rectè

40 petitur curator † ad donationem celebrandam, quia nullũ poteſt cadere decretum *l. ab agnato* 12.*D.de curator.furioſ.* & *l. fin.D.eod.tit.* ità, vt etiam ſi obtineatur curator, & decretum iudicis interponatur. Curatorẽ petente, de eo nulla haberetur ratio in ſimplicibus donationibus. *ad tex.in l.* 1. *in princip.D.de tutor.* & *rat. diſtrah.* vbi gloſ. in verbo, & ità eſt. *l.fin.* §.*cum autem C. ſi maior factus alienat. ſine decreto Iud. fact. rath. habu. l. tutor ad vtilitatem* 23.D.*de adminiſtrat.tutor.* Ruin. *conſ.*200. *num.* 2.*lib.* 1.Laderch. *conſ.*139. *nu.* 2.Menoch.*conſ.*1153.*n.*45. & ad terminos capit.Regis Carol.78.Milan.*deciſ.*19.*n.*14.*lib.p.* Caſtill.*deciſ.*239.*n.*8. & 9.*to.*3. hinc egregie dixit Caſtr.*conſil.* 468.*ad primum quo quæritur col.* 2.*ante medium verſ. reſpondeo ſi non interuenit*, & *verſ. præterea etiam numer.*3.*dubio.*3.*lib.primo.* quòd actus liberalitatis, qui sũt

41 præiudiciales minori, † non ſunt per iudicem approbandi, ſed relinquendi in ſuſpenſo, vſquequo minor, maior conſtitutus deliberet, velit ne illis ſtare; in tantum, vt ſi ei non placuerit, nec decretum, nec auctoritas proſint. Surdus. *de alimentis, tit.*

titul. 8. priuilegio. 56. numer. 107. vsque 110. Hondedeus. *consil.* 42. *num.* 2. *lib.* 1. Suarez *allegat.* 20. *nu.* 7. *vers. praeterea minor regulariter, & in l. quoniam in prioribus ampliat.* 10. *in fine num.* 69. *vers. si dicas non videtur Cod. de inofficioso testam.* Caldas *de restitution. in integr. verbo, hunc contractum num.* 19. *ad med. vers. & praedicta*, plures addit Stephan. Gratian. *discept.* 233. *nu.* 10. *vbi num.* 3. loquitur de refutationi-
42 bus † factis per puellas fratribus in nuptiali instrumento, quae quatenus donationem sapiunt sunt nullae, quamuis iuratae, stāte statuto tollente vim dictis contractibus, iuramento non obstante, prout habemus in Regno; nec facit quod in casu isto donetur per filiū patri illud, quod ab eo recepit, quasi res redeat de facili ad suam naturam; quia solidato dominio per traditionem veram, vel fictā in personā minoris donatarij, omnis translatio, quę necessitatem praese non ferat prohibita est; nō habito respectu ad personam in quam transfertur, sit nè ille, qui prius donauerat, ita latissimè, quam pluries ad id citans tenuit Arius Pinell. *in l. p. part.* 3. *num.* 58. *fol. mihi* 146. *Cod. de bon. matern.* vbi assignat rationem, quod fieri non potest, quin sit damnum, amissio
43 lucri † iam radicati: & inde infert ad donationem factam per mulierem prohibitam contrahere sine certis solemnitatibus; & quod contraria opinio forte haberet locum, vbi res perueniret ad minorem affecta onere reuersionis, vel alterius obligationis:

Hinc dicimus, non licere patri bona per se filijs donata, etiam ex causa onerosa alienare sub praetextu quod illa dona
44 uerit, † vt nos ex Capic. *decis.* 73. aliàs firmauimus, & confirmat, Tiraquellus *in l. si vnquam in praefat. nu.* 30. *& sequent.* vbi extendit ad terminos diuisionis, vt non liceat patri absque decreto bona stabilia, ex ampla matris successione peruenietia
45 diuidere, † quae non per hoc immutantur, quia adest persona patris de medio: nam receditur ab eius praesumpta affectione, vbi clarè constet de eius mala intentione. Quod diximus de prohibita donatione minori ampliat Gratianus *capit.* 233. *num.* 10. *&* 16. vt neque possit dotis fauore donare
46 † dotando personam extraneā iuxta pulchrum *Consilium* Bald. 108. *volum.* 1. Surd. *consil.* 122. quos ipse sequitur, extraneos verò intellige iuxta *text. in l. unica* §. *extraneum Cod. de rei vxor. action.* Baez. *de dote capit.* 34. *num.* 4. *M*ascard. *de probation. conclusion.* 571. & de fratre loquens Amatus. *decision.* 28. *numero septimo*, & ego con-

consului in fratre respectu sororis habentis aliunde; quod censeatur donasse, per prædictos, & per notabilem doctrinam Azebed. *in l. 3. tit. 8. delas herencias lib. 5. leg. fori folio mihi* 252. casus erat quod frater minor ob importunitatem sororis, mortuo patre pro securitate dotis, ei cõstitutæ per patrẽ, se obligauerat etiam in bonis proprijs, iudicis decreto accedente: virtute cuius obligationis, postea sororius agebat executiuè contra bona propria minoris; pro implemento promissorum: obtinui in iudicio executiuo, quod oppositiones starent; ex quo statutum sub Rege Carolo 78. & in nouissimis pragmaticis Comitis de Castro, loquebatur de contractibus minorum prout de iure, & non cõpræhendebat donationes; tam quia contractus simpliciter nõ sunt, vt diximus longiori calamo *in primo discursu huius primæ tractationis*; quàm quia nullum decretum de iure interponi po
47 test, vbi de donando † agatur latè Simoncell. *de decreto lib. 1. tit. 2. num. 6.* ideo dicebam, quod adultus habens curatorẽ
48 reputatur non habere † quoties agitur de donando, iuxta doctrinam Iasonis *in l. 1. §. fuit quæsitum col. 3. num. 26. in secundo notabili D. ad trebell.* vbi Ripa *n. 22.* quæ tantum limitanda sunt, in casu vbi frater esset pa

tract. 1. disc. 2. par. 10.

tris hæres, eiusquè patrimoniũ possideret, quia tunc obligatio
49 patris dicitur à lege translata in fratrem, † qui ex hoc dicitur debitor. vel quia adijt hæreditatẽ paternam, vel quia lex obligationem in eum transtulit vnà cum bonis; quasi sit onus inseparabile Menoch. *de arbitr. casu* 88. *num. 43. & sequen. & præsumpt. 110. lib. 4.* alij per Amat. in *decis. 28. àn 24. vsque ad finẽ* Gratian. *discept. 504. num. 10. & 11.* prout decisũ alibi firmauimus, quod hac ratione fiscus teneatur ad Dotes filiarũ, eius cuius bona ad eum ex confiscatione peruenerunt.

Vel vbi soror non haberet
50 aliunde † vt puta propter paupertatem parentum ad Gloss. *in l. cum plures §. cum tutor verbo* alio patre *D. de administrat. tutor.* Guid. Papa *decis. 96. num. 4. & decis. 439. num. 7.* Boer, *decis. 129. num. 7.* Capella Tholosana *decis. 287. num. 8.* Afflict, *decis. 371. num. 3.* Triuisan. *decis. 22. lib. 1.* Franch. *decis. 73. num. 4. & decis. 87. n. 12. & decis. 178, num. 7. & 13.* Molfes. *ad consuet. Neapol. part. 6. de iure dot. quæst. 4. num. 13.* Giurba *ad consuet. Mess. cap. 3. gloss. 3. part. 1. & decis. 45. an. 12.* vbi ampliat ad casum quando haberet vnde dotari, sed non congruè, quos habui à Fontanella *de pact. claus. 5. gloss. 3. n. 11.* vbi distinguit inter sororem consanguineam

guineam

guineam vterinam & vtrinque coniunctam, ad quem recurri potest, addo Martam *in summa success. legal. part. 4. quaest. 18. art. 6. num. 38. fol. 273.*

In quantum ad aliud, quod sequitur, an haec donatio possit aliquando reuocari, memini plura dixisse supra in quarto modo cōfirmandae donationis, vbi nè longior sim lectorem remitto: maximè ad Giurb. in locis ibi allegatis. illud aduerto, quod vbi causa sufficiens deerit ad donationem reuocandam, ibi neque adesse poterit, adhoc vt pater talia bona inter alios filios diuidat, aliàs enim rem alienam in diuisionem deduceret, habui quaestionem de facto, quod pater in praemium emancipationis, vt dici solet, donauerat filio, seu verius remiserat in
51 tegrum vsufructum † donauerat, scilicet respectu portionum aliorum filiorum, remiserat respectu portionis ipsiusmet filij, postea occasione sumpta, quasi sub praetextu diuidendi inter filios bona materna, filium, cui integrum vsufructum assignauerat, defraudare volebat vsufructu iam quaesito; & quod peius erat eius vxorem, quae sub intuitu illius vsufructus, matrimonium contraxerat; dicebat pater nomine aliorum filiorum, quod ipse non prohibebatur vno filio emancipato, alios etiā à potestate paterna eximere, & bona materna inter eos diuidere, conuolante, tali casu, ad vniuscuiusque filij portionem proprietatis, portione vsufructus, nec faciebat quod per prius totum illud in vnum ex filijs translatum fuerat, quia erat inualida illa donatio, & quasi inofficiosa, contra paternum affectum, qui aeque omnes filios respicere debet ad text. *in l. cum pater 79. §. euictis vbi glos. de legat. 2. l. fin. C. com. vtr. iud.* cum late traditis per Paris. *cons. 126. num. 30. vol. 1 cum alijs supr. num. 17.* sed contra praedicta dicebatur, patrem nō cogi filios emancipare, & patriae potestatis emolumentis se priuari, ideo quoties vsufructum vna vice quaesitum, creditoribus obliget, vel post obligationem contractam vsufructum agnoscat; non potest postea in eorum fraudem illum
52 refutare † filium emancipando, vt probauimus abvnde loco statim citato: & post mille tradit Giurb. *cap. 3. gloss. 9. nu. 27. cum pluribus sequent. & gloss. 10. numero. 14. cum sequentibus* ideoquè simili modo nō poterit repudiatione de vsufructu facta in vnum ex filiis, alios emācipare, animo illud inter omnes diuidendi, & fortius vbi repudiatio fit ex causa onerosa matrimonii contracti per filium, vbi fauor mulieris intercedat: ad tradita per Fontanell. *de pact. nupt.*

nupt. clauſ. 4. gloſſ. 1. num. 29. &
30. qui quam plures alios ad-
ducit, quibus addendi ſunt alij
per me in dicta cauſa adducti,
quos omitto, pendet vero in
Tribunali ſancti Officij Sanctiſ
ſimæ inquiſitionis.

Quinta quæſtio ſuper eo ver-
ſatur, an pater cui in dotali in-
ſtrumento, omnia bona fue-
runt in dotem data cum ſuis o-
neribus, quæ ſibi accollauit ſol
uere, cenſeatur liber ab illorũ
præſtatione, ſi voluntarie poſ-
ſidere deſinat; filium emanci-
pando eique vſufructum refu
tando: quam ego habui de fa-
cto in eodem Tribunali Sancti
Officii ſanctiſſimæ Inquiſitio-
nis. adducebatur fauore libera-
tionis: Primo patrem poſſe vſu
fructum filio remittere etiam
in præiuditium creditorum iux
ta doctrinam Bero. *deciſ. 43. n.*
6. lib. 1. cum aliis adductis *ſu-*
pra partic. proxima præcedenti in
principio; ſecundo accollationẽ,
ſeu onerum aſſumptionem, tã-
tummodo durare, durante †
53 poſſeſſione, cuius intuitu obli-
gatio præceſſerat, ideo transla-
tis in filios bonis dotalibus eo-
rum matris, obligatio mariti,
occaſione dictorum bonorum
contracta, ceſſare debet, in ter
minis Intrigl. ad Bullam *queſt.*
66. n. 6. vbi additio mille cu-
mulat Surd. *conſ. 76. num. 9. &*
ſequ. & alii per me alibi addu-
cti.

tract. 1. diſc. 2. par. 10.

Nec hoc caſu intrat quæſtio
de patre donante, an ſaltim de
fructibus bonorum donatorũ,
54 tamquam aduentitiis habeat †
commoditatem, vnde fit quod
ſaltim teneatur ratione huius
commoditatis, iuxta ea quæ la
tè tradidit Milan. *deciſ. 3. à. nu.*
72. per plures ſeq. lib. 2. de qua
nos dicto loco diximus; quia
dum hic filius erat maior anno
rum decẽ et octo, cuius bono-
rum adminiſtratio patri non
ſpectabat, erat etenim libera-
tus à patria poteſtate, et vti talis
omnes fructus faciebat ſuos, &
ſic ad onera tenebatur; contra-
rium tamen verius mihi viſum
fuit, nam ſuppoſito in caſu iſto
quod expreſsè in ſe aſſumpſerit
onera debita ſuper dote, obli-
gando ſe expreſsè ad illorum
ſolutionem, licet talis obliga-
tio ſe habuerit reſpectiuè ad do
tem, & ſic quamdiu penes ip-
ſum reſideret; iuxta prædicta;
attamen non per hoc ceſſat o-
bligatio, ex quo donauerit fi-
lio vſufructum iam quæſitum.
Primo quia quidquid ſit ante
actum poſitiuum acceptatio-
nis, verior opinio eſt, quod pa
ter acquiſito ei vſufructu, non
ſolum per delationem, ſed per
ſub ſequentem agnitionem; nõ
poteſt illum à ſe abdicare, tran
ſferendo in filios ad creditorũ
55 † præiudicium; non ſolum v-
xoris, ſed ſuorum, quam vtili-
tatem defendit Caſtr. *in l. cum*
oportet

oportet §. *fin autem* vbi Mendez *C. de bon. quæ liber. per text. in l.* 3. §. *gesta* ibi *aut vsufructum, uel seruitutem amittit D. de hisqua in fraud. creditor* Marescot. *lib.* 1. *resolut.* 54. *num.* 4. Fontanel la supra adductus *cla.* 4. *gloss.* 9. *par.* 5. *d. n.* 78 & decisũ in Regno testatur D. Giurba *ad consuet. Mess. cap. primo gloss.* 12. *numero* 18. pro Ottauio Spatafora con tra don Marium Spatafora Ba ronem Mazarra anno 1590. vnde tantominus poterit respe ctu creditorum, qui cum eo cõ traxerunt occasione, vel consi derato penes eum vsufructu, cuius titulus & non substantia
56 † immutatus erat, mortua vxo re. Secundo quia licet obliga tus respectu rei non teneatur ni si vsquè quo res pœnes eum exi stat, attamen hoc locum habet nisi vltra legalem obligationẽ, quæ nascitur ex concomitantia rei ipsius; adsit (prout in casu isto) hominis expressa obligatio: quo casu illa semper † re-
57 manet, etiam cessante possessio ne, vt tenuit Felician. *de cens.* post Couarr. per eum allegatũ *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 7. quem disertis verbis approbat Conuersan. in additione ad Intrigl. *dicta quæst.* 66. *lit. B, versic. & id quidem.* Tertio quia in terminis mariti se accollantis soluere o- nera super dote debita, verius est eum voluntarie in filios bo-
58 na transferendo, † atque vsufru ctum remittendo non liberari ab eorum solutione, quam tenuit Castr. *in l. cum mulier* post Bald. & alios D. *solut. matrim.* & ibi Imol. Campeg. *de dote par.* 2. *quæst.* 92. *n.* 2. Surd. *de alimen. tit.* 7. *quæst.* 33. quos in casu ocurrenti habui à disertissi mo aduocato don Blasco Iop- pulo regioquè Consiliario quẽ post hæc luci subtractum vidimus, & modernè sequitur post ea vis' noster Amat. *resol.* 21. *n.* 5. post Ballum ad bullam *quæst.* 1. *num.* 11. quod quidem ge nerale est in quocumque possessore, per regulam illamquod debet haberi pro possessore †
59 qui voluntariè incipit non pos sidere, quam exornat Petrus Pech. *super regula* 36. *iuris Pontificij* Ordelaphus *in l. in rem n.* 903. *d. de rei vendicat* Peregrin. *de fideicom. art.* 45. *num.* 15. & *art.* 46. *num.* 25. & est textus de iure Cæsarum *in l. quod te.* 5. *D. si cert. pet.* Couarru: *var. resolut. cap.* 7. *num.* 6, *lib.* 3. Me- noch. *de adipiscenda remed.* 1. *quæst.* 15. *num.* 63. Mohedan' *decis.* 25. *de renunc. aliàs* 183. Fon tanella *claus.* 4. *gloss.* 9. *part.* 5. *num.* 133. Amat. *dicta resolut.* 21. *num.* 3. Scheneid, qui alios refert *in* §. *omnium* vbi etiam Zasius *instit. de act.* Gail. *libr.* 2. *obseruat.* 110. *num.* 2. etiam quod esset bonefidei possessor, *vt in l. si bone fidei* 12. *D. de noxali act.* cum aliis per me traditis in responso

reſponſo pro Donna Ioanna Samminiato Boroniſſa Sabucorum contra Canonicos Sancti Ioannis Eremitarum Panormitanæ Eccleſiæ, & licet regula prædicta procedat, vbi quis actione reali conuentus, rem petitam alteri cedat conteſtata lite: attamen idem eſt in omni actione perſonali vel mista, eo ipſo quod quis eſt obligatus ad dandum, vel faciendum; adhoc vt in tempore fidem ſuam abſoluere poſſit, ideo hoc caſu cõteſtandam eſſe litem nullibi legimus, vt in dolo dicatur; & poſſeſſor reſpectu huius regulæ, intelligitur poſſidens non ſolũ naturaliter, vel ciuiliter, ſed etiam, is qui detinet qualis eſt colonus, conductor, depoſitarius. Coraſ. *Miſcellan.lib.6.cap.5.* quidquid ſit in aliis caſibus, in quibus magnam inter hoſce poſſeſſores reputamus adeſſe
60 differentiam; quaſi primi poſſideant, † ſecundi tantummodo in poſſeſſione eſſe dicantur, ad text. *in l.ſi quis ante.x.D.acquir.poſſ.* Rebuff. *in praxi benef.gloſſ.13.num.1.* in terminis Petr.Pech. *dicta regula 36.*

Non obſtant contraria, quia ad primum reſpondetur, quod aut pater vſufructum ſibi delatum non agnoſcit, & tunc nõ dicitur fraudem admittere ſecundum aliquos, quorum opinionem ſupra ſecutus ſum, aut agnoſcit, poſtea verò filijs refutat, & tunc dicitur in fraudem creditorum facere, vt ibidem etiam dictum eſt, ea quidem efficàci ratione, quod pater nõ ſe abſtinens; ſed acquiſitionem factam remittens, non dicitur
61 refutare, ſed donare, † vt poſt Angelum, ad quem ſe remittit, tradit Tiraquell. *in l.ſi vnquam verbo donatione largitus numero 211, & 212. C.de reuoc. donat.* quo loci diſcurrit, an talis remiſsio valeat inter patrem & filium in poteſtate, & reſoluit valere, ſi ante agnitionem repudiet, quem vt ſuperius dixi ſequitur Gratian. *diſcept. 713. num. 24. tom. 4.* cum alijs ſupra allegatis.

Hæc cum ità, ſint fortius debent procedere in caſu de quò agitur, vbi pater non iura ſuorum creditorum, ſed illorum, qui ſecum in ſpecie ratione huius vſusfructus cõtraxerunt, minuere videtur, in tempore quo, agnitione ſecuta, poſt vxoris mortem, firmata fuerunt; quibus per voluntariam vſufructus translationem præiudicari minus iuſtum videri debet.

Ad ſecundum reſpondetur primo, quod aut accollatio ſtat in meris terminis accollationis, & recognitionis oneris, & poteſt procedere dicta opinio. aut vltra progreditur ad obligationem indefinitam, non reſtrictã ad cauſam poſseſsionis rei, & tunc non liberatur,

62 † rem possidere desinens: etiã si inuitus possidere desinat, quia præcauere sibi debebat eum nouo possessore, vt caueret de indemnitate ad text. *in l. electio 26. D. de noxal. action.* & ratio est quia remanet obligatus ex vi obligationis, & verborum generaliter prolatorũ, ita tenet Couarr. quem sequitur Felician. *de censib. dicto libr. 3. cap. 6.* cui accedit Conuersan. non multo superius citatus, nec dissentit Amatus *dicta resolut. 21. n. 9. & 10.*

Respondetur secundo, quod dato illa opinio procederet vbi ex necessitate res possessori aufertur, ne duplici onere grauetur, rei videlicet amissione, & oneris exsolutione, attamen vbi quis vltrò possessioni re-
63 nunciat quod non liberetur † certum est, vt ex nostris docet Mastrill. ad Gregorium *de cens. quæst. 5. num. 233.* & in eo locum sibi vendicat regula, quã supra examinauimus in vltimo fundamento, ad quæ omnia venit etiam Marius Muta *decis. 74. per totam*, & adde quod iuxta prædicta fuit quandoquè decisum pro don Leonardo Farina contra illos de Giardina, & obtinuissem in dicta causa pro don Bartolomeo Cutelli nisi contrarius cessisset, & debitum ex soluisset, cum obligatione futurorum censuum.

Quæ opinio est maiori æquitate suffulta, cum aliàs nulla accollatione existente, maritus, cui omnia dotis nomine adscripta sunt, teneatur ad æs alienũ
64 † contractum ante matrimonium initum, possitquè cogi tàm dum constat matrimoniũ, ad text. *in l. mulier bona 73. D. de iur. dotium* quam eo soluto filijs de medio existentibus, ratione vsufructus ad *text. in l. fin. §. sin autem verj. sin autem C. de bon. quæ lib.* quem expendit Barbos *in l. maritum ante num. 21. D. solut. matrim.* & hoc cum priuilegio modi agendi executiuè, vt testatur obseruari in hoc Regno D. Castill. *decis. 97.* nam, & si vt vulgo iactatur, executiuo modo contra tertium agi non posit, tàm de iure communi, quàm ad formam ritus nostri, attamen receptum est, vt contra tertium, in quem donationis, vel dotationis titulo omnia bona debitoris peruenerunt, executio cõcedatur, per constitutionem illam à Marco Antonio Columna editam de qua Giurb. *decis. 62. num. 33. ante med.* quam conformem esse dispositioni iuris communis constat ex traditis per gloss. & DD. *in l. aeris alieni C. de donat.* cum alijs cumularis per Giurbam ibi, quibus addo fab. Ann. *cons. 108. num. 27.* Mozium *de contract. tit. de donat. fo. 157.* cum hoc tamen temperamento, vt non teneatur

tur in plus quam in bonorum donatorum valore, ad instar hæredis cum beneficio inuen-
65 tarij; † vt alibi dixi ex Crauett. *cons.* 139. *num.* 5. Cancer. qui testatur decisum *var. resolut. libr.* 3. *cap.* 7. *num.* 128. *vers. hinc cum talis donatarius*; & quod maritus, cui omnia mulieris bona dotantur, teneatur credi toribus satisfacere, firmauit etiam Don Franciscus Hieronym. leo *in decis. valentina* 50. *per totam*. illud tamen aduertas velim, quod in hoc Regno, si Castillo credi fas est, non conceditur executio contra virum,
66 vbi bona ei dotata fuerint † franca & libera: ex quo vt ait ipse cessat, tunc ratio, quod bona dicanturdeducto ære alieno ille inquam *decis.* 97. *num.* 7. sed pace illius, non credo per hoc cessare rationem prædictā; nec enim partes possunt facere bona illa, quæ sunt mala; videlicet quod sint franca, & libera, quæ sunt multis oneribus subiecta; licet si viro dotentur
67 cum oneribus, intelligatur tan to minus † habuisse in dotem, quanto important onera; & in casu contrario posit ab vxore repetere, vel dotem retinere, nàm illaverba respiciunt cautelam viri respectu vxoris non verò præiudicium creditorum, ideo optimè in dicta pragmaticali cōstitutione dicitur, quod detur executio contra donata-

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 10.

tarium omnium bonorum, vel maioris partis, quia dum constat bona omnia data fuisse, vel per verba vniuersalia, vel per enumerationem specierum, in in quibus in effectu omnis donantis substantia consistit, eo ipso tenetur; aliàs enim nemo esset, qui non diffugeret illius constitutionis dispositionem, si per ista verba posit eludi: quare existimo quod siue dotātur franca & libera, siue indefinite omnia bona, siue cum oneribus, quod posit & debeat executio concedi; in vno tantū
68 casu limitarem prædicta † quādo videlicet mulier sibi reseruasset aliqua bona, tàm pro recamera, vt aiunt Castillus *dicta decis.* 97. *num.* 7. & Amat. *resolut.* 45. *num.* 7. quam alio titutulo, per eam extra dotem tenēda, quia tunc contra eam in dictis bonis deberet executio relaxari, vt millies decisum vidimus, & ità intelligo doctrinam Guidon. Papæ *decis.* 447. & àlio rum, qui eum sequuntur, dum dicunt excusionem contra vxorem ante omnia faciendam esse, vt videlicet procedant, quando mulier aliquid sibi reseruasset vel paraphrenalia haberet: vt videntur sentire Franc. *decis.* 626. *numero* 4. & 5. Castill. *decisio.* 97. *numero* 7. Fontanella *clausula* 6. *glossa* 1. *parte* 3. *numero* 46. nam in
69 dubio præsumptio est † quod mulier

quod mulier omnia in dotem dederit, vt videtur sentire Bart. in suis quæstionibus *cap. 7. incipit mulier bona omnia*, quem sequitur Gratian. *discepratiõ. 143. nu. 27.* declarando tamen, vti per eum est videre quidquid sit de quæstione illa; an non apparente de traditione bonorum in causam dotis præsumi debeant, nè dotalia, an paraphernalia, de qua late Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 10. à n. 23. vsq. 33.*

Neq; prædictis obstat, quòd Amatus noster posthæc scripta in contrariam sententiam iuerit quod imò via executiua cõtra virum nunquã procedi possit, quia ei deferendum non est attento statuto prędicto, quatenus verò loquatur inspectis regulis iuris communis, optimè eum locutum existimo.

10 Item omnia per eum dictà forte procederent, quando bona peruenirent ad tertium titulo aliquo particulari, non autẽ si titulo vniuersali, pro vt est si pro dote dentur.

11 Iuxta prædicta quæro, quid dicẽdum sit, si reseruatio facta per mulierem, pro recamera, vt aiunt, consistat in aliqua summa, ad quam soluendam maritus annis singulis se obligasset, an creditor mandatis sibi actionibus per mulierem, possit contra mariti personam ad capturam procedere, habui quæstionem de facto de anno 1622. quam volui ponere per extensum ob vtilitatem ipsius, Don Petrus Gaetano primogenitus Marchionis Sortini vxorem duxit D. Antoniam Saccano, habuit in dotem in effectu omnia ipsius bona, licet non cum titulo vniuersali, sed per enumerationem omnium specierum, super his se obligauit soluere dictæ eius vxori, quid annuum, ratione recameræ, cumquè fuissent adiudicata omnia bona prædictæ D. Antoniæ cuidam creditori, & inter alia ius exigendi recameram ab eius viro debitam, cessis per iudicem, vt solitum est iuribus in secundo decreto, egit creditor executiuè contra D. Petrum pro interusurio temporis iam maturato, excipiebat Don Petrus non rectè creditorem contra eũ personaliter egisse, & vt dicimus per maniconem, quia cum veniret repræsentando personam vxoris, tenebatur ei exhibere eãdem reuerentiã; & sicuti vxor non poterat contra eum ad capturã personæ procedere, stante priuilegio maritali, quod deducto nè egeat vocamus, quod exten-
71 ditur, nè possit carcerari, ità & omnis alius veniens ex persona vxoris per doctrinam Alexandr. *in l. si post diuortium.*

tium. D. solut. matrimon. quem sequitur referens decisum Mastrill. *decision. 93. in fine.* dicebat etiam se velle retinere dictam summam, vel compensare, cum multis creditis, quæ ipse habebat contra eius vxorem, ex causa dictæ dotationis: de quo rectè poterat excipere
72 contra † cessionarium ex Crass. *exception. 13. numer. 37.* & Giurb. *decision. 100. num. 22.* cum vulgaribus.

Contrarium sustinui in casu prædicto, nec diuersè sentiebant Domini Tribunalis Magnæ Regiæ Curiæ, etenim & si verum sit maritum ad vxoris instantiam carcerari non posse; & quod eius cessionarius non debeat esse magis priuilegiatus, nec diuerso iure censeri, attamen hoc procedit, quando cessionarius veniret ex causa lucratiua, & ex facto voluntario vxoris. Cæterum si cessio descenderet ex causa
73 † onerosa, & magis, si iudex vice partis illam faciat, prout est in adiudicatione, seu insolutum datione iudiciali, tunc cessionarius plus consequetur quam poterat cedens, & rectè personali contra maritum agere poterit, faciendo eum carcerari, ità limitat dictum textum *in l. si post diuortium 28. solut. matrimon.* Roman. quem refert, & sequitur Alexandr. *tract. 1. disc. 2. par. 10.* ...

ibi num. 2. versicul. & idem tenet. & hic est vnus ex illis casibus in quibus cessionarius consequitur plusquam cedens, cessat enim in eo ratio reuerentiæ, quæ militabat in cedente ad text. *in l. final. in princip. Cod. de iur. domin. impetr.* nec ex alio capite requiritur, quod cessionarius veniat ex causa onerosa, quàm ne detur occasio vxori fraudandi virum hoc priuilegio: & ad secundum de retentione siue compensatione dicebatur, quod licet illa sicut, & ceteræ exceptiones possit contra cessionarium
74 opponi, ex Tindaro *de compensation. artic. 7. num. 4. verbo hesitatum fuit num. 6. par. 2. fol. 255.* Port. *cons. 47. num. 5. lib. 2.* Thesaur. *decis. 221.* per Stepha. Gratia. *discep. 356. n. 1.* cum milleper Crass. *excep. 16. n. 37.* Attamen hoc procedit quando debitor obijcit cedenti compensationē antequam cedat, vel cessionario antequam sibi cessionem denunciauerit, nam si post hęc faciat, non obtinebit, quia
75 actio † iam fecit liberum transitum in cessionarium, sunt verba Baldi. *in l. & hæredi in prima lectura §. nos autem in fine. D. de pact.* Rodericus *in l. doli exceptio num. 12. D. de nouation.* Angel. *cons. 259. quedā domina Antonia per tot.* Castr. *in l. eius ad med. C. de compensation.* ... cuius

cuius dicti plures sunt rationes, prima elicitur ex dictis Angeli dicentis, quod ius compensandi antequam reducatur ad actum, dum est in potentia, non afficit actionem cessam, ideoquè si interim transit in cessionarium, remanebit libera, nec poterit ex post facto minui nisi fortè opponatur cessionario, antequam interueniat vnum de tribus, nam post, sicuti non liberaretur soluendo, ità non liberatur volens compensare. secunda ratio est, quòd quamuis compensatio videatur fieri ipso iure, attamen non inducitur nisi parte opponente, & antequam opponat, non dicitur ità afficere rem, vt transeat affecta in cessionarium: quæ ratio colligitur ex dictis Angeli, & Surdi *cons.* 82. *nu.* 29. *& decis.* 191. *numer.* 14. vnde ait Portius *cons.* 47. *n.* 22. *cum seqq.* quod post cessionem, & denunciationem secutam nullum adest debitum compensabile, deficit enim substantia ipsius debiti, & per consequens cessat etiam accidens compensationis, & hanc opinionem post prædictos tenuerunt Marilian. *decis.* 30. *nu.* 5. Sesse *de inhibit.* §. 7. *cap.* 5. *nu.* 9. Laderch. *consil.* 109. *& cons.* 164. *num.* 7. Gratian. *disceptat.* 356. *à num.* 9. *vsque* 26. vbi ait quod distinctio Angeli est solemnis, & pauci aduertũt Crass. noster *excep.* 16. *num.* 37. vbi secus tenet cũ cedente. Beltram. *ad decis.* 121. Cardin. Ludouis. *n.* 6. quod etiam videtur sensisse, Vincent. de Franchis *decis.* 636. dum affirmat debitorem cessũ

76 nomine dotis, non posse opponere marito agenti compensationem ex persona mulieris dotantis, & retardare exactionem faciẽdam, quem sequitur Fontanella de *pact. nupt. claus.* 6 *gloss.* 1. *p.* 3. *num.* 27. sicuti neque ipsi mulieri ex persona patris vel matris dotantium, vt vidi decisum reiectando oppositiones debitoris, imò hæredum mariti excipientium de compensatione cum fructibus dotis promissæ, & non solutæ in M.R.C. & Consistorio pro D. Antonino Paternò contra Don Ferdinandum Mariam Cutelli nepotem meum de ann. 1627. Nec in casu de quo agebatur, dubitabatur de notificatione cessionis, quia aderat ad nauseam, cum maritus passus fuisset litem agitari inter creditorem, & vxorem, & sciebat secundum decretũ, & insolutum dationẽ per iudicẽ factam, in quo casu potuisset exequi etiã

77 super bonis dotalibus, † iuxta doctrinam Bartoli, Alciati, & Iasonis. *in l. de die* §. *qui mulierẽ, D. qui satisd. cogant.* quæ recipitur in Rota, vt per Bellameram *decis.* 711. *&* Seraphin. *decision.* 891. *num.* 10. Franciscus Marc.

decij. 272. *par. p.* Ioseph Ludou. *decis.* 26. *num.* 6. Fontanella *dicta clauf.* 6. *Gloss. p. p.* 3. *à n.* 30. *vsque* 33. vbi duas decisiones Senatus adducit, licet ipse contra sentire videatur persistens in sententia, quam vti aduocatus sustinuerat, si bene an malè ipse videat, mihi enim vix persuadere poterit, quin contraria opinio non tendat in elusionẽ iudicij, ac minus pretium iudicantis, data enim cohabitatione mariti, & vxoris, & subsequenter scientia agitationis litis, quo iure cogẽdus erit actor ad noui iuditij institutionem? maximè in hoc Regno, vbi ma-
78 riti † semper auctorizant vxores in actibus iudicialibus pro eorum validitate, tetigi *in primo discursu prima tractationis.* ad finem.

Nec prædictis obstat sub limitatio tradita per Gratianum, quod in omni casu debitor cessus possit retinere ratione hy-
79 pothecæ † quam habet in bonis cedentis sui debitoris; quia respondetur hanc limitationem, nec ratione, nec auctore fundari, quia nulla potest cadere hypotheca super eo, ad quod ipse debitor tenebatur, quia non datur actio, & pati in personam eiusmet debitoris, ex vulgatis iuris regulis.

Circa prædicta occurrit quç-
80 rere quid dicendum sit, si de cessione † non constet nisi per apodixam priuatam, quæ posset fieri repetita die, adhoc, vt appareat facta ante compensationem obiectam, & credo secus firmandum esse, casus talis est, quem de facto habui: Paulus Roccherio subscripsit apodixam directam gubernatoribus tabulæ cuidam de Zuaglio, in qua se constituit debitorem incerta summa pro alijs totidem habitis à dicto de Zuaglio, postea verò ex alia causa Zuaglius se constituit debitorem in maiori summa dicto de Roccherio per consimilem apodixam, & post hæc foro cessit, post nonnullos verò annos comparuit quidam cessionarius dicti de Zuaglio, & vigore cessionis, quam fundabat in subscriptione dictæ apodixæ sibi factæ: vt dicitur, gira, egit contra Roccherium, ille verò petebat compensari dictam summam cum eius creditis, replicabatur de prædictis quod, videlicet cessio fuerat facta ante compensationem petitã, dicebam doctrinam iam dictam non posse applicari ad casum prædictum, quia cessio continebatur in apodixa, quæ poterat fieri repetita die ad *l. scripturas* 11. *Codic. qui potior. in pign. hab.* cuius textus decisio procedit contra habentem

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 10. cau-

81 causam à debitore † Magon. *decis.122.n.9.* in florentinis Genua *de scriptura priuata lib. 1.qu. 16.concl.2.nu.9.fol.64.* augetur ratio ipsius, dum subscriptio fuit facta per decoctum, quo casu præsumitur fraudulenta,
82 † & facta animo excludendi debitorem exceptione compensationis sibi competente: ideoquè, si huiusmodi scripturæ à quocunquè etiam probatæ fidei viro subscriptæ, nó prę-
83 dicant † tertio, nisi trino teste omni exceptione maiore subscriptæ inueniantur, quanto minus vbi nil horum interueniat. Bellamer.*decis.13.nu.31.* Marescot.*lib.1.var.cap.29.nu.11.* Scac. *de iudic.caus.ciuil. lib.2. cap.11.n.990.* Marta *voto 53.n. 2.* Genua *loco ctiato conclus.3.* sed hæc responsio parum profecit, cum quodam consultore dato in hac causa, qui multum sibi deferebat.

Sestam, & vltimam accedo absoluere quæstionem, an videlicet pater hæc bona emancipationis titulo donata, fidei-
84 commisso supponere possit, † quæ duplicem continet inspectionem voluntatis, videlicet, & potestatis, quo ad primam inuenio formatam fuisse per doctissimum Cuiac.*consult.20.* & quod eum reassumpsit, Peregrin. *de fideicomm.art.6. num.1. vers.item donata hæredi*, & post multa ambo sentiunt non venire sub vniuersali fideicommisso, quod cum reguletur ad bona disponentis hæreditaria, excludit per consequens propria hęredis, sicuti sunt illa, quę testator per prius hæredi donauerat inreuocabiliter, quæ ex illo die, non amplius donantis sed donatarij dicuntur, nomine, & effectu; quorum opinio habet pro se textum *in l.sequens quæstio.70. D. de legat. 2. sequens quæstio (ait) est, an etiam, qua viuus per donationem in vxorem contulit in fideicommissi petitionē veniant, respondi extra bonorum causam defuncti computari debere, & propterea fideicommisso non contineri, quia ea habitura esset, etiam alio hærede existente, &* licet textus, & DD. prædicti non loquantur in donatione, de qua quæritur, attamen nulla diuersitatis ratio inter vnam, & aliā considerari potest, ceterum in terminis loquitur Rouitus *cons. 72.* referens ità fuisse per Sacrū Consilium Neapolitanum decisum quod post hæc scripta inueni citatum per diligentissimum Ioannem Baptistam à Thoro in *secunda parte compendij verb.bona à patre fol.52.* limitatur modo regula prędicta,
nisi testator † nominatim grauaret hæredem in bonis donatis, quia tunc valeret onus fideicommissi super rebus donatis impositum, statim adita hæreditate per donatarium, vt 85

textus prædictus disponit, & sequuntur Peregrin. *dicto artic. 6.* Surd. *decis.* 93. Clar. §. *testamentum quæst.* 71. *nu. fin.* Fontanella *de pactis nupt. claus.* 4. *gloss.* 5. *nu.* 30. Ioseph Ramon. *cons.* 85. *nu.* 15. *& sequenti.* de quo etiam dicam infra hac eadem particula; ad differentiam primi casus, quando generaliter sunt onerata, inter bona testatoris; in quo casu acceptatio hæreditatis, & approbatio fideicommissi non nocet, quæstio enim non versatur super potentia sed super voluntate, Surd. *dicta decis.* 93. Ioseph Ramon *consil.* 85. *num.* 15.

Ideo in quadam causa hypothecaria egregiæ summę intentata ad instantiam D. Octauij Buglio, & Minafria contra Baronem Bisaræ, & Fauarottę sustineo, dum hęc scribo, quod fideicommissa apposita per Andream de Minafria seniorē in suo testamento de anno. 1562. vbi disponit de dicta baronia, non comprehendāt medietatem dictorum feudorum spectantem ad eius hæredem Andream iuniorem, ex fideicommisso auito de anno 1512. in donatione contento, sed tantum medietatem eorum emptā per Andream seniorem ab illis de Zingarello; nec refragatur, quod disponat de feudis indefinite, & quod ideo censeatur inclusisse alteram medietatem hæredis, quia in hoc casu

86 indefinitum † non æquipollet vniuersali, imo si æquipolleret, non operaretur, vt veniret medietas spectans hæredi ex fideicommisso antiquo: quia adhoc nè veniat res aliena, disponens de tota re, si tātum sit dominus

87 partis, censetur disponere † de sua parte. *l. si domus* 74. *§. fin. &* ibi Alex. *num.* 2. *de legat. p.* Bald. *in l. p.* vbi Castr. *num.* 4. *C. qui testam. facer. possunt.* sicuti de socio

88 † dicimus, qui censetur tantum disponere de sua parte, *l. qui tabernas* 32. *D. de contrahen. empt.* & de testatore fideicommittente loquitur Peregrinus *articul.* 2. *num.* 44. & Rota apud Cardinal. Ludouis. *decis.* 225. *n.* 2. *& plurib. sequent.* & regulari-

89 ter bona hæredis propria † non veniunt in restitutione fideicommissi *l. cohæredi* 41. §. *cū filiæ. D. de vulgar. & pupill.* dicta *l. sequens quæstio.* Menoch. *consil.* 482. *num.* 29. Peregrin. *consil.* 37. *num.* 7. *lib.* 1. Intrigliol. conciuis meus recolendę memorię *de substitut. cent.* 3. *quæst.* 74. *nu.* 50. & multos alios citans nunquā satis laudandus Dom. Vincent. Fusarius *quæstion.* 648. *numer.* 3. vbi *numer.* 6. ampliat etiam si dispositio esset per verba vniuersalia, & mille more suo adducit, cui certè multum debemus, non solum, quia, & abundantia allegatorum, & copia quæstionum, omnes

quos quot antea ſcripſiſſe de
hac fideicommiſſi materia vi-
dimus, ſuperauit, ſed etiam
quia ex doctoribus allegatis
per eum, neminem vſque adeo
inueni, qui non percutiat pun-
ctum ad quod allegatur, is in-
quam in ſequẽti *quæſtione* 649.
accedit ad quæſtionem de qua
agitur, & tenet quod fideicom-
90 miſſa † antiqua hæredi debita
per teſtatorem non veniant in
generali fideicommiſſo per te-
ſtatorem facto, & ponit quæ-
ſtionem de patruo inſtituente
nepotem, ſicuti erat caſus, de
quo agebatur, & prohiben-
tem omnem detractionem, fir-
matquè deciſum potuiſſe ne-
potem deducere bona ſibi de-
bita ex fideicommiſſo antiquo,
ad cuius ſententiæ corrobora-
tionem allegat mille Docto-
res, ex quibus aliquos referam
gratia illorum, qui modernio-
ribus carent, ſicut, & ego quã-
doquè carui Baldus, igitur hoc
tenuit *in l. irritum*, dicens eſſe
textum clarum vbi alij ſcriben
tes in idem cadunt *C. ad l. falci-
diam* Corn. *conſ.* 165. *num.* 2. *lib.*
2. Bero. *conſ.* 116. *num.* 10. *lib.* 2.
Ruin. *conſ.* 22. *num.* 11. *lib.* *p.* Pa-
riſ. *conſil.* 31. *col. vlt.* & *conſ.* 99.
num. 14. *lib.* 2. Decianus *conſil.*
57. *num.* 18. *lib.* 1. Roland. *conſil.*
71. *numer.* 26. *lib.* 2. Mantica *lib.*
7. *titul.* 8. *num.* 16. & *lib.* 9. *titul.*
6. *num.* 8. *de coniecturis.* Caſtill.
de vſufructu capit. 39. *num.* 13.
Rot. per Tholom. *deciſion.* 120.
Mohed. *deciſion.* 127. Raudenſ.
deciſ. 22. *num.* 17. Rota apud Fa-
rin. *deciſion.* 375. *p. p.* & *deciſion.*
84. *p.* 2. & apud Seraphin. *de-
ciſ.* 848. *nu.* 4. addo Ioſeph Ra-
mon. *conſ.* 100. *nu.* 523. vbi aſ-
ſignat rationem non poſſe fi-
deicommiſſo ſupponi; quod
alterius prouidentia debeatur,
quam teſtatoris; nec facit,
quod iſte Andreas Senior in-
ueſtituram acceperit, vti hæres,
nec non hæreditatem adierit,
quo caſu cenſetur omnia ap-
probaſſe, quia vltra quod in
facto apparebat, quod ſemper
proteſtatus fuerit de iuribus
proprijs, & quòd clarè in actu
poſſeſſionis, & in inuentario
ſe retulit ad donationes, &
quod volebat poſſidere titulo
meliori, & vtiliori, certum eſt,
quod etiam ſi ſimpliciter hæ-
91 reditatem accepiſſet, † ſeque
immiſcuiſſet ſine inuentarij
beneficio adhuc non ſibi præ-
iudicaſſet, quæſtio enim eſt
voluntatis. Peregrinus *conſil.* 37
num. 9. *lib.* 1. extendens ad ca-
ſum vbi expreſſè teſtamentum
approbaſſet ſequitur Fuſar.
dicto loco num. 9. & 10. vbi ait
quod notum eſt, quod hæres
etiam non confecto inuenta-
rio, poſſit deducere id quod
ſibi à teſtatore debetur, ex
Peregrino *articul.* 34. & *deciſ.*
6. *numer.* 5. & *alijs*, nec refert
quod fideicommiſſum illud
vi-

vigore donationis antiquæ expirabat in personam dicti Andreæ iunioris, quia siue expirabat in eius personam, siue vlterius progrediebatur, nouum fideicommissum non tenuit; Seraphin. *decision.* 855. Fusar. *ibidem à numer.* 11. addo prædictis, in terminis principalis quæstionis quamplures decisiones Rotæ, quas affert Oliuer. Beltram. ad Cardinal. Ludouis. *decision.* 102. *numer.* 10. limitans tantummodo, vbi ex coniecturis contrarium appareret, & ad illud quod in inuestitura feudorum capienda, fecit positiones, quod erat hæres vltimi morientis dabatur particulare responsum, quod in hoc Regno adhoc, vt satisfiat Capitulo Ferdinandi super continuatione possessionis, inuestitura sub illa forma-
92 litate conceditur, † in tantum quod si alius ostenderet se hæredem institutum, licet ex forma feudi non deberet succedere, attamen illi, & non isti vocato ex forma priuilegij concederetur inuestitura, præualuit enim in Regno isto opinio illa, quam tenuit Alciatus *respons.* 276. *in causa Gulisani,*
93 quòd possessio continuatur † etiam in non verum successorem, quam post Milan. *decisio.* 3. *lib.* 1. Bolognett. *consil.* 5. *num.* 20. & 36. & *consil.* 7. *num.* 59. Bongiorn. *ad capit.* 43. *Ferdi. tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 10. *nandi.* vbi testatur decisum in causa frigentini. Corset. *consil.* 15. *num.* 16. *in sexto volumin. manuscripti.* Mastrill. *ad Gregor. de iud. caus. feudal. quæstio.* 18. & *decision.* 72. *num.* 9. & *decision.* 110. *num.* 24. & 25. Cumia *in cap. si aliquem verb. antiquis num.* 385 Intrigliol. *de feudis centur.* 2. *art.* 92. *num.* 2. Illustr. Dom. Regẽ. Corsettum *ad patrem consil.* 18. *num.* 27. *cum plurib. sequentibus.* tenet Amat. *resolution.* 39. *num.* 111. & 112. Demum adducebã terminantem doctrinam D. Ioseph Ramonij *consil.* 47. *num.* 27. qui post Surd. *consil.* 19. *nu.* 18. & Menochium *præsumptio.* 49. *numero.* 2. *lib.* 3. dicit quod quando præcedit titulus præambulus donationis, si dona-
94 tarius † nominet se hæredem, vel actum gerat, vti talis, censetur facere in executionem donationis, dumtalem actum virtute donationis perficere poterat, nàm cessabat, ex hoc ratio illa, quòd videtur gerere
95 se pro hærede † faciens actum, quod citra ius, & nomen hæredis fieri non potest, de quo per Doctores in *l. pro hærede* 20. *D. de acquirend. hæredit.* exitum huius causæ expectamus in tertio iudicio, nàm in primo, & secundo fuit iuxta prædicta iudicatam declarãdo hypothecatum medietatem feudi Bifarę, & Fauarottę, & sic non inclusam in vinculo Andreæ

dreæ ſenioris dicebatur, etiam quod dictum feudum fuerat
96 poſitum in inuentario † tamquam hæreditarium, reſpondebatur adeſſe proteſtationes, & plura obiecta ſoluebantur per ſollemnem *deciſion.* Intrigl. 14. *à n.* 26. *vſq.* 39. [exitus fuit cõfirmatio prædictarum ſententiarum iuxta prædicta: de quo ſcripſi in meis *nouiſſimis deciſionib. orat.* 13.]

Hæc benè faciunt pro prædicta quæſtione, nàm ideo bona, de quibus quæritur non veniunt in generali fideicõmiſſo, quia ſunt propria hæredis, nec apparet de expreſſa voluntate teſtantis: quibus etiam addemus aliqua *in ſpeciali primo in finali quæſtion. verſ. illud.* ſequitur modo ſecunda inſpectio, an vi-
97 delicet ſi teſtator † exprimat velle etiam grauare hæredé in bonis ipſius proprijs ſibi donatis per prius, an hæc diſpoſitio valeat, & video Fontanellam *dicta clauſ.* 4. *gl.* 5. *n.* 31. affirmatiuè reſpondere, non diſtinguendo, vt nos ſupra tetigimus, an hæredis tamquam domini cõſenſus requiratur, & per quos actus cenſeatur conſentire, dico ergo diſpoſitioné de re hæredis non valere, niſi ipſe verbo, vel facto conſentiat, verbo expreſſè acceptando onus, facto hæreditatem adeundo, intantum, vt poterit hæres conſtitutus hæreditatem refutare, & inſiſtere donationi, vt concludit Peregr. *de fideic. d. artic.* 6. *n.* 49. qui teſtatur ſe ità obtinuiſſe, & ratio eſt, quia poſt perfectã donationem, non poteſt noua conditio apponi: *l. perfecta donatio.* 4. *Cod. de don. quæ ſub mod.* Ramon. loquẽs in his terminis. *conſ.* 100. *n.* 523. *fol.* 966. Lupus *in l.* 17. *taur. n.* 20. vbi Gomez *n.* 22. *M*attienz. *lib.* 5. *recollect. tit.* 6. *l.* 11. *gl.* 3. *n.* 3. Caſtil. Sotomaior *lib.* 3. *controu. c.* 10. *n.* 4. cum alijs, quos habes alibi; vbi agemus de cõditionibus adiectis donationi ex cauſa matrimonij factæ; ſecus verò ſi donatarius, paríterquè hæres conſentiat, quia tunc bene ſuſtinetur fideicommiſſum Couarr. *in rubr. de teſta. p.* 2. *n.* 8. *in fi.* Peregrin. *conſ.* 63. *n.* 6. *&* 7. *lib.* 4. *&* *art.* 44. *à n.* 32. Caualcan. *deciſ.* 33. *p.* 1. cum diſtinctione, tamen tradita per Peregrin. *dicto conſ.* 63. *nu.* 6. *& ſeq.* quem in hoc approbat. Fuſar. *d. qu.* 648. *n.* 10. *&* 13. conſentire verò dicitur, vt bene fũdat Fontanella, quando hæreditatem apprehendit, ſiue inuentarium conficiat, ſiue non, vt ipſe ait. *n.* 39. tradens ità deciſum in illo Senatu, cum illa intelligentia, quam ipſe fatetur, vt videlicet teneatur pro viribus rerum hæreditariarum, vt ſi tantũ ſit in hæreditate, quantum valeant bona propria ipſius hæredis donata, teneatur in totum diſpoſitioni ſtare, ſin verò

verò minus pro illa quantitate, quæ ad eum peruenit, quod, & ipse notanter extendit ad hæredem, qui inuentarium non cōfecisset, si tamen constaret, vel ex alterius inuentario de eisdē rebus hæreditarijs confecto, vel alio modo de valore hæreditatis, vt puta quia essemus in muliere non habente nisi dotē scutorum decem mille, vel in aliquo, qui donauerit in uita omnem substantiam reseruata aliqua quantitate; nam quia tunc scitur valor hæreditatis, & pro qua parte teneatur, haberi debet ac si inuentarium confecisset, iuxta quæ consului pro Vicecomite Franceuillæ cōtra illos de Marco, licet dubitem, nè Iustiniani constitutio repugnet; quæ in pœnam spreti beneficij à se instituti vult hæredem in solidum teneri, vbi autē possunt ista concordari ego laudarē Fontanellæ traditionem, sicuti ab eo recedo expressè, in eo quod iam retuli, de donatario hæreditatem acceptante cum beneficio inuentarij, quòd imò non sibi præiudicet in donatione, vt firmat late Surd. *cōs.* 143. *nu.* 40. facit Intrigliol. *decis.* 14. *nu.* 2. *cum seq.* quos intellige vltra uires hæreditarias.

Dato verò, quod Fontanella benè dixerit, vel in casu, vbi donatarius inuentarium non conficeret accipi debet de præiudicio ipsius donatarij tantum, si *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 10. in donatione essent gradus substitutionum, & alij essent post mortem donatarij inuitati verbis fideicommissorum (quod fieri posse alibi trademus, vbi quod censeantur totidem aliæ donationes ostendemus) tunc ista aditio operans effectū approbationis nō noceret primo loco vocatis, ad quorum fauorē insurgit dispositio dicti textus *l. perfecta* 4. *C. de don.* in tantum, vt nouus consensus requiratur, & tot cōsensus quot donatarij, sicuti dicimus in præscriptione feudorum, tot videlicet præscriptiones requiri quot personas, de quo puncto, quia multa dicēda sunt per nos loco superius citato, ibi remittimus lectorē, ne idem bis repetamus; vbi habes quid pro ea portione, quæ ascendit legitimam si non datur tantumdem liberum.

Ex his resultat decisio cuiusdam arduæ disputationis, quā de facto habui, an videlicet testator, qui disposuit in fratrem de bonis proprijs, & paternis, & in sororem de maternis, censeatur disposuisse in fratrem de bonis sibi donatis † in vita ab eius matre, tamquam effectis proprijs, & sororem tātūmodo inuitare ad bona ei per matrem 98
in morte dimissa, an vero voluerit respicere ad radices bonorū, vt videlicet bona à matre quodcunque peruenientia, tàm habita ab ea dū erat inhumanis, quàm

quàm in eius morte in sororem transirent, & frater tantummodo haberet bona ex parte patris prouenientia, & à testatore quæsita, nàm quod censeatur voluisse instituere sororem in bonis habitis à matre hæreditario tantum titulo, faciebát prædictæ rationes, quòd bona per matrem ei in vita donata non poterant appellari amplius materna, sed propria ipsius disponentis, & ideo, quod non veniebant appellatione maternorũ, nec faciebat, quod imò videatur voluisse respicere ad originem, vnde bona prouenerunt, quia dato, hæc intelligentia esset vera, adhuc non intelligeretur nisi de bonis peruentis hæreditario titulo, & non de acquisitis à testatore, etiam à matre, quia vt diximus supra in quarta quæstione huius particulæ, nil refert, an bona acquisita perueniant ex patris patrimonio, dummodo validæ in filium peruenerint, & ad hoc allegabatur in puncto doctrina Castr. *consil.* 330. *numer.* 3. *lib.* 1. annuentis, quod disponens de bonis proprijs intelligitur disposuisse de sibi donatis, quia propria sunt, & non donatis, vt ânuit tex. prædict. *in l. seq. quæstio* 70. *D. de legat.* 2. facit Fonta. *cla.* 4. *gloss.* 5. *nu.* 36. *&* 58. *in medio versi. cum enim*, adducebatur etiã alia ratio efficax, quòd si appellatione propriorum non venirent donata, non poterant in alijs verificari, nisi in donatis, & sic dispositio remaneret elusoria, ad quod vitandum verba possent impropriari; quanto

99 magis capi iuxta rectum † sensum, ad tradita per Surd. *consi.* 73. *nu.* 82. item vbi dispositio potest interpretari, taliter quod

100 omnia verba adimpleantur, † illa capienda est interpretatio, & non alia vbi verba partim operarentur, partim essent sine effectu DD. *in l.* 1. *D. de legat.* 1. Peregrin. *de fideicom. art.* 7. *n.* 17. Surd. *decis.* 195. *num.* 1. & decis. 322. *num.* 25. *&* *consi.* 31. *nu.* 27 *&* *consi.* 127. *num.* 9. vbi mille concordantes adducit.

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA VNDECIMA.

ARGVMENTVM.

STudij causa publicum fauorem, & causam piam continentibus causa valet donatio à patre facta à principio; Priuilegia concessa scholaribus non comprehendunt vagabundos, Pater an cogatur filium alere in studijs; data in eius causam non computantur in legitimam, nec conferuntur; quia censentur donata etiam ab extraneo; Tacita hypotheca, & antelatio ei cōpetit; Auth, resque ad causam studij extenditur, insinuationem non exigit, nec vitio litigiosi irritatur; Scholares expellunt conductores domorum; & aliquando ipsi expelluntur: Minoris bona cum decreto alienantur studij causa, & bona Ecclesiæ. Alia priuilegia studij referuntur: Patriæ encomia traduntur; origo studij, eiusq; depressio ex duplici capite. Homines Illustres Catinenses in legali disciplina, qui fuerint, Nobilitatis Vrbis prædictæ origo, & progressus, plurium eius priuilegiorum, & dignitatum fit cōmemoratio; Iuuenes nobiles Catinenses exortantur ad studia, vt Catinæ splendor reuiuiscat.

SVMMARIA.

1 *STudij causa facta donatio valet inter patrem, & filiū à sui initio, & ratio assignatur & alia n. s. vbi contrarij referuntur, & confutantur.*

2 *Eius frequentatio, & prosecutio, publicum fauorem respicit, & fauorem reipublicæ.*

3 *Inter causas pias enumeratur ab* tract. 1. disc. 2. p. 11. *Vlpiano, et causa dotis cōparatur.*

4 *Procedit tā in studio sacræ Theologiæ quā in Canonū, et legū Cæsaris professione, item in studio artiū, & philosophiæ.*

5 *Dotis causa donatio inter patrem, & filiam in potestate valet.*

6 *Text. in l. quæ pater. 51. D. fami. ercisc. verus intellectus traditur.*

Col-

7 *Collatio non habet locum in bonis nulliter filio donantis, quia computantur in defuncti hæreditate*

8 *Studij causa facta donatio, an valeat à principio, an verò doctoratum expectet, vt confirmetur*

9 *Eius definitiones per plures auctores traditæ referuntur.*

10 *Fauor studij, nil commune habet, cum fauore legalis militiæ, quæ consideratur in doctore.*

11 *Quod legitimè à principio factū est ex post facto nō debet retractari*

12 *Actus humani constant ex principio, medio, & fine, vnde fauēdū & pricipio, vt ad finem deueniatur.*

13 *Reipublicæ fauorabile esse lites sedare & per hoc in principio iudex debet fauere actori.*

14 *Pater donans filio ex causa studij potest reuocare donationem si filius studijs non incumbat.*

15 *Legatum factum vni ex pluribus, qui studijs vacet debetur ei, qui studia exercet, excluso non exercente.*

16 *Priuilegia concessa scholaribus non habent locum fauore illorum, qui vagantur, nec student.*

17 *Scientia non intrabit in mentes vagas, nec inuenietur in terra suauiter, & viuentium, quod multis exemplis comprobatur.*

18 *Matrimonium an impediat studium, distinguè vt hic.*

19 *Pater an cogatur donare filio ex causa studij, pro, & contra late per nn. sequentes.*

20 *Alimentorum appellatione veniūt expensæ faciendæ ex causa studij.*

21 *Pater cogitur alere filium indigentem naturali instinctu.*

22 *Cogitur dotare filias ex eadem ratione.*

23 *Alimenta versantur circa sustentationem corporis, & nō animi*

24 *Scientia non est qualitas sine qua non, sed est ad bene esse, sed vide n. 27*

25 *Tutor expendens in causam studij pro pupilla, debet laudari, si id moderatè faciat.*

26 *Obligatio non nascitur, nisi à lege, vel ab homine inducatur.*

28 *Parentes anathematizandi sunt, qui videntes filios proficere in studijs, negant expensas ministrare, dum habent vnde hoc faciant.*

29 *Imputatio an fiat de datis pro studio in legitimam, sicuti pro datis ex causa dotis, & num, 51.*

30 *Studij fauore in dubio censetur facta donatio, & non datum animo repetendi.*

31 *Pater dans dotem filiæ, censetur animo donandi fecisse, & quid in filia naturali.*

32 *Extraneus an censeatur donasse, vel animo repetendi assignasse dotem mulieri.*

33 *Pater præsumitur magis diligere filium, quàm filiam.*

34 *Debitū naturale præsumitur prius satisfactum, quàm ciuile, vbi ambo concurrunt.*

35 *Pater vsufructuarius facit fructus suos, & nō tenetur rationes reddere, nec fideiussionem præstare,*

Ee etiam

etiã ꝑtrãsiret ad secũda vota.
36 Non administrat, vbi vsusfructus ei non quæritur, & è contra
37 Obligatio alendi filios non oritur ex vsufructu, quem pater habet, sed ex naturali instinctu.
38 Studij causa, an habeat eadem priuilegia, quæ habet dos, affirmatiuè resoluitur aduersus Bolognett.
39 Tacita hypotheca cum antelatione datur fauore studij, sicuti pro dote, exemplum in salario aduocatorum.
40 Solutio fauore studij facienda est in loco, vbi creditor moratur.
41 Extraneus expendens in causam studij, censetur donasse, si patrẽ studens non habuisset.
42 Dos data ab extraneo habenti patrem suffecturum, non censetur data animo donãdi, sed repetẽdi.
43 Instrumentum confectum ex causa studii, nõ apparẽte de anteda ta cũ alio, præsumitur exterius.
44 Habens horam expressam, præfertur alteri eodem die confecto.
45 Authen. res quæ, an habeat locum in alienatione, quæ fit fauore studij, pro, & cõtra & extẽde n. 46.
46 Hæres grauatus repræsentat vinculantem, & habetur ad instar tutoris, tenetur ad reddendas rationes & alia.
47 Fideicommissa nullis maioribus auxilijs, & opibus sustinentur, quàm per literatos viros ex familia.
48 Testator non potest facere, quin iura non habeant locum in suo testamento.
50 Feudum alienari potest pro aduocati patrocinio, sed quid pro sustinẽdo filio Baronis in studijs.
51 Collatio non fit de libris, vel alijs expensis ex causa studij, nec imputatio.
52 Insinuatio potest omitti, vbi de fauore studij agatur de iure communi, secus stãte statuto Regni.
53 Insinuatio facienda de contractu donationis dotis stante statuto, an cõprehẽdat dotẽ datã a patre
54 Libri pauciores sunt necessarij, ad legalem scientiam assequẽdam, quam vulgus requirit.
55 Doctrinæ terminantes, quarè hodie rarius aaducantur, quam antiquitus.
56 Librum cum consilio prixis temporibus transmittẽbat iudicibus consulentes.
57 Legatum vsus librorum attrahit ad se proprietatem.
58 Retentione vti prohibetur debitor salarij aduocati, vel lectoris, & pro causa studij generaliter.
59 Vitium litigiosi non incurrit, qui ex studij causa alienat.
60 Doctores, & scholares præferuntur alijs conductoribus, licet dominos non expellant, tam locãdo, quã retinendo domũ iã locatã, imò ꝓferũtur aliquãdo dominis
61 Scholaris in vrbe Catinæ, an possit eijci à vicinia honestarũ mulierũ
62 Amore captus non potest se studijs applicare.
63 Potest expelli, nõ obstãte, quod locator sciuerit, vel scire debuerit vitium conductoris, quidquid teneat Bolognett
64 Domus dominus inhonestus ad instan-

instātiā vic inorū potest expelli

65 *Doctores, & scholares possunt expelli facere obstrepētes, etiāquod præuenissent in habitādo vicus.*

66 *Alienatio facta per tutorem sine decreto, pro manutenendo pupillo in studijs, an teneat discutitur latè, ad terminos iuris cōmunis, & Regni.*

67 *Minor an possit sine decreto se obligare ad restitutionem dotis solutæ, vel soluendæ pro, & contra, & quid in constitutione vide num. 68.*

69 *Dos æstimata data à muliere minore, repetitur soluto matrimonio in casu dotis restituendæ, ac si esset inæstimata.*

70 *Iudex facili negotio debet concedere decretum pro alienatione, ex causa congruæ sustentationis minoris in studijs, sicut pro dote.*

71 *Bona monasterij possunt alienari, pro alimentis monachi, & expensis factis in studio infra quinquennium.*

72 *Patriæ, & parentibus æque debitores sumus.*

73 *Catinæ vrbis preclarissimæ in insula Siciliæ positæ encomia, absquè affectationis nota referūtur*

74 *Studiorum vniuersitas, quando fuerit in vrbe Catinæ erecta, refertur, & quando suppressa.*

75 *Fidericus Imperator non iure mandauit Catinam solo æquari, de cuius vita, & morte aliqua referuntur.*

77 *Studiorum Catinensium reformatio, quādo processerit, & à quo*

78 *Rectoris studiorum Catinæ prærogatiuæ enarrantur.*

76 *Messanæ vrbis nobilitas, vnde descendat, & quomodo studia acquisierit.*

80 *Literati viri, quare deficiant, dū tot graduati inueniuntur.*

81 *Catinensiū virorum, qui literis polluerūt, magna caterua refertur.*

82 *Doctor prior ratione originis præfertur doctori antiquiori.*

83 *Catina vrbs de Rege nostro benemerita, magis efficitur, ex multis eius alūnis, qui Regi inseruiūt*

84 *Exhortatio auctoris ad iuuentutem Catinensem, præsertim nobili genere ortam.*

85 *Corpus reipublicæ viuit mediantibus hominibus Illustribus.*

86 *Patritiatus summa dignitas, quæ in vrbe Catinæ eligitur, omnes alias superat.*

87 *Familiæ insigniores huius Regni, valdè lætantur à Catina hortum habere.*

87 *Catinam quarè magis deceat gentilitia nobilitate iactari, quā cætera Regni loca.*

STudiorum perficiendorū causa, donatio facta per patrem filiis, inter alias à sui i-
1 nitio valida † reputatur; & meritò quia cū donationis infirmitas inter patrē & filiū ortū habeat à iure ciuili, à quo introductum fuit patres filios ī sua potestate habere, & cōsequēter donationē sicuti, & aliā quācūque obligationē inter eos corruere, debebat certè ab hac regula excipi donatio causa studiorū, quorū prosecutio, † & frequētatio

publicũ fauorẽ reſpicit, pꝙ ceſſare debet priuatũ ſicuti dicebat Paul. Caſtrẽs *in cõſ.* 13. *incipit vi ſo pũcto col. penul.* ex textu in *l.* 1. §. *vltimo C. de caduc. tollend.* quẽ adhoc allegat Tiraquell. *de priuil. piæ cauſæ in præfat. fol.* 14. *in paruis verſ. item relictum cauſa ſtudij,* nàm patria poteſtas ad priuatum ius pertinet; cauſa verò ſtudiorum non ſolum publici iuris eſſe exiſtimatur; ſed
3 etiam pietatem † in ſe continere vt docet vlpian. *in l. quæ pater* 51. *D. fam. erciſcundæ* ideo Tiraquell. dicto loco comparat cauſam ſtudiorum cauſæ dotis iuxta doctrinam Bart. *in* 1. *ad finem* vbi omnes eum ſequuntur *D. ſolut. matrim.* Alexin addit. ad Bart. *in l. ſtichus liber eſto* D. *de legat.* 3. *& in l. ſicuti annum D. de annuis legat.* Stephan Gratian. *diſceptat.* 62. *nu.* 3. *tom.* 1. *& cap.* 254. *num.* 46. *tom.* 2. Surd. *de alimentis tit.* 6. *quæſt.* 19. *num.* 19. Barboſa *in dicta l.* 1. *num.* 49. nec diſtinguimus, àn ſtudium ſit ſacræ
4 Theologiæ † Canonum, an verò iuris cæſarei, vt dicebat Bald. *in l.* 1. *col.* 12. *de legat.* 2. cum aliis per Magdalenam *de num. test. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 72. quia cum in vtroquè caſu fauor publicus verſetur, ex quo omnes dictæ ſcientiæ ſint ad rempublicam continendam neceſſariæ, & ad eam regendã; de omnibus par ratio haberi debet vt annuit Gratian *dicto cap.* 62. licet ſui in memor in alio loco, ideſt *cap.* 436. in fine contrarium ſentire videatur, facit etiam pro prima Surd. *dicta quæſt.* 19. *num.* 11. vbi quod in quibuſcumque ſtudiis procedit, quare non inmerito ſtudia artium, & philoſophiæ comprehendi iudicarem; iuxta hæc igitur deſcendendo ad quæſtionem infertur, quod ſicuti donatio facta per partem filiæ † in poteſtate ex cauſa dotis valeat *l. Pomponius* Filadelfus 36. *C. famil. erciſcundæ,* ità & debeat valere donatio facta cauſa ſtudii filio familias Bart. *in l. frater, à fratre* vbi Iaſ. *col. vltim. in* 2. *lectura D. de cond. indeb.* Roman. *in l. donatio* §. *pater* D. *de donat.* Alberic. Imol. & Florian. in *l. quæ pater filio C. fam. erciſcun.* Ferd. long. *in repet.* §. *diui col.* 14. *verſic. poſſet alia,* Tiraquell. *dicto loco* Angel. *in l.* 1. *in fine* vbi Bald. *col. vltima* Iaſon *ad finẽ* D. *ſolut. matrim.* Coras. *in prima lect. num.* 22. Roman. *num.* 88. Camill. *num.* 192. Curt. Iun. *in authen. reſque num.* 43. Crot. *in dicta l. frater à fratre numero* 87. & ibi Cagnol. *numero* 334. Iacob in *in l. vnica numero* 62. *C. ne liceat in potent.* eſſequè magis receptã opinionẽ Gomez *in l.* 17. *num.* 34. Duen. *regul.* 77. Horat. luc. *de priuil. ſcolar. priuil.* 22. *in prin.* Gregor lopez *in l.* 3. *in fine tit.* 4. *par.* 3. *in gloſſ. fin.*

tract. 1. diſc. 2. p. 11.

Garz,

Garz. *de expens. cap. 4. num.* vbi dicit esse veriorem, & receptiorem. Ruin. *cons.* 101. *num.* 12. *libr.* 1. Clar. *in* §. *donatio quaest.* 8. Mangil. *de imputat quaest.* 30. *num.* 3. *vers. aut pater* Fachine. *controuer. lib.* 3. *cap.* 79. *in fine vers. quod vero attinet fo.* 358. Socc. siue quisquis est auctor *fallen. regul.* 103. *verbo donatio à patre facta.* Rebuff. *de priuil. schol. priuil.* 50. *n.* 7. *pp.* Merlin de legitima *lib.* 2. *tit.* 2. *quaest.* 22. *n.* 5. Cardi. Mãtic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 14. *num.* 3. Pascal. *de patr. potestat. parte* 2. *cap.* 3. Gratian. *discept.* 231. *tom.* 2. Barbos *in l.* 1. *part.* 7. *numero* 30. *vers. ego aut: D. solut. matrim.*

Et licet plerique sint Doctores dissentientes, vt Alex. *in d. l.* 1. *numero.* 55. Ripa *num.* 140. Alciat. *num.* 8. Aret. *consil.* 18. *num.* 6. Deci. *in auth. quod locum num.* 5. *& in l. si donatione num.* 41. Coras. *in dicta l. frater, à fratre* §. *quaesitum num.* 63. Bolognet. *in d. l.* 1. *num.* 237. Padil. *in authen. resque. num.* 93. Angul. *de meliorat. l.* 1. *gloss.* 10. *n.* 8. Rimin. Iun. *instit. de donat. numero* 514. qui falso dicit receptam Tell. Fernand. in *l.* 17. *thaur. numero* 114. post Iason. sibi contrarium *in l. filiae licet. n.* 2. *C. de collat.* quos refert Barbosa loco superius citato, quibus adiungo Roland. *consil.* 15. *numero* 19. *libro* 2. Presid. Ant. Fabr. *decad.* 41. *error.* 7. *fol.* 867. *tom.* 2. *errorum pragmatic.* attamen superior opinio est verior, & magis recepta, quae, & auctorum numero, & rationum pondere sequentem superat.

Nam tota vis contrariorum consistit, in arguendo à contra
6 rio sensu, super textu † *in dicta l. quae pater.* 51. D. *famil. ercifcun dae* vbi vlpianus ait *quae pater filio emancipato studiorum causa peragre agenti subministrauit; si non credendi animo pater misisse, fuerit comprobatus, sed pietate debita ductus, in rationem portionis, quae ex defuncti bonis ad eumdem filium pertineat, computari aequitas non patitur,* dicũt ergo quod è contra transmissa filio studenti in patris potestate adhuc existenti debeant conferri, & ideo conferri, quia donatio non valuit, licet morte confirmata fuerit; nàm vbi valeret, cessaret collatio; sed hoc argumentum non concludit, vbi in casu contrario iuris ratio aliud suadet, vt in ijs terminis respondet Ias. in dicta *l.* 1. *in fine* D. *soluto matrim.* sequitur Loazes *in dicto* §. *dimi. num.* 37. Secundo respondetur cum Floriano, quod ibi proposuit Vlpianus opinionem in filio emancipato, tamquam in casu fortiori, ex eo quod difficilius in eo debebat induci, donatio, eo quod exierat de

de patris familia, ideoq; idem dixisset tamquam in casu minus fortiori de filio in potestate retento, quod voluit Castr. Bald. per Garz. *de expensis d. c.* 4. ego vero ita responderem, ibi videlicet nō agi de quæstione, an donatio valeat, quia non poterat quæstioni esse locus, dum ex facto proponebatur filium esse emancipatum, sed tantum, an fauore studij præsumeretur donatio, vbi constasset tantum de traditione, & nō de intentione transmittentis, an animo repetendi, an verò donandi impensas transmisisset: vnde à diuersis non debet fieri illatio; & quod magna sit differentia, aduerto quod si in casu isto pro constanti habitus fuisset titulus donationis, lex esset de casu indubitabili, quia vt supradiximus donatio simplex à principio valida non cōfertur, tantummodo dubium est, an conferatur, si non exprimatur titulus donationis, sed adsit simplex traditio, vt supra in materia collationis satis apertè traditum est.

Et quod ex hoc vlpiani responso, non possit rectè hoc argumentum sustineri, patet quia consequentia, quam contrarij eliciunt, est falsa, nàm non ex hoc solo, quod donatio ex causa studiorum sit filio in potestate, talis summa, quæ donata, & expensa est conferenda ve-

nit, & ratio est euidens, quia cum donatio supponatur per contrarios non valuisse, & sic dominium numquam filio quęsitum, sequitur non esse locum
7 collationi, † quæ tantummodo cadit vbi bona conferenda sint in uita patris effecta filii, qui cō ferre haberet, vt doctè mecum considerat Anton. faber. *in dicto error. 6. num. 5.*
Corruit ergo argumentum ex hoc textu deductum, dum non potest ex eo desumi consequētia, quæ subsistat.

Aliam solutionem assignat Barbosa, ibidem *num. 35. vers. ex quibus iam colligitur*, quæ satis accomodata videtur, & confirmat per me dicta, ad quē recurrito, si uis alias responsiones, vsquæ ad nauseam à num. 37.

Sicuti autem libenter recedo à prædicta secunda opinione dissentientium, & accedo primæ tamquam receptiori, ità non possum concoquere aliam traditionem, quam communiter amplectuntur DD. fundantes se super dicto; Bart. *in l. 1. §. neque Castrense num. 3. D. de collat. bonor.* idest, quod non valeat à principio donatio facta
8 scholari † pro studio de libris & impensis necessarijs, sed confirmetur filio effecto Doctore, vel laureā assecuto, quam post Bald. sequitur Alex. *in l. si donatione numero 19.* vbi Deci. *n. 40. C. de*

tract. 1 disc. 2. p. 11.

C. de collat. Bolognett. *in d. l.* 1. *num.* 237. D. *solut. matrim.* Tell. in dicta *l. taurina* 17. *num.* 14. Matthiens. alios referens *in l.* 3. *tit.* 8. *libr.* 5. *ordinat. gloss.* 2. *num.* 3. ex quo insinuat, reuocari posse per patrem, antequã filius Doctor efficiatur; vt receptum testatur. Roland. dicto *consil.* 15. *num.* 19. *libr.* 2. quem cum alijs sequitur Card. Mant. *dicto libr.* 13. *tit.* 14. *numero* 6. Grass. §. *legitima quæst.* 28. *n.* 3. *&* 4. Mangil. *de imput. quæst.* 30. *num.* 15. 23. *&* 24. Merlin. *de legitima libr.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 22. *num.* 24. *&* 25. Gratian. dicta *discept.* 231. *n.* 21. *tom.* 2.

Illa enim iudicio meo, salua tantorum patrum reuerentia, omni caret fundamento. Primo quia Bart. si bene legatur id non dicit, cum tantum loquatur sit ne hæc donatio conferenda, & dicit quod non si fiat filio doctori, vel ei qui post perfectam donationẽ doctor euadat, & assignat rationẽ, quia transit in peculium Castrẽse, si vero fiat scholari, qui doctoratus gradum non assumat ante patris mortem, tenet debere conferri, inter eas quæ tẽpore confirmantur, & quod interim teneat sub futura conditione doctoratus adimplenda, tantum abest, vt teneat non valuisse, vt bene explicat Barbosa *in dicta l.* 1. *ante numero* 34. *& sequen.* nàm re vera, non ex alio quàm fauore studij receptum est illam valere, qui habet locum, tàm in scholari studente, quàm in Doctore, vel licentiato, quippè quia studium non discernitur ex assumptione ad gradum doctoris, sed ex applicatione animi ad studendum, cum labore, & vigilia iuxta eius definitionem † per Ci-
9 ceronem traditam, dum dicit esse vehementem applicationẽ animi, cum magna ad perficiendum aliquid voluntate, quem refert, & sequitur Lucas de penna *in rub. C. de studijs liberalibus vrbis Romanæ lib.* 11. vel vt tradit Hugo in didacolis, illud est assidua, & sagax retractio cogitationis aliquid inuolutum explicare nitens, vel scrutans penetrare secretum, primam definitionem secutus etiam fuit Iason. *cons.* 149. *col.* 1. *libr.* 4. Gratian. *discept.* 216. *num.* 90. *tom.* 2. Tusch. *conclus.* 705. *num.* 4. *lit.* S. Nihil enim aut
10 parum operaretur † fauor studij si deberet commensurari cum doctoratu; imò essent superfluæ omnes quæstiones circa donationes factas filijs studentibus, quæ excitantur à Iurisconsultis, & deciduntur fauore studii, quia cum, vt ità dicam dependerent à doctoratu, non essent decidendæ per hæc media fauoris, videlicet studii, sed per illa, quæ applicat Bartolus *in dicto §. neque Castrense,* ... videli-

videlicet eo quia effecta fuerint peculium Castrense; stante æquiparatione militiæ legalis cum illa armorum; de qua late discurrit Stephan Gratian. *in dicto capit.* 231. *an:* 18. at cũ ad doctoratum non possit perueniri, nisi post multum temporis spatium, infra quod liberalitas patris exerceri magis solet, certum est, quod, vt aliquis fauor studio tribuatur, necesse etiam sit principio operis fauere, validando donationes tunc temporis factas, neque enim quod à principio le-
11 ge permittente datum † est, debet ex post facto retractari, sed validum, & firmum remanere, ad text. *in l.* 1. *D. de itinere actuque priuat. l. si extraneus* 6. *in fine D. de condit. causa dat.* quod secus esset si totum fundamentum firmitatis consisteret in doctoratu; quare resoluendum puto donationem filio scholari factam valere; doctori vero collatam in peculium castrense transire; quæ ambo stare possunt; vt ad aliud propositum, aduersus Gratian. tenet Barbosa ad *d. l.* 1. *par.* 8. *num.* 39. *vers. addo inproposito*, & facit ratio, quod cum omnes huma-
12 ni actus † constent principio, medio, & fine, necesse est fauere principio, vt deueniatur ad finem; vnde dicimus, quod
13 cum maximus † fauor Reipublicæ consistat in litibus sedandis, quæ alio modo sedari non possunt, nisi ex celeri earum definitione, in principio teneatur iudex fauere actori, adhoc, vt allectus litem, quam citius ad finem perducat, ideo in terminis dicit Gratian. *discept.* 217. *in fine* deberi legatum, ei qui cæpit studere benè, licet postea non perficiat post Menoch. *casu* 248. *num.* 32. *de arbitrar.* Barbos: & alios.

Reuocari autem posse do-
14 nationem † non negarem, si filius nollet studijs incumbere, sed illicitis vacaret, quasi causa data causa nõ secuta *ad text. in dicta, l. quæ extraneus*, vtpote quia scire in legali scientia non iudicetur ex occulto, sed ex exteriori, & non propter scire, sed operari: vt ait Bald. *in l.* 1. *col.* 1. *de iustit. & iur.* donatio, hæc enim censetur habere in se tacitam quandam conditionem, quatenus studijs vacet, vt bene discurrit Barbos. *in dicta l.* 1. *n.* 64. addo Prothonot. Nepita *super consuet. vrbis meæ in proœmio numero* 162. *foli.* 20. si-
15 cuti dicimus de legato † facto alicui de domo, qui legibus incumbat, nàm debetur ei, qui exercet studium, excluso non exercente, ideoquè debet cauere per quinquennium studijs se vacaturum, vt ait Bald. *in consil.* 284. *pater disponenti libro* 2. Raudens.

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 11.

decis.

decis. 37. *num.* 284. Horat. luc. *de priuilegijs scholar. cap.* 28. cũ alijs per Gratian. *discept.* 217. *numero* 87. 88. & 89. facit quia
16 priuilegia † concessa scholaribus, & studentibus, ità accipiuntur vt comprahendat tantummodo frequentantes scholas, & proficientes in studijs, non autem vagantes, vt concludit Barbosa *in dicta l.* 1. *numero* 61. *&* 62. quidquid sentiat, ibi Parpal. *numero* 44. dicens quod imò gaudeat quicũquè matriculatus inueniatur, ex eo quod cum priuilegium concedatur ordini, & non exercitio, sufficit, quod scholaris sit matriculatus, nàm hæc ratio non est solida, quià priuilegia non sunt concessa scholaribus vti ordini, sed sicuti addiscentibus, vt postea Reipublicæ proficiant, ergo cessante causa priuilegij propter certam desperationem profictus debet etiam cessare priuilegium, certum est enim quod, qui parum
17 studet, parum scit, † vt ait Gloss. *in l. vnicuique C. de proxim. Sacror. Scriniorum*, quod etiam innuunt verba euangelii, quomodo hic literas scit, cum non didicerit, scholaris etenim vagus nũquã doctus euadet iuxta aliã gloss. *in l. vnicuique C. de Tyronibus lib.* 12. ocium enim, & desidia est rubigo sapientiæ, vt ait diuus Hieronimus, & scientia numquam intrabit in mentes vagas, nec inuenietur in terra suauiter viuentium, Iob. *capitul.* 28. nec enim, vt plerìquè putant facilis est via, quæ ducit ad scientiam, sed laboriosa, quæ non potest gradi risu, aut ioco, sed per tormenta, & quasi intolerandum laborem, vnde illud, qui ad
86 dit scientiam addit, & laborem, eccles. *capitul.* 1. & vt optimè ait Diuus Hieronymus, non ità se præbet mentibus scientia, sicut lumen visui, sed per tormenta quædam, & intolerandum dolorem iugi meditatione, & studio peruenitur ad eam; quantas autem qualitates debeat habere bonus scholaris enarrat Vldericus Zas. *in oratione habita in laudem legum* incipit, *ex multis*, & Lancellott. Decius *in præfat. suar. lecturar. ad C. & Infort.* quos cũ aliis commemorat Neuizanus *in sylua lib.* 5. *quomodo iudicandũ n.* 55. additis quam pluribus, quæ recolleximus in præfatione repetitionum nostrarum ad quatuor libros institutionũ Iustiniani Imperatoris, vbi habes aliqua cõtra Tiraquellũ dicẽtẽ
18 matrimoniũ studiũ † impedire, dũ ostẽdo, ꝙ imò efficax mediũ est ad studiũ perficiẽdũ, supposito quis cõtinere nõ valeat, pluris enim tẽporis requirit pellex, quã cõiux, ex cuius decursu pẽdet scire vel ignorare in nostra maximè scientia, quæ multum

tempo-

temporis opus habet.

Regula ità constituta, & limitata, descendo ad quæstiones, & primo an cogatur pater donare filio pro studio. Secundo, an sicut valeat donatio pro studio filij ad instar donationis pro dote filiæ, ità eisdem
6 fruatur priuilegijs sicut dos, & an in aliquo differant.

19 Ad primam quæstionem † videtur concludendum affirmatiuè. Primo quia expensæ studij librorum & omnium, quæ ad illud perficiendum requiruntur cadunt sub appellatione † alimentorum, at pater cogi potest ad alendum filium, † ergo eodem modo debet cogi ad tales expensas præstandas & donandas, assumptum est indubitatum, & probatur per text. *in l. si quis à liberis* 5. §. *non tantum D. deliber. agnoscend.* per quem ità concludit Merlin. *de legitima cap.* 22. *num.* 8. & magis in specie corroboratur per Doctores ex textu *in l. qui filiũ* 4. D. *vbi pupill. educar. vel morar. debeat* vbi Bald. hoc colligit.

Secundo quia data æquiparatione inter dotem, & studiũ, sicuti fauore dotis receptum est, patrem posse cogi ad dotandum † filios *l. qui liberos* 19. *D. de ritu nuptiar.* ità debet cogi donare expensas necessarias pro studio, vt arguit Gloss. *in l. sed iulianus* §. *proinde verbo* solebat *D. ad macedonian.* quam esse communiter receptam, testatur Pinell. *de bonis mater. ad l.* 1. *part.* 1. *num.* 55. Horat. *Lucius d. priuil.* 19.

Tertio in terminis, quod cogi possit, tenuerunt dicta Gloss. *in l. sed iulianus* §. *proinde verbo* solebat D. *ad macedon.* quam sequitur Castrens. *in l. macedoniano num.* 3. *C. ad macedonian.* asserens se ità consuluisse, pro vt revera consuluit *in cons.* 242. *col.* 2. *libr.* 2. Imola *in l. cum filium in fine de verbor. obligat.* Andræas siculus *cons.* 37. Pinellus, & Horat. lucius dicto loco, Barbosa *in dicta l.* 1. *ante num.* 26. Vital de Nemos *de collat. quæst.* 5. *in fine* Rebuff. *de priuileg. scholar. priuileg.* 53. Merlin. *d. tract. de legitima d, quæst.* 22. *num.* 8. *cum plurib. sequen.* Corduba *in l. si quis à liberis* §. *non tantum nu.* 35. D. *de lib. agnoscend.* Mangil. *de imput. quæst.* 31. *num.* 2. Menoch. *præsumpt.* 30. *nu.* 22. *lib.* 3. *&* *de arbitrar. casu* 501. *nu.* 9. *&* 10. & decisum in Rota tradit Cardin. Mãtic. *decis.* 335.

Incõtrariũ quod pater cogi non possit, tenuerũt Bart. *in d. l.* 1. §. *neque Castrense n. fi. de collat.* Romã. *cõl.* 145. Iason. *in authen. resqua col. fi. vers.* 10. *C. com. de legat* Rip a *in d. l.* 1. *D. solut. matrim.* vbi Alciat *n.* 8. Bosch. *de legitimis nupt. lib.* 6. *n.* 44. esseque magis receptum, ait Gomez. *in l.* 29. *tauri n.* 18. Garz. *de expens. c.* 3. *n.* 72. Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst,* 6. *num.*

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 11.

6. n. 6. & n. 10. vbi dicit hanc esse communem; & re vera ex prædictis, & multis alijs per eos allegatis satis constare potest talem esse.

Quæ si placet, ad primũ argumentum responderi potest, non esse verum, quòd expensæ studij computentur, & connumerentur inter alimenta, & ratio est, quia alimenta versantur
23 † circa sustentationẽ corporis, & non animi, & cum possimus viuere sine scientia; sicuti quã plures videmus, & illos quidẽ saniores, & crassiores, non sunt computandæ tales expensæ inter necessarias ad humanæ vitæ subsidium, & vt dicimus, sine
24 qua non, † sed ad bene esse, & tamen certum est, quòd citra necessitatem non detur obligatio alendi, per quæ in hunc sensum respondet Surd. *d. tit. 4. quæst. 6. n. 6.* textus verò, qui ad hoc à Baldo inducitur in d. *l. quæ filium verſ. 4. ſequitur* de approbando expensam factam à tuto
25 re, † & quod debet non solum excusari, sed laudari, si in hoc impendat non facit ad rem; nec rectè arguitur ad necessitatem, vt respondet Surd. ibidem:

Ad secundũ responderi potest, hanc æquiparationem non procedere, nisi quo ad priuilegia concedenda studio iam in esse producto; non verò, quo ad cogendum patrem ad donandũ, quia quo ad hoc deberet alia lex ferri, nulla enim alia ratio-
26 ne potest obligatio † produci nisi à iure, vel ab homine actum extiterit cũ non possit, neque ex identitate rationis, extendi de casu ad casum, maximè dũ non adest eadem ratio, nàm illud de dote inductum est, ne filia cogeretur meretricare in dedecus familiæ: §. *his consequens Authen. de æqualitat. dot. collat.* 7.

Sed si fortè magis tibi placeret prima opinio, ad Surdũ respõdere poteris, quòd licet possimus viuere absque sciẽtia, quo ad indiuidui cõseruationẽ, non tamẽ per hoc satisfactũ est paternæ obligationi; nisi etiam, & publicæ vtilitati cõsulatur, filij-
27 què perfectioni; cũ † ignorando nõ dicamur humanè viuere, sed bestialiter, & pater æqualiter tenetur ad corporis sustẽtationẽ; sicuti ad animi institutionẽ *l. ius alimentorum 3. §. cum ad instructionem. D. vbi pupillus educari debeat.* Corduba *in d. l. si quis à liberis §. non tantũ n.* 35. ad secũdũ verò dic hãc nõ esse extensionẽ de casu ad casũ, sed quãdã parificationẽ ex idẽtitate rationis; quia iura nõ potuerunt omnes casus præuidere, & nõ minus interest Reipublicæ homines doctos produci; quam familias dehonestari.

Si tamẽ desiderares concordiã, ego ità has dessidentes opiniones cõciliarẽ, quod aut agitur de primis rudimẽtis literarũ

vt puta

vt puta Grammatices, vel de literis humanis & liberalibus artibus, & procedit textus in d. §. *item ad instructionem*, vt eũ intelligit Surd. d. *quæst. 6. n. 11. vers. præterea*, videlicet quod pater teneatur expendere ad hoc, vt filius illis imbuatur, quod etiã voluit Curt. *in l. de bonis §. non solum* D. *de carbon. edicto* Alex. *in d. l. 1. n. 55*. Ripa *n. 140. D. solut. matrim*. Padill. *in authen. resqua n. 92. C. com. de legat.* Tellius *in l. 17. tauri n. 133.* ad quod firmandũ etiã inclinor, quia supposita patris sufficientia, & facultate, ageretur de paruis expẽsis; & in hoc casu nõ possũt applicari termini donationis, quia de his expensis haberetur eadẽ ratio, quæ habetur de victu, potu, vestitu, & habitatione, & sic cõputantur inter alimenta, Bimius *cons. 257. num. 14. vol. 3.*

At verò agitur de sustẽtatione filij in studijs Sacræ Theologiæ, legum artium aliarũquè scientiarum, maximè in exteris partibus, vbi requiruntur magnæ impensæ, & tunc suppositis de nouo viribus patrimonii, sic dicerẽ, quod aut pater sponte filium ad talia applicet, filiusquè in eis proficiat, vt puta, quia habet aptũ ingeniũ animũquè dispositum ad addiscendum, seque applicet, & tunc non malè diceret, qui firmaret cogi debere patrem iudicis officio, dum suppetunt facultates filio necessaria subministrare, ac etiam libros emere, & in hoc casu procedũt doctrinæ prædictæ in prima opinione, vt in specie tenuit Bald. *in l. omnimodo §. imputari C. de inofficios. testamen.* Decius *in l. donatione n. 40. & in authen. quod locum n. 7. C. de collat. & cõs. 117.* Aymon Crauecta *cons. 126. n. 8.* Iacob de S. Georg. *in l. vnica n. 92. C. nè liceat potent.* Spin. *in speculo testam. Glossa 18. n. 79.* Riminald. *in d. l. donatione col. penul.* Rebuff. *d. priuil. 53.* qui testatur de Iasone dicere solito ana-

28 thematizãdos † parẽtes, hoc negãtes, & ità sensit Rota in d. *decis. 335.* corã Cardinale Mantica, quam refert, & sequitur Merlin. *in d. quæst. 22. num. 9.*

Quæ dicta intelligas non vt cogatur donare, sed tantum subministrare, & expendere, in legitimam, si ità delibe-

29 ret, imputandas; † sicuti dicimus de dote danda filiæ, quæ in legitimam imputatur, frustra enim quæreret I. C. in dicta *l. quæ pater*, essent nè in dubio imputanda, si pater cogeretur donare has expensas, illa acceptione, qua capitur donatio, idest sine spe recuperationis, vel compensationis, cum eo quod filio deberet, etiam in diem. & si etenim, vt statim dicam, fauore studiorum præsumeretur facta donatio, nõ tamẽ hoc procederet, quãdo pater inuitus

tract. 1. disc. 2. par. 11.

expen-

expendisset; & expresse mãdasset imputari.

Tenebitur verò, & præcisè cogetur pater expendere nulla remanente spe recuperandi, quando penes se habet bona aduentitia filij, ex vsufructu sibi spectante; vt tenent omnes prædicti quos supra statim retuli, & si dissentiat Garz. *de expens. cap.* 53. quem reprobat in specie, & meritò Barbosa *in dicta l. 1. nu.* 29. *D. solut. matr.* Restat solummodo differere, quid sit in dubio statuendum, quando pater impendat libens an censeatur donasse, vel in debiti causam soluere; & quòd si habeat vsufructum aduentitiorum, an censeatur ex eis expendisse, & ne diutius inmoremur, respondeo æquiorem opinionẽ esse, quod in dubio censeatur

30 donasse fauore studij, † vt per textum prædictũ *in l. quæ pater.* affirmat Horat. Luc. *de priuileg. scholar. priuil.* 16. *limit.* 5. & post alios tutatur Barbosa *in d. l.* 1. *n.* 28. *vers. præterea ex prędictis*, vbi refert ingentem numerum cõtra sententium, quibus addo alios allatos per Merli. *d. q.* 22. *n.* 35. *&* 36. nã, & si in quacũq; alia donatione, tam inter extraneos, q̃ inter coniunctas psonas celebrata, receptius sit cẽseri factã in satisfactionem debiti potius, ex eo quia in necessitatib. nemo liberalis existat, vt dixi in responso redito pro Siluio Bonaiuto cõtra Frãciscũ Cãnizaro Baronẽ Castelluzzi, vbi inferebã matrẽ emendo de pecunijs proprijs redditus ad nomẽ filiorũ censeri debuisse, quod illud fecerit pro debito, ex tutelæ administratæ causa cõtracto exoluẽdo, quã donãdi animo, ex prędictis doctrinis, & ex Barbosa infra allegãdo, attamẽ itã etiam certũ est hãc regulã limitari, in patre filiam dotãte, de quo lex

31 pręsumit donare voluisse, † etiã si habeat bona filiæ ad manus suas ad text. *in l. si. C. de dot. promis.* vt voluit Rip. *in d. l.* 1. *n.* 141. Alciat. *n.* 8. *D. sol. matr.* Coras. *in l. qui liberis nu.* 153. *ad fi.* Surd. qui viriliter hoc defendit aduersus Corne. Alciat. & duos Socin. *in cõs.* 192. *n.* 29. allegãs p multos maximè Affl. *decis.* 179. qui loquitur in patre habẽte plures filias, cuius bona nõ sufficiebãt, nisi pro illa, quã dotauit; Ceual. *com. cõtra com. q.* 79. *n.* 3. Gratia. *discep.* 53. *num.* 12. & *disc.* 504. Baez. *de dote c.* 34. late Barbosa *in l.* 1. *p.* 4. *à n.* 47. *D. solut. matr.* vbi ait extẽdi ad filiã naturalem tantũ secundum aliquos, licet ipse repugnet ex pluribus, & iterum *n.* 59. *vers. & tantum id non procedit*, allegat Ruin. *in d. l.* 1. *num.* 158. cui accedit Bald. Nouell. *de dote priuil.* 45. *ad finem p.* 6.

Quæ sententia sicuti est verior in patre, & auo alioquè per paternam lineam ascendente,

qui dotare tenetur, vt ibi Surd. sustinet, loquens de auo, quid quid secus sit in fratre, vel alio extraneo, † vt ipsemet Surd. se explicat *in cons. 119. à num. 25. vsque fin.* vbi quod dicta *l. final.* dum continet, illam specialitatem in patre, non rectè extenditur ad extraneos, vt firmauimus *in discursu tertio huius tract. par. 4. ante nu. 28. ad finem, vers. ad quartum de Velleiano*; maximè ex Gratiano, *discept. 769. à nu. 72.* ità etiam debet amplecti in terminis quibus loquimur, quia sicuti ibi præsumitur donatio propter præsumptam affectionem patris, ità, & in casu isto, imò tanto fortius, quanto hic agitur de donatione facta filio, ad quem præsumitur
33 patrem maiorem † habere affectionem, quàm ad filiā, quippè quia species suā magis adamat speciem.

Sed contra hæc vrgere videtur ratio illa fundamentalis, propter quam mouentur DD. ad tenendum conclusionē prędictam, in filia, videlicet quod præsumatur donatio ex eo quod tenetur dotare, ideo quoties firmum sit, necessitatem hic non dari ex prædictis, toties necesse est concludamus nō cēleri, pariter in casu isto, filio donasse, ibi enim in concur
34 su duorū debitorū, † vnū naturale, alterū ciuile, cēsetur satisfecisse prius naturali, quia, & ratione natiuitatis, & ratione qualitatis magis ligat, sed hic in materia studij non datur debitum naturale, sed solū ciuile ratione administrationis ergo, &c.

Ego ita responderem, quod imò ex eo quod pater ex nullo capite tenetur donare pro studio, concludi debet donasse, quia vbi cessat obligatio subintrat obsequiosus amor, qui facit præsumere donationem. quod nullo capite teneatur, fundatur primo quia vt in contrariū dixi mus nō adest obligatio naturalis, neq; facit ꝙ pater administrator censeatur quodāmodo debitor, & ideo quod in huiusmodi debiti extinctionē cēseatur expendere, quia respondetur patrem neque esse debitorem ratione administrationis, quia
35 vsufructum † facit suum, nec tenetur filio restituere, neque rationem reddere, nec satisdationem præstare, etiam secūdo nubens, Castill. *de vsufruct. cap. 3. à n. 93. vsquè 99.* vbi multos allegat Gratian. *disc. 519. nu. 45.* ideoq; dicitur debitor in istis expēsis, adhoc vt possit cogi super vsufructu, nō vt expēdēs cēseatur cōpēsare, quia nō datur cōpēsatio, vbi nō adest debitū ex vtraq; parte, & si replicares, quid dicēdū vbi patri nō q̄ritur vsufructus, respōderē, ꝙ ibi cessat
36 debitū, quia nō administrat † Bart. *in l. lis nulla* D. *de iud.* cum aliis per Menoch. *de recuperand. remed. 9. n. 86.* Pascal. *de patr. potest. par. 1. cap. 2. nu. 84.* Mastrill. decis.

decis. 82. Giurb. *ad consuet. Messana c. 7. gloss. 3. n. 30*. valet enim hoc argumentum negatiuè Ma strill. *decis.* 59. & Gratian. post eum *discept*. 713. *nu*. 71. *fol*: 288. *tom*. 4. facit etiam ad prædicta, doctrina Surd. *de alim. tit. 1. qu.* 24. dum dicit quod pater vsu-
37 fructuarius † non censetur alere filios ratione vsufructus, sed ex naturali instinctu, sequitur Gratia. *discept*. 519. *nu*. 12.

Expeditus de hac quęstione accedo ad secundam, an videlicet, eisdem fruatur priuilegijs, sicuti, & dos, & affirmatiuè re-
38 spondent † omnes quos retuli supra *nu*. 22. & quamplures alij quos refert Camill. *ad l. primam nu*. 189. Coras. *in prima lectura nu*. 22. Roman. *nu*. 7. quos sequitur Barbosa, ibidem *nu*. 24. *vers. ex prædicta*, vbi ait quod si concurrant nemo præfertur, tamquam habens potius priuilegium, sicuti dicitur de dote ad dotem, addo Iacobin. *in praxi de in integr. restitut. fol*. 33. *vers. item quod est in arma*. Rebuff. *priuil*. 60. *nu*. 3. Gratian. *discepta*. 257. *nu*. 24. Merlin. *de legitima dicto lib. 2. titul. 2. quæstion*. 22. *num*. 7.

Bolognet. verò in *dicta l*. 1. *n*. 235. *cum plurib. sequen*. multis à longe conductis argumentis contendit aduersus Bartolum, eiusque sequaces, hanc equiparationem iure non procedere, nisi quo ad illud, vt iudicetur causa pia, & fauorabilis; non autem, vt participet de fauoribus dotis, vt dotis concessis, qui meritò improbatur cum sua concordia per Barbosam *ibidem nu*. 24. cui, & ego adhæreo, nam per easdem rationes per quas Imperator *in l. assiduis* ... 12. *vers. quis enim. C. qui pot. in pign. hab*. dotis voluit fauere, per easdem voluit etiam fauere causæ studij in Auth. *habita vers. quis enim C. ne fil. pro patr.*

Vnde hoc firmato sequitur fauore studij, sicuti, & fauore
39 dotis dari tacitam † hypothecam cum antelatione, seu prælatione. Barbosa *ibidem nu*. 25. quem solum citare sufficiat dum congerit omnes, qui vsque ad sua tempora scripserunt addo Gregor. Lopez *in l. 11. tit. 8. par. 5. & in l. 3. tit. 3. par. 2. gloss. fin.* Flon de Mena *lib. 1. var. quæst*. 8. §. 1. *num*. 70. Gratian, *discept*. 257. *ex num*. 17. quem sequitur Amadorus Roderic. *in tract. de priuil. cred. par. 1. art. 3. nu*. 18. dicens quod ab ista doctrina nec iudicando, nec consulendo potest recedi, exemplum dans in salarijs aduocatorum, atque lectorum, Giurb. *decis*. 108. *num*. 10. *in fine. vers. adeo, vt qui*, post hęc scripta visus Author. *in 2. parte compendij*: *verbo salarium. debitum alicui fol*. 621. vbi decisum videndus casus, quem ponit, & Don Antonius Amatus *resolution*. 3. *numer*. 10. vbi mo-

.... Ef 2. 1 ... ne-

uetur alia ratione, quæ non est applicabilis nisi in terminis salariorum aduocati, & procuratoris; videlicet quod ex eorum industria, salua totius pignoris causa facta est, ad Bart. *in l. interdum num. 4. & l. sequen. D. qui*
40 *pot. in pign. hab.* quæ solutio † facienda per debitorem creditori pro causa studiorum, ex particulari priuilegio debet fieri in loco studij, Gratian. *decis. 201. nu. 9. Marchia.*

Secūdò in dubio præsumatur facta donatio fauore studij, vt supra latè disseruimus, etiam in casu vbi donans aliàs esset debitor, vtputa si esset administrator filij donatarij, quam conclusionem etiam ad extraneos extendendam puto, vt expendentes in causam studij censeri debeant fecisse animo
41 donandi, & non repetendi, † in casu tamen quo scholaris patrem non haberet, nàm si habeat posset extraneus actionem negotiorum gestorum repetere à patre, ad quem debitum verè spectabat, sicut dicimus de dote ab extraneo data mulieri
42 habenti patrem † ex Crauetta *cons. 77.* Natt. *cons. 552.* Velasq; *decis. 127. nu. 6.* Surd. *cons. 119. num. 23. versic. ad hæc* Cancer. *lib. 3. var. cap. 15.* Bimius *consil. 276. num. 4.* & alij per me adducti supra *num. 32.* moueor etiam vltra prædicta per textū *in d. l. quæ pater 51. D. famil. ercisc. tract. 1. disc. 2. par. 11.* *secunda.* per quam mihi probatur expensas factas ab extraneo fauore studij censeri donatas, dum ibi Vlpianus inducit donationem inter patrem, & filium emancipatum, quem scimus iure antiquo haberi ad instar cuiuscunque alterius extranei §. *emancipatus instit. de hæred. instit.* & ideo quod non detur repetitio firmat Surd. *dicta quæst. 19. nu. 9. tit. 6.* vbi format casum in fortioribus terminis, & negatiuè resoluit.

Tertio, vt non apparente de antedata obligationis instrumentum ex causa studij † confectum, præsumatur antea factum Barbos. *in d. l. 1. num. 44. vers. similiter.* Gratia. *dicta discep. 257. nu. 25.*

Quod intellige nisi aliud instrumentum haberet in se horā
44 † expressam, tunc enim præferretur non habenti expressionē horæ, non obstante causa fauorabili *Gloss. in l. si ex pluribus §. Lucius verbo die D. de solut.* Crass. *exception. 19. numer. 21.* vbi alios refert: & post eum Fontanella *de pact. nupt. claus. prima numer. 12. vers. ceterum.* diximus pro Don Didaco Bonaiuto contra D. Scipionem Ricciuli in M. C.

Quarto, vt ex hac causa studij tamquam pro dote valeat donatio inter patrem, & filium de quo supra abundè traditum est.

Quinto

45 Quinto vt eius fauore possint alienari † bona fideicommisso subiecta iuxta textum in authent. *res quæ. C. comm. de lega.* Curt. Iun. *super dicta authent. nu.* 13. Horat. Lucius *de priuil. scholar. priuil.* 16. *nu.* 18. *& priuil.* 17. Cardin. Paleott. *de not. & spur. cap.* 47. Menoch. *lib.* 4. *præsump.* 141. *num.* 12. Nicolaus Intrigl. conciuis meus *de substitutionibus cent.* 3. *quæst.* 73. *nu.* 402. Dom. Vinc. Fusar, qui relatis contrarijs, cum hac videtur residere *de fideicom. quæst.* 540. *num.* 2. *fol.* 582.

Et licet contrariam opinionem communiorem esse post Angelum, dicat Iason in dicta *Auth. res quæ num.* 32. *&* Padilla *nu.* 89. vbi alios cumulat. Boschén. *de legitimis, nupt. lib.* 6. *nu.* 44. Crass. *in §. fideicommissum qu.* 57. *in fin.* Petra *eod. titul. quæst.* 8. *nu.* 448. Peregrin. *art.* 42. *nu.* 93. Barbos. *in dicta l.* 1. *nu.* 29. *vers. qua etiam ratione*; attamen nulla efficaci ratione mouentur.

Etenim principalis ratio, per quam inclinantur ad id tenendum, est multum debilis; aiunt enim alienationem bonorum fideicommisso subiectorum, tunc permitti, quando causa sit talis per quam vinculans naturali, vel ciuili iure adstringeretur, tunc enim nil iuuat grauamen, ex quo si viueret cogi posset ad tex. *in l. cum seruus* 81. *in fine. D. de condit. & demonstrat.* & ex traditis à Socino *in dicta auth. res quæ num.* 4. huic namque fundamento responderi potest, quod supposito, nos loqui in ascendente, qui si viueret alere teneretur, consequitur, quod eodem modo teneretur subministrare sumptus necessarios pro humanioribus studijs addiscendis, quòd negare non audet. Padill. *dicta auth. res quæ nu.* 92. vers. *ad humaniorum tamen.*

Nec facit, quod in terminis studiorum legalis scientiæ diuersa ratio concurrat secundũ eos, ex eo quod pater non cogitur filium ad similia studia introducere, licet vna vice allectum cogi possit ad prosequẽdum opus ceptum, vt supra tactum est.

Quia respondemus quod eadem ratio concurrit respectu
46 hæredis grauati, † qui repræsentat vinculantem, & potest illa omnia gerere, quæ posset ipse testator vinculans, ad instar enim tutoris habetur, vt affirmat Bart. *in l. cum tale §. Titius,* & ibi Bald. & Castr. *D. de condit. & demonstrat.* vnde tenetur reddere rationes Soccin. Senior. *cons.* 51. *lib.* 3. Bardellon. *cons.* 6. *nu.* 2. vbi alios allegat Peregrin, *de fideicomm. art.* 10. *n.* 27. Raud. *decis.* 22. *nu.* 60. ex præsumpta ergo voluntate vinculantis, bene posset mittere nepotem ipsius ad studia, quasi

id faceret ex iussu testatoris, argumento dictæ *l. cum seruus.* in fine, ibi *nàm quòd ipse viuus facturus erat, id ab hæredibus suis fieri iussisse dicitur*, & sicuti hæc causa expendendi, & alienandi bona sufficiens est pro tutoribus, vt dicatur bene se gessisse; cum è contra improbentur si neglexerint. ad text. *in l. qui filiū 4. D. vbi pupill. educar. deb.* ità, & in hærede grauato firmandum est, vt in terminis dicti textus adnotauit *Mangil. de imputat. quæst. 30. nu. 19. vers. vbi autem talis filius fol. 157.*

Quod autem diximus, quod teneretur vinculans si viuens filium ad studia transmisisset probatur mihi ex doctrina Barbos. *in d. l. 1. ibi.* (quia pater à principio, &c. & alijs supra adductis *nu. 19.* ex præsumpta ergo mente vinculantis certū est idem hæredi grauato licere, qui iudicare debet, quod testator interrogatus, ità respondisset, neq; tàm inhumanus esset, vt vellet pro euitandis expensis priuari nepotem, & vlteriorem descendentem à beneficio studiorum, cum nullis maioribus auxilijs, & opibus fideicom-
47 missa † substineantur, quam ex hoc vno, quod deueniant in virum literatum, & sapientem.

Addo aliam rationem, & est illa quod non potest facere testator, quin in suo testamento
48 † iura habeant locum, quorum fauor meritò ad causam studiorum accessit, quia per illa vigēt iura, nisi enim adessent, qui studijs vacarent, addiscendo iura, illaquè ministrando, vel vti magistratus, vel aduocationis munus subeundo, parum prodessent, iuxta ea, quæ tradit Apostol. *ad Romanos cap. 10.* dum loquens de prædicatione Euangelij, ait *quomodo inuocabūt in quem non crediderunt, aut quomodo credent ei, quem non audierunt, quomodo autem audirent sine prædicante, & quomodo prædicabunt nisi mittantur.*

Sit ergo conclusio, quod dicta *authent. res quæ*, ex identitate rationis includat etiam causā studij, siue descendens fuerit destinatus ad studia à vinculante, siue à grauato, vt ex Menochio, & Intrigliolo, firmat Fusar. *dicta quæst. 540. num. 5.* extendens prædicta procedere
49 † in fratre, & in filio naturali, iuxta tamen modum alimentorum, de quo nos aliqua trademus in *discursu 3. p. 6. huius tractationis*, vbi pulchra quæstio proponitur.

Quò ità constituto in fideicommisso, dubium oritur, quid in feudo firmandum sit, & reperio, quod eodem fauore studiorum, teneant feudistę, quod pro patrimonio aduocati possit
50 feudum † abalienari; quam opinionem primo loco tenuit Andreas de Isernia *in cap. 1. de feud.*

feud. Guard. & Castald. Pern. noster *in primo notabil. post cons.* 14. *nu.* 82. *vers. item nota.* Cum. *in cap. si aliquem, gloss. antiquis n.* 558. Intrigliol. *centur.* 2. *articul.* 72, *n.* 152. *& cent.* 1. *quaest.* 8. *nu.* 288. Petr. de Gregorio *de concess. feud. par.* 2. *quaest.* 10. *num.* 19. alij per Giurb, *decis.* 108. *nu.* 10. Amatus *resolut.* 3. *num.* 11. referens decisum, quid ergo dicendum est in expensis pro sustinendo filio Baronis in studijs, an posset alienari, si fructus non sufficerent, articulus est dubitabilis, si tamen placerent praedicta in terminis fideicommissi, posset teneri affirmatiuè, maximè quia vbi deficit dispositio iuris feudalis, recurritur ad ius Caesaris; per quod dicto modo disponitur, vt doti aequiparetur.

Sed contra facit, quia, an dotis causa, de restitutione loquor, sufficiens sit pro alienatione feudorum, quaestio est multum dubia, vt eruditè, & concisè discurrit dominus Praeses Corsettus *in scholijs ad patrē cons.* 12. ergo fortius in his exorbitantibus, non debet extendi adhunc casum, ideo cogita, nec enim potest quaestio ità de facili absolui, feudum namq; tanquam militia existimatur, & datur pro militando cum armis, & non cum libris.

Non omittam vnum, quod mihi euenit in principijs mei doctoratus, dum essem interrogatus, an potuisset fieri quaedā subiugatio super feudo, pro salario lectoris, debito per Thesaurarium studij vrbis meae, de cuius officio infra aliqua dicturus sum, respondi posse, fauore studij, stante aequiparatione praedicta, super quo etiam tunc recordor aliqua scripsisse, quae vellem intelligeres, & si opus est corrigeres iuxta praedicta, si casu ad manus venirent.

Sextum priuilegium, in quo etiam differt à dote, illud est,
51 quod non † imputetur filio in legitimam, nec veniat in collatione, cum tamen dotem imputari filiae certum sit, sicuti adnotauit Barbos. ibid. *nu.* 34. *in fine, &* 35. *&* 37. quod non negauit Anton. Faber *in Cod. tit.* 19. *de inoffic. testa. lib.* 3. *defin.* 29. *M*erlin. late *dicta quaest.* 22. post Mangilum, & moderniores, addo Mart. *in summa part.* 1. *qu.* 25. *articul.* 11. *num.* 35. vbi quod iuxta hanc opinionem fuit in collegio Lipsiensi decisum, & licet contradicat idem Domin. Faber. *in tractat. de error. dicta decad.* 41. *error.* 7. attamen hoc est quia ibi tenet donationem non valere, sed dato valeret, tenet non imputari, nec conferri; etiam si male filius consumpsisset, iuxta doctrinam Baldi quam allegat, & in hoc tenet pro nobis licet moueatur alia ratione, videlicet quod

non

non potest tractari, de imputatione, vel collatione eorum, quorum nunquam dominium filio fuit quæsitum, sicuti de consumptis, & benè, videtur tamen tenere cum communi, quam refert Barbos.*ibid.nu.* 36. idest, quod non debeat tractari de eorum imputatione, vel collatione, extendens ad libros adhuc extantes; quia habetur pro consumpto pretium iam expensum, tàm si pater expendisset, quàm si dedisset filio pecuniam, ad opus illos emendi. Stephan. Gratian. *discep.* 231.*n.* 25. post Menoch. & Barbos. quos allegat, & ante eum Cardinal. Mantic. *de tacit, & ambig. lib.* 13.*tit.* 14.*num.* 8. *vers.quod autem dicitur*. Merlin.*dicta quæst.* 22.*nu.*20. qui alios allegat, quę intelligas iuxta per me dicta supra *n.*29.

Septimum, vt huiusmodi donatio, si excedat quingentos
52 aureos insinuatione † non egeat, vt esse de iure communi veriorem opinionem affirmat & defendit. Barbos.*ibidem num.* 40.*vsque* 45. omnino videndus licet ad terminos nostrorum statutorum, videlicet nouissimarum pragmaticarum Comitis Castri §. 2. punctus veniat resoluendus negatiuè sine aliqua difficultate, quia voluit includere causam dotis expressis verbis ibi. *nelle donationi per causa di doti, & donationi propter nuptias*, etenim propter rationem comprehensiuam debet censeri etiam expressa causa studiorum, cum non inueniatur in hoc magis priuilegiata.

Cæterum ante has nouissimas pragmaticas sanctiones, etiam ad terminos capituli Regni sub Ferdinando. 61. firmiter tenendum est non comprehēsam fuisse, & ratio est euidens, quia hæc donatio respectu donatarij, præsefert etiam titulum onerosum, & ideo sicuti dotis causa donatio, respectu mariti non indiget insinuatione, tamquam ex causa, ità, & hæc donatio respectu scholaris, vt annuit Barbosa ibi, ad quem tere mitto. alia dicturus *in tractatione secunda, discursu primo in speciali* 4. vbi de insinuanda donatione propter nuptias facta agetur, *& in discursu tertio par.* 9. *in prima quæst. hac tract. p.* cōducunt enim ad quæstionem hanc, rationes ibi per nos traditæ, ideo pertranseo, dum ibi legi possunt.

Illud non taceam, quod di-
53 cta nouissima † sanctio non ita intelligenda est, vt omnes dotationes comprehendat, vt indistinctè sint insinuandæ, & vt clarius dicam dotis nomine dationes; sed tantum donationes licet intuitu dotis fiant, differunt enim dotis datio à donatione occasione dotis facta, perquam maximè, vt bene

 ad.

adnotauit Anton. Faber. *de error. decad.* 48. *error.* 4. *à n.* 7. separans donationem ex causa dotis, à dotis datione, nàm vna procedit ex titulo oneroso dantis, & recipientis, altera semper ex parte dantis, & quandoque ex parte recipientis lucratiua est, exemplum primi casus est in donatione facta à patre, quæ tàm ex parte ipsius, quàm ex parte mariti onerosam causam habet, quòd secus est in donatione extranei, quia mera donatio est, & si aliquando dum fit marito respectu recipientis, recipitur titulo oneroso, quòd secus esset, si fieret mulieri, ità videtur sentire Alexand. *consil.* 71. *col.* 1. *lib.* 4. Iason *cons.* 171. *col.* 2. *&* 5. *lib.* 4. Baez. *de dot. cap.* 34 *no.* 4. Azebed. *in l.* 3. *titul.* 8. *delas herencias fol.* 252. Mascard. *concluſ.* 571. Fontanella *de pact. cla.* 5. *gloſſ.* 10. *par.* 1. *num.* 3. nil allegans solum alibi se remittens, & nos *latè tract.* 1. *diſc.* 3. *par.* 6. *in principio verſic.* 3. *quia in terminis.*

Imò etiam in patre hanc differentiam agnoscũt nostrates, vbi videlicet pater dat pro dote supra filiæ debitam portionẽ, vt in hoc superfluo censeatur donasse, quia erat vltra debitũ, vt latè, & egregiè discurrit Fõtã. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 28. *à n.* 9. *& per ſeq.* & nos loco præcitato.

Non possum tamen non admirari hac quæstione de insinuanda donatione librorum, attento tempore, quo per Doctores fuit tractata, cum sepositis expẽsis pro manutentione, & alimentis filij ad studia transmissi, quæ cadunt ratione alimentorum, videtur inanis in reliquo; quia cum supponamus dari ex causa studij, & quòd non excedat causam, non solũ respectu quantitatis, sed etiam qualitatis, videlicet vt expendatur pro rebus ad studium necessarijs, omnis quæstio reducebatur ad pecunias datas prò emptione librorum, vel ad libros comparatos, quos scimus vsq; ad tempora Iasonis Maini pro insinuatione tenentis, non potuisse excedere, neque ascendere ad summam quingentorum aureorũ, quidquid esset hodie quandò adeò creuit scriptorũ multitudo, vt impossibile sit, nõ dicã difficile, pauperi doctori, aduocationis munus exercere; non quia ad assequendam legalem scientiam

54 † sint tot libri necessarij, sed quia ignarus vulgus illos existimat scire, quos magna librorum caterua stipatos aspicit, & si in puluere, vt sæpius dormiant; ò infelicia tempora, quando non iuuat scire, nisi diuitiæ abundent, parietes ornemus libris, & ter millies quẽ beati patres nostri, qui paucorum allegatione contenti, ducentos libros possidentes, existimabant se abundare; & tamẽ

semper

semper in decisione causarum
55 adducebant doctrinas † terminantes, quas hodie desideramus, quasi se abscondissent in nemus tot modernorum, non obstat quod dicebat Oldradus *consil.* 84. quod Doctor indigeat pluribus libris, quia hoc verum est? intelligendo eum iuxta tempora eius consilij, nã prædictis non contradicit, imò mirum in modum approbat ex quo existimat eum habere plures libros, qui habet quos quos scripsere ante Oldradum vel tempore quo consuluit in dicta causa.

Nec tacendum existimo illud quod ait Bald. *in cons.* 122. *verba testamenti lib.* 1. dum dicit, quod tunc temporis transmitte
56 bant † iudicibus consilium cũ libro, qui de puncto loquebatur, & Fideric. de Senis *cõs.* 166. *domina Berta*: testatur quod trãsmisit Alexãdro de Imola opus Ioannis Andreæ, pro decidẽda quadam causa, licet ego existimarem superfluam donationẽ factam hodie, prout hodie scholari de libris excedentibus sũmam quingentorum aureorũ quidquid esset in doctore, ea præcipua ratione, quia abundaret summa causam, haud enim dubito, quod nimis perniciosũ sit addiscenti, plures libros habere; ideo extra hanc summam facta donatione scholari, existimarem ex hoc solo insinuã-

; *tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 11.

dam; quod excederet causam studij per doctrinas prædictas, facta verò donatione, vel legato de vsu
57 † librorum non dubitarem quod censeretur etiam donata proprietas, quia habet hoc priuilegium attrahendi ad se proprietatem, vt notat Gratianus *discep.* 254. *n.* 45.

Octauum sequitur de prohi
58 bita retentione † salarij aduocati, vel lectoris, nec non viatici Doctoris, de quo Barbosa ibidem.

Nonum de vitio litigiosi nó incurrendo, si in scholarem
59 alienatio † fiat, de quo te remitto ad eumdem Barbosam, ibi, & ad ea, quæ trademus, vbi de hoc priuilegio verba facturi sumus in *secunda tractatione*, in fauorabilibus, siuè specialibus huius donationis *speciali.* 20.

Decimum, vt cogatur quis locare ædes suas Doctori, &
60 scholari videlicet † vt præferatur alijs conducere volentibus, non vt dominum expellere valeant, vt explicat Barbos. *ibidẽ nu.* 51. 52. *&* 53. quod fauore aduocatorum, & aliorum causidicorum in loco, vbi residet Curia inuiolabiliter obseruari ex causa Regiæ Pragmaticæ tradidimus, *in primo huius tractationis discursu*, vbi decisiones retulimus, extendendo etiam, vt præferãtur, tàm in locatione, quàm in retentione domus lo-

catæ.

catæ Gratian.*discept.* 357.*n.*24. *tom.* 2., quidquid sit quando duo scholares concurrant, vt post Caroc. *par.* 3. *tit. de libert. quæstio.* 1. *num.* 15. tenet Barbos. *in cap.* 1. *n.* 2. *de locat. & conduct.* quam conclusionem post hæc scripta, in facto vidi extensam, contra eundemmet dominum, qui per sex menses ante non habitauerit, nàm volens domũ colere, non expellit aduocatũ; & fortius officialem, imò si cõcurrant postponitur, fuit decisum pro iurisconsultissimo D. Iacobo Corsetto Regio Consiliario, & principali fisci aduocato contra Vincentiũ Pilo Marchionem Marinei.

Pragmatica. n. hoc dictabat in *additis fol.* 371. *pragm.* 6. in quo casu etiam resolutum fuit nullam inter plures officiales concurrentes dari prælationem.

Quid verò in vrbe mea, vbi studia fundata sunt dicendum sit, restat; cũ hæc omnia ipsius gratia, vt infra patebit, scripta sit, & inuenio quod Nepita meç patriæ alumnus in *proemio ad consuetudines dictæ vrbis nu.*
61 160. firmauit, adesse † quãdam consuetudinem scriptam, vt expelli possint scholares à conuicinio honestarum mulierum; tradens ità decisum, ex quo videtur inferri posse, ibi non solũ hoc priuilegium non vigere, sed etiam vsu receptum oppositum, quòd imò possint expelli vt nos quandocunque seruatum vidimus, ceterum persisto in prædicta sentẽtia quod imò retineant idem priuilegium, maximè stante capitulo reformationum factarum sub Marco Antonio Columna in anno 1578. de quo mẽtionem facit ipsemet Nepita, limitando tamen quando pessimè se gererent dicti scholares malè morigerati iuxta ea, quæ tradit Neuizanus *in sylua lib. vltimo titul. quomodo iudicandum numer.* 55. quia tunc debent expelli, non solum, quia obstaret consuetudo, sed quia ex illis actionibus inhonestis priuãtur priuilegiis scholarium, ratio est in prõptu, nàm certum est scholares non applicãtes animum ad studiũ, non gaudere priuilegijs scholarium, vt supra diximus in prima cõclusione, & affirmat Nepita *dicto loco nu.* 162. sed scholaris
62 † amore captus meretricũs, & inhonestus non potest se applicare studijs, ergo non debet gaudere priuilegijs prædictis, quia est impotens actu, & habitu, probatur minor, quia inhonestus amor nescit habere modum, & totum occupat animum amantis, vnde illud Ouid:

Secta bipartito, cum mens discurrit vtroque
Alterius vires subtrahit alter amor.

Et idem Ouid. *de arte Amãd. lib.* 3. *non bene cum socijs Regna Venusque manent*, & vt dicebat Amed.

Amed.*in dialog. de amicitia cart.* 16. amor non bene diuiditur in plures, cum anima vnius nõ possit in plures affectus diuidi, sed vnus ab alio opprimitur, vnde plus diligitur vnicus filius quam plures,& licet Bolognet. *in auth.habita nu*. 377.*C.ne filius pro patre.* dicat, non esse expellendum ex hoc solo scholarem quòd meretrices in domum in ducat, cum hoc non sit inusitatum, taliter quod scholaris con-
63 ductor † possit expelli, attamẽ eius opinio non est tenenda, sed totum oppositum, vbi locatoris honestas, vel fama periclitaretur, vel honestorum vicinorum detrimentum timeretur, nàm si cessaret interesse locatoris propter scientiam præsumptam, restaret, vtique illud vicinorum, ità tenet aduersus Bolognett. Rebell. *de obligat. instit.lib.* 14.*quæst*.10.*num*.10. *vers. porrò*, quem sequitur D.Barbos. *in dicto cap*. 3.*n*. 35. *de locato,& conducto*, nàm, & si verum sit, quod quando locator à principio debuit credere conductorẽ abusurum re conducta, non possit illum expelli facere, si locare elegerit benè tamen poterunt facere vicini pro eorum interesse, cum etiam dominus
64 domus † in talibus casibus possit expelli, vt voluit Menoch. *dicto casu* 535.*num*. 17. vt benè dicit Egid. *de iure,& priuileg. honestatis art*. 9.*num*. 10. vbi tenet *tract*. 1. *disc*. 2. *par*. 11. contra Velasq; sequitur Barbos. *ibidem nu*. 39. quæ opinio mihi summopere placet fauore honestatis.

Vndecimum circa modum procedendi iuxta ea quæ Barbos. *ibi. nu*. 52. *vers. illud postremo*.

Vltimum priuilegiũ, quod adducit Barbosa est, vt possint expelli à loco studiorũ,& scholarium propinquo, fabri mal-
65 leãtes, † alijquè obstrepentes, qui sibi impedimento sint ad studendum, & munus suum exercendum; quod priuilegiũ, vbi doctor non possit alibi cómodè habitare prout Pãhormi in domibus sitis circum circa regium hospitium: extenditur, vt possit etiã expelli Faber, qui præuenerat in habitatione: superueniente doctore aduocato ad habitandum, vt ait Menoch. *de arbitr. casu* 237.*nu*.24. sequitur Gratian. *discept*. 196.*nu*. 19. iuxta quam distinctionem aliquando vidi obseruatum, ad quod priuilegium nil aliud addendum puto nisi quod adeas Mutam *ad consuet. Panhormi c*. 33. *à num*. 50. Gratian. *ibidem à num*. 10. *vsque* 22. Item,& Bellett. *in disquisit. clerical. p*. 1. *de fauore cleric. reali* §. 4. *numer*. 56.*& sequen*. D. Barbosa *in dicto cap*. 3. *num*. 43. *de locato,& conducto*, vbi allegat Mutam dicto loco, & alios maximè Iacob. Beniue. *de priuilegijs iuris consultorum priuil*.

uil. 69. videndus est etiam, & Honded. pleno *consil.* 81. *lib.* 1. vbi late super hoc discurrit.

Quamplura alia sunt priuilegia scholaribus, & Doctoribus indulta fauore studij, & scientiarum, de quibus extant integri prædicti tractatus. Rebuff. *tom.* 18. *fol.* 33. Horatij Lucij *dicto tomo fol.* 67. Iacobi Benij Petri de Lesnaudier etiam in dicto *tomo* 18. *fol.* 3. ad quos liceat recurrere, & cum quamplura ex eis nõ sint vsu recepta, vt ait Gaspar Beaz. *de inope debit. cap.* 16. *nu.* 152. dicẽs hanc consuetudinem valere, quem sequitur Gratian. *cap.* 186. *nu.* 1. ideò prædicta tamquam magis vsu frequentia sufficit attigisse, & comprobasse non præiudicando nos in ceteris, de quibus aliqua addit Gratian. ibidem.

Vnum super addere visum fuit, de quo aliquando dum per transennam essem in Ciuitate Pactarum fui consultus;
66 an videlicet sustineretur † alienatio facta à tutore sine decreto de bonis pupilli, pro manutenendo eum in studijs vrbis Messanæ, super quo respondi, ex prædicta equiparatione inter causam dotis, & causam studiorum, ad terminos iuris communis quæstionem esse facilis resolutionis, dubitabilem verò, & difficilem attento iure Regni nostri, ex quo dum prohibitioni legali ad terminos iuris communis *toto titulo de prædijs minorum, & C. de rebus eorum, qui sub cura, vel tutela sunt non alienand.* accedit vis statuti, opus erat inferre, eius dispositionem extendi ad casum, etiam de iure licitum; vt aliquid plus operaretur, vt in terminis alienationis ex causa dotis sentire videtur. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *titul.* 21. *num.* 23. de quo tantummodo recordabar, ac ideo dixi decretum petendum esse, quod existimabam facile à iudice obtenturum, probato fructus nõ esse suffecturos pro substentatione pupilli tunc iam adulti in studio, maturius verò, reuersus iam in patriam, cogitans, existimaui bene consultum in terminis statuti, etenim certũ est, quod & si Doctores magis communiter sentiant, minorem posse, nullo interueniẽte decreto pro dote ei adscripta se obligare, tamquam huiusmodi obligatio sit necessaria, in consequentiam dotis receptæ, ex qua minor † locuple-
67 tior effectus præsumitur, insequendo opinionem Glossæ *in lege vltimà in verbo* teneri *Codic. de legitimis tutoribus.* quã ab omnibus probatam affirmant Tiraq. *de l. connub. gl.* 6. *nu.* 185. Mantic. *de tacit. & ambig.*

lib. 11. *titul.* 21. Rota Romana per Farinac. *decis.* 511. *volumin. vltimo.* Fontanella post alios *de pact. nupt. clausul.* 7. *Gloss.* 2. *par.* 1. *num.* 47. *& sequent. fol.* 408. iuxta quam vidi per binas sententias decisum in Magna Curia, & Consistorio pro Don Antonino Paternò contra Don Ferdinandum Mariam Cutelli nepotem meum dilectissimum, de quibus aliàs in hoc opere memini, non obstantibus per me adductis; attamen certo certius est, quod vbi vltra iuris communis dispositionem, adsit in loco statutum requirens decretum in alienatione bonorum minorum, opinionem Glossæ prædictæ, & eorum, qui eam sequuntur amplectendam non esse, sed alienatio sine decreto erit nulla, etiam pro dotis restitutione, ex quo, vt diximus nè statutum superuacuum sit, debet iudicari, quod comprehendat etiam casus de iure permissos iuxta doctrinam Cornei *in consil.* 254. *num.* 15. *versicul. item dato, tomo.* 1. quem sequitur Riminaldus Iunior *consil.* 260. *numer.* 3. *& sequen.* Osasch. *decisio.* 165. *num.* 14. Menoch. *consil.* 22. *numer.* 9. *& consil.* 383. *num.* 14. Mantica *dicto tractat. lib.* 11. *titul.* 21. *num.* 23. *fol.* 631. Giurba *ad consuetud. Messanæ capit.* 1. *gloss.* 5. *n.* 64. *&* 68. *fol.* 109. qui loquitur *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 11. in terminis statuti nostri sub Rege Carolo *c.* 78. ex eo quod statutum vtitur verbis vniuersalibus comprehendens omnes contractus, ideoque obligatio ex causa dotis vel studij non debet censeri excepta, & ità tenendum arbitror.

Ceterum si ageretur de do-
68 tis constitutione † per minorem celebranda, non est dubium quod attento iure Codicis decretũ iudicis esset necessarium per text. *in l. lex, quæ tutoris,* 22. *Cod. de administrat. tutor.* Anchar. *cons.* 94. Tusch. *verbo minor. conclus.* 248. *nu.* 2. Giurba *d. cap.* 1. *gloss.* 5. *n.* 58. *vers. nec instabilibus*, non solum si stabilia dentur in dotem æstimata, ea æstimatione, quæ facit emptionem, & vẽditionem, sed etiam si dentur inæstimata, vt expresse sentit Mantica *dicto tit.* 21. & Giurba dicto loco, & ratio potest esse, quia fauore minoris inductum est, vt datio in doté
69 rei stabilis æstimatæ † non impediat quin ei in casu restitutionis dotis, eadem res numero reddi debeat, vt affirmat doctissimus Couarr. *practicar. quæstio.* 28. *nu.* 10. quem sequitur dicens notabilem doctrinam esse Cardinal. Mantica, *dicto tract. libr.* 12. *titul.* 28. *nu.* 25. *fol.* 752.

Ex quibus periclitare videntur ea, quæ tradit Surdus *decis.* 278. quem sequi videntur

Don

Don Hieronymus Leo. *decisio.* 31. & Fontanella *de pact. nupt. clauſ. 5. gloſſ. 7. num. 24. fol. 89.* dum tenere videntur decretũ tunc demum eſſe neceſſarium, quando bona dentur in dotem æſtimata.

In vtroque tamen caſu cen-
70 ſerem iudicem † de facili ad decreti interpoſitionem deuenire poſſe, imò vbi ageretur de concedenti expenſa pro ſtudio, quæ correſpondeat, vel ſaltim in paucis ſuperet alimenta pupilli, vel adulti [hæ enim expenſæ non eſt dubium quod veniant ſub appellatione alimentorum] non dubitarem tutorem abſque alio decreto alienare poſſe, quidquid eſſet magna impẽſa comparationis librorum.

Sicut dicimus de bonis Mo-
71 naſterij, † quæ pro expenſis factis per monachum in ſtudijs alienari, atque obligari poſſunt tamquam non differant, imò idem ſint cum alimentis, ad quæ æque tenentur monaſterium pro monacho, & pater pro filio. Gratianus *diſcept.* 436. qui limitat dummodo agatur de expenſis per quinquennium; cum vltra dictum tempus inhabilis reputetur, qui literas infra illud non didicerit.

Quæ dicta ſint non ſolum fauore ſtudioſorum, ſed etiam gratia vrbis Catinæ patriæ meę dulciſſimæ, vbi ſtudia celeberrima omnium ſcientiarum, iã diù à tempore Romanorum fundata fuerunt, cui non ſolum vt cæteri omnes affectum me agnoſco, ex vulgari dicto, quod
72 patriæ, & † parentibus æque debitores ſumus, de quo Menoch. *conſ.* 261. *n.* 39. Azeued. *in l.* 30. *nu.* 4. *cum ſeqq. tit.* 6. *lib.* 3. Cened. *Collectan.* 20. *num.* 4. ea ratione, quia naturale eſt, vt vnuſquiſque natale ſuum diligat, & nihil dulcius habeat, quam patriam; Gloſſ. *in l. qui habebat D. DD. legat.* 3. Auiles *ad capit. primum prætor:* verbo *Tyerra num.* 13. Auguſtinus Barboſa *ad præmium decretalium numero.* 22. verum etiam quia ex dotibus à natura ei attributis omnes fermè Inſulæ huius incolæ illam in honore habent, & diligunt,
73 † illa enim fertilitate agri, amænitate ſitus, ſalubritate aeris; aquarum ſalubrium copia, dierum iouialium, noctiũque ſerenarum, multas antecellit. Nil enim in hoc ſæculo eſt deſiderabile, quod in ea non inueniatur, nil dilectabile, quo non gaudeat, nil bonũ, quod non poſſideat.

Hæc vrbs ſemper floruit diuitijs, nobilitate, & literis, vt teſtis eſt nobis Pindarus *in Nemeis Ode nona,* ait enim Catinam priſcis temporibus equeſtri militia, eru-

ditione, opibus insignem, extollens Catinenses ab equitatu sapientia, & diuitijs: quæ tria in ea quodam quasi nouo miraculo copulari visa sunt ò vtinam, & hodie in vnum conspici possent.

Constat enim, fuisse in ea studiorum vniuersitatem erectam, iam inde ab anno ducẽtesimo ante Christi salutiferum aduentum; superatis per Romanos Syracusis mediantibus Catinensium subsidijs, vt affirmat Plutarchus in Marcello; constructo ad id Reipublicæ Romanæ sumptibus superbo ædificio, cuius vestigia adhuc prope litus cernuntur.

Fiderici postea Imperatoris secundi iussu, cum fuerit vrbs immerito solo æquata, studia etiam conquieuere, quidquid Fazellus affirmet
74 illam à Fiderici † fide desciuisse, & propterea hoc ei contigisse, attentis enim Fiderici immanitatibus, & tyrannide Catina, & cum ea quamplures aliæ Ciuitates, potius se exemisse, quam defecisse dicendum est, quod eis licitum fuit stantibus bullis Pontificijs editis per Gregorium nonum, & Innocentium quartum, quorum prima incipit. Ascendit de mari bellica bestia, & altera, quæ refertur in *capit. ad Apostolicæ de sentent. & re tract. 1. disc. 2. par. 11.* *indic. in 6.* per quas imperio, & Regnis abdicatus fuerat; & vassalli ipsius fidelitate soluti, quibus attentis quamplures affirmant (quod Deus tamen auertat) impænitentem decessisse; vt legitur in eius vita, & annuit Andreas de Isernia *in constitution. quanto acriter*, quod anima ipsius Fiderici requiescit in pice, & non in pace, & quod fuit tyrannus, & non Rex. Camill. Salernitan. *in consuetudin. Neapol. de iure dotium titul. 8. fol. 229.* Frecc. *de subfeud. lib. primo titul. de antiquo Regni statu numero. 28. fol. mihi, 50.*

Demum tamen tempore
75 Alphonsi Regis † ex piissima Aragonum familia nunquam memoria delendi, cui Catina multum debet, obtento etiam adhoc Eugenij jv. Pontificis diplomate sunt ferme ducenti quatuor minus anni, fuit studijs restituta, ex Regis ærario suffectis lectoribus salarijs; deindeque auctis, vt per quamplura Regni Capitula apparet, mirumque in modum honestata ex reformatione e-
76 dita de mandato † Marci Antonij Columna Regni huius olim famosissimi Proregis anno 1579. concessit, namque iurisdictionem † Rectori in studentes eorumq; famulos assignato ei fiscali, & magistro Notario, necnon bidello qui

qui argenteam mazam ei ante
ferret, quando togatus cum co-
mitatu incedit; ad electionem
lectorum binos electores toti-
dẽ reformatores præfecit, quo
muneri etiam, vt & Patritius
ſumma Vrbis dignitas, & The-
ſaurarius ſtudiorum intereſſet,
votandi cauſa; cum præſentia
Reuerendiſſimi Domini Epi-
ſcopi ipſius cancellarij, lectorũ
primarum artium Prothomedi
cum eo ipſo effici iuſſit, plura-
que effecit, per quod inſigne
redderetur, & præclarũ. de no-
ſtro ſtudio plura ſcripſit Ca-
mill. Borell. *de præſtant. Regis
Catholici num.* 93. vbi de ſtudijs
agit.

Cæterum votis aduerſata
78 fuit *Meſſana*, Vrbs † quæ no-
bilis, per bellica ſuorum antena
torum trofæa habita, iam effe-
cta, literarum etiam ſplendore
quorum carebat, voluit illu-
ſtrari, & ob id Reuerendorum
Patrum Ieſuitarum auxilio ſtu-
dia generalia dictis patribus gu
bernanda à Paulo iij. Summo
Pontifice obtinuit, mox non
obſtantibus oppoſitionibus vr-
bis meæ illa erexit a moto; etiã
patrum prędictorum gubernio
ob. Extant de hac controuerſia
Rotæ Romanæ deciſiones, &
allegationes vnius partis, quæ
apud Iacobum Gallum in fine
ſuorum Cõſiliorum videri poſ-
ſunt, ex quarum relectione cui-
que mediocriter literato pate-
bit, quis nàm induiſſet melius
arma, miſſa facio nouitatum o-
dia, poſſeſſionis longæuæ com-
moda, etiam acquirendi gratia
ius prohibendi in facultatiuis,
quia omnibus patent, maxime
poſt ſcripta modernorum *C*ata
lanorum, & Aragonẽſium Cã-
cerij, videlicet Fontanellæ, Re-
gentis de Seſſe, Caſanatis, & a-
liorum, ad quos beneuolos le-
ctores remitto, nè odia iã abo-
lita ſuſcitare videar, quæ ſem-
per vitaui.

Ex hoc die factum eſt, vt
properãtibus ad vtrumque ſtu-
dioſis graduandi ſe gratia,
vnius vniuerſitatis collegium
alterius præueniendi ſtudio,
quamplures approbet indignos
noſtræ profeſſionis gradus; vn-
79 dè tanta † graduatorum copia,
quantus literatorum defectus;
Ad quod reſpexiſſe videtur Do
minus Rex noſter, dũ per ſuas
regales literas mandauit, nè ad
officia eueherẽtur, niſi gradua-
te in vniuerſitate Catinæ vt pa-
tet ex literis datis in Villa Ma-
triti de anno 1591. quę cum mi-
nimè ſeruatæ fuiſſent, fuerunt
nuper innouatæ, per alias datas
ſub die 2. Octobris 1627. exe-
cutas Panormi die 22. Februa-
rij xiij. Ind. 1630. tenoris ſe-
quentis.

*Hauiendo por lo paſſado flore-
cido tanto como ſe ſabe en letras
eſſe Reyno, ſe entiende que de algun
tiempo àca à venido à decaer à*

causa que muchos estudiantes con solo vn anno, ò dos de estudio se dottoran en Pisa, y otras vniuersidades, y alcanzan tanbien dispensacion de los Virreyes para graduarse en Catania, no embargante que no hayan cumplido los cinco cursos, establecidos por prematica, con lo qual se injeren en iuzgados, y abogacias, sin tener letras ni experiencia para semejante esercitio, y porque los inconuenientes que de aqui se figuen, son de tan gran consideracion como se vee; me ha parecido ordenaros, como expressamente os lo ordeno, y mãdo, que la prematica que esta echa, de que no sean occupados en officios los que no fueren graduados en la dicha vniuersidad de Catania, se guarde enuiolablemente, y que vos por ningun caso dispensseis à ella.

Cuius dispositio si in posterum seruabitur, haud dubium quin hæc inconuenientia cessabunt.

Et redeundo ad patriæ encomia, inuenio eam claruisse

80 illustrium virorum † ortu, & plurium alibi ortorũ sepulchris quorum nomina, heroicaque gesta tradidit Fasellus *de reb. Sicul. decad. p. lib. 3. cap. 1.* quos transcribere minimè curaui, dum ibi videri possunt, citabo tantummodo aliquos iuris professores, qui duobus sæculis post Nicolaum Todiscum, quem Abbatem Panormitanum appellant floruere, nemini enim dubium est Abbatem prædictum Catinæ ortum fuisse, ibique Benedictinæ Religionis habitum sumpsisse, ex vulgari tamen familia originem trahens; si credendum est ei, qui ipsius vitam operibus addidit; quidquid modernus quidam Netinus attentet, fretus ex sola subscriptione ipsius in calce consiliorum, qui tanquam solitarius in sua opinione paruifaciendus est.

tract. 1. disc. 2. par. 11.

Hi sunt Ioannes de Paternò Archiepiscopus Panhormitanus Regnique pluries præfectus ex nobili Paternionorum familia, Adam Sismundus, Gosfredus Rizari, & Hieronymus Ansalono etiam nobiles, & in albo (quod mastram vocant) conscripti, Petrus etiam Rizari, & Antoninus Platamone qui super ritu aliqua scripserũt, floruitquè primus in anno 1495. Ioannes Philippus; & Ioannes Thomas ambo ex familia de Paternò, quorum primus inter scribentes ad ritum enumeratur, hunc dum magnæ Curiæ iudicis officio fungeretur, Ioannes Lucas Scorcialupus, suique socij capite ceſsum vesteque nudatum à fenestris regij hospitij (vbi modo Tribunal Sanctissimæ Inquisitionis inhabitat) proiecerunt, Blaschus Lancea eisdem temporibus vixit magnus feudista, & eloquens aduocatus, sicuti eius scripta, quæ passim circum-

cumferuntur, & egregium Patrimonium per eum acquisitum, veridicum proferunt testimonium, vnde Principes Trabiæ eius successores emicāt sequitur Antoninus eius frater, qui ad ritum aliqua adnotauit non contemnenda, ambo inter nobiles iamdiù referri,& ex antiqua Lancearum familia procedentes, vnde multi ductores exercitus tempore Aragonensium Regum emicauere, bello paceque de republica benemeriti.

Post hos etiam ex nobilibus vrbis familijs ortū ducētes floruere D.Raymundus Ramundettus Baro S.Catherinæ nūcu patus, qui pragmaticas sanctiones summarijs ornauit, miroquè ordine digessit; apud Consilium Italicum Regēs, Antonius Cutelli proauus meus paternus, qui fisci aduocatus fuit, & Generalis Visitator totius Regni loco Marchionis Oriolensis à sua Maiestate suffectus, & ad Regentis munus apud Consilium Italiæ vocatus, de quo meminit Nepita *loco citato,& Milanens. decision.* 12 *numero* 35. *lib.* 2. Fidericus etiam Campixianus vnus ex præcipuis suæ tempestatis aduocatis, qui ad bullam,& pragmaticam de censibus nonnulla annotauit.

Sequuntur quamplures alij, qui licet prioritate temporis hos antecedant, origi-
81 nis tamen ratione † sequuntur, quos preferendos esse cēsuere. Bal. *in l. nemini C. de aduocat. diuers. iudic.* Felin. *in cap. clerici, de iudic.* hi sunt Ioannes Baptista seminara, qui, & Regentis munus expleuit, Franciscus Prouinzalis cuius in iure munimenta magni per omnes fiunt, ex scriptoribus nostris facilè Princeps, licet vsque adhuc lucem non viderint, Simon Viuicitus, qui inter scribentes ad ritum enumeratur optimus orator, Hieronymus Fimia magni ingenij vir, qui, & Aquila volans meruit nuncupari, Ioseph Cumia, qui ritus omnes illustrauit, & de feudis non spernendas repetitiones scripsit: Cosmus Nepita Regni Prothonotarius, qui primus ex siculis ad patriæ statuta scripsit; vbi in prohemio de his omnibus honoratam mentionem fecit, eorum societati meritò per nos ascribendus: quibus addendi sunt Nicolaus Intrigliolus, qui clarus est ex multis operibus per eum impressis, multisque alijs, quę lucem exoptant, de quo vere dici potest, quod multum, & multa scripserit: nàm vltra centurias quatuor inter feudales, & fideicommissarias, singularium tomos tres; casuum conscientiæ vnum; decisio-

num

num alterum, consiliorum vnicum ad bullam, alterum, quamplures alios tomos expeditissimos, & ad impressionem aptos dimisit, *M*aurus Burgius, de quo habemus quæstiones laudemiales satis eleganter dispositas, & de modo procedendi ex abrupto tractatum, omnes Regij Consiliarij, & ex meritis internobiles in albo referti.

Taceo aliquos viuentes, quos quandoque vidimus suprema occupasse officia, nè adulationis notam incurrisse videar, iuxta illud *non laudaueris quemquam in vita sua.*

Omitto etiã alios in Theologiæ, & Philosophiæ scientia præclaros, quia esset extra institutum vagare, & nè panegyricum potius, quàm legalem tractatum conscripsisse videar.

Hæc faciunt, vt Vrbs mea, quæ omni claritudine pollet, magis, magisque clareat, omnes enim prædicti tamquam stellæ in reipublicę firmamento emicant, suisq; sudoribus patriam multo magis de Rege
82 † meritam efficiunt, indequè oritur priuilegiorum iam concessorum obseruatio, & nouorũ gratuita concessio.

Quapropter studiosa iuuẽ-
83 tus † Catinensis, & præsertim nobilium, vt memoria tot illustrium virorum serue-

tract.1.disc.2.par.11.

tur, debet in dies, in suis studijs proficiendo clarescere, adhoc vt splendor, quo perfulgebat, iam ad occasum vergens viuificetur, & retineatur, & vrbs nostra nouis in dies cumuletur beneficijs: corpus e-
84 nim † inanimatum reipublicæ, non alio spiritu uiuit, crescit, & sublimatur, quam mediantibus hominibus illustribus, ex ea ortis ac eorum virtuosis facinoribus.

Esset hic loci locus quamplura dictæ Vrbis priuilegia, & prærogatiuas recensere, quomodo magistratus suos ipsa
85 eligat, de patriciatus † summa dignitate, qui Prothonotarij vices sustinet in toto districtu; de seruitutibus cognoscit, causas iudicibus delegat, & magistratui Curiæ Patricialis præest; de potestate quam habet Senatus tempore belli, de qua nouissime scribit Castill. *decis.* 224. sed quia esset nimis, in longum particulam protrahere, ideo subsisto, forsan enim si tempus superit, Deo adiuuante, de singulis dictæ Vrbis priuilegijs, & prærogatiuis agemus; in gratiam ipsius, nobiliumque virorum in ea commorantium cętus, licet de persę ità clareant, vt alia traditione opus non habeant. Illud solum tacere non possum, quod magnates siculi ex insignioribus familijs procedentes, non

so-

ſolum non dedignantur , ſed mirum in modum affectant, Catinenſes , † & vrbis meæ alumni appellari; & quod eorum familiæ inter cæteras in albo de Vrbis, quam maſtram vocant , conſcriptæ , & enumeratæ ſint, quaſi ex tot huius Regni Ciuitatibus, neminem
87 deceat magis gentilitia † nobilitate iactari quam ipſam, in qua à ſexcentis fermè annis, prima vrbis gubernacula ipſis nobilibus fuerunt commiſſa, excluſis alijs, ex vulgaribus familijs ortis, redactis familijs omnibus, quæ alijs pollebant, in albo ſeu in dicta maſtra, quæ vſque adeò durat.

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA DVODECIMA.
ARGVMENTVM.

DOnatio ex causa clericatus, in quibus casibus valeat inter patrem, & filium: Patrimonio, quando clericus opus habeat: quando verò pater cogatur illud assignare: Articulus spiritualis, qualis dicatur: Donata huius causa an imputentur, & an conferantur: Patrimonium clericorum an inter bona Ecclesiæ computetur. Retrodonatio patrimonij facta à filio patri non tenet: & quas pænas incurrant committentes fraudem in materia patrimonij: Episcopus quando teneatur prouidere ordinato, & an si ordinauerit ad literas alterius. Alimenta ista qualia esse debeant: In quibus possit patrimonium constitui, Simonia an incurratur in materia ipsius: Feudalia, & fideicommisso subiecta, quando ex hac causa alienentur: Dos data pro moniali, quando ad fideicommissum reuertatur: Alienatio patrimonij quando, & quomodo fieri possit, & quid de permutane: Rescripta an debeant præsentari in banca toties quoties. Hypotheca super patrimonio an teneat. Episcopus an petat decimam de bonis assignatis pro sacerdotio clerici.

SVMMARIA.

1 *CLericatus causa, & ordinum suscipiendorum valet donatio inter patrem, & filium, & quare.*

2 *Clericus tunc gaudet priuilegijs Clericatus quando incedit cum habitu, & diuinis inseruit, & num. 13.* tract. 1. disc. 2. p. 12.

3 *In minoribus constitutus non indiget patrimonij assignatione.*

4 *Donata in causam clericatus, efficiuntur peculium, quasi Castrense,*

strense, & in his habetur vti pater familias.

5 *Clericus filiusfamilias habetur vti pater in redditibus ecclesiasticis*

6 *Statutum prohibens filium familias, contrahere, non extenditur ad bona Ecclesiæ si clericus sit.*

7 *Patrimonium an cogatur pater assignare filio, vt sacris ordinibus initietur, & n. 9. ubi ratio.*

8 *Pater cogitur dotare filiam ingredientem monasterium, & si eo inuito ingrediatur.*

10 *Minores ordines, an quatenus sint directi ad sacros, sacri dici possint.*

11 *Clericorum appellatione, veniunt etiam clerici minorum ordinũ, Abbates, & Canonici quod intellige, vt ibi.*

12 *Donatio facta clerico primæ tonsuræ per patrem, an valeat fauore clericatus.*

14 *Clericus debet præstare seruitium continuũ, & non interpellatũ, vt foro gaudeat.*

15 *Si habet beneficium, vel pensionem Ecclesiasticam seruitio nõ indiget.*

16 *Iudex laicus non cognoscit de validitate seruitiorum, sed remittit cognitionem ecclesiastico.*

17 *Articulus iuris causæ ecclesiasticæ, qualis dicatur, nè laicus iudex cognoscat.*

18 *Imputatio an fieri debeat, de bonis donatis filio, vt ordines suscipiat pro, & contra vide nu. 23.*

19 *Lex duplici onere non grauat patrem, vt donet, & vt libere donet.*

20 *Alimenta non imputantur filio in legitimam.*

21 *Patrimonium pro sacerdotio quid sit describitur.*

22 *Donatio facta clerico in minoribus, pro ordinibus, non imputatur tamquam simplex, item ubi pater filium ad clericatum induxisset.*

24 *Coactus dicitur actum facere, qui facit precibus eius, qui poterat cogere.*

25 *Imputatio non cadit in donatis filio quo ad uiuat, pro congrua sustentatione, ad effectum ordines sacros suscipiendi, & ratio assignatur.*

26 *Legitima non potest consistere in fructibus, cum debeat esse incorporibus.*

27 *Fructus in legitimam aliquando imputantur.*

28 *Clericatus gratia facta donatio reuocari non potest; & fortius ob sacerdotium suscipiendum.*

29 *Ecclesiæ facta donatio non reuocatur, neque ob ingratitudinem prælati.*

30 *Patrimonium assignatum pro sacerdotio efficitur ecclesiasticum, & eisdem regulis subiacet, ad quæ bona Ecclesiæ subiecta sunt.*

31 *Manumissio non potest reuocari, etiam sub prætextu ingratitudinis*

dinis, quoties seruus efficitur clericus.

32 *Steph. Gratian. in praeposita quaestione notatur.*

33 *Scriptura hodie non est necessaria in donatione, cum efficiatur nudo pacto.*

34 *Episcopus potest cogi facere patrem donare filio ad titulum patrimonij, vt donationem obseruet, nec reuocet.*

35 *Permittens patri, vt in constitutione patrimonij apponat pactum reuocandi, sibi imputet.*

36 *Patrimonij causa facta donatio reuocari non potest, nec filij consensu accedente.*

37 *Alienare prohibitus, nec potest alienanti consentire.*

38 *Retrodonatio patrimonij quomodocunquè, & quandocunquè facta per filium patri est, ipso iure nulla.*

39 *Dictio, nullatenus, importat nullitatem ipso iure absque alia declaratione, prolata ab habente potestatem.*

40 *Sacerdos mendicitèr viuens, si nec patrem, qui patrimonium dedit, vrgeat, cogitur agere.*

41 *Ordinatus, qui ante ordines collatos paciscitur de patrimonio retrotransferendo donatori, an sit suspensus ipso iure pro, & contra vsque numero 50.*

42 *Donans ad titulum patrimonij, habet vim praesentatoris, secundum patrem Suarez.* tract. 1. disc. 2. p. 12.

43 *Sacerdos exponens pro vero titulum fictum, an committat falsitatem, decipiendo Episcopum.*

44 *Simulatio cum animo, & consilio fraudandi alterum, est species falsitatis.*

45 *Suspensionis paenam incurrit, qui per falsas probationes patrimonium Episcopo habere ostendit, vt inde ordinetur, & numera. 49.*

46 *Ordinatus non dicitur patrimonio carere, stante retrodonatione, quae est ipso iure nulla.*

47 *Textus in capit. per tuas el 3. de Simon. verus intellectus expenditur.*

48 *Sacerdos futurus accedens ad Sacramentum ordinis falsis medijs, ab altari remoui debet.*

50 *Suspensus ab ordine ex falso adhibito patrimonio, quae narrare debeat pro dispensatione.*

51 *Episcopus tenetur ordinato indigenti prouidere de patrimonio, vel de beneficio, quando scienter eum absque patrimonio ordinaret, quod extenditur ad successorem, & ad capitulum.*

52 *Renuntians Episcopatui, adhuc tenetur alere illos, quos sine patrimonio ordinauit sacerdotes.*

53 *Ordinans ad literas dimissoriales alterius, an alere teneatur ordinatum*

84 *Sacerdos non potest bona ad titulū patrimonij habita hypothecare, nec ex causa iudicati illa capi possunt, etiam si ipse carceretur.*

85 *Decima an competat Episcopo, vel alteri super clerici patrimonio, distingue.*

VAlet quarto loco inter patrem, & filium donatio à sui initio, si ob clericatum
1 † fiat, vel pro ordinibus suscipiendis; ea præcipuè ratione, quia cum agatur de Dei seruitio, cessare debent subtilitates iuris humani, & ideo quod valeat firmauerunt Iason *in l. licet filiæ nu. 7. C. de collat.* Ripa *in l. in quartam nu.* 170. vbi Berengar. *in articulo legitimæ num.* 81. Fiumagiol. *ibidem in quæst.* 30. *num.* 44. *&* 45. *D.D. ad l. falcid.* Cardinalis Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 14. *num.* 6. Merlin. *de legitima lib.* 2. *titul.* 2. *quæstion.* 23. *num.* 6. *& quæst.* 29. *num.* 12. vbi notabiliter declarat proce-
2 dere in clerico tonsurato, † & qui diuinis inseruit, vel qui beneficiatus est; iuxta ea, quæ disponit sacrosanctum Tridētini Concilium *session.* 23. *cap.* 6. & non in clerico saluatico, huiusmodi enim tamquam sacris canonibus exosi, illorum fauoribus nō gaudent, post multos etiam Mangil. *quæst.* 30. *nu.* 42. *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 12. Gratian. *disceptat.* 231. *num.* 23 æquiparans istam donationi factæ doctori. Crass. *in §. legitima quæst.* 29. *nu.* 5. Grassus noster *de effectibus clericat. effect.* 54. vbi alios per multos citat.

Et licet de clericis in minoribus loquēdo replicari possit, quod nullo iure cogente eis donetur, ex quo non indigent
3 † patrimonij assignatione; vt tenet Glossa prima *in capit.* 2. *de prebend. & dignitat.* quam Decius ibi dicit esse communiter receptam, sequitur Salzed. ad Bernard. Diaz *in practic. cap.* 18 *nu.* 5. Vgolin. *de irregularit. cap.* 91. *num.* 2. Frater Emmanuel *in summa tom.* 2. *capit.* 15. *num.* 16. Quintanad. *de Monarchia Ecclesiast. lib.* 3. *nu.* 17. Petr. de Ledesma *in summa par.* 1. *de sacram. ordinis capitul.* 7. *ad finem.* Flaminius Parisius. *de resignation. beneficior. libr.* 2. *quæstion.* 6. *tit.* 4. Nicol. Garcia. *de beneficiis. parte secunda capit.* 5. *num.* 4. *&* 5. Aloysius Riccius *in sua praxi*, quam auream appellat. *resolution.* 271. *numer.* 3. *in secunda editione.* Campanil. *in diuers. iur. canon. rubric.* 8. *capit.* 1. *num.* 5. Domin. Augustin. Barbos. *de offic. & potestat. episcop. par.* 2. *allegation.* 19. *numer.* 3. *& in dicto capitul.* 2. *nu.* 2. ac ideo, quod non debet talis donatio valere, respondetur quod quicquid sit quando donatio fit Cle-

clerico, nulla expressa ratione, quod donetur ob causam clericatus, attamen quando huiusmodi causa exprimitur, donationem valere, nemo vsque adhuc dubitauit; quia propter il-
4 lam qualitatem † clericatus, quando tali occasione donatur efficitur peculium, quasi Castrense, cum filius dicatur celesti militiæ adscriptus vacare, & in his habetur quasi esset pater familias, vt firmat Lupus in *rubric. de donation. inter vir. & vxor.* §. 12. *numer.* 9. *vsque* 12. Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 11. *n.*
5 21. sicuti dicimus de præbendis, † fructibus beneficiorum, & pensionum. Gratian. *discept.* 713. *nu.* 13. *tom.* 4. idem Gratia. *in discept.* 231. *n.* 23. loquens in donatis per patrem post Vasq. & alios quos allegat, vnde in-
6 fert, & bene, statutum † prohibens filiumfamilias obligari, etiam si clericus sit, non procedere in talibus bonis, in quibus habetur vti pater familias, sicuti dictum est, nec cócludit obiectio, filius clericus non indiget patrimonij assignatione, ergo donatio non valet; quia hoc firmare, esset habere pro indubitato, quod ità demum valeret donatio inter patrem, & filium, quandiu pater cogeretur donare, quod est falsum, nàm non pendet à necessitate, validitas donationis, sed à causa, quæ illam regit, sicut, & omnes actus humani, vnde illud certum est, vt & infra tràdemus hanc donationem simplicem esse, & non ob causam, ac ideo non imputari; quia vt discurrit doctè Merlin. *dicta quæstion.* 53. *numer.* 6. *versicul. ad contraria*, non ex eo quod pater aliquando possit compelli, ex hoc si voluntariè donet, & non compulsus, censeri debet, ac si ex causa donasset, & tamquam necessitate coactus; & ità loquuntur præcitati Doctores, dicentes hodie non esse necessarium titulum patrimonij, arguendo à contrario sensu dicti *capit.* 2. *session.* 21. *de reformation.* concilij Tridentini quidquid olim esset vt colligitur *ex capitul. neminem.* 70. *distinction.* per quem ità tenuit glossa prima ibi. & Nauarrus. *consil.* 14. *de tempor. ordination.* Sairus *de censur. libr.* 5. *disputation.* 31. *section.* 1. *num.* 33. quorum doctrinæ hodie non procedunt.

Donare tamen cogetur
7 pater, † & quicunque super eum ascendens est descendenti suo sacris ordinibus initiaturo, ad instar vxorem ducturi, qui iure petit donationem propter nuptias sibi fieri, vt in his terminis ordinum firmauit Crauetta in *consil.* 136. *per totum.* post multos, quos allegat, & non

 minus

non minus doctè quàm erudite pater Sanc. *de matrimonio par.4.disputation. 26. numer. 7.* firmans ad id posse bona fideicommisso subiecta alienari ex Auendagn. *consil. 17. numer. 4.* quod an verum sit infra discutiendum erit, in quo ipse sequitur Guttierrez *practicarum libr. 2. quaestion.65. numer.7.* accedit Giurba noster *ad consuetudin. Messan. capit. 3. gloss.4. par. 1. num. 16.* Marta *de successión. part. 1. quaestion.25. articul. 11. num. 20. fol. 607.* & post multos Barbos. *de offic. & potest. episc. par. 2. allegation. 20.* Fontanell. statim citandus, & cum hanc opinione transeunt omnes illi Doctores quos infra referemus, tenentes hanc donationem in legitimam imputari; alia etiam ratio potest assignari, quam elicio ex Giurba *dicto loco*, quod sicuti pater tenetur dotare filiam pro matrimonio carnali, vt superius
8 diximus, ac etiam pro † spirituali iuxta doctrinam Baldi *in l. fin. Cod. de dot. promission. & in authentic. nisi rogati in princip. C. ad trebellianū* Ancharan. *consil. 108. numer. 4.* Sancez *loco citato* Menoch. *praesumption. 189. lib. 4.* Gregor. Lopez *in l. 8. titul. 11. par. 4.* etiam si inuito patre monasterium ingrediatur. Lupus *in cap. per vestras §. 11. de donation.* Baet. *de dot. capit. 14. tract. 1. disc. 2. p. 12.* *num. 2.* vel si absque dote ingrediatur. Beroius *in quaestion. 113.* Baeza ibidem, & alij per Giurbam *dicto loco num. 17. & sequent. fol. 289.* ità tenetur dotare filium, qui nubit cum Ecclesia nè maior fauor sit matrimonij carnalis, quàm spiritualis, & filiae quàm filij, vt arguit Merlin. in terminis
9 † de quibus agitur *dicto cap. 23. numer. 3. vers. secundo dici posse videtur.* Fontanella *de pact. nupt. claus. 5. gloss. 1. par. 1. numer. 65. cum seq. alios allegans.*

Diximus sacris ordinibus initiaturo, quia licet minores
10 † ordines directe sint ad sacros, tamquam ministerium ad eos, attamen sacri dici non possunt, vt aduersus canonistas dicit esse veriorem opinionem. Diaz *in praxi cap. 18. num. 5. vers. minores quidem ordines*, post Nauarr. *in manuali capit. 22. numer. 17.* Maiol. *de irregularitate libr. 3. capit. 21. numer. 7.* Stephanus Gratianus *disceptation. forens. capitul. 159. num. 12. tom. 1.* ideò appellatione sacrorum ordinum non veniunt minores. *capitul. erubescant 32. distinction. capitul. à multis de atat. & qualitat.* Bartol. *in l. bona fides nu. 2. D. deposit.* Roman. *consil. 327. n. 8. col. penul. ad med.* vers. *primo quod ipse*, Ias. *in §. sed iste colum. 10. ad med. nume. 55. institution. de action.* licet ge-

generaliter appellatione cleri-
11 corum veniant † tàm constituti in maioribus, quàm minoribus ordinibus initiati, vt voluit gloss. *in dicto cap. 2.* verbo *clericos* de quo etiam videndi sunt. Abbas noster *in rubric. de vita, & honestate clericor. nu.* 8. Rolan. Auall. *cons. 16. à num.* 10. *vol.* 4. Bellet. *disquisition. clericar. par. 1. tit. de disciplin. clerical.* §. 2. *num.* 2. Decian. *in tract. crimin. part. 1. lib. 1. capit.* 10. *numero* 22. Ceuall. *comm. contra comm. quæst.* 524. *numero* 6, Viuius *tom. 2. comm. opin. tit.* 34. *num.* 40. *libr. 9. fol.* 570. & mille adducens Carol. de Crass. *de effect. clericat. in prælud. num.* 252. & in fauorabilib⁹ veniret etiam Abbates, Canonici, Prælati, aliæquè personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, vt ait Viu. dicto loco, & Pute. *decis.* 92. *num.* 2. *libr.* 3. Suarez. *in comm. opinion.* verbo *clericus num.* 125. Azor. *instit. moral. libr. 3. capit. 11. quæst.* 15. *part.* 2. Troil Maluet. *in tract. de canonizat. Sanct. dub.* 2. *numero* 35. praxis episcopal. *parti* 1. *verbo. clericus* §. 1. *in fin.* & post alios, idem Grass. *dicto loco à num.* 262.

Ceterum ad terminos præsentis quæstionis, quid dicendum in clerico primæ tonsuræ, 13
12 an donatio † ei facta per patrem tamquam pro clericatu valeat, non ità absolutum est; nàm Ripa *in l. inquartam D. ad l. falcidiam* satis videtur dubitare; licet pro affirmatiua allegetur per Mangil. *de imputation: quæstione* 30. *numero* 43. cum potius allegari deberet pro negatiua, prout eum allegat. Vasquez. *de success. creat. libro* 3. §. 30. *part.* 3. *limit.* 34. *numero* 209. *in meo fol.* 683.

In contrarium de directo, quod valeat sicuti, & constituto in Sacris, tenuit Iason. *in dicta l. licet filia ad med. numero* 7. vers. *& sic ex prædictis* Beregar. *in dicto articulo legitimæ in dicta l. in quartam numero* 81. Fiumagiol. *numero* 467. Curt. Sen. *in l. filie in fine C. fam. erciscundæ.* Cucch. *de legitima* §. *rursus numero* 39. *fol.* 67. Roland. Aualle *consil.* 11. *numero* 26. *libr.* 2. quos refert, & sequitur Mangil. *de imputat. quæst.* 30. *numero* 43. Caldas verò *de restit. in integr.* verbo *læsis nume.* 104. post late disputatam quæstionem tandem in versiculo *melius numero* 105. ità eam resoluit, vt videatur cum traditis supra per nos concordare, videlicet, quòd ità demum valeat si talis seruiat † alicui ecclesiæ; vt ait in versicu. *posset verè*, quam in hoc sequitur Stephan. Gratian. *discept. forens. capit.* 231. *numero* 24. *tom. 2. fol.* 118.

quod, & nos in omni clerico in minoribus firmauimus *supra num.* 2. ex Merlino in dicta *quaest.* 29. *num.* 12. & ratio esse potest, quia clericus primae tõsurae non gaudet foro ecclesiastico, nisi & ecclesiae sibi assignatae seruiat, sicuti per concilium dispositum est in reliquis clericis minorum ordinum, quod apud nos ad vnguem seruatur, ità vt huiusmodi seruitiũ
14 † debeat esse continuum & nõ interpellatum, nisi ex causa necessitatis, & delicentia, vt fuit resolutum per Sacram congregationem, in declaratione quã refert è nostris Mastrill. *decis.* 113. *num.* 15. vbi agebatur de impedienda sententia foriudicationis sub praetextu clericatus, & firmatur quod seruitium debet esse continuum, & in ecclesia assignata, vt pluries vidi obseruatum, maximè sub meo patrocinio pro clerico Don Francisco Iordanello cum Regio fisco super cancellatione inuentarij; quidquid sit vbi ha
15 beret † beneficium, vel pensionẽ ecclesiasticam, vt ait ibi Mastrill. *n.* 5. *&* 7. quae decisio est notabilis circa resolutionem captam per M. C. quae remisit articulum decidendum
16 iudici † ecclesiastico, & quod probatis seruitijs, ad cognoscẽdum an essent sufficientia, iudicauit articulum esse iuridicum
17 † & sic remittendum ecclesiastico iudici quia dum versabatur circa ordines, erat spirituale, & consequenter non poterat per iudicem laicum tractari; videmus enim in dies sub praetextu incidentiae, & quod agatur de quaestione facti, agitari coram iudicibus laicis causas spirituales & ecclesiae, sine metu tot bullarum, & paenarũ in eis contentarum: cum certũ sit nõ posse sine magno animae periculo, cognosci nisi quando agatur de mero facto ad oculum demonstrabile, vt Mastrillus ibi affirmat, de quo mero facto potest cognoscere, quando quaestio venit incidenter, vt fuit discursum in causa feudorum Gulfae, & in causa territorij Sabucae inter Canonicos Sancti Ioannis Eremitarum & Baronem Tripis, de qua vltra aliorum labores ad sunt doctissimae allegationes Domini Simonis Sitaiolo, vt in loco, vbi de bonis loquuturi sumus habebis ego enim solummodo in articulo operam meam praestiti, vt per meas allegationes apparet.

His praemissis intrant quaestiones, & prima est, an haec donatio imputetur, an confera tur, secũda an haec donatio possit reuocari per patrem, an per filium renunciari vel retrodonari. Tertio an possit fieri in pecunia, vel mobilibus. Quarto an possint alienari bona fideicõ

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 12. missio

missọ subiecta pro ea faciẽda, & an possit in ea pater filium grauare, vt post eius mortem sibi vel alteri eam restituat. Quinto an huiusmodi bona possint alienari.

18 Ad primũ imputari † huiusmodi donationem affirmauere Couarr. *in cap. Rainaldus* §. 2. *num.* 7. *extr. de testament.* Vasquez. *de success. creat. par.* 1. *lib.* 3. §. 22. *num.* 44. Diaz. *in praxi Canon. cap.* 18. *num.* 16. vers. *ego tamen, vt meum,* Cucch. *de legitim.* vers. *rursus num.* 30. *fol.* 188. Claud. de Battandier. *tract. de legitim. art.* 11. *num.* 39. *fol.* 695. Guttierr. *pract. quaest. lib.* 2. *quaest.* 65. *num.* 3. *vers.* rursus, quos adducit, & sequitur Mangil. *de imputat. quaest.* 33. *n.* 17. addo Doctorem Martam. *in summa success. legal. par.* 1. *quaest.* 25. *art.* 11. *num.* 21. *fol.* 607. & videtur sentire. Peregrin. *de fideicom. art.* 36. *num.* 134.

Mouentur primo, quia hæc donatio dicitur ob causam clericatus, & sacerdotij, quoties verò donatio fit ob aliquã causam obligantem patrem, tunc imputari debet, nè duplici onere grauetur, nàm lex non ità co-
19 git † patrem, vel præcisè, vel causatiuè donare, vt talis donatio debeat esse absoluta, sed permittit, vt in vno tantum grauetur, videlicet, vt præmaturè donet, non vt iterum teneatur moriens legitimam assignare, ac si nil donasset, vnde est quædam mera anticipatio, & satisfactio futuræ obligationis, & ex hac ratione dos data filiæ imputatur ei in legitimam, vt diximus, supra & transire sine difficultate dixit Bolognett. *in l. in quartam num.* 300. quem cum alijs refert Crass. §. *legitima quaest.* 23. *fol.* 443.

Secundo quia vbi pater cõpellitur donare, vt supra dictũ est, in hoc casu, tàm si necessitas sit præcisa, & coacta, quã si naturalis impellat instinctus, certum est imputari, vt considerat Mangil. *dicta quaest.* 33. *n.* 18. *&* 19. post plures quos allegat, quia donatio dicitur quod nullo iure cogente conceditur Surd. *de aliment. tit.* 6. *quaest.* 8. *num.* 65. & nos pluries.

In contrariam sententiam abiere Ioann. Faber. *in* §. *fi. instit. de inofficios. testam.* Fabian. de Giocch. *in l. si emancipati C. collat.* Roland. *cons.* 11. *num.* 6. *libr.* 2. post plures quos allegat Crauecta *dicto cons.* 136. Spin. *de testam. gloss.* 18. *princ. nu.* 66. qui multos Hispanos adducit, & *per sequentes*. Claud. Glifer. *de portion. legitimæ cap.* 14. *in fine* Grass. *in* §. *legitima quaest.* 28. *n.* 5. *fol.* 448. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 159. *num.* 33. *fol.* 461. in Romanis *tom.* 1. *ex nostrat.* Carol. de Grassis *de effectibus Cleric. in praelud. n.* 421. *fol.*

fol. 47. Polidor Ripa *decis.* 234. Ricc. *in praxi decis.* 595. *num.* 5. *fol.* 705.

Fundatur Primo hęc opinio super illa regula quod quoties donatio est simplex, & non ob causam, & est de illis, quæ in principio valent inter patrē, & filium, non sit imputanda, quam nos supra latè fundauimus, in donatione in præmiū emancipationis facta, & in his terminis sequitur Merlin. *de legitima dicto lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 23. *num.* 6. quod sit simplex probatur, quia nulla lex patrem obligat ad hanc donationem faciendam, nec obstat naturalis impulsus, quia hoc fomentū non sufficit ad faciendum, vt dicatur per necessè causam necessariā interuenisse, licet hęc causa eum mouisset, vel aliter non fecisset, quia non ex hoc quod propter aliquam causam occurrentem donetur, potest dici donatio taliter ob causam, quod excludat voluntatem & liberalitatem, vt ait Gratianus *discept.* 159. *num.* 34. dans exēplum in donatione contemplatione matrimonij, vt latius loco suo discutiendum erit & annuit Merlin. *dicto loco num.* 7.

Secundo quia ad hoc, vt nō fiat imputatio, sufficit, vt animus arbitri familiæ erciscundę possit dubitare, an potuerit moueri pater ex voluntario motu, vel an quasi non valens aliud

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 12.

agere donauerit, quia quoties sic quæstio reducitur quod potuerit vtraque ex causa moueri iudicandum est pro non imputatione, nisi aliud suaderet inæqualitatis ratio, quæ solet se interponere, vbi res est dubia debet enim semper indubijs præualere naturalis affectio, quæ magis præsumi debet, quā alia coniectura in patre, vt sæpius tactum est.

Si placeret hæc absolutè, respodere poteris ad contraria, quod causa illa potest esse impulsiua, & potest esse finalis; & dum sumus in dubio debet cēseri impulsiua, quia natura vincit artem, & naturalia sunt immutabilia, quæ responsio colligitur etiam ex Merlino & Gratiano locis superius adductis, ad secundam quod licet cōpellatur, tamen hoc est, quia ex quadam naturali ratione tenetur quasi pro alimentis, & sicuti illa non imputantur, ità &
20 ista † Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 18. *num.* 32. & est glossa magistra in *cap. Episcopus* verbo *necessaria de præbēdis* & facit etiā, quia hæc donatio, aliud nō est,
21 quàm congrua sustentatio † sacerdotis, quo vsque viuat, nè cogatur mendicare in dedecus ordinis, ac ideo assumit naturam alimentorum.

Si vis tamen, vt meam aperiam sententiam, dicerē, quod hæc secunda est verior in duobus

bus casibus. Primo quando fie-
22 ret clerico † in minoribus, quia tunc donatio est merè voluntaria, nec ulla ratio concurrit, cur pater voluerit præuenire satisfaciendo debito legitimæ, vt iam fundauimus, & ideo cum sit donatio omnium simplicium simplicissima, licet valida ob fauorem clericatus, & vt liberi alliciantur admilitandum in Ecclesia Dei, & iugo se supponere à iuuentute, non debet imputari, quod etiam placuit dicto Vasquio *de succession. creation. lib. 3. §. 30. p. 3. limitat. 34. nu. 209. fol. 683.* Alter casus esset vbi pater sponte filiũ applicaret diuinis, & ille annuens votis paternis, crescens de virtute in virtutem ascendisset ad sacerdotium, nàm tunc quia cessat causa cogens seu dicamus coactiua, non debet cõsiderari illud, quod euenire poterat, sed quod euenit, idest quod pater coactè non donauerit; vt videtur sentire Merlin. *dicta quæst. 23. num. 6.* in illis verbis ibi [secundum etiã minus verum videtur, quatenus ad id compelli possit, termini sunt diuersi, quia vbi etiam pater potest compelli, poterit si vult etiam declarare, vt filio imputetur, nàm quando actum coactè faceret procederet prima opinio.]

In casu autẽ quo filius ex sua
23 voluntate patre renuente † vel non consentiente sacris initietur, si postea, vel per iudicem, vel per interpositos amicos cogi faciat patrem ad donandum aliquam summam ad titulum patrimonij, non negarem huiusmodi donata imputari debere, quia pater ex animo non donat, sed tantum dare videtur in satisfactionem debiti, quælibet enim coactio excludit libertatem voluntatis, quæ requiritur, vt donatio dici possit, & consequenter non imputetur, vt sentit *Merlin.* in illis verbis [quado actum coactè faceret]
24 nàm coactè fieri † dicitur, non solum, quòd per iudicẽ fit, sed etiam quòd ex precibus, & importunis rogaminibus procedit, iuxta doctrinam Raudens. *decis. 45.* Decian. *respons. 65. nu. 4. lib. 2.* Regens de Tapia *decis. 16. n. 9. & 32. consil. Ital.*

Quod intelligo procedere, vbi pater aliquid perpetuum donet, ceterum si quid ad vitã,
25 & quasi pro alimentis, † eisquè correspondens assignet, existimo non imputandum, & ratio est, quia illud, quod in legitimã imputatur, debet esse eiusdem qualitatis, & naturæ, quamobrẽ sicuti legitima non põt consistere in talibus præstationibus; sed debet consistere in aliqua certa summa, vel in aliquibus bonis, & radicibus, quæ perpetuò efficiantur ipsius filij, & non in fructibus, ità debet

esse

esse præstatio, quæ in legitimã petitur imputari *l. scimus* 36. §. *repletionem. C. de inoffic. testam.*
26 quia † fructus non possunt cõpensari cum corporibus Ripa *in l. fideicommissariam. Cod. ad Trebellian.* Peregrin. *de fideicom. artic.* 36. *num.* 126. & *artic.* 49. *nu.* 4. Rota apud Cardin. Seraphin. *decis.* 1365. *nu.* 3. quæ sunt indubitata, & tantummodò limitantur in casu, vbi pater reliquerit filio ingentem hæreditatem, quæ longè superet valorẽ
27 † legitimę cuius detractionem filio prohibeat, supèr quò loquitur *M*astrill. *decis.* 181. *num.* 34. post Menoch. *cons.* 1141. Maluas. *cons.* 117. Raudens. *cons.* 37. *num.* 4. *lib.* 2. Peregrin. *cons.* 76. *nu.* 5. *lib.* 4. concludentes, quòd ex hoc fructus, qui excedunt ratam legitimè, in eam imputãtur, quos aliquãdò secutus fui pro Don Balthassare de Vigintimilijs, contrà Franciscum Galisi, quibus addi potest Cancer. *lib.* 3. *var. resolution. cap.* 20. *num.* 227. *fol.* 428. supèr quo tamèn videndus est Domin. Præs. Rouit. *cons.* 61. *tom.* 2. qui post hæc ad manus venit, contrariũ latè defendens.

Si tamèn omnimodè velles stare cum prima, responsiones patent ex dictis suprà, quod Pater cogatur hanc donationẽ facere, & quod sufficit, quòd causa sit de sui natura præcisa, vt censeatur quis voluisse satis-facere debito; etiàm quod nõ præcedat realis coactio; quia prudentis est occasiones præcauere, & præuenire obligationem.

Quid verò firmandum sit de collatione, ex prædictis satis patere existimo, sumpto argumento ab illis, quæ diximus ad terminos donationis occasione emancipationis factæ, quæ nè repetam adeas. in *particul.* 10. *n.* 31. *huius discursus.*

Secundò quæritur, an hæc donatio possit per patrem reuocari, & quid filio consentiẽte, vel in executionem præcedentis tractatus, adhibito etiã, vt solet fieri, Albarano; seu vt vocant, Antapoca; Quod hæc
28 donatio † sit irreuocabilis, tenuit Couar. *in cap. Rainaldus* §. 2. *num.* 7. *vers. ipse tamèn, opinor hanc donationem; de testament.* Diaz. *in praxi criminali cap.* 18. *numer.* 15. Tellius *ad l.* 13. *tauri colum.* 2. *num.* 82. Auendagn. *respons.* 17. Didac. Spin. *in specul. testament. Gloss.* 18. *principal. de melioratione num.* 71. *vers. ex quibus.* Stephan. Gratian. *disceptat.* 159. *num.* 29. *tom.* 1. adducens rationem; quia ex hac donatione pater obligatur Episcopo ordinanti ad non reuocãdum, nàm secùs eum non ordinasset, nisi sub ista spe, cum aliàs nè in ordinis dedecus cogeretur mẽdicare, teneretur Episcopus alimenta subministrare, & sic ipse

tract. 1. *disc.* 2. *par.* 12.

ipse deciperetur, addo aliam rationem concludentem; scitis quòd donatio facta Ecclesiæ est irreuocabilis de sui natura; ità vt nec etiàm ex causa ingra-
29 titudinis Prælati † reuocari possit. Clar. *in §. donatio, quæst. 11. nu. 5.* Menoch. *de recuperand. possess. remed. 9. num.* 102. Pater Azor. *in institut. moral. part. 3. lib. 11. capit. 8. quæst. 5.* cum tamèn in tali gradu sit potens hæc causa reuocandi, vt omnes alias superet, & contrario donantis, & donatarij pacto tolli non possit, Molin. *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 20. nu. 15.* alijque alibi per nos adducti vbi de donatione à matre facta agimus *in 3. discur su huius tractat.* hæc verò donatio
30 pro sacerdotis † patrimonio facta, fruitur eiusdem priuilegijs. Lara. *in l. si quis de liberis. §. solent nu. 36. D. de liber. agnosc.* Viui. *in comun. opin. lib. p. tit. 2. nu. 52. fol. 157.* Caldas Pereir. *in l. si curatorem. verbo læsis, nu. 131. & seq.* Menoch. *dicto tractat. de recuperand. remed. 15. nu. 21.* Prax: Episcopalis *verbo, clericus, part. prima fol.* 71. Gonzales *ad regul. Cancellar. Gloss. 5. §. 10. num.* 14. Stefan. Gratian. *ibidem num. 27.* quos sequitur D. Augustin. Barbos. *in capit. Episcopus. 4. num. 9. de præbend.* vbi quod hoc est indubitatum, vsquèquo non extinguatur per adeptionem cõgrui beneficij Ecclesiastici, ex Spino, Azeuedo *in l. 1. nu. 9. tit. 4. lib. 1. nouæ recopilationis.* Geual. *quæst. 526. num. 4. comun. contra communes.* Cenedo *practicar. & Canonic. quæst. lib. 1. quæst. 11. nu.* 1. Ideòque consequens est, vt eodem modo reuocari nequeat. etiàm si ingratitudinis causa proponatur, facit etiàm, quia actus de sui natura reuocabilis
31 vt est manumissio † [ob ingratitudinem serui in dominũ commissam] quotiès manumissus efficiatur clericus, efficitur irreuocabilis D. Marta *de iurisdit. par. 4. casu 90. nu. 13. cũ plurib. seq.*

His stantibus, non placet illa restrictio Gratiani dicto loco
32 † *nu. 30.* dum insequẽdo Spin. *in dicta Gloss. 18. nu. 75. vers. sed licet prædicta*: affirmat, reuocari posse interim, quod non fuerit secuta traditio vera, vel ficta, interueniente scriptura: nàm Spinus pro sua opinione, allegat legem peculiarem regni illius, quæ est correctoria iuris communis in eo, quod vult donationem absquè scriptura coram tabellione confectã, non dici irreuocabilem, etiàm factã filio emancipato, quæ non est allegabilis vbique; quia donatio ad sui irreuocabilitatem
33 scripturam † de iure communi non requirit. *l. si quis argentũ 15. C. de donat.* cũ mille per me adductis suprà, *disc. p. par. vnic.* Itèm traditio vera, vel ficta tũc est necessaria, quoties donatio ini-

initio nō valet, sed patris morte cōfirmatur; Ideò quoties firmū sit, hanc à principio valere, vt firmatū est suprà, satis est, patrē actū donationis celebrasse, ad hoc vt cogi possit donationem perficere; etiàm quod inciperet à promissione, & nō à traditione, vt suprà in dicto discursu de omni donatione ob causam firmatum est, quæ nō repetimus; ideò satis inhumanum esset, Episcopum interim cogi ad alēdum, dum agit contrà Patrem actione de dolo; vt promissa adimpleat.

Ideò cū ratione ordinis causa sit Ecclesiastica, melius esset di-
34 cere, quod posset Episcopus † patrem cogere, vt donationem perficiat, si non tradidit, vel manuteneat, si iam tradidit, quidquid sit in casu vbi Episcopus
35 permisisset ab initio apponi † pactum reuocationis, nàm si ex lege contractus posteà reuocaretur, nō dubitarē quod ipse teneretur alere clericū, in sacris cōstitutū; quia idē est ordinasse absque patrimonio, & cum illo subiecto reuocationi.

Quæ amplio ad casum vbi
36 ipsius filij cōsensus accedat, † nam cum ipse non possit alienare, vt statim subijcietur, nec potest alienationi consentire, ex notissima ratione, quod paria sunt alienare, & alienationi
37 † consentire *l. cum pater.* 79. §. *libertis. D. de legatis.* 2. vbi Castract. 1. disc. 2. p. 12. strenl. Bertrand. *cons.* 27. *nu.* 7. Decian. *cons. vlt. lib. p.* Petra *de fideicomm. qu.* 51. *n.* 599. cum mille allegari solitis; Quid dicēdum, vbi reuocatio, seū retro donatio subsequatur ex pacto præcedenti, punctus est clarior circà nullitatem, controuersus verò supèr pœnis, quas incurrunt celebrantes huiusmodi actus, nàm quòd sit nulla, † est
38 clara dispositio Concilij Tridentini *session.* 21. *de reformat. cap.* 2. per quod prohibētur ad fauorem ordinati, huiusmodi remissiones, & extinctiones per verbum † nullatenus; quòd nullitatem ipso iure importat, absquè alia hominis declaratione. Nauar. *consil.* 24. *de temp. ordinat. in antiqu. quod est* 17. *in nouis.* Tolet. *in sum. lib. p. cap.* 89. Quarant. *in summ. bullar. verbo,* Ordo, *fol.* 381. *vers. quotid.* Ceuall. *q.* 527. Garz. *de benef. p.* 2. *c.* 5. *nu.* 166. Stephan. Gratian. *discept.* 750. *n.* 18. *in fine. to.* 4. quæ nullitas non sanatur per consensum ordinati. Nauar. *cons. p. q.* 16. *de constit. cons.* 14. *& vlt. de tempor. ordinat.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 50. *à nu.* 12. *& titul.* 7. *qu.* 37. *à nu.* 40. Nicol. Garz. *de benef. par.* 2. *cap.* 5. *n.* 32. quia est inducta fauore totius ordinis clericalis, & ob dignitatem sacerdotis manutenendam, nè mendicare cogantur, qui Deo adscripti sunt; ideòquè potest etiàm compelli filius † agere con-

contra Patrem, si forsan reuerentia ductus, donata non curet petere, & mendicitèr viuat, hoc enim permittitur Episcopo tamquàm patri vniuersali, cui magis curæ esse debet, clerum decenter viuere, quàm ipsosmet clericos; Quaranta *in summ. bullarum, verbo, ordo*, vers. *quod intelligitur. fol.* 382. *in principio.*

Cæterùm si ante ordinem Subdiaconatus acceptum, conueniat inter patrem, & filium, vel intèr alium quemcumque dotantem, ad effectum ordines consequendi, & ordinaturum; vt secuta ordinatione non petatur, id quod prò titulo donatũ appareat, vel quod illud tenere tur restituere donanti adhibita etiàm ad hoc vt fieri solet, antapoca, vel Alberano, vt vocãt,
41 magna est altercatio † an in pœnam huius excogitatæ fraudis ordinatus censeatur suspensus ab ordinis exercitio; & consequenter celebrando incurrat irregularitatem iuxtà *capit. per tuas el* 3. *& cap. penult. de Simon.* Etenim Nauarr. *in manual. cap.* 27. *num.* 157. Lopez, ad Diaz. *in pract. d. cap.* 18. *nu.* 12. affirmant, suspensionis pœnam incurrere, quam opinionem probabilem sibi videri affirmat Sairus *lib.* 4. *Thesaur. cas. conscient. cap.* 15 *nu.* 23. Maiol. *de irregul. cap.* 15. *in princ.* P. Emmanuel *in summa tom.* 2. *cap.* 15. *num. p.* prax. Episcopal. *p. p. verbo, dimissorie, & p.* 2. *eod. verb.* §. 6. *& verbo irregularitas.* §. 2. Sancez *de matrim. lib.* 6. *disputa.* 32. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 6. *quæst.* 38. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 18. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 17 *cap.* 5. *n.* 89. Ioan de la Cruz *in direct. consc. p.* 2. *tit. de sacram. ord. dub.* 6. *cõcl.* 2. Scort. *in pontif. cõst. epit.* 14. *teor.* 136. Valer. Reginald. *in prax. to.* 2. *lib.* 32. *tract.* 2 *cap.* 25. *sect.* 3. *nu.* 72. Ratio assignatur per doctissimum Suar. *de censur. disput.* 31. *sect. p. susp.* 7.
42 *num.* 35. & est, quod † donans ad titulũ Patrimonij prò suscipiendis ordinibus, habet vim præsentatoris ad illos; facit etiã quia exponendo hoc titulum prò vero, committitur falsum,
43 † saltem in intentione ipsius ordinati; ex quo enim fit in apparentia, & non in existentia, tamquam simulatum habetur pro falso, ac si per mendacia; vel per fraudes decepisset Episcopum: nàm idem est facere actum simulatum in fraudem
44 † Episcopi quod scripturam falsam supponere. *l.* 2. §. *primo D. quemad. testa. aperiant.* Alex. *consl.* 104. *num.* 3. *lib. p.* Roland. *consf.* 63. *n.* 28. *lib. p.* Tiraqu. *de retract. lignag. gloss.* 20. *nu.* 11. Gonzales *ad regulas Cancellar. regul.* 8. *gloss.* 5. §. 10. *nu.* 29. *fol.* 161.

At in secundo casu suspensio est indicta; † ergò in primo idem dici debet, probatur

per text. *in cap. neminem, & cap. sanctorum distinct.* 70. Nauarr. *consi.* 14. *& cons.* 74. *de tempor. ordin. in antiq. & cons.* 46. *in nouiss.* Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *&* faciunt verba expressa Concilij loco citato ibi. *qui uarijs artibus, ac fallacijs confingũt se beneficium Ecclesiasticum, seu idoneas facultates obtinere.* Quarant. *in dict. loco verſ. tertius est casus: fol.* 380. Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi. cap.* 26. §. 8. *nu.* 5. *&* §. 15. verſ. *tertio non tenentur.*

Contrariam tamẽ opinionem tenet Quarant. *in dicta summa. verbo, ordo,* verſ. *quod intellige. fol.* 381. post Nauarr. sibi contrarium, Henriq. *in summa lib.* 10. *de ordin. sacram. cap.* 17. §. 3. *in gloss. lit. O,* dicentes quod superiùs dicta procedant in paciscente cum præsentante ad beneficium ad titulum ordinis, vel cum ordinante, vel cum alijs, qui ex suo donare, fingant, cuius sententiæ fuit etiam Tolet. *dicto lib. p. in* §. 48. verſ. *quinto habetur,* cum alijs nouiter relatis per P. Dian. *tract.* 2. *Miscellan. resol.* 4. licet non negent grauiter peccare, ac puniri debere, qui fraudem in primo casu expositam admittunt.

Affert. rationem Quaranta, quam dicit fuisse præceptoris sui Marij Andria, qui tenuit euitare dictas pænas eum, qui ordinatur, ex quo stante nullitate huiusmodi renunciationis, non

tract. 1, *disc.* 2. *par.* 12.

46 dicitur patrimonio † carere, cui opinioni ait, se subscripsisse Hieronym. Campanil. *in diuersor. iur. canon. tit. de non ordinand. absque titulo cap. penult.* alias rationes adducit Gonzal. ad *regul. Cancell.* 8. *dicta gloss.* 5. §. 10. *n.* 25 verſ. *an autèm cum plurib. sequen.* & inter alias illam præcipuam, quod dicta *Capitula sanctorum, & neminem,* loquuntur de ordinato sine titulo; & sunt correcta per *capit. cum secundum, &* quod *capit. per tuas. el* 3. *de Simo.* loquitur de assequente beneficium Ecclesiasticum per Simoniam, vel per confidentiam de dimittendo: casus verò; de quo agitur, vertitur supèr rebus pro sanis; Et hanc opinionem vltrà adductos per Quarantã tenuerunt Auiles *de censur. p.* 3. *disput.* 5. *dub.* 4. & 51. Cened. *collectan.* 33. *n.* 2. *&* 6. Guttierrez *practicar. lib.* 2. *quæst.* 65. *n.* 11. verſ. *nec opinio Metina* Fornar. *de ordin. capit.* 8. *n.* 8. Garz. *de benef. p.* 2. *c.* 5. *n.* 27. Armendar. ad *leges Nauarræ lib.* 2. *tit.* 8. *lib.* 5. *de patrim. Clericor.* D. Augustin. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. p.* 2. *allegat.* 20. *nu.* 27. idem in *cap. cum secundum* 16. *num.* 7. *de præbend.* vbi ex Gonzal. dicit, ita fuisse per Sacrã Congregationem decisum per hæc verba, *Concilium renouat tãtũ pænas in c. cũ secũdũ extrà de præb. Itẽ ordinatus cõtra formã huius decreti sine beneficio, aut patrimonio nõ est per hoc suspẽ-*

sus

nec aliquam pœnam incurrit, ſed cogendus eſt ordinarius ei prouidere, iux. capitul. cum ſecundum extrà de prabend. & hic ſolus Canon, & non alij à Concilio innouatus eſt.

Hæc faciunt, vt paſſus ſit multùm difficilis; extant enim ex vtraque parte ſententiæ magnorum virorum, hic pugnat delicti grauitas, ibi, odiū pœnæ infligendæ, quapropter nollem meam aperire ſententiam in quæſtione tàm perículoſa, trahor tamen licet inuitus in priorem ſententiam, proptèr

47 † text. *in cap. per tuas el. 3. de ſimonia* vbi ordinatus non intendebat in illo peccare, quod promiſerat portionem nō petere, & tamen in ſuſpenſionis pœnā incurriſſe declaratur: nec facit quod ibi agebatur de conuentione ſuper beneficio eccleſiaſtico, quorum commercium eſt prohibitum; quia deciſio non fundatur tantùm ſuper dicta ratione, ſed ſupèr peccato mendacii, & falſitatis, cū quoquis ad Sacramentum acceſſit;

48 quaſi ex hoc peccato † fuerit effectus indignus, & vti talis ſuſpendi debuiſſet ab exercitio ordinis, quia malis mediis acceſſit, iuxtà *cap. quandò Epiſcopus diſtinct. 24.* ibi *quod ſi fecerint; & ille, qui indignè acceſſit ab altari remouebitur* Itèm, vt dixi, iàm ſumma donata ad hunc effectum; vt ordines ſuſcipiantur, eſt effecta Eccleſiaſtica, vt ibi probaui; immò ſecundum opinionem Suarez aſſimilatur beneficio, & donans gerit vices præſentatoris.

Hac opinione retenta, non obſtant adducta in contrarium, quia licèt conuentio ſit nulla, eaque non obſtante, ordinatus poſſit petere ſummam promiſſam; attamèn dictum *capit. per tuas* non fundatur ſupèr defectu Patrimonii, ſed pèr peccato commiſſo in ſuſceptione ordinis, & deluſione Epiſcopi item dari poteſt caſus quod data validitate agatur de re aliena, vel alteri prius obligata.

Non obſtat paritèr ſecundum adductum per Gonzalez Quia ſuprà iàm reſponſum eſt, quomodo ſit accipiendum dictum *capit. per tu as.* Et in quantum ad *capitul. neminem, & c. Sanctorum* videtur negari non poſſe, illa non loqui de ordinatis cum patrimonio ficto; ſaltèm ſecundùm propriam acceptionem verborum, quæ ſequenda eſt in pænalibus: licet impropriè loquendo ex identitate rationis comprehendi poſſent, quia fictum; & nullum habere patrimonium idem eſt, vt idem Gonzal. fatetur *loco citato n. 29.* ſequitur ideò quòd licèt per dictū *c. cū ſecundū* moderentur *canones* prædicti *Sanctorum*

& neminem & imponatur ordinatoribus onus alendi ordinatos, hoc est respectu ordinantium, Quò verò ad ordinatos, qui cum ficto patrimonio accesserunt, nulla legitur moderatio. in tantum vt per dictum *Capitulum cum secundū*, non simpliciter mandatur Episcopo successori, vt alat, sed ità demum, si eum idoneum reperiat, quæ idoneitas non in eo consistit an benè ordinatus existat, quia ordo non est iterabilis, & successor debet stare examini, & approbationi prædecessoris, nec minus est alicuius considerationis illud, quod dicit gloss. *in fine*, quod quæri potest de noua causa posteà emergente, quia hoc non officit ordini collato; Item etiàm si esset indignus deberet ali, ex quo iam matrimonio, vel alteri exercitio est inhabilis; sed tantùm loquitur ibi Pontifex de hac exceptione, quam posset Episcopus præponere aduersus mandatum illud de alendo, videlicet quod talis ordinatus eum consultò fefellit, & ideò quod ex hoc vice pænæ præmium assequeretur; neque concilij declarationes me mouerit in contrarium; quia illa clarè loquuntur ad terminos *capituli neminem* videlicet, de ordinatis simpliciter absque

tract. 1. disc. 2. p. 12.

ii

patrimonio, nil falsi adducto, in tātū; vt de alimētis ab Episcopo præstandis ibi tractetur, Concilium verò Tridentinum dum innouat veteres canones, censetur innouare respectiuè in vno quoque casu; nàm Decretum illud omnes casus complectitur. ideò Flamin. Paris. etiam post dictas declarationes habitas nostram tenuit sententiam,

Si tamen magis tibi placeret secunda opinio, omnimodè eam intelligas vbi donatio fuerit facta in specie ad suscipiendos ordines, nam si aliquis ordinandus, vel habens bona patrimonialia, vel sibi donata, quod idem est, sed non ad hoc opus ordinum suscipiendorum, antequàm vellet ordinari, donaret bona sua, vel alio quouis titulo transferret, posteà verò quasi illa possideret, vel nil horum fecisset, ad titulum illorum se ordinauerit,
49 certum est hunc † suspensionem incurrere, quasi hoc magis accedat falsitati, vt ostendit Quaranta *dicto loco versiculo quam tamen incurreret fol. 382. circa medium.*

Omnibus verò casibus, quibus suspensionem incurreret ob fictum adhibitum patrimonium, dispensationem obtinere volens, du-
50 plex † narrare debet impedimen-

pedimentum, videlicet quòd
ordinatus fuerit ſine vero titu-
lo, & cum literis dimiſſoriali-
bus ſubreptitijs, vt ex Suar. *lo-
co citato num.* 37.*annotauit* Qua
ranta *loco præcitato.*

Si tamèn ordinatus ſincero
animo liberè fateatur, ſe nullũ
habere patrimonium, vel habe-
re non tamèn ſufficientem; E-
piſcopus verò ſciens, & prudẽs
eum Sacræ militiæ adſcribat,
eo ipſo tenetur ei indigenti ali
51 menta † miniſtrare; nec eorũ
aliquis vllam incurreret pæ-
nam, poſt editam ab innocen-
tio III. Conſtitutionem illam
contentam *in prædicto capit-
cum ſecundum* 16. *depræhend.* quę
obligatio alendi tranſit etiàm
ad ſucceſſorem, vt ait Textus
ibi, in verbo, *Succeſſores* & com
probat Auguſtin. Barbos. *de of-
fic. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *alle-
gat.* 20. *num.* 23. Et ſi dicere
ſolemus, hoc onus fuiſſe impo-
ſitum in pænã Epiſcopi taliter
promouentis, vt affirmat San-
cez. *de matrim. libr.* 6. *diſputat.*
32. *numero* 8. Henriquez. *in
Summa libr.* 10. *capit.* 17. §. 4.
in Comento lit. F, Bonacin. *de
Sacrament. diſput.* 8. *quæſt. vni-
ca, puncto* 5. *numero* 17. Campa-
nil. *in diuerſ. rubr.* 8. *capit.* 5.
numero 2. vbi quod tranſit hoc
onus alendi etiàm ad capitu-
52 lum, † niſi fortè probaretur
ipſum tempore ordinationis re
ſtitiſſe.

Si tamèn Epiſcopus eſſet
ex vna ad aliam eccleſiam
translatus, vel epiſcopatui
renunciaſſet, adhuc ipſe,
& non † ſucceſſor tenere-
tur. Vgolin. *de poteſt. Epiſc.
capitulo* 26. §. 15. verſiculo
Sexto excipitur Barbos. *ibidem
numero.* 230.

Quid verò dicendum ſit
53 de Epiſcopo † ordinante a-
liquem abſque patrimonio
ad literas alterius aperit Vgo-
lin dicto loco.

Aduertendum tamen eſt,
quod ita demum ordinans te-
netur, ſi ordinatus non ha-
bet vnde viuat, nàm ſi ha-
54 beat † in actu, quidquid
ſit in potentia, vt puta quia
habeat patrem diuitem, tunc
non teneretur Epiſcopus or-
dinans ad alimentorum præ-
ſtationem. Surd. *de aliment.
titul.* 7. *quæſt.* 1. *numero* 43. V-
golin. *dicto capitul.* 26. §. 9.
numero 3. Campanil. *dicta ru-
brica* 8. *capitul.* 5. *numero* 3.
Barbos *dicta allegat.* 20. *n.* 60.

Qualia verò debeant eſſe di
55 cta alimenta, † & ad quam
ſummam, recurrite ad Surdum
in dicto tractat. titulo 4. *quæſt.*
18. *numero* 32. Menoch. de ar-
bitr. *cap.* 369. *numero* 14. Flam.
Pariſ. *de reſignat beneficior libr.* 5.
quæſt. 6. *num.* 135. Stefanus Gra
tian. *diſcept.* 112. *num.* 12. Bar-
bos. *dicta part.* 2. *allegat.* 19. *nu.*
12. vbi alios adducit.

Sed quid, si vnus Episcopus promoueat aliqué ad subdiaconatum absque patrimonio, &
56 alter ad præsbiteratum † quisnam horum teneatur ordinatū alere, & inuenio quod Fortiar. de *Sacrament. ord. cap. 8. num.* 10. Bonacin. *dicta disput. 8. quæst. vnica punct 5. nu.* 30. *&* 40. *ibidem*, vers. *An verò*. tenent contrà Episcopum ordinantem ad præsbyteratū, quod mihi satis durum videtur, Etenim primus Episcopus tenebatur exquirere de patrimonio ordinandi, vltimus verò poterat stare in fide prædecessoris, vel alterius collatoris.

At in casu, vbi nulla Episcopi culpa subesset, quod tūc euenit, quando ipse adhibuit omnem diligentiam, inquirendo de patrimonio ordinati; ipse tamèn fuisset deceptus, non dubito quin nullo iure adstringatur ad † alendum, quidquid per verbum forsan, dubitare videatur Gonzal. *dicta gloss.* 5. §. 10. *num.* 32. & ità resolutè tenent Quarant. *in dicto verb. ordo*, versiculo *Tertius casus. fol.* 389. Vgolin *dicto tractatu cap.* 26. §. 8. *n.* 5. *&* §. 15. vers. *Tertio non tenetur.*

Et ratio est, quia eueniret, quod innocens puniretur, reus verò præmijs afficeretur.

Quæritur tertiò an censeatur Episcopus satisfecisse Concilii præcepto, si ad rem mo- *tract.* 1. *discur.* 2, *part.* 12.

58 bilem aliquem ordinauerit, †, & respondeo satis non fecisse, nàm debet titulus patrimonii consistere in re stabili, quæ fructus producat pro sustentatione sufficientes, iuxtà morem regionis. ità tenuit Nauarr. *in cons.* 34. *tit. de tempor ordinat.* Grass. *eod. tit. cons.* 4. *tom. primo* Pater Azor. *institut. moral. par.* 2. *libr.* 9. *cap.* 4. *quæst.* 9. Aloijs. Ricc. *in praxi decis.* 315. *in prima edit, & resolut.* 273. *in* 2. *edit.* nisi fortè ad annuum red-
59 ditum, † quem nos iuxtà Bullam dicimus, esset promotus, nam in hoc casu appellatione patrimonii fructiferi venire cogimur affirmare; ex quo videmus quod Congregatio Concilii annuæ cuiuslibet præstationis promissione sit contenta, etiam ex mera sponsione, † si tamèn in loco sacerdotum penuria adsit, vti referunt Flam. Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 11. Campanil. *in diuersor. rubr.* 8. *cap.* 4. *num.* 6.

Si verò ad quid Immobile promoueatur, quòd tamèn
61 casu † vel alluuione pereat Episcopum teneri isti ordinato de alimentis prouidere, vel beneficio, quod idem est, aliqui affirmant, vti Imol. *capit. tuis* 13. *num.* 7. negat tamèn absolutè Barbos. *in dicta allegat.* 20. *num.* 13. Sed ità demùm concedit quando parens soluendo non sit, quod ex prædictis *in nu-*

in num. 54. pendere puto.
Sequitur Quarto quærere, si
possint bona fideicōmisso sub-
62 iecta † alienari pro Sacerdotis
patrimonio constituendo, &
pro negatiua possūt afferri om-
nia illa argumenta; quæ prædi-
ximus in terminis studij, quia
Doctores vtuntur eisdem me
dijs licèt præsens causa sit gra-
uior, maiorisque efficaciæ, quę
rogo hic habeas pro repetitis,
nam contrariam sententiam
amplector, quod imò possint
alienari, ex Auendagn. *dicto re-
spons.* 17. Sancez. *de matrim. lib.*
4. disput. 26. *num.* 1. *fol.* 421.
sequitur Marius Giurb. *ad Con-
suetud. Messanæ. cap.* 3. *gloss.* 4.
num. 16. *fol.* 288. intelligēndo
tamèn in patre, qui tenetur fi-
liam dotare, & filio proptèr nu
ptiàs donare, nàm sicuti prò il-
la donatione constituenda lici
tè fideicommissum alienatur
63 † iuxtà veriorem doctrinam,
quā docent lupus *in repetit. c. per
vestras* §. 13 *extrà de donatio. inter
vir. & vxor.* Capr. *cons.* 92. *n.*
12. Bellon. *cons.* 85. *num.* 3. &
8. Becc. *cons.* 54. Menoch. *cōs.*
578. *num.* 3. Intrigliol. *cent.*
3 *quæst.* 73. *num.* 434. Peregr.
art. 40. *num.* 37. *vers.* 7. Fusar.
quæst. 533. & nos alibi mouen
tur per Text. *in Auth. de restit.*
& ea quæ parit immouiss. mens.
§. *moriente.* & §. *rursus.* & §.
sancimus & ibi gloss. vti nouis-
simè confirmat Doctor Marta
in tom. 2. *de success. part.* 4. *quæst.*
21. *art.* 10. *num.* 47. ità prò hoc
patrimonio assignando, cum
præseferat eādē causam neces-
sitatis, intelligendo semper,
quando non adsunt bona libe
ra, ideò videmus quod pro baro-
nē potest peti subsidium à vas
64 sallis, pro filio † sacerdotio ad
scribendo, sicuti prò filia mo-
nacanda, vt post Carol. de Ta
pia *in Auth. ingressi verbo* Ingres
si *cap. primo.* & alios deducit
Giurba dicto loco, quidquid
esset, quando patre inuito mo-
nasterium ingrederetur, quia
tūc ad nil pater teneretur. Bea
z. *de dote cap* 14. *num.* 21. Giurb.
ibidem ante num. 17.
Quæ sanè intelligas, nè pu-
tes huiusmodi sacerdotibus hoc
patrimonium sibi assignandū,
& de bonis fideicommisso sub
iectis detrahendum, perpetuò,
& ad quoscumque trāsmissibi
le dari debere, vt infra dicam,
sed vt rādiù apud eos maneat
65 † quādiu viuāt, nā & regulari-
66 tèr res effecta vna vice † aliena-
bilis, ità debeat perpetuò ma-
nere. ad *tex. in l. pater filium* 39.
quindecim D. de legat. 3. Decian.
respons. 33. *n.* 42. *lib.* 1 Bursat. *cōs.*
4. n. 22. *cōs.* 46. *n.* 62. *cōs.* 76. *n.* 1.
Gabr. *cōs.* 140. *n.* 15 *lib.* 1. Meno
ch. *cōs.* 87. *n.* 63. Pasch. de *alien.
reb. fideicom. subiect. par.* 2. *n.* 134.
Henric. Rosentall. *de feud. c.* 4. *cō
cl.* 21. *litt.* A. vbi mille allegat
Surd. *dec.* 9. *n.* 10. Peregr. *ar.* 42.
numero

*n.*20.*de fideicom.* Fontanell. refe-
rēs decisū *clauſ.* 5.*glo.* 1.*p.* 2.*n.* 49
Fuſar. *de fideicom. quæſt.* 721. atta-
mē quoties cauſa alienandi de-
ficiat, cum vita grauati deficere
debet alienatio, & ad fideicom
miſſum bona reuertere, quan-
dò ſumus in fideicommiſſo an-
tiquo, vbi legitima detrahen-
da non venit, vt latè poſt mille
Ioſeph Ramon. *conſ. primo ad
finem*, & nos diximus prò don
Vincentio Liotta contra Fran-
ciſcum Manueli. Imò nec ſi eſ-
ſemus in filio petente à patre
ſibi patrimonium, quaſi doté
aſſignari; quia & ſi pater poſſit
cogi, non tamèn cogeretur aſ-
ſignare liberam, ſed poſſet eū
grauare. prout indiſtinctè vi-
deo teneri in dote, quia & ſi
pater officio Iudicis cogitur do
67 tare filiam nubilis ætatis † ne
quid deterius ſibi, & filiæ con-
tingat, ac etiam publico fauo-
re per ea, quæ latiſſimè diſcur
rit Gail. *obſer.* 95. *lib.* 2. P. Mo-
lin. *de Inſt. & Iur. tract.* 2. *diſp.*
424. Rebell. *de obligat. Iuſt. par.*
2. *lib.* 5. *de contr. dotal. quæſt.* 4.
Barz. *deciſ.* 29. Barbos *in L.* 1.
part. 4. *à num.* 4. Giurb. *ad Cō-
ſuet. Meſſ. c.* 3. *gloſſ.* 2. *part.* 1. *à
n.* 2. Fōtanell. *de pact. nupt. clauſ.*
5. *gloſſ. prima part. prima n.* 28.
non tamen cogitur dotem da-
68 re liberam † abſque onere re-
uerſionis, in caſu diſſolutionis
matrimonij per mortem filiæ
abſque liberis, ſed poteſt eam
tract. 1. *diſc.* 2. *p.* 12.

ad libitum grauare, non ſolùm
ſuprà portionem Iure naturæ
debitam, quam etiam legitimā
vocamus; ſed etiàm infra; nulla
enim legitima filiæ debetur pa
tre viuente, licet dotem petere
poſſet, vnico tantum caſu exce
pto, quando videlicet pater po
ſtquàm dotauerit filiam, faciat
69 ſibi renunciari † ſucceſſiones;
& Iura legitimæ; quo in caſu,
ex quo filia incipit eſſe excluſa
à patris ſucceſſione, habetur ac
ſi pater humanis conceſſiſſet;
ideoque non valet onus ſuper
dote impoſitum infrà legitimę
ratam; iuxtà notabilem deciſ.
Rot. Rom. apud Seraph. 815.
cum alijs per Giurb. *ad conſuet.
Meſſ. c.* 3. *gl.* 7. *n.* 67. *fol.* 343. &
alij, quos cumulaui prò Anto-
nino Cicala, cōtra Ferrantē Spi
nò, & prò D. Franciſco Colle
V. I. D. contrà D. Agatham
Colle, iuxtaque obtinui.

Et licet aliqui dicant, quod
pater teneatur dare filiæ dotem
70 tranſmiſsibilem, † ſicuti fuit So
cin. *conſ.* 9. *n.* 22. *vol. primo* hoc
tamèn regulariter nō eſt verū,
ſed procedit tantummodò, vbi
filia ſtante dote recepta, exclu-
ditur vel per ſtatutum, vel per
pactum, vt ſuperius firmatum
eſt; aliàs pater grauaretur dota-
re abſque vlla ſpe reuerſionis,
contrà expreſſum *tex. in L. dos
à patre* 4. *D. ſolut. matrim.* & cō
tra omnia Iura permittentia pa
tri dotem ſibi ſtipulari, quam
ipſe

ipse numquam remittere tenetur, quidquid sit de eius hæredibus, qui fortè tenerentur, ex quo patre mortuo, dos incipit † tenere locum legitimæ prò rata ipsius, vt ex d. *decis.* 815. Cardin, Seraph. & Giurb. loco citato collegimus in dictis duobus responsis, quæ suprà citauimus.

Exquibus liquet, verius esse, hanc patrimonij assignationé super bonis fideicommisso subiectis faciendam, iuxtà modū alimentorū regulandam esse & morte ordinati extingui debere.

Nec respondeas, quòd his stantibus parum fauoris ei tribuatur; ex quo hoc habet commune cum omni alia caussa, quia negari non potest, quin saltem ex permissione prædicta euitetur pœna in casum alienationis fortè factæ, vt discurrit Matta *dicto art.* 10. *nu.* 91. & 92. *fol.* 386. *part.* 4.

Nec mireris, cur hanc restrictionem sequamur, quia in materia huiusmodi dotationū receptū est; quòd quotiès cessat caussa alienandi, cesset etiàm effectus iàm consumatus, vt in simili quæstione de dote puel-
72 læ ingressæ monasterium, † & posteà mortuæ, nulla facta professione, quod dos ad fideicommissum, vel ad proximiores redeat, consuluit Hōdedeus *cō.f.* 94. *nu.* 8. *vol. primo* Menoch *cōs.* 396. Costa *de retrotract. cas.* 3. *c.* 9. *n.* 14. Triuisanus *decis.* 57. dicens, quòd tantūmodò debet deduci aliméta. Fōtanell, *de pact. nuptialib. claus.* 5. *gloss.* 1. *p.* 1. *n.* 66. vbi refert, ità resolutum fuisse in Sacra Congregatione Cardinalium ad dèclaratione Cōcilij Deputatorū.

Quod & in omnibus nouitijs decedentibus infrà tempus probationis receptum est, vt eis
73 succedant proximiores † nō obstante renunciatione facta ad monasterij fauorem, quasi cessante causa, quādo ex causa ingressus facta est, ità decidit Bero *in c. in præsentia n.* 553. *de probat.* Rodoan. *de spol. ecclesiast. q.* 8. *in principio n.* 71. Honded. *cons.* 73. *n.* 18. *vol.* F. Emanuel Rodriq. *tom.* 2. *q. regul. quæst.* 80. *art.* 2. Sances *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 3. *n.* 97. Et si vbi adsit renunciatio ad fauorem monasterii, contrà teneant Menoch. *d. cons.* 396. *n.* 3. & *præsumpt.* 84. *n.* 3. *lib.* 3. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 8 *n.* 21. Fusch. *de visitat lib.* 2. *c.* 15. *n.* 67. Guttier. *canon. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 101. Azor. *instit. moral. p. prima lib.* 2. *c.* 3. *q.* 3. mihi enim prima opinio magis arridet, quæ probabilior visa est, D. August. Barbos *in c. cum dilectus final. de success. ab intestato* qui mouetur ex tacita illa conditione, quæ ineſt talibus donationibus vz. si & quatenus professio secuta fuerit.

Vltima quæstio est facilis resolutionis attentis hodiernis tempo-

temporibus post decretum illud Sacrosancti Concilii Tridentini *in sess. 21. c. 2.* ibi *atque deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possit*: per quæ verba cōmuniter tenetur, alienationem
74 ipso iure irritam † esse Nauarr. *cons. 13. n. 2. de tempor. ordination. & cons. 22. eod. tit.* Garz. *de benefic. part. 2. quæst. 5. num. 166.* Ceuall. *com. contr. com. quæst. 527* Bellet. *disquisit. clerical. p. p. tit. de benef. cleric. §. 1. n. 46.* Flamin. *de resignat lib. 2. q. 6. n. 16.* Campanil. *in diuersorio rubr. 8. c. 6. nu. 8.* August. Barbos *de potest. Episcop. p. 2. allegat. 19. num. 76.* Stephan Gratian *discept. 750. n. 18. in fine tom. 4.* Filliuc. *tract. 41. tit. de benefic. eccles. c. 1. n. 5.* vers. *ex hac definitione* Cened. *in collect. 33. ad ius Canon.* quem cum aliis citat Fontanell. *d. claus. 5. gloss. 1. part. p. n. 65.* idem Barbos *in c. tuis quæstionib. n. 8. deprehend.* vbi disputat quæstionem ad terminos iuris antiqui, & tenet neque alienari potuisse, etiam si ad clericum peruenis-
75 set † pretium; nàm non dicitur rē habere, qui habet pretium; quia pecunia vsu consumitur, & nō est apta parturire fructus, ex quibus sacerdos sustētetur.

Quam quæstionem ità firmatam amplio primò; etiàm
76 si iusta causa subesset, † per quam aliàs bona minorum, & Ecclesiæ possunt alienari; quia stante consensu requisito Episcopi nullus casus excipitur. Ceuall. *d. q. 527. & q. 682. num. 6.* Stephan Grarian. *discept. 159. n. 2. & disceptat. 750. n. 18.* ad id citans Guttierr. *pract. q. lib. 2. q. 65. n. 19.* Spin. *de testam. gloss. 18. n. 72.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 2. §. 10. nu. 13.* Garz. *d. c. 5. n. 181.* Rodoan. *de reb. Eccl. non alien. q. 51. c. 13.* Hēric. *in sum. part. 2. libr. 15. c. 37. §. 2.* Cened. *collect. 83.* Paris. *de resignat. d. q. 6. n. 18.* sicuti diciomus de statuto prohibente alienationem bonorū minoris, sine certa solemnitate, quod operetur etiàm in casu licito de iure cōmuni. ad hoc nè sit frustratorium, vt meminimus suprà per nos firmatum fuisse *part. xi. num. 66. & 67. fol. 346.*

Amplio secūdo etiàm quòd
77 beneficium † fuisset assecutus, vndè aliàs cōmodè viuere posset, iuxta doctrinam Vgolin. *de potest. Episc. c. 26, §. 13. n. 4.* Cened. *in lib. 1. pract. q. 11. n. 9.* Campanil. *d. rub. 8. c. vlt. n. 9.* vers. *& obid.* August. Barbos. *de potest Episc. d. alleg. 19. n. 90.* & ad dictū *c. tuis. n. 8. in fine.* quæ verior est, stāte dicto consensu requisito de forma, † quæ seruanda est, etiàm quòd causa dificere videatur, per quam illa solemnitas fuit inducta; vt alias ego dicebam ad terminos priuilegij
79 Vrbis meæ de præsentandis † rescriptis in Curia, seu banca

tract. 1. discur. 2. part. 12.

Senatus

Senatus, nā licèt causa fuerit nè aliquod vrbi, & ciuibus præiudiciū inferretur, eorūq; priuilegijs; non tamē cessabat, vbi nullum adsit interesse, vel præiudicium; quia dum fuit inductum prò forma, illa omninò seruanda est, & non seruata actus corruit, pròut sæpius vidi omnia declarari, nulla ad terminos prę dictos, vt obtinui in Cōsistorio S.R.C. in causa D. Antonij Stilla, contrà Raphaelem Mōsecato, vbi agebatur de executione rescriptorū emanatorū in exe-
80 cutione † aliorum iā præsentatorum; quia dicebam, quod, & primæ, & secundę litteræ, & sic deinceps debebant eodem modo pręsētari, & forma obseruari

Licèt in casu, de quo agimus, non desint qui contrà teneant,
81 quod imò licita sit alienatio † Episcopo inconsulto, pròut est Paris. *d. lib. 2. q. 6. n.* 16. Ceuall. *d. q.* 527. *n.* 8. *& q.* 561. *n.* 22. Gratia. *d. c.* 159. *n.* 14. Azor. *inst. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 4. *q.* 3. Garz. *d. c.* 5. *n.* 186. Filliuc. *d. tr.* 41. *c. p. nu.* 5. *in fi. vers. donec.* quos non benè locutos existimo ex prędictis, cōtrà quos facit sequēs ăpliatio.

Amplio tertio etiā si titulo pmutationis alienatio fiat, vt voluit Gratia. *ibi.* Gonzal. *ad reg.* 8. *cācel. gl.* 5. §. 10. *n.* 35. rot. p Farin. *decis.* 614. *collect.* 1. *nouiss.* Barb. *in d. c. tuis. in fi. verb.* quæ doctrina satis cōuincit, tenētes cōtrà secūdā ampliationē quia manifestè indicat, non cessare causā phibitionis, pp adeptā aliā rē, quę sufficeret p sustētatione sacerdotis, cū non adsit hoc casu cōsideratio affectionis rei, q̄ potest cōsiderari in fideicōmisso subiectis, sed tantum formæ obseruatio.

Demū aduerto alienationis,
83 verbo † in hoc casu omnē alie-
84 nationis speciē cōplecti etiā † hypothecā, ità vt ea nō obstāte, creditori non pmittetur, bona ista sibi distrahere, quasi res sacrę sint, quorū cōmerciū est phibitū, etiā si cēsus iuxtà formā bullę fuerit īpositus, cū mille iureiurādis, & renūciationib. etiā in casu vbi sacerdotis carceratio pmitteretur; nā hoc nō obstāte, fructib. patrimonij fruetur imò, & pprietas illæsa remanebit, vt sepiùs vibi obseruatū ex doctrinis pdictis; sed an hoc patrimonio, & fructib. rei p ipsius tituli assignatis, possit decima ab episcopo peti, vel ab alio, cui cōpetit, affirmatiuè resoluit Riccius *decis.* 605. in praxi Eccles. aliàs *resol.* 529. *in* 2. *edit.* quē sequitur Barbos. *d. p.* 2. *alleg.* 19. *in fine, & in dicto capit. tuis. num.* 6. quā tantūmodo restringerē, qñ decima exigeretur p Episcopū ordinātē, & ex tali decimatione minueretur victus necessarius, nā dū damus ordinato actionē; quādo nō habet sufficiēs patrimoniū, multo magis dabimus exceptionem, & retētionem.

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA DECIMATERTIA.

ARGVMENTVM.

DOnatio inter patrẽ,& filiũ propter merita an ſuſtineatur, & quæ debeant præcedere ſeruitia: & quomodo probari debeant,& quid inter virum,& vxorem; intèr ſubditum,& principem: Obligatio ad antidora quæ ſit, & quos obliget: Aſſertiò meritorum quando, & inter quos ſufficiat: Donatio à viro ſene,& ignobili vxori iuueni,& nobili an ſuſtineatur, & de alijs effectibus donationis remuneratoriæ. Officiales an poſſint aliquid eius prætextu accipere à litigantibus, & an prò gratia obtinenda: An prò tali donatione detur euictio etiàm contra principem.

SVMMARIA.

1 *MEritorum filij occaſione validè pater donare poteſt ſed vide nu. 5. vbi contra, ſed tene vt hic.*

2 *Remuneratoria donatio eſt potius debiti naturalitèr contracti ſolutio.*

3 *Perſona prohibita alienare alterius res, quas adminiſtrant, donare remunerationis cauſa non prohibentur.*

4 *Meritorum filij; ſeparata ratio ab obſequijs per eum debitis habenda eſt.*

6 *Filius nunquàm æquè poterit retribuere quod parentibus debet, & ratio. n. 9.*

7 *Beneficium non videtur impendere, qui debitum ſoluit.*

8 *Debitor dicitur ille etiam, qui pietatis cauſa ad aliquod tenetur.*

10 *Deus Optim. Maxim. licèt nil debeat, cum ei nunquam ſoluamus quod debemus; attamèn remunerationem vtitur.*

Filius

11 *Filius tenetur ergà patrem ad obsequia, sed nō ad officia, & quāplura alia, ad quæ filius non tenetur remissiuè.*

12 *Amphinomi: & Anaphiæ historia refertur.*

13 *Remuneratoria donatio quæ dicatur secundùm Arium Pinellum cui respondetur latè. & n. 22.*

14 *Seruitia aliquando obligant ciuiliter, aliquando naturaliter tātū.*

15 *Obligatio ad antidora quid sit, traditur ex D. Thoma Aquinate.*

16 *Simplex donatio non est illa, quæ fit in satisfactionem naturalis debiti, & nu. 18.*

17 *Seruitia, quæ legale debitum producunt, an dari possint inter patrem, & filium.*

19 *Seruitia præstita ratione officij an obligent Regem, vel Principē, cui præstantur.*

20 *Princeps etiam errore iuris ductus, si remuneret id, ad quod non tenebatur, non ideò repetit.*

21 *Tenetur ad euictionē rerū donatarū in remunerationē seruitiorū ab officiali præstitorum.*

23 *Paterna assertio super meritis filij ā sufficiat pro donationis validitate, et quid si iuramētū accedat*

24 *Seruitia probanda sunt per filium, qui donationi innititur.*

25 *Merita si præcedant, donatio subsequens censetur prò illis facta.*

26 *Donatio potiùs est iudicāda pp merita, quā intuitu cōsāguinitatis*

27 *Expressis pluribus causis facta, sustinetur ex vna si alia deficiat.*

28 *In præiuditium hæredū sufficit vt ex paterna assertione meritorū iustineatur, quod ītellige vt ibi.*

29 *Merita an præcesserint iudicantis arbitrio relinquitur prò donationis validitate.*

30 *Assertio meritorū quarè sufficiat respectu patris, & non mariti, secundum Dominos de Rota, sed auctor aliter rem terminat.*

31 *Tutorū, vel minoris assertio circà merita quādo ex causa remunerationis donāt, nō sufficit, sed opus est probatione, & decreto Iudicis.*

32 *Pecunia tāquā mobilis an possit à minore, et ecclesia alienari absq; decreto, et quid si magna quātitas sit.*

33 *Pater sicuti potest liberè donare cū iuramento, ità tenet iurata assertio meritorum.*

34 *Seruitia probanda sunt cessante iurata assertione intèr patrē, & filiū, alias donatio non tenet.*

35 *Seruitia futura an possint remunerationem mereri.*

36 *Liberalitas in principe propriam sedem habet, & n. 39.*

37 *Appellatione principū qui veniat propriè, & realitèr.*

38 *Assertio meritorū nuda sufficit in Prīcipe etiā in tertij præiudiciū*

40 *Vniuersitates an remunerationis gratia donare possint, & de immunitate concedenda.*

41 *Merita debent æquiualere donationi vt valere possit intèr prohibitos, secus intèr alios.*

42 *Excessus donationis respectiuè ad merita qualis esse debeat, vt do*

natio vitietur, & an arbitrio Iudicis remittatur.

43 *Merita debent excedere naturalē obligatio nē obsequiorū filialiū.*

44 *Maritus ignobilis potest donare uxori nobili, vt secū copuletur.*

45 *Senex vxori iuueni in compensationem ætatis.*

46 *Bona fideicōmisso subiecta alienari possunt, ad hoc ut maritus senex donet vxori iuueni si aliter cōtrahere nō potest matrimoniū.*

47 *Mater nō tenetur reseruare filijs primi matrimonij ea, quæ habuit in remunerationem nobilitatis, vel iuuentutis.*

48 *Remuneratoria donatio, & ea quę fit Ecclesiæ, an subiaceāt, l. si unquam. C. de reuocād. donat. & quid quò ad legitimas filiorum.*

49 *Et quid si reuocari petatur ex capite ingratitudinis per donantē, eiusque hæredes.*

50 *An possit fieri per generalem procuratorem.*

51 *Præpositus administrationi nauis potest ea omnia, quę socius in materia negociationis.*

52 *Potest donare remunerationis causa*

53 *Donatarius ille ex duobus præfertur cui fuit res tradita, item cui ex causa onerosa donatū fuit.*

54 *Capientes nauim, et homines apud turcas efficiuntur domini.*

55 *Princeps nō debet remunerare suos seruitores cum bonis alienis.*

56 *Obligatio antidoralis nō potest esse in causa peccandi.*

57 *Serui licèt prò nullis habeantur ciuiliter, attamèn remunerare nō prohibentur.*

58 *Feræ ad antidora obligantur, & exemplum refertur.*

59 *Alienatio bonorū fideicommisso subiectorū vel feudalium, an sustineatur ex causa meritorum.*

60 *Vir, et vxor donādo remunerationis gratia, cēsetur per illū facta donatio, qui ex meritis obligatur sicuti quando eis donatur, et acquiritur, qui præstitit seruitia.*

61 *Donatio propter merita est irreuocabilis, nō obstāte mētione mortis*

62 *Officiales nec sub prætextu remunerationis possunt aliquid à litigātibus recipere, et quales sint eligēdi*

63 *An possint aliquid exigere ex causa gratiæ sibi à principe factæ.*

64 *Euictio venit ī donatione remuneratoria etiam respectu Regis.*

65 *Remuneratoria donatio nō reuocatur vti inofficiosa, non confertur, nec imputatur.*

66 *Cōcessio personalis proptèr merita efficitur perpetua.*

OB merita filij licite Pater donare pōt, nec talis donatio patrię potestatis occasio-
1 ne im pbatur † iuxtà doctrinā Bart. ī l. 1. §. *nec castrēse* nu. 11. *D. de coll. et ī l. frater à fratre n.* 57. *D. de cōd. indeb. et ad l. in quartā. D. ad l. falcid. & ī auth. unde si parēs. C. de inoff. test.* vbi de tpe suo testatur, hāc opinionē esse magis cōiter recepta: licèt apud Accursiū aliquātulū dubia; ità ꝙ variauerit; quia tūc tēporis nō ità indistinctè recipiebatur, hinc est, quòd modernis temporibus. Iacob. Menoch. Iurisconsultorum sui temporis facile Princeps, auda-

audacter firmauit, nullum habere contradictorem; ille inquã *in lib. 3. præsump. 29. nu. 11.* non quod aliquos non habuerit, qui studio potius contradicendi, quàm veritatis eruendę gratia contra firmauerint: sed quia contradictores dici nõ possunt, qui nullo iure contradicunt: post Bartol. ergò ità tenuerunt omnes, ex quibus multi referuntur per Iulium Clar. *in §. donatio. quæst.* 8. Menoc. *d. loco n. 4.* Tiraq. *in l. si vnquàm. vers. donatione largitus. nu. 20. casu 7. C. de reuocand. donat.* Guttierr. *de iura. confirmat. par. p. capit.* 5. Decian. *resp. 27. num. 30. vol. 3.* Gars. *in speciali tract. n. 42. vers. modo ex dictis iurib.* Gail. *obseru.* 38. *nu.* 5. *lib.* 2. permulti alij, quos refert Fontanell. *de pact. nuptial. claus. 4. gl. 7. p. 2. nu. 2. cum seq. fol.* 106. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 18. n. 15.* & mille per Merlin. *de legitima. lib. 2. tit. 2. q. 29. n. 16.* Milan. *decis. 30. nu. 79. lib. 2. fol. 26.* vbi citat Molin. *de contr. tit. de donat. n. 13.* Cagnol. & alios Fachin. *lib. 3. controuers. iur. cap. 74.* Crass. *§. legitima qu. 22. n. 8.* Osasch. *decis. 171. nu. 19.* Cabed. *decis. 36. part. 2.* Carol. Tap. *decis. 6. nu. 28.*

Hæc sententia duobus consistit fundamẽtis. Primò, quod remuneratio, & quod ex ea causa datum est, non sit donatio, sed debiti solutio. Secũdò, quod meritorum filij aliquãdò ratio sit habenda, separatè à naturali obligatione obsequiorum præstandorum, & quod ideò filius possit dupplici Iure censeri.

2 Primum probatur † per tex. *in l. Attilius regulus 27. D. de don.* ibi *defendi non meram donationẽ esse, verùm officium magistri mercede remuneratum. l. sed, & si lege 28. §. consuluit. in fine ibi velut genus hoc esse permutationis. D. de petit. hæredit.* Abb. *in Rubr. de donat. & in cap. per tuas. eod. titul.* Bart. *in l. ambitiosa. D. de decretis ab ordinarijs faciendis.* cuius sententiam cõmunem dicit Frãc. de accoltis de Aret. *cons. 24. dub. 8.* Tiraqu. *in l. si. vnquàm. verbo donatione largitus. n. 32.* Loaz *in cons. prò oppido de Mula* prò Marchione de lòs Velez. *fol. 36. nu. 25.* doctus Hispanus Antonius Gomez. *in l. 29. tauri. num. 23.* Mugnos. de Escobar. *de raciocin. cap. 24. à n. 25. vsq. 30.* vbi adducit *text. in l. filius. 8. in princ. D. de procurato.* alios adducit Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 13 tit. 2. n. 7. & tit. 15. n. 17.* Gratian. *discep. 202. in princ. et discep. 386. n. 10.* post Surd. *priuil. 72. n. 5. & 6. de alimen.* Merlin. *de legitim. lib. 2. tit. p. quæst. 10. n. 21.* vbi quòd æquiparatur venditioni, & merita sunt pretium; nos etiàm *discurs. p. n. 81. prima huius tractationis.* addo Casanat. *cons. 10. nu. 51.* Bimi. *cons. 54. nu. 16. lib. 1. & cons. 195. n. 9. & 10. to. 2.* Rot. *in nouiss. decis. 488. n. 7. p. p. fol. 300.*

Galuan. *conf.* 20. *à nu.* 20. *vsquè* 25. Berart. *de visitat. cap.* 23. *nu.* 72. Hinc omnes, qui donare
3 prohibentur † vt sunt tutores, curatores, administratores, primates, beneficiales possunt remunerare, & merita agnoscere cum competenti satisfactione *l. cum plures* 13. §. *cum tutor, vbi gloss. D. de administr. tutor.* Iason *in l. si non sortem.* §. *libertus effectu* 9. *& in l. mandata. n.* 9. *D. de offic. eius* Claud. Seisell. *in l. ex hoc iure effectu* 4. *n.* 78. *de iust. & iur.* Tiraquel. *in l. si vnquam* verbo *donatione largitus n.* 29. *cas.* 16. Iodoc. Daumod. *in tract. de tutor. & curator. muner. cap.* 10. *nu.* 29. vers. *tertius casus* Simoncell. *de decret. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 28. vers. *Prima quidem erit*, Mugnos. *de ratiocin. in cap.* 24. *num.* 25. post Caldas de Pereir. *in l. si curatorem, vers. sine curatore. num.* 119. Stefan. Gratia. *discep.* 202. *n.* 3. Bocc. *cons.* 129. *n.* 26. *vol.* 2. Galuan. *cons.* 20. *n.* 26. Surd. *cons.* 140. *num.* 34. Cancer. *lib.* 3. *variar. resol. c.* 4. *nu.* 21. Glorit. *resp. p. p.* 2. *nu.* 33. Georg. *alleg.* 44. *n.* 36. Ioseph Ramon. *consil.* 42. *nu.* 37. Rot. Rom. per Farinac. *decis.* 461. *nu.* 12. *to. p.* Castill. *decis.* 148. *n.* 3. *cum seqq.* Barbos. *in cap. relatum numer.* 8. *de testament.*

Quæ tamèn intelligenda sũt iuxtà ea, quæ statim dicentur.

4 Secundùm quod de filiorũ meritis † aliqua ratio habenda sit, quæ separationem recipiat

tract. 1. *discur.* 2. *part.* 13.

ab obligatione naturali, fundatur super doctrina Bart. *in l. si tibi decem.* §. *si pactus D. de pact.* dicentis nos tantùm debere filijs nostris pro suis in nos meritis, quantum extraneis, secundùm nostram tamèn consuetudinẽ, quod apertiùs, & asseuerantiùs firmauit Corn. *in l. si donatione. col.* 2. vers. *ex quo videtur. C. de collat.* refert, & sequitur Andr. Tiraquell. *in l. si vnquam. verbo donatione largitus n.* 84. Fachin. *dicto cap.* 74. *ad fin.* vers. *& prò hac lib.* 3. vbi in id citat Senecá *in tract. de benefic. lib.* 3. Garz. *in d. tract. de remunerat. n.* 42. *vers.* 9 nàm quandoque talia sunt obsequia, quæ per filios præstantur parentibus, quòd meritò separent personam filij, obligationemquè naturalem superẽt, & faciant eum haberi prò extraneo. Corneus *cons.* 144. *nu.* 10. *lib.* 2. Gail. *obseru.* 38. *lib.* 2. Ceph. *cons.* 61. *nu.* 3. Menoch. *præsump.* 29. *in quarto casu lib.* 3. Cardin. Mantic. *de tacit. et ambig. conuẽt. lib.* 13. *tit.* 18. *nu.* 5. Merlin. *de legitima. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 29. *n.* 18.

Fulcitur etiàm pluribus Iuridicis testimonijs, & primò ex textu. *in l. cum pater.* 79. §. *rogo. de legat.* 2. *rogo filia, vt bona tua quandoque distribuas liberis tuis, vt quisque de te meruerit.* secundò ex alio textu. *in l. prima* §. *toties. D. de collation. bonorum. ibi. si etiàm iudicium patris meruit.* Tertiò, ex alio *in l.*

se-

fœminæ C. de secund. nupt. ibi, contemplatione meritorum. Quarto ex textu *in l. de emancipatis.* 13. *C. de legitim. hered. ibi, hoc à genitoribus suis meruerunt,* & demùm ex text. in Auth. *de non eligendo. secundo nubentes.* §. 1. *ibi, plurimūq; à filio experta fauorem existimauit oportere, nè relinqueret eum sinè remuneratione, &c.* per quæ Iura nō obscurè probatur dari posse intèr parentes, & filios causas iustas gratitudinis exercendæ, quæ iura ad id adducit Fachin. loco statim citato.

Parùm, his stantibus, curan-
5 dum esset † de contrarijs, qui sunt Lancellot. Polit. *in l. filium quem. fol.* 12. *col. p.* vers. *secunda conclusio: C. famil. erciscund.* Arius Pinell. à cuius lingua nulla propè modum communis transijt illacerata *in l. p. par.* 3. *de bon. matern. nu.* 62. vers. *infertur vndecimo.* vbi ad hoc allegat, sed falsò, Salicet. *in l. filiæ cuius. nu.* 12. Ripam *in l. fœminæ. nu.* 41. quæ lectura non repetitur in nouis Codicibus sed tantum in antiquis Menoch. *d. præs.* 29. *nu.* 12. *lib.* 3. adde Ant. Fabr. *de error. decad.* 41. *error.* 6. *per tot.* P. *Molin.* Theolog. qui videtur sequi Pinel. *in eo. tract.* qui communitèr *de contractibus* appellatur, *disput.* 281. *ante n.* 8. Filliuc. *de contract. tract.* 34. *cap.* 6. *num.* 131. *fol.* 518. Mugnos. *de ratiocin. cap.* 24. *n.* 31. *fol.* 240. Simoncell. *de decret. lib.* 1. *tit.* 2. *inspect.* 4. *nu.* 28. vers. *Et huic quoque rationi. in fine, facit* Apont. *consl.* 59. *nu.* 15. Etenim contrà eos stant tot iura, & rationes, & demùm tot Patrum traditiones in iudicijs receptæ.

Sed nè vllus remaneat scrupulus, putaui non infructuosū, omnia fundamenta referre, & respuere, vt indè appareat quænam sit verior in puncto iuris.

Primum fundamentum desumitur ex naturali obligatione filij, ergà patrem, qua adstringitur ad omnium obsequiorum præstationem, proptèr quæ si in alios fuissent expensæ, posset remuneratio prætendi, fundatur ex sententia Platonis *lib.* 34 *de legib: dialogo* 4. & post eum Aristotel. *in lib.* 8. *Aethico. cap. ult. & lib. p. moral. cap.* 34. dicentiū
6 in effectu, quod filius † nunquam poterit æquè retribuere, quæ parentibus debet, sequitur Diuus Thomas *in summa part.* 3. *quæst.* 14. *articul.* 4. quorum sententias ad verbum refert *Menoch. dicta præsump.* 29. *nu.* 20. vndè fit, vt cum debitum
7 impendat non videtur † beneficium præstare *l. si seruo.* 84. *D. de hared. instit. l. proxime* 50. *D. de rit. nup. ibi magis debitam libertatem præstitit, quàm vllum beneficium in mulierem contulit, & in l. vnum ex familia.* 69. §. *p. D. de legat.* 2. *ibi. non enim facultas necessariæ electionis propriè liberalitatis beneficiū est; quid est enim, quòd de suo videtur reliquisse, qui quod*

reliquit omninò reddere debuit: cũ alijs iuribus, quæ affert Tiraqu. *in d. l. si vnquam* verbo, *donatione largitus num.* 106. vbi refert Senecæ dictum *in lib. 6. de benefic.* in hæc verba loquentis, *si quis coactus aliquid boni fecit, quin nos non obliget, manifestius est, quàm vt ulla in hoc verba impendenda sint.* confirmantur hæc omnia ex eleganti loco Antonij Fabri *de error. decad. 41. error. 9. à num. 9.* vbi allegat *text. in l. penult. de obsequ. parent. & patr. præstand.* ex quo elicitur quod filius naturaliter debitor est patris obsequiorum omniũ, quia
8 † debitum etiàm dicitur. quod pietatis intuitu debetur: ob quod condici non potest. *l. cum is 32. §. mulier. D. de condit. indebit.*

Sed responderi potest, quòd licèt filius horum omnium sit
9 debitor, ex quo habuit † à patre esse, atq; bonum esse, iuxtà sententiam Aristotelis *in lib. economic. cap. 3.* attamèn etiam in pręstatione debiti possumus mereri, vt quia promptius, quã alij reddimus quod debemus; hinc licèt Deo Opt. Max. omnia debeamus, in quo viuimus, mouemur, & sumus; attamèn
10 † ipse tamquàm si gratis accepisset, remuneratione vtitur, quasi fuissent munera illa, quę nos reddimus sua; pròut *in 2. Esdræ cap. 5.* Isaiæ. *c. 38.* Ester. *cap. 14.* quæ adducit Illustrissimus Cardin. Bellarm. *in Psalmo 17. vers. 23.* vbi Sanctus Propheta dixit. *Et retribuit mihi Dominus secundùm iustitiam meã & secundùm puritatem manum mearum retribuit mihi.* vndè Ecclesia vocat Dominum nostrũ remuneratorem fidelium animarum.

tract. 1. disc. 2. par. 13.

Nil mirum ergò si parentes qui maiorem, imò nec parem obligationem prætendere possunt, obligentur aliquandò, saltim de congruo ad remunerationem exercendam; attento maximè quod stante corruptione humanæ conditionis, pauci inueniuntur, qui naturalia libentèr persoluunt debita; cum facilius spinas, & tribulos producant, quã vt fertiles sint, iuxtà consilium illud Tullij in *lib. 6. officiorum.* Ad quod fundandum, sempèr placuit consideratio Fontanellę *de pact. nupt. clauf. 4. gloss. 7. par. 2. num. 9.* vbi volens magnificare obsequia filiorum, depingit, seu verius in scænam producit tragœdiam multarum immanitatum, per aliquos filios in parentes commissarum, quasi volens ostendere, quos fructus soleat producere humana corruptio; vt indè indebita existimatione habeantur, qui, iuxtà naturę integritatem, & primæuam puritatem fructus correspondeant, Ideò omnes prædictos Doctores intelligo locutos inspecto tem-

tempore innocentiæ, vel respectu hominis perfecti, nos verò in terminis Adam corrupti.

Quibus attentis facilis est responsio ad auctoritates allegatas; supponunt enim, filium debitorem patris in obsequialibus, quod nos nec negamus, non tamèn indignum reputant
11 remuneratione; nàm filius † & si patris debitor sit, ac, vt aliàs diximus, sacris domesticis teneatur; non tamèn tenetur ad officialia, & artificialia, ac ideò si illa præstet, remuneratione dignus erit, vt ait Salicet. *in d. l. filiæ cuius. num.* 12. *Cod. famil. erciscund.* & quod quamplura possunt per filios præstari seruitia parentibus, quæ non debent sine retributione transire annotauit Tiraquell. *in d. l. si vnquam.* verb. *donatione largitus num.* 21. quem sequitur Fontanella loco statim citato, vbi referunt quamplura egregia facinora filiorum ergà parentes, & maximè extollũt illud; quod in agro Catinensi mea patria euenit, quem dum Etneus ignis ex improuiso inuasisset, ità vt quisque, charis relictis, salutem sibi fuga quæreret: soli
12 Amphinomus, & Anaphias fratres humeris senes parentes extollentes, maluerunt ab igne consumi, quàm parentibus orbati euadere; Vnde patria mea ad instar matris optimè nè magnum hoc opus absquè remuneratione transiret locum illũ, vbi hæc euenerunt, tamquàm sacrum templo donauit, & piorum campum nomine dedit, vt testis est nobis Aristotel. *in lib. de admirandis naturæ. cap.* 3. Virgil. *in lib. quem de Aetna scripsit.* Strabo *lib.* 6. Auson. in illis versibus incipiunt. *Quis Catinam sileat.* Claudian. *in elegia de pijs fratribus.* Seneca *lib.* 3. *de benefic. ad fin. & lib.* 6. Solin. *cap.* 9. Valer. Maximus *lib.* 5. *rerum memorabilium. cap.* 4. Tiraquel. & Fõtanell. locis citatis, addimus Paulan. *lib.* 9. Fasell. *de reb. sicul. decad. p. lib.* 3. *cap.* 10. vbi testatur, quòd Catinenses diem illũ vti solemnem habebant, sacris persoluendo in huiusmodi pietatis recognitionem, oh? felicia tempora, quando publicum ærarium in pio opere persoluendo vacuabatur; non verò, sicut hodiè vidimus, in propria commoda.

Secundum fundamentum desumitur ex doctrina Arij Pinelli, *de bon. matern. part.* 3. *n.* 59. vers. *nè autèm æquiuocemus, &* statim vers. *mihi sempèr placuit, & ante num.* 62. vers. *Est autem aduertendum*; vbi firmare vide-
13 tur † donationem remuneratoriam illam propriè dici, quæ fit ex benemeritis, quæ potuissent ius ad agendum præstare; tunc enim secũdùm eum rectè dicimus debitum persoluere, cum

cum ad id præstandum cogi poteramus; non verò quando nulla actio ex eis oriri poterat; ad quod fundandum plura iura adducit, pluresq; auctoritates cumulat; vndè cum nulla ciuilis obligatio consistere pos sit, intèr patrem, & filium *l. Imperator. 50. D. ad senat. consult. trebellian. l. nè cum filio familias 16. D. de furt.* cum multis per me adductis hoc eodem discur su *part. prima, nu.* 10. & naturalis nullam pariat ad agendũ actionem, licèt tantummodò impediat soluti repetitionem *l. frater à fratre. 38. D. de cond. indeb. l. naturalis. 10. de oblig. & act.* & nos *ibidem. num. 12.* sequitur, nullã posse dari donationem remuneratoriam, quæ ex præcedentibus meritis constare possit, vt etiàm confirmat Ant. Faber *dicto error. 6. num. 7. cum duobus sequentib.* concludens in hæc verba. Ergò siue iuris rationem inspicias; siuè naturalem æquitatem, siue publicam honestatem, concludendum est non valere huiusmodi donationem ab initio; sed morte tantum patris confirmari, si non fuerit reuocata, vt & ceteræ simplices donationes: quas fatentur omnes regulariter non valere. *l. donationes, quas parentes, &c.*

Ad quod respondetur, Pinellum decipi totoq; cœlo errare, nàm si eius doctrina vera esset, nullus naturalis obligationis esset effectus cum è contra verũ sit, nunquàm aut per raro seruitia actionem producere, sed tantummodò exceptionem, & soluti retentionem, de qua modò tractamus, nequè enim ex eo, quod aliquandò seruitia actionem producant, & ius agẽdi præstent, firmandum est, quod hoc tantùm casu remunerationem merentur, cum verius sit, dari casum vbi ius † a-
14 gendi non præstent, & tamẽ remuneratione sint digna, distant enim intèr se legalis obligatio oriens ex meritis, & naturalis, quæ obligat ad antidora, quæ etiàm moralis vocatur, prima, & si dari non possit intèr patrem, & filium impedien te patria potestate; tamen secũda benè procedit, quæ est sufficiens in casu isto, vbi non quærimus, an filius possit patrem cogere ad donandum; sed tantùm valeat ne donatio iam facta, meritis intercedentibus, prò quo effectu sufficit, quod hæc non sit simplex donatio, vt bene probauit D. Thom. *secunda secundæ q. 106. artic. 3. ad num. 4. & num. 7.* vbi ait, quòd licet verum sit, quòd obligatio
15 † ad antidora proprie non sit obligatio, inducens iuris vinculum, sed tantùm sit quidam instinctus, siue motus animi, quo mouemur ad benefaciendum benefacienti: tamen si quis secũdùm hunc naturalem motũ bene-

tract. 1. disc. 2. par. 13.

benefacienti remuneret, non dicetur simpliciter donasse, cù aliquo modo esset ad hoc obligatus, si non ex lege iustitiæ, saltèm ratione gratitudinis, secundùm Molin. *de iustit. disput.* 244.*col.*1054. Pereir. de Castro *decis.* 4. *ante n.* 4. Et hac ratione licèt donatio sit, quia nullo iure cogente, eam quis facit; ta-
16 mèn mera, & simplex † donatio dici non debet, & ideò eam remuneratoriam appellamus, quam distinctionem refert, & sequitur Cabed. *decis.* 36. *nu.* 11. & ante eum probauit Hippol. Rimin. *instit. de donat. num.* 255. respondens Pinello in hæc verba, Præterea dicebatur quod si illa verba, nullo iure cogente, propriè sumenda sunt, magis propriè sumantur, si comprehendant, non tàm ius cogens mediante vtroque vinculo ciuili, & naturali: verùm etiàm altero tantum, vt naturali; argumento eorum, quæ contrà Iason. tradit. Curt. Iun. & Sebastian. Sapia *in rubric. de iurisdict. omn. iudic.* in & quæst. *nunquid appellatione iurisdictionis veniat etiàm delegata*, cum potissimè in debito morali ius gentium, & verecundia cogant. *l. munus* 214. *D. de verb. signif. ibi Dona autem sunt, quæ nulla necessitate Iuris officij, sed spontè præstantur, quæ si non præstentur, nulla reprehensio est, & si præstentur, plerumq; laus inest*, hæc illè, quem post hæc scripta visus, refert, & sequitur Calist. *de leg. regia* §. 30. *num.* 44. *glo.* 15. *lit. I.*

Ideòq; vt faciliùs omnia prædicta pateant cuicumq; intuenti, tres casus distinguendi sunt.

Primus est prædictus, quem firmat Pinellus de seruitijs, quę
17 legale debitum † producunt, ex quibus actio accomodatur, & hæc cum nullam supponat obligationem ex parte præstantis, crederem, cum magna difficultate dari posse intèr patrem, & filium, iustà quos terminos adducitur Iurisconsulti responsum, *in l. si pater*, 35. §. *p. D. de donat. ibi. Si quis aliquem à latrunculis, vel hostibus captum eripuit, & aliquid prò eo ab ipso accipiat, hæc donatio irreuocabilis est: merces enim laboris eximij appellanda est, quod contemplatione salutis certo modo æstimari non placuit.* quo textu ad propositam quæstionem vtitur Bald. *in l. lucius titius num.* 2. *vers. Itèm nota, D. de exercit. act.* Abb. Catinensis. *cons.* 3. *lib.* 2. *num.* 13. *& quæst.* 26. vers. *propterea.* Tiraquel. *loco superiùs citato. num.* 12. Anan. *cons.* 81. *n.* 4. vers. *sed hic fuit facta.* Petra de *potest. princip. cap.* 32. *dubit.* 2. *num.* 138. Natt. *cons.* 600. *nu.* 38. Ioann. de Amic. *cons.* 31. *nu.* 10. 11. Rebuff. *in prax. Beneficiali in præfat. ad rubr. de collat. col. penul. vers. item quando.* Cabed. *decis.* 36. *nu.* 6. *p.* 2. Tapia *decis.* 6. Supremi Italiæ Consilij *num.* 27.

vers.

verj. Primo quidem.

Secundus est casus quandò seruitia ratione qualitatis, vel modi fuissent, adeò perfectè ex hibita, vt transcenderent naturale debitum, quòd sæpius euenire potest, vt satis superius probatum est, & hoc casu omnes affimant, quod talia seruitia naturalem producant obligationem, proptèr, quam licèt ex rigore iustitiæ remuneratio peti non possit; attamèn si indè sequatur, satis est in causa, vt
18 liberalitas excludatur † proptèr interuentū antidoralis obligationis, quæ de perse debitum gratitudinis exigit, exactumq; satisfactionem producit, faciēs, vt quod à principio fuit voluntariè impensum, videatur ex quadam necessitate obseruandum; ità vt intèr primum, & secundum casum nullum sit discrimen quòad donatorum firmitatem, secuta iàm satisfactione, & si à principio differre satis ostensum sit, vt annuit Gouarr. *in cap. in officijs. n.* 10. *& sequent. de testament.* dicens, differre tantum antè traditionem non verò post.

Tertius est casus de obse-
19 quijs debitis † ratione officij, vt putà si quis officialis, vel præses benè prò republica se gerat, suoque iniuncto muneri satisfaciat, & tunc licet hæc seruitia non solùm actionem non producant, sed etiàm neque ad antidora obligent: tamen, vt ait Tapia *dicto loco num.* 29. producunt quamdam mutuam, atq; reciprocam gratificationem; loquitur ibi de seruitijs magni Capitanei, quæ licet præcesserint ex natura eius officij; attamen quia propter eorum qualitatem, & magnitudinem fuerunt satis proficua domino suo, & nimis diuturna, magnaque cum cura, & sollicitudine impensa, nō debebant transire sine recognitione; & dato quòd potuissent, quod vix crederem absque nota ingratitudinis, vna vice quod fuerant satisfacta, etiàm mediante errore iuris, credendo se teneri ad
20 id quod non tenebatur, † non poterant sub prætextu defectus causæ reuocari, ad tradita per Couarr. *in cap. in officijs. num.* 10. *de testament.* Scrader. *de feud. p.* 9 *cap.* 6. *num.* 7. Ideò firmatū fuit in dicta decisione per supremum Italiæ Consilium, quod iure optimo fuisset per hęredes ipsius magni Capitanei petita
21 euictio bonorum † ei donatorum in remunerationem seruitiorum, ex doctrina Bartoli *in l. iulianus.* §. *qui fundum num.* 5. *&* 6. *D. de verbor. oblig.* Caballin. *de euiction.* §. 4. *&* 5. Iason *in l. ex hoc Iure numer.* 68. *D. de iustit. & iur.* Crauett. *consil.* 64. *num.* 3. Alfar. *de offic. fiscal. gloss.* 34. *numer.* 108. *speciali primo fol.* 303. Cardin. Tusch. *conclus.* 366.

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 13.

395.n.5.verbo, *Euictio*; Bernar. Laurent. *de potest. Reg. c.* 28.n. 54 Seraph. *decis.* 534.n.3. Marcabr. *cons.* 55.nu.179. *vsq;* 187. & ad omnia Rouit. *ad pragmat.* 24. *de feud. à nu.* 39. *cum plurib. sequent.* quem post hæc inueni. Et in fortiori casu tradit decisum Pereir. *decis.* 4. Principem teneri etiàm remunerare seruitia defuncti in personam successorum.

In secundo ergò, & tertio casu si versemur, satis constat donationem valere etiam intèr personas prohibitas; quia in vtroque naturali obligationi satisfit, quæ efficit, vt actus habeat firmitatem tantam, quantam haberet, si à principio ius agendi competijsset, ideoq; Pinellus communiter reprobatur
22 † vti est videre per Riminal. Iun. *loco citato.* Cæsar de Grass. *decis.* 2.num.18. *de donat. fol.* 226. Cardin. Mantic. *de tacit. & amb. lib.* 13. *tit.* 15.n.16. *& lib.* 21. *tit.* 4.nu.7. Gratian. *disc.* 386.nu. 13. Carolum de Tappia, qui respondet eius propositionibus *decis. prædicta.* 6. *à nu.* 32. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 7. *par.* 2.*num.* 15. Ioannes Garsia *in dicto tract. de remunerat. nu. p.* 2. *& sequent.* & ab eo recedit, licèt eius rationes laudet doctus Franciscus Molin. de *rit. nupt. lib.* 3. *quæst. p.n.* 107. Rota nouissima *decis.* 94.*nu.* 2. *par. p. fol.* 59.

Hæc licèt ità sint, attamen declaratione indigent, vt non sub solo prætextu meritorum firmandum indistinctè sit donationes huiusmodi intèr patrem, & filium, virum, & vxorē valere; cum plura concurrere debeant. Primo, vt constet verè de meritis. Secundo, quod æquiualeant rebus donatis. Tertio, quod sint merita orientia ex seruitijs, quæ excedant debita obsequia, vti tactum est.

Ad primum, vna est opinio tenens sufficere paternam assertionem, absquè alia probatione, dummodò seruitia specificentur
23 † ità tenuit Bald. in *l. illud. col. penul.* vers. *quarto quæro C. de sacrosanct. Eccles. & in l. si tibi decem.* §. *si quis post princip. D. de pact. & in l. vlt. D. de exercit. act. & in l. si tibi col. p. D. si cert. petat. & in l. si pater tuus. C. qui bon. ceder. possunt. & in l. si cum pater.* §. *rogo. D. de lega.* 2. *& in c. edoceri col.* 3. vers. *si instrumentum dicit, extr. de rescrip. & in add. ad specul. tit. de donat.* §. 1. vers. *quid si pater. & in Margarita verbo donatio. col.* 3. Angel. & Rapha. Cuman. *in l. Aquilius. D. de donation.* Florian. *in l. quæ pater. col.* 3. vers. *sed an sufficiat. D. famil. ercisc.* Castrens. *cons.* 345. *circa bona, quæ fuerunt.* vers. *Tertio videtur obstare lib. p.* Guid. Pap. *sing.* 375 *incip. Salicet.* Vital. de Camban. *de clausul. rubr. an legibus insinuationem exigentibus, possit renunciari*

fol.

fol. vlt. Iason *consi.* 217. *prò enucleando.col.* 8. vers. *Nono prò ista parte.lib.* 2. Soccin. *consi.* 147. *lib.* 2. Socc. *cons.* 147. *lib. p.* Ancharan. Regiens. *quæst.* 12. *nu.* 8. *& sequent. lib.* 2. Cardin. Tuschus *verbo, donatio. conclus.* 636. *num.* 12. *& conclus.* 695. *n. primo eod. verbo.* Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst. p. nu.* 108. *& seqq.* quibus contradicunt relati per Tiraq. loco statim citando, Seraphin. *priuileg.* 40. per Clar. §. *donatio. quæst.* 3. sequitur Anton. Faber. *in C. de reuocand. donat. defin.* 3. *n.* 5. *in allegatis.*

Alij tamèn tenent hanc assertionem ità demùm sufficere, si iuramento vallata fuerit, Bald. in *l. si donatione. nu.* 2. *C. de collat.* mouetur ex text. in Auth. *quod obtinet. C. de prob.* Ias. *in l. frater à fratre. n.* 44. *col.* 3. *ad fi. vbi* Cagnol. *n.* 327. Grat. *Consi.* 36. *n.* 2. *lib.* 2. alij per Tiraquell. *in d. l. si vnquam.* verbo, *donatione largitus. nu.* 88. *fol.* 218. & per Seraphin. *priuil.* 40. Guttierr. *de confirmat. Iuram. cap.* 5. *num.* 20. *cũ seq. parte prima.* Roland. *consi.* 98 *nu.* 54. *lib. p.* Merlin. *decis.* 3. *n.* 28 *libr.* 2.

Cæterùm aduersus hos tenent multi, quos allegat Tiraquell. *ibid. nu.* 91. Guttierr. *ibid.* Ioann. Drot, *consi.* 76. *num.* 6. Riminaldus Iunior. *instit. de donat. num.* 87. alijque per Seraphin. ibid. Tusch. *concl.* 636. *n.* 42. verbo, *donatio.*

tract. 1. disc. 2. par. 13.

Communis schola affirmat,
24 probanda esse † per filium, qui donationi innititur per Gloss. *in l. si donatione. C. de colla.* Alex. *ibi. nu.* 5. Bertrand. *consi.* 138 *nu.* 22. *lib.* 2. Bellon. *cons.* 78, *n.* 5. Corn. *cons.* 144. *lib. p.* cum alijs per Clar. *in* §. *donatio. quæstio.* 3. mille per Tiraquell. *ibid. nu.* 91. Gail. *dicta obseruat.* 38. Menoch. *præsump.* 29. *num.* 24. *lib.* 3. Guttier. *dicto cap.* 5. *num.* 16. Vegg. *cons.* 13. *num.* 4. Seraphin. *priuil.* 40. *num.* 2. Hieronym. de Laurent. *decis.* 23. *num.* 10. Fontanell. *de pact. nupt. dicta claus.* 4. *gloss.* 7. *parte* 2. *num.* 16. *&* 17. Anton. Faber. *Cod. de reuocand. donat. definit.* 3. *num.* 5. *&* 6. Honded. post alios *cons.* 47. *num.* 40. *& seqq. lib.* 1. Menoch. *consi.* 112. *nu.* 26. vers. *ità potest.* Cæsar Barz. *decis.* 117. *num.* 17. Rot. Roman. *in nouiss. diuersor. decis.* 346. *n.* 2. *p.* 4. post Riminald. quem citat Roger. *consi.* 15. *num.* 41. Galuan. *consil.* 20. *num.* 34. Merlin. *de legitima. lib.* 2. *titul.* 2. *quæstio.* 29. *numer.* 19.

Quibus probatis, etiam si nulla in donatione de eis fiat
25 mentio, censetur † meritorũ intuitu facta, si illa donationẽ præcesserint, Gloss. *in d. l. si donatione.* verbo, *postulas. C. de collat.* quem post Bald. Salicet. & Angel. approbant Tiraquell. *dicto loco à num.* 71. Menoch. *de arbitr. Iudic. cas.* 88. *num.* 53. Mascard. *de probat. conclusion,* 560. *n.* 10.

n. 10. Garſ. d. tract. n. 49. Sanctes de matrim. lib. 6. diſput. 6. n. 8. verſi ſed dicendum. Guttier. pract. lib. 2. quæſt. 120. Surd. conſ. 164. num. 7. lib. 2. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæ. n. 110. fol. 129. Tuſch. concluſ. 636. nu. 17. verbo, Donatio: fol. 875. Riminal. Iun. loco prædicto, nu. 84. Barboſ. in l. quæ dotis, nu. 97. ſolut. matrim. Raudenſ. dec. p. nu. 77. Fontanell. de pact. nupt. d. clauſ. 4. gloſſ. 7. part. 2. nu. 27. Stefan. Gratia. diſcept. 984. n. 2. to. 5. & nos orat. ſiue deciſ. 12. in cauſa inter D. Octauiũ Buglio, & Baroniſſam Biſaræ contrà tamèn, & male tenuerunt relati per Tiraquell. d. verbo donatione largitus nu. 72. quod imò cenſeatur facta intuitu conſanguinitatis, cũ alijs per Menoc. d. præſum. 29. à n. 41. Gratia. diſcep. 355. nu. 18. qui loquitur, quãdo adeſt vtraq; expreſſio Hond. d. conſ. 47. n. 10. & ſeq. lib. p. Bardellon. conſ. 22. n. 6. Merlin. de legit. lib. 2. tit. p. qu. 10. n. 26. Etenim prò validitate donationis potiùs eſt iudicanda pp merita, † quã intuitu cõſanguinitatis, vt ait Fõtan. loco citato, ex cõmunioni opinione, ſicuti, & in ſimili quæſtione decidit etiã Facchin. controuerſ. iur. lib. 3. c. 75. dũ tenet, quod expreſſis duabus cauſis † conſanguinitatis, videlicet amoris, vel meritorũ, ſi vna ex eis deficiat, donatio nõ ex hoc irritabitur, cui adhæredũ puto, quidquid teneant Surd. conſ. 361. & Gratian.

26

27

eius ſequax loco citato.

Alij diſtingũt, quod aut agitur de præiudicio donãtis, eiuſq; hęredũ, aut tertiorum, vt putà creditorum.

Primo caſu dicũt, quod ſufficit iurata aſſertio † patris donãtis, ſecũdò verò minimè, ità addentes ad Guid. Pap. deciſ. 95. lit. G. verb. iuram. & tenet Fontan. de pact. nup. d. cl. 4. gl. 7. p. 2. & alij per Tiraqu. d. loco n. 95. & 96. quos ipſe tamen impugnat. adde Tiber. Decian. reſp. 25. n. 40. lib. 9. Neuiz. conſ. 8. n. 16. Ea ratione, quod hæres tenetur ſtare aſſertioni donantis circà merita, licèt hoc etiam caſu debeat concurrere expreſſio ſpecifica meritorum, vt tenuit Tiraq. ibi, & Honded. conſ. 47. n. 52. lib. p. ſed cum Fontan. ſtat Maſcard. concl. 184. n. 30.

28

Quãplures recurrũt ad cõiecturas, vti sũt Guid. Pap. in l. ſi volunt. C. de collat. Iaſ. conſ. 154. col. 5. verſ. quũto prò iſta parte lib. 2. Tiraq. qui quædã ſimilia accomodat dicto verbo, donat. largit. n. 100. cũ ſeq. vbi dicit, id totũ prudẽti iudicãtis † arbitrio remitti ſequitur latè Maſcar. de probat. cõcl. 185. verbo, Benemer. quo modo prob. Rot. Rom. loco ſtatìcitãdo. Galua. cõſ. 20. n. 19. & 35. Rim. Iun. d. loc. n. 271. Menoc. de arb. caſ. 134. cent. 2. lib. 2. quib. aſſentior, vbi tẽporis diuturnitas intercedat, ità vt meritorũ memoria receſſerit, vel difficultas

29

adesset pbationis; solet. n. coniecturarũ remedium subsidiarium esse, vbi probatio requiritur.

Domini de Rota verò distinguebãt quodã, intèr donationẽ factã cõiugi, & illã factã filio, vt in primo casu nõ sufficiat asser
30 tio † etiã iurata expressis meritis in specie; secũdo verò sic, ea ratione, q illa donatio, quæ intèr cõiuges celebratur, ex prohibita à lege, q̃ præsumit eã extortã ab effrenato amore alterius cõiugis, cui fit, sed ista intèr parẽtẽ & filiũ nulla phibitione remouetur, licèt nõ valeat, quia reflectitur in patrẽ, proptèr impedimẽtũ patriæ potestatis, & ideo nunquã põt dici in fraudẽ legis cũ lex nõ resistat prohibẽdo, vt etiã cõsiderat Costa *in l. qui duo §. cũ bello*, verbo, *patrẽ prius mortuorum n.* 16. Fontanell. *de pact. nup. clau.* 4. *gl.* 7. *p.* 1. *n.* 60. sicuti dicimus in testamẽto cõficiẽdo testibus, alijsq; iuris solẽnibus adhibitis; q ex eorũ defectu; nõ est nullum quasi lex vetet hũc, vel illum testari, sed quia minus solemniter testetur.

Ego hoc pacto cõtrouersiã terminarẽ, quòd aut assertiò meritorũ est iurata, aut nõ; primò casu iterùm distinguerẽ, q aut agitur intèr virũ, & vxorẽ, aut intèr patrẽ, & filiũ, in primo tenerem pbatione adhuc opus esse, nec sufficere meritorũ specificationẽ iuratã; quia lex prohibet illã fieri, nec debet esse in potestate prohibitorũ ex meris ipsorum assertionibus legi derogare, sicu
31 ti dicimus in donatione † facta per minorẽ, vel p eius tutorẽ, vel curatorẽ ex causa remunerationis, quæ non sustinetur ex mera ipsorum assertione, ex quo lex prohibet largitates fieri de bonis minorũ; tantò fortiùs, quãtò nec onerosas trãslationes permittit: *toto titulo de rebus eorũ, qui sub cura, vel tutela sunt non alienandis.*

Ideò opus est expressa probatione ante donationẽ celebrandã, q̃ fieri debet tẽpore, quo decretũ iudicis cũ cognitione causæ interponitur, iuxtà doctrinam Vasq. *de success. creat. tit. de test. potest.* §. 10. *sub n.* 72. *ampl.* 22. vers. *sed verius.* Menoc. *cons.* 29. *nu.* 3. Bero. *in c. in præsentia. n.* 12. *de reb. Eccl. non alien.* quos sequitur Simonc. *de decret. lib. p. tit.* 2. *in sp.* 4. *n.* 28. vers. *vereor tamen nè supra dicti*, firmantes decretum interuenire debere in his donationibus remunerationis ergò factis per minores, & Ecclesias: quod quidem decretum consistit in pendendo, & mẽsurando quãtitatem, & valorem meritorum ad hoc vt inde resultet modus remunerationis fiendæ: de quibus quidèm valore, & qualitate meritorum non solùm debet ipsi iudici liquere, sed ad instar aliarum alienationum posteritati patere, mediantes

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 13.

diantibus testibus producendis & in actis redigendis, ità sentijt apertè Menoch. *cons.* 388. *n.* 11. *& seq.* Honded. *d. cons.* 47. *n.* 48. *lib.* 1. quidquid dicat Mugnos. *d. cap.* 24. *n.* 30. affirmans sufficere administratoris confessionem iuratam, cum illorũ specificatione: quidverò debeat iudex hoc casu considerare, reperies apud Menoch. *d. cas.* 132 *de arbitr.* Mascard. *conclus.* 186. *per totam.*

Quæ benè extẽdo ad magnã pecuniæ quantitatẽ alienandã pro remuneratione seruitiorũ,
32 & si enim pecunia † sit de rebus, quæ seruando seruari possunt, ex quo non recipit temporis detrimentum. *l. tut. vel curat.* 34. *C. de admin. tutor. ibi aurum, argentumque, & quidquid vetustate temporum nõ mutatur*, acideò ad effectũ, de quo agitur existimari solet intèr mobilia, q̃ minor donare remunerationis gratia nõ prohibetur Auth. *nouiss. iuncta l. qua tut.* C. *eod. l. Arist.* 5. §. *vlt. cũ l. seq. D. de iur. delibe. l. iulius*, 33. *D. de pet. hær.* Tiraq. qui alia iura adducit *de retract. lign.* §. *p. gl.* 7. *n.* 104. Pinell. *in l. p.* 2. *n.* 43. *C. de bon. mater.* Ricc. *ĩ prax. decis.* 50. *in p. impress. & decis.* 70. *ibidem.* additis ijs, quæ tradit Simoncell. *dicto lib. p. tit.* 2. *inspect.* 4. *num.* 20. vers. *primus quando minor*; attamèn quandò de egregia summa pecuniæ agatur, secus dicendum est; quod imò donari non potest, nisi decretò accedente, meritisq; vt diximus probatis: quia tunc ad instar rei immobilis habetur, fuit decisum in Rota *in vna venetiarum nullitatis contractus* 13. *Nouembr.* 1602. coràm Pamphilio, quam refert Ricc. *decis.* 73. *n.* 3. *in sua praxi alienat. rer. Eccl.* vt aliàs scripsi prò Don Didaco Giglia contrà Moniales Sanctissimi Saluatoris Ciuitatis Agrigenti, & si non ignorem, huic ampliationi obstare doctrinam Gratian. *discept.* 756. *n.* 31. vbi dicit hanc limitationem recipi in Ecclesia, & non in minore allegans decisionem Rotæ iàm dictam: etenim declaratio est parum tuta, cum sciamus in hoc puncto, minorem, & Ecclesiã equiparari. *l.* 2. *C. de iur. rcpub. lib.* 11. Goffred. & Abb. *in cap. pen. de iudic.* Tiraquell. *de priuileg. piæ causæ, priuil.* 142. Contard. *in l. diffamari n.* 52. *C. de ingenuis, & manumiss.* Roland. a Valle. *consil.* 68. *n.* 23. *lib.* 3. Simoncell. *de decret.* alios allegans *in præfa. n.* 59. Et ità dicebam in casu occurrenti pro Illustr. Don Hieronymo ab Aragonia contrà hæredes Marsilij Maimone, licèt cõposita demùm fuerit lis, quia D. Hieronymus maior factus voluit liberalitatẽ adimplere, etiàm mortuo donatario, quod magis est, dignũ certè tãto viro.

In secundo verò casu, vbi inter patrem, & filiũ agatur, exi-

stimò assertionem paternã sufficere, si iuramentum intercedat, & non tractetur, nisi de donationis validitate, nec alio resistente, nisi patria potestate, iurisque Ciuilis regulis; ea præcipua motus ratione, quod sicuti
33 pater, † vti supra longè lateq; firmauimus in vltimo modo donationis confirmandæ, potest libere iuramento intermedio filio donare, ità fortius poterit ex causa meritorum iuramento firmatorum, & roboratorum, vt benè declarat Rip. *in l. si vnquam. quæst. 15. & resp. p. num. 9.* Corn. *cons.* 304. *n.* 13. *lib.* 2. Grat. *respons.* 63. *nu.* 24. *lib.* 2. quæ opinio est canonizata per Rot. Roman. *in d. decis.* 346. *nu.* 5. *in nouissimis p.* 4. *fol.* 181. vbi se declarat loqui de iuraméto promissorio, quæ declaratio mihi admodùm dura videtur, & quod parum practicari possit, cũ nullum penè instrumentum inueniatur, ꝙ iuramento ꝓmissorio careat in calce ipsius instruméti apposito, verum. n. est iuraméti eã esse efficaciã, vt faciat valere actũ eo modo, quo valere pôt, ideoq; haberi dêt ille qui asserẽdo merita iurauit, ac si voluisset p prius donationẽ valere, ad hoc vt illa meritorũ assertio cũ iuraméto facta aliquid operaretur, addẽdus est prædictus Mascard. *d. concl.* 184. *à n.* 17. *vsq;* 25. Milan. *d. decis.* 3. *n.* 8. 3. *lib.* 2. Quibus attẽtis libenter recedendũ est à Merlino *d. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 29. *n.* 20. contra sentiente, licèt ipse non neget donationem valere; sed quod nõ sit remuneratoria; quod est nimis subtile, etenim dum nihil in contrarium probatur, & actus est per se validus stãdum est paternæ assertioni.

Aut. domũm nõ adest iuramentum, & tũc nisi probentur
34 seruitia: † quæ rẽmunerationẽ mereantur, iuxtà ea, quæ notauimus suprà, & in vxore repetit Franc. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 117. Regens de Ponte *cõs.* 59. *nu.* 15. Calist. *de leg. reg.* §. 30. *ante nu.* 27. *litt. O*, cum alijs per Merlin. *d. q.* 29. *nu.* 22. *Mangil. de imput. q.* 29. *nu.* 51. *Mantica de tac. & amb. lib.* 13. *tit.* 18. *n.* 9. nullam donationem apertè dicerem, probari verò debent præstita fuisse tempore conditę donationis: nàm licèt valeat
35 donatio † prò futuris meritis secundùm DD. quos allegat Tiraq. *loc. cit.* & confirmetur secutis seruitijs, secundũ eos; attamẽ credo, ꝙ nõ benè applicẽtur eorũ dicta in terminis donationũ, intèr psonas prohibitas factarũ, saltim ne fraudibus via pateat.

Cæterũ si de personis agatur, qui donare non prohibentur:
36 fortiusq. de illis, quorũ est † ꝓprium liberalitatem exercere, vti sunt Reges, magniq. Principes dubitandũ nõ est quin eorũ assertio satis sit [de ijs loquimur, qui superiorem non reco-

37 cognoscunt † vsurpatum enim hoc Principis titulum videmus à pluribus, quibus minimè cõueniret, adeò quod tales ad im paria iudicari nõ debeãt cũBaronibus tã attenta eorũ copia, pp quã pretiosa queq; sint, vilescunt, quã eorũ patrimonio ple rũq; exiguo] *M*agnorũ inquã Principũ naturale est tantò frequẽtius remunerationi studere quãtò abũdãtius habent, vndè retribuãt, & quanto plus aliorũ ministerio indigent, dum non valent nil deperse adimplere; iuxtà ea, quæ discurrit Gregor. Lopes *in l.*10.*n.*118.*par*.3. Raudens. *cons.p.n.*308. Tiraquel. *de nobilit.cap.*37.*n*.4.*cum seq.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. tom.* 2. *lib.*13.*tit.*17.*nu.*8. D. Augustin. Barbos. *in cap.sedes.*15.*n.* 2. *de rescript.* Carolus de Tapia *decis.* 23.*num.*96.*& decis.*5.*num.* 97. *cum pluribus sequent.supremi Italiæ Consilij.* vbi id probat, ex duo bus Theoderici responsis, & quod sufficiat eorum assertio,

38 † etiàm si nullum præstitum fuerit iuramentum. Bart. *in l. ambitiosa. de Decret. ab ordinar. faciend.* Decia. *resp.*25.*nu.*37.*lib.* 1. Mascard. *concl.* 184.*nu.*30. *cũ seq.* limitans tantummodò stãte præiudicio tertij. Ioan. Garcia de *nobilitat.gloss.*2.*num.* 27. Mugnos de Escobar *de ratiocin. cap.*24.*nu.*3. Surd. *cons.*419.*nu.* 65. Bim. *cons.* 195.*à n.* 9. Carol. Tap. *dicta decis.* 6.*nu.* 38. vbi refert fuisse resolutum per supremum Italiæ Cõsilium, sufficere meram Principis assertionem, nec posse fiscum de excessu reclamare, & quod seruitia talem non meruerint remuneratioñe prætendere, quod etiàm voluit Tiraquell. *in d.l.si vnquam* verbo, *Donatione largitus n.*84. Menoch. *cons.* 307. *& cons.*335.*nu.* 76. Casanat. *cons.*10.*num.*33. Ioseph Ramon. *cons.*37.*nu.* 254. Beneficiorum enim modus in Principe est, modum non seruare. Imò ad præiudicium tertij operare Principis assertioñe circà merita, dixit Fontanell. de *pact.nupt.claus.*4.*gloss.* 10.*p.*2.*à nu.*23. quod nimis durum videtur iuxtà prædicta. Circà id, quod diximus, Principibus cõ-

39 uenire † liberalitatem, conueniunt ea, quæ leguntur ex Phalaris litera ad Aglaum, dum in ea testatur, quod gratitudo in Principibus optimus est Thesaurus furibus minimè expositus, per eam.n. hoĩnũ animos sibi conciliãt, vt ex maioribus beneficijs maiora possint reportare seruitia, confirmant D. Tapia *decis.* 5.*nu.*88. *Suprem. Senat. Ital. & decis.* 57.*n.*8. *Sacr. Consilij Neapolitani.* nupèr visa. Indè

40 est, vt *M*agnæ Vniuersitates † eiusquè Decuriones; quos nos iuratos appellamus, etiàm si Principi subsint, eius exemplo possint recognoscere seruitia habita per earum Ciues, con-

cedendo perpetuam immunitatem, vel aliam retributionem, iuxtà seruitia impensa, vt fundat Ferdinandus Loaz. in *respõso prò Marchione de los Veles in 3. fundamento primæ partis*. Auẽdagn. *in cap.10. prætor. num. 43. par. 2.* Borell. *ad Bellug. rubr. p. lit. B. verbo, Decuriones*, Bouadill. *in lib. 5. Politic. cap. 4. nu. 59.* Berart. *de visitat. cap. 23. n. 66. cum plur. sequent.* Galuan. *consi. 20. nu. 26.* Becc. *consil. 15. num. 20. & cons. 83. nu. 31.* Magon. *decis. 67. nu. 40. in Florent.* Losæus *de iure vniuersit. part. 3. cap. 11. num. 5.* quod vix vnquam nostris temporibus seruatum vidimus.

Secundum requisitum est,
41 vt æquiualeat † meritis remuneratio, iuxtà doctrinam Bart. *in l. si quis prò eo. §. p. in fine. D. de fideiussor.* quam communiter approbari dicit Decius in *l. petens. nu. 17. C. de pact.* Clar. *§. Donatio. qu. 3*, qui adducit rationẽ, quòd causa limitata limitatum producit effectũ, & ideò quòd merita nõ possunt plus operari circà validitatem donationis, quàm ascendat valor ipsorum meritorum. facit text. *in capit. relatum. 2.* ibi *iuxtà seruitij meritum. de testament.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 8. nu. 17.* Garzia *in dicto tract. num. 55.* Sancez. *de matrim. lib. 6. disputat. 6. num. 6.* quos allegat Barbos. *in dicto c. relatum nu. 8.* addo Surd. *consil. 164. nu. 33. & seq.* Pereir. *consi. tract. 1. dise. 2. p. 13.* *76. nu. 27. & 28.* Molin. *de rit. nup. lib. 3. quæst. p. nu. 113.* Mascar. *conclus. 186.* Honded. *cons. 47. n. 34. lib. p.* quidquid sit in personis, qui ad libitum capaces sunt liberalitatis, in quibus nulla adest incapacitas ex parte recipientis, solumq; de dantis præiudicio agitur; in quorum personam verificari potest illud Tullij *lib. p. Officiorum*, vbi dicit imitandos à nobis esse agros fertiles, qui multò plus reddũt, quam acceperunt; vbi enim versemur in prohibitis in eo,
42 quod donatio † excedit merita habetur prò simplici, Tiraqu. *dicto verbo, Donatione largitus. num. 80.* vbi latè ostendit, quomodò sit accipiendum dictum Baldi dicentis, quòd ad hoc, vt non dicantur excedere, sufficit, quòd non excedant dimidium valoris meritorum: illud certũ est, quod etiàm in prohibitis modicus excessus cedit fauori remunerationis, nec habetur in consideratione, vt firmat Tiraquell. *dicto loco nu. 86.* sequitur Galuan. *cons. 20. nu. 57. vers. Addo tamen:* Molin. *dicta quæst. 1. nu. 121. in medio, vers. sanè.*

Et quia actionum hominis externarum nemo melior Iudex quàm homo ipse; ideò cõmunitèr in eam sententiam itũ est per nostrates, vt hoc totum judicantis arbitrio remittatur, qui hoc ex communiter accidentibus, & vniuersali existima-

matione iudicet. ità Iul. Clarus. *dicto loco, & quæst.* 8. *nu.* 4. Gail. *obseruat.* 38. *nu.* 6. *lib.* 2. Menoch. *cap.* 152. *cent.* 2. *lib.* 2. *nu.* 7. Sanc. *dicta q.^{st.}* 6. Guttetr. *de iuram. confirm. quæst.* 5. Anchar. Iunior. *quæst.* 12. *n.* 9. *lib.* 2. Fontanel. *dict. clauf.* 4. *glos.* 7. *par.* 2. *nu.* 26. Surd. *d. cons.* 164. *nu.* 34. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst. p. nu.* 114. Galuan. *cons.* 20. *num.* 37. Mascard. *conclus.* 186. *ad finem.*

43 Tertium requisitum † satis supra fundatum est in principio, quibus adde Mascard. *dict. conclus.* 186. *à n.* 5. Molin. *de rit. nupt. dicto lib.* 3. *nu.* 117. post Tiraquell. quem suprà ad id citauimus, vbi Pinello satisfacere conati sumus.

Quæ omnia à fortiori extẽdas ad donationem intèr virũ, & vxorem, remunerationis causa factam; licèt aliqui sint casus vbi sustineatur intèr eos donatio; qui non possunt habere locum intèr patrem, & filium; prout sunt quãdò maritus ignobilis donat vxori nobili, vel senex donat vxori iuueni; quibus in casibus donatio tamquàm ex meritis sustinetur; primum

44 † probatur per Gloss. *in l. volun tate. verbo, petendis. Cod. de dotis promissione.* vbi Bart. *n.* 2. Tiraq. *de nobilit. quæst.* 18. *nu.* 19. Decia. *resp.* 74. *n.* 12. *lib.* 4. Surd. *decision.* 166. *nu.* 22. *& cons.* 164. *num.* 36. Gail. *obseruat.* 40. *n. fin. lib.* 2. Molin. *de rit. nupt. d. lib.* 3. *quæst. prima num.* 119. Fontanell. statim citandus, Gratian. *discep.* 984. secundum etiàm † probatur per 45 doctrinam Alciati *in responso.* 254. Cranett. *cons.* 443. *num.* 12. Surd. *dicta decis.* 166. *n.* 22. *& cõs.* 164. *nu.* 35. Gail. *dicto loco.* Milanens. *ibidem num.* 127. & est elegans definitio Antonij Fabri *C. commu. de legat. tit.* 21. *lib.* 6. *definit.* 3. vbi assignat rationem æquum esse, vt maritus, qui nõ habet in corpore luere debeat in ære, qui locus dum casus occurrisset in Senatu Cataloniæ disputandus, intèr risum, & risum, mouit sapientissimos illos Senatores ad permittendam

46 alienationem † bonorum fidei commisso subiectorum, pro satisfactione donationis, ex causa prædicta factæ, iuxtà doctrinam prædictam Fabri, vt refert Fontanell. *clauf.* 5. *gloss. p. par.* 2. *num.* 85. Gratian. *discep.* 984. *lib.* 5. quo loci affirmant, quòd bona hæc donata in talis nobilitatis, vel iuuentutis remunerationem, non sint de necessitate † 47 referuãda filijs primi matrimonij, quia ex causa onerosa dicũtur acquisita, ad quod paucos aduertere inquit Fontanell. & verum dicit, allegat tamen Rip. *in l. fœmina. nu.* 44. *C. de secund. nupt.* Ioan. Lup. *in rubr. de donat. intèr vir. & vxor.* §. 50. *nu.* 74. Petr. Surd. *cons.* 471. *n.* 28. addo Gratian. *dicto cap.* 984. quæ cõclusio roboratur ex his, quæ tra

di-

didimus suprà, dum diximus, hanc donationem loco permutationis, & venditionis haberi; ideò lucratiuam non esse, quod latè confirmat Galuan. *d. consil.* 20. *à nu.* 22. Surd. *d. cons.* 419. *à num.* 60. sequitur Stefa. Gratia. *disceptat.* 984. *à nu.* 4. *vsque* 10. vbi post Fabrum, & Fontanellam has conclusiones alijs medijs confirmat, & nonnullos alios citat, videndus, & licèt cōtrà sentiant Facchin. *controu. lib.* 3. *c.* 80. Narpresti ad Clar., *q.* 9. *n.* 5. Tamèn eis satisfacit Gratianus *ibi ante n.* 7.

Sequuntur in breui compendio effectus huius donationis, quorum multos enumerat Iason *in l. ex hoc iure*, vbi etiam Claud. Seisell. *D. de iust. & iur.* quos exornat, quamplures addendo Tiraquell. *in d. l. si vnquā* verbo, *donatione largitus à n.* 11. *vsque nu.* 110. quibus aliquid superaddere superfluum existimaui tantummodò volui alios moderniores adiungere, & nōnullos casus, qui cōtigerūt referre quasi per modum additionū ad eumdem Tiraquell. loco statim citato.

Additiones ad effectus Donationis remuneratoriæ per Tiraquellum relatos.

AD Tiraquellum ergò dicto verbo, *Donatione largitus, & ad. nu.* 12. an hæc do-
tract. 1. disc. 2. p. 13.

48 natio irritetur † per dispositionem *l. si vnquam*, addendi sunt Gregor. Lópes *in l. 8. verb. diese. tit. 4. partit. 5.* Guttierr. *de iuram. confirmat. p. p. cap. 9. n. 7.* Galuan. *consil. 20. nu. 23.* vbi mille DD. citat Anton. Faber. *C. de reuocand. donat. lib. 8. tit. 36. defin. 3.* Pater Molin. *de contrac. disp. 282. n. 11.* vbi ait, quòd dum hæc donatio habet veram, & efficacem causam ex parte donantis, putà quia re vera præcesserint seruitia, non reuocatur ex superuenientia filiorum, neque vsquè ad quantitatem legitimæ, pater enim sicuti potest contrahere, & soluere debita, nō impediētibus legitimis, filijs debitis, ità potest remunerare, quare non datur reuocatio, nisi in excessu vsquè ad ratam legitimarum, quatenus seruitia non æquarēt donata; sed contrà videtur tenere Fachineus *lib. 3. controuer. cap. 89.* vbi contendit, *l. si vnquam*, dispositionē in casu prædicto non cessare, saltem prò legitimis, sicut de donatione Ecclesiæ facta, firmauerat. *d. lib. 3. cap. 86.* dum vtraque dicitur ob causam, & in remunerationem tot beneficiorum à Deo Opt. Max. acceptorum, & tamèn non ex hoc legitimæ filiorum derogari potest, iuxtà dictum relatū D. Augst. *in c. si. 17. q. 4.*

Ad num. 13. vbi firmat hāc donationem † sub prætextu ingratitudinis admissæ per donatarium

natarium

natarium reuocari non posse: addendi sunt Putellus *de bon. matern. part. 3. num. 61*. Rebel. *de obligat. instit. par. 2. lib. 18. quæst. 9. à num. 8*. Doctor Marta *voto 215. num. 18*. Ioannes Garzia *de donat. remunerat. n. 89*. Augustin. Barbos. alios citans *in cap. finali. nu. 17. de donation.* Anton. Faber *d. definit. 3. C. de reuocand. donat.* Galuan. *dict. consf. 20. n. 23* Filliucius. *de contract. tract. 34. c. 6. nu. 131.* vbi quod multò minus potest hoc hæres refricare. Molin. *de contract. disp. 281. n. 7.*

Ad num. 19. de ea, quæ fit inter virum, & vxorem, adde quę diximus suprà *num. 43.* versic. *quæ omnia*; ex Molino *de rit. nup. libr. 3. quæst. 9. à n. 99. vsq. 128.* & ex Fontanella, & alijs.

Ad *nu. 20. vsque 30.* de eius validitate intèr patrem, & filiũ, adde quæ dicta sunt in toto hoc discursu: vbi etiàm de ceteris personis, quæ liberè contrahere prohibentur.

Ad *nu. 26.* de generali pro-
50 curatore † quòd possit hoc titulo donare, adde, idem esse in præposito administrationi alicuius negotiationis, vt putà in
51 † patrono nauis, qui habet à lege mandatum, nauim, & homines obligandi, solutionem recipiendi, obligationem contractã etiàm naturalitèr dissoluendi, mediáte satisfactione *l. p. in princ. D. de inst. act. l. prætor att. §. sedet si seru. D. de edendo l. hæres absens 19* §. *apud labeonẽ. D. de iud.* Castr. *in rubr. C. de exerc. act.* vbi ait, quòd hic est vnus ex casib. in quib. quis ex alterius contractu obligatur & ante eũ Azo. *in sum. C. eod. tit. n. 10*. Paris. *consf. 93. volp.* Surd. *consf. 326. ĩ princ. ito. 3.* vbi multos alios allegat, & cõfirmat. nu. 14 quñ actus gestus ptinet ad negotiationẽ Giurb. *decis. 88. n. 9* latissimè Gratia. *discep. 750. n. 4.* vbi accedẽdo ad terminos indiuiduales, eos æquiparat generalibus procuratorib. habentibus mandatũ cũ libera; nec obstat quatenus firmare videtur, donare nõ posse: quia loquitur in terminis puræ, & simplicis dona-
52 tionis, † nõ verò in terminis, de quib. agimus, qui ad pmutationẽ potius accedũt, & ideò dum casus euenisset, inter Capitaneũ Alfonsũ de Heredia nobilẽ Hispanũ, cõtra D. Ioannẽ Ratteo Anglũ in Curia auditoris general. militũ pedestris cohortis huius regni, ità tenui, atq; allegaui. Casus erat, quòd moderãte hoc Regnũ Siciliç Sereniss. Pricipe Emmanuele Filiberto nõ abolẽdæ memoriæ, quidã Itali atq; Angli existẽtes in partib. *Africæ* subleuauerũt certã nauĩ, vt inde recederẽt, secumq; in dicta naui aliquos Barbaros captiuos duxerũt, & cũ eos tẽpestas inuasisset, coacti portũ Syracusarũ appulerũt, vbi etiã submersi fuissent, amiserãt. n. funes, & anchoras, nisi dictus de Heredia occurrisset,

set, opéq; tulisset, missis aliquibus scaphis cum hominibus, & subsidijs necessarijs, quorũ auxilio periculum euaserunt, ob quorum beneficiorũ remunerationem, duo ex eis præpositi administrationi totius nauis donauerũt dicto de Heredia quẽdam seruum, & cum indè recessissent, conferentes se Panormi alij socij eumdem seruum seu verius ius illum recuperandi à posse Herediæ, dederunt dicto de Ratteo, instituto iudicio, quærebatur, quisnã ex his duobus donatarijs præferendus es-
53 set; dicebam, quod primus † cui seruus fuerat traditus: ad *text. in l. quotiès. 15. C. de rei vendic.* Thesaur. *qq. forens. 64. lib. 4.* Cuiac. *ad sentent. Iulij Pauli lib. 5 tit. 15.* Faber *de err. decad. 86. err. 6.* Caldas *de empt. & vend. cap. 34. n. 7.* Molfes. *ad consuet. Neapol. q. 10. tit. de renunciat. n. 7. fol. 179. tom. 2. in addit.* Ioseph Ramon. *cons. 74. n. 2.* nec obstabat ꝙ de nostra donatione non apparebat scriptura, quia respondebatur, quòd imò aderat; & dato non aderat, nõ vitiabatur, quia donatio non requirit scripturam; post Imperatoriam cõstitutionem in *l. si quis argentum 15. §. fin autẽ C. de donat.* vbi disponitur, ꝙ nudo pacto, soloq; consensu perficiatur, itẽ de duobus donatarijs debebat ille preferri, qui causã onerosã prò se habebat, ex Castil, *decis. 72.* vbi *tract. 1. disc. 2. p. 13.*

moderna additio, ea rõe quia videtur donatũ deducto ære alieno, nec est difficile probare debitũ potius persoluisse qui dederũt, quã donasse, dũ seruitia illa præcesserunt, *ex l. Attilius regulus 27. D. de donat.* ex multis, quos superius adduximus; & licèt debitum fuerit naturalitèr; attamẽ satis nobis erat quod retinere potuissemus; nè posset repeti. *l. ex hoc iure 19. §. si quis seruo. D. de donat.* item dicebam non obstare, quod antequàm fuisset eis nauis restituta de mãdato Dom. Proregis, non poterant donare,
54 quia cum ipsi essent domini † vt probat Regens Fuluius Constant. *in l. vnica. n. 123. C. de Classicis.* sequestrum factum nõ abstulit, liberum vsum rei, iuxta ea quę dixi ꝓ Hierardo de Honofrio cõtra illam de Micciulla ex Bart. *in l. interes. de acq. poss.* Rota per Seraph. *decis. 997. n. 15.* dũ ꝓ tuitione iudicij factũ fuit renuẽtibus dominis, cũ etiã fiscus si nauis ei spectasset, tenebatur donationẽ ratã habere tamq̃ facta ex causa, per q̃ tota res salua facta fuit, *ad l. interd. 5. D. qui potior. in pign. hab. et l. licet. 7. C. co. ti.* Ad *n. 43. ex tex. in l. itẽ uerberatũ §. p.* adde Fontan. *de pact. nupt. cl. 4. gl. 10, p. 2. n. 31.* & dico, ꝙ licet priceps possit ex causa remune-
55 rationis alienare bona † aliàs ꝓhibita, vt suprà firmatũ est, at tamẽ nõ debet manus extẽdere ad aliena, vt ꝓpria soluat debita,

ta, vt in terminis respondet, Cãcer. *p. 3. variar. resolut. cap. 3. nu. 575. & c. 13. n. 93. eod. lib.* ante eum Petra *de potestat. principis. c. 32. quæst. 7. n. 27. cum sequent.* nã hoc modo peccaret contra iustitiam, cum è contrà verum

56 sit, quòd obligatio † antidoralis obligationem moralem inducens, nunquàm sit in causa peccandi, contrà eam D. Tho. *secunda secundæ q. 62. art. p. ad primũ*, Soto *lib. 4. de iust. qu. 6. art. p. col. p.* & si aliquando peccet cõtra Iustitiam distributiuã, quatenùs præposterato eo, cuius meritis debebat correspõdere, officia cõferendo, subleuet eũ, qui nil habet in meritis, in quo Principes persæpè peccant, vt Diuus Thomas testatur, *d. loco q. 1 c 6. art. 3.*

Quatenùs verò faciat, tenetur ad recompensam, & resarcitionem damni alteri illati. *l. 2. C. quibus ex causis serui.* cum mille per Gail. *lib. 2. obser. 56. n. 8. et 9.* Vasq. *contr. illustr. lib. p. c. 5. n. 15.* cum infinitis per nos traditis suprà hoc *eodem discursu part. 6. n. 46.* nec facit quod Accursius *in d. l. si locus. 14. §. fi. D. quemadmod. seruit. amit.* dixerit, quod de generali consuetudine Princeps non restituit pretium, si ob publicã vtilitatẽ res tertij auferat; quia Accursius supponit casũ vbi Princeps nõ hẽt de proprio in demanio, & dominio regio, quia si haberet, teneretur, & si Accursius contrarium sentiret, male diceret, & talis consuetudo esset diabolica, vt inquit Baldus *in l. si tut. C. de seruit.* Afflic. *in præl. ad constit. Neapol. q. 3. nu. 11.* alijque per me adducti in loco suprà citato,

Ad *n. 44.* de legitima patrono per libertũ relinquenda, minui ex causa huius donationis possit, adde quod etiàm seruis liceat donare; ea ratione, quod & si, quantũ attinet ad ius

57 Ciuile † prò nullis habeantur, *l. quod attinet 33. D. de regul. iur.* Coras. *in l. frater à fratre. nu. 40. D. de condit. indeb.* Tiraq. *de nobil. cap. 9. n. 4.* Vacon. à Vacuna *lib. p. declarat. 10. 12. & 18.* attamẽ ligantur iure naturali, ità vt teneantur ad antidora. *l. si is cum quo. 15. l. naturalit. 13. l. si id quod 64. D. de cond. indeb. l. serui. 13. D. de actio. et oblig.* Connan. *in comment. iuris ciuilis lib. 2. cap. 3.* facit etiã textus cum ibi notatis. *in l. sed & si. 28. §. cõsuluit. D. de petit. hered.* quę iura in puncto adducit Calist. *de lege regia §. 30. n. 25 lit. l.* nec mirum dicit Ipse, quia

58 & fęre † huiusmodi obligationem agnoscunt, vt euenit in Androde seruo, quem cum ad bestias proiectus esset, seruauit incolumem leo, recepti quondã beneficij memor, refert Cassan. *in catalogo gloriæ mundi p. 12. considera. 53. fol. 288.* quam historiã ab Aulo Gellio *lib. 5. noctium acticarum cap. 14.* habuit Tiraquel.

in

in d.l.si vnquam verbo. *Donatione largitus.nu.67.* vbi alia exēpla superaddit Regens de Tappia *de uera hominis nobilitate.fol.*198 *col.*2. vers. *nam si nulla belua.* Calist. *d.loco ante nu.*26.

Ad *n.*45. & 46. Addo Bar-
59 bat. † in dicta *auth.res quæ.* Bero. *cons.*65. *nu.*14. *lib.*1. Natt. *cōs.* 317. *nu.*14. Socc. Iun. *cons.*91. *nu.* 17. *lib.*2. Raphael Cum. *consil.* 523. *nu.*168. *lib.*4. Bursat. *consil.* 160. *nu.*75. *lib.*2. Decian. *cons.* 27. *nu.*23. *lib.*3. & *cons.*2. *nu.*70 *lib.*5. Fusar. *de fideico.quæst.*538. Fontanell. *de pact.nup.cl.*4. *gl.*10 *p.*2. *nu.*21. 30. & 31. vbi dicit, id procedere in subsidium; ceterū contrà tenet Curt. Iun. *in d.aut. res quæ n.*55. fuit hoc discussum inter Marchionem Iulianæ, & Principissam Trabiæ supèr donatione feudorum di Valcurrenti, quæ tandèm fuit transactione sopita; magna tamē pars dominorum inclinabat pro actore, contrà alienationem factam ob merita, & ratio est eui dens; Dum enim alienatio debet esse prò causa afficienti feudum, seruitia debent esse præstita in illam causam, per quam posset alienatio fieri.

Ad *n.*46. & 48. quod non vitietur hæc donatio defectu in sinuationis yltrà Fontanellam *dicto loco n.*21. adeas Gratian. *disceptat.*498. *nu.*34. vbi de Rotæ decisione testatur Merlin. *de legitim.* qui alios allegat *lib.*2. *tit.p. tract.*1. *disc.*2. *p.*13.

*quæstion.*10. *n.*22. & 23.

Ad *num.*50. addas quòd ità tenui in Vna D. Octauij Bugli contrà Baronem Bifaræ, quòd donatio facta per quondam D. Andream Buglio, D. Agatæ la Valle eius socrui de Vncijs Octingentis sibi debitis pro augmento dotium; fuerit in remunerationem plurium beneficiorum præcedentium; ex doctrinis ibi allatis per Tiraquell. & alijs adductis per nos *supra nu.* 25. vers. *quibus probatis*; nec curabam, quòd in donatione vna cum Don Andrea interuenerat eius vxor Donna Antonia, & quod summa erat dotalis, quia responsio erat manifesta, & colligebatur ex doctrina Casanat. *cons.*10. *à num.*55. dum firmat, quòd donatio facta coniugi-
60 bus proptèr merita † illi ex eis acquiritur, qui seruitia præstitit, quod etiam esse debet, quādò pariter donant, & ad illud, quod summa erat dotalis, respondebam, quod ex hoc vti mariti esset iudicanda; dum matrimonium constabat ex *l. doce ancillam.* 9. *C.de rei vendic.* eique spectabat restitutio soluto matrimonio.

Ad *n.*53. adde Ripam *in l.si vnquam n.*29. Roland. *cons.*61. *nu.*49. *lib.*2. vbi quod donatio ob merita censetur irreuocabilis † inter viuos, non obstante mentione mortis, & fuit decisum in Rota coram R. P. D. Rem-

Remboldo *Romana donationis* 10. *Maij.* 1617. refert Gratian. disceptat. 657. *num. primo & 7.* ea ratione, qa potius cēsetur erratū ī denominatione cōtractꝰ, quā ī substātia ipsius.

Ad *n.* 57. addas, verius esse directè, vel indirectè nulloquæsito colore licere iudici à litigā
62 tibus † aliquid accipere etiam minimum, vt probat Berart. *de visitat. c. 16. à num. 61, vsq.* 78. qui ad vitandas corruptelas monet Principes vt seligāt in officiales, & moderatores Ciuitatum viros mediocri fortuna prædictos iuxtà consilium scholij ad Epist. Diui Pauli *ad Tessalonicenses* 5. sicut enim diuitiæ negligentiam pariunt, ità egestas dum saturari quæritur, à iustitia declinat, adducit illud Isaiæ prophetæ *cap. 3. In domo mea non est panis, neque vestimētū noli me constituere* Principē *populi* ad quod facit dictum illud Theoderici, apud Cassian. *in lib. primo variar.* dum dicebat, quod Rex pauper periculosissimum animal est.

Hinc in nostro Regno per quā plures pragmaticas sāctiones vetitū est, aliquid accipere, etiā quod veniat sub nomine exculēti; vel poculenti, refert D. Castill. *dec.* 164. *à n.* 3. Et licet hoc vltimū fuerit abolitū; attamē ipse *n.* 16. monet officiales, vt ab eis caueant, nec pauca accipiāt, nè fortè obligētur ad antidora; beneficiū enim accipiēdo persæpè libertas venundatur, & sicut dicebat Auiles *in c. p. prætor verbo dadiuas. nu. 6. fol* 16. qui dat Iudici gallinā, exposcit indè bouē, & testare possū, à die quo cæpi frequētare palatia vidisse integerrimos officiales ab omnibus se abstinere; optimū nāq; medicamē est, ad effugiēda vetita respuere etiā pmissa: ad quæ videas Viui. *dec.* 113. *per totā t. p.* vbi loquens ī terminis cōsimilium pragmaticarū, affirmat Iudices illas seruātes, posse ī Catalogo Sāctorū describi: Videas etiā Mastrill. *de magistr. vbi de visitatione agit c. 8. à. n. 11. vsq. n. 62.* vbi excitat
63 quæstionē † an liceat officiali, vel alteri aliquid à partibus accipere ꝓ gratia à Principe obtinenda, & resoluit affirmatiuè duplici ex capite. Primò quia nō recipit ꝓ re ad officiū suū spectāte. Secundo quia natura gratiæ est, vt remunerationē expectet; Hinc est, ꝙ quādò Principes cōcedūt officialibꝰ aliquas gratias, hoc faciūt, vt indè ipsi aliquid lucrentur, non vt gratis dēt, qa hæc nō sūt de rebus, q̄ gratiosè cōcedūtur, licet gratię appellētur. allegat Raud. *cōl.* 50. *n.* 193. & 629. ꝙ caute agēdū est.

Demū aduertas, nō placere cautelā illā, quā vidi ab aliquibus seruari, dū faciūt sibi à pricipe dispensari, vt aliquid possint capere à litigantibus, etiā post litem terminatam, quia & si princeps tollat pænam, nō

tollit suspicionem, quæ indè oritur de tractatu præcedenti, item aduertendum est neque ex hoc tutos esse per ea quæ tradit la Rath. *cons.* 114. *fol.* 451 *num.* 102.

Ad *num.* 59. addantur Capic. *in Inuest. verb. feudorum euictiones* vbi quòd venit euictio
64 † in donatis ob merita Rosentall. *de feud. cap.* 8. *concl.* 29. *n.* 10. Georg. Cabed. *decis.* 119. *n.* 12. *&* 13. *par.* 2. Dicens, se ità obtinuisse contrà Aduocatum fiscalem, qui fuit coatus accedere ad defendendum quemdam Donatarium Regis Caballin. *de euiction.* §. 4. *n.* 4. *&* 5. *fol.* 160. Crauett. *cons.* 64. *num.* 3. post Imol. *cons.* 168. *num.* 9. Sebastian. Neuies. *in sistem. Iur. ad l.* 2. *C. de euiction. & in l. Aristo.* §. *labeo ait.* D. *de donat.* Rimin. Iun. *in* §. 1. *num.* 81. *cum plurib. seqq. Instit. de donat.* Carol. de Tapia *decis.* 6. *num.* 23. *& seqq.* Stefan Gratian. *discept.* 657. *num.* 52. *&* 53. vbi refert in Rota decisum quæ euictio duo continet, vt ait Ta. *tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 13.

pia ibi, valorem videlicèt rei, & Interesse, ex Regẽte de Pōt. *cons.* 27. *num.* 6.

His verò effectibus donationis Remuneratoriæ per Tiraquellum collectis, tres alij addendi sunt.

Primus, quod nō subiaceat
65 reuocationi † ex titulo inofficiosi, ex Menoch. *cons.* 923. *n.* 23. *l. b.* 10. Gratian. *discept.* 729. *num.* 18. *tom.* 4. Et quòd non subiaceat imputationi, neque collationi. Cuch, *de legitima* §. *rursus num.* 41. Crass. §. *legitima quæst.* 22. *num.* 8. *&* 9. Merlin. de legitima *lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 29.

Secundum, quòd concessio
66 personalis † proptèr merita efficitur perpetua, vt latè tradidi in responso prò Domino nostro Rege, contra D. Caterinā S. Martino posteà in ordine ad decisiones *orat.* 1. ad quam recurras;

Tertius & vltimus vt faciat cessare dispositionem *l. hac edictali C. de secund. nupt.* de quo pūcto quia dixi *infra disc.* 3. *par.* 5. ideo eo loco lectorem remittere licebit.

TRAC-

TRACTAT. PRIMAE

DISCVRSVS SECVNDVS

PARTICVLA DECIMAQVARTA.

ARGVMENTVM.

DONATIO facta per patrem filio ob legitimam anvaleat; & quid ſi prò alimẽtis fiat; Legitima quo iure debeatur; Filius an cogatur eam recipere in vita patris, Legitima aſſignata an ſit iteranda, ſi rectè non aſſignetur. Dos incongruè aſſignata an poſſit peti, vt augeatur inſpectio mortis tempore; & quæ ſit Dos congrua; Dos quando loco legitimæ ſuccedat; Dos de paragio ad quam rationem taxanda ſit, & quomodo raciocinetur feudum; Fructus dotis de paragio, & legitimæ à quo die debeantur; & quid contrà tertium poſſeſſorem; & quid ſtante renunciatione; Ius petendi ſupplementi dotis an tranſmittatur; & quid de iure parilitatis: Dos ex fideicommiſſo ſubiectis quanta eſſe debeat: Confiſcari an poſſit legitima viuente patre: Itèm quanta ſit illa debita filio, ſtãte confiſcatione bonorum patris: Pater an cogatur ſatisdare de non baratandis bonis in præiudicium filiorum; vel aſſignare legitimam, & an ipſa detrahatur de immenſis donationibus; Augmentum quale augeat legitimam poſt mortem patris: Pater an cogatur aſſignare nouam legitimam vel dotem filijs, qui eas perdiderunt; Renuncians habetur pro mortuo, nec debet inſtitui. Pater quando exiſtente legitima ſobole poſſit naturalem in totum inſtituere.

SVMMARIA.

1 *Donatio propter legitimam filio facta an valeat, non obstante patria potestate, & n. 5. sed contra n. 6.*

2 *Pater est quodam modo debitor filij in legitima.*

3 *Legitima ante mortem filio soluta non est donatio, sed debiti anticipata solutio,*

4 *Dos vt sæpius loco legitimæ succedit, ideò sicut donatio pro dote filiæ valet, ita pro legitima.*

7 *Pater, qui tenetur alere filium, nō potest ei donare pro alimentis, sed contra statim.*

8 *Donatio facta filio pro parte sua an valeat.*

9 *Legitimam filio iure naturæ deberi qui dixerint.*

10 *Non deberi filio, nisi patre mortuo est indubitatum apud omnes.*

11 *Filius in vita patris licèt non agat ad legitimam, attamen si illam ei pater assignet, rectè retinere poterit, & ratio est, quia est naturaliter debita.*

12 *Pater potest cogere filium, vt accipiat legitimam in vita, maximè si ipse petat alimenta extrà domum.*

13 *Lex ciuilis non potest tollere vinculum naturale.*

14 *Pater soluendò legitimam recipiendo à filio pactum de non petendo, habetur ac si esset naturalitèr mortuus quo ad validitatē assignationis.*

tract. 1. dis. 2. part. 14.

15 *Legitima rectè per patrem filio soluta in vita non est iteranda, si filius eam perdat.*

16 *Assignata an augeatur, vel minuatur auctis, vel diminutis facultatibus patris tēpore mortis pro, & contra; quod intellige citrà iuramentum & n. 64.*

17 *Augeri peti potest, quoties non fuerit integrè assignata, imò vbi fuisset integrè secundū aliquos.*

18 *Dotis supplementum an debeatur, auctis patris facultatibus, pro & contrà.*

19 *Dos congrua ad opus supplementi petendi, est illa, quæ æquiualet legitimæ, stante statuto, vel pacto excludente dotatam à successione.*

20 *Supplementum dotis peti potest inspecto tēpore mortis patris, quādo dos fuit minor legitima.*

21 *Dos succedit loco legitimæ, quoties filia dotata excluditur à successione, ideò non debet esse minus legitima.*

22 *Pater assignans filiæ minus legitima pro dote, vbi excluditur à successione, dicitur dolo versari*

23 *Dos deparagio datur fæminis ratione exclusionis à feudo, ideoq; loco legitimæ succedit*

24 *Debetur supplementum illius, quādo minor legitima fuerit assignata, vel taxata à Iudice & num. 27.*

25 *Filia nunquàm dicetur exclusa, nisi*

nisi paragium sit correspondens legitimæ non obstante renunciatione.

26 Filia licèt ante nubilem ætatem dotetur, poterit petere supplementũ à patre, si minus legitima ei datum fuerit.

27 *Taxatio Dotis de paragio per Iudicem facienda, non potest esse minus legitima, etiàm quod ad patris instantiam taxetur.*

28 Feudi fructus ad quam rationem ratiocinentur prò taxanda dote de paragio.

29 Fructus dotis de paragio retro decursos solet magna Curia taxare ad rationem de septem pro centenario.

30 *Dos de paragio venit cum fructibus à die mortis parentis, & nubilis ætatis & num. 32.*

31 Legitima cum fructibus à die mortis patris debetur.

32 Dos quando loco legitimæ succedit una cum fructibus debetur, eiusque supplementum similiter.

33 *Fructus legitimæ & dotis de paragio an debeantur à tertio possessore bonæ fidei, discutitur latè.*

34 *Successor in feudo an teneatur ad fructus dotis de paragio longè decursos.*

35 *Fructus legitimæ, vel paragij an debeantur, ubi adsit transactio vel renunciatio de medio, quæ petantur rescindi.*

36 *In integrum restitutione petita de iustitia veniunt fructus retro decursi.*

37 *Remedium l. 2. quando cumulatur cum restitutione in integrũ, veniunt fructus.*

38 *Supplementum dotis an transmittatur ad hæredes mulieris, latè disputatur.*

39 Transmissio est de rebus ex legis vel statuti prouisione delatis, in hæredes translatio.

40 *Ius supplementi petendi ex legis prouisione debetur.*

41 Dotis de paragio supplementum an transmittatur ad hæredes, distingue inter suum & extraneum.

42 *Matrimonij onera dicuntur quodam modo durare, quandò remanent filij soluto matrimonio.*

43 Augeri dos non debet penès hæredem extraneum, apud quem Dos non est amplius.

44 *Dos ex fideicommisso non augetur, mortua muliere hæredibus extraneis relictis.*

45 *Parilitas, seu additamentum, ut mulier nubat pari non transmittitur neque ceditur quod intellige ut statim.*

46 *Cessio fit de priuilegijs dotalibus ad mulieris utilitatem.*

47 Dos non est commensuranda legitimæ ubi legitima nõ est debita, nec loco legitimæ succedit.

48 *Dos ex fideicommisso subiectis, extrà filias institutoris, illa dicitur congrua, cum qua mulier virum inuenit.*

49 *Pater an cogatur filio legitimam assigna-*

assignare dum viuit, quod non regula, etiam quod eum emancipauerit.

50 *Legitima filij non potest confiscari viuente patre, ità vt restitutione non egeat, mortuo post confiscationem patre, & ratio assignatur.*

51 *Confiscatio non extenditur ad futura,*

52 *Pater cogitur assignare legitimam filio nubenti, ad hoc vt nubat, & filio vt eat ad Castra.*

53 *Legitima debetur filio, patre religionem ingresso, eo ipso quòd professionem emittit, extende vt statim, & numero sequenti, vbi habes contrarios.*

55 *Debetur etiam patre bannito cum confiscatione bonorum,*

56 *Quanta sit illa, quæ debetur filijs patre bannito, pro & contrà,*

57 *Pater non cogitur cauere de non barattandis bonis prò seruanda filijs legitima, sed quid si dissipet, an debeat legitimam assignare & vide n. 60. & 61.*

58 *Licèt possit de eius bonis ad libitum disponere, tamen intelligitur citra fraudem.*

59 *Legitima detrahitur ex immensis donationibus & quomodo, & quid de exiguis.*

60 *Arius Pinellus raro receßit commũni opinione.*

62 *Tex. in l. non vsque adeo 2. D. si quis à parent. fuer. manumiss. explicatur.*

63 *Legitima assignata per patrem vi tract.* 8. *disc.* 2. *part.* 14.

uentem an augeatur, vel diminuatur, si facultates crescant, vel decrescant,

64 *Augmentum quale debeat esse illud, quod contingit in bonis hæreditarijs vt legitima, vel dos de paragio augeatur: & quid de diminutionibus.*

65 *Filius non potest petere nouam legitimam, si assignatam consumpserit, quando rectè assignauit, contrarij sunt num.* 68.

66 *Qui renunciauit potest omitti sine metu nullitatis testamenti, nec in legitima instituendus est, sed an idem sit de eo, qui habuit partem suam integram, & non renunciauit.*

67 *Naturalis potest intotum institui, cessante legitima sobole, etiàm si cesset mediantibus renunciationibus.*

69 *Pater cogitur iterùm dotare filiã, quæ sine culpa dotem amisit, & quare.*

70 *Non cogitur nisi præstare alimenta filio, qui legitimam perdidit, & filiæ, quæ dotem amisit, sed non marito.*

71 *Didaci Spino à cacer. distinctio in hac materia improbatur.*

72 *Statutum de insinuandis donationibus, etiam pro dote factis, nõ estẽditur ad alimenta donata.*

84 PEnultimò secundùm aliquos valida reputatur intèr patrem & filium donatio
1 pro legitima ‡ ipsi filio debita,
quam opinionem primus te-
nuit

nuit Angel. *in l. si non mortis D. de inoff. testam.* Castr. in l. *ratio ne la prima num.* 15. D. *ad l. falcid.* Ias. *in l. frater à fratre in prima lectura col. penult.* versicu lo *septimo limita*, vbi alios refert Duen. *regul.* 222. *fallent.* 5. Soc cin. *cons.* 108. *vol.* 3. Dec. *cõs.* 86. cum alijs *infra n.* 5.

Primo ducitur ex dicto textu in *l. si non mortis* 25. *D. de inoff. testam.* ibi *si non mortis causa fuerit donatum, sed inter viuos, hac tamen contemplatione, vt in quartam habeatur, potest dici inofficiosi querelam cessare; si quartam in donatione habeat*, quod repetijt Iustinianus *in l. si quando* 35. §. *& generaliter C. eod. tit. ibi vel aliquid ei dederit, vel mortis causa donatione, vel inter viuos sub ea conditione, vt hac inter viuos donatio in quartam ei cõputetur &c.*

2 Secundò ità argumentatur, quod pater † est quodam modo debitor filij in legitima, qui ideo dicitur legitimæ creditor. *l. & quia* 10. *D. pro socio l. si quis legatum* 6. *in fin. D. de falsis. l. vltima* §. *fin autem C. de curatorib.* Merlin. *de legitima libr.* 3. *tit.* 2. *quest.* 29. *numero* 12. *fol.* 430. Menoch. *cons.* 206. *num.* 98. Gratian. *discept.* 602. *num.* 13. alijque per eos relati, qui dicunt filios pro creditoribus haberi, ideoque donando illud quod in diem debet, dicitur potius

3 soluere debitum † quàm liberalitatem exercere argumẽto *l. sed si vir.* 32. §. *quod vir. D. de donat. inter uir. & vxor. ibi quod vir vxori in diem debet, sine metu donationis præsens soluere potest.*

Tertiò cum nota sit æquiparatio dotis, & legitimæ; quia dos vt sæpius locum legitimæ

4 † sortitur, Riccard. de Malũbra in quadam disputatione, quem sequitur Io. Andr. ad speculat. *rubr. de stat. monach. circà medium* vers. *scire debes*, Bald. *in l. sancimus* vbi Salic. *num.* 6. *C. de nupt.* Rot. Roman *in nouij tit. de consuetud. decis. prima in vltima addit. num.* 10. Abb. *cons.* 92. illud indubitati *nu.* 3. *libr.* 2. Alex. *cons.* 55. *viso tit. num.* 1. Rustic. *ad l. cum auus, libr.* 3. *cap.* 9. *num.* 7. Tiraquel. *in l. si vnquam* verbo, *susceperit, liberos, num.* 93. *C. de reuocand. donat.* Cefal. *cons.* 245. *num.* 31. Matteacius *de via & ratione Iuris lib.* 2. *cap.* 23. Fontanell. *claus.* 5. *glos. prima part. prima num.* 11. eod. modo debet valere donatio pro legitima sicut ea quæ fit prò dote; secundum hoc probatur per text. *in l. qui liberos* 19. *D. de rit. nuptiar. l. Põponius philadelfus* 36. D. *famil. ercisc.*

Quartò probatur autoritate Baldi dicentis posse patrem as-

5 signare filio suam † partem dũ viuit, *in l. cum oportet* §. *non autem C. de bon. quæ liber.* Mangil.

post

post alios *quæst.* 14. *nume.* 42. alios citat Molin. *de rit. nupt. libr.* 3. *& cap.* 88. *per totum* vltrà adductos suprà numero primo,

Cęterùm incontrariam sententiam † abierunt Aretin. *in l. placet D. de acquir. hæred. & cõs.* 17. *num.* 4. Menoch. *præsumpt.* 29. *num.* 109. *libr.* 3. Fachin. *controuers. Iur. lib.* 3, *capit.* 79. Roder. Suar. *in l. quoniàm in prioribus. in euidentialibus num.* 4. *C. de inoff. testamen.* Et esse communem opinionem dicit Grass. §. *legitima quæst.* 12. *num.* 5. vers. *Infertur* Item Ant. Faber. *de error. pragmat. decad.* 41. *error.* 7. *num.* 11, *cum seqq.* annuit Peregrin. *de fideicom. artic.* 36. *num.* 134. versiculo, *amplia tur* & versiculo *An autèm*, & Merlin. *lib.* 5. *tit.* 3. *quæst. prima num.* 10. *fol.* 519. vbi suppositiuè loquitur tamquam de re clara Vasq; *de success. creat. parte prima* §. 30. *num.* 61. cum alijs per Ceuall. *commun. contracõm. quæst.* 265. dicens esse magis cõmunem, & veriorem Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 2. *nu.* 16.

6

Primò mouentur ex autoritate Baldi *in l.* 2. *num.* 5. *in fine C. de inoffic. testament.* dicentis, quod licèt pater teneatur alere

7 filium, † non tamèn potest donare prò alimentis; quod dictũ exornat, atque auctoribus cumulat Cordubensis *in l. si quis à liberis in principio num.* 12. *C. tract.* 1. *discur.* 2. *part.* 12. *de liberis agnosc.* & confirmat Surd. *dicto tit.* 9. *quæstione* 2. *fol.* 340. *& sequent.*

Ad quod responderi potest, argumentum hoc ab autoritate Baldi non stringere, cum è contrà multi teneãt, etiàm prò alimentis valere donationem, quos refert Surdus ibi, qui potiùs cum ista videtur residere, & nouissimè Pater filliucius *de contract. tract.* 34. *cap.* 5. *de alijs speciebus donationum nu.* 108. *in fine fol.* 315. Itèm debitum alimentorum nascitur dietim, & futura alimenta non dicuntur debita, neque sunt alimenta, Intãtũ vt in nihilo priuilegiẽtur

Secundo adducitur textus *in l. cum de bonis.* 11. *C. de donat.* vbi Imperator decernit nullá

8 donationem factam † per patrem filio de portione bonorũ suorum.

Respònderi potest, quod Imperator ibi de hoc non disputat, an datum pro legitima valeat; sed tantùm si intèr patrem, & filium donatio consistat, & ideò Imperator dicit illam quæstionem certi, atquè indubij iuris esse, Itèm tantùm abest, tractasse ibi de legitimę assignatione in quantum loquitur de parte retenta, & parte donata, proptèr quæ verba insinuare videtur medietatem de disse, ad quam nunquàm poterat ascendere legitima; partis enim appellatione venit medietas

tas vbi de altera parte disponitur *ad l. nomen filiarum* 164. §. *portionis D. de verbor. significat* Bart. *in l.* 2. *num. primo C. quando & quib. quarta pars debeatur libr.* x. vbi lata additio.

Tertio argumentantur hoc modo, Regula est donationem inter patrem, & filium non valere proptèr impedimentum patriæ potestatis. l. donationes quas parentes dicta *l. cum de bonis* cum alijs per me *in secundo discursu part. prima* adductis sed hæc exceptio non adest in Iure, vt valeat in hoc casu; ergò regulæ standum est.

Respondere, modò de hoc agi, an videlicet hæc limitatio sit vera, pro qua Textus, & rationes prędictæ à Doctoribus inducuntur, vnde hoc argumẽtum non valet; quia supponit indubitatum illud, de quo disceptatur.

Ex his vides, quàm controuersa sit hæc opinio, & licèt nefas videatur ab hac secunda recedere ob numerum Doctorũ, qui ei adhæserunt, attamẽ existimo primam in puncto Iuris veriorem, & si secundam in iudicando sequendam existimes proptèr auctoritatem, & numerum tenentium eam.

Cum prima recordor respõdisse prò Gerardo de Honofrio contrà eius fratrem Vincentiũ, mouebar vltrà prædicta fundamentá, ex eo quod firmum est in iure legitimam filijs ex iure

9 quodam modo naturæ † deberi *l. scimus* 36. §. *illud C. de inoff. testam. ibi nè per huiusmodi tramitem filius defraudetur debito naturali*, quæ verba diligentissimè obseruãda esse, ait Goffred. ibi, & Bero: *in cap. Rainutius n.* 177. *de testam.* Peregr. qui alios cumulat *de fideicom. art.* 36. *in principio* Merlin. *in prima quæst. libri primi tituli itidem primi ante num.* 7. Ant. Fab. in juris prudentia Papinia. *tom.* 1. *titul.* 2. *princip.* 2. *fol.* 34. *& error.* 5. *de cad.* 74. Petr. Greg. Tholosan. *in sintagmat. Iuris libr.* 44. *cap.* 5. *num:* 10. Robles *de repræsentat. lib.* 3. *cap.* 5. 20. Marta *de success. part. prima quæst.* 25. *art.* 5. *fol.* 576. Toming. *cons.* 34. *num.* 58. *vol.* 1. Borell. *cons.* 49. *num.* 48. Cost. *de remed. subsid. prælud.* 9. *num.* 19. Barz. *decis.* 97. *num.* 17. Ludouic. *decis.* 28 *in lucens.* Modest Pistor. *cons.* 2. *num.* 9. *libr,* 2. Giurb. ad consuetud. *Mess. cap.* 5. *glos.* 7. *nu. primo* ex textu ipsius statuti.

Debitum verò naturale ità consistit inter patrem & filiũ, vt solutione secuta, inducatur vera, & irreuocabilis satisfactio, per ea quæ probauimus in particula proxima præcedenti in materia remunerationis, & licèt hoc nõ dicatur maturum; ità vt possit in esse produci, nisi patris familias † morte secuta; ad text. *in l. cum quæritur.* 6. *C. de*

de inoffic. testam. l. prima §. si impuberi D. de collat. bonor. l. prima §. interdum D. de vulgar. l. vltima vbi Bart. & Bald. *D. de liber agnoscend.* cũ mille per Ancharan. Iunior. *quæst.* 51. *num.* 5. *libr. primo* Becc. *cons.* 74. *num.* 5. Menoch. *cons.* 77. *numero* 6. Graff. §. *legitima quæst.* 2. *num. primo* Petra *de fideicom. quæst.* 15. *num.* 18. Osasch. *decis.* 172. *n.* 15. Ioseph. Ludouic. *decis.* 11. Grarian. *discept.* 247. *num.* 52. ex textu *in l. papinianus* 8. §. *quarta.* D. *de inoffic. testament.* sequitur Ioan. Francisc. del Castillo *decis.* 189. *num.* 33. attamen hoc
11 est ad effectum actionis † producendæ contra patrem, vt nõ possit eo viuente aliquid peti sub dicto prætestu; quod nos fatemur. ad effectum verò excipiendi, vt videlicet possit validè filius retinere bona, quæ fortè ei viuens pater assignasset pro legitima, qui est effectus naturalis obligationis, secus est nàm dicitur vera solutio & non donatio, quod nemo, quem viderim, aduertit.

Hinc dicũt Doctores, quod
12 pater † potest cogere filium, vt eo viuente legitimam accipiat. Bald. *in l. in successione numero* 2. vers. *quæro quid de legitima* C. *de reuocand. his quæ in fraud. Cred.* Roder Suarez. *in l. quoniam in prioribus limit.* 4. *n.* 3. vers. *nec obstat* Craff. *in* §. *legitima quæst.* 12. *num.* 8. Merlin. *de legit lib. tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 14. 5. *tit.* 3. *quæst. prima num.* 12. & fuit in Sacro Consilio Neapolitano discussum & decisum in *decis.* 133. penes Vinc. de Franch. vbi expenditur dicta doctrina Baldi, in casu vbi filius petat alimenta eo quod nolit cum patre morarè; tunc enim ait ipse & bene, Pater potest se eximere ab hac obligatione alendi extra domum; soluendo legitimam.

Nec refragatur, quod si spõte fiat; sit saltem donatio respectu anticipationis tẽporis, quasi tardius soluere sit minus soluere, & è contra, & quod hæc comoditas sit pretio æstimabilis, quia responsio est manifesta ex prædictis, dum supponimus, quod pater se exonerat ab obligatione alendi, quæ sẽper ad fructus legitimæ correspondet, secundo respondetur quod soluere ante diem donatio nõ est *l. sed si vir.* 32. §. *quod vir.* D. *de donat. inter vir. & vxor*, item in omni casu non sustineretur in illo pluris quod importaret hæc commoditas.

Modò non repugnat vinculum patriæ potestatis, quæ impedimento est ne inter patrem & filium obligatio consistat, quod esse fortius argumentum firmauit Menoch. *dicta præsum. pt.* 29. *num.* 3; quia respondetur quod lex ciuilis non potest
13 remouere † vinculum naturale, saltem quo ad retentionem, vt

vt in terminis legitimæ arguit Marta *dicta quæst.* 25. *art.* 5. *nu.* 7. *par. prima summ. e success. legal.* *fol.* 576.

Hanc secundam tenerem omnimode, in eo casu vbi filius recepta legitima fecisset pactum de aliud non petendo, & sic vbi se tollat de medio, ete-
14 nim tunc † pater haberetur ac si esset mortuus, & diceretur voluisse præuenire solutionem legitimæ, vt annuit Franch. *dicta decis.* 133. *num.* 5. Menoch. *cons.* 6. *num.* 21. Bellon. *cons.* 25. *num.* 16. Sola *ad constit. Sabaud. gloss.* 2. *num.* 12. Fontanell. *claus.* 9. *gloss. vnica par. prima nu.* 28. *tom.* 2. Riminald. Iun. *cons.* 317. ideoque bene valebit, itàvt nec
15 iterum † teneretur eam assignare, si filius illam perdat, iuxta doctrinam Bartoli *in l. si cum dotem* §. *si post solutum* in fine *num.* 5. *D. solut. matrim.* concordat Bald. *in Aut. scimus* §. *primo C. de inoffic. testam.* Ripa *in dicto* §. *si post solutum num.* 15. Iason. *in Aut. quod locum numero* 7. *vers. sic videmus C. de collat.* & *in l. scimus n.* 6. *C. de inoffic. testam.* Socc. sen. *cons.* 75. *numero* 7. *libr.* 1. Menoch. *de arbitr. cas.* 182. *num.* 56. Gabr. *cons.* 3. *n.* 19. *libr.* 2. Osasq; *decis.* 124. *nu.* 16. Peregr. *de fideic. art.* 36. *num.* 143. Merlin latè *de legitima libr.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 30. *nu.* 5. adde in puncto Nom. *cons.* 95. *num.* 10. Honded. *cons.* 74. *num.* 37. & 54. *vol.* 2. Guazin. *de confiscat. bonor. conclus.* 13. *limit.* 19. *num.* 48. Giurb. *ad consuetud. Messan. cap.* 5. *gloss.* 7. *num.* 8. *fol.* 423. & si contra hos sentiat Anton Faber. *in secunda parte de error: decad.* 41. *error.* 7. *num.* 11. vbi allegat prose Bald. *in Aut. si captiui C. de Episc. & Cleric.* firmans quod etiam citra fraudem, teneretur pater in morte aliam legitimæ quantitatem filio relinquere.

Sed an valor bonorum patris tempore assignationis legitimæ attendi debeat, an tẽpore mortis; ita vt crescat legitima illis auctis: vel è contra decretis minuatur; non leuis est controuersia; etenim non au-
16 geri, † aucto valore bonorũ, & attẽdi tempus assignationis, tenuerunt Roman. *in l. stipulatio hoc modo concepta D. de verb. obligat.* Butr. & Natta. *in capit. quamuis pactum* Boer. *decis.* 29. & quam plures per Grass. §. *legitima quæst.* 13. *à principio vsque* vers. *aut filius* & quam plures allati per nos *infra num.* 63. *cum seq.*

Alij vero quos refert Cucchus *in rubr. Auth. nouissima C. de inoffic. testam. num.* 4. Berengar. *in l. quartam num.* 124. *in prefat. secunda parte* & plures, quos sequitur Idem Crass. *ibi in principio*, Thesaur. & Merlin. cum alijs infra statim allegandis tenent incontrarium, Imo supple-

ſupplementum competere ſuper bonis auctis, qui loquuntur vbi nullum adeſt iuramentũ, nam vbi adſit illud ſeruandum eſt, niſi forte læſio proponatur: Craſſ. *ibi* verſ. *aut filius* Dec. *in pactum quod dotali num.* 16. ibi Odofred. & Curt. *n.* 43. Americ. *de patria poteſt: effect.* 16. *nume.* 51. Theſaur. *quæſt.* 93. *libr.* 2. in forenſ. Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 3. *quæſt.* 4. *n.* 3. *&* 6. *fol.* 435. mille per Giurb. *ad conſuetud. meſſan. capitulo* 3. *gloſſ.* 14. *num.* 3. *cum multis ſequentibus* poſt alios Molin. *de ritu nupt. libr.* 3. *cap.* 88. *n.* 9. verſ. *contrariũ*, nouiſsimè Rouit. *conſ.* 36. *n.* 12. *t.* 2.

Ceſſante verò Iuramento, vbi adſit pactum de non petendo, vel ſit aſsignata legitima ad complementum ipſius, nulla ſpe remanente tempore mortis, ijdem met contrarij tenent dari actionem ad ſupplementum, etiam ſuper facultatibus auctis, ſi attento tẽpore aſsignationis, legitima nõ
17 fuerit aſsignata † integra, ille enim defectus facit vt non inducatur ſatisfactio, & quod ideo filius non teneatur ſtare aſsignationi, vt poſt Vaſqu; *de ſucceſſ. progreſſ.* §. 20. *num.* 291. tenet Craſſ. *ibi in fine* Theſaur. *dicta q.* 93. *n.* 4. *&* 5. Merlin. *d. loco lib.* 2. *t.* 3. *q.* 4. *n.* 10. *fol.* 435. Trentacinq. *var. reſolut. libr. primo titulo de legitima reſolutione* 2. *numero* 7. verſic. *contra hanc tract.* 1. *diſcur.* 2. *part.* 14.

& verſ. *huic textui* ex noſtris Regenſ. Corſett. ad patrẽ *conſ.* 16. *n.* 16. *&* 17. cui addendi sũt milan. *deciſ.* 11. *n.* 66. *libr. primo* Bombin. *conſ.* 55. *n.* 10. Rota Romana per Pacific. *deciſ.* 160. *n.* 2. *poſt tract. de ſaluian. interdicto* Ruin. *cõſ.* 56. *n.* 7. *lib.* 3. Gabr. *cõſ.* 11. *n.* 32. *lib. p.* Menoch. *de arbitrar. caſu* 149. *nu.* 18. Mangil. *de imput. q.* 54. *n.* 43. Petra *de fideic. q.* 15. *n.* 129. Cancer. *var. reſolut. tom. primo c.* 3. *de legitima numero* 15. *cum ſeq.* Caſtill. *de vſufruct. cap.* 64. *num.* 13. iterum Merlin. *lib.* 5. *t.* 3. *q.* 7. *n.* 40. *fol.* 537. Franc. Molin. *de ritu nupt. libr.* 3. *quæſt.* 72. *numero* 13. melior quam omnes Anton Faber. *de error. pragmat. decad.* 13. *error.* 4. *n.* 13. 14. *&* 15. in hæc verba, (ſimilitèr dicendum erit poſſe fieri, vt viuus pater filio prouideat, ne vlla patre defuncto ſuperſit petitio legitimæ, nimirũ ſi ea bonorum quantitas quæ filio data eſt pro legitima, aut ea lege vt in legitimã quãdoque imputetur reſpondeat ei quantitati, quæ filiò, ſi tum pater decederet, pro legitima deberetur: alioqui non benè prouidiſſe dici poſſet, qui minus filio, quam lex dediſſet. at neque hoc ſufficere poterit, vt à legitima ſuo tempore petenda filius excludatur ſed illud præterea exigendum erit, vt quantitas quæ filio data fuerit pro legitima, ei quãtitati reſpõdeat, quæ mortis

mortis tempore in bonis patris debeatur, aliter enim eueniret vt minus plena esset patris prouisio; & consequenter vt fieret iniuria legibus, ex quibus legitima debetur, si minore portione, quæ à patre data esset, contentus esse filius cogeretur, at qui quæstio quam tractamus, ad eum casum pertinet, quo minus datum sit filiæ à patre, pro legitima, quam ei ex legibus deberetur, si non renunciasset.

Non potest igitur fieri, vt quandiu, vel vnus quadrans ei quantitati deest, quæ filiæ ex legibus citra renunciationem mortis tempore deberetur, legibus satis factum, & naturale hoc debitum anticipata solutione extinctum videatur. hæc ille.

Et hæc est verior, & communior opinio, licet nõ desint, qui teneant deberi supplementum respectu augmenti, inspecto tẽpore mortis, etiam in casu vbi legitima fuerit integrè assignata respectu bonorum, quæ pater habebat assignationis tempore; quos citra renunciationẽ locutos existimo horũ aliquos refert Crass. *d.q.* 15. Peregr. *art.* 36. *n.* 17. *de fideic.* Petra *eod. tract. q.* 15. *n.* 129. Pancir. *cons.* 88. *nu.* 28. Cephal. *cons.* 165. *n.* 20. Bertaz. *cons.* 25. *n.* 121. *in ciuil.* Surd. *cons.* 488. *n.* 27. Anna *cons.* 26. *n.* 18. *alijq;* relati per D. Regentẽ Corset. loco citato; concordant Ant. Faber *in d. erro.* 4. *n.* 22. Molin. *de rit. nup. lib.* 3. *c.* 88. *n.* 2.

Sed an idem sit in dote, non minus intricata est quæstio, etenim idem ius esse, quod videlicet debeatur augmentum, † si

18 concedenter dotata fuerit, in casu vbi dos venisset commensuranda legitimæ, voluere quã plures, Gramma. *d. deci.* 57. *n.* 43 vers. *nec mirabiliter*, & *decis.* 101 *nu.* 6. & 23. Cannet. *in extrau. si aliquem* vers. *cum præfati folio.* 316. Camill. la Ratha *cons.* 26. *n.* 56. qui loquuntur in terminis dotis de paraggio; & generaliter in terminis dotis quam plures relati per Gratian. *decis.* 27. *n.* 13. & *seq.* & *discept.* 148. *n.* 10 & 12. Bombin. *cons.* 55. *nu.* 12. & 13. & 74. Mantic. *de tacit.* & *ambig. lib.* 12. *titul.* 23. Pasqualis *de patr. potest. parte* 2. *cap.* 4. *n.* 24 alijque per Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit. primo q.* 12. *n.* 28. Giurb. *ad consuetud. messan. cap.* 3 *glo.* 14. *n.* 14. qui alios adducit.

Qui indistincte sequendi non sunt, verum enim verò vbi filia decenter dotata fuerit, tamsi adsit statutum dotatam excludens, quã non, agere non poterit ad supplementum Decia. *respons.* 6. *nu.* 78. *lib. p.* Pancirol. *consil.* 88. *numer.* 26. Laderch. *consil.* 35. *à numer.* 5. *vsque* 9. Peregr. *consil.* 22. *numer.* 12. *lib.* 5.

& de fideicomm. articul. 42. num.
40. Petr. *in consimili tractatu*
quest. 15. numer. 131. Mantica
de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit.
24. num. 8. Honded. *consil.* 16. *n.*
34. *lib. p.* Mangil. *de imput. quest.*
54. *num.* 42. Surd. *cons.* 488. *nu.*
36. Gaspar. *Thesaur. d. quest.* 93.
num. 8. Pacific. *dicta decis.* 160.
num. 2. Ant. Faber *in Cod. tit. de*
inoffic. testament. definit. 23. Fon-
tanell. *de pact. nupt. clau.* 5. *gloss.* 8.
à num. 8. *vsque* 16. Fusar. *quest.*
531. *num.* 17. *& seq. de fideicom.*
Ioseph Ramon. *consil. primo nu.*
13. Merlin. *de legitima lib.* 3. *titul.*
p. quest. 12. *numer.* 26. *vers. tertio*
non est, fol. 282. ex nostris Re-
gens. Corsettus ad patrem *dicto*
cons. 16. *n.* 19. vbi mille cumulat
Marius Giurba *ad consuet. d. cap.*
3. *gloss.* 14. *p. p. n.* 15. Ioan Francis.
del Castillo *decis.* 189. *nu.* 6. *&*
decis. 203. *nu.* 8. vers. *quod tamen*
Muta *ad consuetud. Panorm. cap.*
47. *n.* 175. & *seq.* Dō *Anton.* A-
mat. *resolut.* 23. *num.* 7. qui secus
affirmant vbi congrue dotata
non fuerit, late post hæc visus
Rouit. *cons.* 36. *tom.* 2. *per tot.* pũ-
ctus ergo stat in videndo, quã-
do dicatur decenter, & con-
gruè dotata, in qua quæstio-
ne multi ex nostris insuda-
runt, & tandem rem ita in-
uolutam, vti eam inuenere,
reliquerunt, licet totis vi-
ribus eam fuerint aggressi, mul
ti sicco pede pertransierunt,
tract. 1. *disc.* 4. *p.* 14.

non mirum lector optime si re-
misse nos habuerimus.

Sequendo ideo distinctio-
nem illam quam sempèr de
iure respondendo amplexus
fui, maximè pro Don Petro
Migliazzo ex Marchionibus
Montis Maioris contra Vin-
centium Pilo Comitem Capa-
cis, & pro *Marchione* Flore-
ste contra quosdam de Orio-
les, de quibus apparent mea
responsa, duos constituto ca-
sus.

Primus vbi dos succedat
loco legitimæ, secundus vbi
legitimæ naturam non sortia-
tur; Primo casu indistincte te-
nendum puto, dotem con-
19 gruam † illam dici, quæ le-
gitimæ quantitate inspecta mi-
nor illa non sit; ad opus ne peti
possit supplementum per pa-
tris obitum; hanc opinionem
in terminis statuti mandantis
fœminam dotari, cum priua-
tione succedendi fauore ma-
sculorum; post multos firma-
uit Borell. *consil.* 22. *numero sep-*
timo Menocchius *consilio octa-*
uo numer. 13. Medices *consil.* 25.
numer. 10. Cannet. *in extraua-*
gant. si aliquem versicul. *sed si*
contra folio 314. Petr. *de fidei-*
commiss. quest. 15. *num.* 129.

Nec obstant Decian. *respons.*
6. *lib. p.* Peregr. *cons.* 86. *lib. p.* Hō-
dedeus *cons.* 10. *lib. prim.* quia ip-
si, & alij si qui sunt, si bene
ad-

aduertantur, loquuntur vbi ſta-
tutum mãdabat tantummodo
filias dotari, non verò vbi vltra
progrediebatur, excludendo
eas propter maſculos; vt expli-
cat Dec. *conſil.* 275. & Marta
voto 59. *nu.* 8. etenim vbi ſta-
tutum loquatur excludendo ra
tione excluſionis debent pingu
ius dotari, ita vt patris arbitrio
ſtandum nec ſit, Giurba poſt
multos *cap.* 3. *gloſſ.* 7. *nu.* 20. qui
multa argumenta adducit ad
congruitatem cognoſcendam;
cui ſuper hoc addo Fuſar. *queſt.*
531. *nu.* 163. & quod incõgrua
ſit dos, quæ ad ratam legitimæ
non aſcendit, mille citat idem
Giurba *d. loco à n.* 37. Anton. Fa
ber. *d. tit. de inoffic. teſtam. definit.*
23. verſ. *vt ſi ab initio.* Carpa.
ad ſtatut. Mediolan. cap. 278. *nu.*
214. *p. p.* Menoch. *conſ.* 8. *nu.* 9.
la Ratha *conſ.* 26. *nu.* 23. Farinac.
tomo vnico deciſ. 31. Fontanell.
d. cla. 5. *gl.* 8. *p. p. n.* 5. Molin. *de ri
tu nup. lib.* 3. *queſt.* 96. *n.* 5. Ioſeph
Ramon. *conſ. p. n.* 21.

Quarè ſi minus legitima aſ-
ſignatum ſit, poterit ſupple-
20 mentum † peti, inſpectis facul
tatibus auctis tempore mortis,
quia dicitur minus congruè do
tata Crot. *in l. ſtipulatio hoc modo
concepta numer.* 25. *verſicul. ex
hac limitatione D. de verborum
obligation.* Cephal. *conſil.* 501.
numer. 15. 16. & 60. Mantic.
de tacit. dicto lib. 12. *titul.* 24.
numer. 8. verſicul. *aut vero*, &
numer. 14. Fontanell. *dicto loco
numer.* 14. Crauet. *conſil.* 236.
num. 4. Bombin. *in conſil.* 55. *n.*
8. Amatus *reſolut.* 23. *num.* 7. do-
ctè, & erudite Lel. Caput in
Conſuetudin. ſi moriatur parte 2.
§. 12. *numer.* 3. *per tot. fol.* 272.
dotata enim non dicitur, quæ
dotem congruam non habuit,
& ſubſequenter neque exclu-
ſa Cannet. *ad extrauagant. ſi
aliquem fol.* 317. *numer.* 3. Petrus
de Gregor. *de conceſſion. feud. p.*
4. *quæſtion.* 5. *n.* 33. Cum. *in repe-
tition. d. extrauagant. ſi aliquem*
verbo *matitata nu.* 163. & *ſeq.*
qui ex hoc inferunt, quod
primogenita non excluditur
per ſecundo; niſi ſi, & quate-
nus reperiatur decenter dotata,
ante eos Corn. *conſil.* 100. *lib.* 3.
colum. 2. certum verò eſt, quod
vbi dos debetur filiæ à ſtatuto,
21 † excluſæ fauore maſculorum,
tunc ſuccedat loco legitimæ
poſt Cin. Bartol. & Caſtr. in
l. titio centum §. *titio genero D. de
condition. & demonſtration.* Ce-
phal. *conſil.* 145. in hac conſul-
tatione *numer.* 22. *lib. p.* Merlin.
de legitima lib. 3. *titul. primo quæ-
ſtion.* 6. *numer.* 25. *folio* 253. Seſſe
deciſion. 26. Vaſq. *in Autentica
nouiſſima numer.* 239. & deci-
ſum in Rota Romana *in vna
albanenſi legitimæ refert.* Ma-
reſcot. *lib. p. c.* 28. *n.* 4. *var. reſolut.*
& in alia *Callienſi dotis* 15.

& de fideicomm, articul, 42. num. 40. Petr. in consimili tractatu quaest. 15. numer. 131. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 24. num. 8. Honded. consil. 16. n. 34. lib. p. Mangil. de imput. quaest. 54. num. 42. Surd. cons. 488. nu. 36. Galpar. Thesaur. d. quaest. 93. num. 8. Pacific. dicta decis. 160. num. 2. Ant. Faber in Cod. tit. de inoffic. testament. definit. 23. Fontanell. de pact. nupt. clau. 5. gloss. 8. à num. 8. vsque 16. Fusar. quaest. 531. num. 17. & seq. de fideicom. Ioseph Ramon. consil. primo nu. 13. Merlin. de legitima lib. 3. titul. p. quaest. 12. numer. 26. vers. tertio non est, fol. 282. ex nostris Regens. Corsettus ad patrem dicto cons. 16. n. 19. vbi mille cumulat Marius Giurba ad consuet. d. cap. 3. gloss. 14. p. p. n. 15. Ioan Francisc. del Castillo decis. 189. nu. 6. & decis. 203. nu. 8. vers. quod tamen Muta ad consuetud. Panorm. cap. 47. n. 175. & seq. Dō Anton. Amato resolut. 23. num. 7. qui secus affirmant vbi congrue dotata non fuerit; late post haec visus Rouit. cons. 36. tom. 2. par. eo. pūctus ergo stat in videndo, quādo dicatur decenter, & congruè dotata, in qua quaestione multi ex nostris insudarunt, & tandem rem ita inuolutam, vti eam inuenere, reliquerunt, licet totis viribus eam fuerint aggressi, nulli sicco pede pertransierunt, tract. 1. disc. 2. p. 14.

non mirum lector optime si remisse nos habuerimus.

Sequendo ideo distinctionem illam quam semper de iure respondendo amplexus fui, maximè pro Don Petro Migliazzo ex Marchionibus Montis Maioris contra Vincentium Pilo Comitem Capacis, & pro Marchione Floreste contra quosdam de Orioles, de quibus apparent mea responsa, duos constituto casus.

Primus vbi dos succedat loco legitimae, secundus vbi legitimae naturam non sortiatur; Primo casu indistinctè tenendum puto, dotem congruam illam dici, quae legitimae quantitate inspecta minor illa non sit; ad opus ne peti possit supplementum per patris obitum, hanc opinionem in terminis statuti mandantis foeminam dotari, cum priuatione succedendi fauore masculorum; post multos firmauit Borell. consil. 22. numero septimo Menocchius consilio octauo numer. 13. Medices consil. 25. numer. 10. Cannet. in extrauagant. si aliquem versicul. sed si contra folio 314. Petr. de fideicommiss. quaest. 15. num. 129.

19

Nec obstant Decian. respons. 6. lib. p. Peregr. cons. 86. lib. p. Hōdedeus cons. 10. lib. prim. quia ipsi, & alij si qui sunt, si bene

ad-

aduertantur, loquuntur vbi statutum mãdabat tantummodo filias dotari, non verò vbi vltra progrediebatur, excludendo eas propter masculos; vt explicat Dec. *consil.* 275. & Marta *voto* 59. *nu.* 8. etenim vbi statutum loquatur excludendo ratione exclusionis debent pinguius dotari, ita vt patris arbitrio standum nec sit, Giurba post multos *cap. 3. gloss. 7. nu.* 20. qui multa argumenta adducit ad congruitatem cognoscendam; cui super hoc addo Fusar. *quæst.* 531. *nu.* 163. & quod incõgrua sit dos, quæ ad ratam legitimæ non ascendit, mille citat idem Giurba *d. loco à n.* 37. Anton. Faber. *d. tit. de inoffic. testam. definit.* 23. *versi. vt si ab initio.* Carpa. *ad statut. Mediolan. cap.* 278. *nu.* 214. *p. p.* Menoch. *conf.* 8. *nu.* 9. la Ratha *conf.* 26. *nu.* 23. Farinac. *tomo vnico decis.* 31. Fontanell. *d. cla.* 5. *gl.* 8. *p. p. n.* 5. Molin. *de ritu nup. lib.* 3. *quæst.* 96. *n.* 5. Ioseph Ramon. *cons. p. n.* 21.

Quarè si minus legitima assignatum sit, poterit supple-
20 mentum † peti, inspectis facultatibus auctis tempore mortis, quia dicitur minus congruè dotata Crot. *in l. stipulatio hoc modo concepta numer.* 25. *versicul. ex hac limitatione D. de verborum obligation.* Cephal. *consil.* 501. *numer.* 15. 16. & 60. Mantic. *de tacit. dicto lib.* 12. *titul.* 24. *numer.* 8. *versicul. aut vero,* & *numer.* 14. Fontanell. *dicto loco numer.* 14. Crauet. *consil.* 236. *num.* 4. Bombin. *in consil.* 55. *n.* 8. Amatus *resolut.* 23. *num.* 7. doctè, & eruditè Lel. Caput in *Consuetudin. si moriatur parte* 2. §. 12. *numer.* 3. *per tot. fol.* 272. dotata enim non dicitur, quæ dotem congruam non habuit, & subsequenter neque exclusa Cannet. *ad extrauagant. si aliquem fol.* 317. *numer.* 3. Petrus de Gregor. *de concession. feud. p.* 4. *quæstion.* 5. *n.* 33. Cum. *in repetition. d. extrauagant. si aliquem verbo maritata nu.* 163. & *seq.* qui ex hoc inferunt, quod primogenita non excluditur per secundo; nisi si, & quatenus reperiatur decenter dotata, ante eos Corn. *consil.* 100. *lib.* 3. *colum.* 2. certum verò est, quod vbi dos debetur filiæ à statuto,
21 † exclusæ fauore masculorum, tunc succedat loco legitimæ post Cin. Bartol. & Castr. in *l. titio centum* §. *titio genero D. de condition. & demonstration.* Cephal. *consil.* 145. in hac consultatione *numer.* 22. *lib. p.* Merlin. *de legitima lib.* 3. *titul. primo quæstion.* 6. *numer.* 25. *folio* 253. Sesse *decision.* 26. Vasq. *in Autentica nouissima numer.* 239. & decisum in Rota Romana *in vna albanensi legitimæ refert.* Marescot. *lib. p. c.* 28. *n.* 4. *var. resolut.* & in alia *Calliensi dotis* 15.

Octobris 159. *& 24. Maij* 1599 coram D. Orano, & in nouiss. *decis*. 540. *p. p.* & apud Seraphi. *decision*. 959. *num*. 5. *& in perusina dotis* 21. *Maij* 1602. coram Illustrissimo *Mellino*, *& in alia firmana legitima* 30. *Octobris* 1617. coram Reuerendissimo D. Vbald. Zuccardus *consil*. 77. Becc. *cons*. 112. *num*. 9. Decian. *respons*. 46. *num*. 20. 30. *&* 40. *lib*. 3. Surd. *de aliment. tit*. 3. *quaest. prima nu*. 39. Mastrill. ad Petr. de Gregor. *de dote de parag. qu*. 2. *lit. A. Mart. de legali success. p*. 4. *quaest*. 18. *art*. 8. *nu*. 70. *tom*. 2. ex quo fit vt minus legitima assignari non possit, sicuti nec minus bonus vir arbitraretur, Cephalus *cons*. 502. *num*. 9. *cum seq*. Surd. *d. tit*. 3. *quaest. p. nu*. 60. *&* 75. *& cons*. 393. *n*. 34. Bombin. *d. cons*. 55. *nu*. 56. Mangil. *de imputat. quaest*. 54. *num*. 21. Intriglial. *de feud. cent*. 2. *art*. 72. *num*. 28. *Muta ad c*. 98. *nu*. 33. *Regis Friderici* Mastril. *decis*. 242. *nu*. 24. *& per tot*. vbi fuit recessum ab arbitrio ex hoc capite.

Quare pater dicitur male se
22 habere, † si filiae minus legitima assignet, imo dolo versari, vbi illa sit exclusa ex dotatione, vt tenet Anton. Faber. *dicta definitio*. 23. *n*. 21. *vers. sin minus* Camill. de Medic. *consil*. 25. *nu*. 4. Peregrinus *consil*. 86. *lib. primo* Gramat. *decis*. 101. *num*. 3. 32. *&* 50. Menoch. *dicto consil*. 8. *nu*. *tract*. 1. *disc*. 2. *p*. 14. 11. Gratianus *decision*. 27. *num*. 5. Giurb. *ad consuetudin. c*. 3. *gloss*. 7. *parte prima numer*. 54. *ad finem*.

Haec applicantur ad taxa-
23 tionem dotis † de paraggio, quae per Constit. Regni In aliquibus datur foeminis ratione exclusionis, vt ita demum excludantur, si dotentur, succedit enim hoc casu dos ista loco legitimae, & ea minus esse non debet, vt in terminis tenuit Isernias *in dicta constit. in aliquibus fol*. 257. *col. p. in fine*, *& in principio* 2. *col*. Afflict. *decis*. 160. vbi additio Gramat. *decis*. 101. *nu*. 43 Franch. *decis*. 61. *num*. 5. Lanar. *consil*. 70. *nu*. 4. Aponte *consil*. 74 *num*. 5. Anna *allegat*. 70. *num*. 13. eius filius *cons*. 6. *nu*. 10. *& consil*. 73. *num*. 8. Athoro *in compendio verbo paragium conclusion*. 3. idem Petr. Gregor. *de concession. feud. p*. 4. *quaest*. 5. *nu*. 32. Intrigl. *de feud. centur*. 2. *art*. 72. *nu*. 7. *& cent. p. quaest*. 51. *nu*. 206. Cumia *in extrauag. si aliquem* verbo *maritata numer*. 122. vers. *sed licet*, Goffred. *cons*. 26. *num*. 15. Lel. Caput. *ad consuet. si moriatur p*. 2. §. 12. *numer*. 3. *folio*. 172. Giurba *ad consuetudin. dicto capitul. tertio Glossa* 7. *parte prima numer*. 25. *& numer*. 41. *versicul. nec erit minor legitima*, Bombin. *dicto consil*. 55. *numer*. 58. Petr. Enriquez *consil. decimoquinto numer*. 3. Camill. de Medic. *cons*. 25. *n*. 9

la

la Ratha *conf.26.nu.23.& 29. conf.69.nu.* 17. ideo † si minus fuerit assignatum, datur actio ad supplementum Petr. Grego. *de dote de parag. quest. 2. num. 5.* Lel. Caput. *ad dictã consuetud. si moriatur p. 2. §. 12. nu.* 3. vers. *in casu nostro.*

Quod vero succedat loco legitimæ tenuit Andreas de Isernia, *in dicta constit. in aliquibus* Loffred. *cons. 26. nu.* 15. Petr. *de* Gregor. *questio.* 34. vers. *secundo verò d. tractatu* Intrigl. *de feud. cent. p. quæst.* 51. *n.* 206. Fab. Anna *cons.* 120. *lib.* 2. Deponte *cons.* 65. Mastril. *decis.* 251. *nu.* 13. *& decis.* 248. *nu.* 50. *&* 51. Amat. *resolut.* 2. *num.* 17. vbi allegat Fab. Annam *cons.* 6. *nu.* 3. D. de Pôte *cons.* 50. *nu.* 4. *lib.* 2. Vincent. de Anna *allega.* 70. la Ratha, qui alios allegat *d. cons.* 69. *num.* 7. *&* 8. *cum seq.* & si contra videtur tenere Rouit. *dict. cons.* 26. *lib.* 2. nam quidquid sit ad alios effectus certum est quod respectu ne sit minor legitima, loco legitimę habetur.

Ideo sicuti pater dum moritur, non potest tollere, vel diminuere filij legitimam in fraudem legis, ita non poterit baro viuens dotandó excludere filiam à legitima ei debita, cuius loco est subrogata dos de paraggio, ex beneficio dictæ constitutionis filiæ debita, vt ait la Ratha *dicto cons.* 26. *nu.* 29.

Ex hoc fit, vt sicut diximus in dote congrua, stante statuto exclusiuo propter dotem, quod si minus fuerit legitima, inspecto tempore dotationis; ac si pater tunc fato cessisset; poterit peti supplementum; idem firmandum sit in dote hac de paragio; vt nec pater † nec feudum censeatur exoneratum, nisi in eo tantum casu, quo ad legitimæ summam dos ascendat, etiam si de exclusione à successione agatur; Camill. Medic. *consil.* 25. *numer.* 11. *cum plurib. sequent.* la Ratha *consil.* 26 *numer.* 29. *&* 56. qui hoc etiam affirmat renunciatione iurata non obstante, ante hos Decius *consil.* 275. Gramat. *decis.* 101. *numer.* 4. 14. 24. 26. *&* 30. Canneti. *in d. extrauag. si aliquem versicul. sed quantum fol.* 314. Petrus Gregorius *dicto tractat. question.* 33. *numer.* 3. Intrigliol. *de feud. dicto articul.* 72. *num.* 18. Regens Corsettus ad patrem *consil.* 16. *ad finem.* Amat. *resolution.* 23. *numer.* 7. mille refert Muta *decis.* 90. *nu.* 40. maximè Ferdinandum Bóiornum.

Quæ extenduntur, vt procedant, etiamsi ante nubilem ætatem pater † eam vellet nuptui tradere, nam si dotetur minus legitima, remanebit ei actio ad supplementum petendum mortuo patre, Petr. Gre-

gor. de dote de parag. *quæstio. 25. num. 12.* & hoc operaretur dotatio in vita patris, vt non posset conqueri durante eius vita; saluo ei iure agendi post eius mortem Giurb. *ad consuetud. Messanæ capit. 3. glossa. 7. num. 6. cum allegatis.*

Non mirum ergo si videmus quotidie à Iudicibus taxari ad ratam legitimæ, † alias
27 enim male facerent, nam & si permittatur patri dum viuit modicam etiam dotem dando, filiam viro tradere, cui postea remanet actio ad supplementum, vt sæpius repetitum est, hoc euenit, quia non potest dici patri cur ita facis, sed iudex, qui debet secundum legem iudicare; taxando debet sequi iuris dispositionem, etiam quod taxatio fiat ad patris requisitionem vt dicebam in dicto casu Don Petri Migliatij cum Pilo, vbi taxatio præcesserat per iudicē facta, quā certum est regulari debuisse ad legitimā, inspecta quantitate filiorū, & patrimonij, ideoq. non de patris iudicio erat disputandum, sed de iudicis errore, seu verius de probationum defectu circa valorē bonorum, quoties enim apparet aliter se habuisse, & dotem non rectè taxatā, toties firmandū est dotē non fuisse congruè datā, ideoq. mãsisse filiā in suo iure petendi illam integrā, nec repelli poterat per dotationē, *tract. 1. disc. 2. p. 14.*

quæ inuenitur minus habens, illa enim eam non excluserat vt diximus *supra nu. 25.* & ideo potest peti vt ex integro taxetur, ad quæ facit *decisio* Mastril. 172. secundum quæ fuit decisum nouissime, in dicta causa inter Miglacium, & Pilum sub die 7. Octobr. 1609.

Due super his possunt occurrere difficultates, prima quomodo fiat taxatio, & ad quam rationem raciocinētur fructus feudi, secunda an debeantur fructus istius supplementi, si contra tertium possessorem petantur à die mortis, an à die litis contestatæ.

Ad primum solea distingui
28 inter † feuda titulata cū vassallis, & non titulata primo casu recipitur indistinctè Autentica illa *tit. de non alienando* incipit *alicuius cum glossa* verbo *iusta* C. *de sacrosan. Eccles.* de quibus nōnulla tradidimus in *discursu secundo p. tra. par. 6. n. 150.* quod scilicet iustus rei valor iudicantur redditus rei per annos viginti, qui solent correspondere ad quinque pro centū, & ad eādemmet rationē taxatio fit, vti refert Mastrillus taxatā fuisse pro Marchione Sortini contra Ducē Terrenouæ *decis. p. n. 17.* vbi quod ita consueuit fieri per *M. C.* pluresq; alias adducit sētentias, & iterū inter easdem partes *in decis. 248. in fin. Muta decis. 90. n. 3.* qui mille concordan-

dantes adducit ad dictas Autenticas, dicitque ita decisum pluries, allegans plures ex nostratibus, maximè Octauium Corset. Regentem de Gambacursa, & Tubiolum Bensari, addo decisionem pro Comite Raccudię contra Principem Buteræ, fru-
29 ctus autem retro decursos † solet magna Curia taxare ad rationem de septem pro centenario, vt testatur Mastrill. *d. decis. p. n. 17. & decis. 248. in fine* Muta *d. decis. 90. n. 38. in fine*, Secundo casu vidimus quandoque ad eamdem ratione taxari, sicuti multa exempla refert Muta ibi, quod durum semper mihi visum fuit stante prædicta distinctione.

Diximus taxari fructus præteritos dotis de paragio à die
30 mortis † patris ad septem, sub eadem suppositione, quod tamquam portio, quæ succedit lo-
31 co legitimæ, debeatur cum † fructibus *l. papinianus* 8. §. *vnde si quis. C. de inoffic. testam.* Gloss. & Bald. *in l. in fideicommissaria in princip. D. ad trebell.* Bald. *consil.* 221. super primo puncto *lib.* 4. Alex. *cons.* 69. *numer.* 3. *vers. super secundo lib.* 5. Capra *consil.* 6. *nu.* 8. & *cons.* 88. *n.* 14. & *cons.* 153. *nu.* 10. Corneus *cons.* 265. *in fi. n.* 12. *lib.* 3. Bossius *de publicat. bonorum num.* 7. Marzar. *cons.* 38. *nu.* 85. Ruinus *cons.* 56. *numer.* 20. *lib.* 2. Natta *consil.* 156. *num.* 11. Gabr. *consil.* 45. *num.* 5. *lib.* 2. & *consil.* 108. *nu.* 5. *eod. libro*, Cephal. *cons.* 95. *nu.* 19. Tiraquell. *in l. si vnquam in verbo susceperit, liberos, num.* 77. *C. de reuocand. donat.* Petra *de fideic. quæst.* 15. *num.* 117. Peregrin. *eod. tract. art.* 26. *num.* 69. Menoch. *consil.* 77. *num.* 13. Cucchus *de legitima tit. de legitima pleno iure relinquenda nu.* 10. Surd. *consil.* 128. *num.* 4. Merlin. *de legitima lib.* 2. *tit. p. quæst. p. nu.* 3. Anton. Faber. *tit. de inoffic. testam. lib.* 3. *tit.* 19. *definit.* 11. Gratia. *discep.* 241. *n.* 8. & *discep.* 688. *to.* 4. Giurb. *c.* 4. *gl.* 4. *n.* 16. & 18.

32 Quod in puncto dotis † succedentis loco legitimæ tenuerunt Alexand. *d. cons.* 69. *n.* 3. & *cons.* 7. *num.* 8. & 9. *lib. p.* Soccin. *cons.* 57. *nu.* 42. *lib.* 4. Ruin. *cons.* 2. *nu.* 22. cui Soccin. se subscripsit *lib.* 3. Merlin. *ibi nu.* 7. dicens quod per Rotam taxantur ad rationem de septem cum dimidio; allegat Rotæ *decis.* 571. *nu.* 2. *in recentior. parte* 2. Marescot. *var. lib.* 2. *cap.* 82. *nu.* 53. & in terminis dotis de paraggio vltra prædictas decisiones allegari possunt noster Petrus de Gregorius *de dote de paraggio quæstion.* 26. vbi refert, & sequitur Alexandr. *dicto consil.* 69. amplians etiam ad petitionem supplementi huiusmodi dotis; Anna *allegation.* 70. vbi additio filij Peregrin. *dicto articul.* 36. *numer.* 69. Menoch. *consil.* 251. *numer.* 54. A ponte *consil.* 50. *numer.* 27. Muta *decis.*

cis.90.n.36. Giurb.ibi.quæ procedũt si legitima,vel dos de paragio contra patris hęredẽ petatur; cęterum si contra tertium possessorem iudicium instituatur,non est ita expeditum, etenim tunc intrat regula textus *in l.bona fidei 48.D. de acquirend. rer. domin.* vt si tertius ille bo-
33 næ fidei possessor † existat,
suos faciat fructus, antequam iudicialiter in mora constituatur per litis contestationem; iuxta ea, quæ tradit. I.C. in *l.videamus 19.§. ex causa D.de vsur.*vbi gloss. verbo *communicandi* DD. *in l. si filius §.final.D. de verbor.obligation.* Ruin.*consil. 36. numer.13. libr.4.* Emanuel à Costa *in capitul. si pater verbo obliqua nu.56.& seq.* de testam. Surd.*consil.293. num. 8.& 11. lib.2.& decis.2.numer.16.* Alex. Raudens.*decis.pisan. 30. numer. 213.* Montaner.ad Oliban. *de action.part.2.libr.p.cap.6.nu.12.* Gratian.*discept.649. nu. 6.* & in punctò ita tenet Rouit. *consil. 20. à numer. 9.& per sequent.tomo primo.* quem refert,& sequitur Ioan. Baptist. Athoro *in secunda parte compendij decision.* verbo *fructus, legitima fol.249.* referens pluries decisum, & licet quæstio Rouiti vertatur super legitima debita in pecunia, tamen idem est de illa, quæ debetur in stabilibus; quando penes tertium
tract.1.distin. 2. part.14.

bonæ fidei possessorem inueniuntur, & ideo ipse se ipsum explicando dicit, loqui vbi pecunia fuerit assignata pro legitima, loco corporum hæreditariorum, & non vbi tota hæreditas consistit in pecunia; nam in hoc secundo casu neque hæres teneretur ad fructus, vel dicamus interesse pecuniæ nisi a die moræ. Rouitus ibi, & latius Stephanus Gratianus *disceptation.688. numer.10.* vbi allegat Peregrinum *de fideicommiss. articul. 36. numer.69. ante finem,* dicentem bis obtinuisse, prout etiam decisum fuit in dicta causa per Gratian. relata latè Giurba *dicto capitul. quarto glossa quarta à n.15.* & in stabilibus Cancer. *variarum resolutio.capit. 16. nu. 79. lib. 3.*cum quibus tenerem, & post hæc scripta visum adeas Theodor. *allegatio.81.numer.29 30.& 31.* & Dominum Regẽs Amat.*consil.39.*qui tres loquũtur contra tertium.

Beneuerum quod vellem aduertas, tertium possessorem nos, non ità accipere, vt comprehendamus successorẽ
34 † in feudo, quia iste talis respectu onerum afficientium feudum habetur vti hæres, vt ex Perno *consil.12.* firmat Mastrillus *decision.56.* de quo scripsi pro Barone Verduræ contra illam de Pinsarrone,
in

in curiosa quæstione quam videbis in *secunda tractat.* vbi de donatione feudaliũ agetur, licet non desint ex nostratibus, qui in ijsdemmet terminis quò ad fructus teneãt pro negatiua prout Aloijsius de Septimo relatus per Canneti. *in capitul. volentes* versic. *At non erit otiosa folio* 93. qui extendunt ad casum vbi pro dote de paraggio iam constitura feudum fuisset hypothecatum per feudatarium, contra quos tenuerunt Blaschus Lancea cum alijs relatis per Milanẽs. *decis.* 8. *à nu.* 360. *vsque* 386. *lib. primo*, & facit etiã Castill, *decision.* 17, *numer.* 43. Corsettus *consil.* 15. ibique additio filij, iuxta quorum opinionem post hæc scripta fuit decisum in causa egregiæ quantitatis pro illis dominabus del Carretto contra Comitem Regalmuti de anno præsenti 1629. per Illustrẽ Præsidem de Blaschis, & Spectab. de Castillo, & Potenzano super taxatione dotium de paraggio, quæ erunt intelligenda iuxta consilium prædictum Surdi vbi non essent elapsi anni 30. & dos non esset in pactum deducta. Et nouissime refert iusta prædicta decisum contra tertium possessorem feudi D. Tap. *decis.* 48. *per tot. S.C.N.* qui exactẽ quæstionem disputat, & qualis competat pro paragio actio ostendit, & alios allegat. addo Giurb. *c.* 4. *gl.* 4. *n.* 11.

35 Sed quid dicẽdum vbi adesset de medio renunciatio † vel transactio, facta per eum, qui petit supplementum legitimæ, vel dotis de paragio; an si petat haberi illas pro rescissis via in integrũ restitutionis stante læsione recuperet fructus decursos? & inuenimus quod Rouit. *dicto cons.* 20. *num.* 12. *vers. secus tom. p.* tenet non venire fructus nisi à die petitionis, ex quo hæres mediante transactione fuit effectus possessor bonæ fidei, maxime quia natura resciss oriç actionis est vt nõ habebat oculos retro, ac ideo in ea numquã veniũt fructus, Regens de Põte *cons.* 28. Bardellon, *cons.* 59. ex nostris Mastrill. *decis.* 33. *n.* 4. Castill. *decis.* 16. *& decis.* 122. Giurb. *decis.* 105. *n.* 8. qui mille afferũt.

Sed contra expressè tenuit Faber *in C. lib.* 3. *tit.* 19. *de inoffi. testam. definit.* 11. *n.* 7. vbi post firmatam conclusionem, quod in petitione legitimæ, & supplemẽti ipsius veniunt fructus, sequitur, in hæc verba, nec tantũ eo casu quo supplemẽtũ ab initio debitũ fuerit, sed quod magis est, illo etiã casu, quo fuerit indebitũ propter renunciationẽ, adhibito iureiurando factã, si modò debitum esse cæperit, petita, vt plerumque fit, & obtenta aduersus renunciationem in integrum restitutione, licet

enim

enim bona fide, & cum titulo ab hærede percepti videantur, fauor tamen legitimæ portionis elicit, vt potestas restitutionis tollat prorsus intellectum renunciationis, ac perinde sit, ac si renunciatio nulla vnquam processisset, iuxta quam opinionem mihi relatum fuit fuisse decisum pro quadam de Imperatore, & vidi disputari sæpius, ego vero habui dum hæc scriberē pro D. Petro Migliazzo contra Vincētium Pilo licet altèr Dominus allegauerit, & vt audiui non obtinuerit ad fructus, existimo nō ꝙ prędicta cessarent, sed quia fortè nō agnouerunt adesse læsionem talem, vt restitutio competeret, item stante lapsu quatraginta annorum, quæ doctrina, que certe aurea est, substentatur ex alio fundamento, quod videlicet per integri restitutionē, vbi de iustitia cōpetit, quis reponitur ī pristino statu, quo erat āte actū

36 gestū, † quo ad fructus, vt fundat Sfort. *de restit. in integr. qu.* 45 *art.* 2. *nu.* 11. Oliban. *de action. p.* 2. *lib. primo c.* 15. *nu.* 21. Peregr. *de fideic. art.* 49. *nu.* 118. vers. *pro solutione in fine*, & seruari in senatu firmat Fontanell. *de pact. nup. cla.* 7. *gloss.* 3. *part.* 2. *à n.* 13. *& seq.* hinc fit, quod quando cum

37 † remedio *l.* 2. *C. de rescind. uend.* cumulatur integri restitutio, quod posse fieri alibi diximus, veniunt fructus ad instar redi-

tract. 1. *disc.* 2. *part.* 14.

bitoriæ vt affirmant Bal. & Sal. ibi Gabr. *titul. de empt. & vend. concl. p. n.* 14.

Ad Rouitum verò responderē illum procedere in transactione, sed secus in mera renunciatione: item vbi læsio esset infra dimidium, alias secus.

In casu vero vbi fructus legitimæ vel dotis de paraggio non debeantur, à bonæ fidei possessore citra moram; intelligendum est iuxta distinctiones Peregrin. *d. art.* 49. *à n.* 109. *vsq. n.* 141. vbi latissimè pertractat de fructuum distinctione circa naturalia, & industrialia, & de possessore titulato, vel minime.

Sed an actio ista petendi sup

38 plementi dotis † super fideicōmisso rebus, & paragij super feudalibus, trasmittatur in hæredes extraneos, si mulièr iam nupta decedat absque liberis, dubia est quæstio, in qua videtur affirmatiue resoluendum; supposito quod dos succedat loco legitimæ, quia eius natura est vt trasmittatur in quoscumque hæredes, etiam nulla præcedente agnitione, tam si integra debeatur, quam pro parte ratione supplementi, vt in terminis dotis congruæ, & legitimæ supplendę tenuit Vasq. de *success. progr. lib.* 3. §. 7. *à n.* 16. Cācer. *de trasmiss. cap.* 21. *n.* 128. *lib.* 3. *var. resol.* Gratiā post multos quos allegat *discep.* 807. *&* 983 *tom.* 5. Mantica *de coniect. lib.* 7.

tit.

tit. 8. *n.* 9. *&* 10. Mangil. *de impui, quæst.* 10, *nu.* 37. Merlin. *de legitima lib,* 3. *tit.* 3. *quæst.* 7. vbi disputat ad partes quæstionem idem Gratian. *decis. Rotæ March.* 4. *per tot,*

Mouentur, quia cum hæc actio petendi supplementi ex lege descendat, omniaque, quæ
39 ex legis prouisione † debentur, ad hæredes transmittantur, tam si ex lege communi, quam municipali deferantur, idem esse debet de legitima *l, non solum* 6. *D, de in integr. restit. l. si pater apud hostes* 15. *D. de suis, & legitimis l, edicto* 13. §. *ad hæredes D. de iure fisci.* Crauet. *cons.* 185. Gomez *in l.* 13. *Tauri nu.* 79. Aluar. Velasq. *consult.* 31. *num.* 7. *&* 8. Pinell. *de bonis Mat. l. p. part. p. n.* 36. Surd. late *decis.* 138. *nu.* 5. ex qua regula potest terminari quæcumque quæstio occurrat in materia transmissionis.

Quod autem hæc actio † petendi supplementi ex lege deferatur probat abunde Merlin. *dicto libr.* 3. *titul.* 3. *quæstion. prima numer.* 4. *&* 5. *& quæst.* 7. *nu. p. versic. primo,* cui alius addendus non est, cum adducat omnes,

Et in terminis dotis congruæ supplendæ idem, tenuit circa transmissionem Menoch. *cons.* 251. *n.* 23. Rimin. Iun. qui multos adducit, *cons.* 559. *n.* 28. Noalis *de transmiss. casus,* 10. *numer.* 5.

In dote verò de paraggio,
41 † eiusq; supplemento Gramat. *decis.* 57. *nu.* 4. Loffred. *cons.* 26. Neapolitan. *ad consuet, si moriatur* verbo *paragium in fine,* vers. *succedunt, &* in vers. *eas autem,* vbi Capic, *fol.* 94. vers. *an mulier.* Cæsar Vitell. & Vinc. de Frãch. ibi Vrsill. ad Afflict. *decisio.* 160, vbi Pisanell. addens dicit ita fuisse iudicatum Minad. *in constit. in aliquibus nu.* 7. vers. *sed vi debitur, & nu.* 14. *fol.* 144. Regens de Ponte *cons.* 65. *per tot. & cõs.* 74. traditque bis decisum Camill. de la Rata *cons.* 69. *ante n.* 21. & in calce Consilij Lel, Caput solemnis modernus ex doctoribus partenopeis *in consuet, si moriatur par.* 2. §. 12. *num.* 7, *fol,* 273. vbi se citat alibi, ex nostris Petr. Gregor. *de dote de paragio* 36, vbi Mastrill. vers. *& quid in supplemento* Cannet. *in cap. volentes* vers. *non esset ociosum* Cumia *in cap, si aliquem* verb, *maritata quæst. p. nu.* 83. quorum magna pars loquitur de transmissione in filios.

Contra verò tenuit Marant, *disput.* 10. Rimin. Iun. *cons.* 812, *nu,* 46 *lib.* 7. Intrigl. *de substitut, cent.* 3. *quæst.* 63. *nu.* 314. *fol.* 201, quos ex modernis sequitur referens decisum in causa ardiia Ramon, *cons.* 1. *nu.* 73. *& per totum,* per plures rationes, quas adducit, facit etiã Gaspar. Thesaur. *quæst.* 4. *nu.* 19. *&* 20. *lib.* 4. & in dote de paragio etiam re-

spe-

ſpectu filij loquitur Didacus de mari eruditus Iureconſultus *ad dicta decis. Gramat. 57. in fine.*

Quid dicendum? exiſtimo controuerſiam, ita terminandam; quod aut agitur de tranſmiſſione ad filios, & habeat locum prima opinio; dato petatur ſupplementum infra triginta annos, nec adſit matris renunciatio ſiue approbatio explicita dotationis.

42 *M*oueor quia filij † ſunt reliquie matrimonij, nec dicuntur in totum ceſſare onera, quãdo filij ſuperſunt; vnde ſicut eorum mater poterat ob dictam cauſam petere ſibi ſuppleri dotem ita, & ipſi.

Sin autem petatur per extraneum hæredem haud dubium quin repellendus ſit, & quod procedat ſecunda opinio, argumento à ceſſante ratione; etenim cum mulier fuerit dotata, & virum inuenerit, & in matrimonio vixerit nulla facta petitione ſupplementi, vel querela inſtituta: ceſſat omnis ratio qua

43 re augenda ſit dos, † quæ iam dotis nomen non retinet; nec effectum, item ſi augmentum datur, vt melius onera matrimonij ferantur, quis non videt nullos dari onerum reliquias in extraneo hærede, cum ſatis ſuperq; conſtet ex taciturnitate mulieris, quod dote data contenta fuerit, nec aliud quærere voluerit: quę omnia conſiderat *Maranta dicta diſputat.* 10. per totam nec facit quod Cannet. loco citato, *& in cap. ſi aliquem verſ. ſed quid ſi filia fol.* 315. eum impugnat.

Quia Cannetius mouetur per doctrinam Gramatici, qui licet prædictis contradicere videatur, attamen in fine deciſionis videtur nobiſcum tenere, referens ita deciſum, & confirmat P. *M*olfeſ. *ad conſuet. Neapol. par. 3. de ſucceſſ. ex teſtamento quæſt. 7. à nu. 6.* & Didacus de *M*ari loco citato, qui multoties deciſum teſtatur.

Nec facit quod dos iſta ſuccedat loco legitimæ, quia non eſt quo ad omnia, ſed ſolum ne poſſit onus imponi, & vt illi commenſuretur. nam quò ad ſupplementum ſortitur naturã dotis, quæ tandiu augetur quãdiu dos eſt, effectu, & non nomine apud mulierem, videlicet vel filios, & quandiu deſeruit oneribus matrimonij, & quod in multis differat notat Rouit. *conſ. 36. lib. 2.*

Indè fit, vt in terminis dotis ſu per fideicommiſſo ſubiectis, verior opinio ſit, vt augeri † nũquam peti poſſit per hæredes extraneos, vt firmat Intriglolus, & Ramonius quos citaui, & ego conſului, & obtinui pro Don Vincentio Liotta contra Franciſcum Emmanueli, cuius cauſæ allegationes habes in *tertio diſcur-*

tract. 1. diſcur. 2. part. 14.

discursu huius tractationis part. 6. ad finem versicul. & quia hæc scripsi.

Et secundum hanc distinctionem, sunt intelligenda, quę scripsi pro Illustri Donna Mariana Quintana Duegnas Marchionissa Florestæ contra illos de Orioles, contra cessionariũ, quæ post 30. annos veniebat.

Ex eodem capite cessantis rationis oritur conclusio, quod actio petendi additamentum

45 ſeu parilitatem, † vt fæmina pari nubere possit, quod quandoque ad integram tertiam, quandoque plus ascendere posse prædiximus, numquam ad hæredes nec suos nec extraneos transeat; quia debetur tẽpore cõditi matrimonij, vt possit paris conditionis virum inuenire, iuxta tradita per Mutã *decis. 90. n. 54. & seq.* post mille allegatos, vbi quod neque cedi potest; quod intelligo nisi ad

46 sui vtilitatem mulier † cessisset; vt puta quia aliquam summã à quopiam tertio ad hunc effectum fuisset consecuta tempore matrimonij ad tradita per Rodericum *de ann. reddit. libr. 3. q. 7. n. 59.*

Aut dos non succedit loco legitimæ, vt ad secundum distinctionis membrum deueniamus puta quia simus in casu vbi legitima non debetur, vel quia pater viuat, vel quia nullum adsit statutum, vel renunciatio de medio, vel demum quia simus inter personas, inter quas hoc onus præstandi legitimam non cadit, & in omnibus his casibus dos non

47 est † commensuranda legitimæ Thesaurus *decision. 159. numer. 3.* Michael Nizolius *allegation. 25. numer. 17.* Iacobus Emilius *consil. primo numer. 18.* Regens Sesse *decision. 26. num. 50.* Ramonius *dicto consil. primo nu. 61.* vbi firmant dotẽ non succedere loco legitimæ quando legitima non est debita, & in his terminis procedunt omnes illæ regulæ, & doctrinæ doctorum dicentiũ, quod standum sit dotationi factæ per patrem, vel per alium, quando mulier inuenit virum sibi parem, & quod nulla detur actio ad supplementũ, vt prædicti Doctores in primo membro distinctionis citati affirmant, & in fœmina

48 dotata † ex fideicommisso subiectis vel ex bonis maioratus, quæ tamen non sit filia primi gradus instituto-ris firmauit Menocchius *de præsumption. capit. 189. numer. 17. lib. 4.* & post Baeza *de non meliorand. & ceter. capit. 8. numero primo.* Surdum *consil. 427. lib. 3.* Rosentall. *de feud. capit. 7. conclusion. 13. numer. 2. & 3.*

Oo Can-

Cancerium *variarum lib. primo capitul.* 12. *numer.* 58. *&* 60. Fontanell. *clausula* 5. *gloss. prima par.* 2. *numer.* 112. Ramon. *dicto cons. primo numer.* 59. quæ dicta procedunt in vlterioris gradus descendentibus; ceterum in terminis filiarum secus est, vt prædiximus; etenim si renunciēt, vel excludātur debetur ad ratam legitimæ; si verò nullum horum interueniat, licet conqueri non possit patre viuente quia creditrix non est legitimæ, tamen eo mortuo potest prætendere vt dos ad legitimam vsque suppleatur; sicut supra fundatum est.

Ex his habes expeditā quæstionem de dote congrua, & supplemento petendo, sequitur videre redeundo ad terminos legitimæ, an in aliquo casu pater possit cogi
49 legitimam † donare filio in vita, vel cauere de non barattandis bonis in præiudiciū ipsius, & an assignata semel in vita diminuatur si iusta de causa patrimonium diminuatur, & demum an si filius eam consumpserit possit mortuo patre aliam petere, vel ad minus alimenta pro vitæ subsidio.

*A*d primum, regula se habet negatiuè, & probatur ex textu. *in lege cum quæritur.* 6. *Cod. de inoffic. testament. & in lege prima* §. *si impuberi. D. de collation. & in lege prima Digestis de vulgar.* Bartol. & Bald. *in l. vltima Digestis de liber. agnoscend.* Alexandr. *in lege lex Cornelia numero* 6. *D. & pupil. de vulgar.* Soccin. *in lege cum filius familias. numer. octauo. Digestis de verborum obligationibus.* cum alijs per Catelian. Cottam *in memorabili.* verbo *legitima* Ancheranus Regiens. *quæstion.* 51. *numer. quinto lib. primo.* Beccius *consil.* 74. *numer. quinto* Menoch. *consil.* 77. *numer.* 6. Riminaldus Iunior. *consil.* 50. *numer.* 93. Ioseph Ludouicus *decision.* 11. *in perusin.* Osasq; *decision.* 172. *numer.* 15. *cum sequentibus*, modernus Merlinus *de legitima lib.* 5. *titul.* 3. *quæstion. prima.* Franch. *decision.* 170. Stephan. Gratianus *disceptation.* 950. *numer.* 6. Antonius Faber *in Codic. titul. de inofficios. testament. definition.* 21. & de error. *decad.* 13. *error.* 4. *num.* 5.

*A*mpliatur conclusio etiam quod filius fuerit emancipatus ex iuris dispositione, vel per patrem Alciat. *cons.* 217. *n.* 2. Carpan. *ad stat. Mediol. c.* 484. *n.* 73 Merli. *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *q.* 1. *n.* 7.

Extēditur etiā cōclusio prædicta in fauorē filij, vt nō possit ipsius legitima † cōfiscari patre

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 14.

tre

tre viuente, ideo quandocumque in gratiam redeat ante eius mortem, non indiget restitutione quo ad eam, neque sub in-
51 tuitu futurorum, † quæ in confiscationem non veniunt: Bart. & Bald. in hoc concordes *in l. si qua pœna D. de his qui sui vel alien. iuris sunt* Crass. *§. legitima quæst.* 12. Peregr. *de iure fisci lib. 3. tit. 7. nu.* 31. Farinac. *de delict. & pæn. question.* 24. Cancerius *variarum resolutionum lib. 2. capitul.* 8. *num.* 7. versicul. *hinc apparet* Guazzinus *de confiscation. bonor. limitation.* 19. *nu.* 9. Marta *de succession. legal. part.* 4. *question.* 4. *articul.* 4. *num.* 52. *fol.* 92. Fontanell. *clausula* 4. *gl.* 2. *num.* 21. *de pact. nupt.*

Hæc conclusio limitatur primo, vt non procedat, ratio-
52 ne publicæ † vtilitatis, propter quam parentes quandoque coguntur assignare legitimam, etiam dum viuunt, vt puta filiæ vt nubat, tam pro replenda republica liberis, quam ne cogantur peccare in corpus suum, quod auertere publicè interest Marta *in dicta* 4. *parte summæ legal. successiou. question.* 21. *articul.* 10. *numer.* 37. quod ad donationem propter nuptias filiæ faciendam propter paritatem rationis extendemus in specialibus *in secunda tracta. discursu primo speciali* 5. *versicul.* *Et licet noua admodum sit.*

Limitatur secundo, vt ex eadem ratione cogi possit pater filio eunti ad bellum adiuuandi gratia Regem suum naturalem assignare legitimam, si alimenta non sufficiant vt aliquando consultus respondi.

Limitatur tertio, vbi pater naturaliter uiuat, secundum spiritum verò mortuus sit, stante professione emissa; nam
53 tunc etiam eo viuente † debetur filio legitima, secundum vnam opinionem; quam nos veriorem existimamus; quam tenuerunt gloss. *in cap. cum scimus in* verbo, *& bona paterna lit. F. de regular.* sequuntur Cardin. Io. Andreas; & Petr. de Anchar. Bal. & Castr. *in Authent. si qua mulier. Cod. de sacrosanct. Eccles. vbi* Alex. addit Anan. *in capit.* 2. *colum. penultim. de delictis puror.* Abbas conciuis noster *in dicto capitul. cum scimus in fine, & in capit. in præsentia num.* 58. *de probation.* Duenn. *regul.* 356. *num.* 6. Cucchus *de legitima Rubr. an augeatur num.* 17. Couar. *in capit.* 2. *num.* 7. *de testam.* Crass. *§. legitima quæst.* 12. *num.* 6. dicēs magis communem Vasquez *de successsion. creatio. tit. qui testari potest. lib. primo §.* 2. *numer.* 47. Carpan. *ad statuta Mediolan. cap.* 485. *numer.* 85. Hondedeus *consil.* 60. *per totum lib.* 2.

quos sequitur, & adducit *Merlin. de legitima lib. 5. tit. 3. quæstio. 3. num. 11.* addo Andr. Fachin, *lib. 6. controuers. iur. cap. 13. vers. ego priorem* Ancharan. Regiens. *quæst. 47. num. 11. lib. 2.* Azebed. *in l. p. num. 45. titul. 8. lib. 5. nou. recopilat.* Angulo *de meliorat. p. p. gloss. 3. num. 27. & 28.* Molin. *de iustit. & iure tract. 2. disputat. 14. vers. an verò standum,* Less. *eod. tractat. lib. 2. capit. 41. dubio. 10. num. 83.* Azorius *institutio. moral. part. p. lib. 12. cap. 8. quæst. 7. & 8.* vbi ampliat etiam ad legitimam patri debitam in bonis filij ingressi, quos cum alijs habui a D. Augustino Barbosa *in d. cap. cum omnes num. 3.* Marta quem postea vidi *de succes. p. 4. quæstion. 4. art. 3. num. 17. fol. 84.* vbi refert, quod hæc secunda opinio est canonizata per Rotam in vna coram D. Otembergo *die 31. Maij 1607.* in qua ipse patrocinium præstitit, vt testatur in *d. quæst. artic. 4. nu. 54. fol. 92.* Genuens. *in practic. Eccles. quæstion. 191. numer. 2. & 3.*

Et licet contrariam opinio-
54 nem tenuerint † quasi omnes Ciuilistæ in *d. Auth. si qua mulier* quorum plures refert Roland. *cons. 97. nu. 29. lib. 2. & de lucro dotis quæstion. 95. num. 7.* Ascan. *de patr. potestat. capit. vltimo numer. 77.* Surdus *de aliment. titul. 1. quæstion. 29. num. 7. & consil. tract. 1. disc. 2. part. 14. 238. numer. 10.* Becc. *consil. 34.* Regens de Tappia *in Authent. ingressi,* verb. *sua capit. 3. num. 21.* Didacus Spinò *in speculo gloss. 12. num. 32. in principio versicul. contrarium,* Ceuall. *commun. contra commun. quæstion. 342.* Guttierr. *quæst. canonic. cap. primo à nu. 79* Emmanuel Rodriquez *quæstio. regular. tom. 2. quæstion. 80. à numer. 2. versicul. notandum* Castillus *de vsufructu lib. p. capit. 64. numer. 10. & 11.* Mattiens. *l. 3. gloss. 2. numer. 3. titul. 4. lib. 5.* Gratianus *regula 456. numer. 9.* Benedict. Egid. *in l. prima parte 5. §. 2. numer. 8. de sacrosanct. Eccles.* Melchior Phœbus *decision. 13. numer. 24. tom. primo.* Stephanus Gratianus *disceptat. 815. numer. 9.* qui vltra hos adducit Ludouic. Lopez *de contractibus lib. 2. capit. 39. quæstion. 7. notab. quinto.* attamen prima est verior, & in iudicijs receptior, vt bene, & latius quam alij ostendit Merlinus loco citato, qui fundamenta vtriusque opinionis adducit, & respondet illis, quæ pro ista vltima afferuntur, ad quem lectorem amatissimum remittimus.

Quæ extendenda sunt, in casu vbi pater bannitus fuerit
55 cum † confiscatione bonorum; vt; & tunc legitima debeatur, vt tenet Egid. *tit. de bonor. publicatione nu. 10.* Bald. *in l. final. col.*

p. C.

p. C. de bon. damnat. Rube. Alexandrin. *in l. titia. §. Imperator. num.* 247. *D. de legat.* 2. Roland. *consil.* 97. *num.* 38. *vsque fin. lib.* 2. Boss. *de confiscat. bonor. num.* 6. Cucch. *de legitima. fol.* 68. *nu.* 3. Costa *de port. rathæ quæst.* 18 1. *n.* 6. Merlin. *d. tract. lib.* 5. *titul.* 3. *quæst.* 4.

Quanta autem erit hæc le-
56 gitima, † quæ filio, ob patris bannum, & confiscationem, assignatur, celebris est controuersia; etenim per textum in *l. fin. D. de bon. damnat.* conceditur filijs, vt pro legitima habeāt medietatem siue sit vnus siue plures, ibi *dimidia parte ærario vendicata alia eis reseruetur*, facit textus *in l. cum ratio.* 5. §. *si plures, & ibi gloss.* Odofred. & Salicet. *D. eod.* Roland. *consil.* 67. *num.* 30. *lib.* 2. Hondedeus *cons.* 110. *nu.* 3. *lib. p.* Peregrinus *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 38. de communi Plotus *in cons.* 130. inter criminalia diuers. *nu.* 87. *lib. primo.* Farinac. *late de delict. quæst.* 24. *n.* 37. Thesaurus *decis.* 104 *nu.* 2. Rota Romana *apud* Farinac. *decis.* 479. *p. p. tom.* 2. remissiuè, ad Farinac. Fontanell. *clausula* 5. *gloss.* 4. *nu.* 69. Marta *de success. part. prim. quæst.* 25. *art.* 4. *n.* 17. *fol.* 569.

Cōtrà verò tenet Iulius Clarus *in sua practica lib.* 5. §. *fin. qu.* 78. *ante finem, vers. videndum est etiam*, dicens quod prædicta lex hodie in practica non seruatur, allegat Cassaneum, qui nil tale dicit: sed à prima opinione non puto recedendum; tam quia adest casus legis expressus, quam quia adsunt tot decisiones, & præcipue authoritas Rōtę; item eum reprobant omnes prædicti. Nec obstat quod contrarium aliquando fuerit seruatum, quia fortè nullus hoc petijt, nec contradixit, quod potius ad factum quam ad ius referendum est.

Ad secundam, omissis disputationibus, teneo non cogi pa-
57 trem cauere † de non distrahendis bonis vbi licitè vtatur re sua, nec alienationes tendant ad fraudandum filios, portione eis iure naturæ debita, imò etiā vbi dissipet bona, cautio exigēda non esset, bene tamen esset filijs assignanda legitima nomine alimentorum, ea ratione, quod inter patrem, & filium non sit locus cautioni, vbi agitur de portione prætensa super bonis patris, quidquid sit in alijs casibus, vti in bonis aduentitijs, vel restitutioni subiectis, & vbi patri quæruntur fructus ratione administrationis; quā opinionem latè defendit Lancellot. Decius *in l. lis nulla in fine D. de iudic.* Ceual. *in comun. contr. commun. quæst.* 506. *in fine*, qui refert ita iudicatum. Peregrin. *de fideic. art.* 36. *n.* 16. Surd. *de ali-*

ment. tit. 8. *priuil.* 26. *n.* 10. Stefa. Gratian. *disc.* 44. *nu.* 49. *vsq. ad finem.* cuius dicta placuerunt no stro Castillo *in decis.* 189. *nu.* 29. adeo vt integram eius columnam transcripserit, eumque in omnibus secutus fuerit, bene enim loquitur, addo Mangil. *de imputat. quæst.* 44. *n.* 7. Carpa. *ad stat. Mediol. cap.* 485. *n.* 85. *&* Merlin. *de legitima lib.* 5. *tit.* 3. *q.* 6. *nu.* 16. qui post relatas omnium opiniones confutatis cōtrarijs cū hac resi det Didacus de Mari ad Grammat. *decis.* 101 *num.* 13.

Ratio horum est quod pater
58 † etsi possit de bonis ad sui libitum disponere, attamen hoc intelligitur, dummodo in fraudem filiorum non faciat *l. parētibus.* 8. *C. de inoff. testam.* Couar. *in cap. rainutius* §. 10. *ad finem de testam.* Gard. Tusch. *lit. F, cōclus.* 359. Menoch. *cons.* 749. *nu.* 18. *& cons.* 344. *num.* 3. Papon. *cons.* 60. *n.* 6. Turrett. *cons.* 100. *n.* 41. *vol.* 2. Giurb. *ad consuetudin. Messan. cap.* 5. *gl.* 7. *num.* 5. sicuti neque per voluntarias, & immensas alienationes poterit filij legitimam diminuere, in tantū vt etiam de huiusmodi donatis legitima detrahatur, idest, vt ponantur in calculo bonorum ad opus vt augeant valorem, non vt de eis promiscue detrahatur, sed tantum in subsidium, nisi inofficiose donatum proponatur, in quo casu res aliter se ha-

tract. 1. *disc.* 2. *p.* 14.

bet Surd. *cons.* 332. *n.* 14. Peregr. *de fideicom. art.* 36. *nu.* 35. Gratia. *discep.* 751. *nu.* 14. vbi refert decisionem coram Cardinali Ludouisio, quæ postea in impressis est *decis.* 539. vbi additio alias Rotæ Romanæ determinationes adducit Mugnos *de raciocin. cap. primo n.* 5. Mangil. *de imputat. qu.* 10. *nu.* 3. *& seq. & qu.* 94. *nu.* 7. *&* 9. Fontanell. referens decisum in Senatu Barchinonę *de pact. nupt. clausf.* 5. *gloss. p. p.* 3. *n.* 19. *fol.* 40. in impressis vltramontes, & latius extendens ad dotationes. *d. cla.* 5. *gloss.* 8. *p.* 2. *n.* 19. *fol.* 105. vbi allegat Velasq; *consult.* 188. Trentacinq; *var. resolut. vol. p. tit.* 3. *de donat. resol.* 4. *num.* 14. Griuell. *decis.* 97. *nu.* 15. Anton. Faber. *in* 6. *tit.* 19. *de inoffi. testam. definit.* 20. *lib.* 3. sequitur Castillus noster *d. decis.* 189. *nu.* 35. & nouissime alios allegans Merlin. *de legitima lib.* 2. *tit. p. quæst.* 21. *per totam*, vbi quod in calculanda legitima includuntur etiam exigue donationes, & si de eis nō fiat detractio nisi drodantem contineant, quando legitimę quantitas pro filijs nō remanet, tamsi vnica sit donatio, quāsi plures, etiam alijs filijs factæ, vt Deo adiuuante latius dicemus in *secundo tract. speciali* 3. super quo etiam apparet quodam meum responsum pro Donna Emilia bonajuto contra hęredes quōdam Donnæ Dignæ Sismundo

eius

eius sororis.

Et licet Arius Pinellus communium opinionũ præcipuus
60 † impugnator *in l. p.p. 3. n. 75. C. de bon. matern.* cui primo aspectu applaudere videtur Castill. *decis.* 189. *n.* 20. & Marta neminem istorum citans *in parte* 4. *summæ legal. success. quæst.* 4. *art.* 4. *n.* 53. qui in hanc tantũ allegat Vasq, *illustr. contr. cap.* 37. teneãt
61 † oppositũ, quod neq; sub prætextu dissipationis liceat interdicere patri liberam suorum administrationem, adducentes
62 pro se † textum *in l. non vsque adeo* 2. D. *si quis à parentibus fuerit manumissus*, qui negat filijs competere actionem reuocatoriam siue fauianam, siue caluisianam ad vendicandum bona per patrem alienata in præiudicium portionis eis debitæ, etsi patrono cõcedatur, ex eo quod libero homini non ita de facili suorum administratio est interdicẽda: attamen satis patet eos contra communem opinionẽ locutos fuisse sine sufficienti ratione, & ad textum prædictum ego responderem, quod etsi verum sit has actiones filio non concedi patre viuente contra tertios, attamen non per hoc cessare aliud remedium separandi portionem legitimariam occasione alimẽtorum ad eius fauorem, quod satis distat à dictis actionibus, siue due, siue vna sint, parum enim super hoc insistendum esse putat Iason in §. *item si quis n.* 99. *instit. de actio.* alias verò responsiones habebis apud prædictos.

Sequitur tertium, an videli-
63 cet diminuatur † legitima per patrem in vita assignata, diminutis facultatibus de tempore mortis, & quæstio ista videtur posse decidi, ex eadem ratione, propter quam Doctores firmauerunt augeri si facultates auctę fuerint, cum par debeat esse exitus augmenti, & diminutionis, quorum multos adduxi supra *in hac eadem particula n.* 16. *cum sequentibus vers. & hac secũda*; tenentes, indistinctè augeri, etiam quod filius, cui pater viuens legitimam assignauerit, fecisset pactum de non petendo, absque tamen iuramento, & signanter Anton. Faber. *error.* 4. *decad.* 13. *de error*, quibus addo Mangil. plures referens *tract. de imputat. q.* 9. *nu.* 74. *& seq.* mihi verò nullatenus placent eorum dicta, quando filius fuit integrè satisfactus; in casu vbi legitima iusta de causa, & validè fuerit assignata, in tãtum vt negatiuè tenẽdum esse existimem, cum Natta, Roderico Xuares, Vasquio, Curtio Iun. & alijs citatis per Crassum §. *legitima qu.* 13. quibus accedit Ancharanus Iunior *quæst.* 51. *lib. p.* qui addit Ruin. Decian. Alciat. Boer. Gabriel: Grammaticum, & vltra Caualcan. *de vsufructu mulieri* reli-

relicto n.94. & seq. quem citat, & sequitur Franciscus Molin. *de ritu nupt.lib. 3.quæst.72.n. 13.* Gratia.*discept.470.n. 31. & per totam lib. 3.* iuxta quam opinionem tenuit etiam Sacrum Cõsilium Neapolitanũ teste Præside de Franch.*decis.133.nu.8.* etiam si pater filio inuito de legitima satisfaciat; vt post Surd. *cons.488.nu. 37.* Petra *de fideico. quæst.15.n.119.*Peregr.*art.36.n. 31.eod.tract.* Pancirol.*cõs.88.n. 25.* Merlin. *de legitima lib.5.tit. 3.quæst.7.nu.37.& 39.fol.537.* quidquid sit quãdo assignatio minus validè fuit facta; vt ex multis diximus supra, quibus addo Giurbam *d.cap. 3 gloss. 14.* qui videtur prædictis assentire allegans Laderch.*cons.36.nu.6.* Maceratens. *resol.60.cas.8.lib.2* Valasq;*de partition.cap.21.n. 15.* etenim tũc eis accedo,tenendo
64 quod augeatur;augmentũ † accipio, inter assignationem, & mortem patris, non verò de cõtingente in rebus hæreditarijs mortuo patre, nam de huiusmodi augmento alitèr distinguendum est; vt si augmentum traheret causam de præterito, & originem haberet à defuncto, augeat legitimam, secus verò si fuisset intrinsecũ, pro vt esset in redditibus feudi auctis tractu temporis, vt latè distinguit Mastrillus noster *decis. 251. per totam*, allegans moderniores Mangil.*quæst.9.n.37.*qui man. *tract.1.disc.2.p.14.*cus videtur in hoc puncto, videndus tamen est Merlinus *d.loco quæst.7.& 8.* Maceratens. & Giurba ibidem qui bene se explicant, & materiam pertractãt cum allegatis per eos, & addo Martam *de success. legali p.p.q.14 art.5.n.6.& qu.15.art.2. num. 15.& 16.*

Vnde eodem modo tenendum puto, diminutionem inde secutam ei nõ nocere, nec posse contra filium agi vt restituat superfluum fauore hæredis, ita videtur tenere Vincent. de Frãch. *d. decis.133.* cum mille alijs per Giurb.*d.cap.3.gloss.14.* nec dissentit Merlinus vbi validè legitima fuerit assignata *d.libr.5. tit.3.q.p.nu.9.& 10.*

Ex quo cautè legendus est Mangilius de *imputat.q.9.n.77* quem nouissimè sequitur Marta *parte 4.success.legal.quæstio. 12 art.5.n.21.fol.175.* quia loquitur cum suppositione, quod legitima nõ fuerit validè liciteq; assignata, vt se explicat, Anto. Faber.*d.error.4. decad.13. à nu. 15. & ad finem*, vbi ex hoc firmat dotem, quæ validè filiæ assignatur non minui, si in pluri summa quam importet eius legitima, fuerit assignata, intellige citra inofficiositatem.

Quid verò dicendum sit de diminutionibus secutis in corporibus hæreditarijs post mortem patris, si tunc legitima detrahatur vide Merlin. *d.tracta. d.lib.*

d.lib.5.tit.3.quæst.7.ad finem, & ad Alex,Trentacinq. *lib.1.var. tit.de legitima resolut.2.nu. 6. fol.* 161.Robles *de repræsent.lib.2.c. 27.nu.5.*

65 Ad vltimum teneo patrem † assignata filijs iure legitima functum officio paterno, nec amplius teneri aliam assignare; si filius forte eam perdiderit, vel viuendo luxuriose ad instar filij prodigi, vel aliàs amittendo ad doctrinam Bartholi *in l.si cum dotem §.si post solutum nu.* 5. *5,in fine D.solut.matrim.* Bald.*in l.scimus*, §. *primo, Cod. de inoffic. testam.* Ripa *in d.* §.*si post solutum num.* 15. Iason *in auth. quod locum num.*7. vers. *sic videmus C. de collat.* Soccin.Senior *cons.*75. *num.7.lib.2.titul.2.quæstion.* 40. *num.5.& per totam quæstionem*, addo Paul. de Montepico in *l.in quartam num.*267. *ad legem falcid.* Cancer.*lib.p.variar. resolut.c.3.nu.* 18. Coler,*de aliment. lib.primo cap.2.n.27.*Tob,Non. *consil.95. num.* 10. Hondedeū *cons.74.nu.37.& 54.volum.2.* Guazin.*de confiscat. bonor. concl. 13.limit.19.num.*45. Giurbā *ad consuet.Messan.cap.5.gl.7. nu.3. fol.*423.

Et ratio est, quia supposita validitate assignationis, operatur satisfactionem ad fauorem patris,eiusque hæredum,& habetur, ac si esset sublatus de medio,& sicuti renuncians potest

66 omitti † ità, & taliter quod instituendus non est etiam pro testamenti validitate, vt Bart. docuit *il.p.*§.*qui habebat n.6,D. de bonor.possess. contra tabul.* Cuman. *in l.si filius qui in potestate num.*18.vbi Iason *nu.* 10. *D. de lib.& posthum.*Castr. *in l.qui superstitis num.* 4. *D. de acquirend. hæredit.*Guid.Pap.*decis.*295. & 598. Anton. Gomez *in l.* 29. *tauri num.* 8. tanquam estraneus, quos, sequitur Cancerius *d.lib.p.cap.3.de legitima num.*16. 17.& 18.& *cap.4.de testamen. nu.40.& lib.3.cap.15.de renunciationibus num.6.* nec ei legitima relinquenda, si in specie illi fuerit renunciatum,Cephal. *consil.466.nu.48,lib.4.* & 642. *num.26.lib.5.*Seraphin,*de priuil. iurament.priuil.70.num.27.* Gomez.vbi supra Decian, *respons. 6.lib.primo.* Cesar Barz. *decision,* 103,*num.*26. Ioan. Guttierrez *de iurament,confirmat.p.p.cap,*19 *n.3. Michael Ferrer,obseruant,* c.474.Cancer, *ibid.*

Ità, & hic filius assignatarius cui fuit de legitima satisfactum,ipso volente,& recipiente pro integra ipsius solutione; ita vt nulla alia renunciatio nec pactum liberatorium, nec aliud requiratur; cum omnis solutione fuerit obligatio extincta ad late tradita perGeorg. *allegat.* 23. qui ex hoc firmat fieri locum alijs ex successorio edicto. Io. Battist. à Thoro in *compendio decision. Neapolitan.*

verba

verbo auia an succedat ex Frãch. *decis.92.* sequitur Pater *Molfes.* *in addit.ad quæstion.13.tit.de renunciat.num.4.fol.181.tom.2.ad consuetudin. Neapol.* vt aliàs ego respondi, vbi agebatur de successione intestata matris fauore sororis, quæ simpliciter dotem receperat, & incongruam, contra eam, quæ congruam habuerat pro omni, & quocũq; iure, etiam legitimæ, & successionis Maternæ: dum firmaui ipsam exclusam, & si nullum adfuerit iuramentum; & translatio dedictis iuribus in fratrẽ vel patrem; quia sufficit dictã receptionem fuisse operatam effectum extinctiuum ad hoc ipsa deberet haberi pro extranea, in tantum vt fieret locus alteri ex successorio edicto, & mecum concurrebant alij domini patroni causæ exprimarijs regni huius, licet post hæc scripta audiuerim contra decisum fuisse, his tamen non adductis cũ cliens à nobis recesserit licet existimem vlterius cogitandũ.

67 Hæc adeo procedunt, in quãtum † si pater testatus decesserit, posset filium naturalem in toto asse instituere, tãquam si nullus ei legitimus superesset, vt dicit se consuluisse Cancer. *d. lib. 3. varid. c. 15. n. 10.*

68 Prædictis † non obstant Bald. sibi contrarius *in authent. si captiui C. de episc. & cler.* Alex. *in d. l. si cum dotem §. p. n. 9.* Socc. *tract. 1. discur. 2. part. 14. in l. marcellus §. resque nu. 3.* D. *ad trebell.* Caroz. *in l. fin. quæstio. 13.* vers. *facit quod.* D. *de dot. promiss.* Vasq. *in l. si arrogator nu. 12.* D. *de adopt.* idem Vasq. *contro. illustr. c. 25. n. 14.* Molin. Theolog. *de maiorat. disput. 616. à num. 14* Barbos. *in l. prima p. 4. num. 141.* D. *solut. matr.* cum alijs, quos prę ter morem sibi contrarius sequitur Giurba *decis. 5. n. 39.* vers. *& pater*; quibus addo Anton. Fabr. *de error. prag. decad. 41. error. 7. nu. 11.*

Quia accipiendi sunt vbi pater minus iustè, & non iure eam filio assignet, vt se explicat vltimus Faber, cœterum si valide, nescio quomodo possit hęc secunda sustentari, nec recurratur ad quod quam plures teneant patrem cogi iterato do-

69 tare filiam; † quæ dotem perdidit, vt post multos tenet Giurba *dicto loco num. 39.* & alios allegat Merlin. *dicta quæstion. 30. lib. 2. titul. 2.* quia alia est ratio, quæ concurrit in dotatione, idest ne filiã meretricari contingat: vbi vidua sine dote remaneat, nec possit continere, velletque alium super inducere, quod periculum cessat in filio.

70 Imo in filia vbi maritum † habeat, licet pauperem, nunquam admitterem nouam dotis petitionem, sed tãtum alimentorum, si maritus adeo pauper, vel inutilis esset, vt

vxori

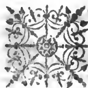
vxori de necessarijs prouidere non valeret, in quo casu concurro cum Giurba, sicuti eum libenter, & indistinctè sequor in alimentis, filio huiusmodi, qui legitimariam portionem perdidit præstandis, cum cōsiderationibus prout ibi per eum, & per Merlin. *d. q.* 30. maximè de dandis ad subleuandam indigentiam, si dolosè consumpserit, imò si citra dolum, nō verò secundum qualitatem, & vires præstātis.

Nec prætercam me in hac materia non potuisse cōcoquere distinctionem illam † Spini à Carcer. *in speculo testam. gl.* 18. *nu.* 90. dum dicit, quod aut nouam legitimam petat in vita, & non obtinebit, aut post mortē, & secus, nullum enim habet saporem nec subsistentiam; ex quo iam satis superque supra firmatum est, non posse dari casum vltra dotis causam, vel citra dolum; vbi pater cogatur filio legitimam assignare in vita, adeo vt extra rem sit quærere an vna vice assignata possit adstringi ad alterius præstationem, dum viuit, & in casu vbi cogatur, nemo dubitat, quod iterum in vita assignāda non sit, sed tantum mortis tēpore.

71

Diximus *supra n*. 7. & 8. donationem factam filio pro alimentis valere, addendum erat, etiam citra insinuationem fauore alimentorum, ex doctrina Gratia. *discep.* 750. *n.* 29. *to.* 4. qui alios allegat cuius doctrinam extendo etiam stante statuto † nostro de dote loquente sub Dom. Comite Castri, ex eo quod in odiosis alimenta separantur à dote, cum sint illa, fauorabiliora, vt alibi per nos firmatum est, & notat in specie Gratia. *discep*, 832. *nu.* 33. *tom.* 5. intelligendo tamen ad metam alimentorum, & respectu eius qui tenetur. Et hæc satis sint quo ad hanc particulam.

72

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS SECVNDVS
PARTICVLA DECIMAQVINTA, ET FINALIS.

ARGVMENTVM.

DOnatio contemplatione matrimonij inita valet inter patrem, & filium; intellectus *ad l. Pomponius Filadelphus* 35. D. *famil. ercifcundæ.* traditur, Matrimonia inter nobiles rarò fieri sine donatione ex parte viri, ostenditur. Dos donata viro censetur perprius donata vxori, vt viro tradat, & quid transeat pœnes virũ, quid verò pœnes vxore remaneat de dotibus durante matrimonio.

SVMMARIA.

1 *DOnatio contemplatione matrimonij facta, an valeat inter patrem, & filium in potestate.*

2 *Antiqua propter nuptias transibat in dominium vxoris, hæc vero quæ moribus recepta est minimè.*

3 *Textus in l. Pomponius filadelfus.* 35. *D. familiæ ercifcundæ verus intellectus traditur, secundum Fabrum, sed vide n.* 10. tract. 1. disc. 2. p. 15.

4 *Donatio pro dote filiæ valet, quãdo fit genero pro ea.*

5 *Contemplatione matrimonij facta, confunditur cum contractu dotali, & vnicus contractus efficiuntur, & perinde valet, ac si pro dote datum esset.*

6 *Propter nuptias inter patrem, & filium sustinetur, ac eodem modo illa, quæ in eius locum successit.*

7 *Matrimonia inter nobiles contrahuntur*

buntur, vt sæpius mediantibus donationibus sponso factis per parentes de consuetudine generali.

8 *Profectitia efficiuntur donata per patrem filio contemplatione matrimonij.*

9 *Antonius Faber magis attendendus est in eo quod decisit, quam quod alibi scripserit.*

10 *Ciuilis possessio dotis transit in uirum, cui res traditur.*

11 *Naturalis possessio dotis remanet penes vxorem etiam constante matrimonio.*

12 *Dos data viro censetur per prius donata vxori, vt ipsa uiro tradat, occultatur enim vnus actus.*

EXpeditus ab omni genere donationis, de celebrari solitis inter patrem, & filium, quæ tamquam præmissa antecedere voluimus tractatus nostri specialem partem, pro maiori ipsius intelligentia, & legentium facilitate, ad hoc vt ex illarum inspectione quasi per gradum ad eam perueniretur; deuenio ad peculiaré materiam ipsius, de donatione videlicet quæ per patrem fit filio contemplatione matrimonij, per eum contrahendi.

Super quo, prima se se offert quæstio, quæ in ordine tractatus, erit vltima huius secũdi discursus, an videlicet donatio ex
1 huiusmodi causa facta † valeat inter patrẽ, & filiũ non obstante patria potestate; satis enim supra visum est de reliquis donationibus, quę à principio valẽt, vel quæ ex aliqua causa confirmantur.

Et primò supposito regulã esse incõcussam, ꝙ donatio iter patrẽ, & filiũ nõ teneat, propter impedimẽtũ patriæ potestatis, ad text. *in l. ne cum filio familias 16. D. de furt. l. imperat. 50. D. ad senat. consult. trebel. l. 2. C. de inoff. don. l. siue emancip. 17. C. de donat.* cũ mille per nos adductis *in p. p. secundi discursus huius tract.* restat videre an hæc donatio sit vna ex exceptis, & pro negatiua facit quod cum gloss. *in d. l. 2. C. de inoff. donat.* enumeret omnes donationes, quę cõsistere possunt inter parentes, & filios à principio, nec indigent alia cõfirmatione mortis vel emancipationis, non enumerauit præsentẽ donationẽ, vnde cũ non sit excepta, remanet sub regula; etiã quod eãdẽ habeat rationem. Nec iuuat replicare, ꝙ valeat tãquam sit donatio propter nuptias, quę vna est ex illis per glossam enumeratis, quia ex dictis per nos *in primo discursu huius tractationis*, & alibi sæpius satis apparet hanc donationem nõ esse illã antiquã pp nuptias; sed aliam non solum nomine, sed etiam effectu, diuersã dum illa transibat in dominium mulie-
2 ris; & debebat fieri † doti

æqualis, & ista fit viro, & remanet ipsius propria, vt in terminis, de quibus agitur affirmant. Guid. Pap. *decis.* 145. *nu.* 2. Ripa *in l. p. nu.* 141. *verf. & pro ista communi sententia D. soluto. matrim.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 42. *num.* 18. *verf. vnde ex facto* Bald. nouel. *de dote priuileg.* 10. *part.* 7. Paris. *conf.* 16. *nu.* 26. *lib.* 2. Bertrand. *conf.* 383. *nu.* 28. *lib.* 2. Tellius *in l.* 29. *tauri nu.* 5. *& l.* 17. *nu.* 78. Gomez *in l.* 50. *tauri nu.* 11. Regens de Ponte *conf.* 39. *num.* 29. *& conf.* 180. *nu.* 15. Mastrill. *decis.* 211. *nu.* 19. Castill. *decis.* 152. *num.* 160.

3 Nec textus † *in l. pomponius Filadelphus* 35. *D. famil. erciscund.* potest huic donationi applicari, quia non est facta vt in dote vertatur, nec est doti coæqualis, & respectiua vt dictũ est.

Secundo, si attendere volumus genuinum, & medullare intellectum dictæ legis, ex ea met elicitur cõclusio, quod hęc donatio valere vnquam potest: nam admissa similitudine cum dote, sequitur quod sicuti dona-
4 tio † facta filiæ non valet, nisi in quantum pro filia sponso donetur, ita nec hoc in casu valebit si filio fiat, sed ita demum si nutui conferatur, pro filio, vt in terminis dotis, doctè, & eruditè firmauit Anto. Fab. *coniect. iur. lib.* 13. *c.* 2. *ad fi. & lib.* 7. *c.* 12. *& de error. pragm. p.* 2. *decad.* 40. *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 1. *error.* 9. & in puncto hoc, de quo disputamus arguit, idem auctor in *decad.* 41. *error.* 2. *n.* 2. *eiusdem operis*; & ante eum hanc eamdem opinionem tenuit Castrens. *conf.* 345. *ad med. lib. p.* & latè declarando dictum textũ Fulgos. *in d. l. Pomponius Filadelphus n.* 3. Ripa *in l. prima n.* 141. *D. solut. matrim.* & ibi Alciat. *nu.* 8. cũ alijs per Tellĩũ ibi, & post Alcia. *conf.* 7. *nu.* 22. *verf. circa secundum lib.* 8. de Ponte *conf.* 80. *nu.* 10. *& seq.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 4. *n.* 12. Rouit. *conf.* 15. *n.* 7. *lib.* 2.

Quibus nihil mouentibus, verior opinio est, & ab omnibus recepta, quod hæc donatio, de qua noster erit sermo, valeat inter patrem, & filium non obstante vinculo patriæ potestatis ex infrascriptis rationibus.

Primo quia licet non sit verè donatio propter nuptias, nec sponsalitia largitas, vti nos late probauimus in dicto *primo* huius operis *discursu*; attamen est donatio ob causã dotis, & matrimonij, quæ cõfunditur cum
5 dotalitio † contractu, & vnicus efficitur, & existimatur, ad notata per Bald. *in l.* 2. *& l. petens. C. de pactis*: quarè dum constitutio dotis sustinetur inter patrem, & filiam in potestate ob fauorem matrimonij; non obstantibus regulis iuris communis; eodem modo firmarè necesse est, quod valeat hæc do-

donatio quæ filio fit, dum celebratur ex eadem causa, & eodem instituto, ex hac ratione moti Doctores indistincte valere affirmant; vt primo loco fuit deductum in parlamento delfinali atque decisum teste Guidone Pap. *decis.* 145. *num.* 2. *vers. sed his* vbi Ranchinus addens Cassaneus *ad consuetud. Burgund. tit. des droit & apparent in rub.* 4. *nu.* 56. Boer. *decis.* 159. *nu.* 9. Natta *cons.* 609. *nu.* 3. Rolād. *cons.* 44. *n. p.* & *cons.* 70. *nu.* 3. *lib.* 4. qui alios allegant *liber fallent. regula donatio facta à patre fallent.* 6. *n.* 103. manuale Nauarri *cap.* 17. *n.* 145. Crotus *in l. frater à fratre quæst.* 12. *in p. limit. n.* 71. *D. de cond. indeb.* & hac ratione ex nostris vtuntur Castill. *decis.* 51. *n.* 8. & *decis.* 106. *n.* 10. Mastrill. *decis.* 250. *n.* 67. Giurb. *ad consue. messa. c.* 1. *gl.* 8. *nu.* 74. qui allegat Montier *in respon. pro uxor. amit. p. p. n.* 79. Molfes. *ad consue. Neapol. titul. de renunciat. q.* 7. *nu.* 16. & *quæst.* 10. *n.* 3. & *cons.* 11. *n. p.* Surd. *cons.* 217. *n.* 6. Menoc. *cōs.* 203. *n.* 15. & *cōs.* 261. *n.* 15. & *cōs.* 723. *n.* 21. & *cons.* 967. Fontan. *cl.* 4. *gl. p. n.* 10. Caball. *cons.* 86. *n.* 30. & *cons.* 136. *n.* 20. *lib.* 2. quibus addi possunt Peregr. *cōs.* 78. *lib.* 3. *n.* 10. Gratia. *discep.* 297. *n.* 3. & 113. *to.* 2. & *discep.* 984. *nu.* 24. *to.* 5. Fontan. iterum *cl.* 4. *nu.* 10. allegat Berengar. *in capit. vnico de filijs nat. ex matrimon. ad morgen. cap.* 6. *prælud. num.* 2. Molin. *de ritu nuptiarum lib* 3. *cap.* 6. *nu.* 26. & nos *in discursu p. num.* 66. *vbi* latè de hoc tractatum est.

Secundo quia tales donationes æquiparātur cum donationibus antiquis, quæ propter nuptias appellabantur, quæ sicuti erant exceptę † à regula
6 dictæ *l.* 2. vt *gloss.* ibi fatetur, ita ratio suadet, quod, & iste censeantur exceptæ: quod vero æquiparentur, late probatum est supra in *primo discursu nu.* 8. vbi ex pluribus Doctorib. fundaui quod cum illa donatio ab aula recesserit, in eius locum successit ista, de qua agimus, quibus addo Monter. *decis.* 10. *nu.* 7. & mille per Stepha. Gratia. *discept.* 924. *n.* 33. & *discep.* 984. *nu.* 30.

Tertio, quia hæc donatio cō
7 suetudine † probatur, quæ sola sufficeret ad eius validitatem, non obstante regula prædicta, de qua testatur Guid. Pap. *d. decis.* 145. *ante nu.* 3. *vers. præterea generalis* Bertrand. *cons.* 346. *n.* 8 & 9. *vol.* 1. Natta *d. cons.* 609. *n.* 3. circa mediū Roland. *cons.* 70 *n.* 4. *vol.* 4. & de Regno Neap. Præses de Franch. *decis.* 436. *n.* 4 vbi ait quod in regno illo nunquā contrahuntur matrimonia, nisi à parentibus recipiant, donationem, quæ æquiualeat dotibus; subdens hęc verba; & in hoc casu iudex debet se fingere patrem mulieris, & considerare an ipse esset traditurus

 nup-

nuptui filiam filio familias, cui pater donasset donatione reuocabili, & cetera vt ibi, & de cōsuetudine Cataloniæ testatur Fontanell. *d. cla. 4. nu. 9.* vbi ait quod suis temporibus mille id generis donationes fieri vidit, quas postea in iudicijs omnimodam habere firmitatem agnouerit, & pro eius validitate pluries iudicatum, & de eius validitate, & frequenti vsu inter nobiles potissime testatur alter eiusdem nationis author *Molinus de ritu nupt. lib. 3. quæst. 2, nu. 61. fol. 141. col. 2.* à tergo, *& q. 6. n. 57. in medio fol. 153.* & de Regno nostro omnes nostrates quotquot scripserunt horum tribunalium decisiones, huiusmodi donationes vsitatas ostēdunt, *Milan. decis. 19. lib. p.* Intriglol, *decis. 20.* Castill. *d. decis. 51. & decis. 106. & decis. 152. n. 63 vers. non nego* Mastrill. *decis. 250. nu. 67.* Giurba *ad consuetud. Mejsan. cap. primo glo. 8. nu. 74.* Amatus qui eosdemmet, in alijs tamen locis refert *resolu. 30. n. 12* qui omnes ita de ea scripsere, vt euidenter receptam in hac regione demonstrent, & re vera nullus pene in hoc Regno filius familias matrimonium cōtrahit in casu vbi egregia dos ex parte mulieris afferatur, quin pater illi aliquid correspectiue donet, quod pro oneribus martimonij portandis, & tuitione dotis deseruiat iuxta doctrinam Angul. *de meliorat. ad l. 6. gl. 4. n. 8. & 10. tit. 7. lib. 5.* Rouit. *in pragm. 1. n. 167 tit. de Abus. in scrib. sublat. & consi. 15. n. 8. ad fi. lib. 2.*

Demum ex prædictis, & alijs rationibus præsentem donationem valere affirmant omnes præcitati patres, quibus addendi sunt Tiber. Decian. *respons. 31. nu. 69. & respons. 41. nu. 22. vol. p.* Marquil. *in viat. auth. & rogat. fol. 219. colum. 2.* quos citat Fontanell. *d. cl. 4.* cum multis ex præcitatis in primo fundamento Becc. *consi. 20. n. 3.* Molin. *de ritu nupt. lib. 3. cap. 12. nu. 6.* qui ad id citat Dec. *cōs. 239. & 414.* Gratia, *d. discep. 924. n. 33. & discep. 984. ante n. 30. fol. 541.*

Non obstant modo quę cōtra hæc supra adducta sunt, de patria potestate impediente hanc acquisitionem, tamquam statim efficiantur profectitia, & patri quærantur; quia respondetur quod fauor matrimonij facit, vt filius capax efficiatur, item verum est dicere hæc donata effici aduentitia † quarum filij familias hodie capaces existunt *l. p. C. de bonis maternis l. cū oportet 6. C. de bonis quæ liber.*

Nec facit, quod hæc donatio non sit illa, quæ antiquitus propter nuptias appellabatur, quia fateor illam non esse, quod verò eius de priuilegijs fruatur, tamquā quæ in eius locum fuit subrogata,

gata, hoc semper affirmabo; & pro hoc mihi perpetua erit pugna cum interpretibus, qui percipere noluerũt verbum istud, vt apparebit per totam seriem huius præsentis tractatus, & licet non transeat in dominiũ vxoris, attamen ipsa agit ad eius obseruantiam tamquam ei intersit illã obseruari, vt notat Ponte *cons*. 80. *nu*. 15. & Rouit. *d. cons*. 15. *nu*. 8. non audet negare.

9 Non obstat oppositio† Antonij Fabri in puncto, de quo agitur, quem sequuntur moderne Macerat. *lib. 2. resol*. 49. *nu*. 6. Merenda *lib. 1. controu. cap*. 22. *n*. 14. Rouit. *d. cons*. 15. *num*. 6. *lib*. 2. quia ipse cum senatu contrariũ, & melius tenuit *in C. lib*. 8. *tit*. 34. *de don. def. p*. vnde potius quid in decidendo senserit attendẽdum est: & ad illud quod obijcitur, aduersus communẽ intellectum *d. l. pomponius Filadelphus*; respondetur esse nimis subtile, licet amicum literæ, etenim ibi Iurisconsultus non ex eo dicit filiam dotem naturaliter possidere, qnod ciuiliter incapax sit; sed quia tanquam

10 tradita viro, ciuilis possessio † in eum migrauerat, *l. docet ancillam* 9. *C. de reiuendic*. remanente tantummodo penes eam natu-

11 rali, vt † alibi habemus ab Imperatore *in l. in rebus* 30. *C. de iure dot*. ibi *cum eadem res ab initio vxoris fuerint; & naturaliter in eius permanserunt dominio*, & Rursus ibidem, *vt siue ex naturali iure eiusdem mulieris res esse intelligantur*, etenim quo ad ciuilẽ acquisitionem perinde habentur res dotales ac si à principio

12 † marito traditæ fuissent, occultatur etenim vnus actus, vt doctè tradit Bald. *in l. 2. n. 5. D. de inoffic. donat*. & nos abundè pro IoannaLicciardello contra Apolloniã deLao, vnde contra Fabrũ latè tenet Facchin. *lib. 13. controu. c*. 60. qui Fulgosij, Castrensis, Ripæ, & Alciati non meminit, sed solum cum Antonio Fabro videtur contendere voluisse. Nec enim existimo quod hos non viderit. Sed an soluto matrimonio cessante causa donatio hæc subsistat? dic affirmatiuè vt dixi in *V. speciali in fine*, vers. *tertio concordiam*.

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS TERTIVS
PARTICVLA PRIMA
ARGVMENTVM.

MATER quare valide donet filijs, etiam sine consensu viri, & quid si commodum ad virum redundat; Vsusfructus an possit patri prohiberi; & per qua verba censeatur prohibitus; & quid pro concurrenti summa legitimæ. Mater quare pro matrimonio filij ei legitimè donet; & quid pro eius alimentis; vel pro dote filiæ: Vxoris & viri donatio, in aliquibus casibus hic positis valet: Donatio pro vsufructu quando trahat ad se proprietatem.

SVMMARIA.

1 *Matris donatio in filios collata regulariter tenet, & ratio assignatur.*

2 *Mater non habet filios in potestate, ideo nec legitima administratrix est, nec vsumfructum habet.*

3 *Recte filio donat absque consensu mariti, vel consanguineorum.*

4 *Filio in potestate non iure donat, vbi commodum ad patrem, eiusque maritum redundat, sed vide n. 6. & 8.*

5 *Aduentitiorum proprietas quaritur filijs familias secundum ius Codicis.*

7 *Mater ita potest donare filio, ne vsusfructus patri quaratur.*

Vsus-

9 *Vsusfructus, & comoditas non solum potest prohiberi patri expresse, sed etiam tacite vide nu. 14.*

10 *Mater si ex vsufructu voluerit certam partem viro acquiri, censetur reliquum prohibuisse.*

11 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*

12 *Pater grauatus restituere filio hereditatem aut pure aut in diem vel sub conditione, non retinet vsumfructum.*

13 *Mater disponens vt fructus cumulentur ad fauorem filij, censetur prohibuisse patri vsumfructum.*

15 *Potest prohibere vsumfructum patri etiam pro rata legitima, si donet in vita.*

16 *Onus super legitima tenet durante vita patris vel matris, secus eis mortuis.*

17 *Filius acceptans legitimam cum onere dum viuit, tenet onus, patre verò mortuo reijcitur.*

18 *Mater in testamento an possit prohibere vsumfructum patri, pro rata legitimæ filij pro, & contra.*

19 *Vsufructu patri prohibito an censeatur prohibita administratio, & quid è conuerso.*

20 *Filij per contractum matrimonium liberantur à potestate patris de consuetudine quasi totius mundi.*

21 *Mater validè donat filio matrimonium contracturo ex causa ipsius, & ratio assignatur.*

22 *Potest donare viro, vt expendat pro matrimonio filiorum communium.*

23 *Vxoris, & viri donatio valet, quando ita donatur vt cedant in vtilitatem alterius.*

24 *Valet facta marito, vt conuertat in dotem filiæ ex alio matrimonio.*

25 *Mater potest donare filio naturali quo ad proprietatem, & fructus.*

26 *Donans filio ad vsum vel pro alimentis venit proprietas. Sed quid in patre distingue.*

27 *Rectè donat filio nubenti, etiam quod stante morte mariti reincidisset in patriam potestatem.*

POst omne genus donationum, quę sustineri possunt inter parentes, & filios in potestate, meritò sequitur videre de donatione per matrem facta; de qua licet dixerimus vix donare solere, tamen non ex hoc sequitur, quod aliquando non donet; ideo circa eius personã subsequentes oriri possunt dubitationes.

Prima, an valeat donatio inter matrem, & filios.

Secũda an sit necessaria, vel voluntaria, indeque an simplex an ob causam, an iuuetur velleiano, & an bona per eam fideicommisso subiecta ex hac causa alienari possint.

Tertia an possit in vnum ex filijs

filijs huius donationis titulo conferre lucra nuptialia, quæ ex viri præmortui bonis ad eã peruenerunt.

Quarta, an possit huiusmodi donationem aliqua ex causa reuocare, puta si vellet ad secundas nuptias transire.

Quinta, an subiaceat *l. hac edictali, & tit. de inofficiosis donationibus.*

1 Deueniendo ad primam, regula est † donationem valere, nulla enim Iuris ratio assignari potest, quin subsistere habeat; cum nullum adsit impedimentum, nè naturalis ciuilisq; oriatur obligatio, ita colligitur ex textu *in l. donationes* 32. *§. species D. de donation. l. velles* 6. *& l. his solis.* 7. *cum* Auth. quæ sequitur C. *de reuocand. donat. l. fin.* C. *de donat. quæ sub modo* Auth. *vt liceat matri, & auie,* in principio cum ibi notat. *l.* 2. *vbi gloss. & omnes DD. C. de iure dot.* Bald. *in l. filium quem habentem* C. *famil. erciscundæ*, cum concordãtibus datis per Iason. *in l. frater à fratre in p. repetitione in fi. & in cons.* 154. in causa *col.* 1. *vol.* 2. Ripa. *respons.* 10. *lib. p.* Paris. *cons.* 73. *lib. p.* Decian. *consil.* 16. *n.* 77. *lib. p.* Card. *Mant. de tacit. & ambig. lib.* 21. *tit.* 3. *n.* 19. vers. *neque dubium.* Bardellon. *cons.* 15. *nu.* 2. Turret. *cons.* 77. *num.* 12. *vol.* 2. & decisum apud Cappel. Tolo. *decis.* 191. & in nouissimis diuersorum *decis.* 875. *nu.* 3. *tom.* 4. *sol. tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 3. 478. quæ est apud Farinaz. *d. n.* refert Molfes. *ad consuet. p.* 3. *qu.* 14. *nu.* 8.

2 Ratio est, quia mater † non habet filios in potestate, propter quam impediatur donare *§. fœminæ instit. de adopt. & toto tit. instit. de patr. potest. l. filia.* 88. *D. de solut.* Ant. Gomez *in l.* 47. *Tauri nu.* 3. Cancer. *var. resolut. cap.* 21. *tit. de transmiss. num.* 68. *lib.* 3. Surd. *de alimen. tit.* 2. *quæst. p. nu.* 51. vnde colligunt non esse legitimam administratricẽ bonorum filij, & consequenter, neque vsumfructum prætendere posse Cartar. Rotę Genuens. *decis.* 30. *n.* 10. vt nota sunt Iuris nostri principia.

Quæ ampliãtur ad casum, vbi mulier in donationibus cogeretur adhibere consensum

3 † mariti, vel aliorum; nam adhuc donatio facta filijs valeret nullo consensu interueniente, *text. prædictus in l. velles* 6. *C. de reuocand. donat.* ibi *velles nec ne filio tuo prædia, itemque mancipia donare, fuit in initio tibi liberum, desine itaque postulare, ut donatio, quam perfeceras, reuocetur prætextu mariti, & liberorum absentiæ, cum huius firmitas ipsorum præsentia, non indigeat,* iuxta quæ in terminis statuti consuluit Baldus *cons.* 407. *post nu.* 4. *lib.* 2. Crauet. *cons.* 39. *nu.* 14. Cephal. *cons.* 161. *nu.* 5. Tiraquel. *de legi. connubial. gloss.* 8. *nu.* 110. Lambert. *ad statut. mediolani de contract. mulier.* in

in fine nu. 109. & fuit resolutum in Rota per Sarnens. *decis.* 110. *lib.p.* & in nouiss. diuers. *decis.* 17 *to.* 4. *fol.* 6. & in alia Romana prælegati 29. *Octobris* 1563. Stefan. Gratian. *discept.* 219. *n.* 18. *to.* 2. quæ tamen intelligas velim iuxta distinctionem per me traditam *in discursu primo tract. primæ à num.* 160. *& persequentes.*

Fallit tamen regula suprascripta, vbi donatio fieret filio, qui est in potestate,† & ex donatione commodum resultaret ad maritum, vel ratione proprietatis, vel ratione vsusfructus, quia in hoc casu eodem modo non valet donatio, ac si mulier marito donasset, quod enim prohibetur directo fieri, non licebit facere in consequentiam, & per indirectum: sunt text. aperti *in l.* 3. *§. qui in eiusdem potestate* ibi *secundum hæc, si mater filio, qui in patris potestate est, donet nullius momēti erit donatio, quia patri, quæritur l. si vxor.* 20. *D. de donat. inter vir. & vxor.* Ioan lup. *rubr. de donat.* §. 42. & 43. Card. Mantic. *d. lib.* 21. *tit.* 3. *nu.* 18. Sanç. *de matr. lib.* 6. *dispu. p. n.* 10.

Hęc verò conclusio attento nouissimo iure non procedit indiscriminatim; etenim, cum filijs familias quæratur, † proprietas aduentitiorum per *leg. cum oportet* 6. *C. de bon. quæ liber. & instit.* per quas personas no*bis acquir. in principio*; valere consequenter, debet donatio in eo, quod filio quæritur, non obstante patriā potestate, vitiabitur, tantummodo respectu † vsusfructus, quem scimus acquiri patri de bonis aduentitijs nisi forte ita donatum sit, vt ne que de vsufructu, pater participare † possit, quod optime fieri potest, vt dictat *Auth. excipitur C. eod. tit.* & concludit Bald. in *l. si constante C. de donat. inter uir. & vxor. & in dicta l.* 3. §. *qui in eiusdem*, Rubeus Alexandrin. *consi.* 54. *n.* 2. Card. Mantic. *ibidē nu.* 19. & mille infra allegandi, qui indistinctè sunt accipiendi siue dispositio fiat inter viuos siue in vltimis, quidquid dicant Gloss. ibi & Alex. *in l. nemo C. qui testam. facer. poss.* quos reprobat Marta *de success. p.* 4. *quæst.* 1. *art.* 3. *num.* 32. licet enim, ait ipse, communiter receptum sit verbum disponere aliquando importare dispositionem inter viuos, attamen importat propriè dispositionem in vltimis ex Rota *in nouiss. decis.* 879. & Franch. *decis.* 607. & alijs, quos allegat.

Sed quod imò donatio valeat, nulla habita consideratione † vsusfructus patri quærendi, tenuerunt *Azo in summa C. de donat. inter vir. & vxor. col.* 2. *vers. item, & quæ contingunt* Iacob. de Arena, & Marsil. *in l. si constante C. eod. tit.* quos refert, & sequitur Tiraquell. *de retract. li-*

gnag.

gnag. §. *p. gl. 9. nu.* 72. qui dicunt quod hoc in casu patri nō quęritur vsusfructus; quod mihi nō sedet, & nimis dubiū fuit apud Bal. *in dicta l. si constante*, dum dicit hæc verba, si vis procedere sine scrupulo, facias apponi hæc verba, quod patri non quęratur vsusfructus; alias esset dubiū sequitur additio ad Capellam Tholosan. *d. decis.* 192. nisi forte dicamus hos Doctores supponere, quod ex hoc tacite pro validitate donationis, censeri debeat prohibita patri, vsusfructus acquisitio, & perceptio.

Prohiberi enim potest vsusfructus, † ad terminos *d. auth. excipitur C. de bon. quæ liber.* non solum expresse, sed etiam tacite, vt firmant Paulus *in l. filiofamilias D. de legat. p.* vbi Iason *nu.* 68. Boer. *decis.* 193. *p. p.* Alexandr. Trentacinq. *to.* 2. *var. resolut. titul.* 4. *de peculio num.* 4. Ferrer. *in const. impuberes gloss.* 4. *nu.* 220. *fol.* 118. à tergo Surd. *cons.* 116. *n.* 22. 25. *&* 38. *& cons.* 143. *num.* 21. *& de aliment. titul.* 2. *quæst.* 15. *num.* 14. Gabr. *cons.* 118. *num.* 12. *lib. p.* Becc. *cons.* 97. *n.* 6. *lib. primo.* Guttier. *in cap. quamuis pactum in* verbo *nullum ad bona paterna num.* 18. *de pact.* Rota coram Pirouano *Romana transactionis* 26. *Ianuarij* 1617. Mattril. *decis.* 59. *nu.* 7. Gratia *discep.* 713. *n.* 18. vbi ampliat etiam ad commoditatē, vt prohiberi tacite possit; post Molinam, quem allegat, sequitur Giurba noster ad *consuetud. Messa. c.* 7. *glo.* 3. *n.* 20. & 21. vbi mille habes, quos addas, & vtroque casu donatio pleno iure valebit; quare operæpretium duxi aliquos casus recensere in quibus hæc tacita prohibitio resultat, & primo dicunt censeri prohibitum in cetero vsusfructū, si aliquam par-

10 tem † in donatione expressam voluerit marito acquiri, ita Ferrer. *in dicta constit. de los impubers* §. 4. *num.* 224. *& sequent.* assignat rationem quia proui-

11 sio hominis facit cessare † prouisionem legis ex regula *l. final. C. de pact. conuent.* quam late exornat Iason *in l.* 2. *nu.* 142. *C. de iure emphit.* Bald. nouell. *de dote priuileg.* 68. Negusant. *de pignor. membr.* 4. *p.* 2. *numer.* 82. *&* 84. Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 3. *titul.* 7. *nu.* 23. *& libr.* 11. *tit.* 27. *nu.* 3. Menoch. *remed.* 3. *nu.* 156. Caldas *in l. si curatorem habens verbo lesis nu.* 144. Anton. Faber. *decad.* 6. *error. primo*, & in hoc casu licet videtur, quo ad illam partem, vsusfructus marito debiti; tamen in reliquo remanet firma donatio, sicuti in similibus terminis dicunt Doctores; quod quoties pater † ab

12 aliquo institutus grauatur restituere hæreditatem filio post diem, vel sub conditione, aut pure, tunc adueniente die, vel conditione restituta filio hæreditate,

ditate, nullum pater retinet vsumfructum; Castrens. *in l. cum filio nu.* 18. D. *de legat. p.* vbi Iasó n. 150. Ripa *n.* 68. Surd. *decisio.* 242. *num.* 4. Zanch. *in l. haeredes mei §. cum ita parte 5. num.* 127. Alexandr. Trentacinq. *lib. p. resolut.* 4. *tit. de peculio* sequitur Ferrer. *d. loco n.* 218. Surd. *consil.* 116. *nu.* 23. Becc. *cons.* 97, *numer.* 13. Stefan. Gratian. *disceptatio.* 713. *num.* 34.

Alter est casus, quando ma-
13 ter distribuit † vsumfructum, vt expédatur in utilitatem filij, vel cumuletur in eius fauorem ad emendos redditus, ex hac enim prouisione censetur in necessarium antecedens velle ne eũ pater habeat, vt probaui in vna repetitionis dotis pro Dõna Maria Corbera contra Baronem Pilaini eius patrem.

Plures alij sunt casus, ex quibus resultat tacita prohibitio
14 † vsusfructus, in odium patris, quos cumulat Alex. trentacinq; *d. lib. p. var. resol.* 4. *tit. de peculio*, & Gratian. *d. discep.* 713. *à n.* 27 *vsque* 47. quos nõ refero, quia non possunt applicari, ad terminos dispositionis factæ, in contractu; ideo vbi eueniat casus in terminis institutionis in testamento, ad eos recurras.

Postremo in materia prohibitionis vsu fructus illud annotabo, quod si mater filio dona-
15 uerit † pro legitima, bene poterit vsumfructũ patri prohibere, quoniam licet talis prohibitio cui onus, & quo ad legitimam reijciatur, secundum Fontanellam in loco statim citando; attamen hæc ratio habet locum vbi legitima in morte relinquitur; quando incipit deberi; nam
16 si in vita assignetur, † quando talis assignatio voluntaria reputatur; tunc onus tenet durante vita, licet post mortem reijciatur; sicuti dicunt Doctores in terminis dotis assignatæ filiæ pro legitima, ex illa *decisio.* Rotę per Card. Seraphin. *decis.* 815. de qua Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit. p. quæst.* 9. *nu.* 27. & in terminis legitimæ assignatæ; filio in vita idem Merlin. *d. lib.* 3. *titul.* 2. *quæstion.* 10. *num.* 23. *folio* 388. vbi tenet quod filius acceptando legitimam à patre viuente
17 † cum aliquo onere, non censetur sibi preiudicasse post eius mortem, sed tantum vsquequo viuat nisi forte vltra acceptationem renunciet, vel faciat pactum de non petendo, nec oneri contraueniendo, & ita dicit intelligendos esse *Menochiũ consil.* 71. *num.* 21. *&* Mangil. *de imputation, quæstion,* 90. *num.* 21. *vers. limita, & quæstion,* 7. *num.* 42.

Et licet nõ desint Doctores, qui teneant valere prohibitionem vsusfructus factam † à matre, respectu legitimæ, filij; etiam in testamento; vti sunt glossa *in Autent.* vt liceat matri

&

& auię verbo participium Alexandr. *in l. mulier nu. 5. ad trebell.* Bal. *in l. filia cuius Cod. famil. erciscund.* Iaſon *in l. cum filio n.* 151. *de legat. primo* relati per Boer. *decis.* 194. Vaſq. *de ſucceſſ. creatio. lib. p.* §. 10. *nu.* 234. Molin. *de pri mogen. lib. p. cap.* 19. *num.* 33. *cum duobus ſequentibus*, Trentacinq; *d. lib. p. reſolut.* 4. *nu.* 3. Franch. *deciſ.* 161. & Amendola ibi Craſſ. §. *legitima q.* 38. *n.* 18. Surd. *conſ.* 570. Rendina *in promptuar. tit. de vſufruct. num.* 4. Marta poſt hæc viſus *de ſucceſſ. p. 4. quæſt.* 1. *artic.* 3. *à nu.* 35. *vſq.* 60. qui ad partes, & bene diſputat quæſtionem. Ex quibus poteſt elici concluſio quod prohibitio durabit etiam poſt matris mortē.

Attamen cum horum opinio non recipiatur, perſiſto in priori ſententia, quod autem contraria opinio ſit verior, ſatis eſſet abſque citatione auctorū, qui eam profitentur producere verba ipſius Authēt. vnde ſumitur ex corpore *ſancimus ait licentiam eſſe matri, & auiæ, & alijs parentibus, poſtquam reliquerint filijs partem, quæ lege debetur, quod reliquum eſt ſuæ ſubſtantiæ relinquere ſub hac conditione vt pater vel qui omnino eos habet in poteſtate in his rebus neque vſumfructum, neque quodlibet penitus habeant participium*, per quæ verba nemo eſt, qui non videt, licentiam prędictam conceſſam fuiſſe, excepta legitima; dum antea non poterat; neque in aliqua re particulari relicta, patri vſusfructus prohiberi, vt communiter fatētur Doctores poſt Bald. *in filijs matrem C. de inoffic. teſtam.* Alex. *in l. gallus* §. *quidſi is nu.* 7. *de liber. & poſthum.* imò fortius per ius digeſtorum, neque proprietas aduentitiorum filijs, quærebatur, ſed patri pleno iure accedebāt, vt patet per textum *in l. placet* 78. *D. de acqu. hæreditat.* cui textui inſufficienter reſpondet Marta *art.* 3. *n.* 56 verſ. *reſpondetur*. Quare per prædictas rationes ita tenuit Bart. in Autentic. *excipitur.* vbi Angel. Caſtr. Fulgoſ. & Corn. Bertrand. *conſ.* 3. *in fine lib.* 1. *p. p.* Ruinus *in l. gallus* §. *quid ſi tantū nu.* 17. & ibi Emanuel Coſta p. 5. *n.* 9. & 91. *D. de liber. & poſthum.* Fabian. de Gioch. *in auth. nouiſſima nu.* 141. *C. de inoff. teſta.* Anton. Gomez *in l.* 48. *tauri n.* 11. Suarez *in l. quoniam in prioribus limit. p. nu.* 11. verſ. *ſed reperio D. eod. titul.* Riminald. Iunior *in* §. *p. n.* 102. *inſtitut. per quas perſonas nob. acquir.* Cald. *de reſtitut. in integr. verbo leſis num.* 135. verſ. *quæ concluſio amplianda fol.* 326. quos refert dicens veriorem Gratian. *d. diſcep.* 713. *nu.* 22. & *ſeq.* Caſtill. Sotomaior *de vſufruct. cap.* 3. *nu.* 58. Fontanell. *de pact. nupt. lib. p. cla.* 4. *gl.* 7. *p.* 3. *nu.* 39. Ferrer. *in d. conſtit. impuber. gloſſ.* 4. *nu.* 23. *cum plurib. ſequen.* Galganet. *de condit. & demonſtr.*

p. 2. cap.p.quaest. 58. Guttier. *in cap.quamuis pactum* verſ. *nullum ad bona num.* 19. Facchineus *cõtrouerſ.lib.* 5.*cap.* 21. Giurba *d. c.* 7.*gl.* 3.*nu.* 23. verſ. *nihilominus.*

Sed an in caſu vbi patri licitè prohibetur vſusfructus extra videlicet legitimam, remaneat † adminiſtrator Ferrer. *dicto loco numer.* 239. tenet negatiuè, allegat pro ſe Caldas *loco cit. n.* 147.& Petrã qui nil di cit *de fideic.quaeſtio.* 5. *num.* 226. reprobando Fontanellam, qui contrarium aſſeruit reſponden do omnibus eius fundamentis, quem libenter ſequor, ſtringunt enim nimis verba Authentic.prædictæ, vt *liceat matri,& auia in* verſ. *ſi verò forſan* ita vt reſponſum non admittat, addo tenentem cum negatiua Merlinum *de legitima libr.* 3.*titul.* 2.*quaeſtion.* 4.*numer.* 8.& mille alios, quos ante eum cumulauit Giurbã *dicto capit.* 7. *gloſſ.* 3. *numer.* 36. 37. & 44. ad quem recurrendum puto in hac materia, vbi contra Fontanellam videtur tenere, ſed quid in caſu contrario tenendum ſit, videlicet an prohibita adminiſtratione cẽſeatur prohibitus vſusfructus; hæc quæſtiò prò affirmatiua habet Maſtrill.*deciſion.* 59. cum adductis per eum, & prò negatiua Fontanellam *de pact. nupt.libr.primo clauſul.* 4. *gloſſ.* 7. *part.* 3 *à numero* 27. quem impugnat Ferrerius loco citato Giurba verò *in dicta gloſſ.* 3. *numero* 30. *cum ſequentibus*, poſt firmatam concluſionem controuerſiam optimis diſtinctionibus dirimere conatur, quas non tango, quia nimis me dilatarem, ſuppoſito quod in terminis quæſtionis præſentis non faciant ad rem, & quod apud eum videri poſſint. Si tamen tibi placeret opinio Fontanellæ adde ſuis prioribus ſcriptis, ea quæ repellendo iniuriam, modeſtè tamen addidit in *ſecundo tomo clauſ.* 7.*gloſſ.* 1. *part.* 3.*à numer.* 42.*cum pluribus ſequentibus*, vbi alios pro sè adducit, diſtinguendo inter prohibitionem factã ob ſuſpitionem patris, & illam quæ aliam præſefert cauſam, vt in prima, prohibito vſufructu cenſeatur prohibita adminiſtratio, & è contra, quem ego ſecutus ſum in dicta cauſa repetitionis dotis, inter Donnam *M*ariam Gorbera, & paterno contra Baronem Pilaini eius patrem.

19

Etenim vbi mater donet filijs contemplatione matrimonij, diſputationes iſtæ parum poſſunt practicari, cum de conſuetudine quaſi totius mundi loquendo, filij eo ipſo quod vxorem ducunt, liberen-

20 tur † à patria poteſtate; vt in Regnis Hiſpaniarum præcipitur, per text. *in l.* 8.*titul. p. libr.* 5.

recopilation, & per alia iura, quæ adducit Rebell. *de oblig. iust. par. 2. lib. 1. qu. 8. sectioni. 6.* de regno Franciæ Cassan. *ad consuet. Burgund. rubr. 6. §. 3. num. 13.* Petr. Gregor. Tolosan. in *sintagm. iur. tit. 2. lib. 11. cap. 10. nu. 10.* & de hoc regno, nostraq; patria Mut. *ad consuet. Panor.* 48. Nepita *ad consuet. vrbis meæ tit. 20. consuet. p.* & de diuersis mundi partibus Neopodan. *ad consuetud. Neapol. tit. 5. de filijsfamil. gloss. nubit. nu.* 10. Barbos. *in l. p. par. 4. num. 122. D. solut. matrim.* Carpan. *ad statut. Mediolanens. statut.* 416. *numer.* 19. *parte prima* Reusner. *decis. 10. num. 9. lib. p.* Vulteius *ad institut. titul. quibus modis ius patr. potestat. soluitur. in fi.* Morla *in empor. titul. 12. quæstion. 8. num. 5.* Fontanell. *de pact. claus. 4. gloss. 1. numer. 29.* Giurb. *decis. 43. num. 20.* eoque verò sic liberato rectè donari potest;

21 quia nullum commodum † patri resultat, vt in specie, de qua agimus, notat Sancez de *matrimon. lib. 6. disputat. p. num.* 10. qui ad id allegat Ioan. Lup. *in rubric. de donat. §. 43. numer. p.* Milan. *decision.* 19. *numer.* 39. *vers. imo verius lib. p.* & alij suprà *in discursu 2. p. 7. vsq. ad fin. p.*

Sic ergò conclusio; donationem occasione matrimonij factam à matre filio valere, tam iure communi inspecto, quàm nostro municipali; etiã patre de medio existente. ... *tract. 1. disc. 3. p. 1.*

22 Quæ quidem ampliatur, etiàm † quod mater donasset viro, vt indè donationis titulo tradat cõmuni filio vxorẽ ducturo. Bart. *in l. si vxor marito. D. de don. inter vir. & vxor.* ibiq; ceteri scribentes, quã legem singularem esse dicit subtilis Aret. in *in l. si diuortio. ad fin. & l. p. col. penul. in princ. D. sol. matr.* Mantic. *de tacit. & amb. lib. 21. tit. 4. nu. 32.* Cald. Pereir. *quæst. forens. lib. p. qu. 18. n° 23.* Rebell. *de oblig. at. instit. lib. 6. qu. 13. nu. 6.* Barbos. *in c. fi. n. 10. de don. inter vir.*

23 Nec mirum, quia regularitèr valet donatio intèr eos, quãdo illo intuitu celebratur, vt alter coniux † alicui tertio donet, quod accepit est text. *in l. profectitia. 5. §. antepen. D. de iur. dot.* Bart. *in l. cum filius. D. de donat.* Ea ratione, quia cõiux donatarius nõ efficitur locupletior Tiraq. *in l. si unquã* verbo *susceperit liber. n. 172. C. de reuoc. don.* Lup. *de don. in rubr. §. 28. n. p. & §. 49* Baez. *de nõ melior. filiab. c. 19. n. 6.* Crot. *in l. frater à fratre. n. 75. D. de cõd. indeb.* Sanch. *de matr. lib. 6. disp. 3. n. 6.* Moli. *disp. 289. n. 18.* Mant. *d. lib. 21. tit. 4. n. 57.* Azor. *inst. mor. p. 3. lib. 11. c. 10. q. 4.* vers. *5.* Moli. *de rit. nupt. lib. 3. q. 49. n. 29. & seq.* Rebel. *d. qu. 13. nu. 6.* Barb. *ibi. n. 19.* & ex hac rõne valet donatio, ad opus, vt cõuertatur † in dotẽ filię cõiugis, ex alio matrimonio habitę, de quo est casus. *i l. cũ is 32. §. si ea opinione*

sit

sit mulier D. *de condit. indebit.* vbi sustinetur donatio prò dote ex falsa causa facta, quia remanet illa pietatis, proptèr quam ità in specie tenuerunt Corn. *cons.* 50. *nu.* 14. *lib. p.* Rip. *in l. vlt. nu.* 170. *C. de reuocand. donat.* Natt. *cons.* 410. *n.* 13. Mantic. *dicto lib.* 21. *titul.* 4. *n.* 33. qui hos adducit nec replicetur, iurisconsultum in dicta *l. si vxor marito.* loqui quandò donatio fit prò dote filiæ, quia respondemus, quod satis est nobis, quod alia ratione non sustinetur, nisi ex fauore dotis, & matrimonij, qui concurrit etiàm in casu isto, vt sæpè repetitum est; & prò confirmatione prædictæ sententiæ facit, quod mater donans ad terminos prædictæ legis, non donat ratione illius obligationis, quam habet in subsidium, per text. *in l. neque mater* 14. *C. de iur. dot.* sed donat simplicitèr, & liberalitatem exercet, vt aduertit Cardin. Mantic. *dicto tit.* 4. *num.* 32. *vers. sed hoc non habet*, Ergò non adest diuersitas intèr eam, quæ sit filiæ, & quæ in filium confertur, cum sustineatur fauore matrimonij, qui æqualitèr in vtroque casu consistit.

Ampliatur secundò, quod eodem iure sustineatur dona-
25 tio † facta filio naturali, vel vulgò quæsito per matrem, tàm quò ad proprietatem, quàm quò ad fructus; nullum enim scrupulum remanet, an vsufructus patri quæratur, ità Bart. in *l. cum pater.* §. *mater.* D. *de leg.* & *in l. si qua illustris.* vbi ceteri DD. *C. ad orficiian.* & *instit. eod. tit.* §. *nouissime*, vbi Angel. Aretin. addens ad Cappell. Tholosan. *decis.* 192. *in princ.*

Ampliatur tertio, vt valeat donatio, quandò mater donat
26 prò alimentis † vel ad vsum non solùm respectu vsus, sed etiàm quòad proprietatem, vt est Text. *in l. donationes* 32. §. *species.* D. *de donat.* vbi venit proprietas rerum à matre filiæ donatarum, quem vti notabilem affert Surd. *de alim. tit.* 2. *quæst. p. num.* 49. ad differentiam consimilis donationis factæ à patre, in qua venit tantummodò vsus, & non proprietas, quod intelligit Surd. quandò fit à patre filio in potestate; ceterùm si daretur casus, vbi filius esset emancipatus, donatio facta per patrem modo prædicto valeret etiàm quò ad proprietatem; nulla enim alia ratio prohibet, quin dicto modo valeat, vt benè Surd. aduertit ibi. *num.* 51. in finalibus verbis, vt in simili nos firmauimus supra, in donatione facta de rebus ad studij vsum pertinentibus, ex eo quod diximus à principio valere fare studij.

Ampliatur quarto, idem ius esse, etiàm vbi matèr esset filia-
27 familias, † vt putà quia reinci-

Qq 2

differt in potestatem patris, nàm poterit filio nubenti donare res dotales, sine aui, sinique patris consensu. dicta Auth. *vt liceat matri, & Auiæ*, vbi Bart. Castr. & Ias. *col.* 8. Roman. Cuman. & Crauet. quos citat Couarruu. *super rubr. de testam. part.* 3. *nu.* 9. *vers. potest tamen. folio. mihi* 17. cum alijs, quos citat, & sequitur Caualcan. *decis.* 42. *nu.* 35. *par. p.* licèt multi ex eis hoc non dicant quod nouum in eo non est, & Crauet. *in cons.* 39. quem prò se adducit, contrarium firmitèr teneat, cui tamen deferendum non est, nisi vbi pater haberet vsumfructum; prout ipse loquitur; & sic vbi aliqua vtilitas redundaret patri.

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS TERTIVS
PARTICVLA SECVNDA

ARGVMENTVM.

MAter an cogatur donare filio nubenti propter nuptias. Eadem donando dicitur proprio debito satisfacere. An iuuetur velleiano, obligando se pro dote nurus. Fideiussor dotis repetit à fideicommisso quod soluit. Matris bona vinculata possunt pro dote filiæ vlteriusque descendentis alienari; donatio per eam facta pro matrimonio filij dicitur ob causam. Filius tenetur dotare matrem in certo casu. Aui materni, & fratris bona non possunt alienari pro dote neptis, & sororis vbi eorum mater est diues.

SVMMARIA.

1 *Mater nullo iure cogitur ad donandum filio vxorem ducenti, & ratio, & n. 4.*

2 *Pater ità demùm tenetur donare propter nuptias filio, si dos ei per soluatur.*

3 *Filij mares inueniunt persæpè vxores sine donatione propter nuptias, licèt fœminæ raro sine dote.*

4 *Mater non cogitur dotare filiam, nisi in subsidium.*

5 *Dotando, dicitur debitum soluere, ideò dos ab ea data in legitimã imputatur, & n. 24. vbi de donatione filio facta.*

6 *Donatio propter nuptias dos est filij, ideò à pari procedunt.*

7 *Pater alternatiuè tenetur vel se obligare prò dotis restitutione filij, vel propter nuptias donare cum distinctione, vel per Bar bos, citatum.*

8 *Mater se obligando prò restitutione dotis nurus suæ, non iuuatur velleiano.*

9 *Velleianum non habet locum in dote tàm filiæ, quàm extraneæ, quia vtroque casu adest pietas causæ.*

10 *An habeat locum vbi mulier se obligat ad dotem vnà cum viro: sed quid si vir non habet nisi bona feudalia.*

11 Baro *vti baro semper dicitur non soluendo.*

12 *Fideiussor dotis repetit à feudo, & fideicommisso, id quod soluit.*

13 *Doctrina Martæ de succeß. part. 4. qu. 3. 1. art. 10. n. 42. an procedat.*

14 *Velleianum quarè cesset in donatione propter nuptias.*

15 *Mater diues an teneatur prius ad dotandam filiam quam fideicommissum, declara n. 16.*

17 *Alienatio fideicommisso subiectorū quarè sit prohibita*

18 *Pro dote ideo fit, quia cum testator si viueret, teneretur censetur debitum vinculantis.*

19 *Ascendens omnis vsque ad Adam, tenetur dotare suos descendentes, & donare propter nuptias.*

20 *Fideicommissum maternum alienatur ex causa dotis, & numer. 23.*

tract. 1. disc. 3 part. 2.

21 *Alienari posse, & fideicommittentem teneri idem est.*

22 *Alienabile an sit respectu vxoris grauati eius fauore, nè falleretur.*

24 *Matris donatio ob matrimonium filij an sit ob causam prò, & contra; cum distinctione numer. 26.*

25 *Necessitas an requiratur vt donatio sit ob causam, respectu donantis.*

27 *Mater tenetur donare propter nuptias filio, vel se obligare ad eius dotis restitutionem in certo casu.*

28 *Correlatiuorum natura qualis sit.*

29 *Filius tenetur dotare matrem non habentem aliunde, si iuuenis sit, & nubere iterum velit.*

30 *Mater, & non frater tenetur dotare filiam, si habeat vndè hoc faciat, & ratio assignatur.*

31 *Debitum dotandi descendit ex proximitate sanguinis.*

32 *Frater non posset alienare bona fideicommisso subiecta, vbi mater esset diues prò dotanda filia.*

33 *Fideicommissum ab auo materno institutum in subsidium bonorum paternorū alienari potest pro dote neptis.*

34 *Matris bona prius sunt excutienda, vt ad aui materni fideicōmissum alienādum deueniatur, & ratio assignatur.*

35 *Mater in dotando est constituta in secundo loco post patrem.*

De-

DEuenio ad ſecundam dubitationem, in qua quæritur, an ſit neceſſaria, vel voluntaria, indeque an ſimplex, an ob cauſam, an iuuetur Velleiano, & an bona per eam fideicommiſſo ſubiecta ex hac cauſa alienari poſſint, quæ omnia vnica complectetur particula.

Ad primum accedendo, videtur quod non ſit neceſſaria,
1 primò quia nulla lex obligat † matrem ad donādum filio nubenti occaſione nuptiarum, vt arguit Marian. Soccinus. *conſ.* 119.*num.* 12.*lib.* 5. Hieronym. Gabr.*conſ.* 119.*num.* 37.*&* 40. *lib.* 2. Card.Mantic. *de tacit.& ambig.lib.*20.*tit.*2.*n.*8. cum hęc obligatio afficiat patrem tantū *l. vltima C. de dot. promiſſione l. qui liberos* 19. *D. de rit.nupt.* vbi Coraſ.*nu.* 10.Carot.ibi *quæſt.*4. Mart.*quæſt.*7.*articu.p.* Menoch. *conſil.* 33. Triuiſan.*deciſ.*22.*n.*3. Facchin.*libr.*13.*controuerſ.capit.* 78. Petr. Gregor. *de dote de parag.quæſt.*20.*nu.*5.*M*antic.*de tacit.& ambig.lib.*20.*tit.*2.*num.* 8. Giurba *deciſ.*45.*n.*27. qui alios allegat, & lex contenta eſt de vnius obligatione, nec multiplicat entia abſque neceſſitate.

Secundò, quia licèt lex obliget patrē donare proptèr nuptias filio; attamèn hoc euenit,
2 quādò dos conſignatur † patri; item in terminis donationis proptèr nuptias antiquæ quam diximus fieri nurui prò filio, & tranſire in eius dominium, & non in iſta, vt in terminis diſcurrit Crauet. *conſ.* 85.*num.*4. vbi ità intelligit textum *in l. vt liberis* 17. *C. de collationib.* Gabr. *dicto conſ.* 119.*nu.* 32. *cum tribus ſequentibus libr.* 2. *& numer.* 40. Caſtill.noſter *deciſ.*152.*nu.* 166. addo Surd.*conſ.* 143.*numer.* 46. *& ſeq.* quòd autem iſta donatio, de qua quæritur, non ſit illa mer, de qua loquitur textus prædictus, ſatis probatum eſt *in primo diſcurſu primæ tractationis,* defendit Caſtillus, quem ſæpius ad hoc citabimus *deciſ.* 152.*nu.* 160. alijq; allati *in diſcurſu ſecundo. Particula vltima in principio,* quos non repeto, & infra *in ſpeciali* 5. *in p. diſcurſu tractat. ſecunda.*

Tertio, quia, & ſi mater teneatur in ſubſidium ad dotandum filias *l. neque mater* 14. *C. de iur.dot.* cum alijs, quæ ſtatim adducemus, attamen hoc eſt, quia mulier ſine dote vix virū inuenit, ſed filius † poteſt vxo-
3 rem ducere abſquè quo mater ei donet, vel ſe obliget, ideò nulla neceſſitas ſubeſſe poteſt, ità vt cogi debeat, ita Gabr. *dicto conſ.* 119. *num.* 39. *lib.* 2. qui eamdem rationem adducit circà obligationem alendi, ad tex. *in l. penult. D. de liber. agnoſcend.*

4 Vndè attentis prædictis † ità tenuerunt *M*arian. Socinus *dicto conſ.* 119.*nu.*12.*lib.* 1.Gabr.

dicto

dicto conf. 119. *à nu.* 26. *vsq. ad* 30. Petra *de fideic. quæst.* 8. *n.* 393 tenens, non teneri ad assecurãdam dotem nurus, sequitur Peregrin. *de fideicom. art.* 42. *n.* 46. *& seq. & conf.* 102. *nu.* 34. *lib.* 4. & Crauet. dum tenet, quod tãquàm simplex in legitimam non imputetur dicto *consil.* 85. Portius Imol. in simili specie *conf.* 36. & apud eum Moffa. *conf.* 80. Peregrin. *decis.* 104. *n.* 4. Mangil. *de imputat. quæst.* 14. *nu.* 36. vers. *contrà verò*, allegat Bertrand. *conf. p. nu.* 4. *lib.* 2. *& conf.* 91. *num.* 2. *lib.* 3. *&* 133. *&* 147. *lib.* 10. qui omnes dum dicunt non imputari, supponunt non esse necessariam, quia si esset imputaretur, in necessitatibus etenim nemo liberalis existit.

In contrarium verò, quod imò sit donatio necessaria, in casu vbi mater tenetur in subsidium dotare, videlicèt quandò pater non habeat in bonis,
4 ita potest argui, mater † non tenetur dotare filiam; & tamen in subsidium cogi potest, dicta *l. neque mater*. Ripa, qui antiquiores refert *in l. p. num.* 79. *D. solut. matri.* Ant. Guilb. Costãn. *de dote cap.* 3. *num.* 4. Costa *de remed. subsid. cap.* 65. Spin. *de testa. gloss.* n. *de legat. pro dote num.* 11. Surd. *de aliment. tit. p. quæst.* 14. *n.* 13. Rogerius *in tract. de dote.* §. *secundo num.* 2. Marta *de success. par.* 4. *quæst.* 21. *art.* 10. *nu.* 34. *fol.* 381. decisum Franch. *decis.* 435. *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 2. *num.* 5. Gamma *decis.* 377. qui dicit, matrem in hoc casu repo ni in locum patris, & in eam transfundi ipsius obligationẽ, Surd. *decis.* 119. *num.* 3. *& decis.* 164. *num.* 15. vbi post Castrensẽ *in l. quoniam nouella. num.* 3. *C. de inoff. testam.* dicit, quod vbi ma-
5 ter dotet † censetur proprium, non alienum debitum exsolue re, & ad illud faciendum stimu lo quodam naturali impelli, & ex necessitate facere, vndè illud, quod dotis titulo donat, in legitimam imputatur, sequitur alios referendo Fontanella de *pact. claus.* 5. *gloss.* 2. *numer.* 4. *cum sequent.* Marescot. *var. resol. lib. p. cap.* 44. *num.* 9. Ioseph Ramon. *cons. p. in fin. post decisionem* vers. *quod autem* ex nostris Intriglio l. *decis.* 4. *nu.* 15. *& decis.* 10. *num.* 9. Mastril. *dec.* 256. *nu.* 23. Giurba *ad consuetud. Messan. cap.* 3. *gloss.* 3. *p. p. num.* 47. sed sic est, quod dos cum donatione proptèr nuptias à pari procedunt, quia sicuti dos datur filiæ prò matri-
6 monio, ità donatio † proptèr nuptias dos est filij, ergò codẽ modò in subsidium tenebitur mater ad vtrumque præstandum; ità videtur sentire Imperator in *l. cognouimus* 19. *in fine. C. de hæreticis, & manichæis.* vbi æqualiter patri, & matri donãdi proptèr nuptias necessitas imponitur, sicuti, & dotandi, æquiparantur enim hi casus, vt notum est, & in terminis arguit

Man-

Mantica dicto lib. 20. de tacit. & ambig. tit. 2. n. 10.

Et licet statim occurrat Castillus dicta *decis. 152. num. 157.* qui dicat, nos non agere in terminis verè donationis propter nuptias, responderi potest, adducendo responsiones adductas *in primo discursu, & in secundo in particula vltima*, hanc donationem videlicet locum illius antiquæ sortitam fuisse, & eisdē priuilegijs frui.

Secundò facit pro hac opinione, quòd pater alternatiuè
7 tenetur donare † propter nuptias, vel se obligare ad dotis restitutionem, tradunt latè Doctores *in l. si cum dotem §. transgrediamur*; quorū multos refert Gabr. *dicto consil. 9. à nu. 3. cum seq. lib. 2.* & Barbosa *in dicto §. transgrediamur à n. 16. & per seq.* cum declaratione videlicet, vt si dos patri soluatur, vel filio eo volente, vtputà quia filius sit sub potestate, non repetat à filio, si soluatur filio emancipato, vel suo sine voluntate patris recepta, vt Barbosa ibi non obscurè affirmat, & bene Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. p. 1. 2. num. 54.* post Osasch. *decis. 44.* Surd. *decis. 47. nu. 6.* Decian. *resp. 49. nu. 14. lib. 2.* Honded. *consil. 45. n. 12. lib. p.* Menoch. *præsum. 14. lib. 3.* Guidobon. *aduocat. 37.* Costa *de portione rata quæstio. 21.* Vinc. Fusar. *de fideic. q. 532. n. 21. vers. tertio.* quidquid Gabriel dicat, & qui eum sequuntur, quòd non teneatur indistinctè nisi sibi soluatur dos, quia intelligēdi sunt circà repetitionem, vt fuit decisum prò Principe Buteræ contrà D. Ioannam Austriam, vbi fuit coacta cedere iura contrà filiam hæredem mariti, in Consistorio S. R. C. facit Amat. noster *resolution. 37. num. 45.*

8 Sed mater † rectè obligatur prò dote nurus, in tantum vt Velleiano non iuuetur, secūdum Bald. nouell. *part. 6. priuil. 12. nu. 2. vers. quinimò, etiàm* Cephal. *consil. 408. nu. 10.* cum alijs per Surd. *decis. 164. nu. 4. & 14.* Ioan. Maria Nouarr. *in prax. miserab. personar. priuil. 110. n. 6. fol. 154. nu. 10.* Gratian. *discept. 669. nu. 22.* non solum autèm pro dōte per nurum allata, sed prò antefato per filiū nurui cōstituto, vt decisum refert Frāch. *decision. 182.* sequitur Molfes. *ad consuetud. p. 7. quæst. 3. nu. 18. cum seq.* Giurb. loco citādo ergò signum est certum, quod donare cogatur, quia non ex alio sustinetur obligatio prò dotis restitutione filio tradita, nisi quia ipsa ex naturali stimulo tenetur vel ad donandum, vel se obligandum.

Huic fundamento posset responderi, quod imò nulla datur diuersitas circà velleianū, non gaudendum intèr dotem
9 nurus, & dotē † extranei, quia

exclu-

excluditur à dicto beneficio Senatusconsulti, non ex alio capite, quàm ob pietatem causæ. Io. Frāc. de Pont. *tit. de potest. proreg. tit. de diuers. prouis. n. 25. fo. 493.* & Nouar. *loco citato* ideoq; nullum posse duci argumentū, dum non est in hoc casu speciale, sed generale in omni dote.

Item non sequitur ex eo, quod cessat velleianum, ergò tenetur se obligare, perquę sub sisto.

Vnum aduerto circa hoc secundùm, quod in materia velleiani verius est, quod mulier
10 † intercedens pro dote filiæ, vel nurus vnà cum viro iuuetur velleiano, vt apertè sentit Bero. *cons.* 48. *n.* 9. *lib. p.* Honded. *cons.* 45. *nu.* 23. *lib. p.* Surd. *decis.* 164. Rot. *decis. p.* impressa post Picum *de contract. mulier. nu.* 12. Adrian. Negusant. *resp.* 414. *nu.* 14. Henrig. *de fideiuss. cap.* 7. *num.* 415. Pirr. Maur. *sess.* 8. *part.* 3. *nu.* 21. *eod. tit.* Franch. *decis.* 182. *nu.* 12. Molfes. *ad consuetud. Neapol. par.* 7. *quæst.* 3. *nu.* 14. *& part.* 8. *quæst.* 3. *num.* 5. Giurb. *ad consue. Messanæ cap.* 13. *gloss.* 2. *nu.* 27. *fol.* 691. iuxta quę respondi pro Don Octauio Buglio, & obtinuissem, nisi adfuissent de medio feuda, & sic dum vir non erat soluendo, quo casu mater tenebatur, quia † Baro vti ba-
11 ro semper dicitur pauper, & hoc casu crederem procedere *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 2. contrarios, & trinas decisiones in dicta causa factas, licèt respònderi posset, onus feudi peculiare esse solutionē dotiū, & quòd mater censeatur fideiussisse cōtemplatione feudi, quo casu non est dubium, per eam obtineri posse † iurium cessionem, & repeti contrà feudum id, quod solutum est, vt in terminis fideicommissi firmauit
12 Castrens. *cons.* 25. *& cons.* 81. *lib. p.* quem communiter DD. sequuntur, teste Fusar. *de fideicom. quæst.* 532. *nu.* 3. *&* 4. Card. Tusch. *in suis conclusion.* verbo, *Dos, concl.* 747. *n.* 15. & 36. referens bis decisum Moli. *de primog. lib.* 4. *cap.* 7. *nu.* 9. Molin. Theolog. *de maiorat. quæst.* 653. *nu.* 6. Ondo *de fideicom. quæst.* 45. *artic.* 9. *num.* 74.

13 Non obstante, quod Doctor † Marta *de success. legal. par.* 3. *quæst.* 21. *art.* 10. *nu.* 42. contrarium tenere videatur, quatenus firmet, mulierem repelli exceptione cedendarum, si fideiussorem dotis liberauerit; nec possit super fideicommisso satisfactionem petere, quasi fideiussor censeatur datus in exonerationem fideicōmissi, adeò vt per priùs excuti debeat, quia stantibus prædictis, eius doctrina confunditur.

Et licèt Martam aliquandò inter allegandum adduxerim in quadam causa, in qua erat iudex Dominus de Maccagnone;

ne; attamèn visis prædictis auctoribus, quos extrà Oddum postea vidi, subsisti, quod ad mei exonerationem dico, nè fortè appaream mihi ipsi contrarius, & quod ante excussos fideiussores possit fideicommissum exequi contra Petram tenuit Fusar. *de fideicommiss. q. 532. num. 4. &* Giurba post mille ad *consuetud. Messan. cap. 13. gl. 1. n. 16. p. p.*

Demùm responderi posset, terminos velleiani non esse ap-
14 plicabiles, vbi mulier donet † proptèr nuptias filio, ex quo mulier quandò donat, non iuuatur velleiano. Textus est expressus in *l. sed si ego. 4. D. ad velleianum*, ibi *Senatus enim obligatæ mulieri succurrere voluit, non donanti*, hoc ideò, quia faciliùs se mulier obligat, quàm alicui donet, Cardin. *Mantic. lib. 13. titul. 17. num. 2. de tacit. & ambig.* Gratia. *discep. 669. n. 15.* *Medic. cons. 139. n. 46.*

Et redeundo vndè digressi sumus, potest etiã adduci aliud simile, quod fundat Bellon. Sen. *cons. 83.* vbi affirmat, quòd
15 quando † mater est diues, non deueniatur ad dotationem filiæ super bonis perpetuò fideicommisso subiectis, quem sequitur Petra *de fideicommis. quæst. 8. num. 460.*

1. Sed contrà Bellonum in eodem casu consuluit Ruinus *cons. 199. numer. 4. & seq. lib. 2.* quem sequuntur Peregrin. *de fideicomm. art. 42. nu. 47.* Fusar. *eod. tract. quæst. 531. nu. 152.* vbi refert, ità per conformes decisum, & plures refert Card. Tusch. *in verb. dos concl. 747. num. 35. & 36.* referens pluries decisum Florentiæ licet neminẽ horum citet, quorum opinionem æquiorem existimo, contrariam verò sustineri posse in puncto iuris.

Procedere tamèn posset opinio Belloni, quandò mater iam
16 mortua esset, & bona † penes filiam peruenisset, cum quibus cõgruè posset dotari, vt annuit Peregr. *dicto art. 42. n. 47.* & tenuit expressè Rot. Roma. *decis. 137. par. p. in nouiss. & decis. 66. par. p. in recentiorib.* per Farinac. collectis, vbi alij alleganturr, & obiectis respondetur, & hanc sequitur Ioseph Ramon. *cons. p. post decision. in fine*, vers. *& dixi*, quidquid teneat Fusar. *dicta qu. 531. num. 144. & seq.* cui durum est Rotæ auctoritati contraire.

Tertiò sic argui potest, bona restitutioni subiecta aliena-
17 ri † non possunt, vt integra ad eum, cui restitui debent, perueniant, *l. p. §. res quæ D. ad Trebellian. l. 2. §. pen. C. com. de legat.* Et tamèn alienatio permittitur ex causa dotis, vel donationis proptèr nuptias, eorum quibus legitima debetur, idest filiorum, aliorumquè descendentium ex dispensatione inducta per Impera-

peratorem in *Authent. res quæ.C. commun. de legat.* quæ in constitutione loquitur, & in terminis restitutionis, quia cessat const. Imperatoris, non ex alio capite nisi quia hic casus censetur exceptus, ad quod si viueret, fidei committens teneretur, si teneretur, ergò est sicuti debitum fideicommittentis, prò quo possunt bona fideicommisso sub-
18 iecta † alienari *l. filiusfamil.* 117. §. *Diui D. de legat. p. l. peto.* 71. §. *prædium D. de legat.* 2. *l. pater filium* 36. *D. de legat.* 3. post mille Surd. *cons.* 7. *num.* 23. *lib. p.* Honded. *cons.* 58. *n.* 25. *lib. p.* Menoc. *cons.* 245. *num.* 21. & receptissimam opinionem Crass. §. *fideicommissum quæst.* 58. Peregr. *art.* 40. *num.* 18. Intrigl. *centur.* 3. *qu.* 73. *nu.* 417. Surd. *decis.* 62. *nu.* 21. qui ità arguit in præsenti materia dotis. Fusar. post mille *quæst.* 541. Oddo *de fideicom. ex prohib. alienat. quæst.* 34. *num.* 4. *fol.* 311. vbi mille, dicens non esse qui contrarium attentet.

Certum est enim, quod omnis ascendens vsque ad Adam
19 tenetur † dotare filias, & donare propter nuptias filijs, vel se obligare ad restitutionem dotis, vt supra ex Giurba, & alijs diximus.

Ideò quoties ex receptiori Doctorum sententia firmum sit, prò donatione propter nup-
20 tias filijs sicuti pro dote † filiæ posse bona fideicommisso subiecta per matrem alienari, toties dicendum est, matrem teneri donare, vel se prò dote filij obligare.

Assumptum probatur per doctrinam Cornei *in Auth. res quæ num.* 9. nec negauit Soccin. *in dicto* §. *Diui num.* 155. & Corneum sequuntur omnes moderni, nemine de conclusione dubitante, Iason videlicèt, Curt. Iun. Padill. cum alijs per Rustic. *de fideicomm. lib.* 3. *cap.* 4. *numer.* 17. Marzar. *de fideicomm. quæst.* 48. *ad finem.* Cephal. *cons.* 574. *in fine.* Ancharan. *Iun. qu.* 64. *lib. p.* Cephal. *cons.* 575. *num.* 5. & 23. Peregrin. *de fideicom. art.* 42. *num.* 46. Molfes. *ad consuetud. p.* 6. *quæst.* 4. *nu.* 12. *in Add.* vbi alios adducit optimè Sforz. *de fideicom. ex prohibit. alienat. qu.* 38. *num.* 28. *fol.* 342. remissiuè Fontanella *claus.* 5. *gloss. p. p.* 2. *nu.* 118. Stephan. Gratian. *disceptat.* 331. *tom.* 2. vbi pluriès decisum in Rota testatur; & respondet contrarijs quem secutus sum sepius refert, & sequitur Marta de *success. part.* 4. *quæst.* 21. *art.* 10. *à num.* 32. *vsq. numer.* 38. & 30. Peregrin. *cons.* 102. *num.* 34. *in fine. lib.* 4. idem Gratia. *discept.* 65. *num.* 9. ex nostris Intrigliol. *decis.* 4. Mastrill. *decis.* 256. *nu.* 10. vbi tèr decisum in his supremis tribunalibus refert; Marius Giurb. *ad consuetu. Messan. cap.* 13. *gloss.* 2. *num.* 31. *ad finem.* conuertuntur. n. supradicta intèr se

bona Fullani, etiam fideicommisso supposita possunt † alienari pro dotis restitutione; ergò si viueret, teneretur se obligare ad dictam dotem restituēdam.

Huic argumento posset responderi, quod bona fideicommisso subiecta ex linea materna non ideò alienantur, quod mater sit obligata ad dotis restitutionem; sed quia præsumitur quod ità se cōtentasset ma-
22 ter, & mulieris fauore † nè ignara falleretur, vt post Gozadinum, & Alexandrum firmat Mādellus *cons.* 447. confirmat Mastrill. *dicta decis.* 256. *nu.* 19. Oddo *de fideicomm. q. fol.* 395 *num.* 6.

23 Itèm quod cōtrà prædictos † tenent alii Doctores maximè Auctoritatis Angel. *in dicta Authent. res quæ n.* 13. & ibi Curtius Iun. *nu.* 13. Castrens. *in l. mulier.* §. *his præponeretur. num.* 3. D. *ad trebellianū.* Soccin. Iun. *cons.* 159 *num.* 12. *lib.* 2. Gabr. *dicto consil.* 119. *num.* 37. *lib.* 2. à Petra *de fideicomm. quæstion.* 8. *numer.* 393. Riminal. Iun. *consil.* 23. *nu.* 318. Bim. *cons.* 314. *nu.* 5. *&* 7. *lib.* 2. Peregrin. *de fideicomm. d. art.* 42. *num.* 45. Intrigliol. *de substitut. centur.* 3. *quæstion.* 77. *num.* 392. Peregrin. *consil.* 102. *numer.* 34. *in* 4. *volum.* Fusar. *de fideicomm. quæstion.* 531. *num.* 38. *& numer.* 40. vbi videtur cum hac reside re, testando quòd ita in casu occurrenti consuluit, licet hæc nō tollant prædicta.

Quarto ad cognoscēdum sit nè hæc donatio necessaria, vel voluntaria, potest recurri ad aliud medium; perscrutando videlicet, an hæc donatio
24 † dicatur simplex, an ob causam; nàm si est ob causam, sequi videtur necessariam esse; secùs verò si contra; & quod sit ob causam, tenuerunt illi, qui affirmauerunt, hanc donationem in legitimam filio imputari; hic sunt Castr. *in l. quoniam nouella. col.* 2. *versic. solutio C. de inoffic. testament. & consil.* 109. *dubia nisi libr. primo* vbi ait, quod donatio facta ex causa nuptiarum per matrem filio imputatur; quia licèt non sit debitum necessarium; tamē ex stimulo quodā naturali cōpellitur, sicuti ad alendū. Vasq. *in l. omnimodò* §. *imputari num.* 168. Alciat. *in l. in quartam nu.* 38. *vers. quò ad præcedit ad l. falcid.* Coras. *in l. filium quem habentem nu.* 238. G. *fam. ercisc.* Becc. *cons.* 20. *n.* 30. Torniell. *cons.* 82. *n.* 24. Roland. *cons.* 44. *num.* 31. *lib.* 4. Peregrin. *cons.* 78. *num.* 13. *lib.* 3. Faber. *error. primo n.* 6. *decad.* 41. & fuisse decisum in sacro Cōsilio refert à Thoro verbo *donatio facta f.* 167. *col.* 1. *to.* 2. qui legendus est, post Valasc. *de part. & coll. q.* 13. *n.* 43. *cū plurib. sequent.*

Prò qua sentētia affertur text. *in l. ut liber.* 17. *C. de coll.* vbi in specie

Rr

çie agitur de donatione propter
nuptias per matrem facta con-
ferenda, hinc dicunt Riminal.
ibi. n. 8. vers. adde quod id, quod di-
cit, & Becc. *d. cons. 20. nu. 30. in*
medio, quod Castrens. doctrina
loco statim citato, dũ requirit
25 † necessitatem causæ, per præ-
dicta confunditur, sicuti etiàm
doctrina Bald. *in d. §. imputari*
& in matre, quod fit ob causã,
tenuit in specie Gratian. *discept.*
924. ante n. 19. to. 4.

Facit etiàm illud, quod suprà
firmare diximus, Antoniũ Fa-
brum virum doctissimũ in ter-
minis donationis factæ per pa-
trem filio, quòd non ex hoc do-
natio deficit esse ex causa, ex eo
quod causa nõ sit talis, propter
quam quis cogi possit ad effe-
ctum imputationis; Ille equidẽ
in *tract. de error. decad. 41. err. 3.*
nu. 3. tom. 2. fol. 854. vbi contrà
Crauettam loco citando, discur
rit, ostenditque eius doctrinam
huic conclusioni non obstare.

Contrà tamen prædicta te-
net Crauet. *cons. 685. per tot.* Pos-
tius *Imol. cons. 98.* & apud eum
Mossa. *cons. 8.* quos sequitur Pe
regr. *decis. 104. nu. 4.* Mangil. qui
cum Crauetta in terminis ma-
tris videtur tenere de *imputatio.*
quæstion. 14. num. 36. vers. contrà
verò.

Hos ità concordarem, vt pri
ma opinio locum habeat, patre
non habente in bonis, & illo
in casu vbi mater ad dotandum

tract. n. disc. 3. p. 2.

adstringitur, in quibus terminis
procedit textus prædictus in *l.*
vt liberis, & loquitur Faber *d.*
error. p. n. 6. vers. denique decad. 41.

26 Secunda verò, vbi pater †
esset diues sufficiens ad donan
dum, vel se obligandum, quia
tunc in dubium non venit,
quin voluerit mater liberalita-
tem exercere, dum filio nurui-
que cautum aliũdè sciebat, nec
ipsa cogi poterat.

Ideò ad principalem con-
clusionem redeundo, veriorem
27 existimo † primam opinio-
nem, matrem videlicèt compel
li posse ad hanc donationem
perficiendam, in eo casu, vbi
dotare cogitur, vel ad se obli-
gandum pro dote, iuxtà ea, quæ
trademus in terminis patris,
quam tenuere Card. Mantica
de tacit. & amb. lib. 20. ti. 2. num.
10. Turret. *cons. 26. num. 10. lib.*
4. vbi de magis communi, &
post mille Mastrill. *dicta decis.*
256. à nu. 24. vsque 35. vbi ra-
tiones assignat, & secundum
hanc decisum fuisse affirmat
Peregr. *dicto art. 42. nu. 46. in fi.*
vbi asserit, hanc esse in praxi
receptam, licet iuri scripto re-
pugnare affirmet, quos etiam
fatemur solum adhæsimus nos
nõ quid dici possit, sed quid ser
uatũ fuerit solitos attẽdere; cũ
ista videtur tenere oẽs illi, qui
tenẽt fideicõmissũ maternum,
prò restitutione dotis filij aliena
ri posse, quos suprà retulimus,

Mo-

Moueor vltrà prædicta ex
28 natura † correlatiuorum vt dispositum in vno, procedat etiã in alio, etenim certum filium
29 teneri dotare matrem inopem si iuuenis illa sit, & nubere iterum velit, nec habeat spem habendi quartam de bonis mariti Boer. *decision*. 129. *num*. 10. Baeza *de dote cap*. 12. *numer*. 48. Surd. *de aliment. tit. p. quæstio*. 22. *nu*. 14. Costa *de remed. subsid. remed*. 65. *numer*. 9. Fontanell. *de pact. clauf*. 5. *gloss*. 2. *num*. 25. *vsq; finem*, qui respondet fundamentis tenentium contrariam opinionem; Rouit. *cons*. 35. *num*. 6. *tom*. 1. Quarè ergò diuersum constituendum est in matre respectu filij, vt ipsa cogi non debeat, quãdo ille nubere vult.

Hanc conclusionem ità firmatam ampliabis, vt teneatur
30 mater † etiàm quod filius, vel filia haberet fratrem diuitem, quia hoc non obstante, ipsa, & non frater tenebitur ità *Marta de success. legal. par*. 4. *quæst*. 21. *art*. 10. *num*. 16. mouetur, quia iudicium matris in maritando filiam, præfertur iudicio fratris,
31 & quia debitum † dotandi descendit ex proximitate sanguinis, mater verò est proximior fratre; Itèm ille tenetur dotare, qui tenetur maritare, *l. cum multa* 20. *C. de don. ante nupt*. sed frater existente matre non potest sororẽ maritare, nisi matris consensus accedat, ex Bald. & Afflict. quos ille allegat: ergò primaria obligatio est matris, inde estendit conclusionem ad bona fideicommisso subiecta; affirmans, quod non possent † per fratrem alie-
32 nari prò dotanda sorore, quæ haberet matrẽ diuitem; quæ intelligo, nisi bona à patre in fratrẽ prouenissent, vt dixi suprà se quẽdo Ruin. cõtrà Bellon. Giurbac. 3. *gl*. 3. *n*. 49. *ubi aliij f*. 282.

Ampliabis secundo, respectu bonorum fideicommisso subiectorum ab auo materno, quæ licèt regularitèr alienari
33 possint prò dotanda † nepte ex filia, iuxtà veriorem nostratum sentẽtiam, quam firmauit Bart. *in dicta Auth. res quæ num*. 3. *&* Bald. in hoc concordes *num*. 12. Salicet. *num*. 4. *verf. ista ergò*. Corn. *num*. 8. *verf. secundo limita*: Curt. Iun. *num*. 15. Ruin. *consil*. 199. *num*. 10. *lib*. 2. Peregr. *dicto articul*. 42. *num*. 45. *& sequ*. Menoch. *dicta præsumpt*. 189. *n*. 37. *lib*. 4. Fusar. *de fideicom. quæst*. 531. *num*. 108. Intrigliol. concivis noster *centur*. 3. *quæst*. 73. *nu*. 213. *de substitut*. iuxtà quam in Regno nostro decisum testatur idem Intrigliol. *decision*. 4. quem refert, & sequitur Mastril. *dicta decision*. 256. *num*. 10. & laudat dicens, ad eum recurrendum esse, Fontanella *de pact. nupt. clauf*. 5. *gloss. p. part*. 2. *num*. 118. & nouissimè post hęc inuentus

Odd. Sforz. *de fideicomm. ex prohib. alienat. quæst.* 38. *nu.* 30. *cum plurib. sequent.*

Attamèn hoc cum procedat in subsidium neptè aliunde non habente, debet † prius excuti mater, quæ si habeat, ipsa prius dotare cogitur, & postea ad aui materni bona deueniri, ità post Salic. *in dicta Authentic. res quæ num.* 4. & Corn. *num.* 8. Curt. Iun. *num.* 15. tenet Fusar. *dict. quæst.* 531. *numer.* 108. *vers. si tamen*: & ratio est euidens, dum mater † est constituta in secundo loco post patrem, & auus paternus habet filiam intermediam, quæ etiam intelligenda sunt, iuxta ea quæ scripsi pro Don Didaco Bonaiuto contra Margaritam Gaetano, videlicet, vt quæ que de dos sufficiat, & quod detur super fructibus, si fideicommissum sit perpetuum, & sit contemplata agnatio vt per Ramon *cõs.* 1. *ad finem*.

34 (margin, beside "non habente")

35 (margin, beside "dens")

tract. 1. *dis.* 3. *part.* 2.

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS TERTIVS
PARTICVLA TERTIA
ARGVMENTVM.

DOnatio inter virum, & vxorem ſuſtinetur ex cauſa oneroſa; Mulier quæ habuit à viro titulo oneroſo non tenetur reſeruare filijs; Dodarium an ſit ex cauſa oneroſa conſtitutum; an detur matrimonio non conſummato? an viduæ? an dote non ſoluta? an habeatur prò conſtituto? an de eo poſſit mulier in vnũ ex filijs diſponere, ſi ad ſecũdas nuptias nõ trãſit: grauatus reſtituere an poſſit vnum quem malit eligere, & quandò electio cenſetur facta? Dodarium ad quam ſummam poſſit conſtitui.

SVMMARIA.

1 *Mater de bonis ad eam peruentis à primo viro an poſſit in vnum ex filijs diſponere titulo contemplationis matrimonij latè diſcutitur.*

2 *Vir aliquando donat vxori ex cauſa oneroſa, vtputà in remunerationem.*

3 *Text. in l. fœmina. Cod. de ſecund. nupt. non habet locum in donatione ex cauſa oneroſa.*

4 *Dotarium an dicatur ex cauſa oneroſa conſtitutum diſcutitur.*

5 *Mulier nupta dicitur deterioris conditionis effecta ratione virginitatis amiſſa.*

6 *Dotarium dicitur donatio remuneratoria, ſecundùm aliquos, ideò non reuocatur ad ſuperuenientiam filiorum.*

7 *Est merces deperditæ virginitatis.*

8 *Non debetur matrimonio non cõsummato per carnis copulam, quando per virum non deficiat.*

9 *Medietas ipsius debetur ex osculo, etiam per procuratorem dato ad id serio constitutum.*

10 *Viduæ nubenti non solet dari in Regno hoc; vide n. 21.*

11 *Mulier si nubat tamquàm virgo, cum non sit, non potest in bona conscientia dotarium petere, nec retinere.*

12 *Dotarium in hoc Regno debetur, tã dote soluta, quam non, intellige, vt statim.*

13 *Habetur prò constituto, vbi non fuerit in contractu matrimonij assignatum.*

14 *Quare secundùm aliquos sit donatio lucratiua, & n. 18.*

15 *Copula est consecutiua matrimonij & consummatio scripturarum ipsius.*

16 *Causa onerosa præstare solet ius ad agendum.*

17 *Mulier præbendo se marito potiùs distrahit, quàm contrahit.*

19 *Omnia, quæ ei obueniunt à bonis viri, seruare tenetur filijs ex eo susceptis: sed intellige vt statim.*

20 *Iuuenis, quæ habet ab vxore sene in recompensationem iuuentutis, vel ab ignobili ob nobilitatem, filijs non seruat.*

22 *Dodarium, & Arræ Hispanæ differunt inter se.*

23 *Mulier an de dodario possit in v-* tract. 1. disc. 3. par. 3.

num ex filijs disponere ceteris omissis, latè discutitur.

24 *De iure Codicis permanens vidua disponebat de lucris nuptialibus, & filij non vendicabant alienata.*

25 *Veniens ad secunda vota, tenebatur reseruare, sed poterat unum eligere.*

26 *Eligere amplius non potest quandò nouas nuptias contraxit.*

27 *Tenetur reseruare filijs lucra nuptialia, etiàm quod secundò non nupserit, habet tamèn virilem portionem.*

28 *Eligere potest hodie attento iure Authenticorum, quando vidua permanet.*

29 *Casus legis expressus vbi adest non attenduntur auctoritates doctorum.*

30 *Legum correctio si vitari nõ potest, est accipienda in casu quem corrigit.*

31 *Grauatus restituere filijs, potest vnum ex eis eligere.*

32 *Electio censetur facta per eligere debentem, eo ipso quod electum instituat, vel in eum disponat.*

33 *Dodarium ad quam summam cõstituatur in bonis liberis, & fideicommisso subiectis.*

1 QVæritur tertiò an mater, quę mortuò viro aliquid ex eius bonis fuit consecuta, vel eo viuente, vel in morte, vel ratione dodarij, seu antefati, vel ex alia causa tam lucratiua, quã onerosa, possit de huiusmodi bo-

1 bonis † in vnum ex filijs viuens disponere, donando cōtemplatione matrimonij, alijs filijs omissis.

Hæc quæstio ità absolui potest, distinguendo bona habita ex causa lucratiua, ab illis habitis ex causa onerosa; itèm inter matrem, quæ ad secundas nuptias transiuit, & illam, quæ in viduitate permansit.

2 Supposito ergò quod intèr virum, & vxorem adesse possit causa impellens ad donādum, quæ exindè onerosa dici possit vt suprà per nos firmatum fuit in terminis donationis remuneratoriæ, per virum in vxorem collatæ, proptèr præcedentia seruitia ipsius, extrà coniugalē obligationem præstita, iuxtà exemplaria ibi per nos adducta, & per Caball. *cons.* 169. *nu.* 34. *cum sequent.* sequitur, quod in primo casu vbi ex causa one-

3 rosa † donatio facta sit, non habeat locum illud, quod dispositum est per Imperatorem in *l. fæminæ* 3. *cum alijs sequentibus C. de secundis nupt.* Ea ratione, quia leges prædictæ loquuntur de donationibus lucratiuis, & ex mera liberalitate, & munificentia coniugis prouenientibus ità dictant verba dictæ legis fæminæ. ibi *vel cuiuslibet munifica liberalitatis præmio, ex bonis maritorum fuerint assecuta*; per quem ita firmauit primò Ripa *ibi quæst.* 17. Bertrand. *cons.* 175. *col.* 2. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 155. *num.* 6. *lib.* 2. Ant. Gabr. *tit. de secund. nupt. conclus. p. numer.* 43. Aluar. Velasq. *consult.* 16. *num.* 8. Riminald. Iunior *cōs.* 295. *num.* 6. *lib.* 3. Surd. *cons.* 164. *nu.* 2. *& sequent.* latissimè Vinc. de Franchis *decis.* 632. ex matrimonio per totam Doctor Marta de *successions legal. part. prima quæst.* 5. *articul.* 2. *à numer.* 13. *fol.* 93. Molfes. *part.* 3. *quæst.* 21. *nu.* 1. *ad consuetud.* Staiban. Iun. referēs decisum *ad cons.* 70. *ad nu.* 6. *fol.* 262. *in medio.* qui alia exemplaria adducit, & est conclusio ab omnibus recepta, ratio rationis est, quia acquisita titulo oneroso egrediuntur terminos donationis, & efficiuntur contractus permutationis, & in eis coniux non contemplatur vti coniux, sed vti extraneus, vt dixi in terminis donationis remuneratoriæ *discurs. secundo part.* 13. *num.* 47. licet pauci aduertant vt ait Menochius.

Dubiū solū vertitur in firmādo quęnam causa sit onerosa, & omissis cæteris, ad praxim parū conducentibus, quæro quid dicendum de dodario, seu antifato, an dicatur ex causa onerosa constitutum, an verò ex lucratiua, vt sciamus an possit de eo mulier tamquam de re sua disponere.

4 Et quod sit datio † ex causa onerosa, monet nos causa, proptèr quam mulieri datur, quæ est

5 est ex quo virginitatem † amisit, vndè deterioris conditionis est effecta, vt firmauit Andr. de Isern. in *constitut. licètiam col.* 2. *& in capit. primo* vers. *dotare. tit. qualitèr olim feuda in vsib. feud.* de Nigris *in cap.* 165. *regni Neapolis, & in constit. mulier quæ dotarium. num* 17. *&* 19. Alexander Trentacinque *variar. resol. lib.* 3. *cap.* 3. Guttierrez *lib.* 2. *practic. quæst. q.* 18. *num.* 4. *& lib.* 3. *quæst.* 45. *num.* 7. Gomes. *in l.* 50. *tauri. num.* 12. & ibi Castellus *num.* 40. Montier. *in l. prima tit.* 2. *de las arras lib.* 3. *leg. for.* Ant. Oliban. præcipuus ex Catalanis iurisconsultus, *in §. fuerat. nu.* 42 *instit. de action.* Ferrer. *obseruat. p.* 3. *cap.* 48. Fontanel. *de pact. nupt. clausi.* 4. *gloss. p. num.* 6. 11. *&* 12. *& claus.* 7. *gloss. p. part. p. nu.* 3. *&* 6. *& part.* 2. *num.* 57. Menoch. *cons.* 155. *num.* 6. consentiunt ex nostris Blasch. Lanc. in *cap. volentes in secundo notabili vers. sed pulchra, & assidua. fol. mihi* 161. Cannet. *ibi* vers. *sed quid si fuerit constitutum fol.* 97. qui de obseruantia Regni testatur, Milan. *decis.* 9. *num.* 107. *lib.* 2. Cumia *in cap. si aliquem,* verbo, *antiquis. n.* 525. *& sequent. & super ritu,* ordine suo 94. *n.* 14. Mastr. *decis.* 73. *n.* 14. *& decis.* 212. *n.* 2. Burg. *de laudim. part.* 2. *inspect.* 21. Nepita *ad consuetud. vrbis meæ tit.* 13. *numer.* 26. Giurba, qui alios allegat *ad consuetudin. Messanæ cap.* 6. *gloss.* 5. *nu.* 8. *& cap.* 8. *gloss. tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 1. *prima nu.* 10. *& cap.* 13. *gloss.* 2. *n. p. fol.* 687.

Adducunt prò se textum *in l. res vxoris.* 24. *C. de donation. intèr vir. & vxor.* ibi *Quia pudicitia præmio cessit.* per quem probari videtur, hanc donationem
6 † propriè accedere donationi remuneratoriæ, vt firmat Guttierrez *dicto libr.* 3. *pract. quæstio.* 43. *num.* 7. vbi testatur esse communem Doctorum opinionẽ, inferens ex eadem ratione in *num.* 18. & 20. quod ex hoc non reuocatur ob superuenientiam liberorum ad *l. si vnquam,* applaudit Pater Sances de matrimonio *lib.* 6. *disputat.* 28. *num.* 2. *vers.* 3. & multi ex præcitatis.

7 Et quod merces sit † ex causa deperditæ virginitatis concessa, dixit Peregrin. *cons.* 9. *nu.* 29. *lib.* 2. P. Rebel. *de obliga. iustit. par.* 2. *lib.* 6. *quæst.* 5. *num.* 4. Azebed. *in l. prima. nu.* 26. *& l.* 2. *n.* 9. *tit.* 2. *lib.* 5. *recop.*

Haud enim dubitari potest, quia mulier corrupta tanti, nõ fiat sicut virgo, & ideò quod supplere habeat in ære, quod non habet amplius in corpore, vt alibi dictum est, & firmat Pellic. *in consuetud. Auersan. cap.* 8. *num.* 164. Cumia *in dicto cap. si aliquem,* verbo, *maritata numer.* 153.

Nec dubitandum videtur, quod detur vice virginalis flosculi, dum videmus, quòd ma-
8 trimonio per carnis † copulam non

non consummato non debeatur, vt probat multis conductis argumētis Cōsiliarius de Georgio *allegat.* 45. quem sequitur *Mastrillus decis.* 73. *nu.* 25. nisi vir fuisset in causa illud nō cōsummari P. Sances *de matrim. lib.* 6. *disput.* 18. *nu.* 7. Molfes. *ad consuet. Neapol. part.* 7. *quaestio.* 7. noster Giurba *ad consuet. cap.* 13

9 *gloss.* 2. *num.* 34. ità vt † ex osculo non amplius quàm medietas debeatur, quasi sit actus propinquus corruptioni, *l. si à sponso* 19. *C. de donat. ante nupt.* Molfes. *dicta par.* 7. *quaest.* 6. *nu.* 6. Guttierrez *de matrim. cap.* 19. *num.* 49. Vincent. de Franch. *decis.* 503. *num.* 23. P. Sances *de matrim. lib.* 6. *disputat.* 18. *à numer.* 3. Aloys. Ricc. *collect.* 87. à Thor. *in compend.* verbo, *donatiua.* Didac. de Mari *ad Grammat. decis.* 103. *n.* 48. Mastril. *decis.* 73. *numer.* 16. Fontanell. *de pactis nuptial. claus.* 7. *gloss. p. num.* 29. Anton. Faber *in Codice lib.* 5. *tit.* 7. *de iure dotiū, definitione prima in allegat.* quidquid sit vt diximus, quando per virum stetit ne flores, & fructus colligeret Giurba *ad consuetud. Messanæ dicto cap.* 13. *gloss.* 2. *nu.* 32. vnde Ouidius.

Oscula qui sumpsit; si non, &
cetera sumpsit,
Hæc quoque quæ sumpsit, perdere dignus erat.

Etiàm si osculum imprimatur per procuratorem; ad id tamèn serio constitutum, præcedente desponsatione, quidquid dubitare videantur Masull. *ad capic. decis.* 65. & Giurba *ibi, n.* 33.

Aliud argumētum est, quia

10 Viduæ † non datur, maximè in hoc regno, vt testatur Petr. de Gregor. noster *de dote de parag. quaest.* 30. *num.* 8. & nos quotidiè experimur, quod facit, vt respectu virginitatis, & sic onerosa de causa dari dicēdum sit, aliàs si voluntaria, & lucratiua donatio esset, daretur cuilibet mulieri nubenti, non habito respectu an corrupta sit, vel virgo, Fontanella *de pactis nuptial. dicta claus.* 7. *gloss. prima part* 1. *num.* 9. & 25.

Facitque illud, quod eruditè tradit Ioan. Valer. Cartusian. *de different. intèr vtrumque forum. differ.* 12. dum affirmat, quòd si

11 mulier † tamquàm virgo accedat ad virum, cum tamèn talis non sit, non potest in bona cōscientia dotarium petere, & habitum retinere, quòd etiam placuit Vasq. *in opuscul. de testa. cap.* 7. §. 1. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *qu.* 1. *nu.* 195. Fontanell. *dicta claus.* 7. *gloss.* 1. *part.* 1. *num.* 26. Et licèt Pater Sances contrarium tenere visus fuerit; attamèn si benè aduertatur, loquitur in terminis arrarum, qui sunt satis diuersi cum istis dodarij, vt aduertit Fōtanell. ibi, beneuerum quod hæc parum in praxi conducūt, licet Molinus aliquando decisum tradat loco superiùs citato,

ex

ex multis enim neminem vidimus illud conscientia ductam restituere, forsan quia ignorant nec confessori hoc aperiut, qui ex officio persæpe non aduertunt adhoc.

Demùm ità argui potest, Do
12 tarium debetur † tam dote soluta, quàm minimè, ergò lucratiua donatio non est, nec doti correspectiua, sed ratione virginitatis, probatur assumptum quod in omni casu debeatur ex glossa in dicta *constit. mulier quæ dotarium*, vbi Afflict. *nu.* 3. Lucas de Penn. *in l. p. col.* 1. *ad finem*, C. *quando, & quib. quart. pars debeat. lib.* 10. Fontanella, qui hanc veriorem affirmat, dicta *clauʃ. 7. gloʃʃ. p. part. 2. n.* 56. *& ʃequent.* & adest pulchra Antonij Fabri *definit.* 1. *Cod. de iur. dot.* quam adducit Fontanell. ex nestris Milan. *dec.* 9. *nu.* 98. *& ʃeq. lib.* 2. Mastrill. *deciʃ.* 73. *numer.* 4. Maur. Burg. *de laudim. inʃpect.* 21 *num.* 11. *M*arius Giurb. *ad conʃuetud. Meʃʃanæ cap.* 13. *gloʃ.* 2. *nu.* 29. quæ opinio est adeò recepta inter nos, vt contrarium attentari non possit, quidquid esset in alijs regionibus, in quibus fortè procedere possent tradita per Giurbã *dicto loco* vers. *& hoc iure vtimur*, Fontanella *ibidem num.* 39.

Nec distinguimus, dotauerit ne se ipsam mulier, vel à patre fuerit dotata, vel si sit in culpa vir in exigendo, vel ne, quia

tract. 1. *diʃc.* 3. *p.* 3.

in omni casu mulieri debetur, stante pacto cui standum est, quidquid esset vbi nullum fuisset dotarium constitutum ab initio; nam dato quod haberi
13 debeat † pro constituto, stante cõsuetudine regionis, vti tenuit Cumia *ad Ritum ordine ʃuo* 6. *n.* 88. Nepita *ad conʃuetud. vrbis meæ titul.* 13. *num.* 42. Intrigliol. *deciʃ.* 5. *num.* 10. *M*uta *ad ritum* 114. *num.* 27. Giurb. *d. loco num.* 4. *verʃ. contrarium*, qui mille Doctores exteros adducit; non tamen ex pacto videri potest debitum, sed quasi.

Sed contra, quod hoc dotarium sit donatio mere lucratiua probatur, quia fit inter spõ-
14 sum, & sponsam, † tempore quo nulla possunt dari seruitia, propter quæ cadat remuneratio: Surd. latè *d. conʃ.* 164. *ante num.* 16. *&* 22. vbi probat hãc esse meram donationem ante nuptias, vel propter nuptias.

Secundo quia intuitus ille deflorationis nõ est talis, vt donationem, vel ut melius dicam satisfactionem mereatur; quia
15 ille actus est consecutiuus † matrimonij, & figura coniunctionis Christi cum Ecclesia, frustra enim quis vxorem duceret ni bona matrimonij esset fruiturus; ad que non potest perueniri Ianuis clausis; Sances *de matrimonio diʃput.* 41. *n.* 5. *ad fi. lib.* 6. cum mille alijs, quos citat *M*astrill. *deciʃ.* 212. *n.* 29. & sine quo

vt

vt ait Virgilius.
Nec dulces natos Veneris nec præmia noris.

Tertio quia illa dicitur cau-
16 sa † onerosa, quia præbere pos-
set causam ad agendum, vt diximus supra in *particula 13. n. 22. discursu antecedenti* in terminis donationis factæ à patre filio ob remunerationem; sed mulier non posset agere contra virum, vt virginitatem ei datam & per eam amissam recompensaret, alias maritus ad paria iudicaretur cum stupratore, mulier
17 enim præbendo † se marito, potius satisfacit debito, quam contrahat, & creditum acquirat ergo.

Et ita in terminis quod hæc
18 sit donatio merè † lucratiua, & ex liberalitate procedens tenuerunt, Ioan. Lupus *in rubr. de donat. §. 67. nu. 17. vers. sed re vera* Suarez *in l. quoniam in prioribus in declarat. ad leg. Regni limit. 10. nu. 2. C. de inoffic. testam.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 62.* Aiora *de partitionibus, parte 3. quæst. 15.* Guttierrez *pract. quæst. 18. in fine lib. 2. & quæst. 43. nu. 5. lib. 3.* cum alijs, quos sequitur Sancez *d. tract. disputat. 42. in* Mastril. *dict. decis. 212.* vbi plurics decisum refert, quæ fuit etiam in illo iudicio cõfirmata cum alijs decisionibus infra me-

Et qui tenent hanc opinionem, ita respondebunt ad contraria, primo supponendo quod om-
19 nia, quæ obueniunt † vxori, ex causa, & contemplatione matrimonij, cuiuscumque generis sint, reseruari debeant pro filijs illius matrimonij, quia censetur maritum hoc intuitu donasse, vt inde fierent propria eius filiorum; hæc enim videtur esse ratio illorum iurium, vt late probat Fanut. *de lucro dotis gloss. 7. n. 13.* Afflict. *decis. 36.* vbi Vrsillus *nu. 6.* referens decisum in terminis doctrij Gramat. *decis. 103. nu. 92.* Surd. *cons. 164. & consil. 296.* Vinc. de Franch. *decis. 595* Mastrill. *decis. 212. nu. 30.*

Quo supposito, non obstat quod hæc sit donatio quasi remuneratoria, quia propter generalitatem dictorum iurium, includitur sub illorum dispositione, vt in terminis donationis remuneratoriæ ex causa iuuentutis firmat Surd. *d. cons. 196.*

Sed responderi potest quod hæc opinio non est tuta, quia in eisdemmet terminis donationis factæ à sene, iuueni vel ab ignobili in recompensatio-
20 nem nobilitatis tenent † communiter Doctores quod mulieri licitum sit de ea disponere, ita Ripa *in d. l. fœmina, num. 44.* Ioannes Lupus *in dicta rubrica de donat. §. 50. nu. 74.* idem Surd. *cons. 471. num. 28.* & decisum testatur Fontanel. *de pact. claus. 5. gloss. 2. p. 2. num. 87.* dicens plures non aduertere, qui quam plures adducunt in illa Gratia.

discep.

discept. 984. à principio vsque *num.* 21. nec negant contrarij si bene aduertantur.

Non obstat quod hoc dota-
21 rium † non detur viduæ, quia hoc euenit ex consuetudine regionum; cum etiam apud plerosque vsitatum sit dari etiam viduis, & corruptis ita Gregor. Lopez *in l.* 87. *tit.* 18. *p.* 3. Gloss. *segunfuero, & in l. p. tit.* 11. *par.* 4. Gloss. *en Espanna* Ant. Gomez *in l.* 52. *tauri numer.* 12. Couarr. *in cap. officium nu.* 4. *de testament. & lib.* 2. *var. resol. c.* 2. *n.* 7.

Inde Suarez *in titul. de las arras* dixit, hanc verborum cóceptionem in promissione dodarij ex imperitia notarij processisse; quod, & Mastrillus videtur sentire in præcitata *decisione* 212.

Sed hæc respósio facile tolli potest, si consideres quã inter se, differant arræ Hispanæ, † vel
22 donatio propter nuptias ab hoc dotario; de quo agimus, vt respondent Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quæst. p. num.* 195. Fontanel. *d. claus.* 7. *gl. p. p.* 1. *nu.* 27. & nos in *primo discursu primæ tractationis*, ex Cuiacio, quem citauimus.

Vides ergo ex iam dictis quantam in se contineat dubietatem hæc quæstio, maxime dum hæc secunda opinio passim in nostris tribunalibus recipiatur, vt testis est Mastrill. *d. loco*, & ego vidi sæpius in causa inter Ioseph Seytio, & Donnam Isabellam de Afflicto, & pro Baronissa Bisaræ contra Don Octauiom Buglio, & Minafria cui opinioni inuitus stare cogor; cum declaratione tamen de qua infra; licet vt verũ fatear, nescio quo iure possit hæc secunda sustineri; cum leuia sint, quę pro ea adducũtur, & vix possit ad contraria respõsum applicari, & pro hac tenet etiam post hæc Visus Castillus *decis.* 239. *n.* 10. & 11.

Dato ergo hæc donatio æstimetur lucratiua, & quod vti de tali mulier non possit disponere, sed debeat filij reseruare, tã si nubat quam si vidua remaneat in quo casu dubitat Castil. *d. loco nu.* 12. post Sances; videndum restat an huius nostræ donationis titulo, vel alia causa
23 possit de eo † vnum ex filijs meliorare, & an ex hoc legi satisfaciat.

Quæstio est admodum intricata, in qua scriptores adeo inuolute, & confuse se gesserũt, vt cognosci minime possit, quid sibi voluerint, forsan quia iura de hoc loquentia quam plura sunt, quæ videntur sibi aduersari; quod fuit in causa vt dum casus euenisset in regno in duabus causis in duas contrarias sententias itum est; vtique enim primo intuitu modo vna modo alia intelligentia videtur sustentabilis, cum reuera vna sit veritas innegabilis, quæ col-

tract. 1. *disc.* 3. *p.* 3.

colligitur ex germana imperialium constitutionum intelligentia, ex corpore vnde sumuntur; cum locutio Irnerij sit aliquantulum manca, conabor itaque distinctè quo ad vires quæstionem soluere.

Pro certo primo constituam, quod mulier inspecto iure Codicis, si permanebat
24 vidua, poterat de lucris † ad libitum disponere, nec filij vendicare poterant alienata, sed tantummodo ea, quæ superflerant, tamquam paterna, vt dictat textus *in l. generaliter 5. §. illud etiam C. de secund. nupt.* ibi *si res, vel maritus vel vxor hoc est qui superstes non consumpserit, vel alienauerit, quod eis ad secundas nuptias non venientibus, quasi rerum dominis concessum esse non dubium est*: & apertius *in lege fœmina 3. §. penultimo Codic. eodem titulo* ibi *sin verò liberorum suorum affectione seruata, pater, materuè ad alias nuptias migrare noluerit, neque vir ijs, quæ de bonis vxoris ad se transeunt, neque mulier rebus, quæ ex substantia mariti ad se peruenerunt, pro suo arbitrio vti, vel eas vendere, aut quocumque Iure, vel modo alienare, vel pignoris iure, seu hypotheca si voluerint obligare, vt potè domini earum prohibebuntur*, & per eadem quasi verba idē constituit Imperat. Zeno *in l. si quis. 8. C. eodē titulo.*

Sin verò ad secundas tran-
25 sibat † nuptias, seruare tenebatur filijs primi matrimonij; vsufructu tantummodo pœnes eam remanente; alienatione in extraneā personam prohibita, est textus *in dicta lege fœmina* ibi *id totum ita vt perceperint integrum ad filios, quos ex præcedente coniugio habuerint transmittant*, & statim *nec quidquam eadem fœmina ex eisdem facultatibus alienandum in quamlibet extraneam personam præsumant*, eligere tamen vnum ex filijs non prohibebatur, vt textus prædictus disponit ibi *integrum ad filios, quos ex præcedenti coniugio habuerint transmittant, vel ad quemlibet ex filijs, in quem contemplatione meritorum liberalitatis sue iudicium mater crediderit dirigendum, & in dicta lege generaliter* ibi *diuidendi quoque res inter eos liberos, ipsis parentibus pro suo arbitrio, vel eligendi quem voluerint licentiam non denegamus*; quem textum de muliere ad secunda vota transeunte loqui, tradit Baldus *ibi in summario* quem cœteri scriben tes sequuntur, & innuunt aper tè verba textus, ibi *ex præcedenti cōiugio habuerint*, supponendò ꝙ adsint filij alterius matrimonij.

Superuenit post hæc Ius Authenticorum, quod duo innouauit; primum contra

ſecundo nubentem, vt eligendi 26 † Ius amplius non haberet: vt in *Auth. lucrũ. C. eod. tit.* Irnerius breuiloque tradit, quam Baldus in ſecundo nubente loqui non obſcurè demonſtrauit *in ſummario*, quod apertius dictat textus in corpore vnde ſumitur in *Authentica de non eligendo ſecundo nubentes titul. ſecundo collation. prima nouella ſecunda §. hæc nos* ibi *proſpeximus itaque non confuſum hoc de electionibus in diſcretumque relinquere, ſed huiuſmodi dare ordinem cauſæ, matre ſemel ad ſecundas nuptias veniente, vſum mox tantummodo, eius filiorum proprietate manente, ante nuptialis fieri donationis, & nullam eſſe licentiam matri alios quidem filiorum eligere, alios autem exonerare, quoniam omnibus ſimul ſecundis nuptijs fecit iniuriam*, in qua conſtitutione nullum adeſt verbum, quod ad eam, quæ vidua permanere vult, referri poteſt, imo quod ſit eſcluſa colligitur à contrario ſenſu, qui capiendus eſt, vt legum correctio vitetur.

Secundum quod innouatum fuit fauore filiorum eſt, quod mulier ſiue nubat ſecundo, ſiue minimè,
27 non poſſit † lucra nuptialia, nec in totum, nec in partem in exteros alienare; ſed teneatur pro filijs ſeruare, de qua authentica non fit mentio in Codice, neque ab aliquo ex ſcriptoribus materiam pertractantibus adducitur, ſi malè non vidi, & eſt *in titul. neque virum quod ex dote titul. primo nouella* 98. *collatio. ſeptima §. propterea* ibi *ſancimus ſi mulier moriatur, & eueniat lucrum fieri viro, dotem hanc omninò ſeruare filijs, ſiue ad ſecundas veniat nuptias, ſiue etiam non, & ex diuerſo ſi mortuus fuerit vir mulierem ante nuptialis donationis lucra proprijs filijs ſeruare, & cetera.*

Hæc tamen Authentica æquans quo ad omnia mulieres ſeruantes viduitatem illis, quæ primi coniugis Thorum violauere fuit correcta ad fauorem mulieris per aliam ſub titulo, *vt fratrum filij §. illud quòque collation. nona titul. octauo nouella* 127. ibi *quia verò mulieres ad ſecundas nuptias non venientes portione aliqua dignas, vltra ea quæ ſecundo nubunt, eſſe putamus, &c. &* ſtatim *habere quidem eam vſum antenuptialis donationis, ſicut prius ſancimus; habere verò eam, & proprietatis, tantum, quantum filiorum quantitas faciat, vt ſecundum proprietatis*

tatis rationem vnius, *& ipsa filij personam obtinere videatur.* dum etenim perantea cogebatur in filijs de integris lucris disponere, hoc obtinuit, vt posset etiam pro anima, vel in estraneos uirilem abalienare.

Quæ Authentica in Codic. legitur post *l. generaliter* incipit *si tamen hoc titul. de secund. nupt.*

In his ergo Authenticis derogantibus liberè potestati, quam mater habebat disponendi, & alienandi lucra nuptialia; nil legitur, per quod cognoscamus derogatum etiam facultati eligendi; quam matres viduæ permanentes, habebant: imo è contra quando Imperator tollit facultatem eligendi secundo nubentibus, expressè fatetur quod hoc licitum fuisset matri, si nuptias non iterasset; in Authentica prædicta *de non eligendo* in principio ibi, & *si quidem in prioribus mater nuptijs permansisset nulla quæstio fuerat*, & ideo in terminis
28 quod nil innouatum sit. † per nouissima iura, circa electionem fiendam per eam, quæ vidua permanet; tenuerunt Molina *de primogenit. libr. secundo capit. decimo numer.* 59. *&* 64. & post alios Molina Theologus *disputation.* 431. *numero octauo versicul. de arris*, melior quam omnes Mieres *de maioratu parte prima quæstione* 54. *numero quarto versicul. & idem est*, Angulo *de melioratio. libr.* 2. *gloss.* 9. *numer. quinto*, quod videntur sentire Cuiac. *super hac nouella ordine suo* 127. Anton. Faber *de coniecturis libr.* 13. *capit. primo in medio*, *&* & expressius de *error. pragmat. decad.* 51. *error.* 11. *post medium fol.* 68.

Hinc Doctores tractantes quæstionem, indefinite loquentes, distinguuntur per Marium Giurbam *ad consuetudin. Mess. dicto cap.* 13. *gloss.* 2. *numer.* 37. vt tenentes electionem non dari, vti sunt Guttierrez *de matrimonio capit.* 19. *numer.* 44. *& capit.* 109. *numer.* 38. *& libr.* 2. *practicarum quæstion.* 18. *ad finem*, *& quæstio.* 43. *numero vigesimoquinto*. Rebellius *de obligation. instit. parte secunda libr.* 6. *quæstion.* 4. *numer.* 18. Sancez *de matrimonio libr.* 6. *disputation.* 41. Pellic. *ad consuetud. auersanas capit.* 5. *numer.* 151. Intrigliol. *singular.* 90. *numer.* 38. *lib.* 3. Mastrill. *decision.* 212. *numer.* 39. loquantur iuxta leges, quas allegant, matre ad secundum virum transeunte; contrarii verò Valasch. videlicet *decision.* 16. *numero* 6. Molina *de primogenit. loco allegato* Muta *ad consuetudin. Panorm. capit.* 41. *numer.* 3. *& capitul.* 44.

44. & alij per eum adducti in matre non transeunte, & ita sunt accipiendi omnes Doctores quotquot sunt non distinguentes inter vnum, & alium casum.

Ceterum dato aliquis inueniatur, qui contra distinctionem prædictam loquatur, non dubito quin cedere debeat authoritati iurium prædictorum, tam apertè loquentium, standum enim est casui legis † expresso, & non Doctorum traditionibus etiam communiter receptis: vt docent Curtius Sen. *consil.* 41. *column.* 2 Marta *de iurisdictione parte prima capitul.* 47. *numero* 49.

30 Correctio † enim per Authenticas inducta, non potest procedere nisi in casu quo corrigit, & non in alijs, & dum corrigit circa dispositionem, & alienationem, non potest extendi ad electionem, maxime cum Imperator expresse dictat *in dicta Authentic. titul. neque virum quod ex dote* in loco allegato, derogare nolle alijs iuribus anteà latis.

Et Authentic. si tamen fuit inducta ad fauorem mulierum non nubentium corrigendo Authenticam prædictam *in dicto titul. neque virum*, *vt gloss.* ibi agnoscit *in tract.* 1. *dist.* 3. *p.* 3. *verbo sine etiam*, & per nos tactum est.

Quæ opinio potissimè tenenda est, in hoc regno, vbi dodarium est datum ex causa onerosa, secundum veriorem per nos traditam supra, nouissimè ita resolutam per Ferrer. *in dicta constit. hac nostra temp.* 3. *decl. p. à num.* 151. *vsq. ad num.* 164. *& ante nu.* 171. vbi ex forma consuetudinis debeatur, quod in hoc casu saltem recipiendam putamus, licèt in alio casu de quo loquitur Mastrillus, & citati per eum, videlicet vbi mulier secundo nupserit, sit fortè rejcienda, nec deest in his terminis decisio regni nostri, etenim cum casus occurrisset inter quosdam de Seyno, & Donnam Isabellam de Afflicto fuit per eximios Doctores D. Petrum de Blasio, & Roccum Potenzano ita decisum.

Nec facit quod in contrarium decisum fuerit in duobus judicijs in causa prædicta de Buglio, in qua ego eram aduocatus, quia ibi habuerunt pro indubitato, quod Authentic. *si tamen* corrigeret legem Codicis, quod quantum abest, potest cognosci ex prædictis.

Item, quod electio, numquam fuerat data matri non nubenti, sed tantum, vt liberè disponere posset,

ad

ad quod patet etiam ex prædictis responsum. Demum dato quod non sit prohibita mulier, quæ vidua remansit, talem electionem facere, illam dicitur habere de iure, dum non est dispositum, quod æqualiter diuidatur, vt *in dicta Authent. si tamen* inspici potest: etenim gra-
31 uatus † restituere filijs potest vnum quem malit eligere; vt aduertit Raudens. *decis.* 22. *n.* 25 Mainard. *decis.* 5. *lib.* 6. & iudicatum pluries Cancer. *var. lib. p. cap.* 8. *nu.* 64. *& lib.* 3. *cap.* 7. *nu.* 115. Ferrer. eum insequens in *Constitut. impuberum gloss.* 5. *à nu.* 91. *cum plur. sequent. vbi n.* 103. reprobat Fontanellam sentientem, contrarium, & eius argumentis satisfacit, qui licet in 2. *tomo cla.* 7. *gl.* 1. *p.* 3. *à nu.* 36. conetur ei vices reddere, attamen Ferrer. *in const. hac nostra temp.* 3. *decl.* 2. *à num.* 37. iterum eum impugnat, sicuti mos est eorum, qui iterato scribunt, sed vereor nè Ferrerius auctor fuerunt rixæ, hæc autem electio
32 † censetur facta, eo ipso quod mater filium in dotario instituat, vel in rebus, in qui bus dotarium consistit; ità post multos pulchre Boer. *decis.* 204. *nu.* 32. in medio Sesse *decis.* 53. *nu.* 7. Ferrer. *obseruant. cap.* 319. Fontanella *claus.* 4. *gloss.* 5. *n.* 63. 64. & diximus pro Hectore Ansalone contra Baronem ampofæ. in Curia Præturæ, idemque est si eum illi inter viuos donet.

Ex his remanet firma conclusio, quod mater rectè possit de dodario in vnum ex filijs disponere, donando contemplatione matrimonij, vel alio titulo quando ad vlteriores nup-
33 tias non transit. Iuxta prædicta quæro, † an dodarium quando constitutum non fuit, debeat ad summam prætaxatam in regni capitulo Caroli *fol.* 246 regulari, si super fideicommissi rebus soluendum sit, & videtur affirmatiuè respondendum, ex Mastrillo *decis.* 73. vbi trahit dictum capitulum de feudalibus ad vinculata, etiam in casu vbi fuerit constitutum, si excedat octauam partem. Sed contra est veritas in vtroque casu vt siue sit constitutum siue minimè, non reguletur prout in feudalibus, quia statur pacto contrahentium in primo casu, quando summa non sit ita excessiua vt sequeretur fideicommissi euersio, ita contra Mastrillum tenet pluribus more suo relatis Giurba *ad consuet. capit.* 13. *gloss.* 2. *numer.* 11. *&* 12. vbi quod non arguitur hoc casu de feudo ad fideicommissum, vnde non de octaua parte quærendum erit, sed quæ, & quales sint personæ, & quantum patrimonium, vt inde dignoscatur quantum esse debeat dotarium, Bald. nouell. *de dote*

part. 6. priuileg. 16. Ruin. *consil.* 137. *num.* 17. *lib.* 2. Paris. *cons.* 63. *lib.* 2. Peregr. *de fideicom. articul.* 42. *nu.* 78. & decisum Thesaur. *decis.* 192. Ferrer. *vbi infra à n.* 53. 98. *&* 101. qui volũt constituendũ esse ad morẽ regionis; inde videmus multoties excedere tertiam partem dotis, vel quartam frequentius sextam importare, tam in bonis fideicommisso subiectis, quam liberis; ita vt nullum vnquam agnouerim discrimen habitũ; & ita credo quod erit in casu vbi non inueniatur constitutum, vt reguletur ad minus ad sextam partem dotis, vel minus, vti solet constitui, & ita vidi practicari, & practicaui, & iuxta prædicta contra Mastril. audiui nouiter iudicatum per Illustr. Præsidem, & consultissimum virum Io. Baptistã de Blaschis pro illa Dom. de Marini olim de Opizinghis contra D. Ioannem Sandoual, & sæpius per omnia tribunalia, imò decisionem factã in casu, vbi Mastrillus scripsit secus se habuisse ex traditione habui; ideo nunquam ea vsus fui, vt potest videri in responso pro D. Isabella Franchis, & Quintana contra Iuliam Asero, vbi poterat clienti proficere, & tamen eum omisi allegare.

Post hæc vidi Ferrer. *in constit. hac nostra temp.* 3. *declar.* 1. *& per sequentes*, multa egregiè cumulantem in hac dotarij materia, quem gauisus fuissem vidisse ante excussas superiores paginas, iam enim *fol.* 480. operis finem acceperat, placuit tamẽ inter alia quæstio quam proponit, de nullitate constitutionis dotarij per minorẽ factæ absq; decreto, dum ad differentiam obligationis dotis restituendæ, resoluit nõ valere etiam quod vsu regionis attento videatur debitum necessarium, ille inquam *d. loco temp. p. declarat.* 9. *à n.* 13. *vsq.* 40. *& maximè n.* 30. *f.* 211. *vsq.* 215.

Ceterũ supra *ad n.* 5. addas eũdẽ *temp.* 1. *decl. p. n.* 26. *& ad n.* 21. eũdẽ ibi. *n.* 21. *&* 46. vbi nostris dictis applaudere videtur, & ad *num.* 15. quod defloratio sit actus cõsecutiuus matrimonij idem ibid. *n.* 171. *& seq.*

tract. 1. *disc.* 3. *p.* 3. TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS TERTIVS
PARTICVLA QVARTA
ARGVMENTVM.

MAter an reuocet donationem factam filio ex causa matrimonij, si ingratitudinem committat; Donatio ob causam ex hoc capite non reuocatur: nec illa dotis; Pœna suos debet tenere auctores in hac materia; pactum de non reuocando ex hoc capite, quando teneat; Pacta in præiudicium dotis quando teneant: *M*ater an volens transire ad secunda vota reuocet donationem factam filijs ob eorum matrimonium: & quid de hæreditamento ad fauorem primogeniti: Lucra nuptialia an possint effici deterioris conditionis per mulierem: Facultates, & iura declarandi quando transeat in cessionarios.

S V M M A R I A.

---

1 *MAter an possit donationem ex causa matrimonij filio factam ex causa ingratitudinis reuocare, late discutitur.*

2 *Quæ ad secundas non transiuit nuptias, quare reuocare potest donationem filijs factam.*

3 *Clausula de non reuocando donationes ob causam ingratitudinis, quare non valeat, & numer. 11.*

4 *Pœna suos debet tenere auctores.*

5 *Donatio non debet reuocari ob ingratitudinem, quando interesse redundat in alium, qui non peccauit, quod esset in donatione facta*

facta contemplatione matrimonij.

6 *Ob causam non subiacet reuocationi ex causa ingratitudinis, & ratio nu. 7.*

8 *Dotis datio non subiacet reuocationi ex titulo ingratitudinis, & ad eius instar donatio contemplatione matrimonij.*

9 *Ingratitudo prælati non nocet Ecclesiæ.*

10 *Text. in l. his solis, 7. C. de reuocād. donat. an extendatur ad patrem.*

11 *Iuramentum supplet pactum de non reuocando donationem, ex causa ingratitudinis.*

12 *Mulier, quæ dotis partem filio nubenti donauit, vel totam, an reuocet sub prætextu secundarum nuptiarum, & num. 18. & 20.*

13 *Non potest deteriorem reddere conditionem dotis constante matrimonio, sed vide n. 25.*

14 *Non potest se imparem reddere ad secundo nubendum, & quando id procedat.*

15 *Pactum in præiudicium dotis collatum post mortem mulieris tenet.*

16 *Metus quales sit necessarius pro rescissione donationis, & quid de importunis precibus, & numer. 27.*

17 *Importunæ preces quando habeantur pro coactione.*

18 *Donatio facta in contractu matrimonij ad fauorem primogeniti an reuocetur si mater donans velit ad secunda vota transire.*

19 *Pater, non obstante hæreditamento facto ad fauorem primogeniti ex primo matrimonio, potest bona obligare pro dote secundæ vxoris.*

20 *Donatio facta filio nubenti eodem modo potest reuocari.*

21 *Contemplatione matrimonij dicitur ob causam infra portionem legitimæ filij.*

22 *Mulier non iuuatur velleiano vbi pretium in eius vtilitatem sit conuersum.*

23 *Pacta in contractu matrimonij efficiuntur irreuocabilia sicut ipsum matrimonium.*

24 *Fauor matrimonij contracti est potior contrahendi.*

25 *Actus validus ab initio non retractatur ex ijs, quæ postea contingunt.*

26 *Metus quare non præsumatur.*

28 *Mater dotans secundum aliquos censetur fecisse animo repetendi à marito si ille est diues, sed contra alij.*

29 *Stipulatio de dote reddenda censetur semper facta in casu soluti matrimonij per mortem mulieris, & facta in contrarium non tenet.*

30 *Pactum præiudiciale doti non tenet, quando mulier transiens ad secunda vota illud reuocet.*

31 *Mulier potest reddere deteriorem conditionem dotarij, & lucrorum nuptialium, ideo neque potest rescissionem petere.*

32 *Mater donans filio bona omnia reuocare potest iuxta condecens bonorum subsidium.*

33 *Assecuratio dotis in Regno solet fieri cum clausulis translatitiis dominij.*

34 *Vxor, quæ concessit viro potestatem vinculandi bona per eam filio donata, an recuperet hoc ius per assecurationem de dotibus ei factam late discutitur.*

35 *Facultas ex pacto descendens transit in hæredes, & in cessionarios.*

36 *Exercitium quoties alicui committitur illud dicitur transitorium.*

37 *Eligens nil confert de suo, ideo electus dicitur habere à mandante electionem fieri.*

38 *Dispositionis substantia quoties confertur in arbitrium tertij non potest recedi ab eius persona nec est cessibilis.*

39 *Iura merè personalia non sunt cessibilia.*

QVæstionem istam, liceat ne matri, quę filio cõtemplatione matrimonij donauit, donationem ex
1 aliqua † causa reuocare, ex illis quibus reuocatio permittitur, breuiter absoluam, adducendo tantummodo ea, quæ occurrũt in terminis matris, cęterum cętera iam per nos explicata sunt infra *in tract. hodiecur in primo qu. speciali octauo.* Vbi sedes materiæ ad terminos cuiuscumq; donantis ex hac causa.

Cæterum in matre videtur quod hæc donatio possit ex aliquibus causis reuocari, quę cõtinentur *in l. his solis 7. C. de reuocand. donat.* non solum quia hęc donatio respectu matris simplex esse videtur, sed etiã quia
2 † ei, qui ad secundas non transiuit nuptias, specialiter indultum esse videtur vt reuocare possit, adhoc vt cõtinere valeat filios in obedientia, & reuerentia, quam ei debent, nec mirum sit, hoc solis matribus indultum fuisse, & illis quæ viduæ manere deliberauerunt, quia quam plures rationes in eis concurrunt, quæ in ceteris cessant.

Primo quia ipsæ minus habiles sunt per viam timoris ad subiectos tenendos filios, quã patres, secundo quia merentur ob spretas nuptias maiorem reuerentiam à filijs, vt aliquid plus eis tribuatur quam patribus, quibus integrum est donationes reuocare, etiam quod nuptias reiterauerint, secundũ opinionem Gloss. in Authent. *quod mater*. G. *eod.* cum qua videntur transire doctores, dum eam non improbant, & tenet in specie Pater Molina *de contract. disput.* 28 *1. nu. 3.* nec facit fauor matrimonij, quia dato æquiualeret speciali clausulæ de non reuocando, etiam ex causa ingratitudinis, non tamẽ proficeret, quia sicuti hæc clau-
3 sula † tamquam nutritiua pec-

cati

cati non valet, ita fauor huius-
modi hoc non operatur primũ
probatur per Roma. *in l. stipula-*
tio hoc modo concepta col. 4. vbi
Soccin. *num.* 103. *D. de verbor.*
obligat. & in l. donationes §. primo
D. de donation. Georg. Natt. *in c.*
quamuis col. 20. *nu.* 62. *parte* 2. *de*
pact. in sexto Corneus *cons.* 102.
Incipit in causa lib. p. Tiraquell.
in præfat. l. si vnquam num. 140.
Crass. *in §. successio quæst.* 15. *nu.* 4.
Viuius *in sylua commun. opinion.*
224. hinc dictam clausulam
incassum per Notarios apponi
dicit Cagnolus *in l. finali C. de*
pact. sequitur Franc. Molin. de
ritu nupt. lib. 3. *quæstio.* 20. *numer.*
14. & 15. Domin. Augustin.
Barbos. *in cap. finali num.* 2. *in fi.*
de donationibus. Pater Filliuc. *de*
contract. tract. 34. *cap.* 6. *nu.* 130.

His tamen non obstantibus
in contrarium est veritas, quod
imo donatio ex prædicta causa
facta non sit reuocabilis, etiam
quod à matre fiat, & ratio est
quia hæc donatio non respicit
solum filium donatarium, sed
eius vxorem, & liberos ex eis
procreandos; vnde cum pæna
4 † suos debeat tenere auctores,
nec alteri per alium iniqua cõ-
ditio afferri; *regul. non debet.*
vbi Petr. Pecch. *de regulis iuris.*
Pontificij, non debent priuari
5 tertiæ personæ commodo † do-
nationis, propter ingratitudinẽ
alienam, argumento *l. si quis suo*
33. *§. primo C. de inoffic. testament.*
tract. 1. *disc.* 3. *part.* 4.

Guid. Pap. *quæst.* 145. Anton.
Faber *C. de reuocand. donat. defi.* 1.
ibi sed etiam quia non solius
donatarij fauor in eo versetur,
sed, & liberorum, ex eo matri-
monio susceptorum, & susci-
piendorum, quibus ex parentis
culpa iniuriam fieri non opor-
tet; sequitur Fontanel. *de pactis*
claus. 4. *gloss.* 28. *numer.* 11. *in fine.*
Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib.*
3. *quæst.* 6. *nu.* 36. addimus Me-
noch. *cons.* 723. *num.* 21. & 22.
qui pulchrè loquitur.

Secundo, quia hæc donatio
6 tamquam ob causam; † non
subiacet reuocationi ex titulo
ingratitudinis, gloss. communi-
ter recepta *in d. l. finali* in verbo
inueniatur C. de reuocand. donat.
Tiraquell. *in d. l. si vnquam* ver-
bo *donatione largitus num.* 142.
Molinà *de maioratu lib. p. cap.* 9.
nu. p. & seq. Palaez. *eodem tract.*
lib. p. quæst. 22. *numer.* 25. & 26.
cum alijs per Francisc. Molin.
ibid. num. 37. qui alios adducit
Clar. *in §. donatio quæst.* 21. cum
alijs per Menoch. *dicto cons.* 723.
num. 9. *cum sequent.* ea ratione,
7 quia donationes † ob causam
non sunt donationes, sed con-
tractus quasi permutationis;
qui omnes loquuntur in termi-
nis donationis, de qua agimus,
supponendo quod illa donatio
sit ob causam, & post Peguer.
decis. 12. Gama *decis.* 136. Mon-
tier. *decis.* 10. refert etiam deci-
sum Fontanell. *dicta gloss.* 28. *nu.*

6. &

6. & Molin. *dicto tract. de rit. nupt. dicto lib. tertio q. 10. nu. 17. fol. 183.*

Tertio ob specialem fauo-
8 rem præsentis donationis, † quæ cum æquipareatur doti, vt supra non semel probatum est; ex Molino *de ritu nupt. lib. 4. qu. 34. nuu. 27. & quæstion. 21. nu. 8. cum sequent.* & alijs in numero copioso adductis sequitur quod sicut dos non subiacet reuocationi ob ingratitudinem, ita, & ista: primum probatur per doctrinam Gammæ *decisio. 163.* confirmat Pinellus *in l.p. parte 3. num. 62.* vers. *trigesimosecundo C. de bon. matern.* Molina *disputa. 281.* vers. ac etiam Ricc. *collect. 167. p.p.* Augustin. Barb. *in dicto capitul. finali num. 16. de donation.*

Non obstant cōtraria, nam textus prædictus *in l. his solis*, loquitur de donationibus indefinite, & sic non comprehendit donationes improprias, sicuti sunt donationes ob causam, quæ contractus potius nuncupantur, vt in *primo discursu* traditum est, item loquitur textus de donationibus factis filijs, & non vbi sunt factæ filijs, sed ad commodum aliorum tertiorū, tunc enim data ingratitudine vnius, alter lædi non debet, sicu-
9 ti dicimus de ingratitudine † prælati, quæ non nocet Ecclesiæ, vt inde donatio reuocari possit, etiam quod donans illi prælato pro Ecclesia recipienti donasset, quia commodū principale ad ecclesiam redundat, ita Clarus *in d. §. donatio. quæstio. 21. numer. 5.* Menoch. *de recuper. possess. remedio 9. num. 102.* Azor. *instit. moral. lib. 11. cap. 8. quæstio. 5.* Augustinus Barbosa *loco præcitato nu. 15.*

Quò ad illud verò, quod dictus textus contineat aliquid specialitatis fauore matris, quæ in prioribus mansit, nec ad secunda vota transijt, hoc est diuinare, licet nō negarem quod facilius deberet permitti matri vt reuocaret quam Patri, vel alteri: sed non ex hoc dicet quis quod mater huiusmodi contractus reuocare possit, cum è cōtra in terminis donationis factę à matre ex hac causa ita in specie post Boerium negatiue resoluat Menoch. *dicto consil. 723 num. 42.* nec transit absque cōtrouersia opinio glossę in dicta Authētica *quod mater*, quia quā plures in specie tenuerunt dispositionem dicti textus *in l. his*
10 *solis*, ad patrem † porrigi hi sūt Azo *in summa titul. de secund. nupt.* vers. *item quod dictum est in matre* Matthesilan. *de success. ab intestat. fol. 5.* Nicolaus de Vbaldi. *in consimili tract. part. prima quæstion. vltima* Oldrad. *consil. 43. quidam habuit vxorem* idem met Ludouic. Roman. *consil. 182. in casu proposito* Franc. de Areti. *consil. 72. præsupponit* Soccin. *consil.*

34.

34. *prosequendo ordinem lib. p. & consil. 114. præsens consultatio lib. 4.* Dec. *consil. 87. pro resolutione col. 3.* quos sequitur Ripa à Sancto Nazario *in l. generaliter nu. 95. vers. vigesimosexto quæro C. de reuocand. donation.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 9. numer. 32. cum plur. seq.* Emanuel Costa *in l. gallus, §. & quid si tantum in 3. part. num. 175. de liber. & posthum.*

Et in quantum ad quod donatio hæc æquiualet clausulæ de non reuocãdo, respondetur quod imò plus importet natura contractus, quam pactum accidentale; item pactum illud est improbatum, donatio hæc
11 omni iure probatur, demum pactum illud † sustinetur ex vi iureiurandi, secundum communiorem opinionem Ioan. Andr. ad speculatorem *titul. de donat. §. 1. vers. quod si actum* Butr. Ancheran. & Imola *in capit. vltimo de donat.* Iason. *in l. vltima num. 18.* vbi Decius *nu. 34.* Cagnol. *n. 90. C. de pact.* Guttier. *de contract. iurat. cap. 10. num. 6.* Seraph. *de priuileg. iuramenti cap. 108.* Menoch. *dicto consilio. 725 num. 25.* Fontanell. *de pact. nuptial. clausul. 4. gloss. 28. numer. 42.* post Molin. Theolog. *disputat. 281. à num. 4.* Filliuc. *loco superius citato.*

Et ratio est, quia licet respectu donatarij pactum sit illicitum; tamen valet respectu donatoris, qui sicuti non prohibetur præsentem iniuriã remittere; ita potest non curare de futura, super quo tamen videas Ripam loco citato, qui pulchrã distinctionem adducit, quam non spernendam existimo.

Sed quid si mater costante matrimonio donationem celebrauerit, † & de eius dotibus vel parte in filium nubentem disposuerit; an mortuo marito si velit ad secundas nuptias accedere, possit donationem reuocare, quæstio est meo iudicio satis ambigua, agitur enim de causa fauorabili ex vtroque latere, inter se pugnante; matris videlicet nubere volentis, & nurus, quæ sub intuitu donationis contraxit.

Et pro reuocatione facit
13 primo quod mulieri non liceat † cõstante matrimonio reddere deteriorem conditionem dotis suæ *l. 2. & l. attilicinus 17. D. de pact. dotal.* ibi, *& si conuenisset non esse seruandum pactum contra dotem, cum mariti mortalitas interuenerit,* facit etiam textus *in l. 3. C. de pact. conuent.* vbi idipsum Iustinianus affirmat, nõ potest enim mulier se imparem effi-
14 cere ad secundo † nubendum vt in terminis oneris, vel stipulationis super dote appositæ dixit Petrus Gregor. *de dote de parag. quæstion. 35.* vbi Mastrillus multos cumulat Castill. *decis. 34* Giurba *ad consuet. Messan. c. 8. gloss. p. nu. 14.* Molin. *de ritu nupt. lib. 3. tract. 1. disc. 3. p. 4.*

lib.3.cap 52.*n*.14.

Quidquid sit vbi mulier præmortuo viro remaneret im par ad nubendum, vt distinguit Fontanell. *clausul*. 4. *gloss*. 9.

15 *parte* 5. *numer*. 188. vel quia † pactum esset collatum post mortem mulieris Barbos. *in lege secunda in principio.part.prima numer*. 150. *& sequent*. *D.soluto matrimonio* Fontanella *ibid*. *nu*. 185. & nos pro Antonino Cicala contra Ferdinandum Spinò.

Secundo quia sæpè sæpius huiusmodi donationes fiũt per mulierem, propter importunas preces viri, & quandoque ob metum, ne deterius sibi cum eo contingat; quæ faciunt vt mulier possit eis contrauenire, cessata causa reuerẽtiæ mortuo marito.

Et quod ad inualiditatem

16 donationis † actus de sui natura læsiui sufficere debet iste metus reuerẽtialis Surd. *cõs*. 395 *n*.29. affirmat Gail. *obseru*. 77. *n*. 11. *lib*. 2. Thesaur. Iun. *qu*. 51. *nu*. 29. *lib.p*. Ceuall. *commun. contr. commun. quæstion*. 727. *numer*. 21. Sotomaior *quotidian. cap. primo num*. 155. *lib*. 3. Cardin. Mantica *de tacit. lib*. 11. *titul*. 19. *numer*. 37. Ant. Faber. *C. quod met. caus. defi*. 2. Molin. *de ritu nupt. lib*. 3. *qu*. 98. *num*. 14. Pereir. *decis*. 30. *n*. 3. Fontanell *cla*. 7. *gloss*. 2. *part*. 6. *à num*. 4. *per seq*. & in puncto donationis, quod leuis metus sufficiat Crauett. *consl*. 120. Vrsill. ad Afflict. *decis*. 246. *n*. 8. Thesaur. *quæst*. 51. *nu*. 8. *in p*. Faber. *libr*. 4. *tit*. 3. *definit*. *p*. Ioseph Ramon. *cons* 96. *nu*. 24. vbi decisum, vel

17 importunæ illæ preces † quæ sæpè sæpiùs quando procedũt à persona, quæ uim inferre potest, habentur pro coactione Raudens. *decis*. 45. Decian. *cons*. 65. *n*. 4. *lib*. 2. Castill. Sotomaior *quotidian. d. lib*. 3. *cap. p. nu*. 106. *& nu*. 154. Pater Sances *de matrimon. lib*. 4. *disputa*. 7. Dom. Regens Tapia *decisio*. 16. *numer*. 9. *&* 32.

Tertiò quia filius dum tenetur dotare matrem inopem, quæ ad secundas nuptias transire vult vt supra in hoc eodem *tertio discursu particula* 2. *ad fin. versi. moueor vltra prædicta* traditum est, fortius tenebitur restituere illi bona, quæ habuit vt iterum nubere possit, dum continere non valet.

Quarto quia in terminis donationis huiusmodi faciendæ filio, iam diximus supra, quod mater si cum viro donet, iuuetur velleiano; quando vir est soluendo, ea ratione quia dotatio filiæ, sicut & donatio propter nuptias facienda filio, spectat principaliter ad patrem, vt latè in dicta *particula secunda post principium versic. vnum aduerto dictum est*.

Vltimo hanc quæstionem

Tt de-

18 † determinare videtur *Marquil.* antiquus Doctor Catalanus *in vsatico illius prouinciæ de intest. q.*29.dum mouet,quid faciendum si mulier cum viro in cōtractu dotali pacta fuerit, vt dos fiat primogeniti ex illius matrimonio, an mortuo marito possit reuocare donationem, adhoc vt possit ad secunda vota transire, & affirmatiue respondit, eum sequitur *Iacobus* Cancer. *var. lib.primo cap.*8.*num.* 88. & iterum *capit.*7.*num.*203.*lib.*3. vbi refert ità senatum in facti contingentia sensisse, cui accedit Molin. *de ritu nuptiar. quæstion.* 19. *lib.* 3. ante eum Fontanel. *de pactis clausul.*4.*gloss.*9.*part.* 5. *num.*179.*cum plur.sequent.* sequitur *M*olfes. *ad consuet.tom.* 2. *p.* 8.*qu.*7.*nu.p.*

19 Et in terminis mariti † qui in contractu matrimonij dedit bona sua primogenito, quod possit si contingat vxorem præmori, obligare bona donata, pro restitutione dotis secundæ vxoris, post Celsum *consil.* 53. affirmat idem *Molin. dicto libr.*3. *quæstione vigesima octaua numero* 31. non obstante priori donatione, ea ratione quia nullum pactum, nullaque conuentio valida esse potest, quæ tendat ad impediendas secundas nuptias; quod etiam confirmat *in quæstion.* 55. *eodem litract.*1.*disc.*3.*part.*4.*bro.*

Et magis in puncto, de donatione facta per vxorem cum marito filio eiusque descendentibus, quod habeatur pro reuocata, si vir præ-

20 moriatur, † & mulier velit nubere, tenet idem Molina *quæstione sexta numero* 89.*folio* 154. vbi quod sufficit relinquere filio legitimam, reliquum verò ad suas voluntates; habebit; quod mira ratione procedere videtur, quia donatio prædicta supra causam de sui natura est reuocabilis, mater verò, & si teneatur in aliquo casu do-

21 nare, † tamen donatio debet esse restricta ad legitimam, in qua filio teneretur, vt colligitur ex *M*enoch.*præsump.* 29. *numer.*75.*&* 76.*lib.*3.Molin.*de rit. nupt.quæstion.* 6. *num.* 57. *libro tertio* Fontanella *claus.* 4.*glossa prima numero* 84.*& glossa* 19.*parte prima numero* 33.*& gloss.*28. *numero* 7. *& clausula quinta gloss.*8.*parte* 14.*numer.* 21. in quibus locis mille allegantur, probantes infra causam dici pro concurrenti quantitate legitimæ, ad quam tenebatur post mortem, quasi existente causa matrimonij cogatur præuenire in eius solutione, facit Fusarius cum suis allegatis de *fideicom. quæstio.* 533.*num.*4.

Sed in contrariū,quod dicta do-

donatio sub dicto prætextu reuocari non possit; facit primo illud, quod *supradicta particula* 2. *huius discursus* firmatum est, matrem videlicet cogi donare filio nubenti, vel se obligare pro restitutione dotis nurus, vbi pater impar sit, ergo sequitur non posse retractari quod legitimè à principio factũ fuit, mulieres enim in obligationibus verè, & propriè ipsas afficientibus, non iuuantur à iure, pater ex eo quod quoties ostẽ-
21 datur † pretium rei vẽditæ, vel quod mutuo vir recepit ad eas peruenisse, vel in earum vtilitatem expensum, nec velleiano nec ope restitutionis, vel alio auxilio subleuantur ad textum *in l. 2. C. ad senat. consult. vellei.* ibi *quoniam principaliter ipsa debitrix fuisti*, facit etiam textus *in l. si aduersarius tuus* 10. *& l. si fenebris* 13. *C. eod.* Rim. Iun. *super §. fin. nu.* 58. *instit. quibus alienar. lic. vel non* Lambert. *de contract. mulier. gloss.* 24. *num.* 5. Rota corã Litta *Societatis officij* 13. *Februar.* 1606. quem refert Stephan. Gratian. *disceptation.* 750. *num. primo tomo quarto* Guttierrez *de Iurament. confirmat. parte prima capitul.* 55. Thesaur. *decisio.* 223.

Secundo quia hæc donatio respicit fauorem nurus, & securitatem dotis per eam apportatæ, & sustentationẽ matrimonij, cuius fauore mulier donans non potest refricare dotis suæ præiudicium; quia præiudicari potest vni doti propter aliam, hinc mulier dotando non iuuatur velleiano *l. si dotare* 12. *Codic. eod. tit.* cum multis alijs per nos cumulatis *dicta particula* 2. *huius discursus* in donatione propter nuptias loquentibus: ea ratione, quia sicut hoc est introductum fauore dotis constituendæ, ita, & in restituenda, vt per allatos ibi videri potest, quos non repeto, quia non longè distant.

Tertio stante præiudicio nurus, quæ aliter non contraxisset, pacta efficiuntur, † irreuocabilia, sicut matrimonium, cui adijciuntur Berengar. *de filijs natis ex matrimon. ad morgan. controu. cap.* 7. *numer.* 7. *&* 8. *versicul. contraria opinio* Peguera *decision.* 31. *numer.* 5. *tom.* 2. Ioseph Ramon. *consil.* 100. *numer.* 523. vbi refert decisum Decian. *consil.* 31. *numer.* 66. *cum sequent. lib. primo.* Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quæstion.* 2. *numer.* 20. & mille quos adducemus quando de retrodonationibus agetur in specialibus.

Quarto quia fauere potius
24 debemus † matrimonio contracto, quam contrahendo, vt in terminis dictat textus in *lege vltima Codic. ad velleian.* ibi *neque enim ferendum est quasi calu*

fortuito interueniente mulierem fieri indotatam, & sic à viro forsitan repelli, & distrahi matrimonium, quia vnum altare non est discoperiendum vt alterum cooperiatur *l. verum 5. §. penult. D. de minor.*

Et tenendo hanc vltimam, non obstant contraria, in quibus tota vis consistere videtur quia ad primum respondetur illa iura procedere, vbi
24 ante contractum † matrimonium vel in ipsis dotalibus tabulis aliquod pactitatur inter virum, & vxorem, vel dotantem, per quod exactio dotis vel minuitur, vel differtur, in casu soluti matrimonij per mortem viri; ceterum non prohibent quin mulier etiam de tota dote disponat, donando vel vendendo, dummodo id non fiat intercedendo vel in utilitatem viri conuertendo; mulier enim vti diximus statim, non prohibetur donare, nec se obligare pro causa ad ipsam spectante, vel ad suum placitum, vel ex causa, quæ ipsam naturali vel ciuili vinculo adstringit, vt supra probatum est ex textu *in l. si ego 4. versicul. sed, & si sibi D. ad Velleian.* Mantica *de tacit. & ambig. libr. 13. titul. 17. numero secundo* Gratianus *disceptation. 669. numero decimoquinto tomo quarto folio 167.* qui de donatione loquuntur nec vlla lex prohibet matrem filijs donare constante matrimonio, etiam res dotales, si maritus consentiat, & ei ex persona filiorum non quæratur commodum, imò sub prætextu absentiæ viri donationem filijs factam reuocari non posse; statuit Imperator *in l. velles 6. C. de reuoc. don.*

Ideoque mulier non ex hoc reuocat illud, quod pro filia dotauit genero, ex quo impar efficitur ad secundò nubendum; sufficit enim quod
25 actus † ab initio fuerit validus, vt non possit ex ijsque postea contingunt irritari; *cap. factum legitimè de regulis iuris.* vbi plura exempla adducit Petr. Pecchius *lege in ambiguis 86. §. non est nouum D. eod. titul.* Surdus *consil. 18. numero 11. & consil. 145. numer. 18.* Gratian. eius assecla *discep. 745. nu. 85. tom. 4.*

26 Ad secundum respondetur metum † esse quid facti, ideoque non præsumi *l. 2. Codic. de ijs quæ vi met. caus. fiunt.* Menoch. *præsumption. 126. numer. 2. lib. 3.* vbi aliam rationem adducit, videlicet quod tamquam delictum ex parte incutientis non præsumatur.

Vnde non negando prædicta in dicto secundo fundamento, casus, qui proponitur, debet intelligi circumscripta spontanea voluntate; nam

tract. 1. disc. 3. part. 4.

dato

27 dato † metu existimarem aliter quæstionem definiendam, & rescissionem concederem, non ex eo quod impediatur nubere, sed quia metus excludit consensum, quo donatio perficitur, & sufficit leuis in donatione, vt ex prędictis colligitur, quibus adhæreo, licet hoc casu cum agatur de rescindenda vẽditione filio facta perspicuę deliderari deberent probationes, præsumptio enim vrget in contrarium, quòd imò sponte donauerit.

Quod si constet de metu, non ideo neganda est rescissio, quia filio donatum est, & habebit locum *l. vltima in medio C. ad velleian.*

Verum tamen si non allegaretur nisi metus reuerentialis, non puto quod proficeret ad rescindendam donationem alteri factam, quia conclusiones supra allegatę de metu reuerentiali cum læsione non militant in donationibus, in quibus læsio semper est in totum; quia non est actus correspectiuus, ideo requiritur concussiuus, vel saltim quod libere donatum non fuerit, item procedunt vbi ei donatur qui timetur, vel eius importunis suasionibus.

Ad tertiũ respondetur, quod non ex hoc donatio erit nulla, quia filius posset adstringi ad dotandam matrem inopem, quia ratio prędicta aliter tendit; poterit enim mater, quæ maiorem partem dotis filio donauit illum compellere, vt ipsam dotet; tanto facilius quanto habet eum, etiam naturaliter ad antidora obligatum; dum præcessit beneficium, sed hoc non oritur ex nullitate donationis; in tantum quod ex hoc capite filius non cogetur omnia, quæ habuit retrodonare, sed aliter cõmensuranda est dos danda, tantummodo non fiat præiudiciũ nurui circa dotis eius hypothecam, & securitatem.

Ad quartum de velleiano, dic satis patere responsionem ex dictis in primo fundamento opinionis negatiuæ; & si dicatur, quid dicendum si pater qui re vera tenebatur donare, tunc temporis erat soluendo, & idoneus ad donandum? responderem, quod posset repetere ab hæredibus mariti, si eo animo dederit vt mariti obligationi satisfaceret, quasi pro eo intercedendo, non autem donandi intentione, sicut dicunt Docto-
28 res in terminis matris † dotantis patre diuite existente, repetet enim à marito quod soluit generosex dicta causa, ita Bart. *in l. reos D. de duob. reis* Castrens. *cons. 96. ad finem lib. 2.* Corneus *cons. 124. lib. 1. & cons. 316. lib. 4.* Crauett. *cons. 77. num. 3. & cons. 91. num. 2.* Roland. *cons. 64. nu. 5. lib. p.* Surd. *de aliment. tit. 6. qu. 8.* Riminald. *Iun. consilio. 132.*

Gratian. *discept.* 769. *à num.* 72. vſque finem vbi refert deciſũ in Rota, imò deciſionem inſerit Surdus *conſil.* 488. *num.* 21. qui alios adducit, cum qua tãquam veriori tranſijt Senatus Sebuſianus vti tradit Anton. Faber *in Codic. lib.* 5. *titul.* 6. *definition.* 7. Cancer. *variar. reſolu. cap.* 15. *numer.* *libr.* 3. Bimius *conſil.* 276. *numer.* 4. ex noſtris Giurb. *ad conſuetudin. cap.* 3. *gloſ.* 1. *num.* 10. *& gloſſ.* 2. *num.* 6. *& gloſſ.* 3. *num.* 47. *& gloſſ.* 6. *num. p.* Maſtrill. *deciſ.* 186. *nu.* 8. Amat. *reſolution.* 23. *num.* 12. Caſtillus *deciſ.* 203. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 3. *&* contra eius bona fideicommiſſo ſubiecta, vt diximus in terminis fideiuſſoris hoc *diſcurſ.* 3. *part. p.* quibus licet obſtet text. *in l. vnica* §. *accedit C. de rei uxor. action.* per quem textum lex inducit præſumptionem donandi in extraneo, & Fortius in matre; ex qua præſumptione repetitio ceſſat; vt tenuerũt Idem Caſtr. *conſil.* 372. *lib. primo* Socc. *conſ.* 291. *lib.* 2. *& conſ.* 5. *à num.* 15. *lib.* 4. Ruin. *in l. prima à num.* 158. *D. ſolut. matrimon. & conſil.* 101. *num.* 15. *lib.* 1. Anton. Gomez *in l.* 50. *Thauri. n.* 25. Baez. *de meliorand. filiab. cap.* 10. *num.* 37. *& num.* 44. *& in* Hiſpanijs lege particulari cautum eſſe tradit Palat. Rubeus *in rubric. de donat. inter virum, & vxorem* §. 49. *num.* 5. Matienſ. *in l.* 3. *titul.* 9. *lib.* 5. *ordina. tract.* 1. *diſc.* 3. *p.* 4. *gloſſ.* 7. *num.* 7. Azebed. *in l.* 8. *tit.* 9. *lib.* 5. *&* defendit Barboſ. *in dicta l. prima p.* 4. *à nu.* 101. *vſq;* 106. vbi reſpondet omnibus prædictis auctoribus, quos ipſe vidit, attamen dato quod procederet hæc ſecunda opinio, prout non ſubſiſtit, vt alias per me traditum eſt, certè non procedet in caſu, de quo agimus, vbi non de dote, ſed de donatione propter nuptias, ſeu contemplatione matrimonij agitur, ad quam dicti textus diſpoſitio non porrigitur.

Ad vltimum de doctrina Marquilij, dic quod caſus de quo ipſe loquitur, eſt diuerſus, in eo enim, ex hoc pactum reijcitur, quia impeditur dotis reſtitutio facienda ab hęredibus, & videtur quodammodo alteri ſtipulata, at quia omnis ſtipulatio † cenſetur facta ſub conditione ſi mulier prædeceſſerit, ideo ſi è conuerſo vir pręcedat, ſtipulatio euaneſcit. Surd. *conſ.* 78. Maſtril. *deciſ.* 74. Fontanell. Canc. & Molin. *locis citatis in d. vltimo fundamento* Giurb. *ad cõſuet. Meſſ. c.* 8. *gl. p. p.* 1. *n.* 15. Gratia. *diſcep.* 796. *n.* 17. *lib.* 4. item, & omnia vincula Caſtil. *deciſ.* 239. *n.* 5. vbi alios allegat, & nos in reſp. pro Ioãna Licciardello cõtra Apolloniã de Lao, & Bolano & ſi ibi contra tenuerimus, vbi extraneus dotaſſet, & expreſſè pactus fuiſſet ſibi dotẽ reſtitui in caſu ſoluti matrimonij per mor-

mortem viri, secundum quod fuit decisum de anno 1627. in M.C. vt infra dicetur in particula, vbi de donatione facta ab extraneo agemus Amat. *resol.* 28. optimè per totam.

30 Si tamen mulier † transeat ad secundas nuptias, & reuocet pactum, quæ duo copulatiuè concurrere debent vt post Cácer. *lib.* 3. *c.* 7. *nu.* 204. *&* Fontanell. *de pact. nupt. clau.* 4. *gloss.* 9. *p.* 5. *nu* 183. *& seq*, firmat Amat. *d. resolut.* 28. *num.* 7. quem secuti fuimus in responso pro D. Cæsare Tornainbene contra Margaritam Gaetano super dote Margaritellę, Iuuenis in causa vertente in S. Officio, & ita intelligendus est Castill. *d. decis.* 239. *post nu.* 6. dum dicit esse ipso iure nullum allegãdo pro se Fontanellã loco allegato.

Et secundum quas fuit decisum pro vxore Fräcisci Bertolo mercatoris Catalani contra illos de Albergo, & pro Donna Beatrice del Boscho cõtra Ducem *M*isilmerij, & pro illa de Bernardo contra illos de Fimia Panormitas.

Sed nos sumus in casu, vbi tempore licito sit donatio, & dos non efficitur deterioris cõditionis, sed in alium alienatur, qui est satis diuersus vt dixi.

*I*deo omnes allegati per Molinum in dictis locis, loquuntur in pacto de lucranda dote, & in stipulatione de dote reddenda facta alteri, qui sunt casus satis diuersi à nostro, quem præposuimus, vt ostensum est pluribus argumentis.

Tenendo hanc secundam, ampliarẽ eã primo; si fuerit donatum dodarium vel alia lucra nuptialia quia in his cessat omnis scrupulus, cum indubitati

31 iuris sit mulierem † posse eorũ conditionem deteriorẽ reddere, imo se illis in totum priuare, vt probat Thesaur. *decis.* 223. *n.* 14. de augmento loquẽs facto à marito, quod dodario correspondet, secundum quã bis decisum refert Fontan. *de pact. cl.* 7. *gl. p. p.* 2. *à num.* 15. ea ratione quia mulier hoc casu ageret de lucro, & filius vel creditor de damno Ioseph Ramon. *conf.* 96 *nu.* 11. *vers. disputans, & nu.* 14. idem Fontan. *d. cl.* 7. *gl.* 2. *p.* 6. *n.* 41. inferentes mulierem neque sub prætextu læsionis, posse rescindere alienationem, vel obligationem de lucris nuptialibus factã, quia ex eorũ defectu nõ dicitur remanere indotata, facit Gratia. *disc.* 224. *n.* 59. *&* 95.

Neque obstat quod contrarium ex multis firmet Giurba *ad consuet. Mess. c.* 13. *gl.* 2. *nu.* 21. *fol.* 690. quia intelligi debet iuxta doctores, quos allegat, qui loquuntur quando in cõtractu dotali datur dilatio viro ad soluendũ dotem, & dodariũ, nam tunc non valebit quo ad vtrũq; non quia respectu dotarij nulla

sit,

sit, neq; enim lex aliqua adhoc induci potest, ex toto titulo de pactis dotalibus, sed quia vt ait *Molfes. ad consuet. Neap. tit. 8. q. 7. n. 2. to. 2.* hæc pacta numquã sunt volũtariè facta, sed semper cum metu vel saltem ob timorem, ne ob hæc pacta neganda matrimonia impedirētur, quod mulieribus grauius est omni alio tormento, appetunt enim ardenter viros sicuti pondus centrum, & materia formam.

Declaranda tamen est hæc opinio, ne procedat, quãdo ma-
32 ter† omnia donasset; nam tunc forsan reuocaretur ad cõdecẽs bonorum subsidium, neque enim putant aliqui hanc donationem adeo fauorabilem esse, vt eius gratia possint omnia bona donari absque quo incurratur in nullitatem vt colligitur ex *l. stipulatio hoc modo concepta, vbi Doctores D. de verbor. oblig.* de quo an verum sit, latè habes *in tractatione sequenti partic. p.* vbi discutitur an ista donatio sicut, & reliquæ subiaceãt dispositioni prædictæ, adeo vt reuocetur in totũ, vel quo ad bona futura tantum, vel quo ad iura, & actiones.

Iuxta hæc non est omittenda quęstio, quam vidi de facto agitari, mater donauerat filio nubẽti per verba de futuro magnã partem suarum dotium ex die contracti matrimonij, ex nunc pro tunc; pacto quod maritus posset apponere vincula, & substitutiones, sibi beneuisas super successione bonorum donatorum inter posteros ipsius donatarij, ꝙ pactum validũ est, ac si donãs disponeret ex ijs, quæ tradit Surd. *cons. 29. n. 3. &* Ferre. *ad const. impub. gl. p. n. 359* Gratia. *discep. 553.* Castill. *decis. 239. ant. n. p. & n. 2.* vbi allegat Giurb. *ad consuet. Mess. c. 2. gl. 12. nu. 32.* euenit quod ante contractum matrimonium per verba de præsenti, vir cępit vergere ad inopiam, & fuit locus restitutioni dotis, qua propter mulier obtinuit, vt cogeretur maritus dotes ei restituere; pro vt de facto fuerunt ei restituta,
33 cum † clausulis translatiuis dominij, & cum omnibus iuribus suis, prout esse de stylo huius regni testatur Marius Giurba *decis. 24. & 26. & ad consue. c. 15 gl. 2. nu. 4. & c. 13. gl. 3. fol. 697.* mortuo marito nulla facta dispositione, vel declaratione iuxta potestatem ei attributam, quærebatur, an vxor cui dotes restitutæ fuerant cum iuribus
34 suis, † potuisset vincula prædicta apponere, & declarare modum succedendi iam dictum, quasi cum alijs iuribus redijsset ad eam facultas illa, quam concesserat viro.

Et primo aspectu videbatur
35 dicendum† facultatem illam, quæ ex pacto competebat, venisse in generali iuriũ cessione,

tract. 1. disc. 3. part. 4.

cum

cum etiam in hęredem transijsset vt deducit Lupus *in cap. per vestras* §. 62. *de donat. inter vir. & vxor.* qui diuersificat inter facultatem descendentem ex pacto, & illam, quæ venit iure hæreditario, vel vniuersali, ex pacto autem videbatur competere, dum hæc reseruatio erat facta in contractu inter viuos, ad instar cuiuscumq; reseruationis quantitatis, quæ ad hæredes donantis transit, absque noua dispositione, vt meminimus dixisse *in secundo discursu primæ tractationis particula* 2. *à n.* 21.

Fortius dum sola executio
36 †seu exercitium viro fuit commissum, quod ad hæredes trāsit iuxta distinctionem Iason in *l. post dotem n.* 49. *&* 50. *D. sol. matrim.* adducentis textum *in l. fin. D. qui sine manumiss. ad libert. perueu.* quæ considerantur in casu pene simili per Thesaur. *Iun. in lib. p. quæst. forens. qu.* 49. quem sequuntur Despuiol. ad Mieres *in constit. hac nostra nu.* 180. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *qu.* 64. *nu.* 9. quæ opinio placet etiam Fontanellæ *de pact. nuptialib. cl.* 7. *gloss. p. p.* 1. *nu.* 45. addo Card. Manticam *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit.* 1. *nu.* 42. vbi dat rationem satis fundatam; quod cum contractus tali casu censeatur factus sub conditione, nil impedit, quin talis conditio ad hæredes transeat, & quod postmodo impleatur §. *ex conditionali instit. de verb. obligat. gloss. in l. is cui in verbo creditorem D. de verbor. obligat.* nec mirum est hanc facultatem ex conditionali cōtractu descendentem ad hæredes transire, cum etiam ad singularem successorem transeat, si ad fauorem rei adiecta est; casus est, & ibi post Iacobum Aren. notat Bald. *in l. si sic legatū* §. *vltimo de legat. p.* quem extollit Roman. *in l. si filiofamilias* §. *si vir n.* 33. *D. sol. matr.*

Contra verò quod facultas illa seu arbitrium cōcessum viro, non transierit in vxorem cū dotis restitutione; verius existimaui, ea motus ratione, quia ius illud personale erat, fuerat enim personæ industria electa, quæ ad hæredes non transmittitur, & fortius non venit in generali cessione iuriū, dum neq; in specie potuisset alteri committi, vel cedi, donatio enim respectu filij fuit pura, & respectu descendentium, quos pariter donatarios sæpius vocauimus ex Gratiano *discept.* 554. Giurb. *decis.* 108. *nu.* 19. & mille vulgaribus, fuit conditionalis si maritus voluisset eos inuitare, & in quibus portionibus, quos non prohibebatur præterire, etiā omninò, neque enim vxor voluit vt omni casu vincula, & vocationes adijceret, sed si ei videbitur, hoc enim dixisse videtur dum facultatem liberam ei tradidit, vt in puncto, de quo agitur

tur decidit Guid.Pap. *decis.* 505. *factum est pactum* Dec. *consi.* 578 *nu.* 11. Tiraquell. *de primogen. q.* 65 *nu.* 3. & 4. quos refert, & sequitur Card. Mantic. *d. lib.* 2. *tit.* 1. *nu.* 22.

Augebatur ratio in casu, de quo quærebatur dum vir vxori superuixit, cui dum viuebat, integrum erat declarare atque ea quæ facienda erant perficere, quo in casu non solum defectu potestatis, sed etiam voluntatis dicendum erat, hoc ius declarandi translatum non fuisse inter alia iura cessa, quæ alio tendebant quam ad includendum hoc Ius, cum potius de iuribus doti cohærentibus ibi actum fuerit, hæc autem extra dotem erant tamquam abalienata.

Non obstant contraria, quia Doctores allegati loquuntur in electione facienda, quæ ex pacto descendit, reseruata ipsi cõtrahenti; ac ideo dicunt, ad hæredes transire; quia Ius eligendi transit tamquam quoddam exercitium rei, iam in esse deductæ; ideo † eligẽs nil confert, sed electus habet à mandante electionẽ fieri *l. unum ex familia* 97. §. *primo de delegat.* 2. ibi *quid. n. de suo videtur reliquisse, qui quicquid reliquit omnino reddere debuit?* iuncto principio ibi *perinde omnia seruabuntur, ac si nominatim ei, qui postea electus est, primo* [illegible] *fideicommissum fuisset relictum, non enim facultas necessaria electionis propria liberalitatis beneficium est.*

Dicitur enim habere nudũ ministerium, & nil de suo præstare *d. l. unum ex familia* 67. §. *sed si fundum* vbi Segura *n.* 184. Caldas Pereir. *de emph. part.* 3. *de potest. eligend. cap.* 4. & *cap.* 16. *n.* 3. & Fusar. qui millè allegat *q.* 511. *à num.* 5. *tract. de fideicomm.* qui secus affirmat vbi eligens grauatur eligere, quem ipse malit, nam tunc electus habet ab eligentẽ; vnde & super bonis ei obuentis grauari potest, vti dicam alibi latius, addò tantummodo Anton. Faber. *de error. decad.* 53. *error.* 6. *tom.* 3. Ferrer. *ad const. hac nostra temp.* 3. *declarat.* 2. *num.* 58.

Sed in casu isto declaratio illa erat collata in arbitrium tertij, qui poterat non solum vno modo declarare, & alio nõ, sed etiam non declarare; ideoque 38 dicitur ius † merè personale, in quo erat collatum non exercitium solum, sed substantia dispositionis, vt tenet Stephanus Gratia. *discept.* 444. Riminald. Iun. *consi.* 591. *nu.* 12. nec negãt contrarij; dum vtuntur Iasonis distinctione iam relata.

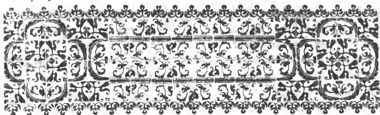
Iura enim † merè personalia nec trãsmissibilia nec cessibilia sunt Marta *de success. par.* 3. *qu.* 1. *art.* 2. *num.* 21. sicuti est declarandi facultas, quæ morte declarare debẽtis soluitur glos.

part. 4. *in l.*

in l.idem Pomponius §.*final.D. de rei-vendic.* Iason *ibi nu.* 26. Dec. *nu.* 50. *cum nu.* 60. Tuschus *lit. D.conclus.*101. *& lit. H. conclus.* 69. Dec. *in l.hæredem num.*7. *vbi* Cagnol. *D. de reg. iuris* Plotus *de in litem iurando* §.29. *limit.* 2. *nu.* 5. Medices *in tract. mors omnia soluit conclusion.*61. *num.*9. *par.*3. Gonzales *ad regul.cancellar.gloss.* 56. *num.*53. Verall. *decis.*155. *n.* 4. *parte p.* ex nostris Intrigliol. *singular.*102. *nume.* 13. *lib.primo* Giurb. *ad consuet.c.*2. *gloss.*7. *num.* 21. *fol.* 209. vbi quamplures alios citat, & extendit etiã quod agatur de declaranda voluntate defuncti dubia, & ad Thesaur. Fontanellã, & alios optimè respondet, multis cumulatis auctoribus ac iuribus doctus sanè Ilerdensis Ferrer. *in constit. hac nostra temp.* 3. *decl.* 1. *à num,* 73. *vsq.*88. *fol.*424. *cum seq.*

TRA-

TRACTAT. PRIMAE
DISCVRSVS TERTIVS
PARTICVLA QVINTA
ARGVMENTVM.

DIspositio *l. hac edictali* an procedat in donatione, de qua est tractatus discutitur; & in alijs quam pluribus casibus, vbi cessat secundi viri, vel vxoris interesse; & quid in dote, & quid vbi alias mulier non inueniret virum; nisi meliorarct filios nascituros ex secundo matrimonio: & de statuto derogante dictæ legi: & quomodo practicetur in equalatione filiorum cum Vitrico.

S V M M A R I A.

1 *L. hac edictali Codic. de secundis nuptijs an extendatur ad donationes factas contemplatione matrimonij.*

2 *Procedit etiam in relictis, & donationibus factis filijs secundi matrimonij, sed vide num. 14. & antelate.*

3 *Pactum factum inter mulierem, & secundum virum quod filij secundi matrimonij plus habeant, quam filij primi non valet.*

4 *Statutum potest derogare l. hac edictali C. de secund. nupt.*

5 *Hæreditamentum factum per mulierem ad fauorem filiorum secundi matrimonij non tenet in fraudem l. hac edictali etiã si alias nõ nupsisset sed vide n. 16.*

6 *Donatio contemplatione matrimonij facta vni ex filijs, in fraudem*

dem l. hac edictali non sustinetur, sicuti neque illa ex causa dotis secundum aliquos, sed vide infra n. 13

7 *Ob causam non subiacet l. hac edictali C. de secund. nupt.*

8 *Remuneratoria non ligatur dispositione l. hac edictali Cod. de secund. nupt.*

9 *Mulier ex lege hac edictali non prohibetur donare filijs secundi matrimonij, quando non donat cōtēplatione viri, puta quia sit mortuus, vel ei nil quaeratur.*

10 *Pater in dote filij nullum habet participium; nec est legitimus administrator.*

11 *Filius vbi ex matrimonio efficitur sui iuris, dos ipsi & non patri numeranda est, sicuti quando emancipatur à patre.*

13 *Dispositio textus l. hac edictali de secund. nupt. non procedit, quoties alia potest dari causa quae parentem ad donandum impulerit. iuxta multa exemplaria adducta.*

14 *Matrem disponere posse in filios ex secundo coniugio habitos qui dixerint.*

15 *Maritalis affectionis praesumptio tollitur per amoris filialis inductionem.*

16 *Mulier si aliàs virum non inueniret, nisi meliorando filios nascituros ex secundo matrimonio, posset illos meliorare.*

17 *Lex cauere voluit quantum fieri potest ne mulieres in nupte remaneant.*

16 *Vsusfructus prohibitio patri facta ne participet de bonis donatis filio an tollat dispositionem l. hac edictali C. de secund. nupt?*

19 *Patri interest ex pluribus causis filium locupletiorem habere.*

20 *Attendendum non est quod venit in consequentiam, sed quod principaliter agitur.*

21 *Diuisio inter vitricum & filios primi matrimonij quomodo debeat fieri, & an ipsis detur legitima precipua.*

QVaeritur tādē, an haec donatio per matrem facta, subiaceat pro-
1 hibitioni † *l. hac edictali 6. C. de secund. nupt.* & an tanquam inofficiosa reuocari possit, si per eam legitimae aliorum filiorū minuantur.

Et deueniendo ad primum, videtur affirmatiue respōdēdū; Primò quia certū est, huius legis dispositionē, ad donationes
2 vel relicta facta † filijs secundi, vel vlterioris matrimonij extēdi, vt post decisionem illā Riccardi de Saliceto per celebris & noti iuris consulti per omnes Fere mundi Rotas, & Iudices receptum fuit, testantur (decisiones solum referam) Bald. qui se in contrariū cōsulēte ita decisū refert *cons. 161. n. 2. lib. p.* Boer. *decis. 201.* Thesaur. *decis. 170. n. 24.* Vinc. de Franch. *decis. 435.* Athoro *in compendio verbo donatio t. p.* Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib. 3. t. de matrim. resolut. 5.*

V u nume-

n. 34. Raudés *variar. c.* 55. Mol fes: *ad cōsuet. t. de success. ex testam. q.* 11. Addens ad Camill. de Medicis qui aliā decisionem refert *cons.* 163. *In fine* & prope infiniti, quos si velis videre inueniés apud Bardellon. *cons.* 4. *à n.* 31. *vsque finem*, qui nil in tactū reliquit & apud Fontanell. tradētē decisū pluries *cl.* 5. *gl.* 8. *p.* 5. per totam Mart. *decis.* 67. Ioan. de Vandal. *lib. p. var. resol. q.* 27. Magon. *decis.* 107. *in florent.* ex nostris *Mastrill. decis.* 175. quæ etiam fuit confirmata vt mihi ralatum fuit, licet non viderim, & fuit etiam decisum pro quodam de Scozari contra V. I. D. Baldassarem Victoria & pro *Marchione* Roccæ cōtra D. Ludouicū Spatafora sub die 15. Aprilis 1628. & licet ex inde reuocata fuerit, ex quo agebat Cessionarius & non filius, nec eius descēdentes ex Cancer. Var. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 351 Noal. *de transmiss. casu* 13. *In* quo contra tenet Bertrand. *in d. l. hac edictali n.* 19. in Vers. *si vero plus* attamen de hoc nō fuit actum in primo iudicio coram spett. de Machagnone & Blasio, & ego vidi allegationes; ideo minime videtur dubitandum, quin titulus huiusmodi donationis in aliquo nō immutet dispositionē prædictā; cū generaliter habeat locū in omni donatione inter viuos, per quam filij primi ad imparia tractentur. cum

tract. 1. *disc.* 3. *p.* 6.

filijs secundi matrimonij iuxta sensum omnium prædictorum & expressius Fontanellæ *dicta gl.* 8. *part.* 4. *num.* 3.

Et ratio est, quia omnia præsumuntur facta quæsito colore vt maritus habeat, vel saltē ex suasionibus viri, & ex insidijs contra filios primi, ad quæ vitanda lex prædicta fuit edita.

3 Secundò quia neque valet† pactum expressum in contractu dotali inter mulierem & secundum virum, vt filij secundi matrimonij plus habeant quā filij primi, etiam sub prætextu quod aliàs secundus vir non cō traxisset, vt aiunt *glossa in dicta l. hac edictali* in verbo *diuidi* vers. *item nota* Bald. Angel. Salicet. Paul. de Castro. *in l. p. C. de inoff. fic. testam.* Rolād. *de lucro dotis q.* 24. *n. p. & n.* 8. Gabr. *t. de secund. nupt. lib.* 3. *conclus.* 4. *n.* 9. Decian. *cons.* 25. *n.* 36. *lib. p.* & licet statu

4 to hoc fieri posse, † nō obstāte *l. hac edictali* secundum Bald. & Salicet. ibi Ruin. *cons.* 94. *n.* 2. *lib.* 3. Roland. *cons.* 161. Curt. sen. *cōs.* 78. *col.* 2. Surd. *cons.* 401. *n.* 18. Marta *de success. p.* 3. *q.* 11. *arti.* 2. *n. p. &* seq. vbi late Beltram. ad Ludouis. *decis.* 173. *n.* 14. pacto tamē etiā iurato fieri nequit, nisi filij primi matrimonij maiores effecti consentiant, & cū iuramento dictæ legis beneficio renuncient. Molin. latè *de ritu nupt. libro* 3. *capit.* 6 47. *per totum* Maceratens. *var.*

lib.

libr. 2. resolut. finali capit. 5. Ladereche *cons.* 147. Surd. *consil.* 255. *numero* 13. Costa *de rata portione, quæst.* 8 5. Marta *de iurisd.* *p.* 4. *cent.* 2. *casu* 181. Gurba *ad consuetud. cap.* 8. *gloss. prima* vbi firmat, stipulationem ad fauorē filiorum secundi matrimonij in contractu factam, non valere, præses Anellus Amatus latè *cons.* 56. *à numero* 19. vbi de legitima hoc intelligi debere affirmat, vnde sequitur quod sicuti pacto tolli non potest, ita nec dispositione inter viuos facta, & in puncto

5 de hæreditamento † facto filijs secundi matrimonij, etiam sub prætextu quod alias impediretur secundò nubere, si tale pactum non præcederet, quod non per hoc sustineatur Thesaur. Iun. *in addit. ad patrem decisione* 170. *ad numero* 29. & decisum Franch. *decisione* 435. *ad finem* Fontanella *de pactis clausula* 4. *glossa* 9. *parte.* 5. *numero* 197. dicens satis sufficere debere mulieri, quod fauore secundarum nuptiarum reuocare possit hæreditamenta facta filijs primi, de quo supra dictum est *in particula proxima præcedenti.*

6 Tertio quia in puncto † donationis, de qua agimus, factæ vni ex filijs contemplatione matrimonij pro inualiditate tenet Fontanella *tom.* 1. *clausula* 5. *glossa* 8. *par.* 4. mouetur quia hæc prohibitio comprehendit etiam causam priuilegiatam, vt puta donationem ex causa dotis, allegat Trentacinquiū; *var. resolut. libro* 3. *resolut.* 5. *à numero* 34. & respondet Cācerio contrarium sentienti.

Negatiua tamen opinio tenenda est ex pluribus, & primo quia certum est donatio-

7 nem † ob causam huius legis dispositioni nō subiacere, quia illa dicitur potius debiti solutio quā lucratiua alienatio, vt tenet in puncto Fontanel. *de pact. nuptial. clausula* 5. *glossa* 8. *parte* 5. *numero* 6. allegans Franch. *decisione* 632. licet nil tale dicat, loquitur enim in terminis *l. feminæ* 3. *Cod. de secund. nupt.* dicens quod non habeat locum in donatione ob causam, quod & nos firmauimus supra, in *particula tertia huius discursus, in principio*, & in donatione † re-

8 muneratoria loquuntur Surd. *consil.* 164. Hipolitus montaner. ad oliban. *de act. parte* 2. *lib. primo cap.* 47. *n.* 37. Ferr. *ad const. hac nostra temp.* 3. *decl. p. nu.* 170. ex causa verò donationem hanc dici, satis probatū est hoc discursu in pluribus locis, etiā respectu matris, in subsidium loquendo; quoties autē constat de vera causa donandi, non est recurrendum ad præsumptam, quæ oritur ex ardore maritalis affectus.

Secundo quia dicta lex expressè non prohibet donari filijs secundi matrimonij, sed in † consequentiam, quatenus ex tali donatione patri quæratur aliquod commodum; vnde si secundus vir sit mortuus, vel ei nil quæratur prohibitio cessabit, quasi cessante prohibitionis causa, ita Thesaur. *dicta decisione* 170, *numero*. 32. Surd. *consil.* 250, *numero* 26. 29. Riminald. Iun. *consil.* 771. *num.* 39. Costa *de ratione rata quæstione* 85. Mastrill. *noster decisione* 175, *num.* 16. *&* 26. qui de vtroque casu loquuntur, mortis videlicet secundi viri, & vbi secundo viro nil quæritur; sequitur Fontanella *de pact. claus.* 5, *gloss.* 8. *parte* 5. *à numero* 3. qui in id allegat etiam Facchineum cõtrouers. *libro* 3. *capit.* 66. Vers. *sic & ipse statuo*, quem defendit ab impugnationibus Molfesij.

At mater donando filio nubenti contemplatione matrimonij, donata illi acquiruntur, non solum quo ad proprietatem, sed etiam quo ad vsumfructum, qui seruire debet pro matrimonij substentatione, & dotis securitate, ergo nullum potest considerari commodum patris; probatur assumptum, ex eo quod cum hæc donatio sit quasi altera dos filij; in dote † pater nullum habet participium docet Bald. *in l. si cum dotem* §. *transgrediamur in fine D. soluto. matrim.* Anch. *consil.* 338. Cepolla *caut.* 115. Franciscus Becc. *consil.* 43. *vol. primo* ac ideo non est legitimus administrator Cardin. Tusch. *concl.* 125. *num.* 17. *libro primo* facit etiam Barbos. *in l. si cum dotem* §. *transgrediamur numero* 25. *&* 26. & Fontanella *de pactis nuptialibus clausula* 6. *glossa prima part. prima. numero* 45.

tract. 1. *disc.* 3. *part.* 4.

Quod maximè procedit in locis illis, vbi filius propter matrimonium contractum 11 † soluitur à vinculis patriæ potestatis, suique iuris efficitur; in quibus locis non cadunt disputationes, de quibus latè Barbosa loco citato discurrit, an dos sit soluenda patri, vel ne, quando filius secum moratur, & quid quando seorsim, & quando dicatur habere iustam causam diuertendi, & de tacito consensu patris, quia stante filij emãcipatione dos ipsi & non patri consignanda est, ipseq; fructus suos facit & parimodo bonorũ sibi contemplatione matrimonij donatorum, ita vt nec commoditatem possit pater prætẽdere, quam fructus fructuum vocamus vt in pũcto tradit Fõtanell. *cl.* 4. *gl. prima ante n.* 29. & Milan. *dec.* 19. *in fine lib.* 1. de quo latius

latius loco suo discutiemus.

Tertio quia indubitati iuris est, & sæpius per nos inculcatum hanc donationem habere permistam nurus vtilitatem quæ alias non nupsisset nisi illa accessisset vt sæpius ad plures effectus repetitum est, & modernè non negat Rouit. *cōs.* 15. *ante num.* 8. *p.* 2. ideoque quoties ex vno capite non valeret, stante persona filij de medio, deberet saltem sustineri respectu nurus, ne prætestu vnius, alteri iniqua conditio afferretur ad textum *in l. si quis in suo* 23. §. 1. *Cod. de inoffic. testament. regula non debet* vbi Pecch. *de regul. Iuris*; & sicuti
12 quando † alia causa donandi adducitur, que moueri potuit matrem ad donandum, vt puta propter malos mores filiorum primi matrimonij, vel quia filius secūdi sit matri festiuus, magisque gratus filij primi, ita vt sit maiori liberalitate dignus, vel demum quia ex primo matrimonio non remanserint nisi fæmine, & ex secundo adsit masculus; nunquam præsumitur animus fraudandi, aut aliqua circumuentio, vt omnes prædictos casus complectitur Gaspar. Thesaur. ad patrem *decisione* 170. *ad nu.* 3. Costa *de portione rat. dicta quæstione* 81. *numero* 8. Alex. Raudens. *capit.* 55. *nu.* 18. *variar. resol.* Mastrill. noster *decis.* 175. *n.* 27. Fontanell. *dicta cl.* 5. *gloss.* 8. *parte.* 5. *à num.* 14. vbi in terminis vltimi exempli adducit Casanat. *consil.* 35. *nu.* 87. & Alexand. Raudens. *cons.* 35. *num.* 8. *lib. primo.* Rota coram Card. Ludouil. *decis.* 443. ita dum adest alia persona, quæ potuit contemplari; ex cuius interuentu, considerataque causa, deprehænditur parentes optimorum arbitrorum officio functos fuisse, nō est dubiū quod cesset dictæ legis prohibitio, vt post Laderchium cons. 147. cōcludit Fontanell. *dicto loco citato n.* 17. Cancer. var. *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 197. referens ita senatum illum seruare, quod & in hoc regno etiam teneri sæpius vidi, inter disceptādū in publico auditorio, audiuiq; à maioribus nostris.

Demum quia in his ferè pro-
13 prijs † terminis ita tenuit Cancer. *lib.* 3. *Var. resolut c.* 2. *n.* 197. *&* *c.* 15. *n.* 344. vbi dicit dictā opinionē placuisse senatui, loquitur in hæreditamēto seu donatione, quæ fit per secūdo nubentē filijs nupturis, nascituris ex illo matrimonio, quæ quidē doctrina licet habeat in se non modicā difficultatem in casu prædicto est indubitata in casu de quo agimus, ipsiq; met cōtrarij hoc tenere videntur, dum ex eo dicunt prædicta hæreditamenta non valere, quia dum fiunt filijs non ortis, neq; in rerū natura existentibus, in quib. nulla potest cōsiderari affectio, cōsequi videtur quod maritorū

ſit, neq; enim lex aliqua adhoc induci poteſt, ex toto titulo de pactis dotalibus, ſed quia vt ait *Molfeſ. ad conſuet. Neap. tit. 8. q. 7. n. 2. to. 2.* hæc pacta numquã ſunt voluntariè facta, ſed ſemper cum metu vel ſaltem ob timorem, ne ob hæc pacta neganda matrimonia impedirẽtur, quod mulieribus grauius eſt omni alio tormento, appetunt enim ardenter viros ſicuti pondus centrum, & materia formam.

Declaranda tamen eſt hæc opinio, ne procedat, quãdo ma-
32 ter† omnia donaſſet; nam tunc forſan reuocaretur ad cõdecẽs bonorum ſubſidium, neque enim putant aliqui hanc donationem adeo fauorabilem eſſe, vt eius gratia poſſint omnia bona donari abſque quo incurratur in nullitatem vt colligitur ex *l. ſtipulatio hoc modo concepta, vbi Doctores D. de verbor. oblig.* de quo an verum ſit, latè habes *in tractatione ſequenti partic. p.* vbi diſcutitur an iſta donatio ſicut, & reliquæ ſubiaceãt diſpoſitioni prædictæ, adeo vt reuocetur in totũ, vel quo ad bona futura tantum, vel quo ad iura, & actiones.

Iuxta hæc non eſt omittenda quæſtio, quam vidi de facto agitari, mater donauerat filio nubẽti per verba de futuro magnã partem ſuarum dotium ex die contracti matrimonij, ex nunc pro tunc; pacto quod maritus poſſet apponere vincula, & ſubſtitutiones, ſibi beneuiſas ſuper ſucceſſione bonorum donatorum inter poſteros ipſius donatarij, ꝙ pactum validũ eſt, ac ſi donãs diſponeret ex ijs, quæ tradit Surd. *conſ. 29. n. 3. & Ferre. ad conſt. impub. gl. p. n. 359* Gratia. *diſcep. 553.* Caſtill. *deciſ. 239. ant. n. p. & n. 2.* vbi allegat Giurb. *ad conſuet. Meſſ. c. 2. gl. 12. nu. 32.* euenit quod ante contractum matrimonium per verba de præſenti, vir cœpit vergere ad inopiam, & fuit locus reſtitutioni dotis, qua propter mulier obtinuit, vt cogeretur maritus dotes ei reſtituere; pro vt de facto fuerunt ei reſtituta,
33 cum † clauſulis tranſlatiuis dominij, & cum omnibus iuribus ſuis, prout eſſe de ſtylo huius regni teſtatur Marius Giurba *deciſ. 24. & 26. & ad conſue. c. 15 gl. 2. nu. 4. & c. 13. gl. 3. fol. 697.* mortuo marito nulla facta diſpoſitione, vel declaratione iuxta poteſtatem ei attributam, quærebatur, an vxor cui dotes reſtitutæ fuerant cum iuribus
34 ſuis, † potuiſſet vincula prædicta apponere, & declarare modum ſuccedendi iam dictum, quaſi cum alijs iuribus rediſſet ad eam facultas illa, quam conceſſerat viro.

Et primo aſpectu videbatur
35 dicendum† facultatem illam, quæ ex pacto competebat, veniſſe in generali iuriũ ceſſione, cum

tract. 1. diſc. 3. part. 4.

cum etiam in hęredem transijsset vt deducit Lupus *in cap. per vestras* §. 62. *de donat. inter vir. & vxor.* qui diuersificat inter facultatem descendentem ex pacto, & illam, quæ venit iure hæreditario, vel vniuersali, ex pacto autem videbatur competere, dum hæc reseruatio erat facta in contractu inter viuos, ad instar cuiuscumq; reseruationis quantitatis, quæ ad hæredes donantis transit, absque noua dispositione, vt meminimus dixisse *in secundo discursu primæ tractationis particula* 2. *à n.* 21.

Fortius dum sola executio
36 † seu exercitium viro fuit commissum, quod ad hæredes trãsit iuxta distinctionem Iason in *l. post dotem n.* 49. *&* 50. *D. sol. matrim.* adducentis textum *in l. fin. D. qui sine manumiss. ad libert. peruen.* quæ considerantur in casu pene simili per Thesaur. *Iun. in lib.* 4. *quæst. forens. qu.* 49. quem sequuntur Despuiol. ad Mieres *in constit. hac nostra nu.* 180. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *qu.* 64. *nu.* 9. quæ opinio placet etiam Fontanellæ *de pact. nuptialib. cl.* 7. *gloss.* 4. *p.* 1. *nu.* 45. addo Card. Manticam *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit.* 1. *nu.* 42. vbi dat rationem satis fundatam; quod cum contractus tali casu censeatur factus sub conditione, nil impedit, quin talis conditio ad hæredes transeat, & quod postmodo impleatur §. *ex conditionali instit. de verb. obligat. gloss. in l. is cui in verbo creditorem D. de verbor. obligat.* nec mirum est hanc facultatem ex conditionali cõtractu descendentem ad hæredes transire, cum etiam ad singularem successorem transeat, si ad fauorem rei adiecta est; casus est, & ibi post Iacobum Aren. notat Bald. *in l. si sic legatũ* §. *vltimo de legat.* 2. quem extollit Roman. *in l. si filiosfamilias* §. *si vir n.* 33. *D. sol. matr.*

Contra verò quod facultas illa seu arbitrium cõcessum viro, non transierit in vxorem cũ dotis restitutione; verius existimaui, ea motus ratione, quia ius illud personale erat, fuerat enim personæ industria electa, quæ ad hæredes non transmittitur, & fortius non venit in generali cessione iuriũ, dum neq; in specie potuisset alteri committi, vel cedi, donatio enim respectu filij fuit pura, & respectu descendentium, quos pariter donatarios sæpius vocauimus ex Gratiano *discept.* 554. Giurb. *decis.* 108. *nu.* 19. & mille vulgaribus, fuit conditionalis si maritus voluisset eos inuitare, & in quibus portionibus, quos non prohibebatur præterire, etiã omninò, neque enim vxor voluit vt omni casu vincula, & vocationes adijceret, sed si ei videbitur, hoc enim dixisse videtur dum facultatem liberam ei tradidit, vt in puncto, de quo agitur

tur decidit Guid.Pap.*decis.* 505. *factum est pactum* Dec.*cons.* 578 *nu.* 11, Tiraquell.*de primogen.q.* 65 *nu.* 3.*&* 4.quos refert,& sequitur Card. Mantic. *d. lib.2.tit.* 1 *nu.* 22.

Augebatur ratio in casu, de quo quærebatur dum vir vxori superuixit, cui dum viuebat, integrum erat declarare atque ea quæ facienda erant perficere, quo in casu non solum defectu potestatis, sed etiam voluntatis dicendum erat,hoc ius declarandi translatum non fuisse inter alia iura cessa, quæ alio tendebant quam ad includendum hoc Ius, cum potius de iuribus doti cohærentibus ibi actum fuerit, hæc autem extra dotem erant tamquam abalienata.

Non obstant contraria,quia Doctores allegati loquuntur in electione facienda, quæ ex pacto descendit,reseruata ipsi cōtrahenti;ac ideo dicunt, ad hæredes transire;quia Ius eligendi transit tamquam quoddam exercitium rei, iam in esse deductæ;ideo † eligēs nil confert, sed electus habet à mandante electionē fieri *l. vnum ex familia* 97. §. *primo de delegat.* 2. ibi *quid.n.de suo videtur reliquisse,qui quicquid reliquit omnino reddere debuit?* iuncto principio ibi *perinde omnia seruabuntur, ac si nominatim ei, qui postea electus est, primo testamento fideicommissum fuisset relictum, non enim facultas necessariæ electionis propriæ liberalitatis beneficium est.*

Dicitur enim habere nudū ministerium, & nil de suo præstare *d.l. vnum ex familia* 67.§. *sed si fundum* vbi Segura *n.*184. Caldas Pereir.*de emph.part.*3.*de potest.eligend.cap.*4.*& cap.*16.*n.* 3. & Fusar. qui millè allegat *q.* 511.*à num.* 5.*tract.de fideicomm.* qui secus affirmat vbi eligens grauatur eligere, quem ipse malit, nam tunc electus habet ab eligente;vnde & super bonis ei obuentis grauari potest, vti dicam alibi latius, addò tantum modo Anton. Faber.*de error.decad.* 53.*error.*6.*tom.*3. Ferrer. *ad const. hac nostra temp.* 3. *declarat.* 2.*num.*58.

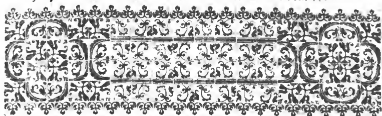
Sed in casu isto declaratio illa erat collata in arbitrium tertij, qui poterat non solum vno modo declarare, & alio nō, sed etiam non declarare; ideoque
38 dicitur ius † merè personale,in quo erat collatum non exercitium solum, sed substantia dispositionis, vt tenet Stephanus Gratia. *discept.* 444. Riminald. Iun.*cons.*591.*nu.* 12. nec negāt contrarij;dum vtuntur Iasonis distinctione iam relata.

Iura enim † merè personalia nec trāsmissibilia nec cessibilia sunt Marta *de success.par.*3. *qu.* 1.*art.*2.*num.*21.sicuti est declarandi facultas, quæ morte declarare debētis soluitur glos. *in l.*

in l.idem Pomponius §.*final.D. de rei vendic.* Iason *ibi nu.* 26. Dec. *nu.* 50. *cum nu.* 60. Tuschus *lit. D.conclus.*101. *& lit. H. conclus.* 69. Dec. *in l.haeredem num.* 7. *vbi* Cagnol. *D. de reg. iuris* Plotus *de in litem iurando* §.29. *limit,* 2. *nu.* 5. Medices *in tract. mors omnia soluit conclusion.* 61. *num.* 9. *par.* 3. Gonzales *ad regul.cancellar.gloss.* 56. *num.* 53. Verall. *decis.* 155. *n.* 4. *parte p.* ex nostris Intrigliol. *singular.* 102. *nume.* 13. *lib.primo* Giurb. *ad coniuet.c.*2. *gloss.* 7. *num.* 21. *fol.* 209. vbi quamplures alios citat, & extendit etiã quod agatur de declaranda voluntate defuncti dubia, & ad Thesaur. Fontanellã, & alios optimè respondet, multis cumulatis auctoribus ac iuribus doctus sanè Ilerdensis Ferrer. *in constit. hac nostra temp.* 3. *decl.* 1. *à num.* 73. *vsq.* 88. *fol.* 424. *cum seq.*

TRAE

TRACTAT. PRIMAE

DISCVRSVS TERTIVS

PARTICVLA QVINTA

ARGVMENTVM.

DIspositio *l. hac edictali* an procedat in donatione, de qua est tractatus discutitur; & in alijs quam pluribus casibus, vbi cessat secundi viri, vel vxoris interesse; & quid in dote, & quid vbi alias mulier non inueniret virum; nisi meliorarет filios nascituros ex secundo matrimonio: & de statuto derogante dictæ legi: & quomodo practicetur in equalatione filiorum cum Vitrico.

SVMMARIA.

1 *L. hac edictali Codic. de secundis nuptijs an extendatur ad donationes factas contemplatione matrimonij.*

2 *Procedit etiam in relictis, & donationibus factis filijs secundi matrimonij, sed vide num. 14. & antelate.*

3 *Pactum factum inter mulierem, & secundum virum quod filij secundi matrimonij plus habeant, quam filij primi non valet.*

4 *Statutum potest derogare l. hac edictali C. de secund. nupt.*

5 *Hæreditamentum factum per mulierem ad fauorem filiorum secundi matrimonij non tenet in fraudem l. hac edictali etiã si alias nõ nupsisset sed vide n. 16.*

6 *Donatio contemplatione matrimonij facta vni ex filijs, in fraudem*

dem l. hac edictali non sustinetur, sicuti neque illa ex causa dotis secundum aliquos, sed vide infra n. 13

7 *Ob causam non subiacet l. hac edictali C. de secund. nupt.*

8 *Remuneratoria non ligatur dispositione l. hac edictali Cod. de secund. nupt.*

9 *Mulier ex lege hac edictali non prohibetur donare filijs secundi matrimonij, quando non donat cõtẽplatione viri, puta quia sit mortuus, vel ei nil quaeratur.*

10 *Pater in dote filij nullum habet participium; nec est legitimus administrator.*

11 *Filius vbi ex matrimonio efficitur sui iuris, dos ipsi & non patri numeranda est, sicuti quando emancipatur à patre.*

13 *Dispositio textus l. hac edictali de secund. nupt. non procedit, quoties alia potest dari causa quae parentem ad donandum impulerit. iuxta multa exemplaria adducta.*

14 *Matrem disponere posse in filios ex secundo coniugio habitos qui dixerint.*

15 *Maritalis affectionis praesumptio tollitur per amoris filialis inductionem.*

16 *Mulier si aliàs virum non inueniret, nisi meliorando filios nascituros ex secundo matrimonio, posset illos meliorare.*

17 *Lex cauere voluit quantum fieri potest ne mulieres in nupte remaneant.*

18 *Vsusfructus prohibitio patri facta ne participet de bonis donatis filio an tollat dispositionem l. hac edictali C. de secund. nupt?*

19 *Patri interest ex pluribus causis filium locupletiorem habere.*

20 *Attendendum non est quod venit in consequentiam, sed quod principaliter agitur.*

21 *Diuisio inter vitricum & filios primi matrimonij quomodo debeat fieri, & an ipsis detur legitima precipua.*

Quaeritur tãdẽ, an haec donatio per matrem facta, subiaceat pro-
1 hibitioni † *l. hac edictali 6. C. de secund. nupt.* & an tanquam inofficiosa reuocari possit, si per eam legitimae aliorum filiorũ minuantur.

Et deueniendo ad primum, videtur affirmatiue respõdẽdũ; Primò quia certũ est, huius legis dispositionẽ, ad donationes
2 vel relicta facta † filijs secundi, vel vlterioris matrimonij extẽdi, vt post decisionem illã Riccardi de Saliceto per celebris & noti iuris consulti per omnes Fere mundi Rotas, & Iudices receptum fuit, testantur (decisiones solum referam) Bald. qui se in contrariũ cõsulẽte ita decisũ refert *cons. 161. n. 2. lib. p.* Boer. *decis. 201.* Thesaur. *decis. 170. n. 24.* Vinc. de Franch. *decis. 435.* Athoro *in compendio verbo donatio n. p.* Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib. 3. t. de matrim. resolut. 5.*

Vu nume-

n. 34. Raudẽs *variar.* 65. Mol fes: *ad cõluet. t. de success. ex testam.* *q.* 11. Addens ad Camill. de Medicis qui aliã decisionem refert *cons.* 163. *In fine* & prope infiniti, quos si velis videre inueniẽs apud Bardellon. *cons.* 4. *à n.* 31. *vsque finem*, qui nil in tactũ reliquit & apud Fontanell. tradẽtẽ decisũ pluries *cl.* 5. *gl.* 8. *p.* 5. per totam Mart. *decis.* 67. Ioan. de Vandal. *lib. p. var. resol. q.* 27. Magon. *decis.* 107. *in florent.* ex nostris *Mastrill. decis.* 175. quæ etiam fuit confirmata vt mihi ralatum fuit, licet non viderim, & fuit etiam decisum pro quodam de Scozari contra V. I. D. Baldassarem Victoria & pro *Marchione* Roccæ cõtra D. Ludouicũ Spatafora sub die 15. Aprilis 1628. & licet ex inde reuocata fuerit, ex quo agebat Cessionarius & non filius, nec eius descẽdentes ex Cancer. Var. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 35. Noal. *de trasmiss. casu* 13. *In* quo contra tenet Bertrand. *in d. l. hac edictali n.* 19. in Vers. *si vero plus* attamen de hoc nõ fuit actum in primo iudicio coram spett. de Machagnone & Blasio, & ego vidi allegationes; ideo minime videtur dubitandum, quin titulus huiusmodi donationis in aliquo nõ immutet dispositionẽ prædictã; cũ generaliter habeat locũ in omni donatione inter viuos, per quam filij primi ad imparia tractentur. cum *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6.

filijs secundi matrimonij iuxta sensum omnium prædictorum & expressius Fontanellæ *dicta gl.* 8. *part.* 4. *num.* 3.

Et ratio est, quia omnia præsumuntur facta quæsito colore vt maritus habeat, vel saltẽ ex suasionibus viri, & ex insidijs contra filios primi, ad quæ vitanda lex prædicta fuit edita.

3 Secundò quia neque valet† pactum expressum in contractu dotali inter mulierem & secundum virum, vt filij secundi matrimonij plus habeant quã filij primi, etiam sub prætextu quod aliàs secundus vir non cõtraxisset, vt aiunt *glossa in dicta l. hac edictali* in verbo *diuidi* vers. *item nota* Bald. Angel. Salicet. Paul. de Castro. *in l. p. C. de inoffic. testam.* Rolãd. *de lucro dotis q.* 24. *n. p. & n.* 8. Gabr. *t. de secund. nupt. lib.* 3. *conclus.* 4. *n.* 9. Decian. *cons.* 25. *n.* 36. *lib. p.* & licet statu

4 to hoc fieri possit, † nõ obstãte *l. hac edictali* secundum Bald. & Salicet. ibi Ruin. *cons.* 94. *n.* 2. *lib.* 3. Roland. *cons.* 161. Curt. sen. *cõs.* 78. *col.* 2. Surd. *cons.* 401. *n.* 18. Marta *de success. p.* 3. *q.* 11. *arti.* 2. *n. p. &* seq. vbi late Beltram. ad Ludouis. *decis.* 173. *n.* 14. pacto tamẽetiã iurato fieri nequit, nisi filij primi matrimonij maiores effecti consentiant, & cũ iuramento dictæ legis beneficio renuncient: Molin. latẽ *de ritu nupt. libro* 3. *capit.* 47. *per totum* Maceratens. *var.* *lib.*

libr. 2. resolut. finali capit. 5. Ladereh. *consi. 147.* Surd. *consil. 255. numero 13.* Costa *de rata portione, quæst. 18 5.* Marta *de iurisdict. p. 4. cent. 2. casu 181.* Giurba *ad consuetud. cap. 8. gloss. prima* vbi firmat; stipulationem ad fauorē filiorum secundi matrimonij in contractu factam, non valere, præses Anellus Amatus latè *consi. 56. à numero 19.* vbi de legitima hoc intelligi debere affirmat, vnde sequitur quod sicuti pacto tolli non potest, ita nec dispositione inter viuos facta, & in puncto

5 de hæreditamento † facto filijs secundi matrimonij, etiam sub prætextu quod alias impediretur secundò nubere, si tale pactum non præcederet, quod non per hoc sustineatur Thesaur. Iun. *in addit. ad patrem decisioné 170. ad numero 29.* & decisum Franch. *decisione 435. ad finem* Fontanella *de pactis clausula 4. glossa 9. parte. 5. numero 197.* dicens satis sufficere debere mulieri, quod fauore secundarum nuptiarum reuocare possit hæreditamenta facta filijs primi, de quo supra dictum est *in particula proxima præcedenti.*

6 Tertio quia in puncto † donationis, de qua agimus, factę vni ex filijs contemplatione matrimonij pro inualiditate tenet Fontanella *tom. 2. clausula 5. glossa 8. par. 4.* mouetur quia hæc prohibitio comprehendit etiam causam priuilegiatam, vt puta donationem ex causa dotis, allegat Trentacinquiū; *var. resolut. libro 3. resolut. 5. à numero 34.* & respondet Cācerio contrarium sentienti.

Negatiua tamen opinio tenenda est ex pluribus, & primo quia certum est donatio-

7 nem † ob causam huius legis dispositioni nō subiacere, quia illa dicitur potius debiti solutio quā lucratiua alienatio, vt tenet in puncto Fontanel. *de pact. nuptial. clausula 5. glossa 8. parte 5. numero 6.* allegans Franch. *decisione 632.* licet nil tale dicat, loquitur enim in terminis *l. fœminæ 3. Cod. de secund. nupt.* dicens quod non habeat locum in donatione ob causam, quod & nos firmauimus supra; in *particula tertia huius discursus, in principio*; & in donatione † re-

8 muneratoria loquuntur Surd. *consil. 164.* Hipolitus montaner. ad oliban. *de act. parte 2. lib. primo cap. 47. n. 37.* Ferr. *ad const. hac nostra temp. 3. decl. p. nu. 170.* ex causa verò donationem hanc dici, satis probatū est hoc discursu in pluribus locis, etiā respectu matris, in subsidium loquendo; quoties autē constat de vera causa donandi, non est recurrendum ad præsumptam, quæ oritur ex ardore maritalis affectus.

Secundo quia dicta lex expresè non prohibet donari filijs secundi matrimonij, sed in † consequentiam, quatenus ex tali donatione patri quæratur aliquod commodum; vnde si secundus vir sit mortuus, vel ei nil quæratur prohibitio cessabit, quasi cessante prohibitionis causa, ita Thesaur. *dicta decisione* 170, *numero*. 32. Surd. *consil.* 250, *numero* 26.29. Riminald. Iun. *consil.* 771. *num.* 39. Costa *de ratione rata quæstione* 85. Mastrill. *noster decisione* 175, *num.* 16. *&* 26. qui de vtroque casu loquuntur, mortis videlicet secundi viri, & vbi secundo viro nil quæritur; sequitur Fontanella *de pact. claus.* 5. *gloss.* 8. *parte* 5. *à numero* 3. qui in id allegat etiam Facchineum cõtrouers. *libro* 3. *capit.* 66. Vers. *sic & ipse statuo*, quem defendit ab impugnationibus Molfesij.

At mater donando filio nubenti contemplatione matrimonij, donata illi acquiruntur, non solum quo ad proprietatem, sed etiam quo ad vsumfructum, qui seruire debet pro matrimonij substentatione, & dotis securitate, ergo nullum potest considerari commodum patris; probatur assumptum, ex eo quod cum hæc donatio sit quasi altera dos filij; in dote † pa-

tract. 1. *disc.* 3. *part.* 4.

ter nullum habet participium docet Bald. *in l. si cum dotem* §. *transgrediamur in fine D. soluto. matrim.* Anch. *consil.* 338. Cepolla *caut.* 115. Franciscus Becc. *consil.* 43. *vol. primo* ac ideo non est legitimus administrator Cardin. Tusch. *concl.* 125. *num.* 17. *libro primo* facit etiam Barbos. *in l. si cum dotem* §. *transgrediamur numero* 25. *&* 26. & Fontanella *de pactis nuptialibus clausula* 6. *glossa prima part. prima, numero* 45.

Quod maximè procedit in locis illis, vbi filius propter matrimonium contractum
11 † soluitur à vinculis patriæ potestatis, suique iuris efficitur; in quibus locis non cadunt disputationes, de quibus latè Barbosa loco citato discurrit, an dos sit soluenda patri, vel ne, quando filius secum moratur, & quid quando seorsim, & quando dicatur habere iustam causam diuertendi, & de tacito consensu patris, quia stante filij emãcipatione dos ipsi & non patri consignanda est, ipseq; fructus suos facit & parimodo bonorũ sibi contemplatione matrimonij donatorum, ita vt nec commoditatem possit pater prætẽdere, quam fructus fructuum vocamus vt in pũcto tradit Fõtanell. *cl.* 4. *gl. prima ante n.* 29. & Milan. *dec.* 19. *in fine lib.* 1. de quo

latius

latius loco suo discutiemus.

Tertio quia indubitati iuris est, & sæpius per nos inculca· catum hanc donationem habere permistam nurus vtilitatem quæ alias non nupsisset nisi illa accessisset vt sæpius ad plures effectus repetitum est, & modernè non negat Rouit. *cōl.* 15. *ante num.* 8. *p.* 2. ideoque quoties ex vno capite non valeret, stante persona filij de medio; deberet saltem sustineri respectu nurus, ne prætestu vnius, alteri iniqua conditio afferretur ad textum *in l. si quis in suo* 23. §. 1. *Cod. de inoffic. testament. regula non debet* vbi Pecch. *de regul. Iuris*; & sicuti

12 quando † alia causa donandi adducitur, que moueri potuit matrem ad donandum, vt puta propter malos mores filiorum primi matrimonij, velquia filius secūdi sit matri festiuus, magisque gratus filij primi, ita vt sit maiori liberalitate dignus, vel demum quia ex primo matrimonio non remanserint nisi fæminæ, & ex secundo adsit masculus; nunquam præsumitur animus fraudandi, aut aliqua circumuentio, vt omnes prædictos casus complectitur Gaspar. Thesaur. ad patrem *decisione* 170. *ad nu.* 3. Costa *de portione rat. dicta quæstione* 81. *numero* 8. Alex. Raudens. *capit.* 55. *nu.* 18. *variar. resol.* Mastrill. noster *decis.* 175. *n.* 27. Fontanell. *dicta cl.* 5. *gloss.* 8. *parte.* 5. *à num.* 14. vbi in terminis vltimi exempli adducit Casanat. *consil.* 35. *nu.* 87. & Alexand. Raudens. *cons.* 35. *num.* 8. *lib. primo.* Rota coram Card. Ludouis. *decis.* 443. ita dum adest alia persona, quæ potuit contemplari; ex cuius interuentu, considerataque causa, deprehænditur parentes optimorum arbitrorum officio functos fuisse, nō est dubiū quod cesset dictæ legis prohibitio, vt post Laderchium cons. 147. cōcludit Fontanell. *dicto loco citato n.* 17. Cancer. var. *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 197. referens ita senatum illum seruare, quod & in hoc regno etiam teneri sæpius vidi, inter disceptādū in publico auditorio, audiuiq; à maioribus nostris.

13 Demum quia in his ferè proprijs † terminis ita tenuit Cancer. *lib.* 3. *Var. resolut c.* 2. *n.* 197. *& c.* 15. *n.* 344. vbi dicit dictā opinionē placuisse senatui, loquitur in hæreditamēto seu donatione, quæ fit per secūdo nubentē filijs nuptutis, nascituris ex illo matimonio, quæ quidē doctrina licet habeat in se non modicā difficultatem in casu prædicto est indubitata in casu de quo agimus, ipsiq; met cōtrarij hoc tenere videntur, dum ex eo dicunt prædicta hæreditamenta non valere, quia dum fiunt filijs non ortis, neq; in rerū natura existentibus, in quib. nulla potest cōsiderari affectio, cōsequi videtur quod maritorū

V u 3 intuitu

intuitu factæ videātur, ac ideo nullius esse roboris: cōtrariū dicturi si casus proponeretur, vbi donatio, esset facta filio non solū nato, sed nubenti vt ditiorē conuigem inueniat, vel nobiliorem, & pulchriorem, ad quod firmandum aduoco eūdē Fontanella *in clausj.* 4. *gloss.* 9. *p.* 5. *num.* 197. ibi (quia inquiunt magis tunc de fraude dubitandum est, quoniam ita temporaneæ spoliantur filij primi) tēporaneam spoliationem vocat illam, quæ filijs ex secundo nō adhuc conceptis nec natis fit; *& in dicta clauss.* 5. *gloss.* 8. *p.* 4. *n.* 5. ibi (& certe in eo casu vbi filij non erant nati, & per consequens non poterat ad eos haberi affectio, nulla alia ractio quam ob rem hæreditamentū fiat considerari potest, quam secundi coniugis contemplatio & interesse) quoties ergo hæc cessent non est dubium quod Doctores contradicentes Cancerio potius pro nobis allegari possunt.

His ita positis ita ad contrarios responderem, & primo ad primum, affirmando veram esse suppositionem illam, sed ita demum procedere si constaret de fraude, vel de contemplatione personæ viri, & ratio est euidens dum dicimus per dictam legem prohibitam non esse de directo dispositionem, quæ in filios secundi coniugis fiat, sed si & quatenus tenderet in vtili-*tract.* 1. *disc.* 3. *part.* 4.
tatem viri. ex quo filij haberentur tamquam à patre suppositæ personę, ideo quoties hoc abest toties lex illa quæ odium continet extendēda non est ad lios.

14 Ad quod adduci possent † tot Doctores, quos Mastrillus *allegat in dicta decis* 175 *à principio vsque ad medium* & per Fōtanellā *dicta clauss.* 5. *gloss.* 8. *p.* 5. *à num.* 2. tenentes vllo modo dictam legem ad filios extendi.

15 & quod cessare debeat † maritalis affectionis præsumptio, vbi amoris filialis concurrit inductio, quibus accedit Ferr. *in const. hac nostra temp.* 3. *declarat.* 13. *num.* 44. *cum plurib. seq. fol.* 716. affirmans contrariorum sententiam sibi displicere, ex quo non parum violat contexturam prædicti textus, potius enim tenet ipse ferendum, est vt patri hoc casu censeatur prohibitus vsus fructus, quā quod dispositio annulletur, quod est subtile: quos non ideo allego quia verum simpliciter dixisse intelligam, licet testui inhæreant, sed vt videatur ex hoc, quam distet donationis huius casus, ab omnibus illis, qui possunt in medium adduci pro extensione dictæ legis.

Ad secundum dic, quod Doctores ita demum pactum non valere dicunt, per quod efficitur deterior conditio filiorum primi matrimonij, quia præsumitur factum ex insidijs, & pro-

propter secundi mariti præces; ceterũ vbi aliter res se habeat cessãt doctrinæ prædictæ, imo in terminis conclusionis positę per dictos Doctores, adest alia communis in contrarium, quæ

16 se habet ꝙ liceat in dotis † cõstitutione præiudicare filijs primi matrimonij, si aliter mulier maritum non inueniret nisi paciscerct secum de dote lucranda, quam tenuit Cin. *in l. sancimus C de secund. nupt.* Castr. *in l. prima num. 4. de inoffic. testament.* Roland. *de lucro dotis*, qui antiquiores allegat. *quæst. 24. n. 9.* Surd. *cons. 91. num. 24.* Gratian. *discept. 300. num. 2.* Menoch. *cons. 4. num. 41.* Cancer. *Var. resolut. libr. 3. cap. 2. num. 197.* *Molf. ad consuet. part. 3. quæst. 21. & quæst. 22. num. 16. tom. 2.* Decian. *cons. 6. num. 13. vol. primo* Giurb. *ad consuetud. Messan. cap. 8. gloss. prima* Milan. *decis. 13. num. 81. libr. 2.* quos secutus sum in responso pro Antonio Cigala contra Ferdinan-

17 dum Spinò, lex † enim quantum fieri potest cauere voluit, ne fæminæ impediantur nubere, ita vt verum fatear contraria mihi videatur dura.

Ad tertium, patet responsio ex positis in vltimo fundamẽto, negatiuæ, quam tuemur, dum Fontanellæ doctrinam pro nobis stipulati fuimus, Cancerii & aliorum.

Ceterum si tibi magis placeret prima opinio, essesque rigidus dictæ legis seruator, ad hæc fundamenta ita respondere posses, quod licet patri nullũ quæratur commodum ex donatione ex hac occasione filio facta: quia integra filio acquiratur, & sic cesset eius interesse bursale, vt ita dicam, non per hoc cessat altera ratio, quæ oritur ex secundi mariti insidiis, cuius est omnibus vijs quærere depressionem filiorum primi, vt Molfesius post multos, quos allegat probare conatur *in tertia parte ad consuetudines Neapolitanas quæst. 11. num. 5. tit. de success. ex testament.* vbi quamplures adducit, ideo prohibitionem vsus fructus patri factam

18 † non sufficere affirmauit Thesaur. *dicta decis. 170. num. 22. & 23.* omnes enim dispositiones viuente viro factæ, semper ex eius instigationibus procedere dicunt Lancellot. Gallia *cons. 18. num. 50.* Mastrill. *dicta decis. 175. num. 19.* & consentit Fontanella *dicta claus. 5. gloss. 8. par. 5. num. 10.* maximè

19 quia patri † interest filium locupletiorem habere, nõn solum propter magnam affectionem, quam erga filium gerit; sed etiã quia non rectè datur separatio patrimoniorũ, inter patrem, & filium, nec fieri vnquam poterit, quin pater non participet ex bonis, dum personæ sunt ita coniunctæ; item quando commoditas; siue fructus fructuum quærerentur.

Et

Et ad personam nurus respon deri potest, quod tanquàm
20 veniens † in consequentiam non est attendenda, sed respiciendum ad principale matris donantis intentum; maximè, quia sæpius, taliter, quod, rarò regula fallax sit, socrus, parum inclinent cum nuru eorum.

Et hæc secunda posset fortè teneri; si mater omne patrimonium donasset huic filio ex secundo matrimonio, inclusis legitimis aliorum, quia ex hoc malus animus detegeretur, qui excluderet causas prædictas: vna enim præsumptio aliã elidit.

Sequeretur modò videre, quid inter hos vtriusque matrimonij, filios seruandum esset in diuisione bonorum, an forsan sicuti & in coniuge instituto in maiori summa, vel in pari, debeat minus datum filijs primi, assignari filijs secundi? vel si in pari diuidi precapta p filios primi legitima? non equidem, sed equalis fiet diuisio vt in dicta nostri Regni *decisione* apud *M*astrillum 175. seruatũ fuit, quidquid esset in terminis victrici, tunc enim si inequalitas seruata fuisset, adeo vt etiãm legitima defraudatus sit filius, id minus deberet ei assignari, diuiso remanẽte inter filios primi, iuxta rigorẽ *dict. l. hac edictali*, & sensum literalem, quem elicit Salicet. *in 7. quæst.* Trentacinq. Var. *resolut. c. 5. num. 34. tract. 1. disc. 3. p. 5.* Molf. *ad Consuetud. Neap. part. 3. quæst. 17.* Fontanell. *claus. 5. gloss. 8. p. 4. num. 23.* vbi alios refert, sed non sequitur. quem tamen multi benè equidem moderarunt ad integram legitimam, quæ semper habetur pro relicta ad filiorum fauorem. Anton. Gabr. *de secund. nupt. concl. 4. nu. 30.* Cancer. Var. *lib. 3. cap. 2. num. 193.* Facchineus *cõtrouers. lib. 3. cap. 67.* Mainard. *decisio. 74. lib. 3. & decisum in Rota* Mohed. *decis. 4. de testam.* Put. *decis. 1. lib. 2.* Fontanella *qui alias decisiones refert dicto loco nu. 24. & seq. & num. 30.* fuitquæ decisum per Sacr. Consil. vt per Theodor. *allegat. 11. in fine* exclusis in reliquo victrico eiusq; filijs, vt ne quidem ad portionẽ aliquam admittantur, ita in Victrico Sfort. *cons. 3. vol. 1.* Surd. *cons. 401. num. 7.* Rota *decision 756. lib. 3. diuers.* Molfes. *dicta part. 3. quæst. 15. num. 8.* Fachin. *dicto lib. 3. cap. 69.* Fontanella *ibidem num. 81.*

Et in filijs post Marc. Crauett. Oliban. Roland. Pappon. & Molfes. ibidem Fontanel. *ibid. num. 20.* & tunc legitimã prius detrahi affirmat Rouit. *cons. 87. libr. 2.* sin verò equaliter essent instituti, in hoc sibi nostrates aduersantur egregiè, adeo vt, eorum argumentis attentis, quilibet suspensus remaneat quo seuertat.

Ete-

1 Etenim Glossa accursiana in §. *optimè*. verbo quippe, Auth. *de nupt.* tenet quod filij primi debeant præcapere legitimam, sibi naturę iure debitam, & reliquum æque diuidere, iuxta dispositionem legalem inductam odio secundarum nuptiarum.

2 *Angel.* in dicta Auth. *n.* 34. dicens notandã esse hãc Gloss.

3 Bart. *in l. prima num.* 2. *D. de inoffic. dot* affirmans non imputari in legitimam id quod ex hac lege datur.

4 Castr. ibidem *num.* 4. concludens non imputari, idẽ *cons.* 462. *& cons.* 548. *libro* 2.

5 Bald. *in d. l. hac edictali, & cons.* 22. *in fin. & cons.* 401 *lib.* 2.

6 Ancharan. *cons.* 291. *dubio* 2. dicens non esse ab hac opinione in iudicando recedendũ.

7 Raffael fulgos *cons.* 110. *nu.* 4. vbi hanc esse magis communem affirmat.

8 Socc. sen. *cons.* 35. *nu.* 19. *lib.* 4. vbi de magis communi testatur.

9 Dec. *cons.* 245. *nume.* 2. *vers. vlterius*, dicens æqualitatẽ deducta legitima seruãdam.

10 Grauett. *cons.* 142. *num.* 3. *& cons.* 294.

11 Corn. *cons.* 118. *vol.* 1.

12 Neuizanus *cons.* 84. *num.* 20. Vers. *incantum*

13 *Marcus decis.* 23. *lib.* 2.

14 Roland. *de lucro dotis. quæst.* 27. *per totam*, affirmans non esse ab ea recedendum, tanquam à magis communi, imo ei adhærendum vti carociò.

15 Cephal. *cons.* 412. *num.* 6. de magis communi.

16 Rimin. Iun. *cons.* 321. *nu.* 15. *& cons.* 333. *num.* 3. vbi dat exemplum vt facilius id percipiatur.

17 Fanuc. *de lucro dot.* §. 5. *nume.* 43. Vers. *postremo.* vbi decisum.

18 Sforz. *cons.* 3. *num.* 32.

19 Gabr. *tit. de secund. nupt. concl.* 5. *num.* 61.

20 Rota *decis.* 756. *lib.* 3.

21 Thesaur. *decis.* 184. *num.* 3. *& sequ.*

22 Mainard. *decis.* 79. *lib.* 3.

23 Surd. *decis.* 169. *num.* 6.

24 Zuccard. *cons.* 43. *num.* 22.

25 Mols. *ad consuetud. part.* 3. *quæst.* 20. *num.* 2.

26 Merlin. *de legitima libr.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 18.

27 Mangil. *de imputat. quæst.* 7. *nu.* 52. vbi alios addit pro hac opinione *& num.* 56. vers. at opinionem f. 44.

28 Facchineus *controuers. lib.* 3. *cap.* 70. dicens non imputari.

In contrariam sententiam quã plures abiere, ex indefinita locutione dictæ legis moti, quod imo satis ei factum sit per æqualem patrimonij in filios, & virum distributionem. hanc ergo tenuere,

1 Ber-

1 Bertrand. *in dicta l. hac edictali num. 26.* vers. *ista tamen.*

2 Crauetta sibi contrarius *consil. 524. num. 3.*

3 Addens ad Alex. *consil.* 158. *libr. 5.*

4 Cucch. *de legitima, verbo ex substantia num.* 2.

5 Surd. *cons.* 422. quo loci reprehendit Zuccard, & Thesaur.

6 Laderch. *cons.* 27.

7 Bursat. *cons.* 211. *num.* 4. *&* 5. *& cons.* 212. *num.* 16.

8 Capra *cons.* 74. *ad finem.*

9 Alciat. *in l. in quartam ad finem D. ad l. falcid.*

10 Gratian. *discept.* 300. *num.* 38.

11 Anton. fab. *in Cod. libr. 5. tit. 5. de secund. nupt. de fin. 6.*

12 Fontanella qui nil resoluit licet hanc postremo referat *claus. 5. gloss.* 8. *part. 5. num.* 60. *& 61. f. mihi* 130.

13 Grammat. *cons.* 153. *in Ciuib.*

14 Theodor. *allegat.* 11. *per totam & num.* 16. vbi plures allegat qui erunt videndi.

15 Scipio Rouit. qui in eodem casu consuluit, & numerat Doctores *cons.* 87. *per totum lib.* 2. qui benè discurrit.

16 Caualcan. *decis.* 25. *numero* 59. *part.* 3.

Horum quā plures loquuntur in terminis statuti, cui vt aliquid tribuatur, censeri debet legitimæ derogasse, quod facere potest, dando recompensam Surd. *cons.* 481. per tot, & nos alibi in hoc tractatu, & ita *tract.* 1. *disc.* 3. *part.* 5.

se explicat idem Surd. *precitato cons.* 422.

Fateor quæstionem esse dubiam, ita vt vtraque teneri posset, maximè dum pro secunda stans Faber & Alciatus quibus multum tribuo, sed durum est in iudicijs contra primam obtinere, quæ habet pro se numerum DD. & pondus rerum iudicatarum pro liberis, & naturali stimulo. ideo tenendo primam, respondebis ad prædictos, leges citatas nil de debito naturæ disposuisse, ideo semper cēseri debet exclusum, quod scimus specialem prouisionem desiderare, cætera vero habes apud Zuccardum. & hæc satis quo ad hanc quæstionem.

Sed quia ex particula 13. *in fin. antecedentis discursus* huc me remisi super quæstione an in huius modi causis, vbi de huius legis dispositione agitur, debeat procedi per viam effectus, vel visione scripturarum libris vt aiunt apertis, tanquam de articulo iuris agatur, an vero intret dissensus ex articulis, seu probationum capitulis oblatis, ideo parum subsisto, existimās intrare, nec denegari posse probationes, pro qua scio iudicatum pro D. Lugdouico Spatafora cōtra Marchionē Roccæ.

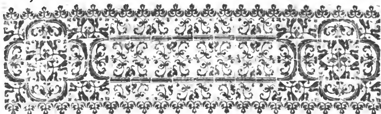
Quod tamen temperandū puto prout seruatū vidi sepius, vt non ex quibuscumque capitulis

tulis, seu articulis hoc concedatur, sed ex illis tantum, quæ videbit prudens iudex profutura, puta si maritus qui diu in matrimonio vixit, intendat probare ingentia seruitia extra coniugalem obligationem præstita, per quæ se remuneratione dignum putat, quo casu hæc lex cessaret, vt Fontanella *clauf. 5. glos. 8. part. 5. numero 67.* quidquid esset si hæc deficerēt, puta quia breuè tempus intercessisset inter coniugium & mortem, nō quod tempus hoc operetur, sed quia deraro hæc inter coniuges fundari possunt, vt modernè Ferr. affirmat in *const. hac nostra temp. 3. declar. p. n. 263. fol. 469.* & alij, quos ne alicui molestus sim reticeo alibi tamen habes *in specialibus.*

Expeditus de prædictis deberem quærere, quid dicendū, si vti in officiosa talis donatio ab alijs filijs rescindi peteretur, quam quæstionem, ex quo eā posui in terminis Patris in *secundo speciali sequentis tractationis* non repetam hoc loco, ibi habes omnia, quæ ad vtrūque casum applicari possunt; neque enim commodam diuisionem recipiunt.

TRAC.

TRACTAT. PRIMAE

DISCVRSVS TERTIVS

PARTICVLA SEXTA.

ARGVMENTVM.

EXTRANEVS donans pro causa matrimonij, an dicatur ob causam donare, & quæ dicatur causa finalis, vel impulsiua in donatione: Dos respectu Patris dotantis, quando que est lucratiua, Clausulæ ex nunc pro tunc, & constituti effectus traditur: Insinuatio an in donatione pro matrimonio aliquando requiratur: Conditio casualis, quando retrotrahatur quo ad dominium, vel hypotecam: Possessor reuocabilis, quando rem alienat: l. si vnquam C. de reuocand. donat. aliqua traduntur. Extraneus dotans, an possit pauisci de dote reddenda in omni casu? vxor quando possit occupare bona mariti pro dote eo mortuo; & quæ retinere: Causa dotis alienatio an possit per extraneum prohiberi; vel per transuersalem? & quid pro restitutione dotis filij naturalis; Dos data filiæ spuriæ an ad fideicommissum reuertatur; & quid si pro alimentis filij fuisset assignatum prædium: Dos ex perpetuo fideicommisso, quando debeatur, Augmentum dotium, an possit per hæredem extraneum, vel cessionarium peti. legatum vnicæ summæ pluribus relictum an debeat diuidi, vel omnibus integrum assignari: legatum pro maritagio an debeatur moniali manenti in domo; Pactum de hæreditate viuentis, quando teneat; & quando iuuet: Extraneus dotans an gaudeat beneficio deducto ne egeat & quo iure.

S V M M A R I A.

1 Donatio facta extraneo nubēti occasione matrimonij, an sit ob causā, uel simplex latè discutitur per sequentes.

2 Causa īpulsiua, & finalis, quae sint discutitur curiosè, & n. 12.

3 Finalis ultima in executione, est tamen prima intentione.

4 Causa matrimonij semper dicitur finalis, quando agitur de certo matrimonio.

5 Donatio quoties ultra donatarij personam contemplatur beneficiū tertij, dicitur ob causam.

6 Est ob causam quoties matrimoniū & non aliud fuit illius causa motiua.

7 Ob causam dicitur illa, cuius causa obligat donantem, uel eius cōmodum respicit.

8 Dos respectu extranei dotantis est donatio lucratiua, licet respectu recipientis semper sit onerosa.

9 Respectu patris, quando sit donatio lucratiua.

10 Extraneus donās contemplatione matrimonij, dicitur ex causa lucratiua donare.

11 Dos ab extraneo data, penes mulierem dicitur stare titulo lucratiuo, & penes maritū oneroso.

12 Causa alia est finalis respectu intētionis, alia respectu actus.

13 Exceptio possessionis ex causa anteriori, & pariter priuilegiata admittitur contra executionem pro censu.

14 Clausula ex nūc, pro tūc, & cōstitutū, ā trāsferant dominium in cōtractu conditionali, & nu. 24.

15 Insinuatione deficiente donatio est ad eo inualida, ut bona possint à donatore alteri obligari.

16 Possessio, uel dominiū ex actu nullo nō trasfertur, quādo lex resistit, nisi ad traditionē sit deuentū, quod limita, ut statim.

17 Insinuatio non requiritur in donatione contēplatione matrimonij intellige ut statim.

18 Requiritur in donatione ob causā, in eo, quod est ultra causam, ideo in donatione extranei necesse est: ut interueniat.

19 Dominium ex actu conditionali non transfertur.

20 Conditio casualis impleta retrotrahitur ad tempus contractus, intellige, quo ad hypothecam, non quo ad dominium.

21 Constituti, ex nunc pro tūc clausula non operantur in contractu conditionali.

22 Ludouici de Blaschis Regij Consiliarij in allegationibus martinorū mentio.

23 Dominium in contractu conditionali purè transferri potest ex partium conuentione, & exemplum adducitur.

24 Donatio conditionalis an ex clausula ex nunc, pro tunc efficiatur, pura, quo ad dominium.

25 Donans potest obligare bona donata ex causa antecedente actum donationis, quādo sibi reseruauit in uita administrationem.

26 Debitori satis est fauorabile assignare censum pro eo, quod debet, ne eius bona distrahantur.

Xx Pos-

27 *Possessor reuocabilis sub pacto de reuendendo potest agnoscere cre dita super re legitime debita, & pro eis subingare.*

28 *Census dicitur, quãdoque anterius altero respectu causa, licet in da ta sit posterior.*

29 Donatarius, et creditor posterior ex causa onerosa, quãdo praeferatur anteriori ex lucratiua.

30 *Donatio ob matrimoniũ ab extra neo facta subest l. si unquã. C. de reuoc. don. sicuti, & illa ex causa dotis, & quid matrimonio durante vide n. 34.*

31 *Videtur nõ posse reuocari ex d. lege, quia videtur de liberis cogita tũ, sed intellige, vt n. 33.*

32 *Dispositio l. si vnquam non habet locum, vbi verisimiliter fuit co gitatum de liberis.*

33 *Cogitatio de liberis, quomodo intelli gatur, an de proprijs, an verò de alienis.*

35 *Culpam dicitur committere, qui nõ reparat damnum, quod videt posse euenire.*

36 *Extraneus donans legem dicit, quã vult liberalitati sua, dummodo antequam perficiatur id faciat.*

37 *Dotator potest sibi in quocunq; casu dotem expresse stipulare.*

38 *Stipulatio dotis reddenda, semper restringitur ad casũ mortis mu lieris, quod limita, vt ibi.*

39 *Dominiũ rerũ dotaliũ, quomodo di catur penes virũ, & penes mu lierẽ, vide bonam distinctionẽ.*

40 *Tex. in l. in rebus 30. C. de iure do tium, non habet locũ vbi adest dotator extraneus, & n. 50.*

41 *Pactum vel onus in dote impedi tiuum secundarum nuptiarum non tenet.*

42 *Retentionis titulus sufficit ad impe diendam creditorum executionẽ ex parte vxoris.*

43 *Vxor non potest ingredi res dotales mortuo viro, stante statuto pos sessionis continuatiuo.*

44 *Possessio de consensu haredis dicitur capta sine vitio.*

45 *Tertius excipiens de dominio, & possessione, de eisque docens in cõ tinenti; quando executionem impediat.*

46 *Dos confessa in contractu assecura tionis, non nocet creditoribus, nec fideicommisso, sed tantum confitenti eiusque haredibus.*

47 *Possessio probatur per instrumenta locationum cum perceptione fru ctuum.*

48 *Creditor iudicium executiuum tene tur dirigere contra possessorem non attento, an iuste possideat intellige, vt statim.*

49 *Exceptio, qua agentem nõ releuat, non debet admitti.*

51 *Dominium dotis profectitia an vnquam mulieri quaratur, & quis agat reiuendicatoria pater an filia.*

52 *Extraneus potest expresse paciscẽ do, dotem sibi in quolibet casu stipulare, sed non vt remaneat penes virum, & n. 59.*

53 *Consuetudo martini non procedit, vbi morte viri fuerit solutum matrimonium.*

54 *Non habet locum stante pacto expresso, quod non remaneat penes patrem, uel quãdo ex pacto potest mulier disponere.*

55 *Retentio cessat, vbi nullum ius adest retinendi, puta deficiente dominio, vel hypotheca.*

56 *Non cõceditur mulieri, nisi respectu rerũ in domo existentiũ tempore mortis viri, in quibus insistit.*

57 *Vxor opponens se, vt tertia contra creditores viri debet docere de actuali possessione, vel de hypotheca, & constituto.*

58 *Dotis restitutio plenaria, potest iterũ peti soluto matrimonio, quãdo in uita mulier fuit assecurata cõputatis habitis, quæ extant.*

60 *Alienationis prohibitio in causam dotis, an indistinctè ab extraneo vinculante fieri possit.*

61 *Transuersalis consentiens in matrimoniũ sui transuersalis, cẽsetur permisisse alienationem pro eius dote, quod intellige, vt infra.*

62 *Alienatio ex causa dotis de bonis fideicõmisso subiectis permittitur ex causa publicæ vtilitatis secundum aliquos.*

63 *Libertas disponẽdi de reb. proprijs ad libitũ ex naturali iure procedit.*

64 *Fauorabilior est causa dotis.*

65 *Alienatio fideicõmissorũ ob dotes, procedit ex obligatione dotandi, & non ex publica vtilitate.*

65 *Autb. res q. C. com. deleg. an æque procedat in constitutione, & restitutione dotis.*

66 *Non procedit in fideicommisso instituto à transuersali, vel à penitus extraneo.*

67 *An procedat supra portionẽ legitimæ filijs debitã, & quid si illã sibi filius consumpsisset.*

68 *Non habet locum, quãdo legitima non debetur.*

69 *Prohibitio alienationis ex causa dotis, an teneat in cõtractu facta; distinguitur inter eã, quæ fit à patre, & quæ ab extraneo latè.*

70 *Fideicõmissum, et alienationis prohibitio continẽt expressã volũtatẽ disponẽtis cõtra alienationem, quæ tacitè proponenda est.*

71 *Petrus Luna, & Mastril. in præposita specie reprobantur.*

72 *Feudalia an possint pro dotibus transuersalium alienari, distingue, vt ibi.*

73 *Collateralis in Regno habet successores in feudo.*

74 *Bona fideicommisso subiecta, an possint alienari pro dote recepta à filio naturali, latè examinatur.*

75 *Possũt alienari pro dote filiæ spuriæ admodum alimentorum, & pro alimentis filijs naturalis.*

76 *Dos data filiæ spuriæ ea mortua, an redeat ad fideicommissum pro, & contra n. 88.*

77 *Fideicommissum alienatur pro expensis factis in studio, tam filij legitimi, quã naturalis.*

78 *Filius naturalis extraneus quoad omnia habetur, vltra alimenta de iure canonico indulta.*

79 *Extraneus, quis dicatur de iure.*

80 *Naturales filij deterioris conditionis sunt respectu parentis, quã extranei.*

Le-

111 *Legatum factum pluribus de vna re, vel summa, intelligitur factum in viriles, non vt quilibet haberet eandem summam.*

112 *Fructus dicuntur deductis expẽsis, & oneribus.*

113 *Alimenta hæredis grauati, veniũt appellatione onerum super fidei commisso debitorum.*

114 *Legatum factum pro maritagio, nõ debetur eligentibus, moniales fieri tertij ordinis S. Francisci.*

115 *Est conditionale si nubat, quando relinquitur per eum, qui non tenetur ad legitimam.*

116 *Bona fideicommisso subiecta pro dote, ita demum alienantur pro dote, si mulier maritetur cum effectu.*

117 *Mulier, cui assignata fuit dos ex fideicommisso subiectis, si decedat ante nuptias, hæredes tenentur dotis occasione habita restituere.*

118 *Pactum de hæreditate viuentis affirmatiuum, non validatur iuramento.*

119 *Matrimonij fauor roborat pactũ negatiuum super hæreditate viuentis non affirmatiuum.*

120 *Pacto potest quis aliena successione se priuare.*

121 *Hæreditas, quæ non est in statu adeundi, non potest renunciari, quod intellige, vt statim.*

122 *Potest renunciari, stante conditione subintellecta, si, & quatenus deuoluatur.*

123 *Renunciata, delata quod erit, censetur adita, & cessa donatario, vel renunciatario.*

124 *Pactum generale de hæreditatibus viuentium sustinetur propter incertitudinem.*

125 *Hæreditas certi hominis, potest in pactum deduci, in necessitatem præcedentis contractus, & datur exemplum in matrimonio*

126 *Consensus eius, de cuius hæreditate agitur præsentiam.*

127 *Renunciatio quando sit reales, uel personales.*

128 *Donans extraneus gaudet beneficio ne egeat.*

129 *Exceptio beneficij ne egeat impedit ritus executionem.*

CLaudendo demum hanc primam tractationem, quæ ius personarum continet, vltimo loco de donationibus, quæ inter extraneos huius occasione fiunt perquirẽdum est, in quibus terminis sequentes, occurrunt, quæstiones. Primo an simplex sit, an verò ob causam indequæ, an debeat insinuari, an reuocetur per *l. si vnquam C. de reuocand. donat.*

Secundo an possit ob extraneo apponi pactum, vt pro dotis causa non alienẽtur, & quid pro dote ipsius mulieris nubẽtis, & de alijs pactis ad præiudicium donatarij.

Tertio, an frater occasione matrimonij alterius fratris possit ei renũciare portionem hæreditatis patris eo viuente.

Quo ad primum videtur, quod donatio facta ab extraneo

neo alicui nubenti occasione
1 † matrimonij fit ob causam,
2 primo, quia cum † causa alia sit finalis, alia impulsiua, & finalis illa sit, ad quam actus geritur, impulsiua verò, per quā, donatio hęc ex eo apparet causam finalem habere, quia eius est finis matrimonij cōtractus, quæ quidem causa dicitur finalis, & prima omnium causarū, vt ait D. Thom. *par. 5. qu. p. art.* 2. Nauar. *in cap. inter verba* 11. *quæst. 3. corollar.* 4. *fol.* 84. Couar. *variar. resolut. cap.* 20. *num.* 2. *lib.*
3 2. licet enim † sit vltima in executione, vnde finalis dicitur, est tamen prima in intentione, vt inquit D. Thomas *ibi in dicta quæst.* 1. *art. p. ad primum, & art.* 4. *& q.* 18. *art.* 6. *ad secundum, & quæstio* 20. *art.* 1. *ad secundum* Rodulphus Agricola *lib. p. dialecticæ inuent. cap.* 14. quod causa ma
4 trimonij semper † sit finalis tenuerunt Becc. *cons.* 20. *num.* 18. Neuizan. *cons.* 45. *numer.* 26. *& sequen.* Bombin. *cons.* 61. *numer.* 16. *& sequen.* Bertazol. *cons.* 28. *num.* 52. *&* 53. *in ciuilibus* Surd. *consil.* 164. *nu.* 30. *& cons.* 196. *n.* 15. Milan. *decis.* 1. *nu.* 164. *lib.* 1. Castill. *decis.* 106. *num.* 13. Fontanell. *clauj.* 4. *gloss.* 1. *numer.* 14. post Cancer. *lib.* 1. *cap.* 8. *nu.* 61. & Monter. *decis.* 10. *num.* 14. qui indistinctè hoc affirmant in omni persona donante, dummodo fiat pro certo, & determinato matrimonio, & non in *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6.

genere pro omni matrimonio, vt conatur conciliare contrarios Fontanella ibi late, quem alibi secuti sumus Molin. de *ritu nuptiar. lib.* 3. *quæst.* 12. quam plures quæ alij p me adducti in responso pro meo nepote contra Franciscum Sismundo Michaelis, addo Gratian. *disceptat.* 984. *numer.* 23. *& sequent. folio* 543. *tom.* 5. post hæc visum qui prædictos sequitur.

Secundò, quia quoties dona
5 tio † fit in vtilitatem alicuius tertij, dicitur ob causam, etiam quod respectu donatarij esset simplex propter commodum, quod inde tertio resultat, vt per textum *in l.* 2. *§. finali, D. de donat.* & alios firmat Tiraquell. in *tractat. cessante causa numer.* 52. Natta in terminis *consil.* 609. *num.* 13. Roland. Aualle *consil.* 44. *num.* 21. Francisc. de Albergot. *consil.* 52. incipit Albertus *inter consil. vlt. volunt. volum.* 1. Onofrius Bartolinus *consilio* 82. *num.* 5. *eodem volu.* Barbos. *in l.* 1. *num.* 41. *in* 7. *parte D. solut. matrimon.* quos sequitur Fontanella *clauj.* 4. *gloss.* 1. *num.* 32. Molinus, & ceteri supra citati, & vltra in specie Surd. *consil.* 143. *n.* 33. *&* 34. Stephan. Gratianus *disceptat.* 924. *numer.* 14. *fol.* 350. *tom.* 5.

6 Tertio quando alia causa † non potuit impellere donantē, nisi, vt donatarius matrimoniū cum certa aliqua persona contra-

traheret tunc matrimonium, diceretur causa finalis, vt ait Decius *consil.* 238. *primò non videtur numer.* 2. *versicul. quia in casu isto col.* 2. vbi declarat consilium Oldradi Becc. *dicto loco num.* 20 *& seq.* Surd. *consil.* 361. *in fine* Viu. *decis.* 257. *Menoch. consil.* 261. *num.* 14. Franch. *decis.* 436. *nu.* 4. Card. *Mantica de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 4. *num.* 11. Regens de Ponte *cons.* 80. *num.* 13. *lib.* 1. & punctualiter Gratian. vt dixi supra post hæc visus *discep.* 924. *n.* 30. *fol.* 351. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *dicta quæst.* 12. *nu.* 14. at nulla causa potest mouere extraneum vt donet, nisi illa matrimonij ad differētiam patris, quem affectio paternalis potuit impellere, ergo donatio hæc ob causam respectu extranei dicenda est.

Et ita in terminis donationis factæ per fratrem contemplatione matrimonij, quem inter extraneos numerari, nemo negat, firmat Staiban. *consil.* 58 *num.* 1. *&* 4. *in fi.*

Contrà verò quod imò simplex sit donatio respectu extranei donantis, facit primo regula illa, quam inconcussam nostrates appellant, ad cognoscendum donationem sit ne ob cau
7 sam † vel simplex, an videlicet causa concernat commodum donātis, an donatarij, vt prima sit ob causam, secunda verò simplex, quæ elicitur ex textu *in l. titio centum* 70. *in principi. D. de condit. & demonstrat. & l.* 2. *§. fin. de donat. & in l. si mulier* 25. *C. de iure doti*, vbi hoc Bart. adnotauit Crauetta *consil.* 85. *n.* 2. *&* 136. *num.* 1. *&* 301. *nu.* 1. Dec. *in auth. ex testamento C. de collat.* Tiraquellus *in l. si vnquā verbo donatione largitus* 124. *C. de reuocand. donat. & in tractat. cessant. caus. limit.* 1. *num.* 52. alij allati per Roland. *cons.* 44. *nu.* 2. *vol.* 4. Caroc. *decis.* 86. *nu.* 21. Fontanell. *dicta claus.* 4. *glossa* 1. *nu.* 26. dicens hoc fortiter obstare prædictis, quibus addendi sunt alij per me adducti hac *ead. tractat. discursu* 2. *partic.* 10. *num.* 16.

Secundo quia, tunc dicitur quis ex causa donare, quando causa est necessaria, obligans donantem aliquo naturali vel ciuili vinculo, vt ait Angelus *in l. sed, & hoc D. de re iudicata* Iason *in lege inter eos eodem titulo.* Io. Faber, & Ioannes de Plat. in *§. præterea instit. de action.* Dec. *in authent. ex testamento C. de collat.* Tiraquell. *in d. l. si vnquam dicto verbo donatione largitus nu.* 124. Decianus *respons.* 3. *nu.* 13. *vol.* 1. Fontanella *ibidem nu.* 27. & nos alibi pluries, at nulla causa potest obligare extraneum, vt donet ex hac causa extraneo, vt nubat ergo, &c.

Tertio quia in terminis do-
8 tis † certum est, donationem ex dicta causa factam respectu extra-

extranei simplicem esse, quid quid sit respectu mariti, dotem percipiētis vt distingunt Alex. *cons*. 71. *col*. 1. *lib*. 4. Iason *cons*. 171 *col*. 2. *&* 5. *lib*. 4. Baeza *de dote c*. 34. *num*. 4. Gratian. *discept*. 504. *num*. 8. Azebed. *in l*. 3. *num*. 8. *& sequen. tit*. 8. *de las herencias lib*. 5. *fol*. 252. Gomez *in l*. 22. *Thauri num*. 12. Ceuall. *comm. contr. commun. quæst*. 73. *numer*. 3. Gratian. *disceptat*. 53. *nu*. 12. vbi reprobat Pinellum contra sententiem, quod imò dicatur donatio lucratiua respectu filiæ, habentis dotem à patre, quem sequitur idemmet Gratian. *in tom*. 3. *disceptation*. 472. *num*. 12. *fol*. 178. vbi ex hoc firmat, quod quate-

9 nus dotis datio à patre facta † excedit causam, dicitur simplex donatio, causam verò intelligit illam quę ad legitimam regulatur, idem etiam post hæc scripta inueni tenere Fontanella *claus*. 5. *gloss*. 8. *par*. 3. *num*. 7. *& gloss*. 10. *par*. 1. *n*. 3. allegat Natt. *cons*. 90. Barbos. *in l*. 2. *par*. 1. *in principio nu*. 168. *vers*. *sed pro vera*, & nos *discursu* 2. *partic*. 10 *nu*. 53. *vers*. *imò etiam*.

Cum enim non possit prætendi istam donationem dote fauorabiliorem esse, vt notat Tiraquell. *in l. si vnquam verbo donatione largitus nu*. 244. *in fine C. de reuocand. donation*. sequitur quod eodē modo dici debeat simplex, sicuti dos ipsa, quando ab extraneo datur.

Vnde in terminis quod re-
10 spectu † extranei, qui dotare non tenetur, hæc donatio sit simplex, tenuerunt Crauetta *cons*. 85. Tiraquell. *in d. verbo donatione largitus n*. 145. Ripa *qu*. 13. quos sequitur Decian. *respōs*. 72. *n*. 29. Bardellon. *cons*. 110. *n*. 32. & decisum *in Rota* pænes Picum *ad statuta Vrbis decis*. 22. *& decis*. 114. pænes Pacificum de Saluiano interdicto, & in alia Romana *rescissionis contractus nono Decembris* 1608. *&* 17. *Iunij* 1609. coram Coccino sequitur addictio ad Ludouis. *decis*. 491. *nu*. 13. Gratian. *discept*. 474. *n*. 29. vbi ter decisum testatur in Rota: quos cum alijs aliquando secutus sum pro Hectore Ansalone contra Don Franciscum Ioenio, & Platamone V. I. D. & iuxta quos in dicta causa vidi in pluribus instantijs decisum in terminis insinuationis, vt infra trademus.

His ità constitutis, ità refelli possent contraria ad primum videlicet, quod illa procedant respectu actus, & non personarum, licet enim matrimonium sit causa finalis donationis, quatenus ad illum finem fit, attamē respectu personarum, idest donantis, non est finalis, quia sua intentio principaliter est, donationem perficere, idest vt bona fiant donatarij, licet illa subsequenter seruire habeant pro contrahendo per donatarium matri-

tract. 1. *disc*. 3. *part*. 6.

matrimonio, respectu cuius potest esse finalis, prout dicimus,
11 quod dos data ab extraneo, † penes mulierem stet titulo lucratiuo, & penes maritum titulo oneroso, *l. pro oneribus D. de iure dot.* Lupus *in cap. per vestras §. 2 2. not. 3. num.* 7. Ruin. *consil.* 104. *n.* 2. *col.* 4. *post med. vers. hinc est quod apud maritum lib.* 1. Iasó *in §. item si quis in fraudem n.* 30. *inst. de act.* Dec. *cõs.* 2 59. *quaeritur breuiter col.* 1. *idem cons.* 67. *circa propositam col.* 2. vbi ampliat ad lucrum dotis Ceuall. *d. q.* 73. *n.* 5 Gratian. *d. discep.* 5 3. *n.* 12. potest enim esse, quod causa respectu vnius sit finalis, respectu alterius minime sit talis, & subsequenter quod respectu vnius sit simplex, respectu verò alterius ob causam.

Secundo respondetur quod in terminis donationis, an simplex sit; an ob causam non respicimus, an causa sit finalis †
12 respectu intentionis, sed inspicimus an donãs aliqua ratione, vel causa tenebatur, & sic causam efficientem, respicientem donantis personam, & non causam finalem respectu actus an propter aliquem finem factum fuerit, vt in terminis fratris donantis loquitur Gabriel *cons.* 57. *n.* 1 0. *lib.* 2.

Ad secundam conclusionẽ respondetur, quod est in se vera, eo sensu nẽ possit reuocari, vel in aliquo ei derogari, ex quo habet implicitũ interesse tertij, sed non sequitur quod sit causa necessaria respectu donantis, ex quo alia persona interuenit, quia illius interuentus nõ alterat donationem, nisi ad illum effectũ reuocationis, esto mille personae interuenirent, ea ratione quod non augent, nec minuunt causam in donante.

Ad tertium patet responsũ ex praedictis dum firmatum est hoc inspici debere, an causa sit finalis respectu donantis, vt ab aliquo vinculo, vel obligatione se soluat; hinc omnes doctores supra relati, qui tenent hanc donationem ob causam esse, expresse loquuntur in terminis patris respectu filij, vel matris, quando pater non habebat in bonis, quid verò dicendum sit respectu extranei non aperiunt, vt est videre per Becc. *dicto cons.* 20. ex cuius lectura satis patet hanc opinionem respectu extranei veriorem esse & contrariam sustentari non posse, & sic ex lectura aliorum, nec facit Staibanus *dicto cons.* 58 quia ipse ibi non intẽdit firmare donationem illam esse ex causa, ex eo quod est facta ex causa matrimonij, sed quia erat etiam remuneratoria, non debebat insinuari, & ad hoc citat Gabrielem idem tenentem in omni donatione ex causa; ea ratione quod est quaedã species

com-

compensationis, vt diximus in responso pro Capitaneo Alonso de Heredia nobili Hispano contra Don Ioannem Ratteo, & tractat Octau. Corset. *cons.* 29 & Peregr. *cons.* 76. *n.* 33. *lib. p.*

Porrò si magis placeret prima, quam reuera nec iudicando, nec consulendo vidi nunquam receptam: posset responderi ad fundamenta secundæ opinionis, hoc modo, ad primum videlicet ex Doctrina Antonij Fabri *de error. pragmat. decad.* 41. *error.* 3. *to.* 2. *à n.* 6. vbi post quam tenet, quod hæc donatio etiam respectu patris est mera liberalitas, statim affirmat, quod non per hoc non dicatur ob causam, quasi quod si illa causa cessasset, non dedisset, quod ad extraneum donantem rectè applicari posset; tenet enim is doctor concordari hæc posse, donationem esse meram liberalitatem respectu donantis, & esse ob causam per fundamenta per eum ibi tradita, maxime de matre donante, ad alia vero duo argumenta bene respondet Fontanell. *d. cl.* 4. *glos.* 1. *à nu.* 28. *vsque* 34. qui conuenire videtur cum Fabro, ideo nō repeto, ne videar eum transcribere, licet loquatur in terminis patris.

His positis tenendo pro negatiua, vt supra dixi, quòd imò simplex sit, sequitur hanc donationem si quingentos aureos excedat, insinuandam esse, ad quod propositum adducam, quæ alias pro tuenda simili conclusione scripsi, vt parcam labori, & amico satisfaciam, qui vt hoc loco interfererem rogauit.

ALLEGATIONES

Pro Ectore Ansalone, contra V.I.D. Don Franciscum de Ioenio.

DOn Ferdinandus de Ioenio cum nuberet Aleonoræ Ansalone, habitis certis dotibus, promisit illas restituere soluto matrimonio per mortē vxoris sine filijs patri dotāti, vel suis ad quem effectum obligauit in indiuiduo aliqua bona propria cum clausula constituti, & precarij, pacto quod esset in ipsius facultate restituere dotem habitam in pecunia, vel in censu bullali superdictis, & alijs eius bonis constituendo, constante adhuc matrimonio prædicto, dictus Don Ferdinan-

tract. 1. *disc.* 3. *part.* 6.

dinandus donauit Don Georgio Ioenio nubenti Donnæ Victoriæ Platamone, occasione matrimonij prædicti, in effectu omnia bona, licet non per verba vniuersalia, sed enumeratis speciebus, cum his conditionibus, videlicet secuta morte ipsius donantis absque filijs ex nunc pro ut ex tunc, donauit, verò vncias. viginti annuales purè ab illo die cum clausula constituti in calce contractus. soluto matrimonio morte Aleonoræ, & elapsis temporibus datis ad restituendas dotes, fuit constitutus census iuxta formã Bullæ ad fauorem hæredũ dotantis, pro cuius interusurijs seu fructibus modo per eos agitur contra Don Georgium donatariũ, vel eius filios, ad quos mortuo Don Ferdinando donante absque filijs bona ad censum obnoxia peruenere.

Qui in eorũ oppositionibus de vnico capite excipiunt super quo insistunt, quod videlicet bona censui supposita non erãt in dominio subiugantis, & supponentis, quæ exceptio est admissibilis in iudicio executiuo
13 † ex frequentiori nostrorum schola vt testatur *Mastrill.* ad Gregorium *de censibus quæstio.* 52. *n.* 163. Marius Muta *decis.* 74. *n.* 20. Marius Giurba *decis.* 2. qui ceteros adducunt.

Assumptum verò probatum satis esse aduersarius dicit, dum bona subiugata fuerunt per prius donata Don Georgio cõtemplatione matrimonij, non obstante conditione illa mortis donãtis absque filijs, etenim
14 stante † clausula illa ex nunc pro tunc, & constituto dominium fuit statim trãslatum, nõ expectato euentu conditionis; Franch. *decis.* 213. Caualcan. *decis.* 42. *nu.* 29. *& seq. lib.* 1. Guid. Pap. *decis.* 268. Anton. Faber *in C. lib.* 7. *tit.* 7. *de acquir. poss. defin.* 35. Costa *de retrotract. c.* 10. Mol fes. *ad consuet. Neapol. p.* 3. *tit. de success. ex testam. q.* 5. *nu.* 2. Fontanell. *de pact. dotal. claus.* 4. *gl.* 3. *nu.* 27. *& gl.* 4. Roder. *de ann. redit. lib.* 2. *q.* 14. *n.* 19. mille consulentes refert Amatus noster *resol.* 26. *n.* 8. dicens ità magis communiter teneri.

Hoc non obstante, in contrariũ puto esse debere partes dominorum iudicum, dum per multa, & efficaciora media ostendam dominium penes donantem mansisse. Primo ex defectu insinuationis donationis, de qua agitur, quo stante potuerũt bona donata etiam ex causa † superuenienti post donationem hypothecari, *l. sancimus* 34. *in princ. C. de donat. l. final. C. de don. ante nup. l. quoties* 15. *C. de reiuendicat.* Rebuff. post multos quos allegat *de insinuandis don. art.* 1. *gloss.* 6. *&* 7. *n.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 9. *nu.* 42. Veggius *cõs.* 52. *latissimè* Gratian. *disceptatio.* 854.

854. *nu.* 36. *to.* 5. *fol.* 150. ea ratione quia talis donatio, tàm de forma iuris communis, quàm stante statuto Regni in excessu est ipso iure nulla, & ideò reputatur esse in bonis donantis, vt disertis verbis probat Anton. Faber *in C. libr.* 8. *titul. de insinuand. donat. definit.* 2. sequitur Fontanella *de pact. claus.* 4. *gloss.* 29. *nu.* 4. ex causa enim nulla, nullum
16 dominium, † nullaquè possessio transfertur. Peguera *decisio.* 158. *nu.* 4. Franch. *decis.* 204. *nu.* 26. Peregrin. *cons.* 82. *nu.* 3. *vol.* 4. Osasc. *decis.* 34. quando lex resistit. Honded. *cons.* 23. *nu.* 36. *vol.* 1. nisi forte traditio facta sit realis de Ponte *decis.* 39. *n.* 39 Honded. *ibi. nu.* 26. Gratian. *discep.* 483. *num.* 7. *cum plurib. sequ. tom.* 3.

Sed si forte per constitutum prætendatur facta traditio, tùc quia actus nullus est inmediata causa traditionis fictæ non sequitur dominij acquisitio. Osasc. *ibidem num.* 8. Tiraquell. *de constit limit.* 7. *num.* 40. Scrader. *de feud. p.* 9. *c.* 1. *nu.* 35. Sesse *decis.* 29. *nu.* 23. Honded. *ibidem n.* 25 Petr. de Gregor. Siculus *de concess. feud. q.* 18. *n.* 9. quos habui à Giurb. *decis.* 24. *nu.* 6. *&* 31. satis egregiè loquente, & concinne.

Nec refragatur, quod hæc
17 donatio † non debeat insinuari, tamquam illa, quæ successit loco donationis propter nuptias, ac quæ sibi vendicauerit ius, vt insinuatione non egeat, tamquam donatio ob causam, vt probat post multos Menoch. *cons.* 261. *nu.* 9. Surd. *decis.* 214. *num.* 16. *vers. idem est* Rota per Card. Ludouis. *decis.* 563. *n.* 12. vbi additio *lit. D*, Montier. *decis.* 10. *n.* 7. Molin. *in repertor. verbo insinuatio, vbi* Portoles *n.* 2. Cãcer. *var. lib.* 1. *c.* 8. *nu.* 3. Anton. Faber *dicta definit.* 2. *C. de insin. donat.* Fontanella *claus.* 4. *glo.* 29 vbi hoc firmat in donatione, quę fit ob certum matrimoniũ, cum alijs permultis, quos secutus sum in secunda tractatione huius operis inter alia specialia *in* 4. *speciali vers. demum in terminis.*

Quia respondetur, Doctores prædictos aliòsque, qui sunt, loqui in donatione prædicta tãquam ob causam, idest de ea, quæ inter patrem, & filium fit, quasi omnis fraus absit, vbi quis donet ex causa necessaria, nec ex hoc creditores fraudentur, quibus notum esse debet quando cum donatore contrahunt, eum filium habere, vel filiam nuptam, & subsequenter dote, vel donatione opus fuisse, ad quę pater iure cogebatur.

Sed in terminis huius donationis factæ ab extraneo, hæc considerationes cessant, tàm quia hæc donatio non est ob causam respectu extranei; quã quia nullo modo cogitari potuit per creditorem, quod con-

trahens donauerit alteri nubenti, & eius respectu, hæc donatio est ità aliena, sicut illa, quæ sine vlla penitus causa fit, ideo si per quisitis Curiæ registris simplices donationes non inuenirent falleretur vtique sub prætextu huius quæsiti coloris matrimonij.

Et ideo Doctores illi, qui tenent donationem hanc insinuationem non desiderare idẽmet
18 limitant † hoc procedere quatenus correspõdeat causæ, ideò vbi causa omnino deficit, vti in extraneo, concludunt insinuari debere, isti sunt Decian. *cons.* 72. *num.* 29. *tom.* 5. Bardell. *cons.* 110. *nu.* 32. addens ad Ludouis. *decis.* 491. *n.* 13. vbi multoties refert in Rota decisum. Stephan. Gratian. *disceptat.* 474. *nu.* 29. vbi ter decisum testatur, facit Gabr. *cons.* 57. *num.* 13. & 19. *lib.* 2.

Non curamus itaquè de doctoribus loquentibus indefinitè de hac donatione, vel in specie de ea, quæ fit per patrem filio, quia magis attendendi sunt prædicti, tamquam sublimitantes, & percutientes punctum.

Secundò dicimus dominiũ minimè translatum per constitutum, & clausulam ex nunc pro tunc, dùm donatio est facta sub duplici conditione, mortis videlicet, & non existentiæ filiorum, mortis tempo
19 re inspecto, quibus stantibus † conditionalis redditur, nec dominium transfertur. Oldrad. *cons.* 139. Decius *cõs.* 246. *in causa magnifici nu.* 2. *vers. nec obstat huic conclusioni.* Honded. *cons.* 2. *num.* 56. *lib.* 2. Rota Romana *diuers. decis.* 381. *n.* 1. *p.* 1. & *corã* Verospio *Romana de mazatostis* 28. *Aprilis* 1617.

Nec facit illud, quod obijci posset, conditionem hanc esse
20 casualem, † ac ideo retrotrahi ad tempus contractus, iuxta doctrinam Bart. *in l. sub conditione nu.* 15. *vers. quaro vtrum hoc principium D. de solut.* vbi ità declarat textum *in l. qui balneum* 9. §. *titia* D. *qui pot. in pign. habeant.* Idem Bart. *in l. quoties in fine D. de nouat.* Castr. *in l. quidam cum filium* 131. *in fine. D. de verbor. oblig.* Negusant. *de pignor. p.* 5 *nu.* 2. *nu.* 41. & *par.* 2. *membr.* 2. *num.* 6. & *par.* 5. *membr.* 2. *n.* 10. *vers. decimosexto* Gabr. *cons.* 141 *num.* 8. *lib.* 1. Cardin. Mantic. *de tacit. & amb. lib.* 14. *tit.* 46. *n.* 19.

Quia hæc non procedunt, nisi in terminis hypothecæ, secus verò in terminis dominij, quod non trahitur retro etiam in conditione casuali. Alex. *consil.* 228. *numer.* 4. *lib.* 6. Natta *ibi verbo traheretur* Gabr. *dicto cons.* 141. *nu.* 8. *in fine lib.* 1. Gratia. ità distinguens *discep.* 857. *n.* 28. *ad finem fo.* 157. *to.* 5.

21 Clausula verò † constituti, & ex nunc, pro tunc certum est non operari retrotractionem

dominij, quando actus est sub conditione conceptus, quia tamquam accessoria ad contractum assumit eius naturam, & qualitates: Gigans *consil.* 158. Cassan. in *consuet. Burgund. rubr.* 7. *n.* 9. *fo. mihi* 852. Gabr. *in côm. opin. tit. de empt. & vendit, conclus.* 2, *nu.* 20. Torniola *cons.* 106 *nu.* 60. *vers.* 2. Marcabrun. *cons.* 31. *nu.* 54. *& seq.* & in his secundis allegationibus visus D. Antonius Amatus *resolut.* 26. *n.* 10. addo pulchrum *cons. Decij* 247. Tell. *in l.* 17. *tauri num.* 29. *vers. & hoc modo* Lancell. Gall. *cons.* 13. *nu.* 18. & per quam latissi-
22 mè Spectabilis Regius † Consiliarius Ludouicus de Blaschis, meritus filius Ioan. Baptistæ Illustr. Præsidis Magnæ Regiæ Curiæ in primis allegationibus Baroniæ Martinorum impressis *n.* 88. *vm. sequen. & nu.* 114. *vsque* 123. vbi mille allegat maximè Surd. *cons.* 396. *num.* 34. *& cons.* 372. *num.* 7. *& decis.* 157. *nu.* 5. Hondedeum *consil.* 18. *nu.* 53. *lib.* 2. Raudens. *varia. resolution. cap.* 10. *num.* 19. Marta *decis. Pisan. voto* 200. *num.* 14. & demũ contrarijs respondet, videndus equidem.

Et licet possint contrahentes non obstante quod actus
23 sit conditionalis facere, † vt dominium pure ab initio actus transferatur, tamen hoc procedit quando constat de expressa eorum voluntate, & in his terminis loquuntur Caroc. *casu* 3. *num.* 11. *&* 12. & decisio Perusina inter consilia Turretti *colum.* 2. *in fine*, & Amatus, qui alios adducit *dicto loco num.* 9. puta si in clausulis translatiuis dominij, quis se constituat possidere nomine, & pro parte donatarij, ab illo die, quo actus geritur ex nunc pro tunc, vt punctualiter cõsiderauere domini de Rota *in decis.* 549. *par.* 1. *in nouissimis*, quam sequitur Marta *de clausul. par.* 1. *claus.* 20. *ante nu.* 9. vers. *sed Rota Romana*; sed quando clausula ex nunc pro tunc est apposita in actu donandi, vt puta quando dona-
24 tor dicit † dono secuta morte ex nunc prout ex tunc, tali casu habent locum omnia prædicta, quod videlicet non fit retrotractio in præiudicium tertij, qui medio tempore contraxit, vt expresse firmare videntur. Siluan. *cons.* 97. *nu.* 20. *& per totum.* Honded. *cons.* 18. *n.* 64. *lib.* 2. Bolognet. *cons.* 7. *num.* 22. Riminal. Iun. *consil.* 109. *num.* 5. Gabr. *cons.* 109. *num.* 8. *&* 11. *lib.* 2. Marcambrun. *ibidem nu.* 43. secundum quæ fuit decisum, vt per Guid. Papa *decision.* 268. Cornazan. *decis.* 77. *nu.* 5. Thesaur. *decis.* 38. *nu.* 4. *in fine.* Caualcan. *decis.* 42. *numer.* 29. *&* 30. *lib.* 1.

Et certè, vt verum fatear, huius clausulæ ex nunc pro tunc vim, vnquam ità indistin-

tract. 1. disc. 3. p. 6.

distinctè capere potui, vt ex ea iudicauerim, posse effici purum cum effectu actum suapte natura conditionale, & conditione casuali, ne sit in potestate debitoris, creditorem fallere sub commento vnius clausulæ, dum potissimè confisus dispositione legali contraxit, quæ ita se habet, ne ex actu conditionali, conditione casuali, vel mista dominium transferatur, vt me docuit Anton. Faber Præses doctissimus *de error. pragma. decad. 21. error. 4. à nu. 3. vsque finem.* quē rogo perlegi per dominos iudicantes, solemnem enim doctrinam expendit, demum supposito hęc omnia cessarent, pro vt apprime militant, adhuc subiugatio prædicta post donationem fieri potuit, non obstante dicto constituto: dum fuit facta
25 pro causa † necessaria, quæ donationem præcesserat, prout erat obligatio restituendi dotes, ab vxore receptas, satis ante donationem conscriptam, ad tradita per Berengar. *in cap. 6. prælud. nu. 2. de filijs natis ex matrimonio ad Morgan. contr.* Cancer. *lib. 1. var. cap. 8. de donat. nu. 34. & par. 3. cap. 7. de pact. num. 87.* Fontan. *clausf. 4. gloss. 9. p. 5. n. 18.* dum affirmant patrem donantē in donatione facta filijs ex causa matrimonij, cum reseruatione vsufructus, resultante ex dilatione effectus donationis ad tempus mortis, posse interim administrare bona donata, tanquam poterat per prius, omnia illa gerendo, quæ quisquè diligens paterfamilias gesturus esset, at D. Ferdinandus donans dum subiugauit bona donata, pro oneribus per anteà legitimè debitis: fecit id quod facturus esset idem donatarius, ergo subiugatio subsistere debet, probatur assumptum, quia cum certū donatarium omniū bonorū vel maioris partis cogi posse etiam executiuè, & cum pactis ad discursum, & de non opponendo, ex nota constitutione pragmaticali Marci Antonij Colūna, de qua testatur, Giurb. *decis. 62. num. 33.* ad euitandam hanc distractionem bonorum nil aliud potuisset ad inuenire
26 remedium, nisi offerendo † cēsum constituere, soluēdo aliud prò alio, quodquidem est satis fauorabile debitori, à quo pro modico credito potest vigore pacti prædicti magnum etiam patrimonium adiudicari.

Et ideo in casu per quam simili, vidimus approbatam quādam
27 census † impositionem factam per Donnam Ioannam de Aragona, dominam reuocabilem marchionatus Iarratanę, ad fauorē D. Caroli de Septimo creditoris pro decursis vitæ, & militiæ, etiā reluctāte Ill. D. Rogerio successore in dicto marchionatu, qui habebat ius illud redimendi; non ex alia rōe,

nisi quia dicta interusuria erant legitimè debita, & solutio illo modo facta, erat vtilis marchioni: adeò, & taliter quod ipse nil aliud fecisset, si fuisset in possessione Marchionatus, sicuti plenè, & doctè testatur Giurba *decis. 24. per totam.* vbi firmat posse dominum reuocabilem subiugare rem pacto redimendi subiectam pro creditis afficientibus, ex multis fundamentis, quæ ibi videri possunt.

Hoc idem sentire visus est Fontanella *de pact. nupt. claus.* 11 *gloss. vnica n.* 18. *&* 23. vbi firmat posse donatorem alienare, & quod dominium penes eum remansisse dicitur.

Hinc in Regno certum est quod causa subiugationis attēdatur, & non tempus ipsius cōditæ, potest enim quis subiuga-
8 re † bona sua ad censum pro causa anteriori in primo die Septembris, quæ respectu causæ, pro qua fit, reputetur anterior alterius factæ in mense Ianuarij, pro causa tamē posteriori, eo quia hypotheca retrotrahitur ad suã causam, ita in subiugatione facta ex causa dotis, tãquã fructuosa firmauit Milanés. *decis.* 13. *n.* 23. *lib.* 1. Intiigliol. *super bulla q.* 99. *vbi addictio.* Mastr. ad Gregor. *de consib. q.* 6. *n.* 93. secundū quos pluries vidi decisum, & tamen quæstio eorum est in terminis duorum creditorum, quid dicendū in casu isto, vbi contradictor est donatarius veniens ex causa merè lucratiua? certè audiendus non est cū etiam concesso dominium fuisset in eum translatum, imò eū
29 esse creditorem † anteriorem ex personali tamen, partes iudicis deberent esse in præferendo posteriorem venientem ex causa onerosa iuxta decisionem Castil. *decis.* 72. cui accedit Pereira *decis.* 107. *n.* 2. Anton. Faber *C. de pet. hæred. lib.* 3. *tit.* 20. *definit.* 6. *n.* 5. *in allegatis, & de sacrosanct. Eccles. definit.* 37. *n.* 5. ex quibus dū aliàs pro vna annualitate huius census fuisset actum in M. C. causa commissa Domino de Loppulo obtinui iuxta prędicta causa à pera ad sacculum per eum iuxta morem excussa, vndè pro hac sententia spero futuras partes dominorum, quibus hæc de more subijcio.

D. Marius Cutelli Catinensis. post hæc scripta ita fuit bis cōcorditer decisum per *M.* C. de mense Decembris 1629. & Ianuarij 1630. ad fauorem dicti de Ansalono sedentibus Spect. & egregijs viris Don Petro de Blasio Ioseph Perpiniano, & D. Sanctoro Crisafulli Regijs Cōsiliarijs meritissimis, & iterum de mēse Martij eiusdem anni. Quid dicēdū ad terminos *l. si unquã C. de reu. don.* an procedat in hac extranei dōe? & vr̄ 9 nō, p ea quæ posuimus in 2. *tracta.* in specialib. hui⁹ dōis, vbi remitto tract. 1. disc. 3. par. 6.

le-

lectorem, ne idem bis repetam.

Sed contra communiter te-
30 netur, quod imò † in ea locum sibi vendicet, tamquam simus in simplici donatione, ità tenet Ias. *cons. 171. viso instrumento dotis col. 2. vers. nec prædictis*, & iterum *col. 5. vers. hinc est quod extraneus*. Bertrand. *cons. 76. viso instrumento ad finem, & consil. 257. donatio eodem lib. 2. & cons. 383. viso casu eodem libro* Tiraq. *in l. si vnquam verbo donatione largitus nu. 243. vers. sed in alia donatione C. de reuocand. don. folio 149*. Molin. *de ritu nup. lib. 3. cap. 6. n. 81. & 82. fol. 154*.

Nec mirum, quia idem procedit in dote ab extraneo data, potest namque reuocari, si donans liberos suscipiat, post eius constitutionem, *Alex. cons. 71. consideratis lib. 4*. mouetur, quia est mera liberalitas, & lucratiua donatio, quo ad puellam pertinet allegat textum *in l. si fraudator vltima §. si à socero, & ibi* Bart. *D. de his, quæ in fraud. cred. & l. 1. §. accedit C. de rei uxor. act. l. ex morte in fine Cod. de pact. conuent. l. mauia 50. §. 1.* vbi Doctores *D. sol. matr.* & faciunt aliæ doctrinæ per me allatæ supra in videndo sit nè ob causam donatio hæc. *Alex.* sequitur Parpalea. *in l. 2. in principio col. 11. vers. in eadem glossa ibi D. soluto matr.* Tiraquell. *loco citato num. 239. vers. 12. ista dotis, & 243*. Barbos. *in l. 2. par. 1. in principio nu. 168. vers. sed pro vera* Natta *cons. 90*. Fontanella *de pact. claus. 5. gl. 8. p. 3. fol. 120. nu. 78*. in impressis vltramõtes. Moli. Theolog. *disp. 282. nu. 11. vers. ratio est in medio tract. 2. de contract.*

Nec facit, quod cum dona-
31 uerit propter † matrimonium, & filijs ex eo procreandis, censeatur cogitasse de liberis, & ideo iuuari non posse huius legis beneficio, iuxta sensum Do-
32 ctorum ad dicta legem † communiter receptum, de quo ex modernioribus testantur Tiraquell. *in præfatione à n. 70*. citãs omnes antiquiores Guttier. *de iuram. confir. par. 1. cap. 9. num. 3*. Thesaur. *decis. 121. n. 3*. Ludou. Morot. *cons. 43. nu. 6*. Anto. Faber *C. de reuocand. don. tit. 36. lib. 8. definit. 2. & 7*. Fontanell. *loco præcitato n. 5*. *Molin. de ritu nup. lib. 3. cap. 6. nu. 80. fol. 154*. vbi adhoc citat punctualem doctrinã Ranchini addentis ad Guid. Pap. *decis. 145. in fine* cum alijs per Honded. *cons. 74. num. 25. lib. 1.*

Quia conclusio prædicta procedit, quando quis donat
33 pro matrimonio † proprio, vt puta futuræ vxori, non verò quando donatio fit extraneæ personæ, quia non potest hoc casu argui, quod de proprijs liberis cogitauerit, vt requiritur, adhoc vt lex prædicta esset, ità distinguit Francisc. Molin. *d. loco n. 80. & 81.* & *Molin.* Theo-

log. *d. disp.* 282. *n.* 1.

Maior difficultas stat in videndo, an reuocatio fieri possit
34 constante † matrimonio, in præiudicium vxoris, quæ sub intuitu donationis contraxit, vt opulentius in matrimonio viueret, respectu cuius videtur, quod donatio sit onerosa, censent enim aliqui mortem vxoris expectandam esse, sed tamẽ non est recedendum à prædictis, cum imputandum sit mulieri quæ debuit cogitare hanc donationem subiacere reuocationi, ob natiuitatem liberorũ, vt in his terminis respondet Tiraquel. *d. loco. n.* 243. *in fi.* ibi *nisi dicas*; & in simili respondet. Gratia. *discep.* 854. *n.* 33. *fo.* 150.
35 *to.* 5. ex illa regula quod † damnum, quod debuit præuideri tamquam præuisum habetur, & imputatur ei, qui non curauit adhibere remedium *c. damnum de regul. iur.* cum mille per Surd. *conf.* 640. vnde dicitur in culpa, qui nõ præuidit id, quod poterat euenire Crauet. *conf.* 179 *nu.* 5. Surd. *con.* 12. *nu.* 25. quos ibi sequitur Gratianus.

Reliqua verò, quæ circa hãc legem occurrunt, vnà cum responso in eius materia per me edito habebis in *secunda tractatione* vbi de ea, quæ fit filio nubenti per parentem agemus.

Ad secundam an in huiusmodi donationibus ab extraneis factis, possint quæcunque vincula, & substitutiones apponi; tãm imponendo legem reuersionis, quàm gradus substitutionis ordinando, ad fauorem descendentium donatarij; exclusionem, vel inclusionem fæminarum, & earum dotationũ, vel minime. sit tibi regula,
36 quod nil horum facere † extraneus donans prohibeatur, dum in eo habet locum regula illa, quodquisque in traditione, quam voluntariè titulo donationis facit de re sua, possit imponere legem, quam sibi placuerit; dummodo iure non reprobentur *l. donatio* 25. *C. de donat* ibi (*vt quas leges indulgent actiones, conditiones, pactiones què contineat*) Doctores *in l. traditionibus* 20. *C. de pact. l. legem p. C. de pact. conuent.* (*legem*, ait ibi Iurisconsultus, *quam dixisti cum dotẽ pro alumna dares seruari oportere, nec obesse tibi debet, quod dici solet, ex pacto actionem non nasci, tunc enim hoc dicimus cum pactum nudum est, alioquin cum pecunia datur, & aliquid de reddendo ea conuenit, vtilis est conditio*) quæ est repetita *in tit. de pact. l. legem* 20. & de lege reuersionis ad donantem est text. *in l. quoties* 3. *C. de donat. quæ sub mod.* & generaliter de omnibus conditionibus sibi beneuisis loquuntur Caualcan. *decis.* 4 2. *nu.* 34. *par.* 1. cum alijs, quos allegat Castill. Sotomaior *lib.* 3. *controuers. iuris c.* 10. *n.* 54. dummodo post perfectam

tract. 1. *disc.* 3. *p.* 6.

fectam donationem non fiant, quia tunc conditiones non capit, vt est textus in *l. perfecta* 4. *C. de don. quæ sub modo l. si ad resoluendam* 7. *C. de præd. minor.*

Quod, & in dote receptum est, vt extraneus dotans possit
37 sibi in quocunque casu † expressè dotem stipulare, & legē dicere quam velit *l. ob res* 20. §. 1. *D. de pact. dotal.* ibi (*si extraneus de suo daturus sit dotem quidquid vult pacisci ignorante muliere sicut, & stipulari potest, legem enim suæ rei dicit.*) *l. final.* §. *sancimus C. de iur. dot.* ibi (*nisi ipse qui ab initio dotem dedit, sibi dari in huiusmodi casum stipulatus sit*) quem textum nouum quid continere dicit Aretin. ibi facit etiam *lex vnica* §. *accedit Cod. de rei vxor. act.* ibi (*ni expressim extraneus sibi dotem reddi pactus fuerit* Guido Pap. *decis.* 523. vbi Ranchi addēs, nec huic cōclusioni obstat quod stipulatio dotis reddendę
38 † intelligatur quatenus mulier prius decesserit, vt ait Iurisconsultus *in l.* 1. *D. de pact. dotal.* ibi *si conuenerit, vt quoque modo dissolutum sit matrimonium liberis interuenientibus, dos apud virum remaneret; Papinianus Iuliano Prætori respondet, morte mariti finito matrimonio, neque conuenisse videri dotem remanere, & si conuenisset non esse seruandum pactum contra dotem, cum mariti mortalitas interuenit*, quia textus ille quatenus de extraneo dotante loqueretur, vel est correctus per iura prædicta, vel est intelligendus de pacto illo concepto per verba vniuersalia, non quādo speciale pactum legatur, & vbi dos dotanti non est restituenda, sed penes virum esset remansura, & ideò in casu occurrenti inter Ioannam Licciardello, & Apolloniam Lao, fusti nui valuisse pactum, & obtinui reuocata sententia lata in partibus, cuius causæ occasione scripta, vt perfectè materia absoluatur iuuat hic subnectere.

Allegata pro Ioanna Licciardello contra Apolloniam de Lao.

Supposito quod tenuta terrarum vocata de pane, & vino, in cōtrata mascalarum existēs, fuerit propria Stephani Bolano Fratris Apolloniæ, quā postea dictæ eius sorori dotauerit, seu in solutū dederit in satisfactionem dotis, promissæ eius viro, pacto adhibito, vt teneretur eā restituere, soluto matrimonio per mortem sponsi cum filijs vel sine, videndum est, an eueniente casu, quo mortuus fuit vir, liberis remanentibus, dominium dictæ tenutæ redierit ad Apolloniam, an ad extraneum dotantem, & cui nam eorum debebat restitui, item quid de possessione, an remanserit penes hæredes viri, vel potuerit

per

per mulierem apprehendi, vel retineri ità vt rectè de vtroque doceat in hoc iudicio ad effectum excipiendi contra executionem per nos factam super istis bonis tamquam de bonis Stephani.

Et primo aspectu videtur, quod rectè excipiat, nàm licet dominium † rerum dotalium constante matrimonio fuerit eius iuri *l. doce ancillam 9. C. de rei vendic.* attamen soluto matrimonio, nullo retrotranslationis actu interueniente, dominium redit ad vxorem *l. in reb. 30. C. de iur. dot* ea ratione, quia dicitur potius consolidatio, quã noua translatio, ratione naturalis dominij, quod penes mulierem remansit, cum ciuile tantũ in virum transijt, qua propter etiam domina dicitur, & posseditrix matrimonio perdurante Bald. *in l. traditionibus*, & ibi *Alex.* & Iason. *nu.* 20. *Cod. de pact.* latè Surd. *cons.* 215. *n.* 15. quod, & in fundo æstimato, viro soluendo non existente extendit. Cephal. *cons.* 159. *n.* 14. & Surd. *ibidem*, & ità ex subtilioribus interpretibus conciliat textum prædictum *in l. in rebus cum lege traditionibus C. de pact. &* §. *per traditionem instit. de rer. diuis.* Cuiac. *lib.* 10. *obseruat.* 32. vbi ait, quod initio inspecto, quia dos marito traditur, ipse est dominus, respectu effectus, & sic medij temporis, quia ambo de do

tract. 1. disc. 3. p. 6.

te viuunt, vterque est dominus, respectu exitus, quia dos plerumque ad mulierem redit ipsa est domina.

Nec refragatur, quod dotis restitutio est stipulata dotatori extraneo, & quòd ideo non ha-
40 beat † locum *d. l. in rebus*, quia
41 tale pactum † non valet tamquam impeditiuum secundarũ nuptiarum *l. 1. vbi gloss. in verbo interuenit D. de dot. prælegat. l. 2. D. de pact. dotal.* vbi Bald. & Castr. Petr. de Gregorio *de dote de parag. q. 35. num. 2. vers. 2. quæro* Mastrill. *decis.* 74. quam decisionem sequuntur Fontanella *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. nu.* 187. Gratia. *discep. 769. n. 17. fo.* 474 Giurb. *ad consuet. Mess. c. 8. gl. 1. n. 20. & 21. p. 1. fol.* 546.

Secundo videtur sufficiẽter
42 docere de possessione † stante actu retentionis ad Surd. *consil.* 221. *nu.* 50. de Ponte *cons.* 15. *n.* 12. *lib.* 1. Gratian. *decis.* 225. *in addit. nu.* 2. & *discep.* 700. *n.* 34. *lib.* 4. qui multos adducit vidẽdus, nec est disputandum valuerit vel nè, & an hæredes viri spoliauerit, stante statuto cõtinuãte possessione, per quem, cum possessio in hæredes viri continuetur; videtur quod mulieri
43 non sit permissum propria † auctoritate ingredi res dotales, iuxta doctrinam Cumiæ *ad rit. 40. n.* 296. Muta *ad rit.* 189. *n.* 14. Giurb. *ad consuet. c. 10. gl. 8. nu.* 15. quia stante permissu tu-

toris

toris eius filiorum, inducto ex præsentia in actu retentionis, possessio dicitur capta sine vi-
44 tio, quia stante consensu, † habetur ac si vacasset. Decius *in l. dotis Codic. de collation.* cum aliis per Bursat. *conf. 9. numer. 7. lib. 1.* Anton. Faber *in Cod. lib. 7. tit. 7. definit. 18.*

Quibus stantibus, nō potest dubitari, quin debeant eius op positiones admitti, aduersus instrumenti executionem, cum
45 sit tertia † & doceat in promptu de dominio, & possessione, legitimaquè causa possidendi quod plus est, ad late firmata per Giurb. *decis. 62. num. 2. cum sequent.*

Sed contra est veritas, quod imò nullum horū obstet, quin executio per istam Ioannam factam procedere habeat.

Tā ex bono iure agētis, quā ex nullo excipiētis, actrix enim fundat sua credita contra Stephanum, cui hoc prædium erat restituendum, vt infra ostendemus, imò cui fuit restitutum.

Non obstat quod creditum fundatur pro restitutione dotis vxoris Stephani, & tamen de ea non constat nisi per confessionem, in quodam actu assecurationis, seu restitutionis dotis constante matrimonio factæ, quia cessante suspicione, & præiudicio creditorum, siue successoris ad fideicommissum, qui-
46 bus † hæc confessio non obstaret, nisi aliundè de receptione dotis constaret legitimis documentis, vel coniecturis à lege probatis, vt latè discurrit Menoch. *de præsumption. lib. 5. præsumpt. 3.* Fontanell. *de pact. dotal. clausul. 14. & fin. gloss. vnica par. 1. à numer. 31. vsque finem.* ad præiudiciū viri eiusque hæredum sufficit confessio, si præcedat constitutio: vt idem Fontanel. post mille affirmat *ibidem n. 3.* post multos quos allegat, quos in terminis fideicommissi approbat, & sequitur modernus Fusar. de *fideicom. quæst. 532 num. 28.*

Et quod prædium sit penes hæredes Stephani, nō fundatur per nos ex solo pacto restituendi, & stipulatione, sed ex possessione de eo capta, & gabellatio
47 nibus † per eos factis, mediante persona tutoris, & per perceptiones, quæ sufficienter probāt eorum possessionem: iuxta doctrinam Gabrielis *conclusion. 4. titul. de locato lib. 3.* cum mille per Giurb. *decis. 22. in medio.*

Nec obstabit dicere, quod hæredes Stephani sint inuasores, dum possessio stante statuta transijt in hæredes viri, contra quos debebant prius agere ex stipulatu ad dotis restitutionem, argumentando ab vxore, in quam licet transferatur ciuile dominium dotis soluto matrimonio, non tamē transfertur possessio, vt prædictum est.

Quia

Quia respondemus nos rectè egisse contra possessores, nō attenta validitate, vel non eius possessionis, quia iudicium executiuum descendens ex hypotheca tamquam reale est † dirigendum contra possessorem, qui sibi possidet, *ex l. pignoris persecutio* 17. D. *de pignor.* §. *item seruiana institut. de action.* loco enim ipsius successit, quando ad rei adiudicationem agitur ex primo decreto. Petr. de Gregor. qui de executione bullalis contractus loquitur *ad pragm. de censs. q. 6. n. 23.*

Nec interesse habens potest opponere agenti, quod malè agat ad consecutionem crediti contra iniustum possessorem, quia data veritate, & afficientia crediti hæc esset exceptio de apicibus iuris, quæ non releua-
49 ret † excipientem, ac ideo non admittenda, dū non adest interesse, quod contra vnum, vel alterum agat, ad textum *in c. cum oppositionibus friuolis de appellat. lib. 6.*

Maximè dum Apollonia fuit in iudicium vocata, ac etiā tutor eius filiorum, vt iura eorū adducerēt, quidquid esset quādo iudicium eis inscijs finem accepisset, quia tunc forte vitium litigiosi non effugeretur, si inter spoliantem, & spoliatū lis fuisset instituta, prout post hæc scripta in primo iudicio, allegaui, & obtinui pro secretario *tract. 1. disc. 3. p. 6.* Io. Paulo Duranti contra Vittoriam la Caua, & Peregrino, quę à posse Io. sui viri sibi adiudicauerat bona, quibus eius vir spoliauerat Io. Paulum, dum fuit decisum, quod procederetur ad executionem sententiæ latè in causa spolij, non obstante oppositione vxoris de adiudicatione ex credito anteriori spolio commisso, & afficiēti bona spoliata de anno 1628. Mesanę in Curia Straticotiali.

His suppositis facilè contraria dissoluemus.

50 Nàm primum † *de l. in rebus* cessat, dū dos fuit ab extraneo data, & ipsi restitutio stipulata, ea ratione, quia nullum dominium potest mulier prætendere, super re, quæ vnquam sua fuit, nec ipsa tradidit, sed alius pro ea: vt dictat idem met, textus ibi (*cum eadem res ab initio vxoris*, ex quibus verbis idem firmāt DD. in dote profectitia
51 reuersura † ad patrem Imol. in *l. 3.* & Alex. *n. 6.* Claud. Seisellus *n. 9. D. solut. matrim.* Ripa *in l. 2. §. quod si in patris nu. 14. D. eodem* ex eo quod eodem met tempore non potest dominium penes duos esse, ideo vendicationem patri dari affirmant: sequitur Cephal. *cons. 256. num. 26.* Thesaur. filius *quæst. 72. lib. 3.* quæ conclusio vbi in patre sit controuersa, qui ad dotandum tenetur; ac ideo censetur per prius donasse filiæ, vt viro tradat, est in-

inconcussa in extraneo, qui voluntarie accedit, hinc dictam legem non procedere, vbi res à principio in bonis mulieris nõ fuit, licet postea conuertatur in eius dotem discerunt Corneus *cons. 63. nu. 4. vol. 3.* Garzias *de expens. & p. 15. num. 8.* Pereir. *de renouat. emphit. quaest. 13. nu. 56.*

Nec est dubitandum de viribus huiusmodi stipulationis, quia regula est pro extraneo dotante, quod possit incontinē-
52 ti quæcumque pacta † & conditiones apponere, dotem sibi stipulādo in quocumque casu: dummodo quod faciat expresse; quod ita constitutum est, vt facilius extranei ad dotandas mulieres alliciantur *l. ob res §. 2. D. de pact. dotal. l. finalis §. sancimus C. de iure dotium l. vnica §. accedit C. de rei vxor. act.* Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 33. nu. 46.* Barbos. *in l. 2. p. p. in princip. nu. 146. in medio vers. sed his non obstantibus* Stephan. Gratian. *discept. 435. n. 23. discep. 769. n. 6. fol. 477. tom.* 4. noster Giurb. *ad consuetud. Messan. c. 8. gloss. p. n. 21. fol. 546. & cap. 13. gloss. p. num.* 13. vbi alios allegat, quod etiam ad fratrem dotantem extendit Barbos. *in l. p. p. 4. nu. 136. vers. ex his fol. 227.* in casu vbi dotare non cogitur Gratian. *disceptat. 556. num. 26.* vbi dicit ita fuisse in Rota resolutum, Franc. *decis. 196. num. 12.* Costa *de remed. subsid. remed. 65. nu. 10.* Giurb. *ibid. & cap. 13. gl. 6. nu. 12.* Fontanel. *de pact. dotal. cla. 5. gloss. 10. part. prima num. 7. fol. 230.*

Contrarij verò loquuntur quando pactum est interpositum ad fauorem hæredum mariti, vel alterius, cui velit dotem restitui extraneus, vt dictat textus prædictus in *d. l. 2. D. de pact. dotalibus* ibi *si conuenerit, vt quo quomodo dissolutum sit matrimonium liberis interuenientibus dos apud virum remaneret, &* ita distinguit Giurb. *d. cap. 13. gloss. p. nu. 21. &* Barbos. *in d. l. 2. p. p. in principio num. 146. vers. sed his non obstantibus.* ibi [non est recedendum à magis recepta sententia, pro qua est textus *in l. vnica §. accedit C. de rei vxor. act.* vbi extraneo dotanti permittitur, vt in continenti possit stipulari soluto matrimonio dotem ad se reuerti, ergo non potest stipulari quod penes maritum remaneat,] & ita sunt intelligendi omnes illi, quos in contrarium adduximus, & quæ adduci possent, qui mouetur ex textu prædicto; licet non esset ponere os in cælum, si quis vellet tenere, quod attento Iure Codicis, licet extraneo etiam ad tertij fauorem dotem onerare pacto reuersionis, in casu mortis mariti, nulla enim diuersitatis ratio videtur concurrere, cum vtroque casu mulier carebit dote; vti contra prædictos per Mastril.

& ali-

& alios allatos tenuerunt Socc. *in l. 2. in principio nu. 6. & Iason num. 8. in fine vers. extraneo* D. *solut. matr.* Crot. *nu.* 25. Duaren. *col. p.* Roland. *de lucro dotis quaest.* 28. *n.* 2. Caroc. *decis.* 208. *num.* 2. Surd. *cons.* 78. *num.* 5. *vers. sed hac non firmo, & cons.* 255. *num.* 23. Gratian. *discept.* 769. *n.* 6. *to.* 4.

Nec potest praetendi, quod remanere debeat dos stantibus
53 filijsex, † cōsuetudine *Martini*, quia illa procedit vbi viri morte matrimoniū soluatur. Bart. *in l. post dotem num.* 30. *D. solut. matrim.* Bald. *cons.* 7. *num. primo lib.* 1. post Ancharan. Fulgos. Alex. Vincent. Riminald. Bolognet. & alios Thesaur. *decis.* 138 Barbos. *in d. l. nu.* 40. Surd. *consil.* 206. *nu.* 29. referens *Alexandrū* dicentem, quod consilia edita super hoc per aliquos iuuenes
54 fuerunt reiecta, item etiam † non habet locum stante pacto expresso Gabr. *cons.* 116. *nu.* 43. *lib. primo* Thesaur. *decis.* 190. *n.* 7. Barbos. *ibi nu.* 50. prout etiam cessat, quando per pactum datur libera potestas mulieri, vt de dote disponat, vt ait Bartol. *ibi. num.* 28. 29. & 41. Barbos. *ibid.* Honded. *cons.* 24. *lib. p.* Menoch. *cons.* 337. *vol.* 3. Seraph. *decision.* 815. Fontanel. *d. cl.* 5. *gl.* 10. *p. p. n.* 47. *fol.* 233.

Non obstat secundum, quia dato potuisset retinere pro dotibus bona viri ex hypotheca; nō ex hoc sequitur, quod potuit vti

tract. 1. disc. 3. p. 6.

eodem iure, cōtra bona extranei dotatoris; cum in eis dominium mulier non habeat, neq; hypothecam, cum sint aliena:
55 quae dum deficiunt, † cessat Ius retentionis: Cepoll. *cons.* 25. *col. penult.* Farina. *decis.* 287. Mantic. *decis.* 264. Menoch. *cons.* 768. *n.* 16. Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quaest.* 17. *lit. B. membro* 4. *nu.* 65. Giurba *decis.* 60. *num.* 29. *& loco statim citando num.* 2. Gratian. *discep.* 483. *nu.* 7. item dum non docet de actuali apprehēsione, etenim titulus retentionis non datur nisi de rebus, quae vno titulo possidentur, qui dum resoluitur, bene possidens vt possessio ei non auellatur, potest vti alio titulo, sed hic omnis cessat titulus ergò, &c. & quod retentio non datur mulieri nisi de
56 rebus, quae † possidet, vt puta de domo, & mobilibus docent *Angel. cons.* 77. *n.* 15. Tusch. *conclus.* 744. *n.* 4. *verbo dos*, quos sequitur *Giurba* ad *consue. c.* 10. *gl.* 8. *n* 15. *in fine*, qui loquitur stāte statuto de continuanda possessione dicēs quod secus est quo ad alia, & ratio est iam dicta, quod non detur retentio, nisi de re possessa; Costa *de remed. subsid. remed.* 12. *num.* 7. & alij permulti.

Non apparēte ergo de vxoris possessione imo ostēso quod debitor noster possidet, cessat interesse istius Apolloniae, &
57 eius † oppositio est reijciēda,

vt

vt interminis considerat Gratian. *discept.* 700. *num.* 65. *fol.* 245. *tom.* 4. quæ doctrina satisfacit, motiuo Domini Iudicis, quærētis an in effectu possideat.

Demum non obstat dotis restitutio, constante matrimonio facta, per Stephanum Franciscæ: qua stāte prætenditur Ioānam atricem, ipsius Franciscæ, cessionariam, nullum habere creditum; quia supposito etiam quod illa fuisset vera restitutio, quo ad effectum translationis possessionis, ex clausulis traslatiuis apponi consuetis, ex quibus ad id firmādū tenet Giurba *decis.* 24. & Castill. *decis.* 25. *& alij.*

Attamē ad effectum vt mulieri censeatur satis factum, ne-
58 mo dicit quod soluto † matrimonio per mortem naturalem mariti non possit plenaria restitutio peti, imo contrarium affirmat Natta *cons.* 552. *num.* 7. quem à nostris maioribus habui, & ex modernis Giurba *ad consuet. cap.* 15. *gloss.* 2. ex Rebello *de oblig at. Iustit. par.* 2. *lib.* 6. *quæst.* 13. *nu.* 11. limitans quando exstaret res restituta, secundum quæ quotidie seruari vidēmus, & decidi, ea ratione, quia huiusmodi assecurationes per sępe fiunt ad instantiam virorum, vt suos creditores eludant, & repellant, nec ex illis cessant, eodem modo pro vt ante de dote disponere.

Ex quibus satis apparet, quā iuste agat Cliens, & quam bene decisum fuerit in hac causa per *M.* R. C. & Spett. de Potenzano virum notæ literaturæ cui negotium fuit commissum, & quam fundatè confirmationē expectamus saluo D.

Don *M*arius Cutelli
Catinensis.

Hæc faciunt satis ad confirmationem eorum, quę supra per nos firmata sunt, na si nullum dotis priuilegium id efficere potest, quod pactum in ipsa
59 dotis traditione factum; † vt dos ad extraneum reuertatur annulletur, etiam quod mulier impar efficiatur ad secundo nubendū, quidquid modernè post hęc allegata sequendo Mastrillum & alios dicat Amat. *resol.* 28. *in principio* loquens etiā respectu dotātis, minus hoc miraculū potest prętendi, per eum cui contemplatione matrimonij donatum fuit, valebunt ideo quæcumque pacta, quę forte apponerētur, cū potestas nō deficiat, sed totum à voluntate dependeat, dum nulla lex resistat, etiā quod publica vtilitas ante oculos pręponatur.

Sed video contra hæc insurgere, quam plures tenentes, prohibitionem alienationis ex causa dotis, factā ab extraneo; infidei-cōmisso per eū instituto fauore alicuius, eiusq; filiorū & descēdētiū nō valere: aiūt, quia nō potest Vinculās facere quin leges in

in suo testamento locum ha-
beant, ac eodem modo circa
restitutionem.

Hanc quæstionem in dua-
bus causis habui disputare, in
prima pro negatiua fauore do-
tis pro Don Octauio Buglio cõ
tra Baronissam Bifaræ, licet re-
uera nunquam ibi insteti super
impotentia, sed super volunta-
te, & secundo loco latè tenen-
do pro affirmatiua ad fauorem
Don Vincentij Ialiotta contra
Franciscum & Belladamã Ema
nueli, in quibus semper fuit de
cisum pro opinione affirmante
prohibitionem valere.

Ordinatè ergo loquendo, vti
opus est in arduis quæstionibus
60 videtur quod prohibitio † huius
modi non teneat, ex duplici ca-
pite, voluntatis scilicet & impo
tentiæ.

Voluntas dupliciter potest
colligi, primo ex eodem testa-
mento; secũdo ex legalibus cõ-
iecturis; ex eodem testamento
colligitur, quãdo donator dispo
nit ad fauorem filiorum dona-
tarij, vel hæredis, eorumq; de-
scendentium cum qualitate le-
gitimitatis, vel expresse eos vo-
cando, vel in conditione ponẽ-
do, tunc enim videtur in conse
quentiam permittere dotis resti
tutionem, quia cum consense-
61 rit † in matrimonium, quod ra-
rò sine dote contrahitur, vide-
tur in dotis receptionem con-
sentire: & consequenter vt de

in tract. dilc. 3. p. 6.

bonis ipsius restituatur ita sub-
tilis Bald. *cons. 50. num. 5. lib.*
5. Cannet. *in cap. si aliquem §. quæ
rit, num. 16. fol.* 321. Surd. *de-
cis. 62. num. 13.* & est textus *in
in l. mulier. 22. §. cum proponere-
tur* ibi *voto patris congruebat D.
ad trebellian.* Luna *inter consil. di
uers. sicul, cons.* 40. *num.* 56. vbi
alios allegat, de quibus infra
mentionem faciemus, Rouit.
cons. 54. *num.* 19. *& seq.* Mol-
fes. *cons.* 29. *num.* 11. *post secun-
dam part. ad consuetud.* Neapoli-
tan. Ferr. *in const. hac nostra tẽp.
3. decl. 56. fol. 563. & nu. 67.
f. 567. vbi indefinite loquitur.*

Secundo dato voluntas adesset,
quæ vel expressa prohibitio
ne, vel ex generali comprehen-
deretur, ad huc potestas defice-
62 ret, quia dotis † causa alienatio
in rebus vinculatis, non ex alio
fuit permissa, nisi fauore reipu-
blicæ, ne matrimonia impedirẽ
tur, & ciuitatibus homines desi
cerẽt, vt dictat textus *in §. quam
obrem Auth. de restit. & ea quæ pa
rit in vnd. mense* ex qua excepta
est *Auth. resque. C. com. delegat.* ibi
*ea, quæ omnibus cõmuniter prosunt,
his, quæ specialiter quibusdã vtilia
sunt præponimus* per quẽ ita inter
minis transuersaliũ & extraneo
rum tenuerunt Franc. Romul.
de prohib. alienat. ex fideic. n. 125.
Bald. *in Auth. resque num. vlti-
mo. Corn. col. pen.* Curt. Iun. *n.* 18.
C. com. delegat. Riminald. Iun.
consil. 324. *numero* 22. Menoch.
cons.

cons. 33. *num.* 10. *&* 41. & fere *per tot & cons.* 107. *num.* 3. *& præsumpt.* 190. *num.* 15. *lib.* 4. Sfort. *de fideic. quæst.* 38. *art. primo num. vltimo* & ante *& quæst.* 39. *art. primo num.* 8. Ferrer. *inconstit. impuber. gloss.* 4. *numero* 127. *cum plur. seq.* Cloper. *caus.* 2. *quæst.* 4. Anton. Faber *in C. com. de legat. lib.* 6. *tit.* 21. *definit.* 10. *& de error. pragmat. decad.* 20. *error.* 3. Mastrill. noster, *decisione* 256. *num.* 15. vbi affirmat quod in terminis restitutionis dotis, indistinctè alienatur bona fideicommisso subiecta, nullo habito respectu à qua parte illa proueniant, siue a linea paterna siue materna, siue collaterali, siue etiam pœnitus extraneis; non enim (ait ipse) in casu restitutionis dotium considératur mens fideicommittentis, prout in casu constitutionis, sed solum consideratur persona mulieris, quæ sine culpa sua dotem amittere nō conuenit, nec debet. Et constitutio Iustiniani Imperatoris non considerat præsumptam mentem fideicommittentis, sed ne ignara mulier fallatur, secundum magis communem opinionē, de qua post Gozadin. & Alex. testatur Mandell. *cons.* 447. hęc ipse; nouissime luna *d. cons.* 40. *à n.* 40. *vsq; finem* vbi *n.* 57. testatur, bis & pluries decisum in regno nostro in M. C. & Consistorio addo à nemine horum allegatum, Calist. *de lege regia* §. 30. *num.* 5. vbi testatur decisū, imo ita decidi solitum Senatum illum Regni Aragoniæ, extra octo familias exceptas per foros regni illius, & Molses. *d. cons.* 29. vbi dicit ita decisum in regno nostro Siciliæ, in causa quorumdam de Messana *de Anno* 1614. in Consistorio.

Quæ procedunt secundum eos, etiam vbi expressis verbis dotis restitutio prohibeatur, Menoch. Mastrill. Ferrer. de quibus Luna ibi *num.* 66.

Contrariam opinionem, quā veriorem & receptiorem existimamus melioribus fundamentis fulcitur ab auctoribus eam tenentibus.

Primo dum certum est ex naturali & gentium Iure proueni
68 re libertatē, de rebus † proprijs disponendi, vt quod cuique placeat ita ius sit, excepta liberorū portione, quæ ex eodem iure ortum habet, vel vbi quis re sua abutatur, quod reipublicæ interest, ita colligitur ex textu *in l. in re mandata* 21. C. *mandati* §. *disponat Auth. de nupt.* Zabarell. *in clemen. quia contingit de relig. dom.* Becc. *cons.* 101. *n.* 25. Peregrin. in pūcto *cons.* 38. *n.* 10. versi. *quæ quidē prohibitio lib.* 4. Monter. *in l. pactum quod dotali num.* 22. *C. de pactis.*

Hoc facit vt iniusta lex esset, quæ liberā disponendi potestatē auferret homini sanæ mentis, & tolleret effectū dominij fundati super iure naturæ, per ius

ciuile nõ derogabile p ea q̃ cumulat Tiraquell. *in l. si vnquam* verbo *libertis n. 52. C. de reuocand. donat.* quod eueniret, si cogeretur testator vel donans, vni potius quam alteri relinquere & donare sub ista, & non sub illa conditione; sed sic est quod lex vlla hoc disponit, ergo fortius hoc firmandum non est, dũ nec ratio nec lex hoc dictat.

Et quod nulla lex hoc dispo nat, latè ostendemus in respon sionibus ad secundũ fundamẽtum contrariæ opinionis. Hinc dicũt Bald. scilicet, & Iason. quod
64 fauorabilior est causa† libertatis testandi, quã dotis *in l. pacta nouissima C. de pactis* refert Boer. *decis.* 204. *num.* 10.

Secundo quia ratio motiua alienationis fideicõmissorũ, nõ est mulierum vtilitas, sed potius
65 necessitas dotandi, † & ad dotẽ se obligãdi, quæ obligat patrẽ & omnẽ ascendentẽ supra eũ, respectũ suorũ descendentiũ, quç obligatio morte non exstinguirut; sed cũ bonis perpetuatur, ita Surd. *decis. 62. n. 15.* vers. *secunda prin cipalis ratio & seq.* vbi dicit, quod ex hoc nõ potest neq; expresse neq; tacite se eximere ab hac obligatione; allegat textũ *in l. sicut. 5. C. de act. & obligat.* Fusar. *de fideic. q. 531. nu. 71.* vers. *pro hac sententia facit primo, & num.* 145. quæ ratio assignatur per omnes Doctores, quos ipse ibi citat, tenentes prohibitionẽ patris ne alienẽtur bona ex causa dotis nõ valere, quos lõgũ esset hic referre, addo tantũ Fõtanell. *de pact. nupt. cl. 5. gloss. p. par. 2. nu. 72.* vers. *accedit secundo* & Petrã *q. 8. n. 369. & num. 350.* vers. *sed quod d. auth. f. 75.* Menoch. *præsumpt. 189. n. 5.* vers. *& hoc & n. 24. & n. 103.* Peregr. *art. 42. n. 2. & 3. & 7.* Ferrer. *d. consil. hac nostra temp. 3. decl. 1. n. 59. & 61. f. 563.*

Tertio quia permissio† alienãdi in d. Auth. cõtenta tantũmodo manauit fauore dotiũ cõstituendarũ, in tantũ vt quã plures meritò dubitauerint, an respectu bonorũ patris, ad restitutionis causã extẽderetur, vt fuerũt Castr. *in d. auth. seq; col. vlt.* quẽ tuetur cõtrarijs respõdẽs Facch. *lib. 4. cõtrouers. c. 47. f. 451.* Federic. Scot. *resp. 27. n. 8. lib. 4. c. 1. & resp. 4. nu. 36. lib. p. t. 2.* Rimi- nald. Iun. *cons. 23. n. 326. lib. p.* & alij penes Fusar. *d. q. 532. nu. 2.* quos ipse tamen non approbat, vulgares interpretes secutus.

Ea ratione mouentur Castrẽsis & ceteri quod Iustinianus nil de restitutione loquatur, in tãtũ vt dicat super hoc aliã legẽ cõdidisse, quã nõ habemus; nescimus an per eã permiserit, vel vetauerit alienationẽ fieri, vt notat Facch. *in d. c. 47.* vers. *respõdeo Imperatorẽ lib. 4. f. 451.* vndè alibi petẽdã esse rationẽ alienandi ex causa restitutionis dotis affirmãt, prout etiam nos infra *n. 96*

Sed sic est, quod nulla lex obligat extraneũ ad dotandum, ergo

tract. 1. disc. 3. p. 6.

ergò fortius non debēt censeri obligata eius bona ad restitutionem dotium ab extraneo habitarum.

Quarto pacta facta in præiudicium dotis iam à muliere habitę non tenent, quando mulier impeditur nubere secūdò, & tamen si ab extraneo super re sua apponantur tenent, vt diximus *nu.* 37. directò priuando eam dote, ergo fortius per indirectum auferendo cautelam, quàm aliundè quęrere possunt, vt infra dicā, quia si licet quod est plus, fortius licebit quod est minus ex vulgatis iuribus.

Quinto quia textus prædicti, vbi de alienatione fideicōmissi rerum agitur, loquuntur in terminis ascendentium, & descendentium, vt infra ostendemus in responsione ad contraria.

66 *Ex* quibus hanc vltimam † tenuere Bart. *in Auth. res qua vbi* Angel. *col. p.* Curtius Iun. *nu.* 18. Padilla *num.* 62. *&* 114. Sicard. *nu.* 32. Castr. *in l. filius fam. §. diui nu.* 4. *vbi* Alex. *n.* 10. Ferdinand. Loaz *nu.* 141. *vers. communis tamen* Crot. *nu.* 60. Opizo *n.* 145. D. *de legat. p.* Socc. Iun. *cons.* 119. *col.* 2. *&* 3. *lib.* 2. *&* *cons.* 89. *col.* 2. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 137. *num.* 17. *& seq. lib.* 2. Paris. *cons.* 72. *num.* 40. *lib.* 2. Feder. Scot. *cons.* 17. *in fine lib.* 4. *to.* 1. Honded. *cons.* 76. *nu.* 12. *lib.* 1. Bursat. *cons.* 189. *nu.* 58. *lib.* 2. Decian. *cons.* 120. *vltimo dub. vol.* 3. Riminald. Iun. *consil.* 777. *nu.* 6. Cephal. *cons.* 474. *nu.* 23. Regens de Ponte *cons.* 45. *num.* 2. *vol. primo, & consil.* 81. *vol.* 2. Rouit. *consil.* 54. *ante nu.* 2. Menoch. *cons.* 704. *num.* 23. *lib.* 8. *& lib.* 4. *præsumpt.* 189. *nu.* 39. *& seq.* Didac. *var. resolu. cap.* 6. *nu.* 10. *vers. ad primum* Petra *de fideicom. quæst.* 8. *n.* 412. Crass. *§. fideicommissum q.* 57. *n.* 5. Peregrin. *d. tr. art.* 42. *n.* 49. Gallus *except.* 4. *tit.* 2. *num.* 105. *p.* 3. Molin. *de primog. lib.* 4. *c.* 6. *num.* 6. Costa *de remed. subsid. remed.* 65. *num.* 9. Reiger. *in Thesaur. iur. uerbo alienatio* 128. Pinellus *in l. prima p.* 3. *n.* 102. *de bon. matern.* Petr. Pecch. *de testament. coniug. lib. p. cap.* 6. *n.* 3. Marta *de success. p.* 4. *quæst.* 21. *art.* 10. *num.* 25. *& seq.* Fusar. *quæst.* 531. *num.* 95. *fol.* 566. Saulius *de prohibit. alien. fideic. p.* 2. *n.* 262. Fontanell. *de pact. nupt. cla.* 5. *gl.* 1. *p.* 2. *nu.* 6. *tom.* 2. & decisū iuxta hanc opinionem testantur Franch. *decis.* 241. Caualcan. *decis.* 81. *n.* 103. *lib.* 3. Ludou. *decis.* 28. *nu.* 90. *in lucens.* Rota apud Farinaz. *decis.* 433. *in fine to. vnico* Charonda *lib.* 8. *resp. capit.* 30. vbi bis decisum in amplissimo Senatu Parisiensi Thesaur. filius ad patrem *decis.* 192. *nu.* 11. Masullus *decis.* 108. *nu.* 8. Mainard. *decis.* 18. *&* 21. *lib.* 3. Anton. Faber *in C. lib.* 6. *tit.* 21. *definition.* 10. Peguer. *decis.* 116. & decisum apud Claper *d. causa* 2. *quæst.* 4. licet ipse repugnet, ex nostris

Intrigliol. *de subst. centur. 3. quaest. 73. nu. 210. & 214.* Giurba ad *consuetud. Messan. cap. 16. gloss. 7. nu. 9. fol. 739.* D. Franc. Anton. Costa *cons. 88.* vbi decisum, quę fuit confirmata in *M.C.* Interueniente Domino Preside de Blaschis hoc anno 1630. & decisum vidimus sæpius, vt in causa inter Donnam Dianam Valguarnera, & illũ de Diana, de qua scripsit Luna *d. loco citat.* & pro Barone Bifaræ contra Don Octauium Buglio bis; supposita prohibitione in causam restitutionis dotis, aliam refert additio ad Costam *d. loco n. 13;* & nos obtinuimus in causa pro Don Vincentio Liotta contra Franciscum, & Belladamam Emanueli, de qua infra.

Horum doctorum termini sunt, partim in fideicommisso instituto à transuersali, partim in penitus extraneo; ceterum in meris terminis penitus extraneorum tamquam in casu penitus indubitato, alios adiungit Fusar. *d. q. 531. nu. 114.* & modernè Ferr. *in constit. hac nostra tēp. 3. declarat. 6. nu. 63. fol. 566.* quibus etiam addas, quæ in terminis matris posui *hoc discursu tertio particula secunda post medium vers. tertio sic.* nu. 801.

Supponunt etiam prædicti hæc locum habere; siue adsit expressa prohibitio, siue non; item siue dos præcesserit fideicõmissum, siue sequatur; & demum siue fideicommissum sit conceptum cum mentione filiorum, vel eos dispositiue vocando, vel in conditione ponendo cum qualitate legitimi matrimonij; siue pro dotatione siue pro restitutione dotium receptarum.

Nec mirum, quia in terminis patris quamplures non cõtemnendæ auctoritatis viri tenuerunt, supra † portionem 67
legitimarum Auth. *resque* locum non habere, fundantur super verbis Irnerij in dicta auth. ibi [*si portio legitima non sufficit*] & in corpore vnde sumitur ibi [*secundum quod adiectum legitimæ parti, dotem, aut ante nuptialem facit donationem,*] Bald. in *auth. cõtra rogatus n. 7. C. ad treb.* Castr. *in d. auth. resque nu. 11. &* Iason *col. vltima limit. 14.* Castr. *cons. 80. quia per supra scripta lib. p.* Soccin. Sen. *consil. 75. lib. 3.* Peregrin. *de fideicom. art. 42. nu. 72.* Oddo *de fideic. quaest. 46. art. 5. nu. 39.* Marta *de success. p. 4. q. 21. art. 10. nu. 62. cum plur. sequen.* vbi id non recipit in restitutione, qui omnes loquuntur quãdo legitima, & trebellianica fuisset consumpta per filium grauatum; & quando eas sibi consumpsisset filius, quod nõ possit in præiudicium fideicommissi suã filiã super eis dotare, per Paris. *cons. 63. n. 45. lib. 2.* & prędictos Grat. *cons. 17. lib. 2.* Hõded. *cons. 76. num. 11. lib. p.* Menoch. *cons.*

tract. 1. disc. 3. p. 6.

conſ. 33. *nu.* 31. Peregr. *d. articul.* 42. *num.* 7. Ioſeph. Ramon *conſ. p. ad finem.* poſt deciſionem vbi concludere videtur, dictam Auth. non habere locum vbi legitima † portio aliquo caſu non deberetur, allegat Honded. & alios, quæ pro modo in terminis deſcendentiũ firmare non expedit.

Quæ opinio eſt indubitata, & magis redditur abſque difficultate, quando termini in quibus verſamur ſunt in fideicõmiſſis † factis in contractu donationis, in quibus eſt indubitatum prohibitionem valere, etiam ſi fiat à patre; quando diſpoſitio facta in vita per viam donationis, vel contractus eſt de re particulari, quæ non poſſit dici, habere vim ſupremi iudicij vt tenui in reſponſo pro Donna Iſabella de Franchis, & quintana contra Iuliam de Aſero, & late diſcurrit Fuſar. *q.* 308 *per tot. de fideic.* ea ratione, quia cum pater licitè poſſit in vita alienare bona ſua in præiudicium legitimarum filiorum, vel dotium filiarum, tam primi gradus, quam ſubſequentium ex deſcendentibus, quando totum patrimonium, vel maiorẽ partem non conſumit, & drodantem nõ excedit, etiam in lucratiuas cauſas; magis poterit vni ex filijs donare, ſub hac prohibitione alienandi, etiam pro dote; ſupponendo quod in filij legitimam illud quod dederit non imputandum ſit; vtor in hac opinione firmanda, omnibus doctoribus loquentibus in genere, de prohibitione facta in contractu, & primo ex gloſſ. *in l. nulla Cod. de iure dotium,* vbi Cin. & Bald. Alex. *in l. filius fam.* §. *Diui num.* 10. *in fine, &* Iaſon *nu.* 69. *in* 2. *lectura nu.* 105. Crot. *à nu.* 7. Ruin. *nu.* 55. Ferdinand. Loaz *num.* 140. D. *de legation. p.* Zanch. *in l. hæredes mei* §. *cum ita num.* 133. *D. ad trebellia.* Iaſon *in auth. reſqua num.* 25. vbi Padilla *num.* 116. Alex. *conſ.* 5. 103 *colum.* 8. *lib.* 3. Socc. Sen. *conſ.* 75. *num.* 9. *lib.* 1. Riminald. Sen. *conſil.* 75 *num.* 9. *lib.* 1. Socc. Iun. *conſ.* 119. *n.* 8. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 19. *in fi.* Alba. 522. *num.* 4. Riminald. Iun. *cõſ.* 514. *num.* 3. Cephal. *conſ.* 574. *n.* 19. Menoch. *lib.* 4. *præſumpt.* 189. *numer.* 186. *& conſ.* 923. *numer.* 2. Fabian. *de empt. & venditio. p.* 4. *q.* 12. *n.* 30. Peregrin. *de fideic. art.* 42. *num.* 58. Petr. *dicto tracta. qu.* 8. *nu.* 439. Oddo *de fideicomm. ex prob. alien. q.* 45. *art.* 4. *u.* 62. Intriglíol. *dicta cent.* 3. *q.* 73. *nu.* 260. Viuius *concluſ.* 663. cum alijs per Fuſar. *q.* 531. *nu.* 80. Portoles in *repertorio verbo vidua num.* 54. Ferrer. *in conſtit. impuberum gl. p. n.* 265. licet ipſe dubitet, Marta *de ſucceſſ. p.* 4. *q.* 21. *art.* 10. *nu.* 57. *fol.* 283. ſecũdum quam ſæpius fuit deciſum vt per Viuium *deciſ.* 18. *nu.* 9. Seraph. *deciſ.* 447. *nu.* 4. *& deciſ.* 449. *in nouiſſ. p.* 1.

Cumia

Cumia *in c. si aliquem verbo anti quis nu.494. verſ. ſecundo limitat* & in prohibitione facta per extraneum loquitur: Petra *d. q.8. n.*442. quem licet carpat Fontanella, qui contrariam opinionem tenet: *de pact. nupt. cla.5. gl. p.p.2. nu.*93. dicens non eſſe diſputabilẽ, imo ſine fructu quæſtionem, quam ponit Petra Placẽtinus attamen ſi applicetur ad quæſtionem, de qua agimus, ſatis ſuperque apparebit quã ad propoſitum faciat; nec eſt omnino ſine fructu diſputatio Petrę, vt exiſtimat Fontanella, quia iam ſupra abunde demonſtrauimus, quantos contradictores habeat, opinio de prohibita alienatione in causã dotis, per extraneum facta: & de alienandis fideicommiſſis pro dote extraneorum, ideo potuit addere extentionem vt res magis indubitata redderetur quando in contractu ab extraneo facta eſſet, ſicuti per nos factum eſt.

Ceterum licet quamplures teneant, nil contra dotes proficere expreſſam prohibitionem per patrem factam in contractu, ne dotis causa fideicommiſſum alienetur, quos refert Fuſar. *d. q.531. nu.81. fol.* 565. & Fontanell. *ibid. n.94. fol.*34. attamen negandum non eſt, primã communiorem, & veriorem eſſe, atque omnino tenendam: maximè vbi mulier hoc ſciat *tract.1. diſc.3. p.6.* tempore dotis allatæ; atq; ideo fortius locum habere inter extraneos: nõ ſolum vbi expreſsè dotis causa fuerit prohibita, ſed vbi nil de dote dictum ſit: ſolũ tamen bona fuerint vinculata vel prohibita alienatio, tam ſi contineatur in lucratiuis contractibus quam in oneroſis, ſiue mulier ſciat ſiue minimè.

Reſtat reſpondere contrarijs fundamentis, & auctoritatibus.

Nam ad primum de voluntate reſpondet Fontanell. *d. gl. p. p.2. nu.6.* ex Mainardo *d. deciſio.* 21. *num.*3. quod ex conſenſu in matrimonium non bene infertur ad dotem, non ſolum quia poteſt dari matrimonium ſine dote, ſed etiam quia aliter caueri poſſe dotis repetitioni, extraneus vinculans putare poteſt, dum hæres grauatus poſſet habere in ſpe, vel in potẽtia bona propria vel paterna.

Item attendenda eſt expreſ-
70 ſa † voluntas, quæ ineſt in fideicommiſſo, & prohibitione, vt bona ad poſteros integra perueniant, nec diminuantur, ex causa non afficiente diſponentem, & non tacita, quæ potuit vel ne eum mouere, ac ideo Bald. Surd. & Rouitus allegati loquuntur in terminis patris, ſuppoſito eſſet vera opinio illa, quam tenent quã plures, quod poſſit per eum causa dotis expreſsè prohiberi, de qua ſupra di-

dictum est; & tractat idē Surd. *ibi* & mille per Fusar. *dicta quæst. 531. num. 67. fol. 563.* nam ex hoc censetur alienationi dispensasse, quia filios cum qualitate legitimitatis vocauit, quæ in extraneo locum non habent.

Secundum de potestate est leue nimis quia reuera Authentica Irnerij, & in corpore, expresse loquitur in patre & ceteris ascendentibus, loquendo de dotis constitutione, & donatione propter nuptias, & licet addat rationem *ibi ea enim quæ communiter prosunt his, quæ specialiter quibusdam vtilia sunt præponimus.* attamen ratio non extendit dispositionem; ante enim legem illam conditam, nec patris bona restitutioni subiecta alienari poterant; quæ erat eorum priuata vtilitas, vt voluntas ipsorum seruaretur, ideoque est capienda & restringenda ad terminos illius casus & non ad alios.

Et ad auctores, qui dictam opinionem tenuerunt, dic quod satis eos reprobat Fontanella ibid. *num.* 8. cui nil addendum est, solūmodo legēdus Ferr. qui videtur contrarium sentire in nouo opere *temp. 3. decl. 6. nu. 93. fol. 566. ad constit. hac nostra*

71 ad Lunam † verò dic quod eū in specie reprobat accuratissimus addens ad consilia Don. Francisci Antonij Costa ad cōsilium 88. *ad num.* 12. & contra eū vbi diximus decisum fuit, strenue aduocante Vincentio Giorgentio insigni & multiplicis lectionis viro. Calistus loquitur secundum foros Regni Aragoniæ, & mouentur ex Baldo qui loquitur in patre; decisiones huius Regni, quàs habui à Luna *dicto cons.* 40. non vidi, solū audiui à maioribus meis, quod causæ prædictæ ex alijs coniecturis decisæ fuerunt, & non ex istis rationibus. nec si expresè ex hoc moti fuissent deberent attendi, contra tot patrum traditiones, & irrefragabilia fundamenta, Molfesio autem satis feci infra loco suo, vbi de filijs naturalibus agitur.

Mastrilli verò lapsus est nimis patens, nam ex leui ratione sine alia auctoritate mouetur ad id tenendum conniuentibus oculis agnoscens, quantam in se haberet difficultatem extensio illa; dum tantum laboris cōsumpserat in terminis matris, poterat enim aduertere, quod mulieri potest esse aliter cautū, quando contrahit vel adhibendo fideiussores, vel petendo dotem in tuto collocari, vt in terminis respondet Facch. *dicto libro 4. cap. 48. in fine fol. 454.*

Item non est verum, quod Auth. *resque* fundetur super vtilitate mulierum, quæ dotes afferunt, vt defendit ex pluribus Petra *de fideic. quæst. 8. nu. 34. fol. 37. à tergo.*

Sed

Sed an hæc quæ prædiximus
72 procedant † in feudalibus non minus dubia est quæstio, quæ licet deberet reseruari *in secunda tractatione* vbi de bonis agitur; breuiter tamen ne te suspensũ diutius relinquam, forsan etiam hæc in primo hoc operis tomo intrare non poterunt, respõdeo distinguendo, quod aut feuda deueniunt a linea transuersali, nulla facta per transuersalem prohibitione alienationis, & in Regno cõmuniter ita tenetur, vt alienari possint, tam si perueniant à communi stipite, in quo casu res est magis in dubio, quam si frater fratri acquirenti successerit, vel hæres extiterit ex testamento ita Petr. de Gregor. *de dote de parag. quæst.* 21. *in fine & quæst.* 23. *per tot* vbi in vtroque casu hoc firmat, quam opinionem etiam tenuerũt Vbert. de marino Prouinzalis Fider. Campixan, & Marianus de Iuliana, quos refert, & sequitur Intrigliol. cõciuis meus *de feud. cent.* 1. *quæst.* 51. *num.* 239. *fol.* 416. vbi loquitur tam in feudo nouo, quam antiquo, & iterũ ex professo *in secunda centuria q.* 73. *numero* 18. *& per totum fol.* 314. vbi dicit ita magis communiter tenere nostrates, & licet prædicti loquantur tantummodo in terminis dotis de paragio sorori constituendæ, attamẽ idem esse in terminis restitutionis dotis receptæ asserit Cumia *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6. *in repet. Cap. si aliquem verb antiquis n.* 543. *vers. idem etiã concludit fol.* 398. eà ratione, quod æquiparentur quo ad feudi alienationem, vt alibi diximus, & cum dicta opinione decisum fuit in causa Laetratanæ & nouissimè *de anno* 1603. *sub die* 18. *Decembris secund. Ind.* pro Donna Delia Sabia & Spinello contra Donnã Belladamam Sabia & Spinello.

Et de Neapolitanis hoc idẽ tenuerunt Vinc. de Franch. *decis.* 73. vbi tradit decisum & Capiz. *decis.* 211. Capur. *ad consuet. si moriatur parte* 2. §. 5. vbi limitat in dote danda nisi soror de bonis paternis tam viuo patre, quam eo vita functo iam dotata fuerit, & benè iudicio meo; quia obligatio fratris est in subsidium, vnde parum curandum est de Canneti *in cap. si aliquem vers. at pulchra & nodosa est quæstio num.* 16. *fol.* 326. nec de Blasco lancea & Cumia *in verbo maritata num.* 458. *vers. & tenendo istam opinionem* quia eorum opinio non recipitur, nec fundamenta vera sunt, vt ostẽdit Marianus Iuliana loco per Intriglolum citato.

Et re vera, supposito quod
73 in Regno † Collateralis habeat successorem in feudo, vsque ad certum gradum, vt per constit. *vt de successionibus* §. *ex Collaterali* vbi latè Andreas de Isernia *col.* 2. quæ fuit innouata per Regni

Regni Cap. *si aliquem* & constitutionem per quæ frater succedit fratri ab intestato in feudo nouo, sub quacumque forma concesso, vsque ad trinepotem: non est dubium quod siue agamus de constitutione dotis, & quia fæmina excluditur, quæ alias succederet sicut masculus, etiam in feudo collateralis, debet dotari de paragio, aut vero agimus de restitutione, & quia feudum huiusmodi est redactũ aptum comprehendere collateralem vt per Intriglol. *cent. 2. q. 31. per totam* eodem modo afficitur oneribus personam afficientibus, quia ex lege dicitur prouenire, quæ etiam obligat ad dotes receptas satisfaciẽdas. Aut demum adest prouisio hominis super feudo, de quo collateralis disponere potest, tã quia nouum, tã quia tale cuius
66 formã possit immutari, propter quam immutationem nouum efficiatur, respectu illius qualitatis, & tunc sine dubio non poterit pro dote alienari, si fuerit prohibitum; vt dicebant aduersarij in dicta causa Baroniæ Bisaræ respectu eius medietatis, quã Andreas senior emerat ab illis de Zingarello, secundum quam bis fuit sententiatũ me reluctãte, qui cõtrariũ tuebar non quidem ex capite defectus potestatis, sed quia intendebam, pro vt semper firmabo, quod testator non solum vetuerit, verum etiam perspicuis verbis permiserit alienationem, tam respectu descendẽtium quam etiam transuersaliũ, quod erat innegabile, si quædã particula testamẽti vnitim legebatur, & non separatim, pro vt in scriptis meis in prædicta causa est videre, quæ imprimentur Deo dante *decis.* siue *Oration. 12. cum sequenti.*

Diximus tã si viuo patre, quã si eo mortuo dotata fuerit, quia in vtroq; casu à nouæ dotis petitione erit exclusa, siue contra patris bona, siue contra fratrẽ agat, semper enim apud me fuit indubitatũ, quod pater possit se liberare ab obligatione, siue dicamus naturali debito legitimæ, media anticipata solutione in vita facienda, vt diximus *particula duodecima n. 9. 26. & 63. & p. 14. per tota antecedẽtis discursus*

Sed quia post eorũ impressionẽ, antequã huic primæ tractationi finis imponeretur, audiui aduersus iã dicta in præcitatis locis, & doctrinas per me expẽsas nouum quid excitari, ideo non incõgruũ existimaui, alia breuiter superaddere, pro meæ opinionis roboratione, ne forte aliquid omisisse videar, quod poterat iam scriptis nocere.

Adducebatur enim in eorum euersionem decisio Seraphini 815. de qua nos quoq. meminimus *in d. p. 12. n. 69.* qui dũ affirmabat dotẽ locũ legitimæ non

sortire

sortire, nisi patris morte secuta, videbatur innuere, dotã tũc filię irreuocabiliter acquiri, quoties pater decedat ante filiam, quasi per antea, non debiti naturalis solutio, sed anticipata donatio videatur, ex quo inferebatur ad quæstionem de qua erat disceptatio, an videlicet Dos data in vita patris esset onus feudi? quod minimè talis dici poterat; adeo vt si casu filia patri predecedat, ad feudũ reuerti debeat, nec ad filiæ heredem, vel stipulatorem transmittatur, cum certum sit, sicuti, & nos firmauimus *in dicta part.* 14. *num.* 23. *fol.* 424. nullum dari discrimen inter dotem de paragio, & legitimam; cum & ipsa loco legitimæ detur filiæ feudatarij; & per hoc inferebatur Petrum de Gregorio *in tract. de dote de paragio. quæst.* 25. ita demum concessisse dotem hanc ad filio, vel hære des filiæ transmitti, si ipsa patri superuiuat, cui accedit *Mutacum* suis allegatis *decis.* 26. *num.* 28. *& decis.* 90. *num.* 55. & ratio desumi potest ex traditis per Cannet. *in extrauagant. Volentes* vers. *non erit otiosum fol.* 98. dicentis ideo dotem hanc antę nuptias filiæ trãsmitti, quia datur loco exclusionis à feudi portione, quæ cum sequatur mortuo patre, quando paratur successio, sequi videtur per antea non deberi, & vti indebitam minimè transmitti, *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6. quem sequitur Caput *ad consuet. si moriatur parte.* 2. §. 4. *fol.* 199. Rosentall. *de feud. capitulo* 7. *concl.* 47. *numero* 9. *in gloss. lit.* L. per quæ omnia in ferebatur patrem non posse feudum onerare pro dote filiæ irreuocabiliter, sed tantum sub futura resolutione.

Quæ tamen non me mouẽt, quin persistam in priori sententia, tam in legitima, quam in hac dote de paragio, supposito quod quæstio eisdẽ medijs terminetur, nempe quod pater possit in vtroque casu solutionem præuenire, nec ex filiæ præmorientia retractari.

Primo quia supponendo, prout ex aduerso supponebatur dotem huiusmodi idem esse quod legitima, iam abundè, ni fallor, probatum est *in dicta parte* 14. *numero* 9. *fol.* 417. legitimam iure naturæ deberi, quod assumptũ ad dotem hãc extendit Amat Neapolitanus *consil.* 11. *numero* 2. *fol.* 73. ex quo consequi videtur obligationem naturalem producere, quæ licet actionem non producat, quippe quia actiones tanquam iure ciuile introductæ obligationem ciuilem in matrem recognoscant, attamen retentionem operantur, vt ex textu *in l. naturalis.* 10. *D. de act. & obligat.* alijsque iuribus fundatum est. in *discursu primo. part. vnica numero* 134. *fol.* 46. per quod

quod fit, vt pater per eius solutionem in vita factam liberatus, & filius satisfactus censeantur, adeo vt nec filius aliud mortuo patre petere poterit, nec pater recuperare si filius præmoriatur, nec facit negotiũ aggi modo de feudo, & non de bonis liberis, in quibus terminis loquebamur in *dicta par.* 14. quia nil prohibet eandem iuris dispositionem in eo militare, supposito firmum sit, dotes ad instar legitimæ in hoc regno super feudalibus deberi, tam per patrem, quam per fratrem vt ex *Afflicto* Cannet. & aliis firmat Rosentall. *de feud. cap. 7. concl. 47. num. 4. & in gloss. lit. F.* loquens de Regno Neapolis cuius leges super hoc nobis cõmunes sunt; & ad effectum de quo agitur non discrepat Petr. Gregor. *de dote de parag. qu. 36. n. 3. vers. in contrarium* dum affirmat dotem premature solutam feudum afficere, secutus Iserniam, & licet in fine relinquat cogitandum, ex quo noua erat quæstio, attamen hanc videtur tenere, dum eam vltimo loco recitat, ad tradita per *Felin.* & Dec. *in c. 1. de const.* Cann. *in c. si aliquem vers. sed discutiendũ est, num.* 11. *fol.* 301.

Secundò quia licet fateamur, dotem hanc loco legitimæ haberi, hoc tamen non esse perpetuo, & quo ad omnia, negare haud poterimus, vt tractant Neapolitan. *in consuet. si moriatur nu.* 51. *cum plur. seq. fol.* 97. Fab. Ann. Molfes. & alij per Didac. de *Mari.* ad Grammat. *decis.* 57. *nu.* 8. *& 9. fol.* 156. Vincent. de Franch. *decis.* 559. *n.* 14. vndè in specie de qua quærimus, quod in hoc differat à legitima, quia hæc dos de paragio debetur viuente patre, voluere idẽ Neap. *loc. cit. n.* 53. ibi [dos autẽ de paragio debetur etia ĩ vita patris] *& in cõsuet. si quis habet. n.* 6. vbi allegat pro se *Isern. in c. p. in ad dit. col. 2. de natural. succ. feud.* Camill. la Rata *cons.* 26. *n.* 5. Staib. *cons.* 11. *n.* 5. *& 6. Mols. ad cons. p.* 2. *q.* 7. *n.* 8. *& 20. Mari. d. n.* 9. de Frãc. *deci.* 616. quẽ alleg Fõta. *de pact. nupt. cl. 5. gl. 1. p. 1. ante n.* 37. ducti ex tex. *in l. fi. C. de dot. promiss.* nec negat Capuc. *ad consue. si moriat. p.* 2. §. 3. *n.* 17. licet vocet tale paragiũ impropriũ, ex hoc, quia pater nõ cogitur dare integrã dotẽ de paragio, sed tãtũ illã partẽ, cũ qua inueniat virũ, benè tamẽ poterit si volet, ad differẽtiã fratris qui tenetur, nec põt diffugere quin integrã dotẽ assignet, vt diximus loco præcitato addimus Theod. *alleg.* 80. *n.* 1. *et* 38. Atho. *ĩ* 2. *p. cõp. uer. pater.* Quæ quidem dispositio procedit etiam respectu filiæ primogeniti, cui debetur dos etiam viuente auo, si pater aliundè non habeat. Cannetius. in *extrauagant. volentes. vers. sed pulchra fol.* 91. allegans textum prædi-

ctum in *l. fin.* pro certo constituens onus feudi esse, quod ex alio non euenit, nisi quia dotes deberi descendentibus agnouit quãdo nubũt, non circũscripto tempore mortis ad differentiam legitimæ, hinc disputatio illa, an debeatur ei, quæ ante nubilem ætatẽ decessit, de qua *Min*ad. *in const. in aliquib. f.* 143 *n.* 10. Canne. *extrau. volentes uer. non esset ociosum querere fol.* 98.

Tertiò quia si dos data viuẽte patre onus feudi non esset, ac eius esset mors expectanda, non operaretur vtique satisfactionem, & consequenter exclusionem à feudi successione fauore eius quæ est in capillo, cum tamẽ certum sit huiusmodi dotatas excludi, per expressam dispositionem *c. si aliquem*, Regis Iacobi, de quo non dubitamus, quin procedat in successione paterna, & quod dos debeat esse de paragio pro exclusione sequenda Cannet. in *d. c. si aliq. vers. sed quantũ sit f.* 313. *n.* 7. & nos *d. p.* 14. *num.* 25. *f.* 425. Theod. *alleg* 80. *n.* 34. quęquidẽ dotatio facta per patrẽ proficit fratri, vt pariter ab eius successione soror arceatur, vt post gl. *in const. vt de success. in verb. coniug.* Castr. *Anchara*. Corn. Alex. Gugl. de Perno Blasc. Lãc. Petr. Greg. affirmat esse magis cõem opin. Cannet. *ibid. vers. sed discutiend. f.* 300. allegans pro se Andreã, cui licet contradicat Cu. *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6.

mia in verb. *maritata, n.* 380. *cum seqq. f.* 425, attamen prima magis arridet, ex quo infert Cãnet. *ibi.* dotẽ hanc minus legitima esse nõ posse, quẽ multis stipatũ authorib. secutus sũ *in d. p.* 14. *n.* 25. *fol.* 425. vbi præcipuè allegaui insignem locum Dom. Regẽt. Corseti ad Patrem *cons.* 16. nod

Ex quorũ dictis desumitur ꝯ p hãc cõgruã dotationẽ feudũ exhoneratur, adeo vt ad nihilũ frater teneatur ãplius, mortuo cõi parẽte, ad ꝗ effectũ notãda esse duximus verba Laden *cons.* 35. *n.* 15. *vers. nõ obstat ergo* dicẽtis qualitatẽ exclusionis inesse à principio dotationis, & si tpe mortis patris operetur effectũ, ne filia aliud ex eius hæreditate cõsequatur vltra dotẽ, q̃ õia cessarẽt, nisi pcerto cõstitutũ esset dotẽ filiæ viuẽte patre datã on⁹ feudi esse: idũ. n. de dote loquimur excludẽte filiã, de illa intelligimus, q̃ sup feudo data est, per q̃ in hoc regno dotata à feudi successione arcetur, vt ex Pet. *Greg.* nostro Siculo deducit Amatus Neap. *cons.* 12. *n.* 28. *&* 29.

Quarto demũ, nẽ absurdũ seq̃retur ꝗ mulier cui⁹ pater nõ hẽt nisi feudalia deberet expectare mortẽ patris, vt posset nuptui tradi, etiã si p centũ annos viueret, adeò vt senio confecta, vel virũ nõ inueniret, vel si inueniret, parũ de bonis matrimonij frueretur, femineum enim corpus, vt ait Euripides in Æolo

apud

apud Stobeum *sermone 69.* citius pubertate destituitur, inepta namque venus est, vbi vetula nubit, vt ex leonidæ habemus in lib. 2. epigrammatum Græcorum iuxta versionem Alciati.

Nupsit anus Iuueni, vetulo tibi iuncta puella est.
O, nimium ex omni tempore inepta venus.
Aut alijs dulcis, sterili vel conseris agro.
Coniuge nec frueris, nec frueris sobole.

Et in sacris paginis Teopylactus enarrãs epist. D. Pauli ad Hebr. vbi dixit, *honorabiles esse nuptias quo ad omnes, ait, nuptias ætate prouectioribus minus conuenire.*

Licèt si naturã inspiciamus vetulæ magis magisq; coitũ expetãt, quã iuuenes, vt Neuiz. affirmat *in sylua nupt. lib. 2. seni non est nubend.* ad quæ medenda cõsulit Fontan. *cl. 5. gl. p. p. 1. nu. 45. & 47.* vt mulier nubat quãdocũq; inueniat virũ dignũ, ætate nõ inspecta, & postea petat dotẽ; otiosã existimãs disquisitionẽ de nubili ætate, & de dote danda iure actionis, vel officio Iudicis, dum pater effugere nũquam poterit solutionem.

Ex quibus abunde ni fallor constat dotem hanc per patrẽ viuentem datã onus feudi esse.

Quamobrẽ superest cõtraria tollere, quę re vera nullius vi deãtur cõsiderationis, dũ enim dicebatur dotẽ de paragio loco legitimæ dari, patet responsio, quòd imò licet in cæteris dos hæc cum legitima conueniant; in hoc tamẽ ex cõmuni nostrorum calculo differunt, dum hęc debetur in vita patris, vt probatũ est, si autem debetur, sequitur effici filiæ propriũ patrimoniũ, etiã quænaturaliter deberetur; quia quò ad retẽtionẽ nil differũt solutũ ex obligatione naturali, & ex ciuili, & si iã fundatũ sit, patrẽ iure ciuili teneri, filiã dũ viuit dotare, si ipsa in matrimonio digno viro se copulet, cui alios habes adiunctos per me *in tra. hac p. disc. 2. p. 12. n. 67. fol. 380.*

Et per hæc cũ aliàs inter successores Principis Buteræ, & Comitẽ Raccudiæ fuisset dubitatũ, an potuisset Princeps dotẽ constituere Comitissæ in vita, in præiudiciũ successoris, & creditorũ, per binas sententias fuit pronunciatum pro validitate assignationis.

Nec facit quod Seraphinus de dote loquens, dicat nunquã locum legitimæ sortire, nisi patre mortuo; quia ipse non loquitur nisi respectu reiectionis oneris super ea impositi, & in hoc eum secuti fuimus aliàs; quòd verò stet reuocabiliter penes filiam non aperit; item non loquitur, quando statutum mandet dotari, cum subsequẽnti exclusione dotatæ; quam responsionẽ in sui parte videtur agno-

nisse Laderch. *cons.* 2 *f. num.* 4. *vers. quinta est*, sequitur Fontanella *claus.* 5. *gl.* 8. *p. p. n.* 52.

Et licet in terminis fideicommisso subiectorum nonnulli sint, qui teneant dotem reuerti ad fideicommissum, dotata præmoriente antepatrem vti sunt Peregr. *de fideicomm. art.* 42 *num.* 20. *&* *cons.* 38. *nu.* 13. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 33. *nu.* 9. *&* *præsum.* 189. *n.* 187. *lib.* 4. Fular. *qu.* 531. *n.* 84. Ioseph Ramon. *cons. p. ad fin.* Intrigliol. ex nostris de *subst. cent.* 3. *q.* 73. *n.* 327. & nos hac *tract. disc.* 2. *p.* 12. *nu.* 66. *vers. attamen quoties fo.* 380. vbi in fideicommisso, ex quo legitima non debetur id admisimus; attamen verior opinio est, quod vbi Dos datur ei, qui legitimã prætendere potest, vel in locum eius succedat, contraria opinio verior est, vt post Bal. Bart. Castr. Socc. Iason. Padill. Rip. Dec. Ruin. Fanuc. Bello. Lup. & Viu. affirmat Merlin. *de legitim. lib.* 3. *tit. p. quæst.* 9. *nu.* 48. vbi respondet contrarijs, quibus addas Fõtanell. *claus.* 5. *gloss. p. p.* 2. *nu.* 51. vbi decisum ex nostris Castill. *decis.* 247. *nu.* 4. *&* 52. nec mirũ quia id etiam admisimus post mille in dote data filiæ spuriæ ex fideicommisso infra *nu.* 76. in terminis transmissionis.

Et ratio est euidens iudicio meo, dũ lex non solũ permittit, sed cogit alienari fideicõmissũ prò dote cõstituenda, censetur tã omninò eradicare à fideicõmisso, ità vt ab initio hęc portio prò dotanda filia cẽseatur excepta ideò ni expresse hoc statutũ à fideicõmittente sit iuxta dispu tationẽ Merlini quæstio mihi videtur carere probabili dubio vndè Surd. Honded. Marescot. per Giurb. *ad consuet. cap.* 1. *gl.* 2. *n.* 101. tenẽt inter coniuges cõmunicari tamquàm effecta libera.

Nec obest q affirmat Petr. Gregor. tũc demũ dotẽ de paragio petere posse hęredes filiæ, si ipsa patri superuiuat, eo quòd tunc debeatur, quãdo exclusio secuta est, q euenit mortuo patre: quia ipse firmat quæstionẽ in ea, quæ decessit innupta viuo patre, ex quo neque ratione dotis *ex l. fi. C. de dot. promiss.* debetur, quia non nupsit, non ratione legitimæ, quia præmortua fuit patri ei competit, quidquid sit mortuo patre, respectu fratris, de quo Mormillis in *consil. in aliquibus nu.* 25. *&* 35. Molfes. *ad consuetud. par.* 4. *q.* 15. *nu.* 6. Franch. *decis.* 618. tenentes prò transmissione etiam an te nubilem ætatem.

Sequitur ex his, rectè patrẽ vti adhibitum à filia ad stipulandum animo donandi, vel vti hęredẽ disponere potuisse de hac dote, hypothecãdo, vel aliter alienando, sicut diximus de patre, refutante feudũ filio, qui nullo modo erat feudi successor nisi

tract. 1. *disc.* 3. *f.* 6.

nisi patre mortuo, si namque eueniat filium patri præmori, tenebitur ad eius debita, ac si filium repræsentaret, vt fundat bonus feudista Vinc. de Ann. in *repet. rubr. & c. 1. de Vassal. decrepit. ætat. n. 356. fol. 143.*

Neque enim potest iure prætendi dotem feudo consolidari, quia pater non vti baro stipulasse censendus est, dum pro heredibus stipulationem perfecit, de quo latissimè Surd. *decis. 332.* nec est nouum vnam eamdemque personam diuerso iure censeri, sunt iura aperta, & vulgata *lege prima* vbi Bal. *de off. consul.* mille per Surd. *consil. 529. numer. 34.* & ad propositum cum alijs per Mastrill. *decision. 53. num. 3.* vt benè fundabat eximius patronus causæ prædictæ, quam vidi in publico auditorio agitari, cuius laudes alibi recensui: Andreas, inquam Hortulanus, ad quod propositum faciunt ea, quæ in materia consolidationis, & pro diuersitate iurium in vnica persona considerat Casanat. *consil.* Hinc dicit Merlin. vbi supra *nu. 51.* quod pater habet dotem ex noua causa, & subsequenter liberam, si liberam, ergò tamquam in eum alio iure quam ex fideicommisso vel feudali iure translatam: quæ satis sunt pro resolutione quæstionis præpositæ, & nostræ opinionis sustentatione.

74 Consecutiuè ad prædicta quæro, quid dicendum de alienatione bonorum † patris, pro dote restituenda filij sui naturalis, vel spurij, an possit fideicommissum alienari; & quid de nepotibus, & deinceps descendentibus ex eis, quos appellatione extraneorum venire perspicuũ est, habui quæstionẽ de facto, & pro negatiua tenui dum hęc corrigerem, quarè existimaui non abs re esse, hic eam conscribere, tam quia est prædictis affinis, quam quia noua est, quod ex infrascriptis patebit.

Et pro affirmatiua statim occurrunt omnia fundamenta, quæ proposuimus in terminis transuersalium, rationesque illæ, quibus vtuntur Doctores supra citati; desumptæ ex publica vtilitate, ne mulieres remaneãt indotatæ, & matrimonia impediantur, quæ non repeto, non longe enim distant ibi videantur.

75 Secundo adijci potest ratio illa, quod licet iure ciuili inspecto pater non teneatur dotare, nec donare propter nuptias filijs spurijs, vel naturalibus, attamen de iure canonico, † quod receptum est in terris Imperij, Pater æque tenetur ad prędictã eis præstanda, sicuti pro filijs legitimis, & naturalibus iuxta modum tamen alimẽtorum, ad eo vt ex hac ratione fideicommissum alienetur, si pater alia non ha-

habeat, ita post antiquiores te-
net *Menoch.præsumption.* 189.
num. 25. *lib.* 4. Peregr. *de fideicom.*
articul. 42. *numer.* 38. *& consil.*
115. *num.* 3. *lib. primo* Alex. Rau-
dens. *decision.* 31. *nu.* 269. Oddo
de substitution. q. 40. *n.* 13. Fusar.
de fideicomm. quæstion. 531. *folio*
560. Intrigliol. noster *de substit.*
centur. 3. *quæstion.* 73. *num.* 196.
76 qui in dote loquuntur in tan-
tum † vt mortua in matrimo-
nio filia nec ad fideicommissũ
redeat Dos, sed vadat ad ipsius
spuriæ filios Bero. *consil.* 165. *nu.*
23. *lib.* 2. & Roland. à Vall. *cõs.*
74. *numer.* 53. *ad finem lib. primo*
Paleott. *de not. & spur. cap.* 51 *ad*
finem Peregr. *de iure fisci lib.* 3. *tit.*
18. *num.* 81. imò ad hæredem
extraneum ipsius extendit Cã-
cer. *lib.* 3. *var. cap.* 21. *de transmis.*
num. 208. Fontanell. qui eum
sequitur *de pact. nupt. cla.* 5. *gloss.*
p. parte prima numer. 123. *fol.* 17.
qui allegat Franchi. *decis.* 283. *&*
Raudens. *decis.* 31. *numer.* 260.
Giurba noster *ad consuetudin.*
Messan. cap. primo gloss. 3. *nu.* 48.
qui alios adiungit Ferrer. *in con*
stit. hac nostra temp. 3. *declarat.* 9.
num. 17. *& num.* 30. vbi quod
transeunt ad hæredes alienata
pro alimentis spurij.

Tertio quia in filio naturali lo-
quẽdo, fideicommissum potest
pro expensis factis, vel facien-
dis in studijs alienari, sicuti pro
ijs quæ sunt † impensa pro filio
legitimo, & naturali Card. Pa-
tract. 1. *disc* 3. *p.* 6.
leott. *de not. & spur. cap.* 47. Ho-
rat. Lucius *de priuileg. schol. cap.*
16. *nu.* 4. Menoch. *præsumpt.* 191.
num. 20. *lib.* 4. Intrigliol. *de sub-*
stit. cent. 3. *quæst.* 73. *numer.* 402.
Fusar. *de fideicomm. quæst.* 540. *nu.*
5. ea ratione, quæ etiam com-
munis esse videtur, cum termi-
nis de quibus agitur, quod pater
natura impellitur eadem præ-
stare filijs legitimis sicuti natu-
ralibus, ac ideo si lex ciuilis nõ
resistat, ad omnia æque tenetur
vni, quam alteri, quod verò nõ
resistat, satis patet dum in au-
th. *resque*, non excipitur dos fi-
lij naturalis, facit etiam ratio,
quod si viueret posset astringi,
vt in alimentis ex fideicommis-
so præstandis arguit Rota apud
Farinac. *decis.* 214. *p.* 2. quam se-
quitur modernè Ferrer. *ad con-*
stit. hac nostra temp. 3. *declar.* 9. *n.*
34. *fol.* 625.

Quartò in terminis ita tenuit
Pater Molfet. *cons.* 29. *à num.* 6.
post secundam partem ad consue-
tud. vbi æquiparat hanc obliga-
tionem, cum illa dotandi filiã
spuriam, vt pariter bona patris
ad dotes receptas sint obligata,
imò ad dodarium vt asserit fuis
77 se in regno nostro decisum, in
Consistorio in certa causa quo-
rumdam de Messana de anno
1614.

His tamen me non mouen-
tibus contrarium verius esse
existimo.

Primo, repetendo omnia
prædi-

prædicta, quæ diximus in terminis extranei, quibus standū est, dum nulla particularis ratio assignatur, quæ faciat vt contrarium statuendum sit in filio
78 naturali, cum sciamus illum † in omnibus, & per omnia pro extraneo haberi, extra alimentorum præstationem; quam lex Canonum de æquitate induxit; extraneus. † enim dicitur quisquis de patris familia non est;
79 quasi extra familiam constitutus ad tradita Baez *de dote cap. 34. num. 4.* Azebed. *ad l. 3. titul. 8. de las herencias lib. 5. folio. 252.* filius verò naturalis de familia patris non est, quia non est sub eius potestate, cum in potestate nostra tantummodo sint filij quos ex iustis nuptijs procreamus. *§. primo instit. de patr. potestat.* & licet hac acceptione comprehenduntur etiam emācipati, quia de patris familia non sunt, attamen patet responsum, ex eo, quod exæquati sunt hodie, quasi quo ad omnia, respectu effectus, suis in potestate retentis; filij verò naturales nō
80 solum † sunt extra familiam, sed etiam peioris sunt conditionis, vt ita dicam quam alij extranei, quia cum pater familias non prohibeatur, de bonis suis in quemcumque disponere, citra legitimam filiorum, attamē in naturales prohibetur liberalitatis suæ compendium conferre, ita Tiraquell. qui in specie id notat *in l. si vnquam verbo donatione largitus num. 295. C. de reuocand. donation.* vndè extraneus adoptari potest in filiū, naturalis non item *l. legem 7. C. de natur. liber. §. & nos non latuit & §. generaliter Auth. quib. mod. natur. eff. sui.*

Secundò, quia cum naturalibus nulla debeatur legitima, vt notum est, & Authent. *resque* vt sæpius repetitum est procedat in personis, quibus legitima debetur, vt fundat optimè Alciat. *consil. 640. alias 164. lib. 9*
81 *tom. 2.* dicens quod † quoties filius extraneatur, vt ita dicam, taliter quod ei legitima non debeatur, toties neque habebit locum Anthentic. *resque* sequitur Honded. *consil. 76. num. 11.* quē refert, & sequitur Ramon. *consil. 1. in fine,* & annuit Ferrer. *in cōst. hac nostra temp. 3. declar. 6. nu. 64.* ex Bart. & Angelo *fol. 566.* sequitur in eis locum habere nō posse.

Tertio, quia cum legitimati quoad omnia legitimis æquipa-
82 rentur, attamen † etiam dubitatum quādoque fuit, si ob dotes ab eis receptas fideicommissa alienari possent, & licet quæstio fuisset in eorum fauorem resoluta, nimirum quia inter alias æquiparationes non fuit exceptum istud priuilegium Authen. *resque*, vt benè discurrit eruditissimus satis de iure nostro meritus Rouit. nunc verò Regiæ

Cameræ

Cameræ summariè integerrimus Præses *consilio 53. tomo primo*, quem sequitur Marta de *success. p. 4. q. 21. art. 10. n. 29. folio 381.* attamen hi duo viri doctissimi non ex eo mouentur, quia in naturalibus locum habeat, Auth. *resque*, sed quia legitima-
83 tus † ad imparia iudicari non debeat cum legitimis; cum ex legitimatione effectus fuerit de patris familia; & inter suos enumeretur quando plenarie restitutus inuenitur, & non simpliciter dispensatus, vt prædicta, & alia fortè meliora apud Rouit. videri possunt.

Quarto demum, quia cessa-
84 ret per indirectum, ratio † mee adducta per contrarios, motiua alienationis inducendæ per Auth. *resque*, quæ est, vt matrimonia facilius contrahantur, & Ciuitates liberis repleantur ex matrimonio ortis, ex hoc enim resultaret fauor coitus illegitimi, dum pro dotibus ab eis recipiendis, bona vinculata alienari possent, & homines ad illicitos concubitus allicerentur, imò per indirectum fieret fraus legi, quæ ex hoc capite prohibuit aliquid filijs donari, supra vnciam, existente legitima sobole, Authentic. *licet Codic. de naturalibus §. consideremus*, Authentic. *detrient. & semiss. §. discretis quibus mod. naturab. efficiantur sui*, dum ex immensæ dotis receptione posset omnis patris substantia euacuari.

Et si replicaretur quid dicendum vbi filij non superessent, vel in bonis eidem filio donatis, vel iure relictis, in quibus propriè cadit, quæstio, dico nō per hoc dubium cessare, quia
85 pater hoc modo † cogeretur dare vel relinquere aliquid filio naturali liberum, vel subiectū alienationi, contra eius voluntatem, dum ipse voluit in alios peruenire, quod idem est quod dispensare iuribus excludentibus naturalem, ab omni spe super bonis patris, contra eius voluntatem, ad textus, & authenticas prædictas, ex quibus ita antiquitus, retulit mihi fuisse decisum, Spect. Marius Caribdyus egregius iurisconsultus Messanensis, Regiusque Consiliarius, inter Don Alonsum Nugnes, & illos de Blascho, & ego ex prædictis obtinui in casu prædicto inter Don Vincentium la Liotta, & Franciscum Manueli post hæc scripta de anno 1629. sub die secūdo Augusti per egregium meritissimumque Consiliarium, & eximium aduocatum Baldassarē Maccagnone, Iudicē in causa.

Et respondendo ad contraria, iam ad primum patet responsio, ex his quæ scripsimus in præcedenti quæstione in fūdamentis, & responsionibus ad contraria, vt ibi videri potest.

Ad secundum respondetur primo,

tract. 1. disc. 3. par. 6.

primo quod licet possint alie-
86 nari bona fideicomisso † subiecta pro dote filiæ spuriæ, hoc tamen intelligitur iuxta modum alimentorum, vz. vt dos correspondeat alimentis, quæ in certos annos, quanti æstimaretur filiæ vita, daturus esset pater ad l. hered. 78. D. ad l. falc. ad eo q. in excessu alienatio nō valeret, vt Amat. ait cō. 82. n. 21. & tamē secus est in filio naturali, cui tātū alimenta debentur annua, & nō dos, nec propter nuptias donatio, quorum alimen-
87 torum occasione † ita demum bona alienari possunt, quoties tot fructus non renascantur sufficientes ad alimenta, & ita loquuntur Roder. Suarez *in l. fori lib. primo. titul. de tothome. fol.* 645. Surdus. *titul. 8. priuileg.* 19. *num.* 9. Raudens. *decis.* 32. *num.* 270. & in genere de bonis omnibus, super quibus alimenta petuntur Gomez. *in l. 9. tauri. n.* 40. Surd. qui alios adducit *dicto tract. q. 9. tit. 4. fol.* 145. amplias etiam quod res esset pauci fructus, adeo vt vix sufficeret pro alimentis, Pater Molin. *disput.* 168. *vers. alimenta patrem folio.* 706. *tr. 2. de iust. & iur.*

Itē in terminis filiæ, frequentior
88 † est opinio quod si dos ex fideicommisso sit excerpta, mortua filia spuria ad eum redeat Bart. *in l. finali n.* 7. *vers. idem dico in dote* D. *de his qui vt indign.* Bald. Nicolaus de Vbald. Bald. nouell. Calcan. Dec. Ruin. Paleott. Crauett. *Menoch.* relati per Barbos. *in l. p. p.* 4. *n.* 71. *vers. neque obstant*, qui dicit communem, & magis communem, & reprobat contrarios, maxime Betoum *d. cons.* 165. Bolognet. *in d. l. prima nu.* 114. Surd. *dicto tract. tit.* 5. *qu.* 7. *num.* 3. Euerard. *cons.* 136. Gabr. *cons.* 25. *n.* 13. *vol. primo* Couar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 8. §. 6. *nu.* 11. Corduba *in l. si quis à liberis §. idem rescripsit num.* 30. *C. de liber. agnoscend.* Caball. *cons.* 154. *num.* 19. Cannez. *in cap. si aliquem verba sed queritur nu.* 5. *& seq.* Intrigliol. *singul.* 97. *lib. p.* & decisum in Rota asserit Farinaz. *decis.* 395. *p.* 2. *uol.* 3. & apud consilium Neapolitan. vt per Aniell. Amat. *cons.* 82. *num.* 15. & in calce ipsius Caualcan. *decisio.* 10. *nu* 28. *p.* 3. & in specie de dote ex fideicommisso Costa *de fact. scient. & ignorant. cent. p. distinct.* 61. *num.* 11. Simon de Pretis *lib.* 3. *fol.* 227. Intrigliol. *de substit. cent.* 3. *quæst.* 73. *n.* 371. Marius Giurb. *ad consuetud. messan. cap. p. gloss.* 3. *num.* 48. *in fine. vers. addit, & marito*, iuxta quę in regno fuit decisum in causa illorum de la Cannita, intelligendo tamen vbi quid supra alimentorum metam datum est, respectu illius superflui.

Secundo respondetur, quod quidquid sit de dote filiæ, vbi adest interesse viri, & filiorum, propter quos videntur durare

ma-

matrimonij onera, adhuc mortua muliere iuxta æquiorem opinionem quam pro modo sequendam existimo, argumento eorum quæ diximus in materia petendi supplementi in *secundo discursu in partic. 12.* vbi de donatione propter legitimã facta agitur; hæc quæstio in terminis filij est magis indubia, quia cum eius alimenta morte finiantur, nec ad filios spurij vel naturalis extendãtur, non potest tractari de reuersione ad fideicommissum, cum etiã
89 in casu † vbi filio pro alimentis aliquod fuerit prædium assignatum, illud eo defuncto ad patris hæredes transeat, *Molin.* Theolog. *d. disput. 168. col.* 708. *in principio*, vbi loquitur in terminis fundi liberi, & in terminis restitutioni subiectorum loquuntur Bald. *in l. eam quam n.* 41. *C. de fideicom.* Benintend. *decis. 60.* Surd. qui alios adducit *d. titul. 5. quæst. 7. fol.* 186. *à tergo.* Marta *de success. p. 4. qu. 18. art. 7. nu. 35. vers. item si quid fol.* 279.

Tertio respondetur, quod supposito agatur de filio naturali, cui pater iure permittente, puta quia nullos habebat filios reliquit bona fideicommisso subiecta, certum est quod dum habet omnes fructus ex bonis orientes, non est locus alienationi bonorũ, quia deficit causa alimentorum, dum habet fructus ad ea sufflecturos, nec possint in hoc casu applicari conclusiones prædictæ.

Si verò agatur de vlterioribus descendentibus, ex naturali vel spurio prouenientibus, res
90 est magis clara, quia † auus non obligatur ad alendum nisi in subsidium, cum nepotes etiã legitimi nascantur in potestate filij naturalis, & de eius sint familia, vt ex magis recepta opinione infra ostendemus in allegationibus.

Ideo cessat difficultas de alienatione pro alimentis cum illa non debeantur.

Et in casu, de quo agebatur ab vberiorem cautelam ostendebatur, quod filius naturalis habebat aliunde, quo casu, nec auus erga nepotem ex filio legitimo, & naturali, teneretur, tam
91 quia prima † obligatio est patris, vt ait Bald. *in authent. resque* & mille per Surd. *dicto tractat. tit. 1. quæst. 102. à num. 6. fo. 81. à*
92 *tergo*, quam quia obligatio † alendi datur in subsidium, alimentario non habente aliunde vt post mille affirmat Surdus *dicto loco quæst. 9. titul. 7. fo.* 134. *à tergo* Honded. *consi. 93. nu.* 33. *vol. 1.* Raud. *decis. 29. num.* 303. Ceual. *comm. contra comm. quæst.* 757. *num. 12.* Anna filius *cons. 71.* Franch. *decis. 605.* Thesau. *decis.* 211. P. Molfes. *ad consuetudin. Neapol. tit. de aliment. quæst. 4. nu.* 12. Marta *de success. legal. p. 4. qu. 18. art. 7. n. 3.* Giurb. *ad consuetud. cap.*

tracti. disc 3. p. 6.

cap.7.gl.3.n.31. post mille quos allegat.

Ad tertium de expensis factis pro studio, dic quod satis constat illas includi inter alimenta, ac ideo eisdem iuris regulis terminari, vt ità demùm permittatur alienatio, si fructus bonorum non sufficiant; non enim recipit separationem obligatio alendi ab onere manutenendi filium ad studium, vt possit dici, quod pater vltra alimenta, debeat istas expensas soluere, cum veniant appellatione alimentorum, vt loco suo diximus, vbi de donatione ex causa studij facta, actum est.

His stantibus parum curandum est † de Molfesio, qui sine

93 lege, nec auctoritate contrarium firmauit, ad meram assertionẽ eorum, qui sibi id retulerunt, decisum fuisse, de quo certe non possum non admirari, quomodo tàm facilis fuerit ad illa scribendum, æquiparando naturalem cum legitimo, dum ait quòd taxatio non debeat excedere legitimam, & trebellianicam, quarum vna filio naturali non debetur, altera ex fideicommisso censetur prohibita, dum nos sumus in filijs primi gradus, imò dum sumus in extraneo.

Et in quantum ad id, quod ait, quod dos data donationem propter nuptias meretur debebat inducere, quod nulla lex obligat patrem ad donandum propter nuptias filio naturali, cum satis dubitabile sit, an teneatur illam facere legitimo, & naturali, vt constat ex eis quę in *secunda tractatione* trademus, & quæ ponit Facchin. *lib.4. controuers. capitul.47.* vers. *quartum, & postremum.* Sicuti ergo non teneretur si viueret, ità eius bona pro tali causa alienari, minimè possunt, valet enim hoc argumentum, vt supra dictum fuit.

*M*eritò ergò in dicta causa, nulla fuit habita ratio Molfesij, nec allegatorum ab eo, quia non loquuntur in terminis quæstionis nec si loquerentur benè dicerent.

Quæ per nos hactenus in materia indifferenti sunt tradita, meritò extenduntur ad bona

94 feudalia, super quibus nec † vita, & militia filio naturali debetur, nec alimenta, si verum est, quod ait *M*astrill, *decis.85.n.30* licet ego respectu alimentorũ aliter sentiã, iuxta doctrinã Bãbac. *de feud. in tit. si de feud. defunc. fuer. controu. n.172.* Surd. *de alim. tit.1. quæst.9. per totam, & quæst. 15. num. 39. & tit. vltim. quæst. 38. num.7. & primil. 35. num. 4.* & videtur sentire idem Mastrll, *ibi. n.35. & seq.*

Et quia hæc scripsi, iuxta contingentiam facti in dicta causa de la Liotta, non grauabor etiam alia, quæ in dicta causa affinia præsentibus contigerunt,

gerunt, referre, etenim cum à dicta sententia fuisset reclamatum ad eumdemmet Principē, & commissum negotium Tribunali *M*.R.C. vt referre deberet, eratne concedendū aliquod remedium aduersum eā; vnus ex Dominis mouebat, an ex eo quod testator in casu prædicto prouiderat de dote congrua descendentibus extranei instituti; censeri etiam debeat dispēsasse circa dotis restitutionem, dicebat enim ipse, & subtiliter equidem, quod restitutio dotiū super fideicommisso subiectis veniebat comprehensiuè, & extensiuè ad constitutionem; verum enim verò, vt alibi dictum est de huiusmodi causa, *Authen. res quæ*, non loquitur, ac ideo sicuti ex identitate rationis
95 extenditur authentica, ità † etiā videtur extendi posse dispositionem testatoris, vt permittendo vnum aliud permisisse censeatur, maximè dum non aderat expressa prohibitio pro dote.

Respondebam Primo, permissionem testatoris pro dotis constitutione, trahi non posse ad restitutionem, in casu vbi supponitur prohiberi potuisse, & ratio est euidens, dum enim ex hoc elicimus coniecturam voluntatis, potius resultat noua prohibitio, vt in illam causam
96 non fiat alienatio, quia excipiēdo † vnam: firmare voluit regulam in non exceptis, ad tex-

tract.1.disc.3.p.6.

tum in *cap. non nè de præsumpti. l. nàm quod liquida* 4. §. *fin. D. de penu legata*. Alex. *vers.* 125. *viso titulo consf. preterea lib.* 2. *& cons.* 106. *visis libr.* 5. Tusch. *verbo exceptio conclus.* 422. Surdus pulchrè *decis.* 241. *numer.* 2. poterat enim alium casum exprimere, & apertius dicere, quod quidē conuenit etiam dispositioni iuris communis, per quod potius censetur prohibita alienatio pro restitutione dotis, quam permissa; dum Iustinianus de ea loqui noluit, quod apertum fit inspiciendo verba textus in §. *quamobrem* Auth. *de restit. & ea quæ par*, dum dicit quod super restitutione aliā tulit legē, quæ nobis non innotescit. Quod si quęras vnde hodie alienatio in vtrāq; causam permittatur passim, respondebo aliundè hoc prouenire in restitutione, ex obligatione vz. quam supponunt iura in personam patris ad donandum propter nuptias, vel se obligandum pro dotis restitutione, quod facit vt eius bona non sint omnino immunia eo mortuo, sed eodem vinculo affecta Fusar. *quæst.* 532. *n.* 2. *ad fin.* ac ideo dum alienantur, censetur procedere alienatio, quasi ex ære alieno testatoris, vt ex multis comprobauimus *in hoc eodem discursu* 3. *p.* 2. *nu.* 17. *& hac particula nu.* 65.

Item in dispositis à testatore nō potest argui ex identitate

ratio-

96 tationis, sed omissum † haberi pro omisso, quãdo suppleretur vel extenderetur ad id, in quo adest expressa voluntas incontrarium. ad tradita per Surd. *cons.* 88. *num.* 4. Becc. *cons.* 1. *num.* 14. cum mille per eos allegatis, & per nos infra in allegat. *nu.* 103. *in medio vers. & quod masculos.*

Et ideo in dictis causis inter Don Octauium Buglio, & Baronem Bifaræ, non obstantibus prædictis ita fuerat decisũ pro fideicommisso, nec dicatur nõ adesse prohibitionem ex causa dotis, quia dum fuit prohibita

98 omnis causa † etiam pia, per cõsequens etiam ex causa dotis cẽsetur prohibitionẽ processisse, vt firmat, Surd. *decis.* 62. *nu.* 11.

Secundò dicebam hanc disputationem cessare, attenta facti seriè, super qua erat quæstio, vbi nulla apparebat prouisio pro dote, nisi in casum deficientiæ masculorum, ex linea institutorum perueniendorum, in contrario verò casu nulla aderat prouisio, quod satis apparebit ex verbis ipsius testamenti, materna lingua prolatis, & per nos in latinũ fideliter relatis, nõ sine piculo notæ grossioris locutionis, nè fortè sẽsus violaretur.

ALLEGATIONES

IN CAVSA D. VINCENTII LALIOTTA, CONTRA Franciscũ Emanuelio per auctorem editæ, iuxta quas fuit decisũ.

Iesus Maria Agata.

Verba testamenti Ioannis de la Liotta senioris, quæ proponuntur, ex materna lingua in latinam fideliter redacta, nil addito, nec mutato hæc sunt.

Item quod absit dicti Nicolaus, & Antonellus morirentur sine hæredibus masculis, ad essent tamen fœminæ, tam ex eo, quam ex suo hærede; quod dictæ maritari debeant ex dictis redditibus, & vinculationibus iuxta eorum gradum, & conditionem, & iuxta id quod ordinabitur per meos fideicommissarios, & ita de filiis fœminis alterius filii mei Antonelli.

Item si essent plusquam vna, tam ex dicto Nicolao hærede dictæ vinculationis, vel ex dicto Antonello filio meo quando eueniret, quod haberent plusquam vnam filiam fęminam, tam ex dicto Nicolao, quàm Antonello meis filiis & hæredibus debeãt, & possint tenere & habere oẽs dictos reditus, & vinculationes per annos decem, quando casus eueniret, & ità volo de omnibus, qui sequẽtur, qui habebũt dicta bona vĩculata, & hęc est mea intẽtio.

Item volo, & mando, quod si dicti mei benedicti filii morirẽtur vnus post alium sine hærede masculo, & q bona per me reli-

relicta dicto Antonio, vti sunt bona stabilia morirentur sine filijs masculis, vel fœminis, quo casu dicta bona stabilia debeăt vinculari vna cum alijs, & fiat vnũ corpus, vti supra dictũ est.

Item quando prædictus Antonius haberet filios, non masculos, sed fœminas; dictus Nicolaus, vel sui hæredes masculi habere debeant vineam de la Baiata, dando ei prius vncias decem, & si ibi fuissent facta benefacta vntias 15. & sic debeant vinculari, vna cum alijs vinculatis.

Item volo, & mando quod si (quod absit) dicti mei filij Nicolaus, & Antonius morirentur sine hærede masculo & haberent hæredem fœminã, quod habeant dictos annos decem tenendo bona, & dictas vinculationes pro earum maritagio, vt supra dictum est, volo, & mãdo quod in casu quo dictus Frãciscus meus frater, vel eius filij litem inferent, vel fieri mandarent super bonis, pro medietate relictis mihi Ioanni, dicto quæ fratri meo, tamquã hæredibus dictæ nostræ matris Donnæ Blãcæ, quod ipse vel eius filij hereditare debeant prædictã vinculationem, casu quo litem nõ inferrent, dictis meis hæredibus, succedere habeant filij fratris mei Saluatoris vti primogeniti, eiusq; & ita de gradu in gradũ, vt supra dictũ est, cum omnibus supra dictis conditionib. & inferus annotandis.

Et postea in defectum masculorum ex Nicolao, Antonello filijs, & Saluatore nepote oriendorum vocat fœminam, ex Nicolao cum onere ferendi cognomen, & arma in eius defectu filiam Antonelli; & postea Saluatoris cum eodem onere.

Ioannes Laliotta Vinculans

Nicolaus sine † filijs — Antonius

Ioannes — Gulielmus, Rogerius, Franciscus, Nicolaus († † †)

Ioannellus, Andreas, Hieronymus — Ioannes Antonius
Ex p. vxore — ex 2. — ex secunda †

I. Antonius † — Gulielmus †, D. Vincentius

I. Antonius, Fabritius, Honofria, Antonella, Constantia. — D. Antonius.

tract. 1. disc. 3. p. 6.

Quæ-

Quæritur modo, an Honofriæ, Antonellæ & sorori Mariæ filijs Ioannelli, & Siciliæ debeatur legatum decem annatarum, vt eisdem verbis vtar ex fructibus bonorum vinculatorum.

Hæc quæstio tres habet inspectiones, prima an debeantur; secunda an debeantur integræ decem armatę pro qualibet, vel diuidi debeant inter omnes, & an intelligãtur deductis oneribus: tertia an debeantur ei, quę non nupsit, sed fuit effecta monialis domi, seu tertii ordinis Sancti Francisci.

Et procedendo ordinatè quo ad primũ. Dico quod aut petũt hoc legatũ, seu relictũ ex prima parte huius dispositionis; & nõ procedit petitio, quia loquitur tãtũmodo vbi hæredes nominati mortui essent sine filiis; quæ dispositio expirauit mortuo Antonio pluribus masculis relictis, & ideo pmissio alienãdi nõ progreditur ad vlteriores descẽdẽtes

99 Verior enĩ est opinio † q̃ permissio censeatur personalis, & non extendatur ad nepotes Paulus de Castro *cons. 64. col. vlt. vers. quinto loco libro 2.* Bero. *cons. 116. numero 14. libro 2.* Marzar. *consi. 2. col. 17. & in epitom. fideicommiss. q. 48. vers. an autem* Rub. Alexand. *consilio 124.* Cephal. *cõs. 105. à num. 13.* Simon de Petr. *cõs. 137. à num. 29. vsque 48. & de interpreta vlt. volunt. fol. 437. à. numero* 14. qui testatur decisum Molin. *de primogen. libro 4. cap. 7. num. 2.* Menoch. *cõs. 704. numero 16. & cons. 736. numero 20. & cons. 796. & cons. 852.* vbi dicit receptiorem in transuersalibus Petr. *de fideicom. quæstione 8. nume. 497.* Peregr. *art. 42. numero 76.* vbi refert iudicatum Rot. Roma. *in nouissimis decis. 76. parte 1.* & fuisse decisum Venetiis Fusar. *de fideicom. quæst. 531. nume. 129.* Fontanel. *de pact. nupt. claus. 5. gl. 1. p. 2. num. 11.*

Aut verò ex secunda parte; vbi non solum loquitur de filiis, sed de aliis, qui sequentur successoribus, & tunc contextus verborum ità se habet, vt hæc decẽ annatę ità demũ debeãtur quãdo vltimus decedẽs nullos masculos relìquat.

Etenim capitulum sequens habet se continuatiuè ad præcedens; supponendo, quod absint plures fæminæ in illo casu defectus masculorum, & non in casu vbi masculi adessent.

Probatur euidenter ex particula quintã ibi, casu quod absit dicti filii & cetera, morirentur sine hærede masculo, & haberent hæredem fæmininam, quod habeant dictas decem annatas pro eorum maritagio, & cetera.

Per quæ verba clarè patet, relictum hoc locum sibi vendicare, vbi vltimus decedens

filios masculos nō relinqueret, in contrario verò casu vbi, & masculos, & fæminas relinqueret, nil dispositum est.

Quæ interpretatio sustentatur ex aliquibus iuris regulis. Prima est, quod sensus, & vera intentio testatoris, est capienda
100 † ex lectura totius scripturæ, quando locutio est manca, vt docet Cicero *lib. 2. rethor. c. iuridiciali vers. ex ambiguo* ibi (*& eam ipsam scripturam in qua inerit illud ambiguum, de quo quaritur totam omnibus ex partibus pertentare*) correspondet textus in *l. in ciuile 24. D. de legibus*, & ibi Bald. *& cons. 301. constitutio col. penult. vers. sed videndum lib. 2.* Angel. *in l. cum ex filio, in princ. circa medium D. de vulgar. & pupillar.*

Secunda est, quod vna pars testamenti magis certa, † in
101 specie, de qua agitur, declarat aliam partem ambiguam, pro qua allegatur, text. *in l. qui filiab. 17. in princ. D. de legat. primo*, vbi Bart. & alij notant, *& in l. si seruus §. fin. D. de vin. tritic. oleo legato & in l. quæsitum §. papinianus, quinque*, cum quāpluribus alijs iuribus, quæ allegat Simon. de Pret. *de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpretat. 3. dubio primo solut. 3. nu. 65. & 68. folio 252. to. 1.* & quod ambigua scripta in vna parte declarantur ex explicitis positis in alia, Mantica *tract. 1. disc. 3. part. 6. libro sexto titul. 13. numero 10. fol. 131.*

Et maximè si interpretatio
102 † colligatur ex scripturis vicinis nec longè vagādum sit, vt post Bald. *dicto cons. 301. & Clar. §. testamentum q. 76. vers. 3.* idem de Pretis *dicto loco n. 66.* Mantica *de coniect. lib. 6. tit. 13. n. 3.* qui alios allegat.

103 Tertia est quod sensus † verborum alicuius particulę positæ in medio, obtinetur ex duobus extremis, quæ eam claudūt *l. quæsitum 76. §. 1. & l. quisquis 93. & l. prædijs 89. in principio, & l. penul. etiam in principio de legat. 3.* Castr. *cons. 314. super eo col. fin. in principio lib. 1.* Capra *cons. 32. colum. 2. & cons. 60.* Aymon *cons. 147. col. 2. nu. 7.* Bald. ante eos *in cons. 26. punctus infrascriptus col. 1. vers. præterea libro tertio* Natta *consilio 235. numero 18.* Simon de Pretis *dicto lib. secundo folio 252. numero 52. & 53.* vbi ait quod media declarātur per extrema, & extrema per media.

Ideo applicando prædicta, dum in prima particula loquitur de morte hæredum, absque filijs masculis, fæminis tantummodo relictis, & in secunda relinquit decem annatas in casu vbi moriantur pluribus fœminis relictis, intelligendum est hoc relictum vbi vbi istæ plures fœminæ superstites

ſtites eſſent nullis maſculis relictis, & ſi in ſecunda particula hoc non dicat.

Quod magis certum redditur ex ſubſequenti particula, vbi relatiuè ad ſupradicta per hæc verba (vt ſupradictũ eſt) dicit, quod decem annatæ debentur vbi nullus maſculus ſupererit.

Et ſumma cum ratione, nã dum teſtator ſemper prædilexerit maſculos, eoſque prætulerit fæminis, durum erat maſculis ſuperſtitibus eis auferre fructus, decem annorum, imò etiã alimentis dicto tempore perdu rante priuare.

Et quod maſculos contemplauerit, & prædilexerit patet, ex eo quod ſemper voluit fæminas excludere, & in caſu quo dimiſit decem annatas, ob defectum maſculorum ex filijs in ſtitutis, vocauit filios fratris; excludendo fæminas à bonis vinculatis; quod facit, vt hæc prouiſio cenſeri debeat facta, in caſu quo ex hæredibus inſtitutis, alijsque ex eis deſcendentibus nullus maſculus ſupereſſet, ſed tantum fæminæ, ſed vbi caſus eueniret, quod vltimus decedẽs; & maſculos, & fæminas promiſcue relinqueret, nulla fuit facta diſpoſitio vnde tamquam caſus omiſſus remanet in terminis iuris communis, & non põt decidi per prædicta Grot. *in l. gallus §. & quid ſi tantum n. 49. uerſ. pro complemento. D. de liber. & poſthum.* Simon de Pretis *loco cit. fo. 257. n. 141. cum plurib. ſequent.* vbi quod neque cenſetur incluſus ex eo quod adeſſet maior ratio, cum mille, quos al gat Cardin. Mantica *de tacit. & amb. lib. 3. tit. 19. n. 6. & alijs,* qui allegari poſſent.

Cum ergo Ioannellus deceſſerit maſculis, & fæminis relictis, ſequitur hanc diſpoſitionẽ locum habere non poſſe, nec hoc legatum ſeu relictum peti.

Nec replicetur, quod filij maſculi ſuperſtites poſt Ioannellum deceſſerunt abſque filijs, & quod ex hoc fœminæ ſo læ remanſerunt, quid reſponde tur hoc non proficere, ſufficit enim quod moriens maſculos reliquerit, quia quid poſtea de eis contigiſſet ex ea ratione,
104 quod diſpoſitio † relata ad tẽpus mortis inſtituti, vel ſubſtituti; ſufficit, vt dicto tempore inſpecto verificetur, ità loquitur textus *in l. filiusfamilias 117. §. cum quis de legat. 1.* ibi *(conditio defeciſſe videbitur ſi patri ſuperuixerint liberi, nec quæritur &c.)* vnde ſtatim deficiet etiam ſi filij ſtatim poſt mortem patris decedant Riminald. Iun. *conſil. 739. num. 2. lib. 7.* Cephal. *conſil. 221. nu. 3.* Burſat. *conſ. 51. nu. 7.* Honded. *conſ. 60. num. 41. lib. 1.* Mantic. *de coniectur. lib. 11. tit. 6. num. 6.* Menoch. *præſumption. 89. n. 113. lib. 4.* Intrigl. *centur. 3.*

qu. 56. numer. 16. de subst. Fusar. mille referens *quæstio.* 417. quidquid esset, quando testator non se referret ad tempus mortis, sed loqueretur per verba indefinita, vt puta haberet, ratio est quia † in conditionibus, semper spectantur initia primę existentiæ, nullo habito respectu ad id, quod ex post facto succedit. Bald. *in l. precibus nu. 6. C. de impuber. & alijs substitut.* Alba *cons.* 106. *nu.* 12. Menoch. *cons.* 566. *nu.* 14. Fusar. *quæst.* 318. *num.* 65. & in casu isto masculi superuixerunt, vsque quo dotauerunt has fœminas, cum dote vnc. 500. pro qualibet, quæ est alicuius considerationis respectu illius temporis; quod facit, vt nunquam venerit casus, in quo mortuis masculis remansissent fœminæ dotandæ.

Nec obijciatur, quod hoc modo fœminæ remanerent innuptæ, quia respondetur hoc casu intrare dispositionem legis, quæ mandat competenter dotari de fructibus fideicommissi, ad modum alimentorum Roder. Suarez. *in l. quoniam in prioribus in declaratione legis regiæ limit.* 2. *n.* 10. Palaez *de maioratu par.* 4. *qu.* 18. *num.* 11. Menoch. *cons.* 704. *n.* 17. *& seq.* ac etiam *cons.* 852. *n.* 5. Regens de Ponte *cons.* 74. *nu.* 9. Seraphin. *decision.* 465. *& decis.* 481. Fontan. *tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 1. *p.* 2. *num.* 111. etenim quando instituitur fideicommissum, vel maioratus perpetuò duraturus, dotes ex fructibus constituuntur, & ratio est, quia si pro dotationibus proprietates venderentur, vel in dotem darentur, facilè illa distraherentur Guid. Pap. *decis.* 476. *&* 479. Boet. *decis.* 204. *n.* 14. Tiraquell. *de primogen. quæst.* 5. *nu.* 2. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 29. Menoch. *d. consil.* 704. *n.* 17. Fusar. *de fideic. q.* 531. *n.* 66. Peregr. *cons.* 38. *n.* 13. *lib.* 4.

tracti. disc. 3. *p.* 6.

Nec mirum quia in terminis prędictis vbi testator voluerit fideicommissum perpetuò durare, & extraneus sit, communior opinio est non posse ex eis dotem peti, nè fortè fideicommissi euersio sequeretur, vti tenet Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 22. Couarr. *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 6. Barbos. *in l.* 1. *par.* 4. *num.* 151. *D. solut. matrim.* Arius Pinellus *in l.* 1. *par.* 3. *nu.* 102. *C. de bonis matern.* quam communem dixit Paris. *cons.* 63. *nu.* 46. *lib.* 3. & non habere contradictorem Alciat. *cons.* 640. Menoch. *cons.* 95. *nu.* 133. Peregrin. *art.* 42. *num.* 30. *de fideicom.* Gregor. Lopez *in l.* 6. *tit.* 11. *in gloss. verbo non valdrà fol.* 83. *part.* 6. Bursatus dicens decisum *cons.* 180. *num.* 22. *lib.* 2. Marzar. *in epitom. fideicomm. quæstion.* 48. vbi in fine testatur decisum P. Molin. *de iustitia, & iure disputat.* 648. *n.* 4. *lib.* 3. Petra *de fideic. q.* 8. *n.* 501.

Qui-

Quibus attentis parum curandum est de Fontanell. *claus. 4. gloss. prima part. 2. nu.* 110. contrarium sentiente, quia nullum habet, qui pro se loquatur, in fideicommisso perpetuo, eumquè reprobat Ioseph Ramon. *cons. 1. ad finem*, post decisionem referens pluries decisum.

Quæ si essent dubia, in terminis vbi ageretur de fideicommisso paterno, eiusquè qui ad legitimam, vel ad dotandum teneretur, carerent tamen probabili dubio, vbi agitur de fideicommisso materno, vel alterius, qui nec ad legitimam, nec ad dotem tenetur, prout est casus noster: & ratio est quia dicta Authentic. *resquæ* supponit personas adhoc onus dotandi obligatas ibi (*si liberis portio legitima non sufficit*) late Alciat. *consil.* 640. *aliàs* 164. *tomo 3. lib. 9. numer.* 3. Simon de Pretis *libr. 4. dubio* 12. *numer.* 3. Honded. qui opiniones conciliat *consil.* 76. *numer.* 11. *libr.* 1. prout in fideicommisso materno loquuntur Petra *dicta quæstion. 8. num* 385. Peregrin. *articul. 42. num.* 45. Intrigliol. *centur. 3. quæstion.* 73. *numer.* 202. Rota Romana *in nouissimis decision.* 889. *part. quarta.* etiam si pater puellæ esset inops. Angelus *in dicta authentica resquæ numer.* 2. Iason *numer.* 7. Ruin. *consil.* 123. *num.* 13. *lib.* 2. Rimi-nald. Iun. *consil.* 23. *numer.* 326. *libr.* 1.

Et in omni casu (pro superabundanti cautela dictum sit) dotatio ex corporibus non posset prætendi nisi in subsidium. Padill. *in authentic. resquæ numer.* 42. Federic. Scot. *consil. 4. numer. 6. libr. 1. tomo* 2. Vincent. de Franchis *decisio.* 241 Paschal. *de virib. patr. potestat. capit. 7. num.* 5. & 6. Intrigliol. *de substitution. quæstio.* 77. *numer.* 163. *centur.* 3. Fontanella *clausul. 5. gloss. 1. parte 2. num.* 99. & post mille. Auendagn. Iun. *de cens. capit. 63. numer.* 12. etiam quod sint litigiosa Castr. *cons.* 356. *nu.* 4. *lib.* 1. Auendagn. Sen. *in l.* 46 *tauri gloss. 9. num.* 9. quidquid sit in restitutione, vbi non cogeretur litigiosis insistere.

Vnde cum pars aduersa ex persona Ioannelli petat dotes Tulliæ, & Paulæ, si quid forsan ei deberetur ex hac causa, deberet cedere in satisfactionem dotium petitarum, quia cum his debebant dotari, tamquam de bonis eius patris obligati ad dotandum primo loco.

Quid dicendum si duæ hæc Honofria, & Antonella, quæ dotem petere possunt, iam fuerunt nuptæ cum dote congrua vnc. 500. inuenerunt virum, mortuæ sunt, & sepultæ cum patribus suis, forsan poterint extranei petere, vt dos augeatur etiam ad debitam

bitam summam ex bonis fideicommisso subiectis? certè hæc est vanissima prætensio, nàm quando omnia prædicta non procederent, & dos deberetur etiam de corporibus, & non essemus in bonis subiectis perpetuò fideicommisso;
107 adhuc † hoc ius supplendi dotem non posset per hæredes peti, & multo minus per extraneos Curtius Iunior *in dicta authentic. reliqua num.* 21. quæ placuit Padillæ *ibi. numer.* 71. Ant. Petr. *de fideicomm. quæstion.* 8. *num.* 450. Peregrin. *de fideicomm. artic.* 42. *num.* 44. Riminald. Iun. *consil.* 23. *numer.* 230. Mattheacius *de fideicomm. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 6. *&* 12. Pascal Saulius *in consimili tract. part.* 2. *nu.* 118. & contrarij loquuntur, vbi dos debetur ab eo, qui tenetur ad legitimam, vt probat Molin. *de primogenit. libr.* 2. *capit* 15. *num.* 10. & si proditũ est hæredes non posse, si ex-
108 tranei, † sint, exequi sententiam latam ad fauorem mulieris contra bona fideicommisso subiecta, pro sua dote Ruinus *cons.* 131. *nu.* 10. *lib.* 4. Phanut. *de lucro dotis gloss.* 10. *nu.* 53. quanto minus poterint ad suppletionẽ agere. hinc peti nõ posse per extraneos hæredes, vt dos suppleatur tenuerunt vltra prædictos Riminald. Iun. *cons.* 812. *nu.* 46. *lib.* 7. Intrigliol. *de substit. centur.* 3. *quæst.* 73. *numer.* 414. *fol.* 20. *tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6.

& quod hoc ius non sit cessibile vltra regulam, quod ea, quæ transmitti non possunt nequeunt cedi, in specie docuerunt, Menoch. *præsumpt.* 189. *numer.* 142. *&* *n.* 154. Sforzia *de fideic. q.* 10. *art.* 14. *n.* 190. Intrigliol. *d. q.* 73. *n.* 339.

Et si Doctores in perpetuo fideicommisso loquentes, tenẽt bona dotalia reuerti ad fideicõ-
109 missum, † mortua muliere sine liberis: nec posse eam testari in extraneum, vti sunt multi, quos citat Fusar. *q.* 531. *n.* 90. *cum pluribus seq.* cui addo Franc. Hieron. Leon. *decis.* 37. *lib.* 1. *à nu.* 16. de quo tamen dixi *supra n.* 73. *fol.* 556. quanto magis cessare debet petitio extranei hæredis, petentis, vt dotes augeantur post matrimonia, & mortem dotatarum, ex regula dolo facis petere, quod deberes restituere si haberes *l. dolo facit* 8. *D. dol. mal. & met. except.*

His addatur consuetudo huius familiæ, plenè probata in contradictorio iudicio, quod dotes solitæ erant dari ad summam vnc. 500. pro qualibet ex fideicommissi bonis, de quibus
110 agimus, quæ attendenda † est, nec aliud innouandum reuoluendo ossa mortuorum, hoc est quod placuit Tiraquell. de *primog. qu.* 16. *num.* 8. Gabr. *tit. de consuet. concl. vlt. n.* 3. *&* 7. *lib.* 6. Natta *cons.* 503. *n.* 15. *lib.* 3. Pancirol. *cons.* 1. *nu.* 99. nec est nouũ in

in omnibus attendi consuetudinem familiarum, tàm circa successiones, quàm circa dotes, & alia: prout probat latè Anna Iun. *cons.* 92. *lib.* 2. & quod debeat inspici quomodo actum sit cum alijs in materia dotationis Thesaur. *decis.* 192. Menoch. *cons.* 246. *ante nu.* 6. & *n.* 43. & *cons.* 251. *nu.* 19. Decian. *cons.* 17. *nu.* 37. & 49. *lib.* 2. Fusar. *de fidei com. q.* 531. *nu.* 166. Ioseph Ramon *cons.* 100. *n.* 322.

Sequitur secunda inspectio an illo casu vbi nulli superessēt masculi, sed tantummodo fœminæ, adeò, & taliter quod essent debitæ decem annatæ, deberent diuidi inter omnes filias vel debeantur vnicuiquè decē annatæ, quàm examinare non ciro, quia non est casus noster, solum aduerto nullam dari probabilem dubitationem, dum illa verba (debeāt, & possint tenere, & habere dictos redditus per annos decem) respiciunt omnes, non pro vt singulos, sed in vniuerso *l. si pluribus* 32. *in medio vers. si autem l. si quis testam.* 82. D. *de legat. & fideic.* 1. per quę
111 probatur † quod in legato duobus relicto certæ summæ intelligitur legata medietas pro quolibet, Iason. post oēs in dicta *l. si quis testamento*, & est text. in § *si eadem res* 8. *institut. de legat.* Gratian. *latè discept.* 70. *n.* 1. & 2. vbi alios refert, & maximè Cardin. Mantic. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 1. *nu.* 27. & *lib.* 9. *tit.* 3. *nu.* 28. nec aliter dicendum est, si cupimus absurdum vitare, quia aliter sequeretur, quod si essent sex vel plures deberet hæres priuari fructibus per annos sexaginta, vel centum.

Minus est dubitandum has decem annatas fructuum, non deberi, nisi deductis oneribus, id quod superest, quia in omni dispositione vbi agitur de fru-
112 ctibus † intelligitur deductis onerib. & expēsis latè Mastril. *decis.* 112. *n.* 25. *cum seq.* addens ad Olib. *de act. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 17. vbi multos adducit, inter quæ ve
113 niūt aliméta † hæredis grauati absq; vlla difficultate. Ad tradita p Molin. *disp.* 425. *n.* 8. quæ scribo vbi casus in futurum eueniret, nàm hodie de hoc non disceptatur.

Accedo ad vltimā quęstionē an uz. hæc dospossit peti nomine sororis Mariæ, aliàs vocatæ Cōstātię, quę nō nupsit, sed fuit effecta monialis tertij ordinis, ex eis, quæ vulgo dicuntur Bizocche, seu beguinæ, & apud Hispanos Beatæ.

Quæ quæstio potest resolui duobus medijs, Primo in termnis puri, & simplicis relicti pro maritagio. Secūdo in terminis dotis detrahendæ de bonis vinculatis.

Primū est expresè decisum per Capic. *decis.* 204. tenētē has
114 ad † legatū pro maritagio non ad-

admitti in *n*.2. vbi Masuh. *nu*. 2. Marquad. de Cælibatu *p.p.c*.9. *n*.7. *M*antic. *de coniect. lib*.11. *tit*. 22. *à n*.6. Grilenzon. *cons*.164. *n*. 11. *M*enoch. *cons*.196. *à n*.3. *&* in *R*egno decisum testantur Castil. *decis*.88. Intrigl. *decis*.30. *nu*. 11. mille alios citat Giurb. *ad cons. mess. c*.3. *gl*.4. *à n*.25. reprobans contrarios, quòd autẽ hoc relictum sit pro maritagio, patet ex *part*.5. ibi (quod habeant dictos annos decem retinendo bona, & dictas vinculationes pro eorum maritagio, vt supra dictum est.)

Quæ opinio fortius procedit vbi legitima nõ debetur, nàm
116 tunc legatum † est conditionale, & non debetur nisi nuptijs secutis Fontanella *de pact. nupt. cl*.6. *gl*.3. *p*.1. *per tot*. imò amitti triennij lapsu firmauere pmulti quos adduxi ĩ causa legati ꝓ illa domina de Mãgione cõtra filias Bonaccolti q̃ eq d Fõta. aduersetur cõtra quẽ bis obtinui in dicta causa, vt habes in speciali.

Secũdũ mediũ, p q hæc q̃stio deciditur, magis fauet votis nostris, etenĩ adhoc, vt bona fidei-
117 cõmissi alienẽtur † ꝓ dotis cõstitutiõe, necesse ẽ, vt mulier nubat, adeò, & taliter q si virũ nõ duxerit, nec ipsa nec eius hæres alienationẽ bonorũ fideicõmisso subiectorũ pro dote possent prætẽdere Gall. *de excep. tit*.2. *excep*.4. *n*.93. *p*.3. vbi quod dẽt ostẽdi filiã nuptã fuisse, vt aliena *tract*.1. *disc*.3. *p*.6.

tiò valeat, sequitur Fusar. *de subst. q*.531. *n*.175. quæ in tantum vera sunt, in quantũ si mulieri assignetur dos ex fideicõmisso
118 † subiectis, quę postea minime nubat, vtiq; nõ consequetur bona, neq; ad hæredes per ea instituros transmittit Peregr. *art*.42. *n*.42. Caualcan. *decis*.81. *n*.92. *& seq. p*.3. quibus addãtur Phanut. *de lucro dotis gl*.10. *nu*.53. Ruin. *cons*.131. *n*.10. *lib*.4. superius per me adducti, ideoquè pro clientis absolutione ex omnibus superius dictis iudicandum puto saluo saniori iudicio.

Don Marius Cutelli
Catinensis.

Die 2. Iulij 1629. iuxta prædicta fuit decisum per Spectabilem de Maccagnone iudicẽ datum per suam Eccellentiã de voluntate ambarum partium, à quo neque reclamari possit, quod videlicet condemnetur Don Vincentius ad vntias mille septingentas pro dotibus, & fructibus Antonellæ Naone, & Honofriellæ San *M*artano, & à dotibus sororis Marię fuit liberatus dictæq; dotes dictarũ Honofriæ, & *A*ntonellæ ratiocinantæ ad quantùm fuerunt dotatæ, idest ad vntias 500. & non ratione decem annatarum nec fuit concessum supplemẽtum, vt est videre apud Notarium Hieronymum *C*apuratum *M*agistrum Notarium in dicta causa.

Pe-

Penultimo quęro de quęstione non insubtili, super qua aliquando fui interrogatus, Andreas contraxit matrimonium cum Antonia, cui pater occasione matrimonii dotauit partem suam, quam super eius bonis habiturus esset, si tunc mori contigeret, hic cum haberet quamdã sororem in monasterio existentem, fecit occasione matrimonii prędicti sibi donare omnia eius iura super bonis paternis in eodem contractu dotali, pro se & filiis nascituris, pręsente patre, quęrebatur, an hæc donatio importaret pactũ de hæreditate viuentis & sic esset inualida, ex textu *in l. fi. C. de pact.*

Et pro nullitate faciebat textus prędictus vbi hæreditas viuentis non potest in pactum deduci, adeò, vt neque iuramento

118 † firmetur, quando maximè est conceptũ affirmatiuè. Bald. & Cagnol. in dicta *l. fin.* primus *num.* 22. & secundus *nu.* 92. & 95. Alex. *cons.* 151. *nu.* 10. *lib.* 7. Ancharan. Geminian. *in c. quamuis pactum de pact. lib.* 6. Surd. post mille *cons.* 480. *nu.* 21. *lib.* 4. Rota coram Robusterio *Romana hæreditatis de Marganis* 13. *Ottobris* 1584. & *primo Aprilis* 1585. & *in asculana bonorum* coram sacrato 13. *Iunij* 2618. cũ aliis per *Molfes. ad consuet. Neapol. p.* 5. *t. de renunciat. q.* 7. 8. & 9. latissimè & in additionibus, vbi mille adducit Castill. Sotomaior *quotidianar. libr.* 3. *c.* 9. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 6. 15. *cum alijs sequentibus* vbi Molfes. & Molin. exactè tractat quæstionem in terminis fratrum, & sororum, in quibus versamur; & nos per quam latè pro D. Bonauentura Garofalo contra illos de Malorca.

Nec fauor matrimonii, & dotis operatur, quod pactum hoc omni iure improbatum sustin-

119 eatur, quia præponderat † odium pacti fauori matrimonii, vt in terminis dicebant Bald. & Iason *in l. pacta nouissima C. de pact.* quos in dicta causa adduco; & considerauit illis tamen minimè relatis Rota in dicta asculana bonorũ, potest enim esse, vt ibi firmatur, quod fauor matrimonii roboret pactũ negatiuum de non succedendo, sed affirmatiuum nũquam poterit roborare, cum neque iure iurado firmetur, vt dictum est, cuius maxima est auctoritas.

Et si replicaretur de præsentia patris, quæ operatur consensum, per quod pactũ huiusmodi efficitur validum, respondetur nõ sufficere, quia potuit credere pater, quod alia iura, & nõ ista renunciasset, item in præiudicialibus, qui tacet non cosẽtit, vt bene ait Petr. Pech. *in regula, qui tacet de regul. iuris.* & Doctores *in c. non nè* 5. *de præsumpt.*

Ceterum contraria sententia mihi placuit ex pluribus.

Primo

Primo quia nemo prohibetur
120 à se abdicare per pactum † de
non petendo omnẽ spem succedẽdi infuturum, super bonis
alterius, ac talẽ spẽ subsequẽter
in alterum transferre, dummodo hoc faciat per pactum *l. 1. C. de pact.* vbi Bart. & alii, de quib. Dec. *n.* 26. Rolãd. *de lucro dotis q.* 39. Fab de Anna *cons.* 45. *à n.* 28. Surd. *cõs.* 267. *n.* 21. *& cõs.* 398. *num.* 25. Molfes. *de renunc. q. 6. n.* 31. & innumeri, quos adduxi *in secundo discursu part. 6. n. 92. cũ sequentibus* vbi de causa Marchionissæ luccæ fit mentio, vnde stipulatio, per quam, quis promittat, habere licere rem alterius, quandocunque ad eum etiam exsuccessione perueniat, valet, vt ait Cepolla *caut.* 252. incipit *promissio, seu pactum, quæ* in aliis codicibus est 256. quã approbat Gratian. *discept.* 692. *num.* 61. quidquid Seisellus dicet *in d. l. fi. n.* 27. *C. de pactis.*

121 Et licet hæreditas † quando non est in statu adeundi, nõpossit renunciari *l. is qui hæres* 13. *C. de acquir. hared.* & si renuncietur nil actũ intelligitur, adeò quòd renunciatione nõ obstãte succedere possit Imola *in l. is potest C. de acquir. hæred.* cũ alijs per Surd. citatis *d. cons.* 398. *n.* 12. ea ratione, quia incertũ est an hæreditas deuoluatur, ac ideo neq; animo adiri possit, vt ait Oldrad. *cõs.* 132. Aretin. *cõs.* 91. *& cons.* 162. Dec. *cons.* 71. *n.* 4. Crauett. *cons. tract.* 1. *disc.* 3. *p.* 6. 288. Sola. *ad constit. Sabaudi. de alienat. bonor. minor. gl.* 2. *nu.* 13. P. Molfes. *ad consuet. Neap. s. de renunciat. q.* 6. *n.* 32. vbi alios addit attamẽ hæc est virtus pacti, vt obliget in futurũ renũciantẽ ad acquirendũ ad fauorẽ eius, qui renũciauit, delata, quod erit hæreditas, cum qua conditione censetur renũciatio facta, vt ait Bald. *cons.* 433. *col.* 1. Paris. *cons.* 96. *n.* 63. *vol.* 3. *post* Bec. Purpurat. & Cephal. Surd. *cons.* 265. *n.* 44. *vol.* 2. *& cons.* 332. *nu.* 5. *& cons.* 355. *n.* 37. *& cons.* 398. *nu.* 34. Præses Morot. *cons.* 7. *& cons.* 22. *Molfes. ibidem n.* 38. Gratiã. *discept.* 692. *n.* 5. *t.* 4. ità quod sicũ effectu hæreditas deuoluatur
123 statim † censetur adita, & cessa, & acquisita donatarijs. Socin. *cons.* 183. *col.* 2. *vers. sed tamẽ premissis lib.* 2. Corneus *cõs.* 272. *col.* 2 *vers. placet etiã libr.* 3. Capic. *decis.* 159. Paris. *cons.* 69. *nu.* 63. *lib.* 3. *& cons.* 26. *n.* 14. *eod. lib.* Becci. *cons.* 74. *n.* 12. *lib.* 1. Surd. *decis.* 14. *n.* 1. *cum sequent.* Gratian. *d. discept.* 692. & diximus nos loco præcitato.

Secundo hoc pactum suppo
124 nebatur † generale, de omnibus successionibus, paterna, & fraterna, & cæterorum, quo in casu propter incertitudinem sustinetur, nec potest dari votum captandæ mortis alicuius in specie, & sic cessat præsumptio posita *in dicta l. finali* vt explicat Salicet *ibi numero* 10. Fulgos.

gof. & Iacobin. *n.* 40. Curt. *Iun. n.* 26. Cagnol. *n.* 45. Capic. *ibid. n.* 10. Laderch. *conf.* 133. *n.* 6. & ratio eſt, quia hæreditas incerti hominis poteſt in pactum deduci Gloſſ. *in d. l. fin.* verbo paciſci, quam ſequuntur Burrigar. Alberic. Bart. & Cagnol. cum alijs per Craſſ. *in §. ſucceſſio ab inteſtato quæſt. 9. num.* 16. Albens *conſ.* 11. *n.* 16. Fab. de Anna *cōſ.* 45. *n.* 33. *lib.* 1.

Et ad expreſſionem paternorum, reſpondet Gratian. *dicta diſcept.* 692. *nu.* 50. quod renūciatio generalis, per enumerationem ſpecierum non deſinit eſſe generalis, allegat Decian. *conſ.* 44. *nu.* 97. Rot. *in collect. diuerſ. deciſ.* 369. *num.* 17. *p. p.* quia genus per ſpeciem non alteratur.

Tertiò quia erat factum ex cauſa matrimonij, per fratrem contrahendi, & vt facilius contraheretur, quo in caſu aderat intereſſe vxoris, quæ alias non contraxiſſet, ac ideo validum

125 cenſeri debebat, quia † proceſſit ex neceſſitate præcedentis contractus, vel etiam in eius conſequentiam, quo in caſu etiam hæreditas certi hominis poteſt in pactum deduci, ita Bart. *in dicta l. fin. num.* 17. *C. de pact.* per quem ità in terminis noſtris conſuluit Staiban. *conſ.* 57. ſuper donatione paternæ portionis factæ per Cardinalē Ieſualdum Principi Venuſij eius fratri, occaſione matrimonij, per eum contrahendi cum Iſabella Borromea, ad quem nepos addit Boer. *deciſ.* 204. *&* *deciſ.* 355. idem Staiban. *conſ.* 81 *nu.* 53. vbi alios citat, ſequitur Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 17. & Gratian. *dicta diſcept.* 692. *n.* 2. 3. 4. *& vſque* 13. vbi poſt multos affirmat valere fauore matrimonij, & quamplures alios in ſimili caſu allegat Molfeſ. *dicto tit. quæſt.* 7. *n.* 14 *cum duobus ſequentibus* Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 3. *cap. quæſt.* 2. *n.* 41. *& ſeq.* Fontanel. *de pact. nup. clauſ.* 4. *gloſſ.* 9. *par.* 4. *n.* 16. *&* 17 *fo.* 169. quidquid ſit quando donatio eſſet omnium bonorum, vt diſtinguit idem Fontanella *cl.* 11. *gl. vnica nu.* 42. *cum ſeq.*

Non obſtant contraria, quia ex prædictis patet reſponſum, & limitatio ad regulam, quibus addimus conſenſum patris de cuius ſucceſſione agebatur, ſa-

126 tis adfuiſſe dum fuit † præſens donationi, quam fecit filia eius fratri, quo caſu cenſetur conſenſiſſe, vt in puncto poſt Decium *conſ.* 31. *nu.* 4. *col.* 2. *verſ. præterea poſſet dici*, firmat Staiban. *d. conſ.* 57. *n.* 3.

127 Sed an talis ſoror renunciās † fauore patris excludatur ab hereditate fratris inteſtato defū cti poſt comunē parentē? tam vbi remaneat alter, in eodē gradu quā ſi nō adſit, niſi tantū remotior, aut extraneus?

In hac quæstione in qua nostrates non adeo apertè, iuxta mei capacitatē, loquūtur, plures sunt attēdēdi casus, quorū vnusquisq; diuersā recipit determinationē; ideo nō mirū si aliquātulū me extendā, etenim aut renūciatio fit ad fauorē sólius patris, vel certarū personarū, puta masculorū, quā personalē vocāt, ꝗ tunc euenit quoties certę tantū pſonæ contēplātur, aut ad fauorē patris, & suorū hæredū, & bonorū, ita vt realis dici possit. Iterùm aut fit p nubere volētē in seculo, aut per eam, quæ aliꝙ monasteriū ingreditur, & profitetur.

Demùm aut Pater præmoritur cæteris filijs, aut filij præmoriūtur, patre, & renunciante superstitibus.

In primo ergò casu quando renunciatio est personalis, communis schola tenet; quod si personæ contemplatæ deficiūt patre superstite, qui post modo intestatus decedat renuncians ei succedat, quasi cesset tunc causa, per quam se ipsam proprio excluserat pacto Couarr. *in cap. quamuis pactum p.* 3. §. 3. *num.* 4. *verſ.* 9. Depont. *conſ.* 39. Molf. *conſ.* 39. 48. & 49. Cancer. *lib.* 3. *var. tit. de renunc. n.* 17. Genuēs. *pract. quæſt. Eccleſ. q.* 211. Franc. Molin. *de rit. nup. cap.* 92. *n.* 36. Nouar. *q. forēſ.* 67. *n.* 5. Faber. *C. de pact. conuen. definit.* 12. *fol.* 157 & *de pact. defi.* 22. *tomo* 2. quorum plures vti sunt Couarr. & Molin. loquuntur in renunciatione monialis, & si in hoc cōtradicat Vasq; & nil decidat Guttier. citati per Molin.

Hic casus est declarandus, vbi renunciatio sit facta stante dote recepta, quia cessantibus personis contemplatis, non cessat vtique dotis habitæ causa. Roman. *conſ.* 22. *col.* 2. Corn. *coſ.* 291. *col.* 3. *lib.* 4. Soc Iun. *conſ.* 34 *n.* 4. *lib.* 5. Paris. *conſ.* 36. *n.* 44. *lib.* 1. Roland. *conſ.* 11. *nu.* 32. *lib.* 1. Coua. *ibid. verſ. decimo eſt* Menoc. *conſ.* 6. *n.* 17. quā opinionē licet impugnet Molin. *ibid. n.* 54. attamen ipse fatetur cōmuniorē, & quod ab ea recedi in praxi minimè possit.

Sin verò pater præmoriatur filiæ renuncianti, ac cæteris, nemo dubitat quin per fratrès excludatur, adeo vt perpetuò exclusa remaneat Vrsill. ad Afflic. *deciſ.* 161. *verſic. circa ſecundum dubium* Capriol. *de ſucceſſione ab inteſtat. libr. primo numero* 508. Paul. Gallerat. *de renunciatione libro ſecundo capit. quinto numero* 26. Anton. Quett. *conſil.* 29. *numero ſexto cum ſequenti* Mastrill. noster *deciſion.* 65. *numero* 17. Sancez *in præcepta decalog. libro ſeptimo cap. ſeptimo num.* 17. & 31. Gallus *conſil.* 64. *numer.* 3. 6. & 7.

Hi omnes tenent pro perpetua exclusione etiam quod patre defuncto subsequatur mors alio-

aliorum, quasi mortuo parente relictis alijs filijs, omnis spes eius quæ renunciauit extinguatur.

Quibus, & si nonnulli aduersentur, tenentes rem vltra progredi, attamen conueniunt, si in renunciatione essent renunciata iura successionis fraternæ vt sæpiùs vidi, ita Caprio. *ibi n.* 504 Afflict. *dict. decis.* 181. vbi Vrsill. Crass. §. *successio ab intestato quæstion.* 10. *in fin.* Anton. Quett. *dicto cons.* 29. vbi quod hoc euenit, quia renunciatio facta de fraterna successione censetur semper realis, quia cessat præsumpta affectio, quæ consideratur in patre Gallerat. vbi *supra nu.* 27. *vers. cautela* igitur Caput. *ad consuetud. si moriatur p.* 3. §. 8. *n.* 11. *fol.* 321. Rouit. *cons.* 42. *vol. p.*

Sin autem renunciatio esset realis, puta quia pater prædilexerit hæredes extraneos filiæ, stipulando pro eis, vel fecerit quietare sibi bona, ne ad illa amplius habeat regressum tunc filia censetur exclusa per uenientes ab intestato, etiam remotiores; hábetur enim pro mortua Afflict. *decis.* 161. Paris. *cons.* 26. *vol.* 3. Menoch. *cons.* 6. Surd. *cons.* 244. *vol.* 2. Apont. *cons.* 4. *num.* 11. *lib. p.* Carol. Puteus *inter consil.* Oddo *num.* Marta *de success. p. p. quæst.* 14 *ar*-*tic. p. num.* Costa *de port. rat. quæst.* 166. *nu.* 7. Paschal. *de vir. patr. potest. part.* 3. *cap.* 7. *nu.* 48. & 57.

Et hoc etiam procedit, si renunciatio fiat per profitere volentem, non secuta professione; imò fortius monasterium non poterit ex persona monialis, vel monachi venire exclusis succedẽtibus ab intestato Vin. de Franch. *decis.* 375. *Molin. disput.* 579. *to.* 3. *p. p.* Fabius Ann. *cons.* 45. *tom.* 1. Sances *in præcep. decalogi lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 28. Caput. *ad consuet. si moriatur par.* 3. §. 8. *n.* 12. *fol.* 322. Facchin. *controuers. lib.* 3. *cap.* 22. vers. ad alterum, Præses Rouit. *cons.* 42. 43. & 44. *tom.* 1. vbi decisum contra monasterium Mastrill. *decis.* 65. Rot. per Farinaz. *decis.* 587. *p. p. to.* 2.

Nec poterit monasterium sub prætextu lęsionis refricare inualiditatem renunciationis, vel eã rescindi petere, siuè principaliter siue incidenter Couar. *in d. cap. quamuis p.* 3. §. 2. *nu.* 5. *fol.* 367. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. & 33. Frãch. *decis.* 375. *nu.* 15. Mastrill. *decis.* 65. *nu.* 12. Fontanell. *claus.* 9. *glos. vnica num.* 68. *p. p.* ratio potest esse, quia ad hoc ne ingressura dicatur læsa, sufficit quod fuerit consecuta dotem necessariã pro mõnacatu, receptum enim est minorem dotem sufficere pro spiritualibus nuptijs, illa quæ datur pro carnalibus Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 12. *tit.* 21. *num.* 30. Rot. *decis.* 349. *nu.* 7.

In hac quæstione in qua nostrates non adeo apertè, iuxta mei capacitatẽ, loquũtur, plures sunt attẽdẽdi casus, quorũ vnusquisq; diuersã recipit determinationẽ, ideo nõ mirũ si aliquãtulũ me extendã, etenim aut renũciatio fit ad fauorẽ solius patris, vel certarũ personarũ, puta masculorũ, quã personalẽ vocãt, 9 tunc euenit quoties certę tantũ p̃sonæ contẽplãtur, aut ad fauorẽ patris, & suorũ hæredũ, & bonorũ, ita vt realis dici possit. Iterùm aut fit p̃ nubere volẽtẽ in seculo, aut per eam, quæ aliq̃ monasteriũ ingreditur, & profitetur.

Demùm aut Pater præmoritur cæteris filijs, aut filij præmoriũtur, patre, & renunciante superstitibus.

In primo ergò casu quando renunciatio est personalis, communis schola tenet, quod si personæ contemplatæ deficiũt patre superstite, qui post modo intestatus decedat renuncians ei succedat, quasi cesset tunc causa, per quam se ipsam proprio excluserat pacto Couarr. *in cap. quamuis pactum p. 3. §. 3. num. 4. vers. 9.* Depont. *cons. 39.* *Mols. cons. 39. 48. & 49.* Cancer. *lib. 3. var. tit. de renunc. n. 17.* Genuẽs. *pract. quæst. Eccles. q. 211.* Franc. *Molin. de rit. nup. cap. 92. n. 36.* Nouar. *q. forẽs. 67. n. 5.* Faber. *C. de pact. conuen. definit. 12. fol. 157 & de pact. defi. 22. tomo 2.* quorum plures vti sunt Couarr. & Molin. loquuntur in renunciatione monialis, & si in hoc cõtradicat Vasq; & nil decidat Guttier. citati per Molin.

tract. 1. disc. 3. p. 6.

Hic casus est declarandus, vbi renunciatio sit facta stante dote recepta, quia cessantibus personis contemplatis, non cessat vtique dotis habitæ causa. Roman. *cons. 22. col. 2.* Corn. *cõs. 291. col. 3. lib. 4.* Soc Iun. *cons. 34 n. 4. lib. 5.* Paris. *cons. 36. n. 44. lib. 1.* Roland. *cons. 11. nu. 32. lib. 1.* Coua. *ibid. vers. decimo est* Menoc. *cons. 6. n. 17.* quã opinionẽ licet impugnet *Molin. ibid. n. 54.* attamen ipse fatetur cõmuniorẽ, & quod ab ea recedi in praxi minimè possit.

Sin verò pater præmoriatur filiæ renuncianti, ac cæteris, nemo dubitat quin per fratrès excludatur, adeo vt perpetuò exclusa remaneat Vrsill. ad Afflic. *decis. 161. versic. circa secundum dubium* Capriol. *de successione ab intestat. libr. primo numero 508.* Paul. Gallerat. *de renunciatione libro secundo capit. quinto numero 26.* Anton. Quett. *consil. 29. numero sexto cum sequenti* Mastrill. noster *decision. 65. numero 17.* Sancez *in præcepta decalog. libro septimo cap. septimo num. 17. & 31.* Gallus *consil. 64. numer. 5. 6. & 7.*

Hi omnes tenent pro perpetua exclusione etiam quod patre defuncto subsequatur mors alio-

aliorum, quasi mortuo parente relictis alijs filijs, omnis spes eius quæ renunciauit extinguatur.

Quibus, & si nonnulli aduersentur, tenentes rem vltra progredi, attamen conueniunt, si in renunciatione essent renunciata iura successionis fraternæ vt sæpiùs vidi, ita *Caprio. ibi. n.* 504 Afflict. *dict. decis.* 181. vbi Vrsill. Crass. §. *successio ab intestato quæstion.* 10. *in fin.* Anton. Quett. *dicto cons.* 29. vbi quod hoc euenit, quia renunciatio facta de fraterna successione censetur semper realis; quia cessat præsumpta affectio, quæ consideratur in patre Gallerat. vbi *supra nu.* 27. *vers. cautela* igitur Caput. *ad consuetud. si moriatur p.* 3. §. 8. *n.* 11. *fol.* 321. Rouit. *cōs.* 42. *vol. p.*

Sin autem renunciatio esset realis, puta quia pater prædilexerit hæredes extraneos filiæ, stipulando pro eis, vel fecerit quietare sibi bona, ne ad illa amplius habeat regressum tunc filia censetur exclusa per uenientes ab intestato, etiam remotiores; habetur enim pro mortua Afflict. *decis.* 161. Paris. *cons.* 26. *vol.* 3. Menoch. *cons.* 6. Surd. *cons.* 244. *vol.* 2. Apont. *cons.* 4. *num.* 11. *lib. p.* Carol. Puteus *inter consil.* Oddo *num.* Marta *de success. p. p. quæst.* 14. *ar.* [illegible] *tic. p. num.* 11. Costa *de port. rat. quæst.* 166. *nu.* 7. Paschal. *de vir. patr. potest. part.* 3. *cap.* 7. *nu.* 48. & 57.

Et hoc etiam procedit, si renunciatio fiat per profitere volentem, non secuta professione; imò fortius monasterium non poterit ex persona monialis, vel monachi venire exclusis succedētibus ab intestato Vin. de Franch. *decis.* 375. *Molin. disput.* 579. *to.* 3. *p. p.* Fabius Ann. *cons.* 45. *tom.* 1. Sances *in præcep. decalogi lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 28. Caput. *ad consuet. si moriatur par.* 3. §. 8. *n.* 12. *fol.* 322. Facchin. *controuers. lib.* 3. *cap.* 22. vers. ad alterum, Præses Rouit. *cons.* 42. 43. & 44. *tom.* 1. vbi decisum contra monasterium Mastrill. *decis.* 65. Rot. per Farinaz. *decis.* 587. *p. p. to.* 2.

Nec poterit monasterium sub prætextu lęsionis refricare inualiditatem renunciationis, vel eā rescindi petere, siuè principaliter siue incidenter Couar. *in d. cap. quamuis p.* 3. §. 2. *nu.* 5. *fol.* 367. *Molin. de primogen. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 27. & 33. Frāch. *decis.* 375. *nu.* 15. Mastrill. *decis.* 65. *nu.* 12. Fontanell. *claus.* 9. *glos. vnica num.* 68. *p. p.* ratio potest esse, quia ad hoc ne ingressura dicatur læsa; sufficit quod fuerit consecuta dotem necessariā pro monacatu, receptum enim est minorem dotem sufficere pro spiritualibus nuptijs, illa quæ datur pro carnalibus *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 12. *tit.* 21. *num.* 30. Rot. *decis.* 349. *nu.* 7.

in fin. p. 2. in recentioribus, & decis. 480. *p. p. ibid.* Ludouis. *decis.* 63. Fontanell. *claus.* 5. *gloss.* 8. *p. p. num.* 56.

Ideo quoties adepta sit statum religiosum, & effecta sit incapax alterius acquisitionis, toties nullam potest allegare lesionem, respectu earum quæ sibi nō sunt profutura, inspecto fine desiderato, omne enim agens agit propter finem.

Ex quo D. Rouitus summæ apud me authoritatis in dicto *consil.* 44. *num.* 14. affirmat renũciationem factam per ingressuram, eo animo semper factam videri, vt monasterio nil vltra dotem quæratur in futurum, quæ causa fuit decisa iunctis Dominis trium aularum ad fauorem Agnatorum contra Monasterium, facit Sances *in præcepta decalogi lib.* 7. *cap.* 7. *nu.* 28. Lel. Caput. *part.* 3. §. 8. *num.* 16. *ad consuetudin. si moriatur folio* 323.

Nec læsionis intuitu renunciatio rescinditur, etiam per dotatam in sæculo, nisi quo ad legitimam Carol. Put. *in consil.* Odd. *consil. unico num.* 67. estque originalis doctrina Couarru. *loco citato* §. 4. *p.* 3. *conclus.* 11. *fol.* 374. Merlin. *de legitim. lib. p. tit.* 2. *quæst.* 15. *num.* 3. Fontanella *d. clausul.* 9. *gloss. vnica nu.* 21. & 25. *p. p.* vbi ait se pluries obtinuisse, contra petentes rescissionem, obstenso quod dos data, *tract.* 1. *disc.* 3. *part.* 6. tempore constitutionis fuit cōgrua; quod, & nos firmauimus *in tractat. p. discurs.* 2. *part.* 14. *per tot.* congrua verò satis dicitur hoc casu illa, quæ solet dari similibus ingressis, vt ex prædictis authoribus inspici potest; intelligendo quando pater testatus decedat Fontanell. *claus.* 9. *glossa vnica num.* 41. *cum allegatis per eum p. p. fol.* 597.

Hæc in terminis simplicis renunciationis, cæterum si proponeretur fuisse processum ad donationem, actumque translatiuum iurium prætensorum, nemo dubitat quin dotata, & ingressa vna cum monasterio excludantur, tunc enim supposito quod sit locus successioni, debet vtique succedere is, in quem donatio, atque iurium translatio facta est, Afflict. *decis.* 161. *in fi.* Molfes. qui ponit differentiam inter translatiuam, & extinctiuam *de renunciat. qu.* 6. *ad consue. Neapol.* cum aliis infra statim *vers. per prædicta.*

Hinc illa ardua quæstio inter fratres renunciantis, & patrem, cui fuit facta renunciatio maternorum, an vz. vtilitas ex renunciatione oriens acquiratur fratribus, vel patri, adeo vt participare habeant filij alterius matrimonij, quam post Boer. *decis.* 184. mouet Guttier. *in cap. quamuis pactum num.* 62. & eruditè formant, & resoluũt Surd. *consil.* 224. ex vna, & alia

Mo-

Molin. de ritu nupt. lib. 3. cap. 85 à nu. 10. vsque fin. quam habuerunt ex Aretino *conſ. 91.* viso themate, & ex Alex. *conſ. 149. lib. 7.* nullo efficaciori medio diſſoluitur, niſi quando conſtare poſſit filiam donare voluiſſe, vbi etenim donationis verba adeſſent, ceſſaret quæſtio, quā vt verum fatear ſemper habui pro dubitabili contra Alexandrum; in dubio verò renunciās ex cauſa ingreſſus cenſetur potiùs donaſſe, quam ad tempus ſe de medio abſtuliſſe, vt ex præfatis colligitur, & docet ipſamet cauſa ingreſſus, quæ eſt finali Gratian. *diſceptation. 568. n. 10.*

Per prædicta etiam deciditur vltimus caſus, quando videlicet cæteri filij præmortui eſſent, ſuperſtitibus renunciante, & patre, qui poſtea moriatur inteſtatus, quia ſuppoſito quod renunciatio ſit realis, & translatiua ex donatione quæ interuenit, hæredes cæteri patris, etiam remotiores excludūt monaſterium vt probatur ex allatis ſupra *verſ. ſin autem renunciatio.*

Stipulatio enim illa pro hæredibus, non includit eum, qui renūciauit, ideò monaſterium nil habet, quod capiat ex perſona eius, qui repræſentatur per aliam perſonam, receptum enim eſt monaſterium excludi quoties adeſt antecedens renunciatio, vel inſtitutio Gallus *de ſucceſſion. titul. 4. exception. 27. parte 2. num. 250.* Caualcan. *deciſ. 77. num. 40. part. 3.* Gamma. *deciſion. 316.* Peregrin. *artic. 28. num. 65.* Intrigliol. *cent. 3. quæſt. 63. num. 67.* Fuſar. *quæſtio. 429. num. 66.*

Renunciatio verò facta per ingredientem ſemper cenſetur realis Maſtrill. *d. deciſ. 65. nu. 12.* Gratian. *dicta diſcept. 971. num. 11. tom. 5. fol. 497.* Fontanella *clauſul. 9. gloſſ. vnica part. prima numer. 67. folio 600.* in colonnienſibus.

Diximus actionem reſciſſoriam monaſterio non competere ex capite læſionis, quidquid ſecus ſit ex capite metus, in quo caſu ita demum putant agi poſſe, vt quod metus cauſa geſtum ſit reſcindatur, ſi decennium non ſit elapſum à die renunciationis Viu. *deciſ. 507. nu. 16. & ſeq. lib. 3.* Fontanel. *clauſ. 9. gloſſ. vnic. p. p. nu. 31. cum ſeq.* quod ego intelligerem, vbi renunciatio ſit facta in domo paterna ante ingreſſum, haud enim admittere poſſum metum cadentem in conſtantem mulierem in ea, quæ manet in monaſterio intus cācellos ferreos, vt ità dicam, vndè ſi ibi fuerit facta renunciatio puto nō ſubiacere huic edicto, cum mulier dicatur manere in ſua libertate pleniſſima, argumento eorum, quæ traduntur in matrimonio,

ac

ac explorata voluntate *cap. accedens de procurator. cap. cum locum de sponsal.* Rot. *in vna Neapolitana professionis 26. Iunij* 1598. coram Orano, & coram Ludouisio *decis.* 391. *numer.* 6. *fol.* 325.

Demum quæro, an hic donans extraneus conuentus à donatario, † possit opponere
128 quod non tenetur nisi in quantum facere potest, & pro negatiua facit, quod hoc priuilegiũ non conceditur dotanti extraneo, ea ratione, quia nulla ei debetur reuerentia, vt voluit Gloss. *in l. nesennius verbo insolidum* D. *de re iudicata*, cum alijs per Marant. *cons.* 30. mille Giurba *ad consuetudin. cap.* 13. *gloss.* 6. *num.* 40.

Sed contra est veritas, quòd imò gaudeat hoc beneficio, cũ certum sit, donantem vltra id, quod facere potest non teneri *l. diuus Pius* 29. *D. de regul. iur.* vbi Diuus Pius iussit eos, qui ex liberalitate sua conueniũtur, in id, quod facere possunt cõueniendos *l. exhæredatum* §. *fin. cum l. sequen.* D. *de re iudicat.* Roland. *cons.* 37. *nu.* 19. Tusch. *verbo donator concl.* 715. *nu.* 3. Maranta *dicto cons.* 30. Costa *de remed. subsidiar. rem.* 28. *nu.* 11. Caualcan. *de bracchio regio par.* 6. *fragm.* 97. Coler. *decis.* 14. *nu.* 8. Giurb. noster *decis.* 45. *nu.* 11. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 7. *gloss.* 3. *part.* 11. 98. vbi deridet distinctionem illã de extraneo dotante, quod habeat hoc beneficium vti donans, & non vti dotans, quod potuit excusare, haud enim superfluum est, quod sciatur ex qua causa concedatur ei hoc priuilegium, cum termini sint diuersi, licet effectu conueniãt, dum scire est, rem propter causam cognoscere, & non ex solo effectu, imò si credimus Ferretio viro certè erudito, & perspicaci super *const. hac nostra temp.* 3. *declarat. p. à n.* 255. *vsq.* 263. & maximè *nu.* 258. potest dari casus, vt à marito possit insolidum vrgeri, quando ei dos pariter non donatur, sed tantum mulieri, ipseque cessionarius sit dotis, nõ pariter donatarius, quasi tunc cesset ratio quare ei parcendum sit, sicut nos alibi diximus de cessionario vxoris agente insolidum, & personali contra maritum *tract.* 1. *disc.* 2. *p.* 10. *n* 72. *&* 73. *fol.* 314.
tract. 1. *disc.* 3. *p.* 6.

Hanc exceptionem poterit opponere donans, etiam in iudicio executiuo, & ante implementum, non obstante quod vulgo iactetur nullam exceptionem ritum impedire, idest executionem ex ritu faciendã. Mastrill. *decision.* 69. *nu.* 11. & indies practicari videmus, vt mitius agatur cum eo, qui ex propria liberalitate conuenitur, etiam ante realem executionem vt loquitur Osasc. *decis.* 153. *n.* 2 in Pedemontanis.

Et

Et per hæc sit finis primæ tractationi huius nostri operis, quæ ius personarum continet, quam diuisimus in tres discursus, in quibus habes primo definitionem huius donationis & an sit contractus, & an nominatus.

Secundo habes enarratas omnes species donationum, quæ celebrari possunt inter patrem, & filium in potestate, vel à principio validè, vel quæ postea confirmantur, & quando iam confirmatæ ex aliquo euentu possint retractari, multa de ingressu, & exitu à religionibus, cum recuperatione bonorum renunciatorum eius causa, ac etiam multa de Principis potestate, de legitima, de studio, de Patrimonio ex causa clericatus, remunerationis de emācipatione liberorū, de virtute iuramēti, de donationibus factis p matres, & de illis, quæ p extraneos fiūt, materiā, *l. hac edi ctali, & l. famin. C. de secund. nupt.* dotiū ab extraneis datarū, renūciationū, fideicommissorum, & alienationem earum, ex permultis causis, & alia prædictis affinia, quæ dicta sint in Dei Omnipotentis gloriam, & honorem Sanctæ Mariæ Deiparæ Virginis, cuius gloriosissimæ Natiuitatis Festum hodie colimus die 8. Septembris 1629. & Beatæ Agathæ Patronæ, & compatriotæ meæ, omnia sub correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, eiusquè ministrorum.

F I N I S.

Gloria tota Deo, qui nobis hæc otia fecit.

A b c d e f g h i K l m n o p q r ſ t u x y z
Aa bb cc dd ee ff gg hh ij kk ll mm nn oo pp qq rr ſs tt vu xx yy zz
Aaa Bbb Ccc

Omnes sunt terniones, præter Ccc qui est duernio, & Argumenta quæ sunt quaterno.

Impr. de la Riba V. G.   *Impr. de Blasch. P.*

INDEX EXACTISSIMVS

PRIMI HVIVS VOLVMINIS, IN QVO. T. TRACTAtionem, d. discursum f. folium, n. numerum ostendunt.

Quæ vt facilius consequaris, recurras ad calcem vniuscuiusque folij, vbi annotata sunt, haud enim potuerunt in capite describi.

A

spe-

A

C

Con-

D

De-

E

G

H

I

Im-

L

La-

fol.

D *Mona-*

N

O

Pa-

ad

folio

S

do-

suspi-

tio

LAVS DEO.

